Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 22. jaanuar 2026
(OR. en)

5600/26

Institutsioonidevaheline dokument:
2026/0013 (COD)

TELECOM 28
CYBER 28
COMPET 76
MI 57
FIN 101
CODEC 89
IA 14

ETTEPANEK

Saatja:	Euroopa Komisjoni peasekretär, allkirjastanud Martine DEPREZ, direktor
Kättesaamise kuupäev:	21. jaanuar 2026
Saaja:	Thérèse BLANCHET, Euroopa Liidu Nõukogu peasekretär
Komisjoni dok nr:	COM(2026) 16 final
Teema:	Ettepanek: EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS digivõrkude kohta ning millega muudetakse määrust (EL) 2015/2120, direktiivi 2002/58/EÜ ja otsust nr 676/2002/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1971, direktiiv (EL) 2018/1972 ja otsus nr 243/2012/EL (digivõrkude määrus)

Käesolevaga edastatakse delegatsioonidele dokument COM(2026) 16 final.

Lisatud: COM(2026) 16 final

EUROOPA
KOMISJON

Brüssel, 21.1.2026
COM(2026) 16 final

2026/0013 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS

digivõrkude kohta ning millega muudetakse määrust (EL) 2015/2120, direktiivi 2002/58/EÜ ja otsust nr 676/2002/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1971, direktiiv (EL) 2018/1972 ja otsus nr 243/2012/EL (digivõrkude määrus)

{SEC(2026) 14 final} - {SWD(2026) 13 final} - {SWD(2026) 14 final}

(EMPs kohaldatav tekst)

SELETUSKIRI

1. ETTEPANEKU TAUST

• Ettepaneku põhjused ja eesmärgid

Euroopa digikümnendi poliitikaprogrammi[1] kohaselt on digipöörde saavutamisel kesksel kohal ühenduvus ning seatud on eesmärk, et 2030. aastaks oleksid kõik asustatud piirkonnad kaetud gigabiti kiirusega lairibavõrkude ja 5G-võrguga. Töökindlad, kiired ja turvalised võrgud toetavad digioskuste arengut, äriuuendusi (tehisintellekt, pilvandmetöötlus) ning peamiste e-valitsuse/e-tervise teenuste osutamist. Samuti võimaldavad need kaotada digilõhe ning tagavad kaasava osaluse ja konkurentsivõime kogu ELis. Ühenduvus ei piirdu vaid juurdepääsuga. See hõlmab reaalajas andmevahetust, mis on keskse tähtsusega selleks, et EL suudaks saavutada oma laiemad digieesmärgid ning et ühiskond oleks tõeliselt ühendatud ja edukas.

Väga oluline on ajakohane ja lihtsustatud õigusraamistik, mis soodustab üleminekut vanadelt võrkudelt kiudoptilistele võrkudele, kvaliteetsetele 5G- ja 6G-võrkudele ning pilvepõhistele taristutele, samuti mastaabi suurendamist teenuste osutamise ja piiriülese tegevuse abil. See kajastub ka elektroonilise side sektori ja selle taristu tulevikule keskendunud ettevalmistava konsultatsiooni (2023),[2] tulemustes, komisjoni valges raamatus „Kuidas rahuldada Euroopa digitaristu vajadusi?“ (2024)[3] ning digivõrkude õigusaktiga seotud tagasisidekorje (2025)[4] vastustes.

Ka järgnenud strateegilistes analüüsides – sealhulgas Enrico Letta,[5] Mario Draghi[6] ja Sauli Niinistö[7] aruannetes ning komisjoni teatises „ELi konkurentsivõime kompass“[8] – juhiti tähelepanu sellele, et tipptasemel digivõrgutaristu on keskse tähtsusega ELi majanduse konkurentsivõime, julgeoleku ja ühiskonna heaolu seisukohast. Kvaliteetse, usaldusväärse ja turvalise ühenduvuse kättesaadavus lõppkasutajatele ja peamistele majandussektoritele on hädavajalik.

Samal ajal rõhutasid Enrico Letta ja Mario Draghi oma aruannetes, et elektroonilise side ühtne turg on endiselt killustatud ning et Euroopa operaatoritel esineb endiselt takistusi piiriüleses tegevuses ja piiriülesel laienemisel; see omakorda pärsib nende võimet teha investeeringuid, tegeleda innovatsiooniga ja pidada sammu konkurentidega üle maailma. Kuna kehtiv õigusraamistik on sätestatud direktiiviga, on see tekitanud riikidevahelist killustatust ning seega ei ole välja kujunenud tõeliselt ühtset turgu. Asjaolu, et operaatorite

---

1 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta otsus (EL) 2022/2481, millega luuakse digikümnendi poliitikaprogramm 2030 (ELT L 323, 19.12.2022, lk 4).

2 https://digital-strategy.ec.europa.eu/et/consultations/future-electronic-communications-sector-and-its-infrastructure.

3 https://digital-strategy.ec.europa.eu/et/library/white-paper-how-master-europes-digital-infrastructure-needs.

4 https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/14709-Digivorkude-oigusakt_et.

5 https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf.

6 https://commission.europa.eu/topics/competitiveness/draghi-report_en.

7 https://commission.europa.eu/topics/defence/safer-together-path-towards-fully-prepared-union_en.

8 Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi konkurentsivõime kompass“, 29.1.2025, COM(2025) 30 final.

suhtes kohaldatakse eri liikmesriikides erinevaid üldloa tingimusi, ning riigisiseste nõuete killustatus takistavad piiriülest tegevust, suurendavad nõuete täitmisega seotud kulusid ning aeglustavad uue tehnoloogia kasutuselevõttu.

Võttes arvesse kõnealuste teenuste jõudlus- ja turvanõuete kasvavat tähtsust, toimuvad digivõrkudes tehnoloogilised muutused, mille tulemusena on ühenduvustaristu lahutamatuks osaks saamas pilvandme- ja servtöötlusvõimalused. Digivõrkude õigusakti vastuvõtmine, millega kaasneb Euroopa elektroonilise seadustiku[9] (edaspidi „elektroonilise side seadustik“) ja seotud õigusaktide läbivaatamine ja hindamine, annab võimaluse õigusraamistikku lihtsustada ja veelgi rohkem ühtlustada. Sellega suurendatakse konkurentsi- ja vastupanuvõimet ning aidatakse lõimida ühtset turgu.

Satelliitühendus on kujunemas üheks peamiseks ELi strateegilist autonoomiat toetavaks valdkonnaks. See on hädavajalik, et tagada taskukohane interneti lairibaühendus äärepoolsetes piirkondades ning osutada julgeoleku, kriisiohje, kaitse- ja muude kriitilise tähtsusega rakendustega seotud teenuseid. Pidades silmas satelliittehnoloogia kiiret arengut, peab EL tugevdama oma strateegilist autonoomiat satelliitside valdkonnas, sealhulgas võrkude ja teenuste osas, et tagada vastupanuvõime, seda suurendada ja toetada samal ajal ühtse turu arengut – seda on võimalik teha satelliitsidega seotud lubade andmise tingimuste ühtlustamisega ELi tasandil.

Samal ajal tuleb satelliitühenduse valdkonnas suurendada vastupanuvõimet, et võidelda kahjulike raadiohäirete vastu, mis mõjutavad selliseid globaalseid satelliitnavigatsioonisüsteeme nagu Galileo. EL peaks olema võimeline konkreetsel, praktilisel ja operatiivsel viisil reageerima mehitamata õhusõidukitest tulenevatele julgeolekuohtudele.

Selleks et aidata saavutada selliseid ELi poliitikaeesmärke nagu tarbijate heaolu, tööstuse konkurentsivõime, julgeolek ja vastupanuvõime ning kestlikkus, on digivõrkude õigusakti eesmärk motiveerida kõiki turuosalisi tegema uuendusi, investeerima täiustatud ühenduvusse ning edendama ühenduvuse ja andmetöötlustaristute ökosüsteemi, mis toetab Euroopa tehisintellektistrateegiat ja ühtse turu arengut.

- **Kooskõla poliitikavaldkonnas praegu kehtivate õigusnormidega**

Digivõrkude õigusaktiga asendatakse teatavad kehtivad ühenduvuse ökosüsteemi reguleerivad ELi õigusaktid: elektroonilise side seadustik, elektroonilise side Euroopa reguleerivate asutuste ameti (BEREC) määrus,[10] raadiospektripoliitika programm[11] ning avatud interneti määruse[12] ja direktiivi 2002/58/EÜ (e-privaatsuse direktiiv)[13] teatavad osad. Nende

[9] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiv (EL) 2018/1972, millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik (ELT L 321, 17.12.2018, lk 36).

[10] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1971, millega asutatakse elektroonilise side Euroopa reguleerivate asutuste amet (BEREC) ja BERECi tugiamet (BERECi büroo) ja muudetakse määrust (EL) 2015/2120 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1211/2009 (ELT L 321, 17.12.2018, lk 1).

[11] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2012. aasta otsus nr 243/2012/EL, millega luuakse mitmeaastane raadiospektripoliitika programm (ELT L 81, 21.3.2012, lk 7).

[12] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta määrus (EL) 2015/2120, millega nähakse ette avatud internetiühendust käsitlevad meetmed ning millega muudetakse direktiivi 2002/22/EÜ universaalteenuse ning kasutajate õiguste kohta elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste puhul ning määrust (EL) nr 531/2012, mis käsitleb rändlust üldkasutatavates mobiilsidevõrkudes liidu piires (ELT L 310, 26.11.2015, lk 1).

õigusaktide koondamisega digiturgude õigusaktiks (määruse kujul) püütakse õigusnorme lihtsustada ja neid paremini koordineerida, et võimaldada pakkujatel ühtsel turul tegutseda ja ellu viia uuendusi. Pakkujad vajavad lihtsustatud ja järjepidevaid lubade andmise norme (elektroonilise side seadustik), juurdepääsu püsivõrkudele ja spektriressurssidele (elektroonilise side seadustik ja raadiospektripoliitika programm) ning lihtsustatud ja ühtlustatud norme seoses võrkude ja teenustega (elektroonilise side seadustik, avatud interneti määrus). Samuti peab juhtimiskord olema selline, et see toetaks ja soodustaks ühtse turu tingimusi (elektroonilise side seadustik, BERECi määrus ja raadiospektripoliitika programm). Selle ettepanekuga täiendatakse ühtlasi gigabititaristu määrust,[14] kus on sätestatud raamistik, et toetada väga suure läbilaskevõimega võrkude kiiremat ja kulutõhusamat kasutuselevõttu. Lisaks on digivõrkude õigusakt kooskõlas rändlusteenuse määrusega,[15] millega reguleeritakse rändlustasusid ELis. Ettepanekuga täiendatakse ka ELi konkurentsieeskirju, mida kohaldatakse igal üksikjuhul eraldi (sageli tagantjärele), ning see on nende eeskirjadega kooskõlas.

Tarbijakaitse valdkonnas toetatakse digivõrkude õigusaktiga järjepidevalt ELi horisontaalset tarbijakaitseraamistikku. Digivõrkude õigusakti ettepanekuga säilitatakse kõrgel tasemel tarbijakaitse, ent samal ajal lihtsustatakse ja ühtlustatakse täiendavalt valdkondlikke norme, mis käsitlevad lõppkasutajate kaitset elektroonilise side vallas. Ettepanek on täielikult kooskõlas digikümnendi poliitikaprogrammiga, kus on esitatud visioon Euroopa digipöördeks 2030. aastani; selleks tuleb välja kujundada õigusraamistik, mis võimaldab tagada kaitstud ja kestlikud digitaristud.

- **Kooskõla muude liidu tegevuspõhimõtetega**

Käesolev ettepanek on koostatud nii, et tagada täielik vastastikune täiendavus olemasolevate ja kavandatavate ELi ettepanekutega pilvandmetöötluse, tehisintellekti, andmete, küberturvalisuse ja -valmisoleku ning kosmose valdkonnas. Sidususe tagamine nendes tihedalt seotud poliitikavaldkondades on keskse tähtsusega, et EL suudaks välja kujundada vajaliku tehnoloogilise suutlikkuse kogu digitaalse väärtusahela lõikes. Samal ajal on digivõrkude õigusakt üks peamine juhtalgatus Euroopa majanduse elavdamise horisontaalse strateegia, st ELi konkurentsivõime kompassi raames, arvestades, et sellega tagatakse tugev alus integreerituma digitaalse ühtse turu ning innovatsiooni ja investeeringuid soodustava digitaristute ökosüsteemi väljakujunemiseks.

Kuigi digivõrkude õigusaktiga ei ole kavas reguleerida pilvteenuseid, on elektroonilise side võrgud üha enam seotud pilvandme-/servtöötlusega – seepärast peab see olema kooskõlas ELi pilvandmetöötluse ja tehisintellekti arendamise õigusaktiga,[16] mille eesmärk on tugevdada ELi pilvandme- ja servtöötlusvõimeid investeerimistingimuste parandamise ja loamenetluste

---

13 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37).

14 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1309, mis käsitleb meetmeid, millega vähendada elektroonilise side gigabitivõrkude kasutuselevõtu kulusid, ning millega muudetakse määrust (EL) 2015/2120 ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2014/61/EL (gigabititaristu määrus) (ELT L, 2024/1309, 8.5.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1309/oj).

15 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 6. aprilli 2022. aasta määrus (EL) 2022/612, mis käsitleb rändlust üldkasutatavates mobiilsidevõrkudes liidus (ELT L 115, 13.4.2022, lk 1).

16 16 Komisjoni 2026. aasta tööprogrammi kohaselt võtab komisjon ELi pilvandmetöötluse ja tehisintellekti arendamise õigusakti ettepaneku vastu 2026. aasta esimeses kvartalis (https://commission.europa.eu/strategy-and-policy/strategy-documents/commission-work-programme/commission-work-programme-2026_en).

lihtsustamisega. Seotud ELi meetmed Euroopa tehisintellekti tegevuskava[17] alusel, milles käsitletakse juurdepääsu tehisintellektiandmetele ja -taristule ning toetust valdkondlike tehisintellektirakenduste kasutuselevõtuks, kajastavad laiemat üleminekut pilve- ja tehisintellektipõhistele võrgutaristutele. Samuti on algatus kooskõlas Euroopa andmeliidu strateegiaga,[18] millega parandatakse juurdepääsu kvaliteetsetele andmetele ning arendatakse andmetega seotud taristuid. Arvestades, et digivõrkude õigusaktiga parandatakse turvalist ja usaldusväärset ühenduvust, aidatakse sellega kaasa nende laiemate eesmärkide saavutamisele.

Olenemata tööst, mis on tehtud ELi meetmepaketiga 5G-võrkude turvalisuse tagamiseks,[19] esineb elektroonilise side sektoris endiselt vastupidavusega seotud riske. 4G-/5G- ja püsivõrkude, merekaablite, pilvteenuste ja kriitilise tähtsusega sektorite puhul on jätkuvalt probleemiks sõltuvused. Küberturvalisuse määruse[20] läbivaatamine annab võimaluse tegeleda IKT tarneahelaid ohustavate riskidega süstemaatilisemal viisil. Need meetmed on tihedalt seotud ja vastastikku täiendavad käesoleva ettepaneku eesmärgiga parandada võrkude turvalisust ja vastupidavust. Kuigi küberturvalisuse ja -kerksusega seotud kohustused on sätestatud küberturvalisuse 2. direktiivi[21] ja elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse direktiiviga,[22] on sellegipoolest vaja tagada parem koordineerimine ELi tasandil. Seda vajadust rõhutab ka asjaolu, et elektroonilise side sektoril puudub valdkondlik tegevusorgan ja keskne ELi-ülene ülevaade valmisolekust, varajase hoiatamise kriisiohjemehhanismidest ja vastupanuvõime kaardistamisest.

Ettepanek on vastavusse viidud ELi majandusjulgeoleku strateegia ja ELi kriisivalmiduse strateegiaga, arvestades, et sellega suurendatakse elektroonilise side võrkude ja teenuste vastupidavust, liiasust ja võimeid, et tagada usaldusväärne sideedastus looduslike või inimtegevusest tingitud häirete või kriiside või vääramatu jõu korral. Eeskätt parandatakse sellega märkimisväärselt võrkude ja teenustega seotud võimeid, sealhulgas võetakse meetmeid, et tagada hädaolukorra side jätkuvus ja katkematu kättesaadavus ning üldsuse hoiatamise teenuste tulemuslik toimimine.

Digivõrkude õigusaktiga täiendatakse ELi kosmosetegevuse määruse[23] alusel kavandatavaid meetmeid. ELi kosmosemajanduse strateegiline visioon põhineb tõdemusel, et kosmosega seotud investeeringud on tihedalt seotud regulatiivsete tõkete kõrvaldamisega. Seega peetakse digivõrkude õigusakti ELi ühtse kosmoseturu nurgakiviks. Regulatiivsete tõkete kõrvaldamisega parandatakse käesoleva määruse abil üleeuroopalist juurdepääsu satelliitside spektrile ning tugevdatakse satelliitsideteenuste ühtset turgu; see tagab omakorda suurema

---

17 Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa tehisintellekti tegevuskava“, 9.4.2025, COM(2025) 165 final.

18 Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile ja nõukogule „Andmeliidu strateegia. Tehisintellekti arendamiseks andmete kättesaadavaks tegemine“, 19.11.2025, COM(2025) 835 final.

19 https://digital-strategy.ec.europa.eu/et/library/eu-toolbox-5g-security.

20 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta määrus (EL) 2019/881, mis käsitleb ENISAt (Euroopa Liidu Küberturvalisuse Amet) ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia küberturvalisuse sertifitseerimist ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 526/2013 (küberturvalisuse määrus) (ELT L 151, 7.6.2019, lk 15).

21 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/2555, mis käsitleb meetmeid, millega tagada küberturvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus, ja millega muudetakse määrust (EL) nr 910/2014 ja direktiivi (EL) 2018/1972 ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv (EL) 2016/1148 (küberturvalisuse 2. direktiiv) (ELT L 333, 27.12.2022, lk 80).

22 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/2557, mis käsitleb elutähtsa teenuse osutajate toimepidevust ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2008/114/EÜ (ELT L 333, 27.12.2022, lk 164).

23 https://defence-industry-space.ec.europa.eu/eu-space-act_en.

skaleeritavuse ja soodustab innovatsiooni. Investeeringuid satelliitsidetaristusse ja laiemasse väärtusahelasse soodustatakse muude ELi instrumentidega, sealhulgas rahaline toetus satelliitide abil tagatava vastupidavuse, ühenduvuse ja turvalisuse mitmeorbitaalse taristu, nt IRIS² jaoks (ELi satelliitsüsteem turvalise ühenduvuse tagamiseks) ja ELi programmid, nagu ELi kosmosealase ettevõtluse algatus CASSINI ja programm „InvestEU“, mille raames pakutakse mehhanisme kosmosevaldkonna tegevuse rahastamiseks.

Sellega täiendatakse ELi toetust IRIS^2 jaoks, mille eesmärk on tugevdada ELi suveräänsust satelliitühenduse valdkonnas ning hõlbustada maapealsete ja muude kui maapealsete võrkude integreerimist.

Komisjon võtab 2026. aastal vastu ettepaneku luua Euroopa elutähtsa teabevahetuse süsteem, mis võetakse kasutusele 2030. aastaks, et pakkuda turvalise side lairibateenuseid avaliku sektori asutustele kogu ELis ja Schengeni alal. Digivõrkude õigusakti ettepanekuga täiendatakse neid jõupingutusi ning seeläbi aidatakse suurendada ELi üldist suutlikkust reageerida julgeolekuohtudele ja kriisidele.

2. ÕIGUSLIK ALUS, SUBSIDIAARSUS JA PROPORTSIONAALSUS

• Õiguslik alus

Ettepanek põhineb Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artiklil 114, sest selle eesmärk on tugevdada elektroonilise side ühtset turgu ja tagada selle toimimine, samuti tagada ühtse turu toimine teistes spektri kasutamist hõlmavates ELi poliitikavaldkondades.

• Subsidiaarsus (ainupädevusse mittekuuluva valdkonna puhul)

Digivõrkude õigusaktil on märkimisväärne lisaväärtus võrreldes liikmesriikide tasandil võetavate meetmetega. Euroopa konkurentsivõime tugevdamiseks on vaja juurdepääsu kiirele, turvalisele ja vastupidavale digitaristule kogu ELis. Olukorras, kus digitaalse ühenduvuse maastik muutub kiiresti koos telekommunikatsiooni-, satelliit-, pilvandme- ja servtöötlustehnoloogia integreerimisega, ajendatuna virtualiseerimisest ja tehisintellektist, saab EL neid eesmärke saavutada ainult kogu ELis ühtlustatuma õiguskeskkonna tagamise abil, et vältida killustatust, mida põhjustavad liikmesriikide ebajärjekindlad haldustavad või ühtse turu võimalusi piiravad rakendamistingimused.

Spekter – nagu muudki ressursid, nt numbrid ja teataval määral maa – on piiratud ressurss, mille haldamisel ja eraldamisel tuleb arvesse võtta riikide eripärasid ja vajadusi, ent ka ELi huve. Seega on ELi tasandil vaja ühtlustatumalt ja järjepidevamalt reguleerida turule sisenemist, et kõrvaldada takistused, mis on tekkinud erinevuste tõttu spektri, numbrite või maa kasutamise individuaalsete õiguste määramise tingimustes. Selleks et EL oleks maailmas juhtpositsioonil uute täiustatud teenuste valdkonnas, nagu 5G, on seadmete tootjatel ja sideteenuste osutajatel vaja piisavat mastaapi. See ei tähenda ainuüksi tehnilist ühtlustamist, vaid eeskätt ühtset turgu, mis areneks üldiselt kooskõlastatud viisil, et teenuste ja seadmete puhul oleks võimalik kasu saada stabiilsetest ja ühtlustatud normidest.

Mis puudutab satelliitühendust, siis võttes arvesse satelliitsideteenuste ülemaailmset ja piiriülest olemust, on tegemist poliitikavaldkonnaga, kus ELi tasandi meetmed on tulemuslikumad kui ainuüksi liikmesriikide meetmed. Satelliitühenduse õigeaegne kättesaadavus ja kasutuselevõtt, mis sõltuvad eranditult juurdepääsust satelliitside spektrile kogu ELis, on kriitilise tähtsusega tegurid Euroopa tööstusliku autonoomia seisukohast ning kesksel kohal ELi konkurentsivõime suurendamisel. Seepärast on igati põhjendatud, et EL võtaks vastu ambitsioonika, koordineeritud ja kogu ELi hõlmava lähenemisviisi satelliitside

lubade andmisele; see lähenemisviis peaks põhinema asjakohastel reguleerimisvahenditel ja täiendavatel meetmetel, mille eesmärk on kõnealuse eesmärgi saavutamist hõlbustada ja kiirendada.

Kui liikmesriigid tegutseksid eraldi, ei oleks võimalik piisaval määral saavutada eesmärki tagada õigeaegne ja nõuetekohane üleminek vanadelt vaskpaarvõrkudelt kiudoptilistele võrkudele, kuna liikmesriikide lähenemisviiside erinevused võivad tekitada ühtse turu killustatust, õiguskindlusetust mitmes liikmesriigis tegutsevatele operaatoritele ning investeeringute ja lõppkasutajate kaitse tingimuste ebaühtlust. Seega on põhjendatud ELi meetmed, et luua ühine raamistik, kaitsemeetmed ja miinimumpõhimõtted ülemineku reguleerimiseks. Samal ajal usaldatakse ülemineku ülesehitus, tegevuse järjestus ja elluviimine kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega liikmesriikidele ja riikide reguleerivatele asutustele, kellel on parimad võimalused kohalike turutingimuste, võrgutopoloogia, tarbijate vajaduste ja geograafiliste eripärade arvessevõtmiseks. Seega on määruses ELi tasandil ühtlustatud lähenemisviis kombineeritud riikide hallatavate protsessidega, et tagada tulemuslikkus, ent samal ajal austada täiel määral liikmesriikide vastutust.

ELi meetmeid on vaja selleks, et vähendada tarbijate ja lõppkasutajate kaitset käsitlevate normide killustatust, mis tekitab halduskulusid piiriüleste teenuste osutajatele, takistab uuenduslike teenuste arengut ning põhjustab olukorda, kus tarbijakaitse tase on ELi lõikes ebaühtlane ja ebapiisav.

Kokkuvõttes on digiökosüsteemi probleemide ulatuse tõttu vaja ELi tasandi seadusandlikku algatust, sest neil probleemidel on üha suurem ELi mõõde ja neid saab tõhusamalt lahendada ELi tasandil; see toob kaasa suurema üldise kasu, kiirema ja ühtlustatuma rakendamise ning väiksemad kulud kui siis, kui liikmesriigid tegutseksid üksi.

- **Proportsionaalsus**

Proportsionaalsuse tagamiseks on kavandatavate meetmete eesmärk kõrvaldada kitsaskohad ühtsel turul, et luua tingimused uute, rohkem virtualiseeritud ja tarkvarapõhiste elektroonilise side võrkude ja teenuste kasutuselevõtuks liidus, eeskätt üldloakorra lihtsustamise ja ühtlustamisega. Sel viisil aidatakse saavutada ühtse turu eesmärki tagada elektroonilise side teenuste osutamise vabadus. Samuti välditakse sellega nende pakkujate tegevuse häirimist, kes piirduvad riigisisese (või piirkondliku) tegevusega.

Võttes arvesse kehtiva õigusraamistiku edukaid osi, on ettepanekus säilitatud märkimisväärse turujõu kord ja kolme kriteeriumi analüüs, mis toimivad hästi; samal ajal suunatakse sekkumismeetmed ümber turutõrgetele, et riikide reguleerivatel asutustel oleks lihtsam kasutada sümmeetrilisi meetmeid, kui see on asjakohane, ning et võimaluse korral kasutataks vähem sekkuvaid reguleerimisvahendeid. Juurdepääsutoodete ühtlustamine koostoimes hästi suunatud ja proportsionaalse reguleerimisega – sealhulgas juurdepääs hoonesisesele juhtmestikule ja võimalik, et ka muule taristule – peaks soodustama gigabiti kiirusega ja kiirema lairibaühenduse suuremat kasutuselevõttu. Kavandatav määrus võimaldaks nii sujuvat üleminekut vaskpaarvõrkudelt kiudoptilistele võrkudele kui ka proportsionaalset reguleerimist olukorras, kus kasutusel on ainult kiudoptilised võrgud.

Võrreldes kehtiva raamistikuga aitab ettepanek kiudoptilistele võrkudele üleminekut kiirendada. Proportsionaalsus tagatakse sobivate kaitsemeetmetega lõppkasutajate jaoks ning protsessi riigisisese haldamise ja läbivaatamisega. Pädevad asutused vastutavad piisavate lairibateenuste kättesaadavuse tagamise eest ning rakendavad sel eesmärgil asjakohaseid kaitsemeetmeid (tagavad kiudoptilisel võrgul põhinevate jaemüügiteenuste võrreldava

kvaliteedi ja võrreldavad hinnad, alternatiivse tehnoloogia kättesaadavuse jms). Komisjon teostab selle protsessi üle kontrolli.

Kavandatavad meetmed toovad samuti kaasa proportsionaalseid muudatusi juhtimiskorras, et luua nii turu reguleerimiseks kui ka spektrihalduseks mõeldud juhtimissüsteem, mis sobib ühtse turu mõõtmega uute ülesannete täitmiseks ELi tasandil ning võimaldab teha otsuseid kõige tõhusamal tasandil. Raadiospektripoliitika töörühmast saab raadiospektripoliitika amet, mis sarnaneb struktuurilt BERECiga. Kuna BEREC ja raadiospektripoliitika amet ei ole juriidilised isikud, ei täida nad siduvaid otsustusvolitusi. Kõnealune pädevus jääb komisjonile ja riikide reguleerivatele asutustele või spektri haldamise eest vastutavatele riigi ametiasutustele. BEREC ja raadiospektripoliitika amet pakuvad ka edaspidi nõu, arvamusi, suuniseid ja muul kujul tuge poliitikakujundamiseks.

Selleks et edendada ühtlustamist spektri haldamisel, kohaldatakse märkimisväärsel sageduste eraldamisel kohustuslikku raadiospektri ühtse turu ELi mehhanismi, mis võimaldab komisjonil, BERECil ja raadiospektripoliitika ametil esitada märkusi meetmete eelnõude kohta. Komisjon saaks vajaduse korral sekkuda olukordades, millel võib olla mõju ühtsele turule. Võttes arvesse satelliitsideteenuste piiriülest olemust, haldaks komisjon nõuandvate struktuuriüksuste abiga ELi satelliidiloa andmist, sealhulgas litsentsisaajate valimisega, kui spektriressursid on piiratud.

Lõppkasutajate kaitset käsitlevaid norme lihtsustatakse ja nendega tugevdatakse täielikku ühtlustamist, sätestades sihipärased erandid (nt lepingu maksimaalse kestuse kohta), kuid ühtlustamine piirdub ettepanekuga hõlmatud valdkondadega. Mis puudutab universaalteenuse osutamise kohustusi, siis võetakse kasutusele ühtlustatum lähenemisviis piisava internetiühenduse teenuse määratlemisele. Universaalteenuse osutamise kohustuse hulka kuulub ka edaspidi kättesaadavus, tagades, et tarbijatele (ja laiemalt ka mikroettevõtjatele, väikeettevõtjatele ning mittetulundusühendustele) on kindlaksmääratud asukohas kättesaadavad piisav internetiühendus ja kõneside teenused. Samuti säilitatakse piisava internetiühenduse ja kõneside teenuste taskukohasuse kontseptsioon ning võimalikud meetmed väikese sissetuleku või sotsiaalsete erivajadustega tarbijatele, kusjuures taskukohasuse kindlaksmääramine põhineb ühtlustatumal lähenemisviisil. Universaalteenuse osutamise kohustust käsitlevad sätted täiendavad vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise protsessi ja üleminekut kiudoptilistele võrkudele ning seega vaadatakse need läbi.

Lahendused võimaldavad asjaomastel sidusrühmadel saada kasu suurel ühtsel turul tekkivast koostoimest ning vähendada õigeaegselt ja tulemuslikult ebatõhusust tegevuses ja investeeringutes. Samal ajal tagatakse ettepanekuga, et nende operaatorite suhtes, kes soovivad osutada teenuseid ühes liikmesriigis, on jätkuvalt kohaldatavad kehtivad normid, kuid et samas saavad nad kasu lõppkasutajate õigustega seotud selgematest normidest ja prognoositavamast keskkonnast seoses juurdepääsuga spektrisisenditele ning elektroonilise side võrkudele ja teenustele.

- **Vahendi valik**

Komisjon teeb ettepaneku võtta vastu määrus, kuna see võimaldab elektroonilise side valdkonnas praegu kehtiva õigusraamistiku ühtlustamise teel kõrvaldada ühtse turu tõkked. See hõlmab konkreetseid vahetult kohaldatavaid õigusi ja kohustusi pakkujatele, pädevatele asutustele ja lõppkasutajatele. Samuti hõlmab see teatavate Euroopa tasandi sisendite koordineerimise mehhanisme, et hõlbustada elektroonilise side võrkude ja teenuste piiriülest pakkumist, ning kohandatud korda ühes või mitmes liikmesriigis või kõigis liikmesriikides tegutsevatele pakkujatele üldlubade andmiseks. Määrus on samuti kasulik vahend

vastupanuvõime suurendamiseks. Piiriülese ühenduvusega keskkonnas võivad nõrkused ühes liikmesriigis ohustada julgeolekut kogu ELis ning elektroonilise side võrke ja teenuseid ähvardavad ohud – näiteks küberründed, füüsilised häired või süsteemirikked – on oma olemuselt piiriülesed. Geopoliitiline ebastabiilsus nõuab kiiret, koordineeritud ja kogu ELi hõlmavat reageerimist, mida ei ole võimalik tagada siis, kui liikmesriigid võtavad meetmeid eri aegadel või erineva ambitsioonikusega.

Nagu on märgitud elektroonilise side seadustiku, elektroonilise side Euroopa reguleerivate asutuste ameti (BERECi) määruse, avatud interneti määruse ja e-privaatsuse direktiivi teatavate aspektide toimimist käsitleva mõjuhinnangu (komisjoni talituste töödokument) 11. lisas, nähtub elektroonilise side seadustikuga saadud kogemustest, et liikmesriikidel ei ole õnnestunud valdkondlikke probleeme õigeks ajaks lahendada, kuna elektroonilise side seadustiku liikmesriikide õigusesse ülevõtmiseks kulus kaua aega. See kehtib eeskätt spektrilubade andmise suhtes, arvestades, et paljud 5G enampakkumised viidi läbi mitu aastat pärast elektroonilise side seadustiku liikmesriikide õigusesse ülevõtmise kuupäeva iganenud õigusaktide alusel. Samuti on liikmesriigi õigusesse ülevõtmise kõrval kehtestatud täiendavaid õigusnorme, mis on kaasa toonud ülereguleerimise ning seeläbi raskendanud ettevõtjate piiriülest kasvu ja laienemist. Kuna kehtiva direktiivi alusel kohaldatakse erinevaid riigisiseseid õigusnorme, ei ole saavutatud tõeliselt ühtset turgu. Erinevused lubade andmise tingimustes ja lõppkasutajaid käsitlevates õigusnormides ning täiendavad riigisisesed nõuded tekitavad killustatust, mis põhjustab omakorda nõuete täitmisega seotud kulusid ning takistab uuenduslike piiriüleste teenuste ulatuse laiendamist, olenemata nende märkimisväärsest turupotentsiaalist. Kuna ühenduvus on üha tihedamalt seotud pilvandme- ja servtöötluse ning tehisintellektivaldkonnaga, on operaatoritel võimalus arendada uusi ärimudeleid, kuid praegune killustatus vähendab nende valmidust tsentraliseerida äritegevust, kasutada ära mastaabisäästu võimalusi ja võtta kasutusele üleeuroopalisi teenuseid.

3. JÄRELHINDAMISE, SIDUSRÜHMADEGA KONSULTEERIMISE JA MÕJU HINDAMISE TULEMUSED

• Praegu kehtivate õigusaktide järelhindamine või toimivuse kontroll

Analüüsi tulemuste kohaselt on elektroonilise side seadustik tänu eesmärgile edendada ühenduvust, juurdepääsu väga suure läbilaskevõimega võrkudele ja nende võrkude kasutuselevõttu aidanud tagada tõhusa konkurentsi ja seda säilitada ning kaitsta lõppkasutajaid. Kuna aga elektroonilise side seadustik on direktiiv, on selle tagajärjel tekkinud riikidevaheline killustatus ning seetõttu ei ole lõplikult välja kujunenud ühtset turgu. Samuti on analüüsi tulemusena kindlaks tehtud, et eesmärke (investeeringud, nõudlus) tuleks teataval määral tasakaalustada, samuti kaaluda võimalust lisada uusi eesmärke, et tugevdada konkurentsivõimet, julgeolekut, vastupanuvõimet ja kestlikkust.

Mitu elektroonilise side seadustiku tegevusvaldkonda on endiselt sobivad ettenähtud eesmärgiks.

Märkimisväärse turujõu kord on ka edaspidi peamine vahend eelnevaks reguleerimiseks, tänu millele toimivad turud hästi. Riikide reguleerivad asutused on aga üha enam määratlenud piirkondlikke või kohalikke turge ning eelreguleerimise üldise kasutamise ulatus on vähenenud.

Raadiospekter on strateegilisest ja geopoliitilisest seisukohast ülimalt oluline. See on keskse tähtsusega teabevahetuse võimaldamiseks, majanduskasvu ja sotsiaalse heaolu soodustamiseks ning selleks, et toetada ülitähtsate teenuste osutamist eri sektorites.

Elektroonilise side seadustikuga ettenähtud universaalteenuse osutamise kohustus on turvaabinõu, mille abil tagada, et kõigil inimestel ELis oleks juurdepääs taskukohasele ja piisavale internetiühendusele ning kõneside teenustele.

Lõppkasutajate õigusi käsitlevad sätted täidavad suures osas endiselt oma eesmärki, kuid nende puhul tasuks mõningaid aspekte lihtsustada.

Juurdepääsu reguleerimine põhineb konkurentsiõiguse põhimõtetel ja läbipaistvatel mehhanismidel, mille alusel konsulteeritakse komisjoniga aluslepingute täitmise järelevalvajana – nii tagatakse, et kavandatavad õigusnormid ei tekitaks takistusi ühtsel turul ja oleksid kooskõlas ELi õigusega. Selline süsteem soodustab regulatiivset prognoositavust, arvestades, et see tagab järjepideva regulatiivse lähenemisviisi.

Kehtiv raamistik on põhimõtteliselt sobiv, et tegeleda märkimisväärse turujõu juhtumitega (sh kohalikud monopolid). See on asjakohane olukorras, kus vaskpaarvõrgud on kasutuselt kõrvaldatud ja kasutusel on ainult kiudoptilised võrgud. Oligopoolsete turgudega seotud juhtumeid – millest tuleb teatada elektroonilise side seadustiku artikli 32 alusel – on olnud väga vähe. Võimalikud oligopoolsete turgudega seotud probleemid on lahendatud spektrilubade korra või konkurentsiõiguse alusel.

Samuti on võimalik lihtsustada teatavaid elektroonilise side seadustiku selliseid põhisätteid, mida reguleerivad asutused ei ole kohaldanud (artikkel 76 kaasinvesteeringute kohta, artikkel 77 funktsioonipõhise eraldamise kohustuse kehtestamise kohta) või mida mõningad reguleerivad asutused on küll kohaldanud, kuid mida tuleks täiendavalt lihtsustada, et võimaldada ulatuslikumat kohaldamist (artikli 61 lõige 3 sümmeetrilise reguleerimise kohta, artikkel 79 regulatiivsete kohustuste võtmise kohta, artikkel 80 üksnes hulgimüügiga tegelevate ettevõtjate võrkude kohta).

Mis puudutab **vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamist**, siis on elektroonilise side seadustiku artikli 81 praktiline asjakohasus olnud piiratud, peamiselt seetõttu, et turgu valitsevad ettevõtjad ei ole plaanidest teatanud; samuti ei ole see artikkel aidanud oluliselt kiirendada üleminekut vaskpaarvõrkudelt kiudoptilistele võrkudele. Selle asemel on selle peamine eesmärk olnud pakkuda riikide reguleerivatele asutustele raamistikku, et juhtida võrkude kasutuselt kõrvaldamise protsessi läbipaistvalt ja konkurentsipõhiselt ning seejuures tagada, et üleminek ei kahjusta konkurentsi ega lõppkasutajate õigusi ning et saadaval on võrreldava kvaliteediga alternatiivsed juurdepääsutooted.

Mis puudutab **traadita ühendust**, siis on EL võrreldes maailma juhtivate majandustega maha jäänud kvaliteetse 5G kasutuselevõtul, kuigi ELi spektrialase poliitikaraamistikuga on pandud alus 5G koordineeritud kasutuselevõtule varajase ühtlustamise ja siduvate tähtaegade määramisega sageduste eraldamiseks, samuti on tagatud konkurentsivõimelised hinnad lõppkasutajatele, olgugi et erinevatel tasemetel ja teatavate eranditega. Sellel on negatiivne mõju nii tarbijatele kui ka ELi tööstuse konkurentsivõimele ja innovatsioonile. Põhjuseid on palju. Sageduste eraldamise tingimused on endiselt liiga killustatud ega ole taganud järjepidevaid investeeringuid. Enampakkumiste puudulik ülesehitus, litsentside liiga lühike kehtivusaeg, vähene paindlikkus ja olukord, kus puuduvad stiimulid spektri ühiskasutuseks ja kasutuse tõhustamiseks, on suurendanud spektriga seotud kulusid, mis on koos mobiilsidevõrkude piiratud tulude ja nõudluse vähesusega omakorda avaldanud negatiivset mõju kasutuselevõtule.

Elektroonilise side seadustiku kohaseid menetlusvahendeid, mis on ette nähtud selleks, et aidata luua ühtne spektriturg – eeskätt sageduste eraldamise menetluste vabatahtlik vastastikune hindamine või vabatahtlik lubade andmise ühine menetlus, mis võimaldab mitmel liikmesriigil teha koostööd, et anda spektri kasutamise õigusi ühiste tingimuste ja

menetluste alusel –, on kasutatud harva või ei ole need aidanud suurendada regulatiivset prognoositavust ega soodustada investeeringuid. Mis puudutab piiriüleseid kahjulikke raadiohäireid liikmesriikide vahel, siis on raadiospektripoliitika töörühma head teened ja osalus andnud osalejate arvamuse kohaselt märkimisväärset lisaväärtust, kuid samal ajal ei ole selle raames õnnestunud täielikult lahendada piiriülese koordineerimisega seotud probleeme kolmandate riikidega või ühtlustamata sagedusaladel.

Üldjoontes on regulatiivse prognoositavuse puudumine ja ebatõhus spektrikasutus vähendanud 5G investeerimisprojektide rahalist atraktiivsust.

Probleem, et siiamaani ei ole õnnestunud luua ühtset turgu, on veelgi ilmsem **satelliitsideteenuste** puhul, mis on oma olemuselt selgelt piiriülesed. Puuduvad ühtsed lubade andmise miinimumtingimused või satelliitside spektriga seotud nõuded, samuti ühised valikumenetlused (v.a liikuva kosmoseside süsteemi 2 GHz sagedusala korral); peale selle on loa väljastamise tähtajad väga erinevad ning riikides kohaldatakse erinevaid lähenemisviise seoses olemasolevate teenustega koordineerimisega ning ka erinevaid tasusid ja loatingimusi. Selline killustatus ei soodusta ühtse turu potentsiaali ärakasutamist, et tagada võrdsed võimalused kosmosevaldkonnas, ega satelliitsideteenuste ulatuslikumat osutamist kogu ELis, samuti võimaldab see meelepärase kohtualluvuse valimist. Need takistused vähendavad ELi valmidust tagada satelliitside otseühendus kontekstis, kus ELil on oht olla julgeoleku ja kaitse seisukohast kriitilise tähtsusega teenuste osas strateegiliselt sõltuv välistest pooltest.

Üldlubade andmist käsitlevate sätete hindamise tulemuste kohaselt on vaja üldloakorda veelgi ühtlustada, ajakohastada ja lihtsustada ning sillutada teed, et hõlbustada rohkem virtualiseeritud ja tsentraalselt hallatavate võrkude ning tarkvara- ja pilvepõhiste elektroonilise side võrkude ja teenuste kasutuselevõttu ELis.

Lõppkasutajate õigusi käsitlevad sätted täidavad suures osas endiselt oma eesmärki ning nende puhul tuleb jätkuvalt keskenduda täitmise tagamisele ja rakendamisele. Samal ajal tuleks nii tarbijatele kui ka teenusepakkujatele kasuks teatav ajakohastamine ja lihtsustamine, näiteks tuleks lihtsustada lepingulist teavet (elektroonilise side seadustiku artikkel 102) ja ELi tasandil ühtlustada teatavaid aspekte, näiteks teenuste kvaliteedi parameetrid (elektroonilise side seadustiku artikkel 104). Teatavaid e-privaatsuse direktiivi sätteid, mis käsitlevad tehnilist vahendit helistaja numbri kuvamiseks ning seonduvaid õigusi privaatsusele, ajakohastatakse, et võtta arvesse elektroonilise side võrkude arengut ja üleminekut IP-põhistele võrkudele, mis seega hõlmavad ka kõne algataja tuvastamist. Samuti ajakohastatakse sätteid, mis on seotud kõnede automaatse suunamise, automatiseeritud kõnevalimissüsteemide ja eristuseta arvete esitamisega. Välja jäetakse muud aegunud sätted seoses üldkasutatavate kataloogidega.

Mis puudutab juhtimist, siis on BERECit ja BERECi Bürood ning nende panust elektroonilise side seadustiku rakendamisse üldjoontes hinnatud positiivselt, eeskätt seoses BERECi suuniste ja aruannete kvaliteediga, samuti on nad aidanud riikide reguleerivatel asutustel jõuda kokkuleppele ühiste lähenemisviiside osas. Sellegipoolest ei ole BERECi suunised ja parimate tavade vahetus veel viinud ühtse turu väljakujunemiseni. Kuna turud, tehnoloogia ja laiem digiökosüsteem arenevad kiiresti, tuleks sellele vastavalt ajakohastada ka BERECi volitusi, et need hõlmaksid uusi ülesandeid sellistes valdkondades nagu vastupanuvõime, spekter ja satelliidid. Suurendada tuleks ka BERECi Büroo suutlikkust, et see suudaks pakkuda tuge BERECile, sealhulgas sisulistes küsimustes, et tagada parem kooskõla ELi poliitikapõhimõtetega.

Raadiospektripoliitika töörühma panus spektripoliitikasse on hinnangute kohaselt samuti hea. Töörühma väljunddokumendid seoses tulevase traadita ühenduse (sh 6G) spektri, spektri ühiskasutuse, ultrakõrgsagedusala edasise kasutamise, ülemaailmsete raadiosidekonverentside

ja nende tulemuste, satelliidipõhise ühenduvuse ja kliimamuutustega on andnud kasulikku sisendteavet komisjoni täiendavateks aruteludeks. Kuna aga raadiospektripoliitika töörühm võtab dokumente üldiselt vastu konsensuse alusel, vähemalt teatavate tundlike küsimuste korral, peab see leidma tasakaalu eri riikide huvide ja ELi huvide vahel, kusjuures mõnikord jäävad ELi huvid tahaplaanile. Raadiospektripoliitika töörühma arvamused on mõnikord liiga tehnilised, kuigi komisjoni kõrgetasemelise nõuanderühmana peaks ta esitama rohkem poliitilisi/strateegilisi arvamusi. Töörühma mõju on samuti märkimisväärselt vähendanud mitmesugused piirangud, näiteks see, et vastastikune hindamine on vabatahtlik, või juriidilised tegurid, mis piiravad heade teenete mehhanismi kasutamist kolmandatest riikidest lähtuvate raadiohäiretega tegelemiseks. Kasutatud ei ole võimalust tagada raadiospektripoliitika töörühma ja BERECi töö koostoime tehnilistes, majandusalastes ja üldistes poliitikavaldkondades.

- **Konsulteerimine sidusrühmadega**

Komisjon algatas 2023. aastal ulatusliku ettevalmistava konsultatsiooni elektroonilise side sektori ja selle taristu tuleviku kohta. 2024. aasta veebruaris algatas komisjon konsultatsiooni oma valge raamatu „Kuidas rahuldada Euroopa digitaristu vajadusi?“ teemal. Valge raamat avaldati komisjoni veebisaidil „Avaldage arvamust!“ ning 18 nädalat kestnud tagasisideperioodi jooksul laekus 357 vastust. Samuti algatati 2025. aasta juunis tagasisidekorje digivõrkude õigusakti ettepaneku eesmärkide ja poliitikavariantide teemal. Tagasisidekorje käigus on saadud väga palju tagasisidet.

Lisaks tagasisidekorjele on komisjoni tellitud kolme uuringu käigus korraldatud kaks konsultatsioonivooru, kus osalesid 134 valitud sidusrühma. Kaasatud tööstuse sidusrühmade hulgas olid mitmesugused elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkujad ning muud teenusepakkujad. Enamik neist olid püsivõrgu operaatorid, kuid oli ka märkimisväärne arv sisuteenuste ja rakenduste pakkujaid ning ringhäälinguteenuse osutajaid.

Valges raamatus analüüsiti probleeme, millega Euroopa tulevaste ühendusvõrkude kasutuselevõtul praegu silmitsi seisab. Selles kirjeldati võimalikke avaliku poliitika meetmete tulevikustsenaariume (sealhulgas võimalik tulevane digivõrke käsitlev õigusakt) kolme samba all. Sidusrühmad olid üksmeelel, et nüüdisaegsed, kaitstud ja vastupidavad digitaristud on olulised ELi konkurentsivõime seisukohast.

Turgu valitsevad telekommunikatsioonioperaatorid pooldasid ideed tagada võrdsed regulatiivsed tingimused, kuid tõstatasid küsimusi vastava regulatiivse lahenduse kohta. Pilvteenuste osutajad väljendasid kahtlust selle suhtes, kas nad peaksid kuuluma telekommunikatsioonisektorit puudutava määruse kohaldamisalasse. Enamik sidusrühmi olid üldjoontes nõus sellega, et aruandekohustusi tuleks vähendada ja kaotada ülemäärane regulatiivne koormus. Valge raamatu kohta laekunud tagasiside põhjal jõuti järeldusele, et Euroopa digitaalse ühtse turu lõplikuks väljakujundamiseks on vaja uut õigusraamistikku.

Tagasisidekorje käigus olid enamik sidusrühmi üldjoontes nõus sellega, et aruandekohustusi tuleks vähendada ja kaotada ülemäärane regulatiivne koormus.

Liikmesriigid ja riikide reguleerivad asutused ei pidanud võimalikuks kohaldada elektroonilise side teenuste puhul täies ulatuses päritoluriigi põhimõtet, kuna märkimisväärne arv riigisiseseid õigusnorme jääks kehtima. Lõppkasutajate kaitse küsimuses rõhutasid liikmesriigid, riikide reguleerivad asutused ja tarbijaorganisatsioonid, et säilitada tuleb tugev tarbijakaitse. Enamik telekommunikatsioonioperaatoreid ja teenusepakkujaid pidas vajalikuks lihtsustamist ja valdkondlike õigusnormide kaotamist.

Traditsiooniliste telekommunikatsioonioperaatorite arvamuse kohaselt tuleks õigusraamistik ümber korraldada, kuna praegu on nad võrreldes sisuteenuste ja rakenduste pakkujatega

ebasoodsamas olukorras. Internetikogukond ja tarbijarühmad väljendasid vastuseisu avatud interneti käsitlevate normide muudatustele, mis võivad nende arvates viia kahekiiruselise interneti väljakujunemiseni.

Juurdepääsupoliitika küsimuses võis täheldada tavapäraseid eriarvamusi turgu valitsevate ettevõtjate ja juurdepääsu taotlejate vahel – turgu valitsevad ettevõtjad pooldasid reguleerimise piiramist ja juurdepääsu taotlejad kehtiva juurdepääsukorra säilitamist. Teatavad väiksemad elektroonilise side võrkude pakkujad (alternatiivsed võrgupakkujad) pidasid vajalikuks kehtestada konkreetne kogu ELi hõlmav tähtaeg, et soodustada kiudoptiliste võrkude kasutuselevõttu ja suurendada keskkonnakasu. Mureküsimusi tõstatati seoses võimaliku digitaalse tõrjutuse ja turumoonutustega juhul, kui võrgud kõrvaldatakse kasutuselt liiga vara.

Spektri osas peavad liikmesriigid ja BEREC kehtivat spektrihaldusmudelit sobivaks ja on üldjoontes vastu muudatuste tegemisele. Samuti ei poolda nad spektrilubade andmise tsentraliseerimist. Kuigi nad toetavad spektrikasutuse ühtlustamist, sest see tagab majandusliku kasu, rõhutavad nad vajadust säilitada paindlikkus, et arvesse võtta riigisiseste turgude erinevusi. Selleks et kasutada kogu ELis ära satelliidipõhise ühenduvuse täit potentsiaali, peetakse väga oluliseks ühtset Euroopa tasandi lähenemisviisi satelliitside turule juurdepääsule.

Elektroonilise side kogukond toetab spektripoliitikat, mis soodustab paremini investeeringuid ning suurendab seega kindlust ja paindlikkust. Samuti pooldatakse lubade pikemat või tähtajatut kehtivusaega, vaikimisi pikenemist, väiksemaid spektrikulusid ja paindlikke kasutusnorme. Lisaks peab sektor vajalikuks vähendada turu killustatust, tugevdada vastastikust hindamist ning kehtestada ühised lubade andmise menetlused, samuti selge ELi tegevuskava spektri kättesaadavuse tagamiseks. Rõhutatakse, et vältida tuleks turgu kujundavaid meetmeid, mis takistavad investeeringuid ja võrkude diferentseerimist. Elektroonilise side kogukond toetab samuti ELi tasandil juhitavat koostööd kujunemisjärgus tehnoloogia, näiteks satelliitside otseühenduse teenuste valdkonnas.

Alternatiivsed telekommunikatsioonisektori sidusrühmad toetavad sageduste eraldamise paremat koordineerimist ja ühtlustamist liikmesriikide vahel. Samuti peetakse kasulikuks ajakohastatavat ELi tegevuskava spektri kättesaadavuse tagamiseks. Nad toetavad seda, et lubade pikendamise tingimused oleksid selged ja varajases etapis kindlaks määratud, samuti spektrikaubandust edendavaid poliitikapõhimõtteid ja kohustusi spektrikasutuse tõhustamiseks (sagedusala vabastamine juhul, kui seda ei kasutata või see ei ole ühiskasutuses). Siiski väljendavad nad tõsist kahtlust selle suhtes, kas sageduste eraldamiseks tuleks õigusaktides kehtestada konkreetsed tähtajad.

- **Eksperdiarvamuste kogumine ja kasutamine**

Ettepanekus on arvesse võetud järgmist sisendteavet:

vastused, mis saadi 2023. aasta veebruaris algatatud **ettevalmistava konsultatsiooni** (elektroonilise side sektori ja selle taristu tuleviku kohta) tulemusena;

sidusrühmade tagasiside 2024. aasta veebruari **valge raamatu „Kuidas rahuldada Euroopa digitaristu vajadusi?“** kohta;

sidusrühmade tagasiside 2025. aasta **tagasidekorjele digivõrkude õigusakti kohta**.

Käesoleva ettepaneku koostamiseks viidi läbi kolm ülevaateuuringut:

uuring nr 2024-025 digitaalse ühtse turu lõpuleviimise ning piiriüleseid võrke toetavate regulatiivsete vahendite kohta (raamleping nr FW-00141705);

uuring nr 2024-026, mille käigus vaadati läbi juurdepääsu reguleerimine elektroonilise side seadustiku alusel ja analüüsiti tulevast juurdepääsupoliitikat olukorras, kus kasutusel on ainult kiudoptilised võrgud (raamleping nr FW-00141705);

uuring 2024-028, milles käsitleti finantstingimusi, nõudlust ja investeerimisvajadusi ning nende regulatiivset ja poliitikaalast mõju, sh universaalteenusele (raamleping nr FW-00141705).

Samal ajal korraldas komisjon ajavahemikus 2025. aasta märtsist septembrini strateegilised **tööseminarid BERECi ja raadiospektripoliitika töörühmaga**, et koguda seisukohti kõigi liikmesriikide pädevate asutuste kõrgetasemelistelt esindajatelt. Samuti korraldati 2025. aasta juulis **tööseminar Euroopa Tarbijaliitude Ameti ja selles esindatud riigisiseste tarbijaorganisatsioonidega**, et arutada elektroonilise side tarbijaid ja lõppkasutajaid puudutavaid küsimusi ja probleeme. Lisaks peeti arvukalt kohtumisi kogu digitaalses väärtusahelas tegutsevate tööstuse sidusrühmade ja nende ettevõtjate ühendustega.

- **Mõju hindamine**

Mõju hindamisel tehti probleemide lahendamise parimate viisidena kindlaks järgmised valikuvariandid.

Vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamine ja juurdepääsu reguleerimine

Eelistatud variandi raames kiirendatakse lõppkasutajani (koju) ulatuva valguskaabelühenduse (FTTH) võrkude kasutuselevõttu riiklike kavade alusel, millest tuleb komisjonile teatada. Kavades selgitatakse, i) mis piirkondades vaskpaarvõrgud kasutuselt kõrvaldatakse ja mis ajaks seda tehakse, ning kirjeldatakse ii) meetmeid, millega toetatakse üleminekut kiudoptilistele võrkudele. 31. detsembrini 2035 alustatakse vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamist juhul, kui täidetud on mõlemad kaks järgmist tingimust: i) kiudoptiliste võrkude katvus on vähemalt 95 % ja ii) kättesaadavad on taskukohased ühenduvust võimaldavad jaemüügiteenused. Pärast seda kuupäeva ei oma kõnealused tingimused enam tähtsust ning liikmesriigid peavad nõudma vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamist kõigis ülejäänud asjaomastes piirkondades (teatavate eranditega). Juurdepääsu reguleerimise osas põhineb see variant kehtival õigusraamistikul, sealhulgas nii sümmeetrilistel kui ka asümmeetrilistel (märkimisväärsel turujõul põhinevatel) meetmetel. Keskendutakse piirkondlikele ja kohalikele turgudele.

Mis puudutab majanduslikku ja keskkonnamõju, siis tooks see kaasa positiivse mõju, võttes arvesse i) SKP kumulatiivset kasvu võrreldes lähtestsenaariumiga (157–327 miljardit eurot); ii) CO_2 heite vähenemist võrreldes lähtestsenaariumiga (0,7 miljonit tonni) iii) ning keskmisi allalaadimiskiirusi (314 Mb/s 2030. aastal ja 743 Mb/s 2035. aastal). Valikuvariandi sotsiaalset mõju ei ole võimalik kvantifitseerida. Sellegipoolest on selle variandi sotsiaalne mõju tõenäoliselt kõige suurem, arvestades selle häid tulemusi seoses FTTH-võrkude katvuse ja FTTH kasutuselevõtu määraga. Mis puudutab mõju põhiõigustele, siis on see variant keskpärane.

Spekter

Eelistatud variandi korral on load enamasti vaikimisi tähtajatud, kehtib võimalus lisada läbivaatamisklausleid ja tühistada kasutusõigusi, pikendamine toimub peaaegu automaatselt ning enampakkumised on investeeringuid soodustava ülesehitusega. See tagab võimaluse spektrilubade andmise tingimusi ühtlustada ning hõlmab kohustuslikku raadiospektri ühtse turu menetlust ELi tasandil. Sellega suurendatakse spektri kättesaadavuse ajakava läbipaistvust ja prognoositavust strateegia ja tegevuskavade abil. See variant on kõige

tõhusam, arvestades, et üldine kasu on märkimisväärselt suurem kui kaasnevad kulud. Arvatavalt aitab see tagada kvaliteetsete 5G võrkude ja tulevaste 6G võrkude õigeaegse kasutuselevõtu. Sellel oleks positiivne mõju SKP-le ja ülekanduv mõju vertikaalsetele sektoritele ning see tagaks kooskõla ja vastastikuse täiendavuse vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise protsessiga.

Üldlubade ja satelliitsideteenuste lubade andmine

Eelistatud variant hõlmab võrkude ja teenuste (v.a satelliitsideteenused) ühtainsat piiriülest luba ning satelliitside raadiospektri ELi luba, sealhulgas litsentsisaajate valikut nappuse korral ja loa andmise tingimuste täitmise tagamist. See variant vähendaks halduskulusid, nõuete täitmisega seotud kulusid ja ka aruandluskulusid. Koos ühtlustatud loatingimuste ja muude kohaldatavate normidega (sh lõppkasutajaid käsitlevad normid) ning pehmete meetmetega, millega soodustatakse ökosüsteemi koostööd, võimaldaks eelistatud variant pakkujatel võrgutegevust hõlpsamalt virtualiseerida ja osutada järjepidevamaid piiriüleseid teenuseid. Seega võimaldaks eelistatud variant teha võrdsetel tingimustel koostööd ühenduvuse laiemas ökosüsteemis osalejatega. ELi satelliidiluba tagaks operaatoritele garanteeritud juurdepääsu spektrile nii, et kõigis liikmesriikides kohaldatakse samu loatingimusi; see võimaldab neil omakorda laieneda ja osutada teenuseid kogu ELis, soodustades samal ajal suveräänsust.

Juhtimine

Eelistatud variandi puhul säilitatakse BERECi ja BERECi Büroo praegune töökorraldus ning raadiospektripoliitika töörühm muudetakse komisjoni eksperdirühmast ametiks, mille sekretariaadi tagab BERECi Büroo. BERECi amet nimetatakse ümber digivõrkude ametiks ning sellele antakse uus koordineerimisülesanne spektrihalduse tõhustamiseks. Digivõrkude amet osutab haldus- ja tugiteenuseid nii BERECile kui raadiospektripoliitika ametile ning tugevdab seega kahe organi olemasolevaid sidemeid, parandab koordineerimist ja tagab sidusamad tulemused.

Halduskulud

Ettevõtjate halduskulud on seotud vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise ning juurdepääsuga seotud kohustuste ja kaasneva kasuga, samuti lihtsustamise valdkondadega. Tingimusliku vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamisega seotud täiendavad halduskohustused suurendavad võrreldes praeguse olukorraga otseseid korduvaid halduskulusid 7 % võrra (täistööaja ekvivalentides aastas) ja toovad kaasa 73 miljoni euro ulatuses ühekordseid kulusid. Nii loatingimuste ühtlustamine kui ka ELi satelliidiluba toovad kaasa teatavaid ühekordseid kulusid, et kohaneda ühiste tingimustega. Üldiselt on aga oodata lubade andmise ja rakendamisega seotud korduvate kulude vähenemist.

- **Õigusnormide toimivus ja lihtsustamine**

Mis puudutab juurdepääsu reguleerimist, siis kaotataks eelistatud variandiga hulk märkimisväärsel turujõul põhineva reguleerimisega seotud sätteid, näiteks seoses kaasinvesteeringute (elektroonilise side seadustiku artikkel 76) ja funktsioonipõhise eraldamisega (elektroonilise side seadustiku artiklid 77 ja 78). Samal ajal aitab juurdepääsu reguleerimist lihtsustada see, kui riikide reguleerivatel asutustel lubatakse kehtestada kohustus võimaldada juurdepääs hoonesisesele juhtmestikule ja esimesest kontsentratsioonipunktist kaugemal omal algatusel (mitte taotluse korral, nagu praegu). See aitaks lihtsustada kehtivaid õigusnorme ning kõrvaldada kõnealuste sätetega seoses ilmnenud puudused, tarbetu keerukuse ja võimaliku ebajärjepidevuse, mille tõttu nendele sätetele tuginemine on olnud

piiratud. Peale selle on nende sätete kaotamisega kaasnev mõju kiudoptiliste võrkude katvusele, kasutuselevõtule ja konkurentsile tõenäoliselt piiratud. See kehtib eeskätt elektroonilise side seadustiku artikli 76 kohta, mille kohaldamine on asendunud olukorraga, kus riikide reguleerivad asutused teevad ulatuslikuma analüüsi turuanalüüsi menetluse kontekstis, et hinnata kaubanduslike kokkulepete (sh kaasinvesteerimine) mõju. Samuti on sidusrühmad osutanud nende sätete potentsiaalile õigusloome kvaliteedi ja tulemuslikkuse programmi (REFIT) alusel.

Peale selle lihtsustatakse, tugevdatakse ja suurendatakse kavandatava variandiga järelevalvet, mis aitab omakorda tagada, et parandusmeetmeid kohaldatakse järjepidevamalt; see oleks kasulik ka ELi ühtse turu seisukohast. Peamiste hulgimüügitoodete spetsifikatsioonide ühtlustamine ning ettevõtjatele antavatele teenusekvaliteedi tagatistele keskendumine peaks lihtsustama juurdepääsutoodete kasutamist ning ühtlasi soodustama mitme tegevuskohaga ja hargmaiste ettevõtjate teenusekonkurentsi arengut.

Spektri valdkonnas toob raadiospektripoliitika programmi ja elektroonilise side seadustiku asjaomaste sätete konsolideerimine REFITi seisukohast olulist kasu, arvestades, et sellega tagatakse järjepidevus, kuna välja jäetakse dubleerivad ja aegunud sätted, mis vähendavad ELi konkurentsivõimet uuenduslike teenuste kasutuselevõtul.

ELi luba satelliitvõrkude ja -teenuste pakkumiseks ning spektri kasutamiseks võimaldab märkimisväärselt suurendada tõhusust, kuna see vähendaks eeldatavalt satelliidioperaatorite ja riiklike ametiasutuste kulusid seoses satelliidilubadega. Satelliidioperaator, kes soovib osutada teenuseid kogu ELis, ei peaks läbima 27 loamenetlust, järgima 27 riigi loatingimusi, mis hõlmavad mitmesuguseid kulukaid aruandluskohustusi ja ebatõhusaid meetmeid nõuete täitmise tagamiseks, ega taotlema spektriõigusi kõigis liikmesriikides.

Selle asemel võtaks komisjon koostöös digivõrkude ametiga taotlused vastu ja väljastaks nii satelliitsideteenuste osutamise load kui ka spektrikasutusload, sealhulgas annaks individuaalsed spektrikasutusõigused kas teatavates liikmesriikides, kus teenusepakkuja soovib teenuseid osutada, või kogu ELis. Lubade andmise tingimused, sealhulgas aruandluselemendid, oleksid kogu ELis samad ning need töötatakse välja digivõrkude ameti ja raadiospektripoliitika ameti abiga. Samuti tagaks komisjon ELi tasandil valiku spektrivarude nappuse korral. Peale selle on kavas kohaldada ELi tasandil siduvat nõuete järgimise ja täitmise tagamise raamistikku, et satelliitide kogumite juurdepääs ELi turule vastaks ühistele tingimustele kooskõlas rahvusvahelise õigusega.

Täitmise tagamine ELi tasandil (sh loa tühistamine kogu ELi ühtsel turul) peaks võimaldama tegeleda raadiohäirete probleemidega ning soodustama samal ajal loanõuete järgimist.

Veel üks oluline valdkond, kus suurendatakse tõhusust, on maapealsete võrkude ja teenustega seotud lubade andmine. ELi elektroonilise side sektoris on üldloakorraga seotud probleemide peamine põhjus elektroonilise side seadustiku regulatiivne paindlikkus. See paindlikkus on viinud olukorrani, kus üldlubade andmise tingimused on killustatud ja neid kohaldatakse ebajärjepidevalt. Elektroonilise side seadustikus sätestati üldloa andmise ühtlustatud tingimused, kuid üksnes maksimumloendina, mistõttu säilitasid liikmesriigid tingimuste lisamise osas kaalutlusõiguse. Sellest tulenevalt ei ole liikmesriigid rakendanud üldlubade andmise korra osas ühist lähenemisviisi, mis puudutab võrkude ja teenuste pakkujate kategooriaid, ning on vastu võtnud erinevaid teiseseid õigusakte ja/või (regulatiivseid) haldusotsuseid, et määrata kindlaks üksikasjalikud tingimused. Olukord, kus maksimumloend sisaldab 39 tingimust ja liikmesriike on 26 (v.a Taani, kus ei ole üldloasüsteemi kehtestatud),

tähendab, et liikmesriikide tasandil kindlaksmääratud tingimusi võib olla kuni 1 014 ning näiteks piiriülesed operaatorid (kellel on tegevuskoht või regulatiivne jalajälg 27 liikmesriigis) võivad olla sunnitud kõiki neid täitma.

Ettepanekuga vähendatakse kõnealust killustatust ning piiratakse nõuete järgimisega seotud ja aruandluskohustusi – pakkujad peavad täitma üksnes määruses sätestatud lihtsustatud ja täiendavalt ühtlustatud tingimusi ja kohustusi, sealhulgas kooskõlas ELi muude õigusaktide ja poliitikaalgatustega, nagu ELi majandusjulgeoleku strateegia, et tugevdada võrkude ja teenuste usaldusväärset ja turvalist pakkumist. Ettevõtjate jaoks, kes soovivad pakkuda võrke ja teenuseid ühtsel turul, säilitatakse ettepanekuga teatamisel põhinev lihtsustatud süsteem üheainsa piiriülese loa kujul, kuid seejuures võimaldatakse pakkujatel tegutseda ühes või mitmes liikmesriigis või kõigis liikmesriikides ühe riigi reguleeriva asutuse kinnituse alusel. Sel eesmärgil sätestatakse üldloa andmise tingimused, üheainsa piiriülese loa andmise menetlus ning mehhanismid koordineerimiseks, vastastikuse abi andmiseks ja järjepidevaks nõuete täitmise tagamiseks riikide reguleerivate asutuste vahel, keda toetavad BEREC ja digivõrkude amet.

Mis puudutab mõju VKEdele, siis vähendatakse lihtsustatud menetluste abil (sh ühine teatisevorm ja ühtne teavitamismenetlus) eeldatavalt nõuete täitmisega seotud ja halduskulusid pakkujate, eeskätt VKEde jaoks. See kokkuhoid võimaldab VKEdel omakorda suunata ressursid regulatiivsetest protsessidest ümber innovatsiooni ja kasvu edendamisse. Suurem õiguskindlus ja regulatiivne prognoositavus tugevdavad veelgi VKEde konkurentsivõimet ja hõlbustavad turule sisenemist. Samuti saavad VKEd kaudset kasu ühisest paindlikumast juurdepääsukorrast, sealhulgas lihtsustatud juurdepääsust spektrile ja spektri ühiskasutusest, mis vähendavad turule sisenemise takistusi ning toetavad uuenduslike teenuste arengut ja laiendamist. See kehtib eeskätt selliste sektorite puhul nagu töötlev tööstus, tervishoid, põllumajandus ja transport. Mingit ebaproportsionaalset mõju VKEdele ei ole oodata. Vastupidi – meetmed toovad eeldatavalt kaasa netokasu, sealhulgas kulude kokkuhoiu ja paremad innovatsioonivõimalused.

- **Põhiõigused**

Analüüsi käigus hinnati ettepaneku mõju põhiõigustele, näiteks sõna- ja teabevabadusele, mittediskrimineerimise põhimõttele, tarbijakaitsele (sh puuetega tarbijate kaitse), isikuandmete kaitsele ning eraelu puutumatuse õigusele. Eeskätt nähakse määrusega ette lõppkasutajate õiguste kõrgel tasemel ühtlustatus ning säilitatakse samal ajal kõrgel tasemel tarbijakaitse.

Ettepanekus võetakse täielikult arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartas tunnustatud põhiõigusi ja põhimõtteid. Eeskätt on kavandatud meetmete eesmärk saavutada suurem ühenduvus tarbijakaitsenormide ajakohastamisega. Sellega tagatakse omakorda mittediskrimineeriv juurdepääs mis tahes sisule ja teenustele, sealhulgas avalikele teenustele, aidatakse edendada sõna- ja ettevõtlusvabadust ning võimaldatakse liikmesriikidel tagada kooskõla Euroopa Liidu põhiõiguste hartaga.

Kohustusliku, kuid tingimusliku vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise nõude kehtestamisega piiratakse Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikli 16 kohast ettevõtlusvabadust. Selline piirang võib aga olla põhjendatud, kui sellega püütakse saavutada üldist huvi pakkuvat eesmärki ning see vastab vajalikkuse ja proportsionaalsuse põhimõtetele. Turusuundumustest on juba näha, et operaatorid kõrvaldavad vaskpaarvõrke järk-järgult kasutuselt ärilistest kaalutlustest lähtudes; see tähendab, et struktureeritud kasutuselt kõrvaldamine ei ole iseenesest vastuolus nende huvidega. Võttes arvesse oodatavat

sotsiaalset, majanduslikku ja keskkonnaalast kasu, tundub meede olevat kooskõlas vajalikkuse nõudega. Peale selle tagatakse proportsionaalsuse põhimõtte järgimine kavandatavate jätkusuutlikkuse tingimustega, võimalusega säilitada vaskpaarvõrgud pikema aja jooksul, kui tingimused ei ole täidetud, ning võimaliku erandiga vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise nõudest juhul, kui kiudoptilisi võrke või muud piisavat ühenduvuslahendust ei ole võimalik kasutusele võtta.

4. MÕJU EELARVELE

Ettepaneku mõju eelarvele kirjeldatakse üksikasjalikult ettepanekule lisatud finants- ja digiselgituses. Algatuse täielikuks ja tulemuslikuks elluviimiseks nõutav täistööajale taandatud töötajate arv on kokku 47, mis hõlmab 32 ametikohtade loetelus sisalduvat ametikohta ja 15 koosseisuvälist töötajat (lepingulised töötajad ja liikmesriikide lähetatud eksperdid). Personalivajaduste täitmiseks on peadirektoraadis juba määratud töötajad tegevust juhtima ja/või on ametikohad peadirektoraadis või muudes komisjoni talitustes ümber paigutatud. Lisaks nendele olemasolevatele ressurssidele on algatuse täielikuks ja tulemuslikuks elluviimiseks vaja erakorralist lisapersonali (5 täistööaja ekvivalenti) võrreldes praeguse töötajate arvuga. Digivõrkude ameti tegevuse seda osa, mis jääb samaks, rahastatakse praeguselt BERECi Büroo eelarverealt, kuid digivõrkude ametile antavate uute ülesannetega (mida ettepanekus kirjeldatakse) kaasnevad lisakulud kaetakse satelliitside spektri lubade väljastamise tasudest ning ELi numeratsioonilubade väljastamise tasudest (kui need on saadaval), samuti liikmesriikide vabatahtliku ja mitterahalise osaluse abil.

Ettepanek sisaldab ka ülesandeid, mille täitmiseks on vaja lisapersonali BERECi Büroos (mis muudetakse digivõrkude ametiks); töötajate arv suureneb kokku 25 täistööaja ekvivalendi võrra, mida rahastatakse täielikult tasudest.

5. MUU TEAVE

- **Rakenduskavad ning järelevalve, hindamise ja aruandluse kord**

Komisjon peaks jälgima käesoleva määruse kohaldamist ja hindama selle tulemuslikkust aja jooksul. Viie aasta möödudes jõustumisest ning seejärel iga viie aasta tagant peaks komisjon läbi vaatama käesoleva määruse toimimise ning esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande. Kõnealuste läbivaatamiste käigus tuleks eeskätt hinnata artiklite 69 ja 83 mõju turule ning seda, kas eelnevad ja muud sekkumisvolitused vastavalt käesolevale määrusele on piisavad, et võimaldada riikide reguleerivatel asutustel tagada, et konkurents elektroonilise side turgudel lõppkasutajate huvides jätkuvalt areneks.

Riikide reguleerivad asutused peaksid samuti komisjonile teatama, millised ettevõtjad tunnistatakse käesoleva määruse tähenduses märkimisväärse turujõuga ettevõtjateks ja millised kohustused on neile käesoleva määruse alusel kehtestatud. Komisjonile tuleks viivitamata teatada kõigist muudatustest, mis on seotud ettevõtjatele kehtestatud kohustuste või asjaomaste ettevõtjatega.

Hiljemalt kolme aasta möödumisel käesoleva määruse kohaldamise alguskuupäevast peaks komisjon läbi vaatama ökosüsteemi koostöö toimimise, võttes võimalikult suurel määral arvesse BERECi aruannet ökosüsteemi tulemuslikku koostööd ning ka vabatahtliku lepituse menetluse toimimist käsitlevate suuniste kohaldamise mõju kohta.

Peale selle peaks komisjon 30. juuniks 2034 läbi vaatama taskukohase universaalteenuse ulatuse ja universaalteenuse kättesaadavuse, võttes arvesse sotsiaalset, majanduslikku ja tehnoloogia arengut, sealhulgas üleminekut kiudoptilistele võrkudele. Läbivaatamisel tuleks

arvesse võtta seda, millist tehnoloogiat enamik tarbijaid valdavalt kasutab. Komisjon peaks esitama läbivaatamise tulemusi sisaldava aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

Kahe aasta jooksul alates käesoleva määruse kohaldama hakkamisest peaks digivõrkude amet koostama aruande elektroonilise side võrkude ja teenuste ühtse turu kohta. Selles aruandes tuleks esitada ülevaade turusuundumustest ja analüüsida käesoleva määruse alusel võetud meetmete mõju ühtse turu toimimisele, samuti ühinemiste turumõju. Aruande projekt tuleks enne avaldamist edastada heakskiitmiseks BERECile ja raadiospektripoliitika ametile. Pärast seda tuleks igal aastal avaldada ajakohastatud aruanne, et jälgida edusamme ja uusi arengusuundumusi.

- **Selgitavad dokumendid (direktiivide puhul)**

Ei kohaldata.

- **Ettepaneku sätete üksikasjalik selgitus**

I osa. Kohaldamisala, eesmärgid ja mõisted

Käesoleva määruse I osas sätestatakse horisontaalne raamistik, millega reguleeritakse elektroonilise side sektori korraldust ELis. Selles määratakse kindlaks määruse reguleerimisese, kohaldamisala ja põhimõisted koos õigusraamistiku suhtes kohaldatavate ühiste määratlustega, et tagada õiguskindlus ja ühetaoline kohaldamine kõigis liikmesriikides. Samuti sätestatakse üldised eesmärgid ja regulatiivsed põhimõtted, millest liikmesriigid, riikide reguleerivad ja muud pädevad asutused, BEREC, raadiospektripoliitika amet ja digivõrkude amet ning ka komisjon peaksid oma töös lähtuma.

II osa. Vastupanuvõime

II osas sätestatakse konkreetne raamistik võrkude ja teenustega seotud vastupanuvõime ja valmisoleku tagamiseks, arvestades, et elektroonilise side võrgud ja teenused ning muud digitaristud on hädavajalikud ühiskonna ja majanduse toimimiseks. Sel eesmärgil kehtestatakse kohustused ja koostöömehhanismid, et tagada võrkude ja teenuste kättesaadavus ja võimed ulatuslikes kriisiolukordades. See hõlmab hädaolukorra side ja üldsuse hoiatamise järjepidevust. Samuti nähakse ette, et BEREC võtab vastu aruande liidu digitaristute valmisolekukava kohta. See aruanne sisaldab hinnangut, soovitusi ühiseks tegevuseks ja kriisiohjetavade kirjeldust. Samuti selgitatakse selles ELi organite ja riikide pädevate asutuste asjaomaseid ülesandeid seoses järelevalve, koordineerimise ja reageerimisega; sellega tagatakse omakorda tõhus, sidus ja tulemuslik kogu ELi hõlmav lähenemisviis vastupanuvõime ja valmisoleku tagamisele elektroonilise side sektoris.

III osa. Ühtse turu luba ja üksainus piiriülene luba

III osas sätestatakse elektroonilise side võrkude ja teenuste üheainsa piiriülese loa raamistik, mis põhineb üldloakorral. Selles kinnitatakse, et kõnealuseid võrke ja teenuseid võib pakkuda kogu ELis, eeldusel, et täidetud on käesolevas määruses sätestatud ühised lisatingimused ja -kohustused. Samuti säilitatakse teatamisel põhinev lihtsustatud süsteem, mis võimaldab pakkujatel tegutseda ühes või mitmes liikmesriigis või kõigis liikmesriikides ühe riigi reguleeriva asutuse ühtse kinnituse alusel. Ettepanek on kooskõlas muude algatustega, mille eesmärk on muuta rangemaks IKT-tarneahela turvalisusele esitatavad nõuded. Sel eesmärgil sätestatakse üldloa andmise tingimused, üheainsa piiriülese loa andmise menetlus ning mehhanismid koordineerimiseks, vastastikuse abi andmiseks ja järjepidevaks nõuete täitmise tagamiseks riikide ametiasutuste vahel, keda toetavad BEREC ja digivõrkude amet. BERECi

suunistes määratakse koostöös teiste pädevate asutuste ja komisjoniga kindlaks pakkujate, riikide reguleerivate asutuste ja muude pädevate asutuste vahelise suhtluse ning liikmesriikides kohaldatavate tingimuste ja normide ühtlustamise menetluslikud aspektid.

IV osa. Ressursid, spekter ja numeratsioon

IV osas sätestatakse põhjalik ja tulevikku suunatud raamistik elektroonilise side põhiressursside haldamiseks, eraldamiseks ja kasutamiseks. Muu hulgas käsitletakse raadiospektri ja numeratsiooniressursse, tunnistades nende rolli strateegiliste avalike hüvedena, mis on olulised ühenduvuse, innovatsiooni, julgeoleku ja ühtse turu toimimise seisukohast. Raadiospektri puhul sätestatakse ühised põhimõtted ja eesmärgid koordineeritud strateegiliseks planeerimiseks ja haldamiseks ELi tasandil, võttes arvesse rahvusvahelisi kohustusi, ning nähakse ette tõhusamad mehhanismid piiriüleseks koordineerimiseks ja kahjulike raadiohäirete kõrvaldamiseks. Sellega kehtestatakse tehnoloogia- ja teenuseneutraalsuse põhimõte, edendatakse spektri ühist ja tõhusat kasutamist ning nähakse ette ELi spektristrateegia ja tegevuskavade vastuvõtmine, et tagada prognoositavus, õigeaegne kättesaadavus ja vastavusse viimine ELi laiemate poliitikaeesmärkidega.

Käesoleva määrusega ühtlustatakse ka lubade andmise korda, spektriõiguste määramise, kehtivusaja, pikendamise, üleandmise ja jagamise tingimusi ning tugevdatakse investeeringuid ja konkurentsi soodustavaid loa andmise menetlusi. Peale selle kehtestatakse sellega kogu ELi hõlmavad vahendid, nagu raadiospektri ühtse turu menetlus, ühised lubade andmise tingimused, ühtse kontaktpunkti menetlused ja ELi load, sealhulgas konkreetne raamistik ELi satelliitvõrkude ja -teenuste jaoks. Eeskätt kehtestatakse sellega ELi tasandi load satelliitside spektri kasutamiseks ning nähakse ette nende järelevalve ja nõuete täitmise tagamine. Lisaks määratakse kindlaks selliste lubade andmise kord ja nähakse ette mehhanismid, et paremini koordineerida Rahvusvahelisele Telekommunikatsiooni Liidule (ITU) teabe esitamist, samuti tagatakse, et sageduste eraldamisel arvestataks nii satelliitsideteenuste kui ka maapealsete teenuste vajadustega.

Samal ajal kehtestatakse IV osas üleeuroopaliste numeratsiooniressursside raamistik ning numeratsiooniressursse reguleerivad normid, et tagada nende tõhus haldamine, kättesaadavus ja territooriumiväline kasutamine kogu ELis, toetada kogu ELi hõlmavate teenuste osutamist ning tagada tarbijate kaitse ja õiglane juurdepääs. Kokkuvõttes on nende sätete eesmärk tagada nappide ressursside tõhus, koordineeritud ja tulevikukindel kasutamine ning suurendada seejuures õiguskindlust, vähendada killustatust ja toetada uuenduslike piiriüleste elektroonilise side võrkude ja teenuste arendamist kogu ELis.

V osa. Üleminek kiudoptilistele võrkudele, turgude toimimine ja konkurents

V osas sätestatakse normid, millega tagatakse elektroonilise side turgude nõuetekohane toimimine ning tõhus konkurents kogu ELis.

Esiteks nähakse ette konkreetne raamistik, et tagada nõuetekohane üleminek vanadelt vaskpaarvõrkudelt FTTH- (valguskaabelühendus lõppkasutajani/koju) võrkudele. Raamistikku kohaldatakse juhul, kui vaskpaarvõrgud jäävad kasutusse pärast kindlaksmääratud kuupäeva. Kiudoptilistele võrkudele üleminek põhineb riiklikel kavadel, millest tuleb komisjonile teatada. Nendes riiklikes kavades selgitatakse, i) mis piirkondades vaskpaarvõrgud kasutuselt kõrvaldatakse ja mis ajaks seda tehakse, ning kirjeldatakse ii) meetmeid, millega toetatakse üleminekut kiudoptilistele võrkudele.

Esialgses etapis peavad liikmesriigid nõudma vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamist piirkondades, kus on täidetud mõlemad kaks järgmist tingimust: i) kiudoptiliste võrkude katvus on vähemalt 95 % ja ii) kättesaadavad on taskukohased ühenduvust võimaldavad jaemüügiteenused. Viimases etapis ei oma need tingimused enam tähtsust ning liikmesriigid peavad nõudma vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamist kõigis ülejäänud asjaomastes piirkondades, välja arvatud nendes piirkondades, kus kiudoptiliste võrkude kasutuselevõtt ei ole majanduslikult otstarbekas ja puudub piisav ühenduvuslahendus, mis suudaks asendada vaskpaarvõrgupõhiseid lahendusi. Kogu protsessi jooksul kohaldatakse kaitsemeetmeid, et säilitada järjepidevus ja kaitsta tarbijaid.

V osa sisaldab ühtlasi raamistikku, mis käsitleb juurdepääsu maale ja trasside rajamise õigusi, omavahelist ühendamist ja juurdepääsu, samuti sümmeetriliste ja märkimisväärsel turujõul põhinevate regulatiivsete parandusmeetmete võtmist. Selles selgitatakse ettevõtjate õigusi ja kohustusi juurdepääsu ja omavahelise ühendamisega seotud läbirääkimistel ning antakse riikide reguleerivatele asutustele õigus võtta proportsionaalseid meetmeid, et tagada läbivühendatavus ja koostalitlusvõime, kui see on põhjendatud.

Selles osas säilitatakse juurdepääsu reguleerimise kehtiva süsteemi (sümmeetriline ja märkimisväärsel turujõul põhinev reguleerimine) põhiosad. Mis puudutab märkimisväärset turujõudu, siis seatakse normides esikohale passiivsetele võrkudele (kaablikanalisatsioonid ja mastid, kui operaatorid kasutavad oma kiudoptilisi võrke) juurdepääsu reguleerimine investeeringuid soodustaval viisil ning edendatakse juurdepääsutoodete ühtlustamist. Sümmeetrilise juurdepääsu puhul on normide eesmärk soodustada kiudoptiliste võrkude kasutuselevõttu, säilitades hoonesisesele juhtmestikule juurdepääsu taotluse alusel. Peale selle saavad riikide reguleerivad asutused kasutada sümmeetrilisi meetmeid, et kõrvaldada kohalikud kitsaskohad kiudoptilistele kohtvõrkudele juurdepääsu andmise kohustuste kehtestamisega. Lisaks peaksid sümmeetrilised normid võimaldama ühendada lõppkasutajad, kelle hooned ei ole ühendatud, arvestades, et operaatoritele, kes võtavad kasutusele lähedal asuvaid kiudoptilisi võrke, nähakse ette kohustus need kasutajad ühendada.

V osaga tugevdatakse liikmesriikidevahelist kaubandust mõjutavate riigisiseste meetmete eelnõude menetlusi ühtsel turul ning koordineeritud teatamise, hindamise ja sekkumismehhanismidega tagatakse ühetaoline kohaldamine kogu ELis.

VI osa. Teenused

VI osas sätestatakse teenustega seotud kohustused, mille eesmärk on tagada hädavajalik ühendus ja ühtne kaitsetase lõppkasutajatele kogu ELis. Sellega ajakohastatakse universaalteenuse osutamise kohustusi – kooskõlas Euroopa sotsiaalõiguste samba 20. põhimõttega nähakse ette, et kõigil tarbijatel, eeskätt väikese sissetulekuga tarbijatel on õigus saada piisava internetiühenduse teenust ja kõneside teenuseid kindlaksmääratud asukohas taskukohase hinnaga. Selles osas sätestatakse ühised menetlused, mille alusel liikmesriigid määratlevad ühenduse piisavust, võttes arvesse enamiku tarbijate kasutatavat minimaalset ribalaiust. Neid ühiseid menetlusi toetavad BERECi suunised ja nendega tagatakse ribalaius, mis on vajalik sotsiaalseks ja majanduslikuks osalemiseks ühiskonnas. Samuti sätestatakse struktureeritud lähenemisviis taskukohasusele, mis hõlmab jaemüügihindade arengu jälgimist, väikese sissetuleku või sotsiaalsete erivajadustega tarbijatele ettenähtud meetmeid ja konkreetset tuge, et tagada puuetega lõppkasutajate samaväärne juurdepääs; samal ajal antakse komisjonile õigus võtta vastu rakendusakte piisava internetiühenduse teenuse kohta, võttes arvesse riigisiseseid tingimusi, ning taskukohasuse

hindamisel arvestatavate kriteeriumide ja meetodite kohta. Välja pakutakse uus paindlikum lähenemisviis rahastamisele, mis ei hõlma valdkondlikku määramist ega seotud rahastamismehhanismi.

VI osaga tugevdatakse veelgi lõppkasutajate õiguste kaitset digikeskkonnas. Avatud internetiühenduse säilitamiseks kodifitseeritakse lõppkasutajate õigused pääseda juurde sisule ja seda levitada ning kasutada enda valitud rakendusi ja lõppseadmeid. Lisaks sellele nähakse ette ranged võrgu neutraalsuse kohustused, mille suhtes kohaldatakse erandeid üksnes täpselt kindlaksmääratud ja proportsionaalsetel juhtudel, ning riikide reguleerivate asutuste tehtav range järelevalve, mida täiendavad BERECi aruanded ja suunised. Sellega konsolideeritakse ja ajakohastatakse lõppkasutajate kaitset käsitlevaid õigusnorme, mis esitatakse kolmes peatükis.

Peatükis „Tarbijate õigused“ käsitletakse tarbijaid ning see laieneb ka mikroettevõtjatele ja mittetulundusühendustele (osa sätteid on kohaldatavad ka väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele); selles sätestatakse valdkondlikud normid läbipaistvuse ja lepinguteabe (sh lepingukokkuvõtte vorm), lepingu kestuse ja lõpetamise ning teenuspakettide kohta.

Peatükis „Lõppkasutajate õigused“ käsitletakse muu hulgas teenusepakkuja vahetamist ja numbri liikuvust ning sätestatakse mittediskrimineerimise põhimõte.

Peatükis „Lõppkasutajate vahendid ja funktsioonid“ kirjeldatakse muu hulgas pettusevastaseid meetmeid ja tagatakse ülitähtsate teenuste osutamine, nagu kadunud laste otsimise abitelefonid, hädaolukorra side ja üldsuse hoiatamise süsteemid, samuti nähakse ette Euroopa digiidentiteedikukru kasutamine. Võttes arvesse tehnoloogia arengut ja uusi probleeme, mida see lõppkasutajate kaitse valdkonnas kaasa toob, sisaldab see peatükk ka ajakohastatud norme helistaja numbri ja kõne algatamise andmete kuvamise, kõne automaatse suunamise ja automatiseeritud kõnevalimissüsteemide kohta. See sisaldab sätteid puuetega lõppkasutajate samaväärse juurdepääsu ja valikuvõimaluse kohta.

Samuti säilitatakse VI osas koostalitlusvõimet ja edastamiskohustust käsitlevad sihtotstarbelised sätted ning antakse komisjonile õigus ajakohastada delegeeritud õigusaktidega tehnilisi lisasid, et võtta arvesse tehnoloogia ja ühiskonna arengut.

VII osa. Juhtimine

VII osas sätestatakse juhtimisraamistik, et tagada elektroonilise side ühtse turu sidus, sõltumatu ja tõhus toimimine. Selles määratakse kindlaks riikide reguleerivate ja muude pädevate asutuste rollid, volitused ja kaitsemeetmed, neile usaldatakse selgelt kindlaksmääratud ülesanded ning nähakse ette nende jätkuv juriidiline ja funktsionaalne sõltumatus turuosalistest, samuti nähakse neile ette piisavad ressursid ja eelarveautonoomia. Lisaks kehtestatakse ühised põhimõtted ametisse nimetamise ja ametist vabastamise, vastutuse ja läbipaistvuse kohta, samuti kohustused tagada koostöö ja koordineerimine riigi ja piiriülesel tasandil, mis omakorda suurendab regulatiivset järjepidevust ja vastastikust usaldust kogu ELis.

VII osaga konsolideeritakse veelgi ELi tasandil toimuvat juhtimist; sel eesmärgil integreeritakse BERECi, raadiospektripoliitika ameti ja digivõrkude ameti rollid ning tugevdatakse neid. Selles selgitatakse BERECi eesmärke, ülesandeid ja sisekorraldust, suurendatakse tema suutlikkust edendada õigusraamistiku järjepidevat rakendamist arvamuste, suuniste, aruannete ja parimate tavade abil, mida toetatakse struktureeritud andmete kogumise ja turu jälgimisega. Võttes arvesse geopoliitilist konteksti, tugevdatakse

ühtlasi BERECi pädevust vastupanuvõime ja valmisoleku valdkonnas, näiteks ELi digitaristute valmisolekukava vastuvõtmise teel. Samal ajal kehtestatakse tugevam raamistik raadiospektri strateegiliseks haldamiseks raadiospektripoliitika ameti kaudu, määratakse kindlaks tema nõuandev ja koordineeriv roll ELi spektripoliitika valdkonnas, piiriülesel koordineerimisel ja rahvusvahelises tegevuses ning nähakse ette ameti tihe koostöö BERECiga olukordades, kus regulatiivsed ja spektrialased küsimused põimuvad.

VII osas sätestatakse terviklik organisatsiooniline, finants- ja vastutusraamistik, et digivõrkude amet saaks tegutseda nii BERECit kui ka raadiospektripoliitika ametit toetava ELi organina. Selles sätestatakse digivõrkude ameti ülesanded, juhtimisstruktuur, programmitöö ning eelarve- ja personalinormid, samuti tagatakse läbipaistvus, usaldusväärne finantsjuhtimine ja tulemuslik järelevalve, sealhulgas pettusevastased, auditi- ja hindamismehhanismid.

VIII osa. Üld- ja lõppsätted

VIII osas kehtestatakse üld-, menetlus- ja lõppsätted, millega tagatakse käesoleva määruse tulemuslik, läbipaistev ja ühine kohaldamine kogu ELis. Selles sätestatakse põhjalik raamistik teabe ühtlustatud esitamiseks, vahetamiseks ja avaldamiseks ning antakse riikide reguleerivatele ja muudele pädevatele asutustele, BERECile ja raadiospektripoliitika ametile õigus taotleda ettevõtjatelt proportsionaalset, põhjendatud ja õigeaegset teavet, sealhulgas kestlikkuse kohta, tagades seejuures konfidentsiaalsuse, andmekaitse ja ärisaladuste kaitse. Lisaks nähakse ette võrkude kasutuselevõtu korrapärased geograafilised ülevaated ja prognoosid, mis võimaldavad võtta tõenduspõhiseid regulatiivseid meetmeid ning võimaluse korral toetada teadlike avaliku sektori poolse rahastamise otsuste tegemist ja koordineeritud planeerimist, sealhulgas üleminekul vanadelt võrkudelt kiudoptilistele võrkudele.

VIII osaga suurendatakse ka avatust, osalust ja regulatiivset järjepidevust struktureeritud konsulteerimis- ja läbipaistvusmehhanismide abil. Selleks on vaja avalikku konsultatsiooni märkimisväärse turumõjuga meetmete eelnõude kohta, juurdepääsetavaid konsulteerimismenetlusi ning lõppkasutajate, sealhulgas puuetega tarbijate ja lõppkasutajate ning muude sidusrühmade süstemaatilist kaasamist. ELi tasandil kehtestatakse sellega ühtlustamis- ja standardimismenetlused, mis võimaldavad komisjonil BERECi või raadiospektripoliitika ameti abiga tegeleda lahknevustega, mis võivad killustada ühtset turgu, ning samal ajal edendada tehnoloogianeutraalsel viisil koostalitlusvõimeliste ja tulevikukindlate tehniliste standardite väljatöötamist.

VIII osas esitatakse selged õigusnormid vaidluste lahendamise, nõuetele vastavuse ja nende täitmise tagamise ning õiguskindluse kohta. Selles kehtestatakse vaidluste (riigi ja piiriülesel tasandil) kohtuvälise ja regulatiivse lahendamise mehhanismid, mida täiendatakse suuniste ja vabatahtliku lepitamisega, et soodustada koostööl põhinevaid, uuenduslikke ja kestlikke ökosüsteemitavasid. Selles sätestatakse proportsionaalsed nõuete täitmise tagamise volitused, karistused ja kaitsemeetmed, sealhulgas kaebuse esitamise õigused, ning määratakse kindlaks delegeeritud ja rakendusvolituste kasutamine, komiteemenetlus, järelevalve, läbivaatamine ja üleminekukord.

2026/0013 (COD)

Ettepanek:

EUROOPA PARLAMENDI JA NÕUKOGU MÄÄRUS

digivõrkude kohta ning millega muudetakse määrust (EL) 2015/2120, direktiivi 2002/58/EÜ ja otsust nr 676/2002/EÜ ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) 2018/1971, direktiiv (EL) 2018/1972 ja otsus nr 243/2012/EL (digivõrkude määrus)

(EMPs kohaldatav tekst)

EUROOPA PARLAMENT JA EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 114,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee arvamust,[24]

võttes arvesse Regioonide Komitee arvamust,[25]

toimides seadusandliku tavamenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

(1) Tehnoloogia kiire arengu taustal suureneb märkimisväärselt andmeliiklus ja nõudlus gigabitiühenduse järele aina kasvab. Digiülemineku seisukohast on keskse tähtsusega tänapäevased ja kestlikud ühenduvuse ja andmetöötluse digitaristud, mis on seega olulised ka tööstuse konkurentsivõime seisukohast ja selleks, et kogu ühiskond saaks digiteenustest kasu. Sel põhjusel tuleb tagada kvaliteetne, turvaline ja vastupidav ühenduvus kõigile inimestele kõikjal liidus, sealhulgas taskukohane juurdepääs väikese sissetulekuga inimeste jaoks kõigil territooriumidel – nii maapiirkondades, äärealadel, saartel, mägipiirkondades kui ka hõredalt asustatud ja äärepoolseimates piirkondades.

(2) Elektroonilise side siseturg on endiselt killustunud 27 riigisiseseks turuks ning Euroopa operaatoritel on endiselt takistusi piiriülesel tegutsemisel ja laienemisel; see omakorda pärsib nende võimet teha investeeringuid, tegeleda innovatsiooniga ja püsida laiemas ühenduvuse ökosüsteemis võrdsetel alustel konkurentsis. Ühenduvuse valdkonna laiema ökosüsteemiga liituvad muud turuosalised, näiteks sisuteenuste ja rakenduste pakkujad, saavad suurel määral kasu asukohariigist lähtuvast korrast ning seega tegutsevad nad liidus ühel ühtsel turul. Mitmesuguste ökosüsteemis osalejate ebavõrdsete tingimuste probleemile on osutatud komisjoni valges raamatus „Kuidas rahuldada Euroopa digitaristu vajadusi?“[26] ja ka Enrico Letta aruandes[27]. Selles

[24] ELT C , , lk .

[25] ELT C , , lk .

[26] Komisjoni 21. veebruari 2024. aasta valge raamat, „Kuidas rahuldada Euroopa digitaristu vajadusi?“, COM(2024) 81 final.

kontekstis juhtis Euroopa Ülemkogu oma 2025. aasta oktoobri järeldustes tähelepanu vajadusele teha erilisi jõupingutusi selleks, et „süvendada elektroonilise side ühtset turgu“.

(3) Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega (EL) 2022/2481[28] kehtestati digikümnendi poliitikaprogrammi 2030. aasta digieesmärgid. Selles programmis on esitatud ühenduvusega seotud oodatavad eesmärgid – kõik kindlaksmääratud asukohas paiknevad lõppkasutajad peavad olema võrgu lõpp-punktini kaetud gigabitivõrguga ning kõik asustatud piirkonnad peavad olema kaetud järgmise põlvkonna kiirete traadita võrkudega, mis toimivad vähemalt 5G-võrguga võrdväärselt. Nende eesmärkide saavutamiseks tuleks poliitikapõhimõtetega lihtsustada ja kiirendada püsi- ja traadita gigabitivõrkude kasutuselevõttu kogu liidus ning vähendada selle kulusid, sealhulgas vähendada nii operaatorite kui ka riikide haldusasutuste halduskoormust.

(4) Direktiiviga (EL) 2018/1972 kehtestati Euroopa elektroonilise side seadustik (edaspidi „elektroonilise side seadustik“). Tänu eesmärkidele edendada ühenduvust ning täiustatud võrkude kasutuselevõttu ja neile juurdepääsu on elektroonilise side seadustik aidanud saavutada tõhusa konkurentsi elektroonilise side võrkude ja teenuste turgudel või seda konkurentsi säilitada. Liikmesriigid pidid 21. detsembriks 2020 vastu võtma ja avaldama õigus- ja haldusnormid elektroonilise side seadustiku rakendamiseks oma riigisiseses õiguses. Täielik ülevõtmine kõigis 27 liikmesriigis jõudis lõpule alles 2024. aastal. Niivõrd pikk aeg direktiivi vastuvõtmise ja liikmesriikide õigussüsteemidesse ülevõtmise vahel ei ole enam sobiv, võttes arvesse tehnoloogia kiiret arengut praeguses geopoliitilises ja majanduslikus kontekstis, kus on vaja kiire turumõjuga õigusnorme. Lisaks lähevad teatavad Euroopa elektroonilise side seadustiku sätetega seotud riigisisesed sätted kaugemale sellest, mis on rangelt vajalik ülevõtmise täielikkuse ja nõuetele vastavuse tagamiseks. Kuna Euroopa elektroonilise side seadustik on direktiiv, on see tekitanud riikidevahelist killustatust ning seega ei ole välja kujunenud tõeliselt ühtset turgu. Seepärast tuleb Euroopa elektroonilise side seadustik muuta määruseks ning ühendada Euroopa elektroonilise side seadustiku sätted kõnealuste eesmärkidega seotud sätetega, mis on kehtestatud teistes direktiivides või määrustes või otsustes, sealhulgas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2018/1971[29]. Sellest tulenevalt tuleks direktiiv (EL) 2018/1972, määrus (EL) 2018/1971, Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 243/2012/EL[30] ning teatavad Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2015/2120[31] ning Euroopa

---

27 https://www.consilium.europa.eu/media/ny3j24sm/much-more-than-a-market-report-by-enrico-letta.pdf.

28 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta otsus (EL) 2022/2481, millega luuakse digikümnendi poliitikaprogramm 2030 (ELT L 323, 19.12.2022, lk 4, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2022/2481/oj).

29 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1971, millega asutatakse elektroonilise side Euroopa reguleerivate asutuste amet (BEREC) ja BERECi tugiamet (BERECi büroo) ja muudetakse määrust (EL) 2015/2120 ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1211/2009 (ELT L 321, 17.12.2018, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1971/oj).

30 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2012. aasta otsus nr 243/2012/EL, millega luuakse mitmeaastane raadiospektripoliitika programm (ELT J L 081, 21.3.2012, lk 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2012/243(2)/oj), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiiviga (EL) 2018/1972 (ELT L 321, 17.12.2018, lk 36).

31 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2015. aasta määrus (EL) 2015/2120, millega nähakse ette avatud internetiühendust käsitlevad meetmed ja reguleeritud ELi-sisese side jaehinnad ning millega

Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2002/58/EÜ[32] osad koondada ühte määrusesse, st digivõrkude määrusesse.

(5) Oma 2024. aasta valges raamatus „Kuidas rahuldada Euroopa digitaristu vajadusi?“[33] täheldas komisjon, et ühenduvussektoris toimuvad märkimisväärsed tehnoloogilised muutused – digitaristud põhinevad üha enam pilv- ja tehisintellektilahendustel ning ühenduvuse ökosüsteemi lisandub aina rohkem uusi uuenduslikke teenuseid. Seega tuleb arvesse võtta üleminekut elektroonilise side võrkudelt digivõrkudele.

(6) Käesoleva määruse kohaldamisalasse ei kuulu elektroonilise side võrkude kaudu elektroonilise side teenuseid kasutades edastatud sisu, näiteks ringhäälingusisu, finantsteenused ega teatavad infoühiskonna teenused ning sellega ei piirata kõnealuste teenuste suhtes liidu või riigi tasandil kooskõlas liidu või riigisisese õigusega võetud meetmeid, millega edendatakse kultuurilist ja keelelist mitmekesisust ning kaitstakse meedia mitmekesisust. Teleprogrammide sisu reguleeritakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2010/13/EL[34]. Audiovisuaalpoliitika ja -sisu reguleerimise eesmärk on saavutada sellised üldist huvi pakkuvad eesmärgid nagu sõnavabadus, meedia mitmekesisus, erapooletus, kultuuriline ja keeleline mitmekesisus, sotsiaalne kaasamine, tarbijakaitse ja alaealiste kaitse. Elektroonilise side ja sisu reguleerimise lahusus ei mõjuta nendevaheliste seoste arvessevõtmist eelkõige selleks, et tagada meedia ja kultuuriline mitmekesisus ning tarbijakaitse. Pädevad asutused peaksid oma pädevuse piires aitama tagada nende eesmärkide edendamisele suunatud poliitikapõhimõtete rakendamise.

(7) Käesolev määrus ei mõjuta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2014/53/EL[35] kohaldamist raadioseadmete suhtes, kuid hõlmab siiski autoraadioid ning tarbijatele mõeldud raadiovastuvõtjaid ja digitelevisiooniseadmeid. Selleks et näha ette kaitsemeetmed läbiva koostalitlusvõime tagamiseks, tuleb reguleerida direktiivis 2014/53/EL määratletud raadioseadmete ja tarbijatele mõeldud digitelevisiooniseadmete teatavaid aspekte, et hõlbustada puuetega lõppkasutajate juurdepääsu. On oluline, et riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused julgustaksid võrguoperaatoreid ja seadmete tootjaid tegema omavahel koostööd, et soodustada puuetega lõppkasutajate juurdepääsu elektroonilise side teenustele. Selleks et tagada koordineeritud lähenemisviis raadioside lõppseadmete loasüsteemile, tuleks reguleerida ka raadiospektri ainuõiguseta kasutamist selliste raadioside lõppseadmete isiklikul otstarbel kasutamiseks.

---

muudetakse direktiivi 2002/22/EÜ ning määrust (EL) nr 531/2012 (ELT L 310, 26.11.2015, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2015/2120/oj).

32 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. juuli 2002. aasta direktiiv 2002/58/EÜ, milles käsitletakse isikuandmete töötlemist ja eraelu puutumatuse kaitset elektroonilise side sektoris (eraelu puutumatust ja elektroonilist sidet käsitlev direktiiv) (EÜT L 201, 31.7.2002, lk 37, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2002/58/oj).

33 COM(2024) 81 final.

34 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 10. märtsi 2010. aasta direktiiv 2010/13/EL audiovisuaalmeedia teenuste osutamist käsitlevate liikmesriikide teatavate õigus- ja haldusnormide koordineerimise kohta (audiovisuaalmeedia teenuste direktiiv) (ELT L 95, 15.4.2010, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2010/13/oj).

35 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/53/EL raadioseadmete turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/5/EÜ (ELT L 153, 22.5.2014, lk 62, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/53/oj).

(8) Nõudmised elektroonilise side võrkude võimetele kasvavad pidevalt. Kui varem keskenduti peamiselt üldiselt ja igale üksikkasutajale kättesaadava ribalaiuse suurendamisele, siis nüüd muutuvad üha olulisemaks muud parameetrid, nagu alla- ja üleslüli andmeedastuskiirus, latentsusaeg, kättesaadavus ja töökindlus. Selle nõudluse rahuldamiseks püütakse praegu tuua kiudoptilised võrgud lõppkasutajatele üha lähemale, kusjuures tulevaste gigabitivõrkude jõudlusparameetrid peavad olema sellised, mida suudetakse pakkuda vähemalt võrgu lõpp-punktini kiudoptikal põhineva võrguga. Traadita ühenduse mõttes on see sarnane võrgu jõudlusega, mis saavutatakse võrgu lõpp-punktiks peetava tugijaamani paigaldatud kiudoptilise kaabliga. Sellised gigabitivõrgud (nii püsi- kui ka mobiilsidevõrgud) suudavad pakkuda andmeedastuskiirust vähemalt üks gigabitt sekundis üles- ja allalülis, samuti iseloomustavad neid muud tipptasemel jõudlusparameetrid, nagu lühike latentsusaeg ja suur stabiilsus. Termin „väga suure läbilaskevõimega võrk“ asendatakse terminiga „gigabitivõrk“ ning selle võrgu jõudlusnäitajaid on ajakohastatud vastavalt tehnoloogia ja turu arengule. Sellest tulenevalt tõlgendatakse käesoleva määruse alusel kõiki viiteid direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 2 punktis 2 määratletud väga suure läbilaskevõimega võrgule viidetena käesolevas määruses määratletud gigabitivõrgule.

(9) Teatavad käesoleva määruse kohased elektroonilise side teenused võivad kuuluda ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2015/1535[36] artiklis 1 sätestatud infoühiskonna teenuse mõiste alla. Selle direktiivi infoühiskonna teenuseid reguleerivaid sätteid kohaldatakse nende elektroonilise side teenuste suhtes niivõrd, kuivõrd käesolevas määruses või muudes liidu õigusaktides puuduvad konkreetsemad elektroonilise side teenuste suhtes kohaldatavad sätted. Käesoleva määruse kohaldamisalasse kuuluvad siiski sellised elektroonilise side teenused nagu kõneside, sõnumiteenused ja elektronpost. Üks ja sama ettevõtja, näiteks internetiteenuse osutaja, võib osutada nii elektroonilise side teenuseid, näiteks pakkuda juurdepääsu internetile, kui ka käesoleva määrusega hõlmamata teenuseid, näiteks pakkuda veebipõhist, aga mitte sidega seotud sisu.

(10) Üks ja sama ettevõtja, näiteks kaabellevivõrgu operaator, võib pakkuda nii elektroonilise side teenuseid (näiteks telesignaalide edastamine) kui ka käesoleva määrusega hõlmamata teenuseid (näiteks heli- või televisiooniringhäälingu sisuteenuste turustamine) ja seepärast võib sellele ettevõtjale seoses tema tegevusega sisuteenuse pakkuja või sisulevitajana kehtestada lisakohustusi kooskõlas sätetega, mis ei ole ette nähtud käesoleva määrusega, ja ilma et see piiraks käesoleva määruse lisas sätestatud tingimuste kohaldamist.

(11) Selleks et teenus kuuluks elektroonilise side teenuse mõiste määratluse alla, tuleb seda tavapärasel juhul pakkuda tasu eest. Tunnistades täielikult, et isikuandmete kaitse on põhiõigus ja et seetõttu ei saa isikuandmeid käsitada millegi kaubeldavana, tuleks isikuandmetele juurdepääsu, nende kasutamist või muul viisil töötlemist elektroonilise side teenuste osutamisel siiski käsitada samamoodi nagu tasu, kui teenusepakkuja taotleb lõppkasutajalt isikuandmeid Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679[37] tähenduses ning lõppkasutaja esitab need teenusepakkujale teadlikult

---

[36] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. septembri 2015. aasta direktiiv 2015/1535/EÜ, millega nähakse ette tehnilistest eeskirjadest ning infoühiskonna teenuste eeskirjadest teatamise kord (ELT L 241, 17.9.2015, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2015/1535/oj).

[37] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 üksikisikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks

kas otse või kaudselt. See hõlmab olukordi, kus lõppkasutaja annab oma andmetele (näiteks isikuandmed, sh IP-aadress, või muu automaatselt genereeritav teave, nt küpsiste või sarnase tehnoloogia abil kogutav ja edastatav teave) juurdepääsu neid aktiivselt esitamata. Isikuandmete töötlemisel tuleks igal juhul järgida liidu andmekaitseõigust. Vastavalt Euroopa Liidu Kohtu (Euroopa Kohus) kohtupraktikale ELi toimimise lepingu artikli 57 kohta[38] on tasu ELi toimimise lepingu tähenduses olemas ka siis, kui teenusepakkujale maksab kolmas isik ja mitte teenusesaaja. Seega peaks tasu mõiste hõlmama ka olukordi, kus lõppkasutaja puutub kokku reklaamiga.

(12) Isikutevahelise side teenused on teenused, mis võimaldavad isikutevahelist interaktiivset teabevahetust ja mille hulka kuuluvad sellised teenused nagu tavapärane häälkõne kahe isiku vahel, aga ka igat liiki e-kirjad, sõnumiteenused ja grupivestlused. Isikutevahelise side teenused hõlmavad sidepidamist lõpliku, st tõenäoliselt mitte piiramatu arvu füüsiliste isikute vahel, kelle arvu määrab side algataja. Sidepidamine juriidiliste isikutega peaks olema määratlusega hõlmatud, kui füüsilised isikud tegutsevad juriidiliste isikute eest või osalevad sidepidamises vähemalt ühe poolena. Interaktiivne side tähendab, et teenus võimaldab teabe vastuvõtjal reageerida. Teenuseid, mis neile nõuetele ei vasta, näiteks lineaarne ringhääling, tellimusvideod, veebisaidid, suhtlusvõrgustikud, blogid või masinatevaheline teabevahetus, ei tohiks pidada isikutevahelise side teenusteks. Erandlike asjaolude korral ei tohiks teenust pidada isikutevahelise side teenuseks juhul, kui isikutevahelise ja interaktiivse sidepidamise vahend on mõne muu teenuse väheoluline ja üksnes täiendav võimalus ja objektiivsetel tehnilistel põhjustel ei saa seda kasutada ilma põhiteenuseta ning selle integreerimine ei ole võimalus hoida kõrvale elektroonilise side teenuseid reguleerivate normide kohaldamisest. Määratluse alla mitte kuulumise kindlakstegemisel tähtsust omavaid termineid „väheoluline“ ja „üksnes täiendav võimalus“ tuleks tõlgendada kitsalt ja objektiivsest lõppkasutaja seisukohast lähtudes. Isikutevahelise side pidamise võimalust võiks käsitada väheolulisena, kui selle objektiivne kasu lõppkasutaja jaoks on väga väike ja kui tegelikult kasutavad lõppkasutajad seda väga harva. Isikutevahelise side teenuse määratluse alt välja jääva võimaluse näiteks võiks põhimõtteliselt olla veebimängude suhtluskanal, olenevalt teenuse sidevahendi funktsioonidest.

(13) Riigi või rahvusvahelisse numeratsiooniplaani kuuluvaid numbreid kasutavad isikutevahelise side teenused võimaldavad luua ühenduse avalikult eraldatud numeratsiooniressurssidega. Sellised numbripõhised isikutevahelise side teenused hõlmavad nii teenuseid, mille puhul eraldatakse lõppkasutajatele läbivühendatavuse tagamiseks numbrid, kui ka teenuseid, mis võimaldavad lõppkasutajatel saada ühendust isikutega, kellele sellised numbrid on eraldatud. Numbri kasutamist tunnusena ei tohiks pidada samaväärseks sellega, kui numbrit kasutatakse avalikult eraldatud numbritega ühenduse loomiseks, ning seega ei tohiks seda pidada iseenesest piisavaks, et käsitada teenust numbripõhise isikutevahelise side teenusena. Numbrivabade isikutevahelise side teenuste suhtes tuleks kohustusi kehtestada üksnes siis, kui avalik huvi nõuab konkreetsete regulatiivsete kohustuste kohaldamist igat liiki isikutevahelise side teenuste suhtes olenemata sellest, kas teenuse pakkumiseks kasutatakse numbreid või ei. Numbripõhiste isikutevahelise side teenuste teistsugune

---

direktiiv 95/46/EÜ (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2016/679/oj).

[38] Kohtuotsus, Euroopa Kohus, 26. aprill 1988, Bond van Adverteerders jt *vs*. Madalmaad, C-352/85, ECLI: EU:C:1988:196.

kohtlemine on põhjendatud, sest sellised teenused on avalikult tagatud koostalitlusvõimelise ökosüsteemi osa ja saavad sellest ka kasu.

(14) Võrgu lõpp-punkt moodustab reguleerimisotstarbelise piiri, mis eraldab elektroonilise side võrke ja teenuseid reguleerivat raamistikku telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmeid reguleerivast raamistikust. Võrgu lõpp-punkti asukoha määratlemise eest vastutab riigi reguleeriv asutus.

(15) Omavahelise ühendamise all tuleks peamiselt mõista võrkude tehnilist ühendamist, olenemata sellest, kas tegemist on üldkasutatavate elektroonilise side võrkude või privaatvõrkudega; siia võivad kuuluda sisuteenuste ja rakenduste pakkujatele kuuluvad või nende käitatavad võrgud, sealhulgas sisuedastustaristud. Tehnoloogia ja kaubanduse arengu tulemusena on suurenenud vahemällusalvestuse, sisuedastussõlmede ja muude selliste meetodite kasutuselevõtt, mis tõhustavad andmeliiklust ja optimeerivad jõudlust lõpp-punktide vahel ning tagavad seeläbi tihedama tehnilise koostöö ning üldkasutatavate ja privaatvõrkude sagedama omavahelise ühendamise.

(16) Uue õigusraamistiku eesmärke tuleks samuti ajakohastada selleks, et võtta arvesse sektori probleeme ja tagada selle suutlikkus kohaneda edasiste arengusuundumustega. Kuna elektroonilise side võrkude tehnoloogia valdkonnas minnakse üha enam üle pilvandmetöötlusel ja tehisintellektil põhinevaid lahendusi integreerivatele digivõrkudele, on ühenduvuse ökosüsteem laienemas. Seepärast peaks käesolev määrus aitama suurendada sektori konkurentsivõimet ja suutlikkust nende muutustega toime tulla. Edendada tuleks innovatsiooni ja tulemuslikku koostööd mitmesuguste laiemas ühenduvuse ökosüsteemis osalejate vahel.

(17) Selleks et suurendada sektori konkurentsi- ja vastupanuvõimet, tuleks käesoleva määrusega hõlbustada elektroonilise side ühtse turu arengut ning näha sel eesmärgil ette lihtsustatud ja veelgi rohkem ühtlustatud meetmed, millega soodustatakse laienemist liidus ning toetatakse ja stimuleeritakse innovatsiooni ja investeeringuid nüüdisaegsetesse, vastupidavatesse ja kestlikesse võrkudesse ja teenustesse. Muu hulgas tuleks hõlbustada elektroonilise side võrkude ja teenuste (sh üleeuroopaliste satelliitsideteenuste) piiriülest pakkumist ning ka üleeuroopaliste digivõrkude arendamist.

(18) ELi digitaristu ja -teenuste vastupidavuse tugevdamine on keskse tähtsusega, et suurendada valmisolekut loodusõnnetusteks, inimtegevusest tingitud ohtudeks ja kriisideks ning ka võrgu- ja raadiohäireteks. Sel eesmärgil tuleks käesoleva määrusega tugevdada liidu strateegilist autonoomiat – selleks tuleb omakorda tagada vastupidavad digitaristud ja -teenused ning valmisolek erandolukordadeks, nagu füüsilised, küber- ja hübriidrünnakud ning loodusõnnetused, teha kättesaadavaks leevendusmeetmed, parandada vastupanuvõimet, eelkõige kriitilise tähtsusega võrgusegmentide liiasust maapealsete ja muude kui maapealsete võrkude sidusa integreerimise abil ning tagada ühiskonnale kriisidele reageerimiseks vajalikud võrguvõimed.

(19) Kuna taristu tasandil esineb endiselt kitsaskohti ja turule sisenemise tõkkeid, sealhulgas kiudoptilistele võrkudele ülemineku tõttu, on vaja tagada jätkusuutlik konkurents – selleks tuleb juurdepääsu valdkonnas rakendada lihtsustatud õigusraamistikku, mis kõrvaldaks turutõrked, nii et lõppkasutajad saaksid jätkuvalt kasu kõrgetasemeliste, taskukohaste ja kvaliteetsete teenuste suuremast valikust.

(20) Turukonkurentsi arenedes tuleb edaspidi vähendada eelreguleerimise valdkondlike normide arvu, et elektrooniline side oleks lõppkokkuvõttes reguleeritud üksnes konkurentsiõigusega. See on olnud eesmärgiks alates 2009. aastast, mil võeti vastu esimene elektroonilise side võrkude ja teenuste õigusraamistik. Kehtiv raamistik on aga kaasa toonud riikidevahelise killustatuse ega ole taganud ühtse turu lõplikku väljakujunemist, mistõttu tuleb tagada regulatiivsete eelkohustuste suurem järjepidevus. Võttes arvesse, et viimastel aastatel on konkurents elektroonilise side turgudel jõudsalt arenenud, on äärmiselt oluline, et regulatiivseid eelkohustusi kehtestataks vaid juhul, kui asjaomastel turgudel esineb turutõrge, ilma konkurentsiõigust piiramata.

(21) Luua tuleb asjakohaseid stiimuleid, et soodustada investeeringuid gigabitivõrkudesse (sh täiustatud 5G, 6G, kiudoptilised võrgud, veealused sidekaablid, tuumikvõrgud) ning toetada seeläbi innovatsiooni sisumahukate internetiteenuste valdkonnas ja tugevdada liidu üldist konkurentsivõimet. Seepärast on äärmiselt oluline edendada tõhusaid investeeringuid nende võrkude ja lahenduste arendamisse ning toetada gigabitivõrkude ja elektroonilise side teenuste ulatuslikku kättesaadavust ja kasutuselevõttu, sealhulgas õigeaegse üleminekuga ainult kiudoptilistele võrkudele kogu liidus.

(22) Liikmesriikide, riikide reguleerivate ja muude pädevate asutuste ning sidusrühmade jaoks tähendab kõnealune ühenduvusega seotud eesmärk ühest küljest seda, et kasutusele tuleks võtta kõige suurema läbilaskevõimega võrgud ja teenused, mis on konkreetses piirkonnas majanduslikult jätkusuutlikud, ning teisest küljest tuleks püüelda territoriaalse ühtekuuluvuse poole, võttes arvesse seda, et eri piirkondades peaks olema kättesaadav sama suur läbilaskevõime.

(23) Selleks et viia elektroonilise side raamistik hoolikalt kooskõlla liidu eesmärkidega vähese CO_2 heitega majandusele ülemineku valdkonnas, on vaja edendada kestlikke võrke ja teenuseid; selleks tuleb omakorda tagada, et investeerimistingimused oleksid energiatõhusate ja vähese CO_2 heitega võrkude ja lahenduste jaoks atraktiivsed. Eelkõige tuleks see eesmärk kooskõlla viia energiatõhusust ja CO_2-neutraalsust soodustava ühenduvuse edendamisega muudes tööstussektorites ning energiatõhusasse ühenduvustaristusse tehtavate investeeringutega, võttes arvesse ajakohastatud taksonoomiaraamistikku ja sellega seonduvat liidu tegevusjuhendit telekommunikatsioonivõrkude kestlikkuse tagamiseks. Samuti tuleb edendada läbivteenuste osutamises osalevate poolte koostööd andmeliikluse tõhusa haldamise osas.

(24) Eesmärkide saavutamiseks peaksid riikide reguleerivad asutused ja teised pädevad asutused vastavalt vajadusele koordineerima oma tegevust teiste liikmesriikide ametiasutustega ning elektroonilise side Euroopa reguleerivate asutuste ametiga (edaspidi „BEREC“), raadiospektri poliitika ametiga ja digivõrkude ametiga.

(25) Ajendatuna Nevers'is 9. märtsil 2022 tehtud üleskutsest viisid liikmesriigid läbi Euroopa sidetaristute ja -võrkude riskihindamise. Hindamise tulemusena esitati liikmesriikidele, komisjonile ja Euroopa Liidu Küberturvalisuse Ametile (edaspidi „ENISA“) hulk strateegilisi ja tehnilisi soovitusi kindlakstehtud riskide maandamiseks BERECi abiga. Muude strateegiliste soovituste hulgas tehti riskihindamise tulemusena ettepanek i) hinnata rahvusvaheliste ühenduste vastupidavust, ii) hinnata interneti põhitaristu, näiteks merealuste sidekaablite kriitilist tähtsust, vastupidavust ja liiasust ning iii) tugevdada liidu võimeid ja koordineeritud meetmeid, et suurendada sidetaristute vastupidavust. Selleks et saavutada tegelik valmisolek ja suurendada

vastupanuvõimet, tuleks tugevdada riikide pädevate asutuste ja liidu tasandi organite koostööd, sealhulgas ühiste suuniste ja õigeaegse teabevahetuse kaudu.

(26) Elektroonilise side võrgud ja teenused on liidu ühiskonna ja majanduse elutähtis alustala. Ehkki Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2022/2555[39] keskendutakse elutähtsate ja oluliste üksuste ning elutähtsa teenuse osutajate küberturvalisusele ja -kerksusele, on vaja veelgi suurendada elektroonilise side üldist vastupanuvõimet, valmisolekut ja järjepidevust liidu tasandil, sealhulgas piiriüleste või ulatuslike looduslike või inimtegevusest tingitud häirete, kriiside või vääramatu jõu korral, mis võivad elanikkonda negatiivselt mõjutada. Digivõrkude amet peaks täitma keskset koordineerivat rolli vastupanuvõime tagamisel elektroonilise side sektoris ning tuginema seejuures oma eksperditeadmistele, turujärelevalvele ja kogu liitu hõlmavale perspektiivile. Seega peaks digivõrkude amet vahetama teavet ja koordineerima tegevust riikide reguleerivate asutuste, komisjoni ning muude asjaomaste liidu organite ja asutustega, sealhulgas ENISAga ning asjakohastel juhtudel ka rahvusvaheliste organisatsioonidega (nagu NATO) küsimustes, mis on seotud elektroonilise side võrkude ja teenuste hindamise, seire, analüüsi ja valmisolekuga liidu tasandil ning nende võimekusega suurendada liidu ühiskonna ja majanduse üldist vastupanuvõimet; samal ajal austatakse täielikult ENISA, võrgu- ja infosüsteemide koostöörühma ning Euroopa küberkriisiga tegelevate kontaktasutuste võrgustiku (edaspidi „EU-CyCLONe“) rolle liidu küberturvalisuse ja elanikkonnakaitse raamistike alusel.

(27) Selles kontekstis tuleks digivõrkude ametile anda ülesanne tagada sidus piiriülene lähenemisviis elektroonilise side võrkudele ja teenustele. Digivõrkude ameti roll peaks direktiivi (EL) 2022/2555 kohaldamist täiendama ega tohiks seda piirata ning selle eesmärk peaks olema tagada kogu süsteemi hõlmav valmisolek, asendatavad taristud, üleeuroopaline võrk ja teenuste jätkumine ning koordineeritud reageerimine kriisidele.

(28) Elanikkonda negatiivselt mõjutada võivate looduslike või inimtegevusest tingitud häirete, kriiside või vääramatu jõu korral on elektroonilise side võrkude ja teenuste kättesaadavus ja konkreetsed funktsioonid liidus keskse tähtsusega, sest need võimaldavad elanikkonnal saada õigeaegset teavet, säilitada sotsiaalset suhtlust ja majanduslikke sidemeid ning saada avalikke ja hädaabiteenuseid, samuti võimaldavad need riigi ametiasutustel suhelda elanikkonnaga ning korraldada pääste- ja abitöid. Ilma et see piiraks direktiivi (EL) 2022/2555 kohaldamist, peaksid kõik üldkasutatavate elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkujad ning muud üldloasüsteemi alusel tegutsevad pakkujad seega võtma meetmeid, et aidata tagada isikutevahelise side teenuste ja internetiühenduse teenuste kättesaadavus selliste sündmuste korral. Selliste elektroonilise side võrkude pakkujad, mida kasutatakse ainult või peamiselt selleks, et osutada üldsusele kättesaadavaid elektroonilise side teenuseid või infoühiskonna teenuseid (nt veealused sidekaablid), võiksid kõnealustes kriitilistes olukordades tagada liiasuse. Kui see on tehniliselt võimalik ja avalikes huvides, peaksid nad tegema koostööd ja aitama suurendada isikutevahelise side teenuste ja internetiühenduse teenuste kättesaadavust, kui eespool nimetatud

[39] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/2555, mis käsitleb meetmeid, millega tagada küberturvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus, ja millega muudetakse määrust (EL) nr 910/2014 ja direktiivi (EL) 2018/1972 ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv (EL) 2016/1148 (küberturvalisuse 2. direktiiv) (ELT L 333, 27.12.2022, lk 80, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2555/oj).

ulatuslikud sündmused on põhjustanud kriitilise tähtsusega häireid üldkasutatavates elektroonilise side võrkudes ja teenustes.

(29) Lõppkasutajatel peaks olema võimalik küsida pädevatelt asutustelt abi hädaolukorra side kaudu ning saada pädevatelt asutustelt tajutaval ja mõistetaval viisil teavet üldsusele edastatavate hoiatuste kaudu, kui tegemist on ulatuslike sündmustega, mis võivad elanikkonda ohustada, näiteks katastroofilised võrgukatkestused või vääramatu jõud. Samamoodi peaks olema täielikult tagatud elutähtis teabevahetus, mis võimaldab hädaabiteenistustel ning julgeoleku ja ohutuse eest vastutavatel avaliku sektori asutustel oma ülesandeid täita. Sellest tulenevalt peaksid elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkujad võtma konkreetseid meetmeid, et tagada katkematu elektrooniline side (sh internetiliiklus) määral, mis on vajalik hädaolukorra side ja üldsusele mõeldud hoiatuste tõhusaks edastamiseks kõigile mõjutatud lõppkasutajatele või elanikele ning asjaomase teabe vastuvõtmiseks kõigilt mõjutatud lõppkasutajatelt või elanikelt. Elutähtsat teabevahetust, mis tavaliselt tagatakse riigi ametiasutuste eriotstarbelise võrgu abil, võib pakkuda eriteenusena uue tehnoloogia abil, näiteks võrgu tükeldamine; sel eesmärgil peaks võrkudel olema piisav läbilaskevõime, et kriisiolukordades oleks tagatud teenuse kvaliteet. Kui see on vajalik kõnealuste teenuste kvaliteedi tagamiseks, tuleks nendega seotud andmeliiklust käsitada prioriteetsena ja tagada tuleks liiasus, et elutähtis teabevahetus oleks järjepidevalt kättesaadav. Riiklikud häirekeskuste süsteemid ja üldsuse hoiatamise süsteemid tuleks kavandada nii, et tagatud oleks liiasus ja vastupidavus ulatuslike sündmuste korral, mis võivad elanikkonda negatiivselt mõjutada.

(30) Enne kui hädaabiteenistustele juurdepääsu pakkumiseks kasutatavates võrkudes tehakse märkimisväärseid muudatusi, peaksid isikutevahelise side teenuste pakkujad ja häirekeskused võtma kõik vajalikud meetmed (sealhulgas lahenduste katsetamine ja valideerimine), et tagada hädaolukorra side ja helistaja asukoha teabe pidev kättesaadavus ja juurdepääsetavus lõppkasutajatele ning jätkuv võimalus saata üldsusele antavaid hoiatusi lõppkasutajatele. Elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkujad peaksid esitama liikmesriigi pädevatele asutustele üleminekuprotsessi käsitleva tegevuskava, mis peaks sisaldama piisavalt teavet, et hinnata ohtu hädaolukorra side teenuste kättesaadavusele ja teha kindlaks võimalikud mõjutatud lõppkasutajad. Kõnealune tegevuskava tuleks esitada selleks, et õigeaegselt teavitada praegust tehnoloogiat kasutavaid elektroonilise side teenuste kasutajaid, et nad saaksid valmistuda uue tehnoloogia kasutuselevõtuks või sellega kohaneda ning vältida elektroonilise side teenuste katkemist kasutatavates seadmetes.

(31) Osana pikaajalistest vastupanuvõime suurendamise meetmetest tuleks vastupanuvõimelise integreeritud ühenduvuse arendamisel muu hulgas keskenduda valmisolekule võtta kasutusele tipptehnoloogiat, näiteks kujunemisjärgus kvantkommunikatsioonitehnoloogiat, et tagada järgmise põlvkonna turvaline side eelkõige kriitilise tähtsusega võrgusegmentides. Selles kontekstis on vajalik üleminek postkvantkrüptograafiale. Peale selle võib oluline osa olla kiudoptiliste sidevõrkude toetataval kvantkommunikatsioonil. Selleks et tagada järgmise põlvkonna turvaline side valitsustele ja ettevõtjatele kogu liidus, võib edasiviivaks jõuks olla Euroopa kvantkommunikatsiooni taristu (edaspidi „EuroQCI“), mis on ette nähtud toimima liidu uue kosmosepõhise turvalise side süsteemi (satelliitide abil tagatava vastupidavuse, ühenduvuse ja turvalisuse taristu, IRIS^2) lahutamatu osana. Seepärast tuleks tugevdada tundlike andmete ja elutähtsa taristu turvalisust ning tagada sel eesmärgil õigeaegne üleminek postkvantkrüptograafiale, milleks tuleb omakorda järk-

järgult integreerida kvanttehnoloogiapõhised süsteemid olemasolevasse sidetaristusse ning kujundada liidus välja vastupidav kvantkommunikatsiooni ökosüsteem ja tööstus.

(32) Selleks et tagada elektroonilise side võrkude ja digitaristu tegelik valmisolek ning elektroonilise side teenuste katkematu osutamine, sealhulgas inimtegevusest tingitud või loodusõnnetuste, kriiside või vääramatu jõu korral, tuginedes vastupidavatele riigisisestele ja piiriülestele ühendustele, tuleks tugevdada BERECi rolli liidu tasandil valmisoleku tagamisel ja kriisiohje valdkonnas. Sellega seoses peaks BEREC täiendama liidu tasandil tehtavaid jõupingutusi, et tagada kõrgel tasemel valmisolek ja vastupanuvõime, ning võtma vastu digivõrkude ameti koostatava aruande liidu digitaristute valmisolekukava kohta (edaspidi „kava“). Kava peaks sisaldama põhjalikku hinnangut, tegevussoovitusi ja kriisiohjetavade kirjeldust. Sellega tuleks tagada järjepidev lähenemisviis vastupanuvõimele kogu liidus, sealhulgas rahastamismehhanismidele, millega tagatakse liiasus ja parandatakse liidu tasandil valmisolekut kriisideks.

(33) BERECi vorm, mida kasutatakse kava koostamisel kasutatavate andmete kogumiseks elektroonilise side võrkude ja teenuste vastupidavuse kohta , peaks sisaldama teavet selliste võrgusegmentide läbilaskevõime, arhitektuuri, võimete ja kasutuse kohta, mis on keskse tähtsusega selleks, et tagada üldine vastupanuvõime ja teenuste jätkumine liidu tasandil. Eeskätt peaks see hõlmama konkreetseid võrgusegmente, nagu rahvusvahelised ühendused, agregeerimisvõrgud, põhi- ja tuumikvõrgud, veealused sidekaablid, sealhulgas nende maabumiskohad, maapealsete võrkudega integreeritud satelliitvõrgud, mis suudavad pakkuda varuteenust juhul, kui mõni neist võrkudest, sisuedastusvõrkudest või suurte andmekeskuste rajatisi ühendavatest võrkudest ei ole kättesaadav. Kui käesoleva määruse alusel on vaja vahetada, esitada või muul moel jagada teavet, mida vastavalt liidu või riigisisesele õigusele käsitatakse salastatud teabena, tuleks järgida asjaomaseid salastatud teabe käitlemise norme. Kui see on asjakohane, peaks olema lubatud samal ajal jagada mittesalastatud kokkuvõtteid, et aidata tegevust koordineerida.

(34) Peale selle peaks digivõrkude amet aitama liidu tasandil kaasa elektroonilise side võrkude arhitektuuri, läbilaskevõime, tehniliste võimete ja vastupidavuse seirele, analüüsile ja sellealase teabe koondamisele ning toetama koordineerimiseks tehtavaid jõupingutusi, et tagada elektroonilise side võrkude ja teenuste kättesaadavus ja suurem võimekus looduslike või inimtegevusest tingitud häirete, kriiside või vääramatu jõu korral; samal ajal peaks ta täies ulatuses austama riigi tasandi raamistikke kriisidele reageerimise koordineerimiseks. Muu hulgas võib ta näiteks kindlaks teha liiasust vajavad valdkonnad ning pakkuda teavet strateegiliste poliitika- ja investeerimisotsuste tegemiseks, et toetada liiasust, eelkõige üleeuroopaliste digivõrkude ja nendega seotud edasiste rahastamisprogrammide puhul, nagu need, mis on kavandatud mitmeaastase finantsraamistiku alla kuuluva Euroopa Konkurentsivõime Fondi digikomponendi osana. Samuti tuleks digivõrkude ameti koostatavas BERECi põhjalikus hinnangus esitada ülevaade võrkude reservvõimsusest, sealhulgas olemasolevatest ja kavandatavatest mehhanismidest, mis võimaldavad andmeliiklust prioriseerida, (näiteks võrgu tükeldamine) ning muudest võrkude haldamise ja optimeerimise lahendustest, millega kaitstakse sidepidamist ja tagatakse selle turvalisus. Sellistel mehhanismidel on oluline osa elutähtsate sidevõrkude talitluspidevuse ja teenuste jätkumise tagamisel suurenenud nõudluse, sidevõrgu ülekoormuse või muude sidekatkestuste korral, mis võivad kriisi ajal tekkida.

(35) Eeskätt on kõrgtehnoloogilistel võrguvõimetel, näiteks võrgu tükeldamisel põhinevatel eriteenustel üha suurem roll selliste kasutusjuhtumite toetamisel, mille puhul on turvalisuse, töökindluse ja lühikese latentsusajaga seotud nõuded rangemad. See hõlmab selliseid rakendusi nagu mehitamata õhusõidukite süsteemide, sealhulgas mehitamata õhusõidukite käitamine, mille ohutuks ja turvaliseks toimimiseks on vaja kindlal tasemel tagatud jõudlust, vastupidavust ja eraldatust muust andmeliiklusest. Nende eriteenuste kättesaadavus võib anda avaliku sektori asutustele ja eraettevõtjatele võimaluse võtta tulemuslikumalt kasutusele julgeolekuga seotud ja ohutuse seisukohast olulisi rakendusi ning edendada samal ajal innovatsiooni ja võrguressursside tõhusat kasutamist kooskõlas liidu eesmärgiga tagada julgeolek, tehnoloogiline juhtpositsioon ja täiustatud digiteenuste arendamine. Elektroonilise side võrke tuleks kasutada selleks, et parandada mehitamata õhusõidukite ja muude lennuvahendite tuvastamist, olenemata sellest, kas need on võrku ühendatud või mitte. Eelkõige tuleks järk-järgult arendada mobiilsidepõhist andurtehnoloogiat ning võtta see suures ulatuses kasutusele toetava ja täiendava tuvastussüsteemina nii tsiviil- kui ka sõjalisel otstarbel, sealhulgas õhuohtude avastamiseks, tuvastamiseks ja jälitamiseks, samuti häirete tuvastamiseks.

(36) Liidu vastupanuvõime sõltub üha enam tulevikukindlast ühenduvusest ja strateegilise sõltuvuse vähendamisest. See nõuab tulevikku suunatud lähenemisviisi, millega tugevdatakse maapealsete ja muude kui maapealsete (satelliit)võrkude omavahelise ühendamise ja sujuva käitamise suutlikkust, sealhulgas kriisiolukordades. Vastupanuvõimet on võimalik parandada võrkude integreeritud kihtarhitektuuri abil, mille puhul on maapealsed võrgud kombineeritud muude kui maapealsete võrkudega ning mis põhineb virtualiseerimisel, liiasusel ja automatiseeritud võrguhaldusel. Selline integreerimine võimaldab säilitada olulise side olukorras, kus maapealne taristu on saanud kahjustada või on ülekoormatud, samuti tugevdab see teenuse üldist jätkumist. Seda silmas pidades peaks digivõrkude amet osalema turgude ja tehnoloogia arengu jälgimisel, tegema kindlaks koostalitlusvõime ja kasutuselevõtuga seotud kitsaskohad (sealhulgas maapealsete ja muude kui maapealsete süsteemide vahel ning kujunemisjärgus tehnoloogia puhul) ning esitama soovitusi, et toetada liidu tasandil sidusat lähenemisviisi vastupidavale ühenduvusele.

(37) Digivõrkude amet peaks asjakohastel juhtudel ning koostöös asjaomaste organite ja pädevate asutustega olema võimeline analüüsima ohtusid, mis liidu elektroonilise side võrke ja teenuseid aina enam ähvardavad. See hõlmab muu hulgas kahjulike raadiospektri häireid. Sellised intsidendid on viimastel aastatel geopoliitiliste pingete tõttu sagenenud ning need võivad mõjutada teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti, samuti on neil tihtipeale piiriülene mõju. Seda silmas pidades peaks digivõrkude amet kõnealuseid arengusuundumusi analüüsima ja avaldama pädevate asutuste toetamiseks tegevussoovitusi. Kõnealune roll peaks täiendama riigi tasandil täidetavaid kohustusi ning soodustama koordineeritud reageerimist liidu tasandil.

(38) Selleks et täiendada järjepidevat ja koordineeritud regulatiivset reageerimist liidu tasandil ning parandada kriisideks valmisolekut, peaks BEREC võtma vastu kriisiohjetavad, kus sätestatakse ühised menetlused ja koordineerimiskord riikide reguleerivate ja muude pädevate asutuste jaoks, sealhulgas seoses kriisiohje ja elanikkonnakaitsega looduslike või inimtegevusest tingitud häirete, kriiside või vääramatu jõu korral. Need tavad peaksid olema kooskõlas kehtivate liidu ja riigisiseste kriisiohjeraamistikega ning toetama sidusat tegevust, sealhulgas teabe jagamisega kriisidele reageerimise ja elanikkonnakaitse koordineerimiseks ette nähtud asjaomaste liidu tasandi süsteemidega ning küberintsidentidele reageerimise

mehhanismide kaudu, kui tegemist on küberintsidentidega. Samuti peaks kava hõlmama aspekte, mis on seotud olukorrateadlikkusega olulistest häiretest, millel on kahjulik mõju hädaolukorra sidele, elutähtsale teabevahetusele ja üldsuse hoiatamisele kooskõlas asjaomasest liidu õigusest tulenevate kohustustega.

(39) Direktiivi (EL) 2018/1972 kohaselt võivad liikmesriigid üldkasutatavate elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkujate õiguse suhtes kohaldada üksnes üldloakorda, mis on üsna paindlik. Selle eesmärk on edendada uute võrkude ja teenuste arendamist ning samal ajal võimaldada teenusepakkujatel ja tarbijatel kasu saada siseturu mastaabisäästust. Käesoleva määrusega toetatakse seda eesmärki ja säilitatakse vabadus pakkuda liidus elektroonilise side võrke ja teenuseid üldloa alusel.

(40) Praegu kehtiv üldloasüsteem põhineb tingimustel, mis on ühtlustatud, kuid esitatud maksimumloendina; seepärast on liikmesriigid säilitanud paindliku võimaluse otsustada, millised üldloa tingimused oma territooriumil antava üldloaga siduda ja kuidas neid riigi tasandil täiendavalt täpsustada, samuti võimaluse nõuda pakkujatelt, et nad esitaksid riigi reguleerivale asutusele või muudele pädevatele asutustele teatise kavatsuse kohta alustada teenuste osutamist. Kõnealune teatis pidi olema deklaratiivne ja riigi reguleeriv asutus ei pidanud tegema sõnaselget otsust ega võtma vastu haldusakti.

(41) Direktiivi (EL) 2018/1972 hindamise tulemusena on aga selgunud, et kuna puudub ühtne ja koordineeritud üldluba (vastav kord on enamasti välja töötatud ja seda rakendatakse riigi tasandil) ning ühetaoline sidus lähenemisviis kohaldatavate tingimuste ja teatamismenetluste suhtes (olenemata BERECi ühtlustatud mittekohustusliku vormi olemasolust), on tekkinud õiguslik killustatus ning operaatoritel on keerulisem oma tegevust laiendada ja tegutseda piiriüleselt.

(42) Selleks et lahendada direktiivist (EL) 2018/1972 tulenevad probleemid ja võimaldada pakkujatel saada täit kasu elektroonilise side siseturust, tuleb kehtestada tänapäeva olukorrale vastav üldloakord, mida kohaldatakse igat liiki selliste elektroonilise side võrkude suhtes, mis on seotud üldkasutatavate digiteenuste osutamisega, ja teatavate eranditega ka üldkasutatavate elektroonilise side teenuste suhtes.

(43) Elektroonilise side võrkude pakkujate puhul ei tohiks üldloasüsteemi kohaldada teatavat liiki selliste võrkude suhtes, mille peamine eesmärk ei ole toetada üldkasutatavate elektroonilise side või digiteenuste osutamist. Näitena võib tuua võrgud, mida kasutatakse peamiselt eelnevalt kindlaksmääratud kasutajarühmade vaheliseks eraviisiliseks, sise- või kinniseks suhtluseks, sealhulgas võrgud, mida kasutatakse üksnes sidetaristu rajatiste vahelisteks siseühendusteks ja mis ei ole peamiselt ette nähtud üldkasutatavate digiteenuste osutamiseks. Mis puudutab elektroonilise side teenuste osutamist, siis peaksid üldlubade kohaldamisalast ka edaspidi välja jääma numbrivabad isikutevahelise side teenused. Erinevalt teistest elektroonilise side võrkude ja teenuste kategooriatest ei kasuta numbrivabad isikutevahelise side teenused üldkasutatavaid numeratsiooniressursse ega osale avalikult tagatud koostalitlusvõimelises ökosüsteemis. Seepärast ei ole asjakohane kohaldada seda liiki teenuste suhtes üldloakorda. Numbrivaba isikutevahelise side teenuse pakkujate suhtes võidakse siiski kohaldada teatavaid käesolevast määrusest tulenevaid kohustusi.

(44) Üldloakorra raames tuleks tagada vastavus kõigis liikmesriikides kohaldatavate täielikult ühtlustatud tingimuste lühemale ja ajakohastatud loetelule, samuti teatavatele muudele tingimustele, mis tulenevad muudest liidu või riigisisestest õigusaktidest, kuid ei ole veel täielikult ühtlustatud, näiteks õigusnormid, mis käsitlevad õiguskaitse-

ja õigusasutuste juurdepääsu andmetele, sealhulgas seaduslikku pealtkuulamist ja andmete säilitamist ning IKT tarneahela turvanõudeid kooskõlas küberturvalisust käsitlevate normidega, sealhulgas küberturvalisuse määrusega, millega asendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2019/881[40].

(45) Peale selle peaksid üldloa alusel tegutsevad pakkujad esitama teatise selle liikmesriigi reguleerivale asutusele, kus nad kavatsevad alustada elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumist või kus selliseid võrke või teenuseid juba pakutakse. Samuti peaks neil olema lubatud esitada ainult üks teatis ühele liikmesriigile, kui nad kavatsevad pakkuda võrke või teenuseid ühes või mitmes liikmesriigis üheainsa piiriülese loa korra alusel. Satelliitsüsteemide suhtes ei tohiks üheainsa piiriülese loa korda kohaldada, vaid nende puhul tuleks kasutada liidu tasandi erimenetlust.

(46) Teatis tuleks esitada BERECi kättesaadavaks tehtud kohustuslikul vormil. See peaks hõlmama deklaratsiooni, mille füüsiline või juriidiline isik esitab riigi reguleerivale asutusele, et teatada kavatsusest alustada elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumist, ning asjaomase BERECi vormiga täpsustatud piiratud teabe esitamist, sealhulgas identiteedi-, kontakt- ja äriandmed, teave võrkude või teenuste kohta, mida kavatsetakse pakkuda, geograafiline piirkond, kus need kättesaadavaks tehakse, ning tegevuse alustamise eeldatav kuupäev.

(47) Riikide reguleerivad asutused ei tohiks kehtestada täiendavaid ega eraldiseisvaid teavitamisnõudeid. Sellega seoses ei tohiks riikide reguleerivad asutused nõuda üldloa osana lisadokumente, mida BERECi teatisevorm ei sisalda. Teavitamisnõuded ja nende ajakohastused tuleks hoida minimaalsena.

(48) Selleks et soodustada piiriüleste võrkude ja teenuste pakkumist, peaks pakkujatel olema lubatud esitada teatis ükskõik millises liidu ametlikus keeles või vähemalt inglise keeles.

(49) Selleks et aidata saavutada liidu digiülemineku eesmärke, peaksid kõik riikide reguleerivad asutused teatisi vastu võtma interneti teel, näiteks asjaomase ametiasutuse veebisaidil asuva juurdepääsupunkti kaudu ning, kui see võimalus on ette nähtud, ühtlustatud digilahenduste kaudu (nt ettevõtluskukrud); seejuures ei tohiks nad nõuda, et pakkujad kasutaksid vaid asjaomase riigi territooriumil kehtivaid elektroonilisi sertifikaate, mida teised liikmesriigid ei ole vastastikku tunnustanud ning mis ei vasta komisjoni otsuse 2011/130/EL[41] kohastele pädevate asutuste poolt elektrooniliselt allkirjastatud dokumentide piiriülese töötlemise miinimumnõuetele. Samal põhjusel ei tohiks nõuda, et pakkujatel oleks riigisisene esindaja riigi ametiasutustega suhtlemiseks. Teabe või dokumentide elektroonilisel vahetamisel peaksid avaliku sektori asutused täitma Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2024/903[42] sätestatud nõudeid.

---

40 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta määrus (EL) 2019/881, mis käsitleb ENISAt (Euroopa Liidu Küberturvalisuse Amet) ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia küberturvalisuse sertifitseerimist ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 526/2013 (küberturvalisuse määrus) (ELT L 151, 7.6.2019, lk 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/881/oj).

41 Komisjoni 25. veebruari 2011. aasta otsus 2011/130/EL, millega kehtestatakse pädevate asutuste poolt elektrooniliselt allkirjastatud dokumentide piiriülese töötlemise miinimumnõuded vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2006/123/EÜ teenuste kohta siseturul (ELT L 80, 19.3.2014, lk 7, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2011/130(1)/oj).

42 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 13. märtsi 2024. aasta määrus (EL) 2024/903, millega kehtestatakse meetmed avaliku sektori koostalitlusvõime kõrge taseme tagamiseks kogu liidus (Koostalitleva Euroopa määrus) (ELT L, 2024/903, 22.3.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/903/oj).

(50) Pädevad asutused ei tohiks mingil viisil takistada elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumist, sealhulgas teatise mittetäielikkuse põhjendusega. Tegevuse alustamist käsitleva teatise esitamisega ei tohiks elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujatele kaasneda halduskulusid.

(51) Selleks et toetada tulemuslikku piiriülest koordineerimist, peaks digivõrkude amet haldama kõigi teatiste keskandmebaasi. Pädevad asutused peaksid digivõrkude ametile edastama ainult täielikud teatised.

(52) Pärast teatise saamist peaksid riikide reguleerivad asutused esitama pakkujale elektroonilise kinnituse võrkude või teenuste pakkumise algusaja kohta ning kirjeldama tingimusi, õigusi ja kohustusi, mida kohaldatakse selles liikmesriigis või nendes liikmesriikides, kus pakkuja kavatseb võrke või teenuseid pakkuda. Kui pakkuja on teatanud kavatsusest pakkuda võrke või teenuseid ainult ühe liikmesriigi territooriumil, peaks ta järgima ühtlustatud üldloatingimusi ja ükskõik milliste erisustega seoses selle liikmesriigi jurisdiktsioonis kohaldatavaid tingimusi.

(53) Kinnitus selle kohta, et pakkujad võivad tegevust alustada, peaks sisaldama teavet ettevõtjate õiguste ja kohustuste kohta üldloa alusel. Pakkujad võivad sellist kinnitust vajada näiteks selleks, et taotleda raadiospektri või numeratsiooniressursside kasutusõigusi, saada juurdepääs või omavaheline ühendamine ning õigus paigaldada seadmeid, sealhulgas rajada trasse, eelkõige selleks, et hõlbustada läbirääkimisi muude, piirkondlike või kohalike valitsustasandite asutustega või teiste liikmesriikide teenusepakkujatega. Pakkuja taotluse korral peaks olema võimalik esitada kinnitus ka deklaratsiooni vormis. Selline deklaratsioon ei tohiks iseenesest anda õigusi ning samuti ei tohiks üldloa kohased õigused, kasutusõigused ega selliste õiguste kasutamine sõltuda deklaratsioonist. Deklaratsioon peaks kinnitama või tõendama teistele riigi või piirkondlikele ametiasutustele seda, et pakkujal on käesoleva määruse kohane luba.

(54) Raadiospektri või numeratsiooniressursside kasutusõiguste või seadmete paigaldamise õiguste andmisel peaksid riikide reguleerivad asutused teavitama ettevõtjaid, kellele nad kõnealused õigused annavad, asjaomastest raadiospektri kasutamise tingimustest individuaalsetes kasutusõigustes või kinnituses üldloa alusel toimuva tegevuse kohta.

(55) Erikohustused, mida liidu õiguse kohaselt kehtestatakse elektroonilise side võrke ja teenuseid pakkuvatele ettevõtjatele, kes on tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks, tuleks kehtestada üldloa kohastest üldistest õigustest ja kohustustest eraldiseisvatena.

(56) Kui elektroonilise side võrke ei pakuta üldsusele, on asjakohane, et kui kohustusi üldse kehtestatakse, oleks neid vähem ja need oleksid leebemad kui üldsusele pakutavate elektroonilise side võrkude ja teenuste puhul põhjendatuks peetavad kohustused. Siiski tuleb nende puhul jätkuvalt täita muu hulgas avaliku huviga (nt võrkude vastupidavus, valmisolek, küberturvalisus, seaduslik pealtkuulamine ja andmete säilitamine) seotud kohustusi vastavalt käesolevale määrusele või muudele kohaldatavatele liidu või riigisisestele õigusaktidele, mis on kooskõlas liidu õigusega. Selliseid kohustusi võidakse kehtestada numbrivabade isikutevahelise side teenuste pakkujatele, kuigi nende suhtes ei kohaldata käesoleva määruse kohast üldloa nõuet.

(57) Üheainsa piiriülese loa menetlus peaks hõlbustama elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumist eri liikmesriikides. Menetluse lõpus peaks pakkuja saama kinnituse selle kohta, et ta võib hakata võrke või teenuseid pakkuma. Võimalik peaks olema esitada lisadeklaratsioone, kuid üksnes pakkuja taotluse alusel ning kooskõlas

BERECi suunistega üldlubade kohta. Näiteks võib pakkuja üheainsa piiriülese loa kinnituse alusel taotleda digivõrkude ameti kaudu deklaratsiooni, milles kirjeldatakse, millistel tingimustel on elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujal üldloa alusel õigus taotleda seadmete paigaldamise õigusi, pidada läbirääkimisi omavahelise ühendamise üle ja saada vastav juurdepääs, et soodustada kõnealuste õiguste kasutamist näiteks muude avaliku sektori asutuste tasandil või sidemetes teiste ettevõtjatega. Sellistes deklaratsioonides võiks kirjeldada üksikettevõtjatel lasuvate erikohustustega seotud kriteeriumeid ja menetlust ning need peaks pakkuja taotluse alusel digivõrkude ameti kaudu esitama selle liikmesriigi reguleeriv asutus, kus võrke või teenuseid pakkuma hakatakse. BERECi suunistes tuleks kindlaks määrata üksikasjad selle kohta, kuidas kõnealust deklaratsiooni taotleda saab.

(58) Oluline on tagada üheainsa piiriülese loa süsteemi tulemuslikkus. Seepärast tuleks nõuda, et liikmesriikide reguleerivad või muud pädevad asutused teeksid omavahel koostööd, et aidata BERECil ja digivõrkude ametil töötada välja suunised ja teaberessursid üldloa andmise tingimuste ühtlustatud kohaldamise kohta liikmesriikides ning neid suuniseid ja ressursse ajakohastada. Sel eesmärgil peaksid liikmesriigid määrama riiklikud ühtsed kontaktpunktid.

(59) Üheainsa piiriülese loa korrast on võimalik täit kasu saada üksnes siis, kui üldloa andmise tingimustega seotud riigisisesed erisused viiakse miinimumini. See kehtib ka normide suhtes, mis ei kuulu digivõrkude õigusakti, vaid puudutavad näiteks küberturvalisuse või õiguskaitse valdkonda. Seega tuleks BERECi suunistes kindlaks teha valdkonnad, kus oleks vaja riigisiseseid õigusnorme või nende rakendamist täiendavalt ühtlustada. Komisjon, pädevad liidu organid või muud eksperdirühmad peaksid võtma neid elemente arvesse oma järelmeetmetes, mis on seotud kõnealuste normidega. Selle tegevuse toetamiseks peaksid määratud riiklikud ühtsed kontaktpunktid tegema tihedat koostööd digivõrkude ameti ja üksteisega selliste üldloa tingimuste osas, mis on seotud elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumise suhtes kohaldatavate ja liidu õigusega kooskõlas olevate riigisiseste õigusaktide ja menetlustega, eelkõige mis puudutab küberturvalisust või õiguskaitset.

(60) Eelkõige peaksid määratud riiklikud ühtsed kontaktpunktid teatama digivõrkude ametile kõigist erisustest, mis on seotud ühtlustatud üldloatingimuste rakendamisega asjaomases liikmesriigis, samuti kõigist menetlustest, mis on riigi tasandil kehtestatud selleks, et tagada üldloa tingimuste täitmine. Kui liikmesriigis vastutavad üldloa tingimuste täitmise tagamise eest eri ametiasutused, peaksid need asutused tegema tihedat koostööd määratud ühtsete kontaktpunktidega.

(61) Samuti peaksid määratud riiklikud ühtsed kontaktpunktid osutama vastastikust abi üldloa tingimuste täitmise tagamisel kooskõlas BERECi suunistega.

(62) Teatise esitamise liikmesriigi reguleerival asutusel peaks olema õigus määrata karistusi üldloa tingimuste rikkumise eest, tingimusel et selle riigi reguleeriv asutus, kus võrke või teenuseid pakutakse, ei ole juba määranud karistust samade tingimuste rikkumise eest. Karistusi tuleks määrata kooskõlas riigisisese õigusega ning need võivad olulise rikkumise korral ja juhul, kui seda peetakse vajalikuks pärast mõjutatud liikmesriikide reguleerivate asutustega konsulteerimist, hõlmata võrkude ja teenuste pakkumise õiguse tühistamist kõigis üheainsa piiriülese loaga hõlmatud liikmesriikides. Oluline rikkumine võidakse näiteks tuvastada juhul, kui üks või mitu üldloa tingimust on endiselt täitmata, hoolimata sellest, et riigi reguleeriv või muu pädev asutus on võtnud parandusmeetmeid. Selle liikmesriigi reguleerival asutusel, kus võrke või teenuseid pakutakse, peaks olema õigus määrata oma jurisdiktsioonis

karistusi vaid erandjuhtudel, kui ta on järeldanud, et üldloa tingimuste rikkumine võib avaldada tema territooriumil kahjulikku mõju riigi julgeolekut või avalikku huvi arvesse võttes. Kui tingimuste täitmise tagamiseks võetakse selline erakorraline meede, tuleks koordineerida tegevust teatise esitamise liikmesriigi asjaomaste pädevate asutustega.

(63) Numeratsiooniressursside territooriumivälist kasutamist hõlmavate masinasideteenuste puhul tuleks erandina kohaldada teatise esitamise liikmesriigi asjaomaseid norme.

(64) Üheainsa piiriülese loa nõuded ei tohiks piirata liikmesriikide voli tõkestada igal üksikjuhul eraldi juurdepääs numbritele või teenustele, kui see on põhjendatud pettuse või väärkasutuse tõttu.

(65) Selleks et rahastada riigi reguleeriva asutuse või muude pädevate asutuste tegevust üldloasüsteemi haldamisel ja kasutusõiguste andmisel, peaks olema võimalik kehtestada elektroonilise side teenuseid pakkuvatele ettevõtjatele haldustasusid. Sellised tasud peaksid katma kõnealuse tegevuse tegelikud halduskulud ning neid ei tohiks nõuda väikestelt pakkujatelt. Sel eesmärgil tuleks tagada riikide reguleerivate ja muude pädevate asutuste tulude ja kulude läbipaistvus aastaaruannete abil, milles kajastatakse kogutud tasude ja halduskulude kogusummat, et ettevõtjad saaksid kontrollida, kas tulud ja kulud on tasakaalus.

(66) Haldustasusüsteem ei tohiks moonutada konkurentsi ega luua takistusi turuletulijatele. Üldloasüsteemi alusel ei saa eristada üksikettevõtjate halduskulusid ja seega omistada neile tasusid, kui tegemist ei ole numeratsiooniressursside või raadiospektri kasutusõiguste ja seadmete paigaldamise õiguste andmisega. Õiglane, lihtne ja läbipaistev alternatiiv tasude omistamise kriteeriumidele võiks olla käibega seotud jaotuskava. Kui haldustasud on väga madalad, võib kasutada ka ühtse määraga makseid või makseid, mille puhul ühtne määr on ühendatud käibeteguriga. Kui üldloasüsteem laieneb väga väikese turuosaga ettevõtjatele, nt kogukonnapõhised võrgupakkujad, või teenusepakkujatele, kelle ärimudeliga teenitav tulu on väga piiratud ka siis, kui nad on mahtude mõistes hõlvanud väga suure turu, peaksid liikmesriigid kehtestama haldustasude kehtestamiseks sobiva miinimumkünnise.

(67) Õiguste muudatusi tuleks käsitada väikeste muudatustena, mis hõlmavad õiguste piiramist, tühistamist või muudatusi, ning nende tegemiseks peaks olema nõutav eelnev konsulteerimine õiguste omajaga. Kehtiv raadiospektrit käsitlev õigusraamistik – mis hõlmab peamiselt Euroopa elektroonilise side seadustikku, raadiospektrit käsitlevat otsust (otsus nr 676/2002/EÜ) ja raadiospektripoliitika programmi (otsus nr 243/2012/EL) – töötati välja teistsuguses geopoliitilises kontekstis. Selles raamistikus ei ole piisaval määral käsitletud raadiospektri strateegilist mõõdet. Raadiospekter toetab elutähtsaid teenuseid, nagu elutähtis side, hädaolukorra side, lennujuhtimine, merenavigatsioon, avalik julgeolek ja ohutusvõrgud. Nagu kõik esmatarbekaubad, võib ka raadiospektrist ja sellele juurdepääsust saada nõrk koht. Peale selle võidakse seda kasutada relvana majanduslikes ja relvakonfliktides, näiteks signaalide segamiseks ja maskeerimiseks ning häirete tekitamiseks olulises sõja- ja tsiviilotstarbelises tegevuses alates transpordist kuni panganduseni.

(68) Raadiospekter on liidule ja selle liikmesriikidele äärmiselt suure strateegilise ja geopoliitilise tähtsusega. See on hädavajalik selleks, et võimaldada teabevahetust, soodustada majanduskasvu ja sotsiaalset heaolu ning toetada ülitähtsate teenuste osutamist eri sektorites. Raadiospektrist on saanud liidu strateegilise autonoomia ja julgeoleku võtmetegur ning liidu julgeoleku, vastupanuvõime ja digitaalse suveräänsuse tagamiseks on vältimatult vajalik, et seda hallataks koordineeritud viisil.

Samal ajal sõltub asjakohasest juurdepääsust spektrile ja selle haldamisest hulk liidu poliitikavaldkondi, näiteks kosmose-, ühenduvus- ja transpordipoliitika. Peale selle on raadiospektri tõhus ja koordineeritud haldamine väga oluline kvaliteetsete traadita võrkude kasutuselevõtuks, mis on vajalikud liidu majandusarengu ja konkurentsivõime seisukohast ning elektroonilise side ühtse turu lõplikuks väljakujundamiseks. Võttes arvesse tehnoloogia arengut, eelkõige satelliitide võimalust suhelda kasutajate muutmata mobiilseadmetega ning maapealsete ja muude kui maapealsete võrkude ning telekommunikatsioonivõrkude, pilv- ja servtöötluse sulandumist, võib raadiospektri haldamine Euroopa ühise ressursina aidata maksimeerida selle väärtust liikmesriikide ja liidu jaoks. Seepärast tuleb raadiospektrit kui ühist ressurssi strateegilises mõttes tulemuslikult hallata ja tõhusalt kasutada.

(69) Uute traadita tehnoloogiate ja rakenduste arendamise tulemusena kasvab nõudlus raadiospektri järele, mitte ainult elektroonilise side valdkonnas (nt selleks, et pakkuda kodanikele ja ettevõtjatele kõikjal kättesaadavat gigabitiühendust), vaid ka muudes raadiospektrist sõltuvates sektorites, nagu transport, töötlev tööstus, kosmosevaldkond ja energeetika. Kasvava nõudluse täitmiseks ja raadiospektri tõhusaks kasutamiseks on oluline, et raadiospektri haldamisel rakendataks asjakohast valdkondadevahelist lähenemisviisi.

(70) Raadiospektrit tuleks hallata nii, et tagatud oleks kahjulike raadiohäirete vältimine. Seepärast tuleks nõuetekohaselt määratleda kahjulike raadiohäirete mõiste, et regulatiivne sekkumine piirduks üksnes sellega, mis on vajalik kõnealuste häirete vältimiseks. Kahjulike raadiohäirete eest kaitsmiseks tuleks kohaldada täiustatud meetodeid ja muid raadiospektri haldamise meetodeid, et vältida võimalikult suures ulatuses häirete ja kaitse puudumise põhimõtte kohaldamist, st Rahvusvahelise Telekommunikatsiooni Liidu (ITU) raadioeeskirjades sekundaarjaamadele sätestatud kohustust mitte põhjustada kahjulikke raadiohäireid primaarteenustele ning põhimõtet, et nad ei saa nõuda kaitset loa alusel tegutsevate primaarteenuste põhjustatud häirete eest.

(71) Riigipiiridel on raadiospektri optimaalse kasutuse kindlaksmääramisel üha väiksem tähtsus. Riikide poliitika tarbetu killustatus põhjustab kulude kasvu ja raadiospektrikasutajate turuvõimaluste kaotust ning pärsib innovatsiooni, kahjustades seeläbi siseturu nõuetekohast toimimist, tarbijaid ja kogu majandust. Strateegiline planeerimine, koordineerimine ja vajaduse korral ühtlustamine liidu tasandil võib aidata tagada, et raadiospektri kasutajad saavad siseturust täit kasu ja liidu huve on võimalik üleilmsel tasandil tulemuslikult kaitsta.

(72) Raadiospektripoliitikaga seotud tegevus liidus ei tohiks piirata liidu või riikide tasandil liidu õigusega kooskõlas üldist huvi pakkuvate eesmärkide saavutamiseks võetavaid meetmeid, eelkõige mis puudutab valitsussektori ja kaitsevaldkonna üldkasutatavaid võrke, sisu reguleerimist ning audiovisuaal- ja meediapoliitikat, ega liikmesriikide õigust korraldada ja kasutada oma raadiospektrit avaliku korra ja julgeoleku ning riigikaitse tagamiseks.

(73) Raadiospektri haldamist käsitlevad normid peaksid olema kooskõlas raadiospektri haldamisega tegelevate rahvusvaheliste ja piirkondlike organisatsioonide, näiteks Rahvusvahelise Telekommunikatsiooni Liidu (ITU) ning Euroopa Postside- ja Telekommunikatsiooniadministratsioonide Konverentsi (CEPT) tegevusega, et tagada raadiospektri tõhus haldamine ja raadiospektri kasutamise ühtlustamine liidus ning liikmesriikide ja teiste ITU liikmete vahel.

(74) Ülimalt tähtis on tagada, et kodanikud ei puutuks kokku elektromagnetväljadega, mille tugevus on rahvatervise seisukohast kahjulik. Riikide pädevad asutused peaksid käsitlema seda teemat kogu liidus kooskõlastatult, võttes eriti arvesse nõukogu soovituse 1999/519/EÜ[43] kohast ettevaatusprintsiipi, et keskenduda oma töös ühtsemate kasutuselevõtutingimuste tagamisele. Riikide pädevad asutused peaksid vajaduse korral kohaldama direktiivis (EL) 2015/1535 sätestatud korda, muu hulgas selleks, et tagada läbipaistvus sidusrühmade jaoks ning võimaldada teistel liikmesriikidel ja komisjonil reageerida.

(75) Raadiospekter on piiratud üldkasutatav ressurss, millel on oluline avalik ja turuväärtus. See on oluline sisend igat liiki traadita võrkude ja teenuste, sealhulgas raadiopõhiste elektroonilise side võrkude ja teenuste jaoks. Seega peaksid riikide reguleerivad või muud pädevad asutused seda ressurssi tõhusalt jaotama ja eraldama kooskõlas nende tegevust reguleerivate ühtlustatud eesmärkide ja põhimõtete ning objektiivsete, läbipaistvate ja mittediskrimineerivate kriteeriumidega, võttes arvesse raadiospektri kasutamisega seotud demokraatlikke, sotsiaalseid, keelelisi ja kultuurilisi huve. Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsusega nr 676/2002/EÜ[44] on sätestatud raamistik raadiospektri kasutuse ühtlustamiseks.

(76) Kui liikmesriigid ja nende pädevad asutused ei koordineeri raadiospektri kasutuse korraldamist oma territooriumil piisavalt, võib see kaasa tuua ulatuslikke raadiohäireprobleeme, mis võivad oluliselt takistada digitaalse ühtse turu arengut, kui neid probleeme ei lahendata liikmesriikide kahepoolsetel läbirääkimistel. Liikmesriigid ja nende pädevad asutused peaksid võtma kõik vajalikud meetmed, et vältida omavahelisi piiriüleseid kahjulikke raadiohäireid. Komisjoni otsusega 2002/622/EÜ[45] loodud raadiospektripoliitika töörühm on toetanud vajalikku piiriülest koordineerimist ning toiminud aruteluplatvormina liikmesriikidevaheliste piiriüleste küsimuste lahendamiseks. Siiski ei ole raadiospektripoliitika töörühma abi olnud piisav, et koordineerida liikmesriikide vahel või kolmandate riikidega üldiselt selliseid piiriüleseid küsimusi, mis on seotud ühtlustamata raadiospektriga (nt FM-sagedused), kuna töörühmal ei ole lihtsalt olnud piisavat õiguslikku alust ega vahendeid tegutsemiseks. Piiriülest koordineerimist tuleks jätkata, kuid seda tuleks laiendada ühtlustamata raadiospektrile (nt raadioringhäälinguks kasutatavad FM-sagedused), kuna ka sellisel raadiospektril võib olla liidu kodanike jaoks suur majanduslik, kultuuriline ja sotsiaalne väärtus. Lisaks tuleks igale raadiospektri kasutusõiguse omajale tagada võimalus algatada protsess, et saada abi juhul, kui kahjulik raadiohäire mõjutab otseselt tema seaduslikku raadiospektrikasutust.

(77) Keerulised liikmesriikidevahelised kahjulike raadiohäirete juhtumid, mida ei ole võimalik lahendada otseläbirääkimistega, hoolimata raadiospektripoliitika ameti abist, võivad nõuda siduvate lahenduste kehtestamist, mille komisjon võtab raadiospektripoliitika ameti väljapakutud lahendusele tuginedes vastu selleks, et

---

43 1999/519/EÜ: nõukogu 12. juuli 1999. aasta soovitus 1999/519/EÜ üldsuse kokkupuute piiramise kohta elektromagnetväljadega (0 Hz kuni 300 GHz) (EÜT L 199, 30.7.1999, lk 59, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/1999/519/oj).59, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/1999/519/oj)

44 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 7. märtsi 2002. aasta otsus nr 676/2002/EÜ Euroopa Ühenduse raadiospektripoliitika reguleeriva raamistiku kohta (raadiospektrit käsitlev otsus) (EÜT L 108, 24.4.2002, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/1999/519/oj).

45 Komisjoni 11. juuni 2019. aasta otsus, millega luuakse raadiospektripoliitika töörühm ja tunnistatakse kehtetuks otsus 2002/622/EÜ (ELT C 196, 12.6.2019, lk 16); komisjoni 26. juuli 2002. aasta otsus 2002/622/EÜ, millega luuakse raadiospektripoliitika töörühm (EÜT L 198, 27.7.2002, lk 49, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2002/622/oj).

juhtum lõplikult lahendada või tagada koordineeritud lahendus liidu õiguse alusel. Sellist mehhanismi tuleks kohaldada konkreetsete tähtaegade jooksul, et vältida põhjendamatuid viivitusi, ning välja tuleks pakkuda asjakohased lahendused, sealhulgas selle õiguse tühistamine, millega seoses kahjuliku raadiohäire olukord on tekkinud, ning õigus kahjude hüvitamisele.

(78) Kolmandatest riikidest lähtuvad piiriülesed raadiohäired on liidu piiridel üha murettekitavam probleem, mis ei ohusta ainuüksi võrke, vaid ka liidu julgeolekut. Näiteks tekitavad ülemaailmset satelliitnavigatsioonisüsteemi mõjutavad häired relvakonfliktide piirkondade läheduses (nt liidu idapiiridel) tõsiseid tagajärgi transpordile, elutähtsale taristule, elektroonilisele sidele ja finantssektorile, kuna nüüdisaegne taristu on sellest süsteemist suurel määral sõltuv täpsete positsioneerimis-, navigeerimis- ja ajamääramisandmete saamiseks. Sellistel juhtudel ei ole piisav tugineda ITU tasandil tehtavatele jõupingutustele. Liidu õiguses tuleks ette näha solidaarsusmehhanism, mis võimaldaks mõjutatud liikmesriike paremini toetada. Selle solidaarsusmehhanismi raames tuleks nõuda, et kõik liikmesriigid tegutseksid koos vastavalt liidu ning raadiospektripoliitika ameti kindlaksmääratud konkreetsetele meetmetele ning aitaksid koos komisjoniga mõjutatud liikmesriike toetada. Püsivate ja tõsiselt kahjulike häirete korral, millega rikutakse rahvusvahelist õigust, võib nõukogu kaaluda võimalust võtta kooskõlas ühise välis- ja julgeolekupoliitika eesmärkidega piiravaid meetmeid ELi toimimise lepingu artikli 29 alusel.

(79) Tehnoloogia areng – eelkõige järgmise põlvkonna (nt 6G) raadiotehnoloogia ja tehisintellekt – parandab raadiospektri ühiskasutuse teostatavust ja usaldusväärsust paljude sagedusalade puhul; see võimaldab mitmel kasutajal saada juurdepääsu piiratud ressursile, aitab samal ajal vältida kahjulikke raadiohäireid ja tagab olemasolevate teenuste piisava kaitse. Raadiospektri tõhus, tulemuslik ja innovatsioonipõhine kasutamine on keskse tähtsusega selleks, et saavutada liidu ühenduvuseesmärgid ja suurendada liidu konkurentsivõimet. Nende eesmärkide saavutamiseks on vaja regulatiivset lähenemisviisi, mille alusel peetakse raadiospektri ühiskasutust raadiospektri lubade andmisel süstemaatiliselt normiks, lähtudes põhimõttest „kasuta või anna ühiskasutusse“, samal ajal kui raadiospektri kasutamise ainuõigusi kohaldatakse üksnes juhul, kui see on vajalik ja põhjendatud. Samal ajal tuleks kõnealuse poliitikaga tagada, et raadiospektri ühiskasutusega soodustatakse konkurentsi, mitte ei takistata seda.

(80) Riikide pädevad asutused peaksid olema seisukohal, et kui raadiospektrit ei ole teataval territooriumil või kindla aja jooksul kasutatud, tuleks see anda ühiskasutusse, välja arvatud juhul, kui kasutusõiguse omaja tõendab, et ühiskasutus ei ole tehniliselt teostatav või et see häiriks, halvendaks või piiraks muul viisil algse õiguste omaja raadiospektrikasutust või et ta kavatseb kasutada raadiospektrit viisil, mis ei võimalda ühiskasutust. Selleks et teha kindlaks, kas raadiospekter on kasutuses, peaksid riikide pädevad asutused arvesse võtma mitut elementi, sealhulgas õiguse omaja kasutuselevõtukavasid lähitulevikuks ja liidu õigusest tulenevaid juriidilisi kohustusi. Põhimõttel „kasuta või anna ühiskasutusse“ toimuva ühiskasutuse tingimused, sealhulgas tasu, ühiskasutuse kohustuse kehtivusaja kindlaksmääramise viis ja tehnilised tingimused, tuleks kasutusõiguse andmisel ette kindlaks määrata.

(81) Riikide pädevad asutused peaksid edendama raadiospektri ühiskasutust kooskõlas konkurentsiõigusega – sel eesmärgil tuleks iga stsenaariumi jaoks kindlaks määrata kõige sobivam loasüsteem ning kehtestada asjakohased ja läbipaistvad normid ja tingimused. Raadiospektri ühiskasutus võib põhineda üldlubadel või litsentsita kasutuskorral, mis võimaldab konkreetsetel ühiskasutuse tingimustel mitmel kasutajal

saada juurdepääsu samale raadiospektrile eri geograafilistes piirkondades või eri aegadel. Samuti võib see põhineda individuaalsetel kasutusõigustel, näiteks sellise korra alusel nagu litsentsitud ühiskasutus, mille puhul kõik kasutajad (olemasolevad ja uued kasutajad) lepivad ühise juurdepääsu tingimustes kokku riikide pädevate asutuste järelevalve all ja nii, et tagatud oleks raadioedastuse minimaalne garanteeritud kvaliteet ja kooskõla konkurentsiõigusega. Kui pädevad asutused lubavad raadiospektri ühiskasutust erinevate loasüsteemide alusel, ei tohiks nad kehtestada väga erinevaid ühiskasutusperioode, et tagada võimalus spektri sihtostarvet muuta või avada see uuesti konkurentsipõhisele eraldamisele.

(82) Kuigi spektri ühiskasutus soodustab selle tõhusat kasutamist, ei pruugi see olla kõigil juhtudel asjakohane. Riikide pädevatel asutustel peaks olema võimalik piirata spektri ühiskasutust või hoiduda selle väljapakkumisest põhjustel, mis on seotud konkurentsi ja mittediskrimineeriva turulepääsuga, tehnilise või majandusliku teostatavusega või vajadusega kasutada spektrit ainuõiguse alusel, et tagada avalik kord, riigi julgeolek või kaitse või kaitsta Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivis (EL) 2022/2557[46] määratletud elutähtsaid teenuseid. See hõlmab vajaduse korral turvalise ja elutähtsa side oluliste süsteemide kasutuselevõttu Euroopas, mis võib nõuda prognoositavat juurdepääsu spektrile, suuremat vastupanuvõimet ja kindlat jõudlust, mida ei ole võimalik tagada ühiskasutuse korral. Kõik otsused, millega ühiskasutust piiratakse või see välistatakse, peaksid olema nõuetekohaselt põhjendatud ja proportsionaalsed ning põhinema objektiivsetel kriteeriumidel.

(83) Raadiospektri haldamise ja raadiospektrile juurdepääsu paindlikkus on praegu tagatud lubade tehnoloogia- ja teenuseneutraalsuse abil, et võimaldada raadiospektri kasutajatel valida parim tehnoloogia, mida kasutada, ja teenused, mida pakkuda raadiosagedusalades, mis on kooskõlas liidu õigusega kuulutatud kättesaadavaks elektroonilise side teenuste jaoks vastavalt riiklikele sageduste jaotamise plaanidele (edaspidi „tehnoloogianeutraalsuse põhimõte ja teenuseneutraalsuse põhimõte“). Kui konkreetses sagedusalas kasutatavad tehnoloogiad ja osutatavad teenused määratakse kindlaks haldustasandil, peaks vastav otsus põhinema proportsionaalsetel ja mittediskrimineerivatel kriteeriumidel, olema teenuste puhul selgelt põhjendatud üldist huvi pakkuvate eesmärkidega ning see tuleks korrapäraselt läbi vaadata. Kuna kõigi selliste otsustega tehtaks erand tehnoloogia- ja teenuseneutraalsuse põhimõtetest ning piirataks vabadust valida osutatav teenus või kasutatav tehnoloogia, peaks iga sellise kindlaksmääramisotsuse tegemise ettepanek olema läbipaistev ning selle kohta tuleks korraldada avalik konsultatsioon.

(84) Tehnoloogianeutraalsuse põhimõtte suhtes kohaldatavad piirangud peaksid olema asjakohased ja põhjendatud vajadusega vältida kahjulikke raadiohäireid, näiteks spektrimaskide ja võimsuse taseme kehtestamise teel, tagada rahvatervise kaitse, piirates üldsuse kokkupuudet elektromagnetväljadega, tagada teenuste nõuetekohane toimimine teenuste piisava tehnilise kvaliteedi kindlustamise abil, välistamata samal ajal võimalust kasutada samas raadiosagedusalas rohkem kui üht teenust, tagada raadiospektri asjakohane ühiskasutus, eelkõige juhtudel, kus selle kasutamiseks on vaja üksnes üldluba, tagada raadiospektri tõhus kasutamine või täita üldistest huvidest lähtuvaid eesmärke kooskõlas liidu õigusega.

---

[46] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/2557, mis käsitleb elutähtsa teenuse osutajate toimepidevust ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 2008/114/EÜ (ELT L 333, 27.12.2022, lk 164, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2557/oj).

(85) Riikide pädevatel asutustel peaks olema lubatud nõuda konkreetse teenuse osutamist kindlas raadiosagedusalas, et saavutada selgelt kindlaksmääratud eesmärgid, näiteks kaitsta inimelusid, tagada avalik ohutus ja julgeolek, edendada sotsiaalset, piirkondlikku ja territoriaalset ühtekuuluvust või vältida raadiospektri ebatõhusat kasutamist. Sellised eesmärgid peaksid hõlmama kultuurilise, keelelise ja meedia mitmekesisuse edendamist, nagu need on liikmesriikide poolt määratletud kooskõlas liidu õigusega. Välja arvatud juhul, kui see on vajalik inimelude kaitseks või avaliku ohutuse ja julgeoleku tagamiseks, ei tohiks eranditega anda teatavatele teenustele ainukasutusõigust, vaid neile tuleks anda pigem eelisõigus, nii et samas raadiosagedusalas saaks võimaluse piires kasutada teisi teenuseid ja tehnoloogiaid. Kultuurilise, keelelise ja meedia mitmekesisuse edendamisega seotud võimalike erandite ulatuse ja laadi kindlaksmääramine kuulub liikmesriikide pädevusse.

(86) Kui riikide pädevad asutused otsustavad erandkorras piirata elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumise vabadust avaliku korra, julgeoleku või rahvatervisega seotud põhjustel, peaksid nad selgitama sellise piiramise põhjuseid.

(87) Raadiospektrist sõltuvad mitmesugused liidu poliitikavaldkonnad, nagu elektroonilist sidet, teadusuuringuid ja tehnoloogia arengut käsitlev poliitika, kosmose-, transpordi- ja energiapoliitika, ühine julgeoleku- ja kaitsepoliitika ning audiovisuaal- ja kultuuripoliitika. Kui see on vajalik siseturu väljakujundamiseks nendes liidu poliitikavaldkondades, peaks olema võimalik kehtestada poliitikasuunad ja eesmärgid raadiospektri kättesaadavuse ja tõhusa kasutamise tagamiseks. Eelkõige peaksid riikide pädevad asutused ja komisjon võtma kõik vajalikud meetmed, et tagada piisav raadiospekter kõikjal kättesaadava kvaliteetse ühenduse pakkumiseks kõigile liidu kodanikele ja ettevõtjatele, sealhulgas siis, kui nad reisivad või viibivad maa-, äärepoolsetes või avamerepiirkondades. Nad peaksid tagama raadiospektri kättesaadavuse ja kaitsma raadiospektrit, et viia ellu liidu kosmosealaseid programme (eelkõige seoses Maa ja kosmose seire, satelliitnavigatsiooni ja -positsioneerimise, valitsussektori kasutajate turvalise ja vastupidava satelliitside, samuti transpordi ja veokorraldussüsteemidega) ning ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika kohast tegevust. Arvestades nende poliitikavaldkondade olulisust ELi majanduse ja ühiskonna jaoks, peaksid nad ühtlasi püüdma tagada piisava raadiospektri audiovisuaal- ja sisu tootmise teenuste jaoks ning uurimis- ja teadustegevuseks..

(88) Kuigi kõnealused otsusega nr 243/2012/EL[47] loodud mitmeaastases raadiospektripoliitika programmis sätestatud poliitikasuunad ja eesmärgid kehtivad endiselt, on selle programmi meetmed suures osas lõpule viidud või aegunud. Dubleerimise vältimiseks ja järjepidevuse tagamiseks tuleks mitmeaastase raadiospektripoliitika programmi eesmärke kajastada käesolevas määruses ning otsus nr 243/2012/EL tuleks kehtetuks tunnistada.

(89) Selleks et rakendada konkreetset raadiospektril põhinevat kehtivat ja edasist liidu poliitikat, on väga oluline õigel ajal kindlaks teha selle raadiospektrivajadused. Võttes arvesse, et regulatiivse prognoositavuse suurendamiseks peaksid raadiospektri kättesaadavusega seotud täpsed vajadused ja ajastus olema teada juba kõnealuse poliitika väljatöötamise või vastuvõtmise ajal, peaks komisjon pärast raadiospektripoliitika ametiga konsulteerimist vastu võetavas strateegilises

[47] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. märtsi 2012. aasta otsus nr 243/2012/EL, millega luuakse mitmeaastane raadiospektripoliitika programm (ELT L 81, 21.3.2012, lk 7; ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2012/243(2)/oj).

dokumendis iga juhtumi puhul kindlaks määrama ühtlustatud üksikasjad asjaomaste konkreetsete sagedusalade kohta ning koordineeritud normid nende kättesaadavuse ja kasutamise kohta. Pärast ITU iga ülemaailmset raadiosidekonverentsi tuleks vastu võtta liidu raadiospektristrateegia, et tagada muu hulgas läbipaistvus seoses sellega, kuidas konverentsil tehtud eri otsused liidu õiguskorda inkorporeeritakse. Raadiospektristrateegia eesmärk on suurendada raadiospektriga seotud tegevuse läbipaistvust liidu tasandil ning parandada prognoositavust eri pädevate asutuste ja turuosaliste jaoks.

(90) Liidu raadiospektristrateegia võiks hõlmata raadiospektri tegevuskavasid, kus määratakse kindlaks konkreetsed vahe-eesmärgid ja tähtajad seoses raadiospektri kättesaadavuse ja lubade andmisega; need tegevuskavad kehtestatakse komisjoni rakendusaktidega, kui konkreetsed asjaolud ja raadiospektri vajadused on selgunud. Liidu raadiospektristrateegia ja raadiospektri tegevuskavade vastuvõtmisel peaks komisjon arvesse võtma liidu poliitikaeesmärke, näiteks vajadust kaitsta liidu strateegilist autonoomiat, sealhulgas ühiste julgeoleku- ja kaitsevajaduste kontekstis, digikümnendi ühenduvuseesmärke, eelkõige 5G ja täiustatud traadita võrkude puhul, ühtse turu väljakujundamist ning vajadust täita piiriüleste teenuste konkreetseid tehnoloogiaalaseid või kvaliteedinõudeid. Eelkõige tuleks selles liidu spektristrateegias kindlaks määrata spekter (spektriosad/sagedusribad), mille liikmesriigid peaksid tegema kättesaadavaks ühtlustatud menetluste ja tingimuste alusel, et aidata ellu viia liidu ühist julgeoleku- ja kaitsepoliitikat. Samuti peaks komisjon arvesse võtma, et raadiospekter on olulise sotsiaalse, kultuurilise ja majandusliku väärtusega avalik hüve, mida tuleks kasutada tõhusalt ja tulemuslikult. Liidu raadiospektristrateegias ja raadiospektri tegevuskavades tuleks järgida asjaomaseid raadiospektri suhtes kohaldatavaid rahvusvahelisi kokkuleppeid, sealhulgas kahjulike raadiohäirete vältimise kohta, ning edendada tehnoloogia- ja teenuseneutraalsuse ning raadiospektri ühiskasutuse põhimõtteid kooskõlas konkurentsiõigusega. Selleks et liidu raadiospektristrateegiast ja vastavatest tegevuskavadest oleks kasu, tuleks raadiospektripoliitika ametis ette näha menetlus, mis võimaldab riikide pädevatel asutustel koostöös komisjoniga jälgida rakendamise kulgu liikmesriikides ning vahetada kogemusi, häid tavasid ja teavet. Lisaks tuleks uurida võimalust tagada koostoime digikümnendi ja Euroopa poolaasta seiremehhanismiga.

(91) Liidu esimeses raadiospektristrateegias ja tegevuskavas peaks kesksel kohal olema järgmise põlvkonna (6G) traadita lairibaside – sealhulgas selle muude kui maapealsete elementide – õigeaegne kasutuselevõtt, arvestades selle olulisust ELi konkurentsivõime jaoks. Sellegipoolest peaks strateegia hõlmama ka muude liidu poliitikavaldkondade raadiospektrivajadusi, kui need tekivad, ning see peaks olema terviklik ja hõlmama mitte ainult kasutust litsentsi alusel, vaid ka litsentsimata kasutust, näiteks raadio-kohtvõrkude (RLAN) puhul.

(92) Selleks et saada täit kasu otsuse nr 676/2002/EÜ kohasest ühtlustamisest, tuleks kogus liidus õigeaegselt ja sünkroniseeritult lubada ühtlustatud raadiospektri sagedusalade kasutamine. Raadiosagedusala kasutamise lubamine hõlmab sageduste eraldamist üldloakorra või individuaalsete kasutusõiguste alusel, et lubada kasutada raadiospektrit niipea, kui eraldamise protsess on lõpule viidud. Raadiosagedusalade eraldamiseks võib olla vaja vabastada teiste kasutajate kasutuses olev sagedusala ja hüvitada neile otsesed kulud, mis kaasnevad sagedusalade üleviimise või ümberjaotamisega kooskõlas riigisisese õigusega. Ühise tähtaja rakendamist võivad konkreetses liikmesriigis siiski mõjutada piiriülese koordineerimisega seotud lahendamata

probleemid, sagedusala olemasolevate kasutajate tehnilise üleviimise keerukus või probleemid, mis on seotud üldist huvi pakkuva eesmärgi, riigi julgeoleku ja kaitse tagamise või vääramatu jõuga. Igal juhul peaksid pädevad asutused võtma kõik vajalikud meetmed, et viia geograafilise ulatuse, ajastuse ja raadiosagedusaladega seotud mis tahes viivitused miinimumini. Riikide pädevad asutused peaksid sõltuvalt asjaomastest asjaoludest taotlema liidult õiguslikku, poliitilist ja tehnilist tuge, et lahendada raadiospektri koordineerimisega seotud küsimusi naaberriikidega, sealhulgas kandidaatriikide ja ühinevate riikidega.

(93) Arvestades uute (sh uutel võimalustel, nt tehisintellektil põhinevate) traadita tehnoloogialahenduste ja teenuste kiiret arengut, peaks liidu raadiospektri haldamine olema paindlikum ja põhinema rohkem ennetusel. Sellega seoses on oluline anda novaatoritele ja teistele võimalikele kasutajatele võimalus algatada liidu tasandil ühtlustamisprotsess, kui muu hulgas on tõendatud vajadus võtta kasutusele uus tehnoloogia või kõrvaldada kasutuselt vana tehnoloogia, mis muudab raadiospektri kasutamise ebatõhusaks või kahjustab tarbijaid. Seepärast peaks komisjon looma avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva protsessi spektrikasutuse ühtlustamise taotluste ametlikuks esitamiseks ja läbivaatamiseks. See protsess peaks hõlmama avalikku konsultatsiooni, mis aitab komisjonil otsustada, kas ja millises ulatuses alustada uut protsessi. Sellest tulenevalt peaks komisjonil olema võimalik otsustada, kas alustada raadiospektriga seotud poliitika ajakohastamist või väljatöötamist, mida toetaks raadiospektripoliitika amet, või hakata koos raadiospektrikomiteega välja töötama konkreetse raadiosagedusala kasutamise ühtlustatud tehnilisi ja käitamistingimusi vastavalt otsusele nr 676/2002/EÜ. Selliste taotluste vorm, sisu ja üksikasjalikkuse tase, taotluste menetlemise üksikasjad ning vajaduse korral tähtajad tuleks kindlaks määrata suunistes.

(94) Raadiospektri kasutamine üldlubade alusel võib hõlbustada raadiospektri kõige tõhusamat kasutamist, edendada teatavatel juhtudel innovatsiooni ja soodustada konkurentsi, ent muudel juhtudel võib kõige sobivam loasüsteem olla raadiospektri individuaalsed kasutusõigused. Individuaalseid kasutusõigusi tuleks kaaluda näiteks olukorras, kus raadiospektri soodsaid leviomadusi või kavandatavat edastusvõimsust arvesse võttes ei ole üldlubadega võimalik kõrvaldada raadiohäiretega seotud probleeme, pidades silmas nõutavat teenuse kvaliteeti. Üldlubade kasutamist või spektri ühiskasutust saab toetada tehniliste meetmete abil, nagu vastuvõtja toimekindluse suurendamise tehnilised lahendused, ning need võivad aidata vältida häirete ja kaitse puudumise põhimõtte süstemaatilist kohaldamist. Üldlubasid ja individuaalseid kasutusõigusi on võimalik kombineerida. See võib olla eriti kasulik sagedusalade puhul, millel puuduvad head leviomadused, näiteks millimeeterlainealad. Näiteks võidakse sagedusala eraldada individuaalsete kasutusõiguste alusel linnapiirkondades, samal ajal kui maapiirkondades tehakse see kättesaadavaks üldloa alusel. Selleks et edendada liidus ühtset lähenemisviisi, võib komisjon võtta vastu soovituse, millega määratakse kindlaks kõige asjakohasem raadiospektri kasutamise loasüsteem konkreetse raadiosagedusala või selle osa puhul.

(95) Üldiselt on pädevate asutuste otsustada, milline loasüsteem on konkreetses raadiosagedusalas või selle osades kõige sobivam. Kui on oht, et kasutusele võetakse erinevaid lahendusi, mis võivad killustada siseturgu – eelkõige juhul, kui otsuse nr 676/2002/EÜ alusel on raadiosagedusala puhul kehtestatud ühtlustatud tingimused – ning seeläbi aeglustada traadita süsteemide kasutuselevõttu, peaks komisjonil olema õigus teha raadiospektripoliitika ameti arvamust arvesse võttes otsus ühiste lahenduste kohta, võttes arvesse kehtivaid tehnilisi ühtlustamismeetmeid. Selliste otsuste eesmärk

on pakkuda pädevatele asutustele ühiseid vahendeid, mida nad peaksid kasutama teatavate sagedusalade või nende osade suhtes kohaldatava sobiva sidusa loasüsteemi kindlaksmääramisel, olenevalt sellistest teguritest nagu rahvastiku tihedus, sagedusalade leviomadused, erinevused linna- ja maapiirkondade kasutuse vahel, võimalik vajadus kaitsta olemasolevaid teenuseid ja sellest tulenev mõju mastaabisäästule tootmises.

(96) Selleks et hõlbustada täiustatud teenuste ulatuslikumat arendamist, võimaldada raadiospektri tõhusamat kasutamist ja vähendada traadita võrgu kasutuselevõtu kulusid, peaks üldkasutatavate või muude kui üldkasutatavate võrkude jaoks raadiospektrit kasutavatel võimalikel kasutajatel olema lubatud taotleda, et liikmesriikides, kus nad oma võrkude jaoks raadiospektrit kasutavad, kohaldataks võimalikult suures ulatuses samu loatingimusi. Komisjon ja pädevad asutused peaksid tegema koostööd omavahel ja raadiospektripoliitika ametiga, et töötada välja ühised lubade andmise tingimused. Samuti peaks komisjonil olema õigus muuta kõnealuste tingimuste kasutamine siduvaks. Lubade andmise tingimuste ühtlustamise eesmärk on hõlbustada teenuste piiriülest osutamist ja mastaabisäästu saavutamist.

(97) Selleks et edendada üleeuroopaliste kvaliteetsete võrkude ja teenuste pakkumist või kasutada ära mastaabisäästu, peaks komisjonil olema õigus anda teatavale osale raadiospektrist luba liidu tasandil. Mobiilsidevõrkude kasutuselevõtt muutub iga uue põlvkonnaga aina kallimaks. Seepärast ei ole majanduslikult otstarbekas, et kõik praegu liidu turul tegutsevad mobiilsideoperaatorid viiksid oma võrgud üle 6G-le. Komisjoni taotluse korral peaks raadiospektripoliitika amet oma arvamuses lubade andmise ühiste tingimuste kohta seega hindama võimalust anda raadiospektri kasutamise õigused liidu tasandil ning pakkuma välja asjakohased loamenetlused ja -tingimused, näiteks hulgimüügimudeli kasutamine. Samamoodi võib tekkida vajadus suurendada liikuva kosmoseside jaoks kasutatavat raadiospektri osa maapealseks raadiosideks eraldatud spektri kasutusotstarbe muutmisega. Selleks et tagada üleeuroopaliste teenuste osutamine, tuleks ka selline muudetud kasutusotstarbega raadiospekter eraldada ja vastavad load anda liidu tasandil. Samade loatingimuste kehtestamine liidu tasandil ning taotluse korral liidu loa ja liidu tasandil ühtlustatud eraldamistingimuste kehtestamine võib aidata hõlbustada kvaliteetsete võrkude ja teenuste, näiteks maapealsete teenuste või 6G-võrkude jaoks eraldatud raadiospektrit kasutavate satelliitsideteenuste kasutuselevõttu ja arendamist.

(98) Selleks et vähendada bürokraatiat ja kiirendada juurdepääsu raadiospektrile, mille puhul on lubade andmise tingimused ühtlustatud enam kui ühes liikmesriigis, peaks olema võimalik kehtestada menetlus, et hõlbustada individuaalsete kasutusõiguste andmist rohkem kui ühe riigi reguleeriva asutuse poolt, nii et see toimub koordineeritud viisil ja ühes kohas, st ühtse kontaktpunkti menetluse vormis. Komisjonil peaks olema võimalik soovitada viise, kuidas pädevad asutused saaksid selliseid taotlusi ühtse kontaktpunkti kaudu menetleda.

(99) Kui raadiospektri ühtlustatud eraldamine teatud ettevõtjatele on kokku lepitud liidu tasandil, peaksid liikmesriigid riiklikku sageduste jaotamise plaani kuuluva raadiospektri kasutusõiguste andmisel selliseid kokkuleppeid rangelt järgima.

(100) Raadiospektri kasutamise õiguste piisav ajaline kestus suurendab investeeringute prognoositavust ning soodustab võrkude kiiremat kasutuselevõttu ja teenuste täiustamist, samuti parandab see stabiilsust, et toetada raadiospektriga kauplemist ja selle rentimist. Traadita lairibaühendusega seotud kasutusõiguste minimaalne kestus, mis on sätestatud direktiiviga (EL) 2018/1972, ei ole osutunud piisavaks, et meelitada

ligi piisavaid investeeringuid, võimaldada mobiilsideettevõtete talitluspidevust ja amortisatsiooni võrreldes muu kommunikatsioonitehnoloogiaga ning soodustada võrkude ja täiustatud ja piiriüleste teenuste ambitsioonikamat kasutuselevõttu.

(101) Investeeringute prognoositavuse saab seega paremini tagada tähtajatute õiguste andmisega, mida riikide pädevatel asutustel peaks olema võimalik korrapäraselt läbi vaadata; samuti peaks pädevatel asutustel, sealhulgas riiklikel konkurentsiasutustel olema võimalik õigused põhjendatud juhtudel tühistada. Samal ajal hõlbustab õiguste tähtajatus toimiva järelturu arengut raadiospektriga kauplemise ja selle rentimise vallas. Riski, et kasutusõiguste tähtajatu kestus takistab turule sisenemist ja vähendab konkurentsi, teenuste kättesaadavust ja kvaliteeti ning investeerimisstiimuleid, tuleks siiski maandada rangete ja usaldusväärsete regulatiivsete kaitsemeetmete abil, millega kaitstakse konkurentsi ja hoitakse ära liigsete raadiospektrivarude soetamist, näiteks kohustusega pakkuda hulgitasandi juurdepääsu või võimaldada raadiospektri ühiskasutust, kui see on kooskõlas konkurentsiõigusega. Sobivate loatingimuste valimisega – näiteks „kasuta või anna ühiskasutusse“ või „kasuta või loobu“ tingimused ja kasutuselevõtukohustused – ning nende täitmise tagamisega saavad riikide pädevad asutused hoolt kanda selle eest, et raadiospektrit ei jäetaks kasutamata ega blokeeritaks ning et see tehtaks kättesaadavaks tõhusamalt tegutsevatele või innovaatilisematele konkurentidele. Võttes arvesse tehnilise innovatsiooni olulisust, peaks riikide pädevatel asutustel olema võimalik anda raadiospektri kasutamise õigusi katselistel eesmärkidel, sealhulgas teadusuuringute projektideks ja katseteks, mis viiakse läbi ELi programmide raames rahastatavate projektide elutsükli jooksul; seejuures kohaldatakse konkreetseid piiranguid ja tingimusi (sealhulgas õiguste kestuse osas), mis on rangelt põhjendatud selliste õiguste katselise iseloomuga.

(102) Kuna investeeringute pikaajaline kavandamine sõltub lisaks kasutusõiguste kestusele ka õiguste pikendamise tagatistest, peaks pikendamine olema põhimõtteliselt automaatne, välja arvatud juhul, kui selle vastu on mõjuvad põhjused. Riikide pädevatel asutustel peaks olema õigus jätta kasutusõigused pikendamata või pikendada neid lühemaks ajaks või muudetud tingimustel. Seda tuleks teha juhul, kui täidetud on teatavad keeldumis- või muutmistingimused vastavalt kriteeriumidele, mida tuleks tõlgendada kitsalt, et tagada piisavad tagatised ja prognoositavus. Pikendamisest võidakse keelduda liidu õiguse kohastel avaliku korraga seotud eesmärkidel ning käesoleva määrusega ette nähtud üldeesmärkidel, sealhulgas kaitse- ja julgeolekuvajaduste täitmiseks. Iga pikendamata jätmise otsus peaks põhinema avatud, mittediskrimineerival ja läbipaistval menetlusel ning sellest tuleks teatada raadiospektri ühtse turu menetluse kohaselt. Õiguskindluse tagamiseks ja selleks, et austada õiguste omajate õiguspäraseid ootusi, tuleks pikendamisest keeldumise võimalust kaaluda sobiva ajavahemiku jooksul (vähemalt viis aastat) enne asjaomaste õiguste aegumist.

(103) Pikendamisega peaks kaasnema raadiospektri kasutamise aasta- ja ühekordsete tasude läbivaatamine, et need tasud soodustaksid jätkuvalt optimaalset kasutust, võttes muu hulgas arvesse turu ja tehnoloogia arengut. Kõnealune läbivaatamine peaks põhinema kasutusõiguste väärtusel, mis on välja kujunenud viimatise konkurentsipõhise või võrdleva eraldamismenetluse tulemusena ning mida on korrigeeritud, et võtta arvesse seotud lisatingimuste, näiteks levialaliste või teenusekvaliteediga seotud nõuete täitmisega kaasnevaid kulusid. Arvesse tuleks võtta ka tulu ühenduse kohta, samuti õiguste omajatele kõigi raadiospektri kasutusõigustega kaasnevat üldist koormust, et vältida olukorda, kus varasematel enampakkumistel makstud väga kõrged hinnad tekitavad õiguste omajatele jätkuvalt liigset koormust ning takistavad investeeringuid

võrkudesse. Õiguskindluse tagamiseks tuleks kehtivate tasude kohandamisel lähtuda samadest põhimõtetest, mida kohaldatakse tasude kindlaksmääramisel, siis kui antakse uued kasutusõigused.

(104) Raadiospektri tõhususe suurendamisel võib olla tulemuslik vahend raadiospektri kasutusõiguste üleandmine. Paindlikkuse ja tõhususe huvides ning selleks, et turg saaks hinnata raadiospektri väärtust, peaksid riikide pädevad asutused vaikimisi lubama raadiospektrikasutajatel oma raadiospektri kasutusõigusi kolmandatele isikutele üle anda või rentida lihtsa menetluse kohaselt, kooskõlas sellistele õigustele seatud tingimuste ja konkurentsieeskirjadega ning nende riigi reguleerivate asutuste järelevalve all, kelle vastutuse alla see kuulub. Tingimused, mille alusel individuaalse kasutusõiguse omaja võib anda õiguse üle või rendile, tuleks kindlaks määrata kõnealuse õiguse andmise ajal. Sellise üleandmise või rentimise hõlbustamiseks – tingimusel, et peetakse kinni otsuse nr 676/2002/EÜ alusel vastu võetud tehnilistest rakendusmeetmetest – peaksid liikmesriigid samuti kaaluma raadiospektri kasutusõiguste osadeks jaotamise või lahutamise ning kasutustingimuste läbivaatamise taotlusi. Samal ajal peaks riigi pädeval asutusel olema võimalik raadiospektri üleandmisest või rentimisest keelduda julgeoleku või suveräänsusega seotud või muudel avalikel/poliitilistel eesmärkidel, sealhulgas tõhusa konkurentsi edendamiseks või säilitamiseks, või juhul, kui puuduvad piisavad tagatised selle kohta, et raadiospektrit kasutatakse kooskõlas loa tingimustega või kavandatud kasutusotstarbel.

(105) Uued raadiospektri ühiskasutuse kontseptsioonid nõuavad täpseid reaalajaandmeid sageduste hõivatuse kohta, et tagada raadiospektri tõhus kasutamine ja vältida raadiohäireid. Konkreetsetele sagedusaladele keskenduv dünaamiline andmebaas peaks aitama kindlaks teha raadiospektri alakasutuse ning toetama tõhusamat raadiospektri kasutamist ja ühiskasutust kooskõlas konkurentsiõigusega. Selline dünaamiline andmekogum võiks ühtlasi olla abiks raadiospektri kasutamise tegevuskavade väljatöötamisel ja elluviimisel.

(106) Vastavalt Euroopa Kohtu kohtupraktikale ei tohiks riikide pädevad asutused kehtestada sidevõrkude ja elektroonilise side teenuste pakkumisega seoses muid makse või tasusid kui need, mis on ette nähtud käesoleva määrusega. Kui elektroonilise side pakkumiseks kasutatakse avalikke ressursse, mille jaoks on vaja eriluba, peaks riikide pädevatel asutustel olema võimalik kehtestada tasusid, et tagada nende ressursside optimaalne kasutamine. Tasud peaksid vastama kasutusõiguste väärtusele, võttes muu hulgas arvesse asjaomase turu majanduslikku ja tehnilist olukorda, ning need tuleks kehtestada viisil, mis tagab raadiospektri tõhusa eraldamise ja kasutamise. Neid tasusid peaks olema võimalik kasutada näiteks riikide reguleerivate ja muude pädevate asutuste sellise tegevuse rahastamiseks, mida ei kata haldustasud. Kui konkurentsipõhise või võrdleva valikumenetluse puhul koosnevad tasud raadiospektri kasutusõiguste eest tervikuna või osaliselt ühekordselt makstavast summast, tuleks maksmiskorraga tagada, et sellised tasud ei põhjustaks tegelikkuses valikut kriteeriumide põhjal, mis ei ole seotud eesmärgiga tagada raadiospektri optimaalne kasutamine.

(107) Raadiospektri kasutamise tasude suuruse arvutamise meetodid on liidus liikmesriigiti väga erinevad. See erinevus võib raskendada raadiospektri kasutamisel põhinevate võrkude pakkumist mitmes liikmesriigis. Seepärast peaks komisjon korrapäraselt avaldama võrdlusuuringuid ja töötama vastavalt vajadusele välja muid suuniseid meetodite kohta, mille alusel arvutatakse riikide pädevate asutuste kehtestatavad maapealse raadiospektri kasutamise aastatasud. Kõnealused meetodid peaksid põhinema raadiospektri tulemusliku ja tõhusa kasutamise, läbipaistvuse,

mittediskrimineerimise ja ettenähtud otstarbe suhtes proportsionaalsuse põhimõtetel ning võimaldama riikide pädevatel asutustel arvutada täpse kohaldatava tasu, mis võib koosneda igal aastal tasutavast kindlaksmääratud osast (kHz kohta vastavalt sagedusala kategooriale) ja sageduste kasutamisega teenitavalt aastakäibelt arvestatavast protsentuaalsest osast. Komisjon peaks meetodite kindlaksmääramisel arvesse võtma BERECi ja riikide reguleerivate asutuste väärtuslikke kogemusi sobivate kuluarvestusmudelite väljatöötamisel. Riikide pädevad asutused peaksid tagama, et tasude summa kataks igal juhul raadiospektri haldamise kulud.

(108) Igasugune koormus, mis raadiospektri kasutamise õigustega ettevõtjate jaoks kaasneb, võib mõjutada otsuseid raadiospektri ressursside taotlemise ja kasutamise kohta. Seepärast peaksid riikide pädevad asutused kehtestama baashinnad viisil, mis tagab kõnealuste õiguste tõhusa andmise olenemata sellest, millist valikumenetlust kasutatakse. Komisjon võib esitada soovituse baashindade kindlaksmääramise ühise metoodika kohta, võttes arvesse selliseid kriteeriumeid nagu raadiospektri alternatiivkulu, sagedusala omadused ja kulud, mis kaasnevad täiendavate poliitikaeesmärkide saavutamiseks kehtestatud loatingimuste täitmisega. Selle käigus tuleks arvesse võtta ka konkurentsiolukorda asjaomasel turul, sealhulgas ressursside võimalikke alternatiivseid kasutusvõimalusi. Põhimõtteliselt ei tohiks riikide pädevad asutused baashindu ette näha juhul, kui nad on kehtestanud levialalised või teenuse kvaliteediga seotud kohustused, välja arvatud juhul, kui esineb kokkumängu ja/või mittetõsise osalemise oht, mis menetlust põhjendamatult pikendab vms. Komisjonil peaks olema õigus vastu võtta rakendusakte, kui soovitus ei ole piisav, et tagada järjepidevad tulemused liidus, ning see ohustab kvaliteetsete traadita võrkude kasutuselevõttu kõikjal liidus.

(109) Võttes arvesse raadiospektri suurt kulukust, mis on tekkinud seetõttu, et enampakkumistel lähtutakse makstavate tasude võrdlusest, tuleks tasude asemel prioriteetsena käsitada võetavaid kohustusi. Seepärast peaks olema võimalik asendada tasud taotlejate pakutavate kohustustega selliste meetmete rakendamiseks, mis oleksid võrkude kasutuselevõtu ja traadita side kvaliteedi tagamise seisukohast otseselt kasulikud. Praktikas võib see toimuda tagasimakstavate ettemaksete või pangatagatiste kujul, mis tühistatakse, kui kõnealused kohustused saavad täidetud.

(110) Nõue, et kasutusõiguste andmisel tuleb kinni pidada tehnoloogia- ja teenuseneutraalsuse põhimõtetest, ning võimalus anda õigusi üle ühelt ettevõtjalt teisele toetavad üldsusele elektroonilise side teenuste pakkumise vabadust ja võimalusi ning hõlbustavad seeläbi ühtlasi üldist huvi pakkuvate eesmärkide saavutamist. Käesolev määrus ei puuduta seda, kas raadiospektrit eraldatakse vahetult elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujatele või üksustele, kes neid võrke ja teenuseid kasutavad. Sellisteks üksusteks võivad olla raadio- või teleringhäälingu sisu pakkujad. Raadiospektri kasutusõigusega seotud tingimuste ja üldloaga seotud asjaomaste tingimuste täitmise eest peaks igal juhul vastutama ettevõtja, kellele on antud raadiospektri kasutusõigus. Teatavad kohustused, mis on kehtestatud ringhäälinguorganisatsioonidele audiovisuaalmeedia teenuste pakkumiseks, võivad eeldada kindlate kriteeriumide ja menetluste kohaldamist raadiospektri kasutusõiguste andmiseks, et saavutada konkreetne üldist huvi pakkuv eesmärk, mille riikide pädevad asutused on kehtestanud kooskõlas liidu õigusega. Selliste õiguste andmise menetlus peaks igal juhul olema objektiivne, läbipaistev, mittediskrimineeriv ja proportsionaalne.

(111) Euroopa Kohtu kohtupraktika kohaselt peaksid ELi toimimise lepingu artikliga 56 tagatud õiguste puhul riigi tasandil kehtestatavad piirangud olema objektiivselt

põhjendatud ja proportsionaalsed ega tohiks ületada seda, mis on nende eesmärkide saavutamiseks vältimatult vajalik. Ühtlasi ei tohiks ilma avatud menetluseta antud raadiospektrit kasutada muul otstarbel kui see üldist huvi pakkuv eesmärk, milleks see anti. Sellisel juhul tuleks anda huvitatud isikutele võimalus esitada mõistliku aja jooksul oma märkused.

(112) Õiguste andmisega seotud taotlemismenetluse raames peaksid riikide pädevad asutused kontrollima, kas taotleja suudab täita sellistele õigustele seatavaid tingimusi. Nimetatud tingimused peaksid kajastuma kõlblikkuskriteeriumides, mis sätestatakse objektiivsetes, läbipaistvates, proportsionaalsetes ja mittediskrimineerivates tingimustes enne konkurentsipõhise valikumenetluse algatamist. Selliste kriteeriumide kohaldamisel peaks olema võimalik nõuda, et taotlejad esitaksid vajaliku teabe, tõendamaks oma suutlikkust täita kõnealuseid tingimusi. Kui sellist teavet ei ole esitatud, peaks riigi pädeval asutusel olema võimalik raadiospektri kasutusõiguse taotlus tagasi lükata.

(113) Enne õiguste andmist peaksid riikide pädevad asutused kontrollima üksnes selliseid elemente, mida tavapärase hoolsusega tegutsev taotleja saab mõistlikult tõendada, võttes nõuetekohaselt arvesse raadiospektri kui piiratud üldkasutatava ressursi olulist avalikku ja turuväärtust. See ei tohiks takistada riigi pädevat asutust kõlblikkuskriteeriumide täitmist hilisemas etapis kontrollimast (näiteks vahe-eesmärkide kaudu), kui esialgu ei olnud võimalik kriteeriumeid mõistlikult täita. Raadiospektri tulemusliku ja tõhusa kasutuse säilitamiseks ei tohiks riikide pädevad asutused anda õigusi, kui nad tuvastavad läbivaatamise käigus, et taotleja ei suuda tingimusi täita, ilma et see piiraks võimalust soodustada ajaliselt piiratud katselist kasutust.

(114) Kui nõudlus raadiospektri teatud sagedusalal on suurem kui selle kättesaadavus ja selle tulemusena jõuab riigi pädev asutus järeldusele, et raadiospektri kasutusõiguste arvu tuleb piirata, tuleb selliste õiguste andmisel kohaldada asjakohaseid ja läbipaistvaid menetlusi, et vältida igasugust diskrimineerimist ja kasutada olemasolevaid nappe ressursse optimaalselt. Sellised piirangud peaksid olema põhjendatud ja proportsionaalsed ning põhinema turutingimuste põhjalikul analüüsil ja võtma nõuetekohaselt arvesse üldist kasu kasutajate ning riigisiseste ja siseturu eesmärkide seisukohast. Piirangute kehtestamise menetluse eesmärgid peaksid olema igal juhul eelnevalt selgelt kindlaks määratud ja võimaluse korral kvantifitseeritud, võttes nõuetekohaselt arvesse vajadust täita riigisiseseid ja siseturu eesmärke. Kõige sobivama valikumenetluse kaalumisel peaksid riikide pädevad asutused vastavalt liidu tasandil võetud koordineerimismeetmetele õigeaegselt ja läbipaistvalt konsulteerima kõigi huvitatud isikutega menetluse põhjendatuse, eesmärkide ja tingimuste üle ning muu hulgas osutama turu konkurentsialase, tehnilise ja majandusliku olukorra hindamise tulemustele. Riikide pädevatel asutustel peaks muu hulgas olema võimalik kasutada sageduste eraldamiseks konkurentsipõhist või võrdlevat valikumenetlust, võttes muu hulgas arvesse turu konkurentsialast, tehnilist ja majanduslikku olukorda. Selliste kavade haldamisel peaksid riikide pädevad asutused võtma arvesse käesoleva määruse eesmärke. Kui liikmesriik leiab, et teatava sagedusala kasutamise õigusi võiks olla rohkem, peaks ta algatama sellekohase menetluse.

(115) Ehkki enampakkumised toetavad sageduste läbipaistvat ja mittediskrimineerivat eraldamist ja raadiospektri tõhusat kasutamist, võivad need hindade võistupakkumisel põhineva valikumenetluse liigina põhjustada operaatoritele olulist rahalist koormust, kui need ei ole nõuetekohaselt kavandatud või kui õiguste andmise tingimused ei vasta turuolukorrale. Seepärast tuleks eelistada investeeringutele suunatud enampakkumisi,

mille puhul keskendutakse pigem teatavate kvaliteedi- ja levialakohustuste täitmisele kui tasude maksmisele.

(116) Arvestades, et vastastikuse hindamise korras on läbi vaadatud vaid ligikaudu kolmandik riigisisestest meetmetest, ei ole direktiiviga (EL) 2018/1972 vastastikuse õppe vahendina loodud vabatahtlikul vastastikuse hindamise foorumil õnnestunud valikumenetluste elementide ja raadiospektri kasutusõigustega seotud tingimuste kohaldamist ja kindlaksmääramist ühtlustada. Kuna nendel elementidel ja tingimustel on märkimisväärne mõju turutingimustele ja konkurentsiolukorrale, sealhulgas turule sisenemise ja laienemise tingimustele, tuleks luua uus eelneva koordineerimise mehhanism – raadiospektri ühtse turu menetlus. Seda menetlust tuleks kohaldada iga meetme suhtes, mille riikide pädevad asutused on välja pakkunud valikumenetluse korraldamiseks või selliste ühtlustatud raadiospektri kasutusõiguste muutmiseks või pikendamiseks, mille alusel pakutakse elektroonilise side traadita lairibavõrke ja -teenuseid. Selline eelmehhanism on tõhusam kui tagantjärele sekkumine, kuna see võimaldab eelnevalt kindlaks teha meetmed, mis ei ole põhjendatud või on ebaproportsionaalsed. Teavitav asutus peaks eelkõige selgitama, mil määral on kavandatav turgu kujundav meede vajalik tõhusa konkurentsi säilitamiseks või saavutamiseks, ning kirjeldama turuanalüüsi põhjal selle tõenäolist mõju turuosaliste olemasolevatele ja edasistele investeeringutele. Kui teavitav asutus kavatseb kehtestada kasutusõigusele kindla kehtivusaja, peaks ta esitama põhjenduse kavandatud kestuse piisavuse kohta, pidades silmas investeeringuid, mis on vajalikud eraldamismenetluse ja käesoleva määruse eesmärkide saavutamiseks. Komisjonil peaks olema võimalik teatada võimalikest reservatsioonidest kavandatavate turgu kujundavate meetmete suhtes, st meetmete suhtes, mis mõjutavad turu konkurentsi struktuuri või taset, nagu raadiospektri ülempiirid, reserveerimine või hulgitasandi juurdepääsu kohustused; sellisel juhul peaks ta esitama reservatsiooni põhjused. Komisjon võib leida, et meede takistaks siseturu toimimist, või väljendada tõsist kahtlust selle suhtes, kas meede on kooskõlas liidu õigusega, eelkõige käesoleva määruse eesmärkidega. Samuti võib komisjon teatada võimalikest reservatsioonidest seoses piiratud kestusega, kui tema arvates ei ole kõnealune piiratud kestus piisav. Oma hinnangus peab komisjon kaaluma kasutusõiguste kestuse võimalikku mõju konkurentsile. Menetluse tulemuslikkuse tagamiseks peaks komisjonil olema võimalik rakendada vajaduse korral vetoõigust kasutusõiguste kestuse ja turgu kujundavate meetmete suhtes. Kõnealune uus raadiospektri ühtse turu menetlus peaks asendama vastastikuse hindamise foorumi.

(117) Turgu kujundavatel meetmetel ja lubade piiratud kehtivusajal võib olla oluline roll tõhusa konkurentsi tagamisel elektroonilise side turgudel, kui need on hästi kavandatud ja kui neid toetavad kindlad majanduslikud tõendid. Meetmete üle, mida võetakse konkreetselt konkurentsi edendamiseks raadiospektri kasutusõiguste andmisel või pikendamisel, peaksid otsustama riikide reguleerivad asutused ja riikide muud pädevad asutused, kellel on vajalikud majandus-, tehnilised ja turuteadmised. Sageduste eraldamise tingimused võivad mõjutada konkurentsiolukorda elektroonilise side turgudel ja turule sisenemise tingimusi. Piiratud juurdepääs raadiospektrile võib eriti raadiospektri nappuse korral takistada turule sisenemist, investeeringuid, võrkude kasutuselevõttu, uute teenuste või rakenduste pakkumist, innovatsiooni ja konkurentsi. Senist konkurentsi võivad mõjutada ka uued kasutusõigused, sh kasutusõigused, mis on omandatud õiguste üleandmise või rentimise tulemusena, ning raadiospektrikasutuse uute paindlike kriteeriumite kehtestamine. Kui teatavaid konkurentsi edendamiseks kasutatavaid tingimusi kohaldatakse põhjendamatult, võivad need avaldada teistsugust mõju. Näiteks võivad raadiospektripiirangud või

sageduste reserveerimine tekitada kunstliku spektrinappuse, hulgitasandi juurdepääsu kohustused võivad turujõu puudumisel ärimudeleid alusetult piirata ning üleandmise piiramine võib takistada järelturgude arengut. Seepärast on selliste tingimuste kehtestamiseks vaja järjepidevat ja objektiivset ning koordineeritult kohaldatavat konkurentsitesti. Kõnealuste meetmete võtmiseks peaksid riikide reguleerivad asutused seega põhjalikult ja objektiivselt hindama turu- ja konkurentsitingimusi, lähtudes turuanalüüsist. Riikide pädevad ametiasutused peaksid siiski alati tagama raadiospektri tõhusa ja tulemusliku kasutamise ning vältima olukorda, kus konkurentsivastane liigsete varude soetamine moonutab konkurentsi.

(118) Turu struktuuri mõjutavaid sekkumismeetmeid – nagu raadiospektripiirangud või sageduste reserveerimine – tohib võtta üksnes juhul, kui vähem sekkuvad meetmed – nagu hulgitasandi juurdepääsu kohustused – ei ole piisavad, et tagada tõhus konkurents jaetasandil. Enne hulgimüügitasandi juurdepääsukohustuste kehtestamist peaksid riikide pädevad asutused hindama, kas jaeturgudel oleks ilma hulgitasandil sekkumiseta tagatud tõhus konkurents. Hindamine peaks olema terviklik ja selles tuleks arvesse võtta mitmesuguseid näitajaid, sealhulgas (kuid mitte ainult) tarbijatele ja ettevõtjatele mõeldud masstoodete müügihinnad, soodustused, sealhulgas sihipärased soodustused, samuti investeeringud ja teenuse kvaliteet. Kui riigi pädev asutus määrab kindlaks kasutusõigusi, mille suhtes kohaldatakse selliseid kohustusi, peaks ta võtma arvesse hulgimüügipakkumiste toetamiseks kättesaadavat läbilaskevõimet.

(119) Intensiivselt kasvav nõudlus raadiospektri järele ja lõppkasutajate nõudlus traadita lairibaühenduste järele tähendab, et vaja on alternatiivseid, üksteist täiendavaid ja tõhusa spektrikasutusega lahendusi, mille hulka kuuluvad väikese leviala ja võimsusega raadiovõrgu juurdepääsusüsteemid, näiteks raadio-kohtvõrgud ning väikese võimsuse ja levialaga kärgvõrkude pääsupunktid. Sellised täiendavad raadiovõrgu juurdepääsusüsteemid, eeskätt üldkasutatavad raadioside-kohtvõrkude pääsupunktid, suurendavad lõppkasutajate juurdepääsu internetile ning võimaldavad mobiilsideoperaatoritel mobiilse andmeliikluse mujale suunata. Raadioside-kohtvõrgud kasutavad ühtlustatud raadiospektrit ilma, et selleks oleks vaja individuaalset luba või raadiospektri kasutusõigust. Siiani kasutavad enamikku raadio-kohtvõrkude pääsupunkte eraisikutest kasutajad oma paikse lairibaühenduse laiendamiseks raadio-kohtvõrguga. Lõppkasutajaid ei tohiks takistada jagamast juurdepääsu oma raadioside-kohtvõrgule nende internetiteenuse lepingus sätestatud piirides, et suurendada kasutatavate pääsupunktide arvu eriti tiheasustusega piirkondades, maksimeerida andmeedastusmahte raadiovõrgus tänu raadiospektri taaskasutamisele ja luua kulutõhus täiendav traadita lairibaühenduse taristu, mis oleks juurdepääsetav ka teistele lõppkasutajatele. Seepärast tuleks kõrvaldada raadioside-kohtvõrkude pääsupunktide kasutuselevõtu ja omavahelise sidumise tarbetud piirangud.

(120) Riigiasutused või avalike teenuste pakkujad, kes kasutavad oma ruumides töötajate, külastajate või klientide jaoks raadioside-kohtvõrke näiteks selleks, et hõlbustada juurdepääsu e-valitsuse teenustele või pakkuda teavet ühistranspordi või liikluskorralduse kohta, peaksid pakkuma sellistele pääsupunktidele juurdepääsu ka üldotstarbeliseks kasutamiseks üldsuse poolt ning tegema seda neis ruumides üldsusele pakutavate teenuste kõrvalteenusena piirides, mis on lubatud konkurentsi- ja riigihankenormidega. Isiku suhtes, kes pakub sellist juurdepääsu elektroonilise side võrkudele eravaldustes või nende ümber või piiratud avalikus ruumis mitteärilistel alustel või kõrvalteenusena mõnele muule tegevusele, mis ei sõltu sellisest

juurdepääsust, näiteks raadioside-kohtvõrgu leviala, mis on tehtud kättesaadavaks selles piirkonnas olevatele muu äritegevuse klientidele või üldsusele, võib kehtida kohustus täita raadiospektri kasutusõiguste üldloa tingimusi, kuid tema suhtes ei tohiks rakendada tingimusi või nõudeid, mis on seatud üldkasutatavate elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujate suhtes kohaldatavatele üldlubadele, ega lõppkasutajate või omavahelise ühendamisega seotud kohustusi. Samas peaksid sellise juurdepääsu pakkuja suhtes siiski kehtima Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruses (EL) 2022/2065[48] sätestatud õigusnormid vastutuse kohta. Kujunemisjärgus on uued tehnoloogiad (nt nähtaval valgusel põhinev sidetehnoloogia), mis täiendavad raadio-kohtvõrkude ja raadiovõrgu pääsupunktide praeguseid raadiospektriga seotud omadusi, et hõlmata ka optilisi, nähtaval valgusel põhinevaid pääsupunkte; selle tulemusena kujunevad välja hübriidsed kohtvõrgud, mis võimaldavad optilist traadita sidet.

(121) Kuna väikese võimsuse ja levialaga traadita pääsupunktid, nagu femto-, piko-, metro- ja mikrorakud, võivad olla väga väikesed ja nende jaoks kasutatakse märkamatuid seadmeid, mis on sarnased kodumajapidamistes kasutatavate raadioside-kohtvõrkude marsruuteritega, mis ei vaja muid lube kui on vaja raadiospektri kasutamiseks, ning arvestades selliste pääsupunktide positiivset mõju raadiospektri kasutamisele ja traadita side arengule, peaksid nende kasutuselevõtu piirangud olema võimalikult minimaalsed. Selleks et soodustada väikese levialaga traadita pääsupunktide kasutuselevõttu ning piiramata raadiospektri haldamisega seotud nõuete kohaldamist, ei tohiks riikide pädevad asutused seetõttu põhimõtteliselt kohaldada individuaalse loa nõuet selliste seadmete kasutuselevõtule hoonetes, mis ei ole ametliku kaitse all teatava keskkonna osana või hoone enda spetsiifilise arhitektuurilise või ajaloolise väärtuse tõttu, välja arvatud avaliku ohutuse kaalutlustel. Sel eesmärgil tuleks määratleda liidu tasandil proportsionaalsel viisil nende omadused (näiteks maksimaalne suurus, kaal ja emissioon) kohaliku kasutuselevõtu jaoks ja selleks, et tagada rahvatervise kaitse kõrge tase. Väikese levialaga traadita pääsupunktide käitamise suhtes tuleks kohaldada direktiivi 2014/53/EL artiklit 7. See ei piira liidu ega riigisiseses õiguses sätestatud õigusi eraomandile. Loataotluste läbivaatamise korda tuleks ühtlustada ning see ei tohiks mõjutada mis tahes ärikokkuleppeid, samuti peaksid kõik seotud haldustasud piirduma taotluse menetlemise halduskuludega. Loataotluse hindamise protsess peaks olema võimalikult lühike ja põhimõtteliselt mitte pikem kui neli kuud.

(122) Avalikke hooneid ja muud avalikku taristut külastab ja kasutab iga päev märkimisväärne arv lõppkasutajaid, kes vajavad internetiühendust, et kasutada digitaalseid avalikke teenuseid, digitaalse transpordi ja muid teenuseid. Muu avalik taristu, näiteks tänavalambid, valgusfoorid jms pakub tänu paiknemistihedusele väga väärtuslikke punkte väikese raadiusega tugijaamade kasutamiseks. Piiramata riikide pädevate asutuste võimalust kehtestada väikese levialaga traadita pääsupunktide kasutuselevõtu suhtes eelneva individuaalse loa nõue, peaks operaatoritel olema õigus nendele avalikele punktidele juurde pääseda, et tagada nõudluse piisav täitmine. Seetõttu peaksid riikide pädevad asutused tagama, et sellised avalikud hooned ja muu avalik taristu tehakse mõistlikel tingimustel kättesaadavaks väikese raadiusega tugijaamade kasutuselevõtuks, et täiendada Euroopa Parlamendi ja

[48] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 19. oktoobri 2022. aasta määrus (EL) 2022/2065, mis käsitleb digiteenuste ühtset turgu ja millega muudetakse direktiivi 2000/31/EÜ (digiteenuste määrus) (ELT L 277, 27.10.2022, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2022/2065/oj).

nõukogu määrust (EL) 2024/1309,[49] piiramata käesolevas direktiivis sätestatud põhimõtete kohaldamist. Määruses (EL) 2024/1309 kasutatakse funktsionaalset lähenemisviisi ja kehtestatakse füüsilisele taristule juurdepääsu andmise kohustusi üksnes juhul, kui tegemist on võrgu osaga või kui omanik või kasutaja on võrguoperaator; sellega jäetakse määruse kohaldamisalast välja paljud avaliku sektori asutuste omandis või kasutuses olevad hooned. Seevastu ei ole konkreetne kohustus vajalik intelligentsete transpordisüsteemide kasutatava füüsilise taristu, näiteks kaablite või postide korral, mis kuuluvad võrguoperaatoritele (transporditeenuste pakkujad või üldkasutatavate elektroonilise side võrkude pakkujad) ja kus majutatakse võrguosi, mistõttu kuulub kõnealune taristu määruse (EL) 2024/1309 kohaldamisalasse.

(123) Muuta tuleks otsuse nr 676/2002/EÜ artiklit 4 raadiospektrikomitee ülesannete kohta. Liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku ja tehnoloogilise suveräänsuse tagamiseks tuleks kehtestada mehhanism, mis võimaldab komisjonil ja liikmesriikidel arutada küsimusi ja leppida kokku ühine seisukoht ilma kolmandaid riike ja sidusrühmi kaasamata. Seepärast tuleks komisjonile anda õigus nõuda, et liikmesriigid koostaksid raadiospektrikomitees enne CEPT-s toimuvat arutelu ühised seisukohad seoses teatavate selliste tehniliste rakendusmeetmete väljatöötamisega, mis võivad mõjutada liidu või selle liikmesriikide julgeolekut või tehnoloogilist suveräänsust.

(124) Liidu julgeoleku, vastupanuvõime ja strateegilise autonoomia seisukohast on keskse tähtsusega satelliitside. Võttes arvesse tehnoloogia hiljutist arengut, muutuvat turudünaamikat, geopoliitilisi pingeid ja satelliitvõrkudega seotud konkurentsiprobleeme, tuleb liidu tasandil võtta tõhusamaid meetmeid. Satelliidioperaatorid soovivad üha enam üleeuroopalist turulepääsu ning reguleerivad asutused on aina suurema surve all, et kehtestada asjakohased õigusraamistikud, mis on kooskõlas liidu poliitika ja eesmärkidega. Vaja on lihtsustada ja konsolideerida satelliitsidevõrkude ja -teenuste pakkumise ning satelliitside spektri kasutamise norme, hõlbustada piiriüleste teenuste ja võrkude loomist ning vältida regulatiivseid lünki liidu satelliitsideturgudele juurdepääsu tingimustes.

(125) Oma 16. juuni 2021. aasta arvamuses raadiospektripoliitika programmi kohta rõhutas raadiospektripoliitika töörühm, et spektripoliitikaga tuleks toetada ELi tasandil kontrollitavat ühenduvust võimaldavate innovatiivsete satelliitsüsteemide väljatöötamist ning usaldusväärsete, vastupidavate ja kulutõhusate valitsustasandi satelliitsideteenuste osutamist. Seepärast on vaja tugevamat liidu raamistikku, et kindlustada liidu positsioon silmapaistva osalejana ülemaailmses kosmosetööstuses, luua tugev alus üleeuroopaliste satelliiditaristute arendamiseks ja käitamiseks ning tulemuslikult tagada julgeoleku- ja konkurentsialaste kaitsemeetmete rakendamine. Lisaks on see raamistik eeldatavalt keskse tähtsusega selleks, et viia ellu 26. märtsil 2025 vastu võetud ELi kriisivalmiduse strateegia, milles on muu hulgas rõhutatud vajadust töötada välja valmiduse miinimumkriteeriumid selliste elutähtsate teenuste jaoks nagu elektroonilise side teenused, et tagada esmatähtsate ühiskondlike funktsioonide vastupidavus, ning edendada sisseprojekteeritud kahesugust kasutust turvalise side ja ühenduvuse arendamisel kogu liidus.

[49] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2024. aasta määrus (EL) 2024/1309, mis käsitleb meetmeid, millega vähendada elektroonilise side gigabitivõrkude kasutuselevõtu kulusid, ning millega muudetakse määrust (EL) 2015/2120 ja tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2014/61/EL (gigabititaristu määrus) (ELT L, 2024/1309, 8.5.2014, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1309/oj).

(126) ELi toimimise lepingu artikli 216 lõike 1 kohaselt on liidul välispädevus ja õigus sõlmida lepinguid rahvusvaheliste organisatsioonidega, kui aluslepingutes on nii sätestatud või kui see on vajalik liidu poliitikaeesmärkide saavutamiseks. Raadiospektri haldamist ja raadiosageduste kasutamist, sealhulgas satelliitside tarbeks, reguleeritakse suures osas liidu õigusaktidega, mis on vastu võetud ELi toimimise lepingu artikli 114 alusel, eeskätt direktiiv (EL) 2019/1872 ja otsus nr 676/2002/EÜ. Satelliitide raadiospektrikasutus on oma olemuselt rahvusvaheline, kuna seda reguleerivad ITU ülemaailmsed koordineerimismehhanismid ja see võimaldab osutada piiriüleseid teenuseid mitmes riigis. Samal ajal on satelliitside raadiospekter ülemaailmsete sideturgude jaoks kriitilise tähtsusega vara, mis mõjutab konkurentsivõimet, investeeringuid ja uuenduslike teenuste osutamise võimalusi kogu liidus. Neid kahte mõõdet (st rahvusvaheline ja turumõõde) silmas pidades on vaja sidusat ja tulevikku suunatud liidu lähenemisviisi, et tagada satelliitside raadiospektri tõhus kasutamine, tulemuslik koordineerimine ja siseturu nõuetekohane toimimine.

(127) Üks põhiprotsess, millega tagatakse häiretevaba kasutamine, on satelliitvõrkude koordineerimine enne orbiidile saatmist. Kooskõlas ITU raadioeeskirjadega peaks uue satelliitsüsteemi registreerimiseks teavet esitav haldusasutus koordineerima oma tegevust kõigi juba orbiidile saadetud või registreeritud süsteemidega, mida uus satelliitsüsteem võib mõjutada, ning kohandama parameetreid, et see ei põhjustaks sellistele süsteemidele kahjulikke raadiohäireid. Selleks et suurendada liidus läbipaistvust seoses ITU-le teabe esitamise ja registritega, peaksid riikide pädevad asutused teavitama sellisest tegevusest komisjoni ja teisi riikide pädevaid asutusi raadiospektripoliitika ameti tasandil. Peale selle tuleks luua mehhanism, millega tagatakse, et haldusasutus võib ITU-ga seotud tegevuse koordineerimiseks taotleda tuge teistelt riikide pädevatelt asutustelt ja liidult, eelkõige juhul, kui on oht, et see mõjutab liidu huve ja poliitikat.

(128) Satelliitside jaoks kasutatava raadiospektri rahvusvaheline ühtlustamine ja haldamine ITU kaudu ei ole kaasa toonud satelliitsideteenuste osutamise ja sellega seotud spektri kasutamise lubade andmise riigisiseste menetluste ühtlustamist. Satelliitvõrke ja satelliitsideteenuseid reguleerivad kohaldatavad normid ja tingimused on liikmesriikide lõikes endiselt killustatud, mistõttu ei saa satelliidioperaatorid liidus saavutada vajalikku mastaapi, et osutada piiriüleseid või üleeuroopalisi ühenduvusteenuseid. Kõnealused teenused on üha olulisemad selleks, et ühendada puuduliku ühendusega ja äärepoolseid piirkondi, tugevdada vastupanuvõimet ja toetada uue tehnoloogia kasutuselevõttu. Nende probleemide lahendamiseks tuleks satelliitvõrkude ja -teenuste pakkumise puhul kohaldada liidu tasandi üldloakorda tingimuste alusel, mille on välja töötanud komisjon koos liikmesriikidega. Pidades silmas satelliitvõrkude ja -teenuste mitmekesisust, oleks parem, et sellised loa andmise tingimused töötatakse välja rakendusaktidega ja tihedas koostöös raadiospektripoliitika ametiga, võttes arvesse riiklike spektrit haldavate asutuste ulatuslikke kogemusi satelliitside jaoks lubade andmisel. Sellise üldloa alusel komisjonile teatamine annaks ettevõtjale samad õigused kogu liidus ning välistaks vajaduse eraldi teatamise järele üksikutes liikmesriikides.

(129) Luua tuleks satelliitside spektri kasutamise lubade ühtlustatud ja tsentraliseeritud liidu raamistik, mille rakendamist toetaksid liikmesriikide pädevad asutused. Selline raamistik – mis hõlmaks liidu tasandi kasutusõiguste andmist ühistel tingimustel – suurendaks õiguskindlust, vähendaks killustatust ning tugevdaks liidu strateegilist autonoomiat, julgeolekut ja suveräänsust satelliitside valdkonnas; samal ajal aitaks see saavutada kosmosetegevuse määruse ja liidu kosmosemajanduse visiooni eesmärke.

Liidu tasandil satelliidilubade andmine menetluse kaudu, millesse on kõigis etappides (alates eraldamisest ja litsentsimisest kuni nõuete täitmise tagamiseni) kaasatud komisjon ja raadiospektripoliitika amet, keda toetab digivõrkude amet, vähendaks halduskoormust, suurendaks turulepääsu läbipaistvust ning tagaks raadiospektri nappuse ja raadiohäirete järjepideva haldamise. Sellega kaitstaks siseturu usaldusväärsust, edendataks turvaliste ja konkurentsivõimeliste teenuste osutamist ning viidaks raadiospektripoliitika vastavusse liidu strateegiliste eesmärkidega – see soodustab omakorda turvalist, skaleeritavat ja strateegiliselt autonoomset satelliitsidet.

(130) Raadiospektri kasutamine satelliitvõrkude ja -teenuste jaoks peaks põhinema liidu loal, mille annab komisjon, keda abistab raadiospektripoliitika amet. Selleks et tagada satelliidioperaatoritele läbipaistvus seoses sellega, millist spektrit konkreetsete satelliitsideteenuste osutamiseks kasutada tohib, tuleks vastu võtta satelliitsidesageduste jaotamise Euroopa tabel. Kuigi teatavate satelliitside sagedusalade puhul võib komisjon otsustada võimaldada juurdepääsu üldloa alusel, näiteks esemevõrgu puhul, siis teiste sagedusalade puhul tuleks eelistada individuaalseid kasutusõigusi, pidades silmas vajadust vältida kahjulikke raadiohäireid, tagada teenuse kvaliteet, võrgu vastupidavus ja side turvalisus.

(131) Selleks et võimaldada üleeuroopaliste satelliitvõrkude ja -teenuste pakkumist, peaksid satelliitside spektri kasutamiseks lubade andmise tingimused olema kogu liidus samad. Sellised lubade andmise tingimused peaksid eelkõige tagama vastavuse kohaldatavatele ITU raadioeeskirjadele, mis käsitlevad satelliitide koordineerimist ja kahjulike raadiohäirete vältimist ning ka koordineerimist muude olemasolevate ja tulevaste satelliitsüsteemidega; see on iseäranis oluline liidu programmide raames kasutusele võetud ja kavandatavate satelliitsüsteemide jaoks. Satelliitvõrkude või -teenuste pakkumiseks lubade andmise tingimused peaksid vastama ka küberturvalisuse määrusele, millega asendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2019/881.

(132) Kuna suuremat osa satelliitside spektrist saaks eri pakkujad ühiskasutuse korras tõhusalt jagada, antaks enamik liidu lube saabumise järjekorras teenindamise põhimõttel. Seni on otsuse 626/2008/EÜ kohase liidu valikumenetluse alusel välja valitud ainult need operaatorid, kellel on õigus kasutada 2 GHz sagedusala liikuva kosmoseside teenuste üleeuroopaliseks osutamiseks. Kuna muu satelliitsidespektri puhul võib tulevikus tekkida nappus, tuleks määrusega kehtestada asjakohane valikumenetlus, et valida sagedusalade kasutusõiguste omajad kõnealustel asjaoludel. Sellise menetluse puhul tuleks juhinduda otsuses 626/2008/EÜ sätestatud võrdlevast valikumenetlusest. Võrdlevates valikumenetlustes tuleks keskenduda uuendusliku satelliitside kasutuselevõtule ning Euroopa tehnoloogia integreerimisele uude kosmoseökosüsteemi. See on keskse tähtsusega, et suurendada liidu tööstuslikku ja teaduslikku võimekust ning tugevdada Euroopa strateegilist autonoomiat ja tarneahelaid kosmosesektoris. Teatavatel juhtudel võivad konkurentsipõhised menetlused – näiteks enampakkumised – olla asjakohasemad selle tagamiseks, et sagedused eraldatakse ettevõtjatele, kes suudaksid neid parimal viisil kasutada. Sellistel juhtudel tuleks hoolt kanda selle eest, et asjakohaselt võetaks arvesse muid poliitikaeesmärke, näiteks vajadust tagada liidu territooriumi ulatuslik kaetus.

(133) Oma 17. juuni 2025. aasta arvamuses, mis käsitleb ELi tasandi poliitilist lähenemisviisi satelliitside otseühendusele ja sellega seotud ühtse turu küsimustele, märkis raadiospektripoliitika töörühm, et vaja on kaitsemehhanismi, mis võimaldaks liikmesriikidel ELi huvides ühiselt reageerida, kui satelliitsideteenuste ühiseid nõudeid ei täideta. Kuigi ITU raames on juba olemas hästitoimiv protsess piiriüleste

raadiohäirete juhtumite kahepoolseks lahendamiseks haldusasutuste vahel, on see protsess pikk ja sellega ei kaasne piisavaid tagatisi häireprobleemide tõhusaks ja õigeaegseks lahendamiseks. Seega tuleks käesoleva määrusega kehtestada vahendid, et tagada määruses sätestatud loatingimuste täitmine, eelkõige koordineerimiskohustus ja kohustus vältida kahjulikke raadiohäireid liidu territooriumil. Ehkki satelliitvõrkude ja -teenuste ning seotud spektri kasutamise jaoks lubade andmine peaks toimuma liidu tasandil, tuleks loatingimuste täitmise järelevalves tugineda koostööle komisjoni ja riikide selliste pädevate asutuste vahel, kellel on jurisdiktsioon, suutlikkus ja eksperditeadmised, et kontrollida nõuetele vastavust ja avastada kahjulike raadiohäiretega seotud probleeme.

(134) Selleks et tagada liidu lubade koordineeritud järelevalve ja tingimuste täitmine, peaks komisjon raadiospektripoliitika ameti arvamust arvestades võtma vastu üksikasjaliku korra, milles sätestatakse täitmise tagamise meetodid. Samuti võib komisjon loatingimuste või satelliitside raadiospektri kasutamist käsitleva jaotise muude sätete rikkumise eest määrata trahve või sunniraha. Selliste trahvide puhul tuleks arvesse võtta rikkumise raskusastet ja kestust ning riigisiseste õigusnormide rikkumise korral ükskõik milliseid karistusi, mida riigi ametiasutused on juba kohaldanud. Riikide pädevatel asutustel peaks olema võimalik teatada komisjonile kõikidest loatingimuste või satelliitside raadiospektri kasutamist käsitleva jaotise sätete rikkumistest. Nõuete täitmise tagamiseks peaksid liikmesriigid oma territooriumil täielikult jõustama otsuse, millega kehtestatakse parandusmeetmed või sanktsioonid, sealhulgas otsused, millega lõppkokkuvõttes takistatakse ettevõtjal pakkumast satelliitvõrke või -teenuseid liidus. Sellistel juhtudel peaks aga liikmesriigil, kelle ühendatust mõne satelliitsideoperaatori tegevuse peatamine või lõpetamine tõsiselt häiriks, olema võimalik taotleda komisjonilt seda, et kõnealuse koordineeritud meetme kohaldamine lükataks tema territooriumil edasi kuni kuue kuu võrra, kusjuures seda perioodi peaks olema võimalik pikendada.

(135) Tehnoloogia arengu taustal integreeritakse maapealsed ja muud kui maapealsed võrgud järk-järgult ühtseks sidearhitektuuriks, mis ühendab maapealse taristu muude kui maapealsete komponentidega, eelkõige Maa-lähedase orbiidiga satelliitide kogumitega, tagades seeläbi kõikjal kättesaadava, vastupidava ja kõrgjõudlusega ühenduse üldises mastaabis. Ülemaailmne konkurents seoses standardimise ja satelliitside spektrile juurdepääsuga järgmise põlvkonna mobiilsidetehnoloogia pakkumiseks annab tunnistust sellest, et spekter on strateegiliselt oluline elutähtis ressurss. Nende suundumuste arvessevõtmiseks on selles valdkonnas vaja konkreetseid õigusnorme – selleks tuleb omakorda tugevdada satelliitside spektri haldamist reguleerivaid norme, et liit saaks tagada oma strateegilise autonoomia turvaliste ja vastupidavate maapealsete ja muude kui maapealsete 5G- ja 6G-võrkude kasutuselevõtul. Samal ajal suureneb liikuva kosmoseside spektri nappuse tõttu üha enam vajadus spektri ühiskasutuse järele maapealsete ja muude kui maapealsete taristute kasutajate vahel. Selline ühiskasutus peaks toimuma viisil, mis ei ohusta maapealsete teenuste osutamist. Praeguste kasutusalade ja rakenduste piiranguteta järjepidevuse tagamiseks tuleks käesoleva määrusega tagada, et maapealsete ja satelliitsüsteemide vaheline spektri ühiskasutus oleks võimalik üksnes juhul, kui maapealse kasutusõiguse esmane omaja on sellega nõustunud ja see toimub tema vastutusel. Võttes arvesse, et 6G-tehnoloogia võimaldab satelliit- ja mobiilsideteenuseid üha enam integreerida, on maapealsete ja satelliitvõrkude traditsioonilised piirid hägustumas. Seepärast on vaja koordineeritud ja tulevikku suunatud õigusraamistikku, et vältida turu killustatust ja spektriga seotud häireid,

eelkõige sagedusalades, mida kasutavad ühiselt nii maapealsete mobiilsidevõrkude operaatorid kui ka satelliidioperaatorid.

(136) Võttes arvesse numeratsiooniressurssidel põhinevate konkreetsete kehtivate ja edasiste liidu poliitikapõhimõtete rakendamist, on väga oluline teha õigel ajal kindlaks nii juba kasutusel olevate kui ka uuenduslike teenustega seotud vajadused. Liidu siseturu väljakujunemise tulemusena võetakse üha rohkem kasutusele piiriüleseid teenuseid, mis tuginevad sageli numeratsiooniressurssidele. Selleks et kõnealused teenused oleksid edukad ning tooksid kaasa oodatava ühiskondliku kasu ja majanduskasvu, tuleks tagada regulatiivne järjepidevus ja prognoositavus seoses numeratsiooniressursside planeerimise, eraldamise ja haldamisega liidus. Komisjon peaks koostama tulevikku suunatud numeratsioonistrateegia, mis põhineb kõigi huvitatud isikute panusel, milles võetakse nõuetekohaselt arvesse BERECi arvamust ning mis moodustaks liidu numeratsiooniplaani aluse.

(137) Üleeuroopaliste numeratsiooniressursside kättesaadavus võimaldaks piiriüleste või üleeuroopaliste teenuste osutajatel kasutada numeratsiooniressursse järjepidevalt ja lihtsustatud korras. Komisjonil peaks olema võimalik võtta liikmesriikide abiga meetmeid, sealhulgas võtta vastu rakendusakte, et võtta vastu liidu numeratsiooniplaan, võimaldada taotleda ITU-lt numeratsioonivahemikke ning kehtestada tingimused, mis võidakse seada liidu numeratsiooniplaani numeratsiooniressursside kasutusõigusele, sealhulgas selliste ressursside kasutusõiguste eest makstavad tasud ja võimalus kanda sellised tasud üle digivõrkude ametile. Kuigi üleeuroopaliste numeratsiooniressursside eraldamisega peaksid tegelema riikide reguleerivad asutused, kuna neil on kõige paremad võimalused individuaalsete kasutusõigustega seotud tingimuste täitmise tagamiseks, peaks digivõrkude amet koostöös riikide reguleerivate asutustega ja BERECi järelevalve all pidama üleeuroopaliste numeratsiooniressursside ajakohast andmebaasi, et tagada keskne ülevaade nende ressursside kättesaadavusest.

(138) Üleeuroopaliste teenuste, eelkõige masinatevaheliste teenuste arendamist soodustaks veelgi ühtlustatud numbrite kättesaadavus kogu liidus, samal ajal kui nende numeratsiooniressursside haldamine riikide reguleerivate asutuste poolt (koostöös digivõrkude ametiga) tagaks ühe tingimustekogumi, mida need teenuseosutajad peavad täitma. Selleks peaksid liikmesriigid toetama komisjoni numeratsioonivahemike hankimisel ITU-lt, sealhulgas taotledes selliseid konkreetseid numeratsioonivahemikke enda nimel. Komisjonil peaks olema õigus võtta vastu rakendusakte, kui liidus on vaja numeratsiooniressursse ühtlustada, et toetada üleeuroopaliste või piiriüleste teenuste, eelkõige uute masinatevaheliste teenuste (näiteks andmesideühendusega autod) arendamist, ning kui nende ressursside tsentraliseeritud haldamine riikide reguleerivate asutuste poolt – koostöös digivõrkude ametiga – võimaldaks tagada teenuseosutajatele lihtsamad ja läbipaistvamad eraldamismenetlused.

(139) Selleks et tulemuslikult toetada kaupade, teenuste ja isikute vaba liikumist liidus, peaks olema võimalik kasutada teatavaid riiklikke numeratsiooniressursse, eelkõige teatavaid mittegeograafilisi numbreid, territooriumiväliselt, st väljaspool määrava liikmesriigi territooriumi. Võttes arvesse isikutevahelise sidega seotud märkimisväärset pettuseohtu, peaks selline territooriumiväline kasutus olema lubatud ainult selliste elektroonilise side teenuste pakkumiseks, mis ei ole isikutevahelise side teenused. Riikide pädevad asutused peaksid tagama asjaomaste õigusnormide, eelkõige tarbijakaitsenormide ja numeratsiooniressursside kasutamisega seotud muude

normide täitmise sõltumata sellest, kus kasutusõigused on antud ja kus numeratsiooniressursse liidus kasutatakse.

(140) Teise liikmesriigi numeratsiooniressursse kasutavate liikmesriikide reguleerivatel asutustel ei ole kõnealuste numeratsiooniressursside üle kontrolli. Seetõttu on oluline, et territooriumivälise kasutuse õiguse andnud liikmesriigi reguleeriv asutus tagaks ka lõppkasutajate tõhusa kaitse liikmesriikides, kus neid numbreid kasutatakse. Tõhusa kaitse tagamiseks peaksid territooriumivälise kasutuse õiguse andnud riikide reguleerivad asutused kehtestama tingimused, mis käsitlevad tarbijakaitsenormide ja numeratsiooniressursside kasutamisega seotud muude normide järgimist teenuseosutaja poolt nendes liikmesriikides, kus neid numeratsiooniressursse kasutatakse.

(141) Teise liikmesriigi numeratsiooniressursse kasutavate liikmesriikide reguleerivatel asutustel peaks olema võimalik taotleda numeratsiooniressursside kasutusõigused andnud riigi reguleerivatelt asutustelt abi nende riigisiseste õigusnormide täitmise tagamisel. Kasutusõigused andnud riigi reguleerivate asutuste võetavad täitemeetmed peaksid hõlmama hoiatavaid karistusi, eeskätt asjaomasele ettevõtjale määratud numeratsiooniressursside territooriumivälise kasutamise õiguse äravõtmist juhul, kui tegemist on olulise rikkumisega. Territooriumivälise kasutuse nõuded ei tohiks piirata riigi reguleeriva asutuse volitusi tõkestada juurdepääs numbritele või teenustele, kui see on põhjendatud pettuse või väärkasutuse tõttu. Numeratsiooniressursside territooriumiväline kasutus ei tohiks piirata rändlusteenuste pakkumisega seonduvate liidu normide kohaldamist, sealhulgas normid, mis on seotud selliste rändlusteenuste anomaalse või lubamatu kasutamise ärahoidmisega, mille suhtes kohaldatakse jaehinna reguleerimist ja mille puhul saab kasutada reguleeritud rändlusteenuse hulgihindu. Liikmesriikidel peaks olema võimalik sõlmida kolmandate riikidega numeratsiooniressursside territooriumivälist kasutust käsitlevaid erilepinguid.

(142) Läbipaistvatel, objektiivsetel ja mittediskrimineerivatel kriteeriumidel põhinev juurdepääs numeratsiooniressurssidele on ettevõtjatele äärmiselt oluline, et konkureerida elektroonilise side sektoris. Riikide reguleerivatel asutustel peaks olema õigus anda numeratsiooniressursside kasutusõigusi muudele ettevõtjatele kui elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujad, võttes arvesse numbrite kasvavat olulisust mitmesuguste esemevõrgu teenuste jaoks. Kõiki riikliku numeratsiooniplaani elemente, sealhulgas võrkudes adresseerimiseks kasutatavaid punktikoode, peaksid haldama riigi reguleerivad asutused.

(143) Otsused numeratsiooniressursside kasutusõiguste andmise kohta tuleks avaldada, et anda huvitatud isikutele võimalus saada teavet. Avaldamisnõuet peaks olema võimalik täita sellega, et need otsused tehakse üldsusele kättesaadavaks veebisaidil.

(144) Kõne algatajal peaks mittegeograafilisi numbreid kasutades olema juurdepääs kõigile teiste liikmesriikide numeratsiooniplaani numbritele ja juurdepääsuteenustele, sealhulgas tasuta ja tasulistele numbritele ning üleeuroopalistele numeratsiooniressurssidele liidus, välja arvatud juhul, kui kõne vastuvõtja on ärilistel põhjustel otsustanud piirata juurdepääsu teatavatest geograafilistest piirkondadest. Kõne algatajal peaks olema juurdepääs ka rahvusvahelistele tasuta numbritele.

(145) Piiriülest juurdepääsu numeratsiooniressurssidele ning seotud teenustele ei tohiks keelata, välja arvatud objektiivselt põhjendatud juhtudel, näiteks selleks, et võidelda pettuse ja kuritarvitamisega (nt seoses teatavate tasuliste teenustega), kui number on määratud ainult riigisiseseks kasutamiseks (nt riigisisene lühinumber), või kui juurdepääsu andmine ei ole majanduslikult teostatav. Riikide reguleerivatel asutustel

peaksid olema volitused tõkestada – sealhulgas ennetavalt – juurdepääs numbritele või teenustele, kui see on põhjendatud pettuse või väärkasutuse tõttu, lähtudes konkreetse kasutusviisiga kaasnevate riskide üksikjuhtumipõhisest analüüsist. Väljastpoolt asjaomast liikmesriiki helistavate isikute puhul ei pea nõutavad tariifid olema samasugused kui sellest liikmesriigist helistavate isikute puhul. Kasutajaid tuleks varem selgelt teavitada kõigist tasuta numbrite puhul rakendatavatest tasudest, näiteks tasudest standardsete rahvusvaheliste koodide valimise abil tehtavate rahvusvaheliste kõnede eest. Kui elektroonilise side teenuste pakkujad peatavad pettuse või väärkasutuse tõttu omavahelise ühendamise või muude teenuste müügi, peaksid liikmesriigid tagama, et peatatud teenustelt saadud tulu makstakse võimaluse korral tagasi lõppkasutajatele, keda asjaomane pettus või väärkasutus mõjutab.

(146) Kiire ja kvaliteetne ühendus on liidu ühiskonna ühtekuuluvuse ja liidu majanduse konkurentsivõime jaoks keskse tähtsusega. Võrgud, mis tagavad valguskaabelühenduse koju (FTTH), on kõige tulevikukindlam vahend turvalise, usaldusväärse ja energiatõhusa püsiühenduse pakkumiseks, et viia ellu liidu digipöörde- ja kliimaeesmärke ning samal ajal vähendada operaatorite hooldus- ja tegevuskulusid.

(147) Selleks et kiirendada üleminekut kiudoptilistele võrkudele – eelkõige FTTH-võrkude juurutamist – ning suurendada nende võrkude kaudu pakutavate teenuste kasutuselevõttu, tuleb nõuetekohaselt ja õigeaegselt kavandada vaskpaar-pärandvõrkude kasutuselt kõrvaldamist ja see ellu viia. Sel eesmärgil tuleks kehtestada struktureeritud raamistik järkjärguliseks ja proportsionaalseks üleminekuks vaskpaarvõrkudelt kiudoptilistele võrkudele. Reguleerida tuleks üldistes huvides toimuvat vaskpaarvõrkude kasutamist, ilma et see piiraks võrguvarade omandiõigusi, mida tuleks jätkuvalt reguleerida riigisisese õigusega.

(148) Vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamisel tuleks järgida prognoositavuse, läbipaistvuse ja proportsionaalsuse põhimõtteid. Seepärast on vaja kehtestada vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise objektiivsed tingimused, menetlusetapid ja kaitsemeetmed, ning näha ühtlasi ette proportsionaalsed erandid. Koos piisavalt pika üleminekuperioodiga kaitsevad need meetmed lõppkasutajate huve, suurendavad õiguskindlust ettevõtjate jaoks ja väldivad konkurentsimoonutusi. Kõnealune üleminekuperiood annab vaskpaarvõrkude operaatoritele piisavalt aega, et korraldada vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamist, selleks valmistuda ja see lõpule viia. Samuti peaks see periood võimaldama vaskpaarvõrkude operaatoritel viia olemasolevad võrgud üle FTTH-le või võtta kasutusele FTTH-võrgud, kui nad peavad seda majanduslikus ja kaubanduslikus mõttes põhjendatuks. Lisaks annab kõnealune üheaastane tähtaeg – mida hakatakse arvestama alates ajast, mil võetakse vastu siduv õigusakt vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise kohustuse kehtestamiseks – vaskpaarvõrkude operaatoritele piisavalt aega, et kavandada võrkude kasutuselt kõrvaldamise algust ja rakendada kõik vajalikud sammud enne seda algust.

(149) Selleks et toetada vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise sidusat ja tõhusat ettevalmistust, tuleb liidu ja liikmesriigi tasandil võtta koordineeritud meetmeid nendes liikmesriikides, kus vaskpaarvõrgupõhised teenused on pärast 30. juunit 2029 veel kasutusel. Nendel liikmesriikidel on keskne roll kiirel ja nõuetekohasel üleminekul kiudoptilistele võrkudele, et tagada kasu lõppkasutajatele. Iga selline liikmesriik peaks koostama kiudoptilistele võrkudele ülemineku riikliku kava, kus esitatakse kiudoptilistele võrkudele ülemineku strateegia. Selles kavas tuleks kirjeldada võrkude katvust asjaomase tehnoloogia puhul, teha kindlaks kasutuselevõtu

algatused ja täpsustada meetmed, millega toetatakse õigeaegset ja nõuetekohast üleminekut vaskpaarvõrkudelt kiudoptilistele võrkudele.

(150) Kiudoptilistele võrkudele ülemineku kavadega tuleks kaasa aidata digikümnendi ühenduvuseesmärkide, eelkõige gigabitiühenduvuse eesmärgi saavutamistele. Selleks et kiudoptilistele võrkudele üleminekuga seotud investeerimisvajadused oleks võimalik piisava üksikasjalikkusega kindlaks teha juba varajases etapis, peaksid liikmesriigid võtma arvesse neile digikümnendi olukorda käsitlevates aruannetes esitatud soovitusi, et koostada järgmise mitmeaastase finantsraamistiku kohased riikliku ja piirkondliku partnerluse kavad, ning kohandama vastavalt oma riiklikke digikümnendi strateegilisi tegevuskavasid. Liikmesriigid peaksid võtma oma muutuvaid vajadusi arvesse ka riikliku ja piirkondliku partnerluse kavade läbivaatamisel vahehindamise raames,[50] eelkõige pidades silmas kiudoptilistele võrkudele ülemineku ja vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise kulgu.

(151) Selleks et kavandada ja hallata vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamist struktureeritud ja läbipaistval viisil, peaksid riikide reguleerivad asutused määrama kindlaks konkreetsed geograafilised piirkonnad, kus vaskpaarvõrgud kasutuselt kõrvaldatakse, (edaspidi „kõrvaldamispiirkonnad“) lähtudes komisjoni vastuvõetud suunistel põhinevatest ühtlustatud kriteeriumidest. Riikide reguleerivad asutused peaksid jälgima võrkude kasutuselevõttu ja turusuundumusi nendes piirkondades.

(152) Kiudoptiliste võrkude katvusega seotud jätkusuutlikkuse tingimust on võimalik täita olenemata sellest, kas kõnealuseid võrke võtavad kasutusele turgu valitsevad või alternatiivsed operaatorid. Selleks et hinnata, kas vaskpaarvõrgupõhistest teenustest sõltuvatele lõppkasutajatele on jaemüügiturul kättesaadavad võrreldava kvaliteediga taskukohased ühenduvusteenused, peaksid riikide reguleerivad asutused kohaldama objektiivseid ja läbipaistvaid kriteeriume, võttes arvesse riigisiseseid asjaolusid, kohalikke kasutuselevõtu tingimusi ja asjakohaseid turuandmeid.

(153) Liikmesriigid peaksid püüdma tagada, et vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise protsess algaks märkimisväärses osas kõrvaldamispiirkondadest aegsasti enne 31. detsembrit 2035. Selleks peaksid nad kooskõlas oma kiudoptilistele võrkudele ülemineku riikliku kavaga võtma asjakohaseid meetmeid, et nende kõrvaldamispiirkondade arv, kus jätkusuutlikkuse tingimused on varajases etapis täidetud, oleks võimalikult suur.

(154) Kui jätkusuutlikkuse tingimused on täidetud, peaksid liikmesriigid nõudma, et vaskpaarvõrgud kõrvaldataks kasutuselt kindlaksmääratud aja jooksul pärast seda, kui riikide reguleerivad asutused on avaldanud asjakohased hinnangud. Selline järkjärguline lähenemisviis hõlbustab korrapärast üleminekut, vähendab ebakindlust ning annab operaatoritele ja lõppkasutajatele piisavalt aega kohanemiseks.

(155) Kui jätkusuutlikkuse tingimused ei ole mõnes kõrvaldamispiirkonnas täidetud, ei pea liikmesriigid nõudma, et vaskpaarvõrgud kõrvaldataks nendes piirkondades kasutuselt enne 31. detsembrit 2035, ning vaskpaarvõrgud võivad jääda kasutusse. 31. detsembriks 2035 peaks aga vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamine olema üldjuhul kohustuslik kõigis kõrvaldamispiirkondades. See pikaajaline eesmärk annab

[50] Vastavalt artiklile 25 järgmises dokumendis: ettepanek Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse kohta, millega luuakse Euroopa majandusliku, sotsiaalse ja territoriaalse ühtekuuluvuse, põllumajanduse ja maaelu, kalanduse ja merenduse, jõukuse ja turvalisuse fond aastateks 2028–2034 ning muudetakse määrust (EL) 2023/955 ja määrust (EL, Euratom) 2024/2509, (COM(2025) 565 final).

selge investeerimissignaali ning võimaldab samal ajal piisavat paindlikkust, et võtta arvesse kasutuselevõtu edenemise erinevusi liikmesriikide ja piirkondade lõikes.

(156) Erandjuhtudel peaks liikmesriikidel olema võimalik hoiduda vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise kohustuslikuks muutmisest, kui kiudoptilise võrgu kasutuselevõtt ei ole majanduslikult otstarbekas ja puudub piisav ühenduvuslahendus, mis suudaks asendada vaskpaarvõrgupõhiseid teenuseid. Sellised erandid on vajalikud, et vältida ebaproportsionaalset mõju lõppkasutajatele ja tagada elutähtsate teenuste jätkumine. Selles kontekstis tähendavad piisavad ühenduvuslahendused lahendusi, mis võimaldavad kindlustada vaskpaarvõrgupõhiste teenustega võrreldava kvaliteediga elektroonilise side teenuste jätkumise samas piirkonnas. Selliste piisavate ühenduvuslahenduste kättesaadavuse peaksid riikide reguleerivad asutused kindlaks tegema objektiivsete kriteeriumide, sealhulgas kvaliteedi ja taskukohasuse alusel, võttes arvesse turutingimusi.

(157) Selleks et tagada sujuv üleminek ja kaitsta lõppkasutajaid, peaksid liikmesriigid nägema enne vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamist ette asjakohased kaitsemeetmed. Nende kaitsemeetmete hulgas peaks olema selge ja õigeaegne teave, samuti meetmed, et tagada elutähtsate teenuste jätkuv osutamine või üleminek funktsionaalselt samaväärsetele alternatiividele.

(158) Riikide reguleerivad asutused peaksid tegema järelevalvet vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise üle ja tagama, et operaatorid järgivad heakskiidetud kõrvaldamiskavasid, ajakavasid ja teabevahetuse kohustusi. Nõuete mittetäitmise korral tuleks kohaldada mõjusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid karistusi.

(159) Tagada tuleb asjakohased stiimulid investeeringute tegemiseks gigabitivõrkudesse, mis toetavad innovatsiooni sisumahukate internetiteenuste valdkonnas ja tugevdavad liidu üldist konkurentsivõimet. Seepärast on ülimalt oluline edendada tõhusat investeerimist nende võrkude arendamisse ning samal ajal kaitsta konkurentsi – pidades silmas, et taristu tasandil esineb turule sisenemisel endiselt kitsaskohti ja tõkkeid – ning tagada tarbijatele paremad valikuvõimalused prognoositava ja järjekindla reguleerimise abil.

(160) Konkurentsi saab kõige paremini soodustada majanduslikult tõhusal tasemel investeeringutega uude ja olemasolevasse taristusse; seda täiendatakse vajaduse korral reguleerimisega, et tagada tarbijatele ja ettevõtjatele teenuste valik. Taristupõhise konkurentsi tõhus tase vastab sellisele taristu dubleerimise ulatusele, mille puhul investorid võivad põhjendatult eeldada õiglast tulu.

(161) Ausa ja tõhusa konkurentsi tingimuste tagamiseks tuleks hoolt kanda selle eest, et olemas on vähe aega võttev, mittediskrimineeriv ja läbipaistev kord seadmete paigaldamise õiguste andmiseks. Load, mis antakse elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkujatele ning mis võimaldavad neil saada juurdepääsu avalikule või eraomandile, on hädavajalikud elektroonilise side võrkude või uute võrguelementide rajamiseks. Seepärast võib trasside rajamise õiguse saamise menetluste tarbetu keerukus või viibimine märkimisväärselt takistada konkurentsi arengut. Seetõttu tuleks lihtsustada luba omavatel ettevõtjatel trasside rajamise õiguse saamist. Pädevad asutused peaksid trasside rajamise õiguse saamist koordineerima, tehes vajaliku teabe kättesaadavaks oma veebisaitidel.

(162) Liikmesriikide volitusi trasside rajamise õiguste omajate suhtes tuleks tugevdada, et tagada turuletulek või uue võrgu rajamine õiglasel, tõhusal ja keskkonnasõbralikul viisil ning sõltumatult sellest, kas märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud

ettevõtjal on kohustus anda juurdepääs oma elektroonilise side võrgule. Vahendite parem ühiskasutus võib aidata vähendada elektroonilise side taristu kasutuselevõtuga kaasnevaid keskkonnaalaseid kulusid, toetada rahvatervist ja avalikku julgeolekut ning saavutada maa- ja linnaplaneerimisega seotud eesmärke. Pärast asjakohase kestusega avalikku konsultatsiooni, mille käigus tuleks anda kõigile huvitatud isikutele võimalus esitada oma seisukohad, peaks pädevatel asutustel seega olema õigus nõuda, et ettevõtjad, kes on saanud kasu õigusest paigaldada vahendeid avaliku või eraomandi peale, kohale või alla, kasutaksid selliseid vahendeid või vara ühiselt (kaasa arvatud füüsiline koospaiknemine) konkreetsetes piirkondades, kus selline ühiskasutus on vajalik üldiste huvide tõttu. Selline olukord võib tekkida näiteks siis, kui aluspinnas on intensiivses kasutuses või kui tuleb ületada looduslikke tõkkeid. Pädevatel asutustel peaks eelkõige olema võimalik kohustada ühiselt kasutama võrguelemente ja nendega seotud vahendeid, nagu kaablikanalisatsioon, juhtkanalid, mastid, pääsuluugid, kaablikapid, antennid, tornid ja muud tugikonstruktsioonid, ehitised või ehitistesse sissepääsud, ning ehitustöid paremini koordineerima elektroonilise side võrkude keskkonnakestlikkuse tagamiseks või muudel avaliku korraga seotud põhjustel. Vahendite või vara ühiskasutusest tulenevate kulude jaotamist käsitlevate normide kehtestamine peaks aga jääma riikide reguleerivate asutuste ülesandeks, et tagada asjakohane riski-tulu jagamine asjaomaste ettevõtjate vahel. Näiteks sümmeetrilises kontekstis tuleks asjakohasel juhul arvesse võtta kõiki suuniseid, mille komisjon või BEREC on välja andnud vastavalt määruse (EL) 2024/1309 artiklile 3, artikli 5 lõikele 6 ja artikli 11 lõikele 6. Võttes arvesse määrusega (EL) 2024/1309 kehtestatud kohustusi, peaksid pädevad asutused, eelkõige kohalikud asutused, kehtestama koostöös riikide reguleerivate asutustega ka avaliku sektori ehitustööde ning muude asjaomaste üldkasutatavate vahendite või asjaomase riigivaraga seotud asjakohased koordineerimismenetlused, sealhulgas menetlused, millega tagatakse, et huvitatud isikud saavad teavet asjaomaste üldkasutatavate vahendite või asjaomase riigivara ning käimasolevate ja kavandatavate avaliku sektori ehitustööde kohta, et neid teavitatakse sellistest töödest õigeaegselt ning et ühiskasutus tehakse võimalikult lihtsaks.

(163) Kui mobiilsideoperaatorid peavad keskkonnakaitselistel põhjustel kasutama ühiseid torne või maste, võiks sellisest kohustuslikust ühiskasutusest tuleneda igale operaatorile lubatud maksimaalse edastusmahu vähenemine rahvatervisega seotud põhjustel ja see omakorda võiks sundida operaatoreid paigaldama rohkem edastusjaamu riiki hõlmava leviala tagamiseks. Pädevad asutused peaksid püüdma ühitada kõnealused keskkonna ja rahvatervisega seotud kaalutlused, võttes nõuetekohaselt arvesse ettevaatusprintsiipi.

(164) Juurdepääsu ja omavahelise ühendamisega seotud kohustusi tuleks kohaldada üksnes üldkasutatavate elektroonilise side võrkude suhtes. Neid kohustusi ei tohiks kohaldada muude kui üldkasutatavate elektroonilise side võrkude pakkujate suhtes. Siiski võivad nad liikmesriikide kehtestatud tingimustel saada juurdepääsu üldkasutatavatele võrkudele. Lõpp-punktide vahelise andmeliikluse tagamiseks suunavad muude elektroonilise side võrkude kui üldkasutatavate võrkude pakkujad oma andmeliikluse üha enam üldkasutatavate elektroonilise side võrkude pakkujatele võrd- või transiitsidumise kujul. Teatavatel juhtudel võib selline andmeliiklus tekitada vastuvõtvatele üldkasutatavate elektroonilise side võrkude pakkujatele ebaproportsionaalseid või jätkusuutmatuid investeerimisvajadusi. Selliseid olukordi tuleks käsitleda kooskõlas BERECi vastuvõetud suunistega, mille eesmärk on hõlbustada ökosüsteemi koostööd, ja vajaduse korral vabatahtlikkusel põhineva lepitusmehhanismi abil.

(165) Avatud ja konkurentsile rajatud turul ei tohiks olla piiranguid, mis ei lase ettevõtjatel pidada omavahelisi läbirääkimisi juurdepääsu ja võrkude omavahelise ühendamise tingimuste üle, eelkõige ELi toimimise lepingus sätestatud konkurentsieeskirjadega arvestavate piiriüleste lepingute puhul. Selleks et luua tõhusamalt toimiv, tõeliselt üleeuroopaline turg, mis põhineb tõhusal konkurentsil ning pakub lõppkasutajatele suuremat valikut ja konkurentsivõimelisi teenuseid, peaksid ettevõtjad, kes saavad mõnelt teiselt üldloa alusel tegutsevalt ettevõtjalt juurdepääsu- või omavahelise ühendamise taotluse elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumiseks, sellised lepingud sõlmima kaubanduspõhimõtetest lähtuvalt ning pidama läbirääkimisi heas usus.

(166) Turgudel, kus erinevused ettevõtjate läbirääkimispositsioonides on jätkuvalt väga suured ja kus ühed ettevõtjad sõltuvad oma teenuste pakkumisel teiste ettevõtjate taristutest, on asjakohane kehtestada õigusraamistik, mis tagaks turu tõhusa toimimise. Kaubandusläbirääkimiste ebaõnnestumise korral peaksid liikmesriikide reguleerivatel asutustel olema volitused, et tagada lõppkasutajate huvides piisav juurdepääs ja omavaheline ühendamine ning teenuste koostalitlusvõime. Eelkõige peaksid nad tagama läbivühendatavuse sellega, et kehtestavad proportsionaalsed kohustused nendele üldloa alusel tegutsevatele ettevõtjatele, kes kontrollivad juurdepääsu lõppkasutajatele. Kontroll juurdepääsuvõimaluste üle võib hõlmata lõppkasutajani viiva füüsilise (püsi- või mobiilse) ühenduse omamist või kontrolli selle üle või võimalust muuta lõppkasutaja võrgu lõpp-punktile juurdepääsuks vajalikku riigisisest numbrit või riigisiseseid numbreid või see/need tühistada. Selline olukord tekib näiteks juhul, kui võrguoperaator peaks põhjendamatult piirama lõppkasutajate võimalusi pääseda juurde internetiportaalidele ja -teenustele.

(167) Mittediskrimineerimise põhimõtet silmas pidades peaksid riikide reguleerivad asutused tagama, et omavaheline ühendamine läbivühendatavuse ja internetiühenduse pakkumiseks on mõistlikel tingimustel võimalik kõigil ettevõtjatel, olenemata nende suurusest ja ärimudelist ning sellest, kas nad on vertikaalselt integreeritud või eraldiseisvad.

(168) Kui riigisiseste õigus- ja haldusmeetmetega seotakse juurdepääsu- või omavahelise ühendamise tingimused omavahelist ühendamist taotleva poole tegevusega, eriti tema investeeringutega võrgutaristusse, mitte aga pakutavate omavahelise ühendamise ja juurdepääsuteenustega, võib see tekitada konkurentsimoonutusi ega pruugi seega olla kooskõlas konkurentsieeskirjadega.

(169) Võrguoperaatorid, kes kontrollivad juurdepääsu oma klientidele, kasutavad selleks individuaalnumbreid või -aadresse avaldatud numbrite või aadresside vahemikust. Teised võrguoperaatorid peavad samuti saama juhtida liikluse nende klientideni ja seega peavad olema võimelised ühendama võrke omavahel otse või kaudselt. Seepärast tuleks kehtestada omavahelise ühendamise läbirääkimisi käsitlevad õigused ja kohustused.

(170) Koostalitlusvõime on lõppkasutajatele kasulik ja see on ELi õigusraamistiku oluline eesmärk. Koostalitlusvõime tugevdamine on selle raamistiku kohaselt riikide reguleerivate ja muude pädevate asutuste üks eesmärke. Samuti tuleks selle raamistikuga ette näha, et komisjon peaks avaldama elektroonilise side ühtlustamise aluseks oleva standardite või spetsifikatsioonide loetelu, mis hõlmab teenuste pakkumist, tehnilisi liideseid ja võrgufunktsioone. Liikmesriigid peaksid toetama avaldatud standardite või spetsifikatsioonide kasutamist ainult sel määral, kui see on

hädavajalik teenuste koostalitlusvõime tagamiseks ja kasutajate valikuvabaduse suurendamiseks.

(171) Praegu eeldavad nii läbivühendatavus kui ka juurdepääs hädaabiteenistustele, et lõppkasutajad kasutavad numbripõhiseid isikutevahelise side teenuseid. Kui üha rohkem lõppkasutajad kasutab üksnes numbrivabasid isikutevahelise side teenuseid, võib see kaasa tuua olukorra, kus sideteenused ei ole piisavalt koostalitlusvõimelised. Selle tagajärjel võivad tekkida märkimisväärsed turule sisenemise tõkked ja takistused edasiseks innovatsiooniks ning see võib oluliselt ohustada toimivat läbivühendatavust lõppkasutajate vahel.

(172) Selliste koostalitlusvõimega seotud probleemide korral peaks komisjonil olema võimalik taotleda BERECilt aruannet, kus esitatakse faktipõhine hinnang turuolukorra kohta liidu ja liikmesriigi tasandil. Komisjon peaks BERECi aruannet ja muid kättesaadavaid tõendeid arvesse võttes ning siseturule avalduvat mõju silmas pidades otsustama, kas vaja on regulatiivset sekkumist, sealhulgas riikide reguleerivate asutuste või muude pädevate asutuste tasandil. Kui komisjon leiab, et vaja on sellist regulatiivset sekkumist liidu tasandil või et seda peaksid kaaluma riikide reguleerivad või muud pädevad asutused, peaks tal olema õigus võtta vastu rakendusakte, et määrata kindlaks võimalike regulatiivsete sekkumismeetmete, sealhulgas riikide reguleerivate või muude pädevate asutuste võetavate meetmete laad ja ulatus, muu hulgas eeskätt ametiasutuste ja pakkujate kohustus avaldada asjakohast teavet ja võimaldada seda teavet kasutada, muuta ja jagada ning meetmed standardite või spetsifikatsioonide kasutamise kohustuse kehtestamise kohta kõigi või konkreetsete pakkujate suhtes.

(173) Riikide reguleerivad asutused peaksid konkreetse riigi olukorrast lähtudes hindama, kas sekkumine on läbivühendatavuse tagamiseks vajalik ja õigustatud, ning kui on, siis kehtestama kooskõlas komisjoni rakendusaktidega proportsionaalsed kohustused nende numbrivabade isikutevahelise side teenuste pakkujatele, kellel on märkimisväärne ulatus ja suurel arvul kasutajaid. Pakkujate suhtes, kellel on piiratud arv lõppkasutajaid või piiratud geograafiline haare ning kes aitaksid selle eesmärgi saavutamisele kaasa vaid vähesel määral, ei tohiks kõnealuseid koostalitlusvõime kohustusi üldjuhul kohaldada.

(174) Olukordades, kus ettevõtjatel puudub juurdepääs juhtmestiku, kaablite ja seotud vahendite teostatavatele mittedubleeritavatele alternatiividele hoonetes või kuni esimese kontsentratsiooni- või jaotuspunktini, ning eesmärgiga tagada konkurentsivõimelised tulemused lõppkasutajate jaoks, peaks riikide reguleerivatel asutustel olema õigus kehtestada kõigile ettevõtjatele juurdepääsukohustused olenemata sellest, kas nad on tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjateks. Seoses sellega peaksid riigi reguleerivad asutused võtma arvesse kõiki võrkude tulevase dubleerimise tehnilisi ja majanduslikke tõkkeid. Kuna aga sellised kohustused võivad teatavatel juhtudel olla sekkuvad, pärssida investeerimisstiimuleid ja tugevdada märkimisväärse turujõuga turuosaliste seisundit, tuleks need kehtestada üksnes juhul, kui see on põhjendatud ja proportsionaalne jätkusuutliku konkurentsi saavutamiseks asjaomastel turgudel. Üksnes asjaolu, et juba on olemas rohkem kui üks selline taristu, ei tähenda ilmtingimata, et selle varad on dubleeritavad. Vajaduse korral peaksid ettevõtjad olema suutelised tuginema koos selliste juurdepääsukohustustega ka kohustustele võimaldada juurdepääsu füüsilisele taristule määruse (EL) 2024/1309 alusel. Kõik riigi reguleeriva asutuse kehtestatud kohustused ja teiste pädevate asutuste poolt määruse (EL) 2024/1309 alusel tehtud otsused seoses juurdepääsu

tagamisega hoonesisesele füüsilisele taristule või füüsilisele taristule kuni juurdepääsupunktini peaksid olema omavahel kooskõlas.

(175) Riikide reguleerivatel asutustel peaks olema vajalikus ulatuses võimalik kehtestada ettevõtjatele kohustusi pakkuda juurdepääsu teatavatele vahenditele, st rakendusliidestele ja elektroonilistele saatekavadele, et tagada lõppkasutajate juurdepääs nii digitaalsetele raadio- ja televisiooniringhäälinguteenustele kui ka nendega seotud lisateenustele, sealhulgas programmiga seotud teenustele, mis on spetsiaalselt välja töötatud selleks, et parandada juurdepääsetavust puuetega lõppkasutajate jaoks, ning programmiga seotud ühendatud televisiooniteenustele.

(176) On oluline, et kui riigi reguleerivad asutused hindavad kontsentratsiooni- või jaotuspunkti, milleni nad kavatsevad juurdepääsukohustused kehtestada, siis nad valivad punkti kooskõlas BERECi suunistega. Punkti valimine lõppkasutajatele lähemal on taristukonkurentsi ja gigabitivõrkude kasutuselevõtu seisukohast kasulikum. Samuti võiks olla põhjendatud juhtmestikule ja kaablitele juurdepääsukohustuste kehtestamine esimesest kontsentratsiooni- või jaotuspunktist kaugemal, kui on tõendatud, et dubleerimisel on suured ja püsivad füüsilised või majanduslikud tõkked, mis põhjustavad konkurentsiprobleeme või turutõrkeid jaemüügitasandil ning kahjustavad seeläbi lõppkasutajaid. Võrguelementide dubleeritavuse hindamine nõuab turuanalüüsi, kuid riigi reguleerivalt asutuselt ei tohiks nõuda kõnealuste kohustuste kehtestamist. Teisest küljest nõuab selline turuanalüüs turutingimuste piisavat majanduslikku hindamist, et teha kindlaks, kas esimesest kontsentratsiooni- või jaotuspunktist kaugemal juurdepääsukohustuste kehtestamiseks vajalikud kriteeriumid on täidetud. Selliste juurdepääsukohustuste kehtestamine on pigem vajalik sellistes geograafilistes piirkondades, kus äritegevus alternatiivse taristu rajamiseks on riskantsem, näiteks väikese rahvastikutiheduse tõttu. Seevastu suur rahvastikutihedus võib tavaliselt viidata sellele, et selliste kohustuste kehtestamine ei ole vajalik.

(177) Riikide reguleerivad asutused peaksid kaaluma, kas sellised sümmeetrilised kohustused võivad tugevdada märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjate positsiooni. Riikide reguleerivatel asutustel peaks olema võimalik kehtestada juurdepääsukohustused sellises taristus esimesest kontsentratsiooni- või jaotuspunktist kaugemal teenuste pakkumiseks kasutatavatele aktiivse või virtuaalse võrgu elementidele, kui juurdepääsu andmine passiivsetele elementidele oleks majanduslikult ebatõhus või füüsiliselt teostamatu ning kui riikide reguleerivad asutused leiavad, et ilma sellise sekkumiseta hoidutaks kõrvale juurdepääsukohustuste kehtestamise eesmärgist. Selleks et edendada järjepidevat reguleerimispraktikat kogu liidus, peaks komisjonil olema õigus nõuda, et riigi reguleeriv asutus võtaks tagasi sellised meetmete eelnõud, millega laiendatakse juurdepääsukohustusi esimesest kontsentratsiooni- või jaotuspunktist kaugemale.

(178) Proportsionaalsuse põhimõtte järgimiseks võib olla otstarbekas, et riigi reguleeriv asutus vabastab teatavate kategooriate ettevõtjad kohustustest, mis ulatuvad kaugemale esimesest kontsentratsiooni- või jaotuspunktist, mille peaks kindlaks määrama riigi reguleeriv asutus, arvestades, et juurdepääsukohustus, mis ei põhine ettevõtja tunnistamisel märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks, võib kahjustada tegevuse majanduslikku tasuvust hiljuti kasutusele võetud võrguelementide puhul, eelkõige kui tegemist on väikeste kohalike projektidega. Üksnes hulgimüügiga tegelevate ettevõtjate suhtes ei tohiks kohaldada selliseid juurdepääsukohustusi, kui nad pakuvad ärilistel alustel tegelikult alternatiivset juurdepääsu gigabitivõrgule õiglastel, mittediskrimineerivatel ja mõistlikel tingimustel, muu hulgas hinna osas. Seda erandit

peaks olema võimalik samadel tingimustel laiendada teistele ettevõtjatele. Erandit ei tuleks kohaldada pakkujate suhtes, kes saavad avaliku sektori rahalisi vahendeid.

(179) Elektroonilise side teenuste pakkumiseks kasutatava raadiovõrgu passiivse taristu ühiskasutus kooskõlas konkurentsiõiguse põhimõtetega võib olla eriti kasulik gigabitiühenduse maksimeerimiseks liidus, eriti hõredamalt asustatud piirkondades, kus dubleerimine ei ole praktiline ja lõppkasutajatel on oht jääda sellisest ühendusest ilma. Riikide reguleerivad asutused peaksid saama erandkorras kehtestada sellist ühiskasutust või asukohapõhist juurdepääsu rändlusele kooskõlas liidu õigusega, kui selline võimalus on selgelt kindlaks määratud kasutusõiguse algtingimustes ning kui nad tõendavad sellise ühiskasutuse positiivseid aspekte (arvestades selliste ületamatute majanduslike või füüsiliste takistuste kõrvaldamist, mille tõttu on juurdepääs võrkudele või teenustele äärmiselt puudulik või puudub üldse) ja võtavad arvesse muid asjaolusid, sealhulgas eriti vajadust tagada levi piki peamisi transporditeid, valikuvõimalused ja kõrgem teenusekvaliteet lõppkasutajate jaoks ning vajadust säilitada motivatsioon taristu rajamiseks. Olukorras, kus lõppkasutajatel puudub juurdepääs ning passiivse taristu jagamisest üksi ei piisa olukorra lahendamiseks, peaks riikide reguleerivatel asutustel olema õigus kehtestada kohustusi aktiivse taristu jagamiseks. Seejuures peaksid riikide reguleerivad asutused või muud pädevad asutused säilitama paindlikkuse seoses kõige asjakohasema ühiskasutuse või juurdepääsu kohustuse valimisega, mis peaks olema proportsionaalne ja põhjendatud lähtuvalt kindlakstehtud probleemi laadist.

(180) Kuigi teatavatel asjaoludel on riigi reguleerival või muul pädeval asutusel asjakohane kehtestada ettevõtjatele kohustusi – olenemata sellest, kas nad on tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjateks – teatavate eesmärkide saavutamiseks, näiteks selleks, et tagada läbivühendatavus või teenuste koostalitlusvõime, tuleb siiski tagada, et sellised kohustused kehtestataks kooskõlas õigusraamistikuga ning eeskätt kohaldatava teatamiskorraga. Sellised kohustused tuleks kehtestada üksnes juhul, kui see on eesmärkide saavutamiseks põhjendatud ning need kohustused on kooskõlas asjaomase teatamiskorraga objektiivselt põhjendatud, läbipaistvad, proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad.

(181) Kiudoptilistele võrkudele ülemineku kontekstis on väga oluline tagada, et lõppkasutajad ühendataks mõistliku aja jooksul kiudoptiliste võrkudega, mille levialasse nende hoone kuulub.

(182) Lõppkasutajate võrku ühendamiseks peaksid riikide reguleerivad asutused kohustama kõiki elektroonilise side võrkude pakkujaid looma mõistliku täiendava väljaehitamisega ühenduse taotluse esitanud lõppkasutaja kodu ja lähima jaotus- või ühenduspunkti vahel, mis on ette nähtud vastavate hoonete teenindamiseks.

(183) Põhimõtteliselt ei tohiks sellise ühenduse eest küsitavad hinnad ületada asjaomases liikmesriigis kehtivaid tavapäraseid liitumistasusid. Riikide reguleerivad asutused võivad siiski lubada lisatasu, võttes arvesse geograafilisi tingimusi ja mis tahes muid olulisi asjaolusid, tingimusel et lõppkasutajate tasutavad kulud on õiglased ja mõistlikud; vajaduse korral võivad nad sekkuda, et kehtestada maksimumhinnad. Selleks et teha kindlaks, kas hinnad ja tingimused on õiglased ja mõistlikud, peaks riikide reguleerivatel asutustel olema lubatud võrdlusalusena kasutada jaemüügiteenuste osutajate ja lõppkasutajate vahel sõlmitud olemasolevaid lepinguid ning nende vahel kokku lepitud kaubandustingimusi.

(184) Üleminek kiudoptilistele võrkudele, vajadus tagada lõppkasutajatele valguskaabelühendus koju ning teadaolevad raskused, millega operaatorid puutuvad

kokku kiudoptiliste võrkude kasutuselevõtul korterelamutes, et rahuldada lõppkasutajate nõudlust, õigustavad erandi tegemist määruse (EL) 2024/1309 artikli 11 lõikest 4. Kui taotluse esitanud lõppkasutaja ühendamiseks on vaja võtta korterelamus kasutusele hoonesisene juhtmestik ja seotud vahendid, ei tohiks elamu omanikel ega halduritel nendel asjaoludel olla lubatud kõnealusest kasutuselevõtust keelduda. Selleks et vältida ülemäärast sekkumist eravaldustes ja taristu tarbetut dubleerimist hoones, peaks neil siiski olema õigus keelduda teise hoonesisese juhtmestiku ja sellega seotud vahendite kasutuselevõtust. Riikide reguleerivad asutused peaksid seejärel tagama, et juurdepääs võrgule antakse sümmeetrilisel alusel.

(185) Selleks et ületada ületamatud majanduslikud või füüsilised takistused lõppkasutajatele raadiospektri kasutamisel põhinevate teenuste või võrkude pakkumiseks ja juhul, kui mobiilside levialas esineb endiselt lünki, võib nende lünkade kõrvaldamiseks vajalik olla juurdepääs passiivsele taristule ja selle ühiskasutus või – kui see ei ole piisav – aktiivse taristu ühiskasutus või asukohapõhise rändlusjuurdepääsu lepingud. Ilma et see piiraks ühiskasutuse kohustuste täitmist, mis on seotud kasutusõigustega vastavalt lubade andmist ja kasutusõiguste määramist käsitlevatele sätetele, eelkõige konkurentsi edendamiseks ette nähtud meetmete rakendamist, ning juhul, kui riikide reguleerivad või muud pädevad asutused kavatsevad võtta meetmeid, et näha ette passiivse taristu ühiskasutus – või kui juurdepääs passiivsele taristule ja selle ühiskasutus ei ole piisav, siis aktiivse taristu ühiskasutus – või sõlmida asukohapõhise rändlusjuurdepääsu lepingud, võidakse neil siiski paluda kaaluda ka turuosaliste võimalikku riski puuduliku ühendusega piirkondades.

(186) Konkurentsieeskirjad üksi ei pruugi alati olla piisavad selleks, et tagada kultuuriline ja meedia mitmekesisus digitelevisiooni valdkonnas. Tehnoloogia ja turu arengu tulemusena on vaja õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel tingimusjuurdepääsu pakkumise kohustused liikmesriikides nende riigisiseste turgude seisukohast korrapäraselt läbi vaadata, eelkõige selleks, et teha kindlaks, kas on põhjendatud kohustuste laiendamine elektroonilistele saatekavadele ja rakendusliidestele määral, mis on vajalik, et tagada lõppkasutajate juurdepääs teatavatele digitaalsetele ringhäälinguteenustele. Liikmesriikidel peaks seepärast olema õigus kindlaks määrata need digitaalsed ringhäälinguteenused, millele tuleb tagada lõppkasutajate juurdepääs selliste õiguslike vahenditega, mida nad vajalikuks peavad.

(187) Samuti peaks liikmesriikidel olema õigus lubada oma riigi reguleerival asutusel uuesti läbi vaadata kohustused seoses tingimusjuurdepääsuga digitaalsetele ringhäälinguteenustele, et teha turuanalüüsi abil kindlaks, kas oleks vaja tühistada või muuta tingimusi, mis on kehtestatud ettevõtjatele, kellel ei ole asjaomasel turul märkimisväärset turujõudu. Tühistamine või muutmine ei tohiks kahjustada lõppkasutajate juurdepääsu nendele teenustele ega tulemuslikku konkurentsi.

(188) Teatavate asjaolude korral on vaja kehtestada eeltingimused, et tagada areng konkurentsile rajatud turul, mille tingimused soodustavad gigabitivõrkude ja -teenuste kasutuselevõttu ja juurutamist ning lõppkasutajatele võimalikult suure kasu pakkumist. Eelneva reguleeriva sekkumise vajaduse hindamisel peaksid riikide reguleerivad asutused arvesse võtma seda, kas hulgitasandi juurdepääs on kõigile huvitatud ettevõtjatele kättesaadav kas juba kehtivate õigusaktide (eelkõige määruse (EL) 2024/1309 alusel) või kaubanduslike tingimuste alusel, mis võimaldavad lõppkasutajatele jaeturul konkurentsi seisukohast kestlikke tulemusi. Kui need juurdepääsuvõimalused ei ole piisavalt olulised, peaks riigi reguleeriv asutus viivitamata hindama, kas märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjate

suhtes tuleks kehtestada kohustused. On oluline, et regulatiivseid eelkohustusi kehtestatakse vaid hulgiturul, kus on üks või mitu märkimisväärse turujõuga ettevõtjat, et tagada jätkusuutlik konkurents, ning kus probleemi lahendamiseks ei piisa liidu ja liikmesriigi konkurentsiõiguse vahenditest. Märkimisväärse turujõu mõistet tuleks tõlgendada kooskõlas turgu valitseva seisundi mõistega, mis on määratletud Euroopa Kohtu kohtupraktikas.

(189) Komisjon on koostanud konkurentsiõiguse põhimõtete kohased liidu tasandi suunised, mida riikide reguleerivad asutused peavad järgima selle kindlakstegemisel, kas konkreetsel turul on tõhus konkurents, ning märkimisväärse turujõu hindamisel. Riikide reguleerivad asutused peaksid analüüsima, kas teatavas geograafilises piirkonnas (kas asjaomase liikmesriigi kogu territooriumil või selle osal või liikmesriikide territooriumide lähestikku paiknevatel osadel koos vaadelduna) on asjaomasel toote- või teenuseturul olemas tõhus konkurents. Tõhusa konkurentsi analüüs peaks hõlmama ka analüüsi selle kohta, kas turg võib olla konkurentsivõimeline tulevikus ja kas tõhusa konkurentsi puudumine on seega püsiv probleem. Komisjon peaks suunised korrapäraselt läbi vaatama, eelkõige kehtiva õiguse läbivaatamisel, võttes arvesse Euroopa Kohtu kohtupraktikat, majandusalast kirjandust ja tegelikke turukogemusi, et tagada suuniste jätkuv asjakohasus kiiresti areneval turul. Kui selgub, et asjaomane turg on riikidevaheline, peaksid riikide reguleerivad asutused tegema omavahel koostööd.

(190) Liidu turusuundumuste korrapärasel hindamisel peaks komisjon arvesse võtma sidusrühmade tagasisidet. Sidusrühmadega konsulteerimise tulemused tuleks teha üldsusele kättesaadavaks aruande kujul. Kui komisjon hindab, kas vaja on vastu võtta komisjoni soovitus asjaomaste toote- ja teenuseturgude kohta (edaspidi „turge käsitlev soovitus“), analüüsib ta, kas mõni asjaomane toote- ja teenuseturg vastab kolmele kriteeriumile. Komisjon võib turge käsitleva soovituse vastu võtta pärast avalikku konsultatsiooni, sealhulgas riikide reguleerivate asutustega konsulteerimist ja võttes arvesse BERECi arvamust.

(191) Riikide reguleerivad asutused peaksid määratlema oma riigi territooriumil paiknevad asjaomased geograafilised turud, võttes arvesse turge käsitlevat soovitust, kui see on käesoleva määruse alusel vastu võetud, ning riigisiseseid ja kohalikke asjaolusid. Seepärast peaksid riikide reguleerivad asutused analüüsima vähemalt turge käsitleva soovitusega hõlmatud turge, sealhulgas neid, mis on loetletud, kuid mida konkreetses liikmesriigi või kohalikus kontekstis enam ei reguleerita . Riikide reguleerivad asutused peaksid analüüsima ka turge, mis ei ole turge käsitleva soovitusega hõlmatud, kuid mida reguleeritakse nende jurisdiktsiooni all oleval territooriumil, tuginedes varasematele turuanalüüsidele, ja muid turge, kui neil on piisavalt põhjust arvata, et kolm kriteeriumi on täidetud. Samuti peaksid riikide reguleerivad asutused otsustama, kas geograafilise ülevaate koostamise käigus kogutud teabe põhjal on vaja teha turuanalüüs.

(192) Mõnikord on geograafilised turud määratletud riigi või sellest madalamal tasandil (näiteks tulenevalt võrkude rajamise riiklikust või kohalikust iseloomust, mis määrab ära ettevõtjate võimaliku turuvõimu piirid seoses hulgitarnetega), kuid ühe või mitme lõppkasutajate kategooria poolt on jätkuvalt oluline riikidevaheline nõudlus. Eelkõige võib see nii olla eri liikmesriikides mitmes kohas tegutsevate ettevõtjatest lõppkasutajate nõudluse puhul. Kui tarnijad riikidevahelist nõudlust piisaval määral ei täida, näiteks kui nad tegutsevad riigiti või piirkonniti killustatult, võib tekkida siseturu tõke. Seetõttu peaks BEREC esitama riikide reguleerivatele asutustele suuniseid ühiste regulatiivsete lähenemisviiside kohta, et tagada riikidevahelise

nõudluse asjakohane täitmine, mis paneb aluse hulgimüügitasandi juurdepääsutoodete koostalitlusvõimele kogu liidus ning võimaldab tõhusust ja mastaabisäästu, hoolimata pakkumise poole killustatusest. BERECi suunised peaksid kujundama riikide reguleerivate asutuste valikuid siseturu eesmärgi poole püüdlemisel, kui nad kehtestavad regulatiivseid kohustusi ettevõtjate suhtes, kes on riigi tasandil tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjateks; samal ajal aitavad need suunised ühtlustada selliste hulgimüügitasandi juurdepääsutoodete tehnilisi spetsifikatsioone, mis suudavad sellist tuvastatud riikidevahelist nõudlust siseturu huvides rahuldada.

(193) Otsustades selle üle, kas ettevõtjal on konkreetsel turul märkimisväärne turujõud, peaksid riikide reguleerivad asutused tegutsema kooskõlas liidu õigusega ja võtma arvesse komisjoni suuniseid turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamise kohta.

(194) Selleks et määrata kindlaks hulgiturud, mis vajavad eelnevat reguleerimist, peaksid riikide reguleerivad asutused kõigepealt analüüsima vastavaid jaeturgusid. Jae- ja hulgimüügitasandi tõhusa konkurentsi analüüs peaks olema tulevikku vaatav ning toimuma teatava ajavahemiku jooksul, juhindudes konkurentsiõigusest ja vajaduse korral Euroopa Kohtu asjaomasest kohtupraktikast. Kui järeldatakse, et jaeturgudel valitseks tõhus konkurents juhul, kui asjaomaseid hulgiturgusid eelnevalt ei reguleerita, peaks riigi reguleeriv asutus jõudma järeldusele, et hulgituru reguleerimine ei ole enam vajalik.

(195) Riikide reguleerivad asutused peaksid tagama, et turge analüüsitakse järjepidevalt ja võimaluse korral samal ajal. Lisaks peaks vastav teatis olema põhjalik ning hõlmama turu määratlust, märkimisväärse turujõuga ettevõtjate määramist ja seonduvaid parandusmeetmeid, et kehtestatavad parandusmeetmed oleksid proportsionaalsed ja kajastaksid tegelikku turuolukorda ning selleks, et tagada turuosalistele võimalikult suur läbipaistvus.

(196) Hulgimüügi reguleerimine peaks lahendama jaemüügi tasandi probleemid. Riikide reguleerivad asutused peaksid sellise hindamise korraldama eraldi iga hulgimüügituru puhul, mille suhtes kaalutakse reguleerimist, alustades parandusmeetmetest seoses juurdepääsuga tsiviiltaristule – pidades silmas, et sellised meetmed suurendavad tavaliselt konkurentsi jätkusuutlikkust ja ka taristukonkurentsi – ning analüüsides seejärel hulgimüügiturge, mis arvatavasti vajavad eelreguleerimist, lähtudes nende tõenäolisest sobivusest jaetasandil tuvastatud konkurentsiprobleemide lahendamiseks. Kui riikide reguleerivad asutused otsustavad, milline konkreetne parandusmeede kehtestada, peaksid nad kaaluma konkreetsete parandusmeetmete kehtestamise tagajärgi, mis üksnes teatava topoloogiaga võrkude suhtes kohaldatuna võiksid pärssida lõppkasutajate huvides olevat gigabitivõrkude kasutuselevõttu.

(197) Ilma et see piiraks tehnoloogianeutraalsuse põhimõtte kohaldamist, peaksid riikide reguleerivad asutused tagama stiimulid parandusmeetmete kehtestamise kaudu ning võimaluse korral enne taristu kasutuselevõttu stiimulid paindliku ja avatud võrguarhitektuuri väljaarendamiseks, mis vähendaks lõppkokkuvõttes hiljem kehtestatavate parandusmeetmetega seotud koormust ja keerukust. Enne kui riigi reguleeriv asutus teeb kindlaks, kas kehtestada tuleks täiendavaid, koormavamaid parandusmeetmeid, peaks ta hindamise igas etapis püüdma selgeks teha, kas asjaomane jaeturg oleks tõhusalt konkurentsivõimeline, võttes arvesse ka mis tahes asjaomaseid kaubanduskokkuleppeid või muid hulgituru tingimusi, sealhulgas muid juba kehtivaid reguleerimisviise ning mis tahes sellist reguleerimisviisi, mida riigi reguleeriv asutus juba peab märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtja puhul asjakohaseks. Selline hindamine, mille eesmärk on tagada, et turuanalüüsis

kindlaks tehtud probleemide tõhusaks lahendamiseks kehtestatakse vaid kõige sobivamaid parandusmeetmeid, ei välista riigi reguleeriva asutuse võimalikku järeldust, et selle probleemi käsitlemiseks pakub kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega kõige vähem sekkuvat moodust selliste parandusmeetmete kombinatsioon, isegi kui need on erineva intensiivsusega. Isegi kui erinevused ei too kaasa erinevate geograafiliste turgude määratlemist, peaks nad suutma põhjendada vahetegemist asjakohaste parandusmeetmete vahel, mis on kehtestatud konkurentsipiirangute erinevat intensiivsust silmas pidades.

(198) Kui riigi reguleeriv asutus tühistab jaemüügi reguleerimise, peaks ta kindlaks määrama piisava etteteatamisaja, et tagada jätkusuutlik üleminek dereguleeritud turule. Kõnealust etteteatamisaega kindlaks määrates peaks riigi reguleeriv asutus arvestama juurdepääsu pakkujate ja taotlejate vahelisi olemasolevaid lepinguid, mis on sõlmitud kehtestatud regulatiivsete kohustuste alusel. Sellised lepingud võivad kindlaksmääratud aja vältel pakkuda juurdepääsu taotlejatele eelkõige lepingulist õiguskaitset. Riigi reguleeriv asutus peab arvestama ka sellega, mil määral on turuosalistel reaalne võimalus võtta vastu turul esindatud kaubanduslikke hulgimüügitasandi juurdepääsu või kaasinvesteerimise pakkumisi, ning vajadusega vältida võimalikku pikemaajalist regulatiivset arbitraaži. Riigi reguleeriva asutuse kehtestatud üleminekukorra puhul tuleks arvesse võtta varasemate lepingute regulatiivse järelevalve ulatust ja ajastust, kui algab etteteatamisaeg.

(199) Turuosalistele regulatiivsete tingimuste osas kindlustunde andmiseks on vaja kehtestada turu läbivaatamise tähtaeg. Oluline on teha turuanalüüse korrapäraselt ning mõistliku ja sobiva tähtaja jooksul. Kui riigi reguleeriv asutus ei tee turuanalüüsi ettenähtud tähtaja jooksul, võib see ohustada siseturgu.

(200) Kuna elektroonilise side sektorit iseloomustab tehnilise innovatsiooni kõrge tase ja turgude suur dünaamilisus, on vaja reguleerimist liidu tasandil kiiresti, koordineeritult ja ühtlustatult kohandada, sest kogemus on näidanud, et õigusraamistiku erinev rakendamine riikide reguleerivate asutuste poolt võib takistada siseturu toimimist.

(201) Regulatiivsete meetmete suurema stabiilsuse ja prognoositavuse huvides peaks turuanalüüside vaheline maksimaalne lubatud ajavahemik ka edaspidi olema viis aastat, tingimusel et vahepealsel ajal aset leidvad turumuutused ei nõua uut analüüsi ning piiramata võimalust kehtestada ajutisi meetmeid. Riikide reguleerivad asutused peaksid täitma oma kohustust analüüsida turge ja teatama vastavast meetme eelnõust vähemalt iga viie aasta järel, et tagada, et kohaldatav normistik vastaks turul valitsevale konkurentsiolukorrale. Seepärast tuleks lugeda, et uut viieaastast turutsüklit hakatakse arvestama üksnes alates sellise teatise esitamisest, mis sisaldab uut hinnangut turumääratluse ja märkimisväärse turujõu kohta.

(202) Konkreetse kohustuse kehtestamine märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjale ei eelda täiendavat turuanalüüsi, vaid pigem põhjendust selle kohta, et kõnealune kohustus on kõnealusel turul ja seotud jaeturul kindlakstehtud probleemi olemusest lähtudes asjakohane ja proportsionaalne.

(203) Kehtestatavate kohustuste ja tingimuste proportsionaalsuse hindamisel peaksid riikide reguleerivad asutused arvestama erinevaid konkurentsitingimusi vastava liikmesriigi eri piirkondades, võttes eelkõige arvesse tehtud geograafilise ülevaate tulemusi.

(204) Märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjate suhtes kehtestatud kohustuste läbivaatamine turuanalüüsi vältel peaks võimaldama riikide reguleerivatel asutustel võtta arvesse uute turusuundumuste mõju konkurentsitingimustele. Liidu

ühtlustatud juurdepääsutoodete kehtestamise kõrval võiks ette näha läbipaistvuse, mittediskrimineerimise, raamatupidamisarvestuste eristamise, hinnakontrolli ja kuluarvestuse kohustused. Kui ettevõtjatele kehtestatakse kohustus võtta arvesse põhjendatud taotlusi, mis käsitlevad juurdepääsu võrguelementidele ja nendega seotud vahenditele, võib sellised taotlused tagasi lükata ainult objektiivsete kriteeriumide põhjal (näiteks tehniline teostatavus või vajadus säilitada võrgu terviklikkus). Juurdepääsu andmisest keeldumise korral peaks kannatanud poolel olema õigus taotleda, et asjaga tegeletaks käesoleva määruse kohaste vaidluse lahendamise menetluste teel. Kui ettevõtjale on kehtestatud juurdepääsu võimaldamise kohustus, ei või nõuda, et ta pakuks muud liiki juurdepääsu, mida ta ei ole volitatud pakkuma. Kui riikide reguleerivad asutused kehtestavad juurdepääsu võimaldamise kohustuse, mis suurendab lühiajaliselt konkurentsi, ei tohiks see vähendada konkurentide stiimulit investeerida alternatiivsetesse vahenditesse, mis tagaks jätkusuutlikuma konkurentsi või suurema jõudluse ja lõppkasutajate kasu pikemas perspektiivis. Kõige vähem sekkuva reguleerimisviisi valimisel ja kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega võiksid riikide reguleerivad asutused näiteks otsustada vaadata läbi märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjate suhtes kehtestatud kohustused ja muuta varasemaid otsuseid, sealhulgas kohustused tühistada, kehtestada uusi juurdepääsukohustusi või jätta need kehtestamata, kui see on kasutajate ja püsiva teenusekonkurentsi huvides. Kuna juurdepääsukohustuse tehnilistel üksikasjadel võib olla keskne roll selles, mil määral suudetakse turul osutada samu teenuseid kui juurdepääsu pakkujad ning jaemüügi tasandil konkureerida, peaks riigi reguleerivatel asutustel olema võimalik kehtestada kooskõlas liidu õigusega tehnilisi ja töötingimusi kohustusliku juurdepääsu pakkujatele või selle kasutajatele. Tehniliste standardite kehtestamine peaks olema eelkõige kooskõlas direktiiviga (EL) 2015/1535. Riikide reguleerivad asutused peaksid uutele ja täiustatud taristutele juurdepääsukohustusi kehtestades tagama, et juurdepääsutingimused vastavad investeerimisotsuse aluseks olevatele asjaoludele, võttes muu hulgas arvesse väljaarendamiskulusid, uute toodete ja teenuste kasutuselevõtu eeldatavat määra ning oodatavaid jaehinnatasemeid. Lisaks sellele peaks riikide reguleerivatel asutustel olema võimalik kehtestada vajaduse korral tingimusi, eeldusel, et need ei ole diskrimineerivad. Kõikide kehtestatud juurdepääsutingimuste puhul tuleb arvestada vajadusega säilitada tõhusat konkurentsi teenuste pakkumisel tarbijatele ja ettevõtetele.

(205) Võrgutaristule juurdepääsu andmise kohustus võib olla põhjendatud konkurentsi suurendamise vahendina, kuid riikide reguleerivad asutused peavad tasakaalustama taristu omaniku õigused kasutada oma taristut enda huvides ja teiste teenusepakkujate õigused pääseda juurde teenuste pakkumiseks olulistele vahenditele. Võrgutaristule juurdepääsu andmise kohustus võib olla põhjendatud konkurentsi suurendamise vahendina, kuid riikide reguleerivad asutused peavad tasakaalustama taristu omaniku õigused kasutada oma taristut enda huvides ja teiste teenusepakkujate õigused pääseda juurde konkureerivate teenuste pakkumiseks olulistele vahenditele. Kui turuanalüüs näitab, et konkurents konkreetsel turul ei ole tõhus, võib vajalikuks osutuda hinnakontroll. Eelkõige peaksid märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjad vältima hindade kokkusurumist, mille korral ei ole erinevus nende jaehindade ja samasuguste teenuste jaemüügiga tegelevatelt konkurentidelt nõutavate omavahelise ühendamise või juurdepääsu tasude vahel piisav, et tagada püsiv konkurents. Kui riigi reguleeriv asutus arvutab välja käesoleva määruse alusel kohustusliku teenuse loomisega kaasnevad kulud, on otstarbekas arvestada mõistliku kasumi saamisega märkimisväärse turujõuga ettevõtjate kasutatud kapitalilt, kaasa arvatud kulutused tööjõule ja ehituskulud, ning kohandada vajaduse korral kapitali

väärtust, et see kajastaks varade väärtust ja tegevuse tõhusust kõnealusel ajal. Kulude katmise meetod peaks vastama asjaoludele, võttes arvesse vajadust edendada tõhusust, jätkusuutlikku konkurentsi ja gigabitivõrkude kasutuselevõttu, samuti tuleks arvestada gigabitiühendusega. Riikide reguleerivatel asutustel peaks olema õigus säilitada hulgitasandi reguleeritud juurdepääsuhinnad järgmise põlvkonna võrkude suhtes või jätta need kehtestamata, kui on olemas piisavad konkurentsi kaitsemeetmed. Täpsemalt öeldes – selleks et vältida liiga kõrgeid hindu turgudel, kus tegutsevad märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjad, peaksid konkurentsi ja lõppkasutajate huvide kaitsmiseks kaasnema hinnastamispaindlikkusega sellised täiendavad kaitsemeetmed nagu ranged mittediskrimineerimiskohustused, järgneva turu toodete tehnilise ja majandusliku jäljendatavuse tagamise meetmed ning taristukonkurentsist tulenev tõendatav jaehinnapiirang või muudest reguleeritud juurdepääsutoodetest tulenev hinnaankur või mõlemad. Kõnealused konkurentsi kaitsemeetmed ei takista riikide reguleerivaid asutusi määratlemast muid asjaolusid, mille alusel oleks asjakohane mitte kehtestada reguleeritud juurdepääsuhindu teatavate hulgimüügisisendite suhtes, näiteks juhul, kui lõppkasutajate nõudluse kõrge hinnaelastsus teeb märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtja jaoks konkurentsivõimelisest tasemest märgatavalt kõrgemate hindade küsimise mittekasumlikuks või kui hõredam asustustihedus vähendab stiimuleid gigabitivõrkude kasutuselevõtuks ning riikide reguleerivad asutused teevad kindlaks, et tegelik ja mittediskrimineeriv juurdepääs on tagatud kehtestatud kohustuste kaudu.

(206) Uute võrkude kasutuselevõtul on otsustava tähtsusega tsiviilehituse taristu varad, mis saavad majutada elektroonilise side võrku, sest nende dubleerimisega kaasnevad suured kulud ning nende korduskasutamisega võiks kaasneda märkimisväärne kokkuhoid. Seetõttu on lisaks määruse (EL) 2024/1309 kohastele füüsilist taristut käsitlevatele normidele tarvis konkreetset parandusmeedet olukordades, kus tsiviilehituse taristu varad kuuluvad märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjale. Kui tsiviilehituse taristu varad on olemas ja korduskasutatavad, on nendele varadele tegeliku juurdepääsu saamisel väga suur positiivne mõju konkureeriva taristu rajamisele, mistõttu tuleb tagada, et juurdepääsu sellistele varadele saab kasutada eraldiseisva meetmena, et parandada mis tahes järgneva turu konkurentsi- ja kasutuselevõtudünaamikat; seda tuleks kaaluda enne muude võimalike parandusmeetmete kehtestamise vajaduse hindamist ning mitte üksnes muid hulgitooteid või -teenuseid täiendava parandusmeetmena või parandusmeetmena, mida kohaldatakse üksnes ettevõtjate suhtes, kes selliseid muid hulgitooteid või -teenuseid kasutavad. Riikide reguleerivad asutused peaksid korduskasutatavate tsiviilehituse pärandtaristu varade väärtust hindama sellise regulatiivse raamatupidamisväärtuse alusel, millest on maha arvatud arvutamise hetke akumuleeritud kulum ning mida on indekseeritud asjakohase hinnaindeksi, näiteks jaehinnaindeksiga, jättes kõrvale varad, mis on mitte vähem kui 40aastase ajavahemiku jooksul täielikult amortiseeritud, kuid siiski kasutuses. Kui gigabititaristu kasutuselevõtu kohta kogutud teabe põhjal selgub, et juurdepääs füüsilisele taristule on oluline eeltingimus kasutuselevõetud võrkude ja seega järgneva etapi turu jaoks, võidakse kaaluda ka eraldi füüsilise taristu turu kindlaksmääramist, et tagada pikaajaline regulatiivne prognoositavus.

(207) Selleks et edendada digivõrkude ja -teenuste siseturu väljakujundamist, on oluline juurdepääsutooteid võimaluse korral veelgi ühtlustada. Seepärast tuleks käesolevas määruses sätestada nõuded, mille kohaselt saab hulgimüügitasandi juurdepääsutoodet pidada Euroopa ühtlustatud hulgimüügitasandi juurdepääsutooteks, mille võivad kehtestada kõigi liikmesriikide reguleerivad asutused. Ühtlustatud juurdepääsutooted võivad hõlmata FTTH-võrgus eraldatud kliendiliine ja virtuaalselt eraldatud

kliendiliine – need on tooted, mis masskliente teenindavatel hulgimüügiturgudel tavaliselt ette nähakse. Lisaks võivad sellised ühtlustatud tooted hõlmata Etherneti püsiliine ja teenusekvaliteedi parameetreid turgudel, mis teenindavad vajaduse korral ärikliente.

(208) Riikide reguleerivad asutused peaksid sellele vastavalt hindama, kas see, kui varem märkimisväärse turujõuga ettevõtjatele kehtestatud kohustus pakkuda hulgimüügitasandi juurdepääsu gigabitivõrkudele asendatakse kohustusega pakkuda Euroopa ühtlustatud juurdepääsutoodet, on asjakohane ja proportsionaalne.

(209) Võttes arvesse pidevalt muutuvat turgu ja tehnoloogia arengut, peaks komisjonil olema õigus võtta vastu rakendusakte, et määrata vastavalt vajadusele kindlaks Euroopa juurdepääsutoodete tehnilised nõuded.

(210) Kui riigi reguleeriv asutus on jõudnud järeldusele, et Euroopa ühtlustatud juurdepääsutoode oleks asjakohane ja proportsionaalne, peaks ta kohustama asjaomast märkimisväärse turujõuga ettevõtjat seda pakkuma. Euroopa ühtlustatud juurdepääsutoodete pakkumise kohustus peaks olema esimuslik mis tahes muude parandusmeetmete kehtestamise suhtes. Riikide reguleerivad asutused peaksid kehtestama teatavatele võrguelementidele ja nendega seotud vahenditele juurdepääsu ja nende kasutamise kohustused üksnes juhul, kui Euroopa ühtlustatud juurdepääsutootest eeldatavalt ei piisa konkurentsiprobleemide lahendamiseks konkreetsel turul.

(211) Märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud operaatori stiimuleid ehitada uut tsiviilehituse taristut, kus oleks piisavalt ruumi alternatiivsete võrkude majutamiseks, võib mõjutada see, millist hinda küsitakse alternatiivsetelt operaatoritelt juurdepääsu eest märkimisväärse turujõuga ettevõtja ehitatud uuele tsiviilehituse taristule, et võtta kasutusele gigabitivõrke. Uuele tsiviilehituse taristule juurdepääsu hind peaks vastama valitsevatele turutingimustele ning põhinema märkimisväärse turujõuga operaatori kantud tegelikel kogukuludel, tingimusel et kõnealusele taristule juurdepääsu tingimuste puhul peetakse rangelt kinni mittediskrimineerimise põhimõttest. Selline lähenemisviis aitaks soodustada investeeringuid uutesse tsiviilehituse taristutesse. Peale selle võib märkimisväärse turujõuga operaatorile olulise uue tsiviilehituse taristu ehitusse investeerimisega olenevalt turutingimustest kaasneda suurem risk kui tsiviilehituse pärandtaristu korduskasutamise korral. Riskiprofiil sisaldaks tekkivate kulude ja oodatava tuluga seotud riske, mida riikide reguleerivad asutused peaksid hindama. Kui aga juurdepääsu võrdväärsuse kohustust (sisendite või väljundite võrdväärsus) rakendatakse tulemuslikult ning jaeturul on tõendatud hinnapiirangu olemasolu, mida täiendab järgneva etapi turu toodete majanduslik jäljendatavus, peaksid riikide reguleerivad asutused põhimõtteliselt hoiduma reguleeritud hindade kehtestamisest. Sellised kohustused peaksid hõlmama näiteks tehnilise ja majandusliku jäljendatavuse teste, mis ühitatakse seiremehhanismidega. Jaemüügituru hinnapiirang võib tuleneda taristukonkurentsist, alternatiivsete pakkujate võetud selgetest kohustustest võtta gigabitivõrgud kasutusele alateenindatud piirkondades vastavalt geograafilistele ülevaadetele ning kuludele orienteeritud reguleeritud ankurtoodetest. Kui riigi reguleeriv asutus kehtestab kohustuse rakendada hinnakontrolli toetamiseks kuluarvestussüsteemi, peaks tal olema võimalik teha iga-aastane audit, et tagada kõnealuse kuluarvestussüsteemi järgimine, eeldusel, et asutuses on olemas piisava väljaõppega töötajad, või nõuda, et kõnealuse auditi teostab mõni muu asjaomasest ettevõtjast sõltumatu kvalifitseeritud asutus. Häälkõne lõpetamise hulgiteenuse hinda arvestatakse liidus põhimõttel „kes helistab, see maksab“. Nõudluse ja pakkumise asendatavuse analüüs näitab, et praegu ja

lähitulevikus puuduvad hulgimüügi tasandil veel asendustooted, mis võiksid piirata kõne lõpetamise hindade kehtestamist asjaomases võrgus. Arvestades, et lõpetamisturgudel on tegemist kahesuunalise juurdepääsuga, võib konkurentsiprobleemiks kujuneda ka operaatoritevaheline ristsubsideerimine. Nimetatud probleeme võib esineda nii püsivõrkudes kui ka mobiilsidevõrkudes kõnede lõpetamise turgudel. Pidades silmas, et kõne lõpetavatel operaatoritel on võimalik tõsta teenuse hinda märksa kõrgemaks tegelikest kuludest ja selleks on ka stiimulid, peetakse selle probleemi sobivaimaks lahenduseks keskpikas perspektiivis hindade kehtestamist kulude põhjal. Tulevased turusuundumused võivad muuta nimetatud turgude dünaamikat sedavõrd, et reguleerimine ei ole enam vajalik.

(212) Selleks et vähendada liidus häälkõne lõpetamise hulgiteenusega seotud konkurentsiprobleemide ühtse lahendamise regulatiivset koormust, peaks komisjon ka edaspidi kehtestama delegeeritud õigusaktiga mobiilikõnede lõpetamise ühtse maksimummäära ja kõnede püsivõrgus lõpetamise ühtse maksimummäära, mida kohaldatakse kogu liidus. Kehtestada tuleks üksikasjalikud kriteeriumid ja parameetrid, mille alusel sätestatakse häälkõne lõpetamise hindade väärtused. Kõne lõpetamise hinnad on liidus pidevalt vähenenud ja eeldatavalt vähenevad veelgi.

(213) Turu, ühiskonna ja tehnoloogia arengu, sealhulgas tehniliste standardite muudatuste arvessevõtmiseks, võrkude ja teenuste turvalisusega seotud riskide maandamiseks ning hädaabiteenistustele hädaolukorra side kaudu tõhusa juurdepääsu tagamiseks peaks komisjonil olema õigus võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 290 vastu delegeeritud õigusakte, et sätestada kogu liidus kõnede lõpetamise ühtne maksimummäär püsiühenduse ja mobiilside turgudel, pettuste ennetamise meetmed, meetmed, mis on seotud hädaolukorra side tagamisega liidus, ning muuta käesoleva määruse lisasid, et võtta arvesse tehnoloogia ja sotsiaalset arengut või turunõudluse muutusi. On eriti oluline, et komisjon viiks oma ettevalmistava töö käigus läbi asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid viidaks läbi kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes[51] sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada delegeeritud õigusaktide ettevalmistamises võrdne osalemine, saavad Euroopa Parlament ja nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

(214) Praegu on mõnel turul juba võimalik, et osana turuanalüüsist saavad märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjad välja pakkuda kohustusi, mille eesmärk on kõrvaldada riigi reguleeriva asutuse tuvastatud konkurentsiprobleeme ning mida riigi reguleeriv asutus asjakohaste turgu reguleerivate kohustuste kohta otsuse tegemisel arvesse võtab. Sellised parandusmeetmed võivad seisneda ka kohaliku juurdepääsuvõrgu varade või nende olulise osa üleandmises teisele omanikule kuuluvale eraldiseisvale juriidilisele isikule või eraldiseisva majandusüksuse loomises. Pikaajalise tulemuslikkuse tagamiseks kõige asjakohasemate parandusmeetmete kohta otsuse tegemisel tuleks arvesse võtta kõiki uusi turusuundumusi. Ilma et see mõjutaks üksnes hulgimüügiga tegelevate ettevõtjate reguleerimist käsitlevate sätete kohaldamist, ei piira väljapakutud kohustused iseenesest siiski riigi reguleeriva asutuse kaalutlusõigust kehtestada parandusmeetmeid märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjate suhtes. Läbipaistvuse suurendamiseks ja kogu liidus

[51] ELT L 123, 12.5.2016, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2016/512/oj.

õiguskindluse tagamiseks tuleks käesolevas määruses sätestada menetlus, mille alusel ettevõtjad pakuvad välja kohustusi ja riikide reguleerivad asutused hindavad neid, võttes turuanalüüsi abil arvesse turuosaliste seisukohti, ning teevad need asjakohasel juhul kohustusi võtva ettevõtja suhtes siduvaks ja riigi reguleeriva asutuse poolt täitmisele kuuluvaks. Kõnealune menetlus ei piira turuanalüüsi menetluse kohaldamist ega kohustust kehtestada asjakohased ja proportsionaalsed parandusmeetmed tuvastatud turuhäirete kõrvaldamiseks, välja arvatud juhul, kui riigi reguleeriv asutus on muutnud kohustused siduvaks ning otsustanud kohustuste kehtestamisest loobuda.

(215) Pärast seda, kui riikide reguleerivad asutused on teinud huvitatud isikutega avalikult konsulteerides turuanalüüsi, peaks neil olema võimalik muuta teatavad või kõik kohustused siduvaks konkreetseks ajavahemikuks, mis ei tohiks olla pikem kui ajavahemik, milleks need välja pakuti. Kui kohustused on muudetud siduvaks, peaks riigi reguleeriv asutus uurima selle otsuse tagajärgi oma turuanalüüsis ja võtma neid arvesse kõige asjakohasemate reguleerivate meetmete valimisel. Riikide reguleerivad asutused peaksid võetud kohustusi hindama tulevikku suunatud jätkusuutlikkuse perspektiivist, eelkõige valides ajavahemikku, mille suhtes need siduvaks muudetakse, ning võtma arvesse vajadust tagada stabiilsed ja prognoositavad turutingimused. Siduvad kohustused, mis on seotud sellise vertikaalselt integreeritud ettevõtja vabatahtliku eraldamisega, kes on tunnistatud ühel või mitmel asjaomasel turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks, võivad suurendada prognoositavust ja läbipaistvust, sätestades märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtja kavandatava eraldamise rakendamise protsessi. Selleks et aidata riikide reguleerivatel asutustel kontrollida, kas osalised täidavad nõudeid, võivad kohustused hõlmata järelevalve eest vastutava usaldusisiku ametisse nimetamist; selle isiku ja tema mandaadi peaks heaks kiitma riigi reguleeriv asutus, kusjuures kohustuse välja pakkunud ettevõtja peaks esitama korrapäraseid rakendusaruandeid.

(216) Võrguomanikud, kelle ärimudel on piiratud teistele hulgiteenuste pakkumisega, võivad aidata kaasa elujõulise hulgimüügituru loomisele ja mõjutada seeläbi positiivselt jaemüügikonkurentsi järgneva etapi turgudel. Lisaks võib nende ärimudel olla atraktiivne finantsinvestorite jaoks, kes soovivad investeerida vähem volatiilsetesse taristuvaradesse ning on huvitatud gigabitivõrkude kasutuselevõtust pikemas perspektiivis, ehkki lühiajalistele investoritele võib see olla vähem atraktiivne. Siiski ei too üksnes hulgimüügile suunatud ettevõtjate olemasolu tingimata kaasa tõhusa konkurentsiga jaeturge ning nad võidakse tunnistada konkreetsel toote- või geograafilisel turul märkimisväärset turujõudu omavaks ettevõtjaks. Üksnes hulgimüügile suunatud ärimudeleid järgivate ettevõtjate käitumisest tulenevad teatavad konkurentsiriskid võivad olla väiksemad kui vertikaalselt integreeritud ettevõtjatel, eeldusel et hulgimüügimudel on tõeline ning puuduvad stiimulid järgneva turu pakkujate vaheliseks diskrimineerimiseks. Regulatiivne reaktsioon peaks seega olema samas mahus vähem sekkuv, kuid säilitama eeskätt võimaluse kehtestada kohustusi seoses õiglase ja mõistliku hinnastamisega. Samas peaks riikide reguleerivatel asutustel olema võimalik sekkuda, kui on tekkinud lõppkasutajaid kahjustavad konkurentsiprobleemid. See oleks iseäranis oluline nendes piirkondades, kus pärast vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamist võib ainsaks gigabitivõrgu pakkujaks jääda üksnes hulgimüügiga tegelev ettevõtja. Hulgimüügiturul tegutsevat ettevõtjat, kes tarnib jaemüügiteenuseid ainult väikestest ja keskmise suurusega ettevõtjatest suurematele ärikasutajatele, tuleks käsitada üksnes hulgimüügiga tegeleva ettevõtjana.

(217) Liidu mehhanism, mis võimaldab komisjonil nõuda, et riikide reguleerivad asutused loobuksid kavandatavatest meetmetest, mis on seotud turu määratlemisega ja ettevõtjate tunnistamisega märkimisväärse turujõuga ettevõtjateks, on olulisel määral aidanud tagada järjekindla lähenemisviisi selliste asjaolude ja ettevõtjate kindlaksmääramisele, mille ja kelle puhul võib kohaldada eelnevat reguleerimist. Direktiivi (EL) 2018/1972 artiklite 32 ja 33 kohaste menetlustega saadud kogemused on näidanud, et kui riikide reguleerivad asutused kohaldavad sarnaste turutingimuste korral parandusmeetmeid erinevalt, kahjustab see elektroonilise side siseturgu. Seepärast on endiselt vajalik, et komisjonil ja BERECil oleks oma vastavate vastutusalade piires õigus tagada suurem järjepidevus riikide reguleerivate asutuste meetmete eelnõudega seotud parandusmeetmete kohaldamisel. Selliste meetmete eelnõude puhul, mis on seotud kohustuste laiendamisega esimesest kontsentratsiooni- või jaotuspunktist kaugemale, kui see on vajalik selleks, et kõrvaldada suured ja püsivad majanduslikud või füüsilised dubleerimistõkked ettevõtjatele, olenemata sellest, kas nad on tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks, või uute gigabitivõrgu elementide reguleerimisega, on siiski vaja, et komisjonil oleks võimalik nõuda riigi reguleerivalt asutuselt meetme eelnõu tagasivõtmist. Selleks et ära kasutada riikide reguleerivate asutuste turuanalüüsialaseid eksperditeadmisi, peaks komisjon enne otsuste või soovituste vastuvõtmist konsulteerima BERECiga.

(218) Meetmete eelnõude hindamisel peaks komisjon jätkuvalt järgima selget tähtaega, et tagada põhjalik, kuid kiire hindamine. Siiski ei ole enam põhjendatud, et ühelt poolt turuanalüüside ja teiselt poolt parandusmeetmete hindamiseks oleks sätestatud erinevad tähtajad. Üks tähtaeg mõlemaks hindamiseks parandaks järjepidevust ning aitaks kaasa lihtsustatud ja tõhusama õigusraamistiku loomisele.

(219) Kodanike ja sidusrühmade huvides ja selleks, et võimaldada asjaomastel pooltel esitada oma seisukohad, tuleks kasutada läbipaistvamalt liidu mehhanismi elektroonilise side siseturu konsolideerimiseks, kehtestades sealhulgas riikide reguleerivatele asutustele nõude avaldada meetme eelnõu samal ajal, kui see edastatakse komisjonile, BERECile ja teiste liikmesriikide reguleerivatele asutustele. Iga sellise meetme eelnõu peaks olema põhjendatud ja sisaldama üksikasjalikku turuanalüüsi.

(220) Enne liidu tasandi konsultatsiooni tuleks läbi viia riigisisene konsultatsioon huvitatud isikutega, mille eesmärk on konsolideerida elektroonilise side siseturgu parandusmeetmete järjekindla kohaldamise korra raames, et huvitatud isikute seisukohad kajastuksid liidu tasandi konsultatsioonis. See välistaks ka vajaduse liidu tasandil peetava teise konsultatsiooni järele juhul, kui kavandatavat meedet riigisisese konsultatsiooni tulemusena muudetakse.

(221) Riikide reguleerivad asutused peaksid olema kohustatud tegema omavahel, BERECiga ja komisjoniga läbipaistvat koostööd, et tagada käesoleva määruse järjepidev kohaldamine kõigis liikmesriikides.

(222) Riikide reguleerivate asutuste kaalutlusõigus tuleks viia kooskõlla järjepideva reguleerimistava arengu ning õigusraamistiku järjepideva kohaldamisega, et tulemuslikult kaasa aidata siseturu arengule ja lõplikule väljakujundamisele. Seepärast peaksid riikide reguleerivad asutused toetama komisjoni ja BERECi asjaomast siseturuga seotud tegevust.

(223) Liimesriikidevahelist kaubandust mõjutada võivad meetmed on meetmed, millel võib olla otsene või kaudne, tegelik või tõenäoline mõju liikmesriikidevahelisele kaubandusele viisil, mis võib tekitada tõkkeid siseturul. Need hõlmavad meetmeid,

millel on märkimisväärne mõju ettevõtjatele või kasutajatele teistes liikmesriikides, sealhulgas meetmed, mis mõjutavad hindu teistes liikmesriikides asuvate kasutajate jaoks, meetmed, mis mõjutavad teises liikmesriigis tegutseva ettevõtja suutlikkust osutada elektroonilise side teenust, eelkõige meetmed, mis mõjutavad riikidevaheliste teenuste pakkumise suutlikkust, ning meetmed, mis mõjutavad turu struktuuri või turulepääsu ja mis võivad teiste liikmesriikide ettevõtjatele kaasa tuua tagasilööke. Selliste meetmete vältimine on keskse tähtsusega, kuna kõnealuse reguleerimise eesmärk on kujundada järk-järgult välja elektroonilise side ja digivõrkude siseturg.

(224) Kui komisjon on vastu võtnud otsuse, millega nõutakse riigi reguleerivalt asutuselt kavandatud meetme tagasivõtmist, peaks riigi reguleeriv asutus kavandatud meetme tagasi võtma või esitama komisjonile meetme muudetud versiooni. Riigi reguleerivale asutusele tuleks kehtestada tähtaeg, mille jooksul tuleb komisjonile teatada muudetud meetmest, et teavitada turuosalisi turuanalüüsi kestusest ja suurendada õiguskindlust.

(225) Kuigi on väga oluline, et riikide reguleerivatele asutustele antaks piisavalt aega põhjalike turuanalüüside/-ülevaadete tegemiseks, peaks neil ühtlasi olema võimalik viivitamata tegeleda olukordadega, mis nõuavad kiireloomulisi meetmeid.

(226) Seega tuleks ette näha võimalus teha erandeid turuanalüüside tegemiseks antud üldtähtajast, et võimaldada riikide reguleerivatel asutustel võtta ajutisi meetmeid. Sellised ajutised meetmed peaksid olema ajaliselt piiratud kehtivusega ning neid ei tohiks sama probleemi lahendamiseks kasutada rohkem kui korra.

(227) Liidu tasandi konsultatsioonimehhanismi lühikesi tähtaegu silmas pidades tuleks komisjoni volitada vastu võtma soovitusi või suuniseid komisjoni ja riikide reguleerivate asutuste vahelise teabevahetuse korra lihtsustamiseks, näiteks juhtudel, mis on seotud stabiilsete turgudega või hõlmavad üksnes väheolulisi muudatusi eelnevalt teatatud meetmetes. Komisjoni tuleks volitada ka vabastama teatamiskohustusest, et teatavate juhtumite puhul menetlusi lihtsustada. Lisaks peaks komisjonil olema võimalus võtta BERECi arvamuse põhjal vajaduse korral vastu soovitusi seoses asjaomaste toote- ja teenuseturgude kindlaksmääramise, siseturu konsolideerimise menetluse kohaste teavituste ning õigusraamistiku sätete ühtlustatud kohaldamisega.

(228) Suurenenud konkurents ja sideteenuste valik on aegamööda vähendanud universaalteenuse ulatust. Näiteks on universaalteenuse ulatusest järk-järgult välja jäänud sellised elemendid nagu kataloogid või üldkasutatavate taksofonide pakkumine. Seepärast peaks universaalteenuse mõiste ka edaspidi arenema, et võtta arvesse tehnoloogia ja turu arengut ning muutusi kasutajate nõudmistes.

(229) Universaalteenus peaks ka edaspidi olema turvaabinõu, millega tagatakse, et kõigile on taskukohase hinnaga kättesaadav vähemalt teenuste miinimumkogum, kui kõnealuse juurdepääsu puudumisest tulenev sotsiaalse tõrjutuse risk ei võimalda kodanikel ühiskonnas täiel määral sotsiaalselt ja majanduslikult osaleda.

(230) Universaalteenuse üks põhinõue on tagada kõigile tarbijatele kindlaksmääratud asukohas taskukohase hinnaga juurdepääs piisavale internetiühendusele ja kõneside teenustele. Kui juurdepääs on piiratud, võivad liikmesriigid ühtlasi kaaluda piisava internetiühenduse ja kõneside teenuste taskukohasuse tagamist mujal kui kindlaksmääratud asukohas, kui seda peetakse vajalikuks, et tagada tarbijate täielik sotsiaalne ja majanduslik osalemine ühiskonnas. Erilist tähelepanu tuleks pöörata sellele, et puuetega tarbijatel oleks kindlaksmääratud asukohas samaväärne juurdepääs. Kindlaksmääratud asukohas pakutava piisava internetiühenduse ja

kõneside teenuste tehnilistele vahenditele ei tohiks kehtestada piiranguid ning tehnoloogianeutraalsel viisil peaksid lubatud olema nii traadiga kui ka traadita tehnoloogia, samuti ei tohiks piirata seda, millised ettevõtjad täidavad kõiki või teatavaid universaalteenuse osutamise kohustusi.

(231) Konkreetse kasutaja internetiühenduse kiirus sõltub mitmesugustest teguritest, sealhulgas internetiühenduse pakkujast ja rakendusest, mille jaoks ühendust kasutatakse. Võttes arvesse BERECi suuniseid, otsustavad piisava internetiühenduse määratluse üle liikmesriigid, pidades silmas liikmesriigi territooriumil tarbijate enamiku poolt kasutatavat minimaalset ribalaiust, et võimaldada oma territooriumil piisaval tasemel sotsiaalset kaasatust ning osalust digitaalmajanduses ja -ühiskonnas. Piisava internetiühenduse teenusel peaks olema piisav ribalaius, et toetada juurdepääsu vähemalt põhiteenustele, mis vastavad enamiku tarbijate kasutatavatele teenustele, ning nende teenuste kasutamist. Selleks et aidata kaasa järjepidevale kohaldamisele liikmesriikides, tuleks BERECi suunistes arvesse võtta internetikasutuse arengut, et teha kindlaks need internetipõhised teenused, mida kasutab enamik tarbijaid kogu liidus ning mis on vajalikud sotsiaalseks ja majanduslikuks osalemiseks ühiskonnas. BEREC peaks arvesse võtma riikide reguleerivate asutuste igal aastal kogutavaid andmeid vastava riigi territooriumil kindlaksmääratud kvaliteediga pakutavate piisava internetiühenduse teenuste ja kõneside teenuste jaehindade arengu ja taseme kohta. Enne suuniste avaldamist peaks BEREC konsulteerima sidusrühmadega, sealhulgas haavatavaid tarbijaid esindavate kodanikuühiskonna organisatsioonidega. Komisjonil peaks olema õigus võtta vastu rakendusakte, et määrata kindlaks piisava internetiühenduse teenus ja ribalaius, mis on vajalikud sotsiaalseks ja majanduslikuks osalemiseks ühiskonnas. Elektroonilise side teenuste puhul kohaldatavad lõppkasutajate õigused peaksid olema kohaldatavad ka piisava internetiühenduse ja kõneside teenuste suhtes.

(232) Riikide reguleerivad asutused peaksid teiste pädevate asutustega koordineerides jälgima tarbijate kasutatavate piisava internetiühenduse ja kõneside teenuste jaehindade arengut ja andmeid, et hinnata vajadust taskukohasuse tagamise meetmete järele. Selline järelevalve peaks toimuma kõige enam kord aastas, et see ei tekitaks liigset halduskoormust riikide reguleerivatele asutustele ja muudele pädevatele asutustele ega selliste teenuste pakkujatele. Järelevalve võib hõlmata andmete kogumist tariifivõimaluste või pakettide pakkumise kohta väikese sissetulekuga või sotsiaalsete erivajadustega tarbijatele, sealhulgas puuetega tarbijatele, ning selle tulemusi tuleks arvesse võtta taskukohasuse tagamise meetmete kehtestamisel.

(233) Vajadus taskukohasuse meetmete järele on liikmesriigiti erinev ning ühtlustatud lähenemisviis kriteeriumidele ja meetoditele, mida tuleb arvesse võtta piisava internetiühenduse ja kõneside teenuste taskukohasuse hindamisel, peaks tagama lähenemisviiside järjepidevuse, võttes samal ajal arvesse liikmesriikide erinevaid asjaolusid. Komisjonil peaks olema õigus võtta vastu rakendusakte taskukohasuse hindamisel arvestatavate kriteeriumide ja meetodite ühtlustamiseks. Kriteeriumid peaksid muude tegurite hulgas hõlmama kõige taskukohasemat turul pakutavat hinda ja selle osakaalu tarbija sissetulekus, võttes arvesse väikese sissetulekuga või sotsiaalsete erivajadustega tarbijaid. Peale selle peaksid arvessevõetavad majanduslikud ja sotsiaalsed aspektid hõlmama ostujõudu ja riiklikke toetuskavasid, eelkõige haavatavate tarbijate jaoks.

(234) Taskukohane hind kujutab endast hinda, mille liikmesriigid määravad kindlaks riigi tasandil, võttes arvesse komisjoni rakendusaktis sätestatud ühiseid kriteeriume ja meetodeid. Kui liikmesriigid teevad kindlaks, et piisava internetiühenduse ja kõneside

teenuste jaehinnad ei ole taskukohased väikese sissetuleku või sotsiaalsete erivajadustega tarbijate jaoks, sealhulgas eakate, puuetega tarbijate ning maapiirkondades ja geograafiliselt eraldatud piirkondades elavate tarbijate jaoks, peaksid nad võtma asjakohaseid meetmeid. Sel eesmärgil võiksid liikmesriigid anda neile tarbijatele sidepidamiseks otsetoetust kas sotsiaaltoetuste osana, vautšeritena või otsemaksetena. Teise võimalusena või sellele lisaks võiksid liikmesriigid nõuda, et kõik selliste teenuste pakkujad pakuksid põhitariifivõimalusi või -pakette, sealhulgas igakuiste abonementtasude vähendamist.

(235) Sellised väikese sissetulekuga või sotsiaalsete erivajadustega tarbijate vajaduste täitmiseks ette nähtud spetsiaalsed tariifivõimalused või paketid peaksid tagama piisava internetiühenduse ja kõneside teenused ilma täiendavate teenusepakettideta, et vähendada mõju turu toimimisele.

(236) Kui liikmesriik nõuab, et teenusepakkujad pakuksid väikese sissetulekuga või sotsiaalsete erivajadustega tarbijatele tariifivõimalusi või pakette, mis erinevad tavapäraste kaubandustingimuste kohaselt pakutavatest, peaksid neid tariifivõimalusi või pakette pakkuma kõik internetiühenduse ja kõneside teenuste pakkujad. Kui kõikidelt internetiühenduse ja kõneside teenuste pakkujatelt nõutakse tariifivõimaluste või pakettide pakkumist, ei tohiks see tekitada nendele pakkujatele ega liikmesriikidele liigset haldus- ega rahalist koormust.

(237) Võttes arvesse universaalteenuse osutamise kohustuse ulatuse vähenemist, on vajadus pakkujate valdkondliku määramise järele piiratud. Universaalteenuse osutamise kohustuste täitmisega seotud kõigi või teatavate konkreetsete netokulude katmiseks (arvestades mõistliku kasumiga) võib osutuda vajalikuks avaliku sektori rahaline toetus; seejuures tuleb vältida ülemäärast hüvitamist. Võttes arvesse, et avaliku sektori poolse rahastamise suhtes kohaldatakse riigiabi eeskirju, eelkõige üldist majandushuvi pakkuvate teenuste puhul (edaspidi „üldist majandushuvi pakkuvate teenuste pakett“),[52] tuleks käesoleval juhul tunnistada kehtetuks valdkondlikud normid ettevõtjate määramise ja elektroonilise side universaalteenuse osutamise eest makstava võimaliku hüvitise arvutamise kohta. Kui universaalteenuse osutamise kohustuse täitmiseks antakse avaliku sektori hüvitist, peab see olema kooskõlas kohaldatavate riigiabi eeskirjadega, eelkõige ELi toimimise lepingu artikli 106 lõikega 2 ning artiklitega 107 ja 108, samuti üldist majandushuvi pakkuvate teenuste paketiga. Lihtsustamine seoses universaalteenuse osutamise kohustuse valdkondliku määramise ja asjaomase netokulude arvutamise meetodi kaotamisega võib suurendada liikmesriikide paindlikkust universaalteenuse osutamise kohustuste rahastamismeetodi valimisel; see võib omakorda aidata vähendada teenusepakkujate halduskoormust ning samal ajal tagada kokkusobivuse siseturuga.

---

52 Komisjoni teatis Euroopa riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise eest makstava hüvitise suhtes (ELT C 8, 11.1.2012, lk 4); komisjoni 16. detsembri 2025. aasta otsus (EL) 2025/2630 Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 106 lõike 2 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele avalike teenuste eest makstava hüvitisena antava riigiabi suhtes (ELT L, 2025/2630, 19.12.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2025/2630/oj); komisjoni teatis „Euroopa Liidu raamistik riigiabi jaoks, mida antakse avalike teenuste eest makstava hüvitisena“ (2011) (ELT C 8, 11.1.2012, lk 15); komisjoni 13. detsembri 2023. aasta määrus (EL) 2023/2832 Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklite 107 ja 108 kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvaid teenuseid osutavatele ettevõtjatele antava vähese tähtsusega abi suhtes (ELT L, 2023/2832, 15.12.2023, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2023/2832/oj).

(238) Vähene taskukohasus ei tohiks takistada tarbijate juurdepääsu ühenduvusteenuste miinimumkogumile. Õigus sõlmida teenusepakkujaga leping peaks tähendama seda, et väikese sissetuleku või sotsiaalsete erivajadustega tarbijatel, kellel on õigus sotsiaalsetele tariifivõimalustele või pakettidele, peaks olema võimalus sõlmida leping taskukohaste piisava internetiühenduse ja kõneside teenuste saamiseks vähemalt kindlaksmääratud asukohas. Selleks et vähendada finantsriske, nagu arvete maksmata jätmine, peaks teenusepakkujatel olema õigus sõlmida leping ettemakse tingimusel, tuginedes taskukohastele individuaalsetele ettemakstud ühikutele.

(239) Taskukohasus üksiktarbijate jaoks peaks põhinema nende õigusel sõlmida teenusepakkujaga leping. Muud õigused, näiteks õigus saada üksikasjalikke arveid, numbri kättesaadavus piisavaks ajavahemikuks ning võimalus jälgida ja kontrollida kulutusi, on käesoleva määruse kohaselt kõigile tarbijatele mõeldud lõppkasutajaõigused ning neid tuleks kohaldada ka tarbijate suhtes, kes saavad kasu universaalteenuse taskukohasusega seotud meetmetest.

(240) Tarbijatele ei tohiks teha kohustuslikuks selliste teenuste kasutamist, mida nad ei soovi, ning seega peaks tingimustele vastavatel tarbijatel olema taotluse korral võimalik piirata taskukohaseid universaalteenuseid kõneside teenustega.

(241) Liikmesriigid peaksid kehtestama meetmed, et edendada taskukohaste toodete ja teenuste, sealhulgas puuetega tarbijatele mõeldud abitehnoloogiaga seadmeid hõlmavate vahendite turu loomist. Selle võib muu hulgas saavutada Euroopa standarditele viitamisega või toetades Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi (EL) 2019/882[53] kohaste nõuete täitmist. Liikmesriigid peaksid kehtestama asjakohased meetmed ja võtma konkreetseid meetmeid näiteks siis, kui turg ei paku tavapärastel majandustingimustel taskukohaseid tooteid ja teenuseid, mis hõlmaksid puuetega tarbijatele mõeldud vahendeid. Need meetmed võivad hõlmata otsest rahalist toetust tarbijatele. Vahendusteenuste hind puuetega tarbijatele peaks olema võrdne kõneside teenuste keskmise hinnaga.

(242) Vahendusteenused on teenused, mis võimaldavad kahepoolset kaugsidet eri sideviise, näiteks tekst, märgid, kõne kasutavate lõppkasutajate vahel, pakkudes nende sideviiside teisendamist ühest viisist teise, tavaliselt inimoperaatori poolt. Reaalajas tekstiedastust määratletakse direktiivi (EL) 2019/882 kohaselt. Kui liikmesriik otsustab maksta põhitariifivõimalusi või -pakette pakkuvatele ettevõtjatele hüvitist, näiteks kui kõnealune pakkumine toob kaasa ebaõiglase rahalise koormuse, peaks ta tagama sellise meetme kokkusobivuse siseturuga, sealhulgas konkurentsieeskirjadega.

(243) Piisavat internetiühendust võimaldava andmeedastuskiirusega andmeside puhul on püsiliiniühendused kättesaadavad peaaegu kõigile ning neid kasutab enamik liidu kodanikke, kusjuures traadita tehnoloogial põhinevatel teenustel on veelgi suurem ulatus. Liikmesriigiti esineb aga siiski erinevusi seoses piisava internetiühenduse kättesaadavuse ja taskukohasusega kindlaksmääratud asukohas linna- ja maapiirkondades.

(244) Turg peab etendama juhtrolli pidevalt kasvava läbilaskevõimega internetiühenduse kättesaadavuse tagamisel. Piirkondades, kus turg ei suuda vajadusi täita, tunduvad muud piisava internetiühenduse kättesaadavuse toetamisele suunatud avaliku poliitika vahendid olevat põhimõtteliselt kulutõhusamad ja turgu vähem moonutavad kui

[53] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/882 toodete ja teenuste ligipääsetavusnõuete kohta (ELT L 151, 7.6.2019, lk 70, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/882/oj).

universaalteenuse osutamise kohustused, näiteks tuginemine sellistele rahastamisvahenditele nagu programmi „InvestEU“ vahendid ja Euroopa ühendamise rahastust toetatav Euroopa ühendamise lairibaühenduse fond, liikmesriikide hallatavate liidu avalike rahaliste vahendite ja riikliku rahastamise kasutamine ning levialaliste kohustuste seadmine raadiospektri kasutusõigustele, et toetada lairibavõrkude kasutuselevõttu hõredamalt asustatud piirkondades. Üks avaliku poliitika meetmete eesmärk võib samuti olla tagada, et lõppkasutajad saaksid osta piisava internetiühenduse teenuseid, mida nad muul juhul ei ostaks, näiteks – kui see on asjakohane – otsetoetuste või ühendamisvautšeritega, et katta kuutasu, tavapärased ühenduse sisseseadmise kulud, vajalike telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmete või piiratud hoonesisese juhtmestiku kulud, kui see on teenuse osutamiseks vajalik ja toetab seda. Kui liikmesriik kavatseb anda sel otstarbel rahalist toetust, peaks ta tagama kõnealuse meetme kokkusobivuse siseturuga, sealhulgas kooskõla konkurentsieeskirjadega.

(245) Kui pärast nõuetekohast hindamist ja pädeva asutuse poolt läbiviidud võrkude kasutuselevõtu geograafilise ülevaate tulemuste arvessevõtmist selgub, et tõenäoliselt ei paku ei turusekkumismehhanism ega riikliku sekkumise mehhanism tarbijatele, mikroettevõtjatele, väikestele ettevõtjatele või mittetulundusühendustele teatavates piirkondades ühendust, mis suudaks tagada kindlaksmääratud asukohas piisava internetiühenduse teenuse (vastavalt liikmesriigi määratlusele) ja kõneside teenused, peaks liikmesriigil olema võimalik erandkorras volitada nende teenuste pakkumine eri pakkujatele või pakkujate rühmadele riigi territooriumi erinevates asjaomastes osades. Lisaks geograafilisele ülevaatele peaks liikmesriikidel olema õigus vajaduse korral kasutada mis tahes täiendavaid tõendeid, et määrata kindlaks, millises ulatuses on piisava internetiühenduse ja kõneside teenused kindlaksmääratud asukohas kättesaadavad. Täiendavad tõendid võiksid hõlmata andmeid, mis on riigi reguleerivatele asutustele kättesaadavad turuanalüüsi menetluse kaudu, ja kasutajatelt kogutud andmeid. Liikmesriikidel peaks olema võimalik piirata piisava internetiühenduse teenuste kättesaadavuse toetamiseks universaalteenuse osutamise kohustusi lõppkasutaja peamise asukoha või elukohaga.

(246) Kui piisava internetiühenduse ja kõneside teenuseid ei ole võimalik tagada tavapärastel kaubandustingimustel või muude avaliku poliitika vahendite abil ja liikmesriik otsustab volitada ühe või mitu ettevõtjat, kes tagavad nende teenuste kättesaadavuse kogu riigi territooriumil või selle teatavates osades, ning anda selleks rahalist toetust, peaks ta veenduma, et kõnealune meede on kokkusobiv siseturuga, sealhulgas kooskõlas konkurentsieeskirjadega.

(247) Volitamismenetluse raames kehtestatavad nõuded katta levialaga kogu riigi territoorium tähendavad tõenäoliselt, et teatavad ettevõtjad ei saa või ei soovi universaalteenuse pakkujaks kandideerida. Universaalteenuse osutamise kohustusega pakkujate volitamine ülemäära pikaks ajaks või tähtajatult võib samuti tuua kaasa teatavate pakkujate väljajätmise. Kui liikmesriik otsustab võimaldada kõigil pakkujatel pakkuda tariifivõimalusi või pakette taskukohasuse eesmärgil, siis universaalteenuse kättesaadavuse elemendi pakkumise võib ta volitada ainult ühele või mõnele ettevõtjale.

(248) Universaalteenuse ulatuse järkjärgulise vähenemise tulemusena on avalike taksofonide ja kataloogide ning numbriinfoteenuste pakkumine universaalteenuse korra alusel aegamööda kahanenud. Direktiivi (EL) 2018/1972 sätted, mis käsitlevad direktiivi (EL) 2018/1972 kohaldamisalasse mittekuuluvate olemasolevate universaalteenuste staatust, on seepärast aegunud.

(249) Piisava internetiühenduse ja kõneside teenuste taskukohasus on seotud teabega, mida kasutajad saavad kasutamise kulude kohta ja kasutamise suhtelise kulu kohta võrreldes teiste teenustega ning lisaks sellele on see seotud ka kasutajate suutlikkusega kontrollida kulutusi. Muu hulgas peavad taskukohase universaalteenuse pakkujad tingimustele vastavatele tarbijatele tagama võimaluse blokeerida teatavad kõned, näiteks kulukad kõned tasulistele teenustele, kontrollida kulutusi ettemaksete abil ja tasaarvestada eelnevalt makstud liitumistasud.

(250) Kui tegemist ei ole pideva maksmisega hilinemise või arvete tasumata jätmisega, peaksid tarbijad, kel on õigus taskukohastele hindadele, olema kuni vaidluse lahendamiseni kaitstud ühenduse viivitamatu katkestamise eest maksmata arve tõttu ning eelkõige juhul, kui tegemist on tasuliste teenuste eest nõutavat suurt arvet käsitleva vaidlusega, peaks neil säilima juurdepääs olulistele kõneside teenustele ja internetiühenduse miinimumteenustele.

(251) Selleks et tagada stabiilsus ja toetada järkjärgulist üleminekut universaalteenuse korraldamise ja rahastamise valdkondlikelt normidelt üldist majandushuvi pakkuvate teenuste suhtes kohaldatavale õigusraamistikule, ei tohiks mõjutada liikmesriikides direktiivi (EL) 2018/1972 alusel universaalteenust pakkuma määratud ettevõtjate staatust, tingimusel et määramine oli jõus kuue kuu möödudes käesoleva määruse jõustumise kuupäevast. Nad peaksid säilitama oma staatuse kuni selliste määramiste kehtivusaja lõpuni, tingimusel et vastavad teenused või võrreldavad teenused ei ole kättesaadavad tavalistel kaubandustingimustel.

(252) Edasised sotsiaalsed, majanduslikud ja tehnoloogilised arengusuundumused, sealhulgas üleminek kiudoptilistele võrkudele, võivad muuta universaalteenuse kättesaadavuse või taskukohasuse tagamise vajadust. Seepärast peaks BEREC jälgima piisava internetiühenduse ja kõneside kättesaadavust ja taskukohasust liikmesriikides ning avaldama arvamuse, mis sisaldab hinnangut selle kohta, kuidas mõjutavad sellised arengusuundumused käesoleva määruse sätete tegelikku kohaldamist. BEREC saaks oma arvamuses arvesse võtta võimalikke kaitsemeetmeid, mille abil liikmesriigid tagavad väikese sissetuleku või sotsiaalsete erivajadustega tarbijate kaitse vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise kontekstis. Komisjon peaks BERECi arvamust arvesse võttes esitama aruande, eeskätt selleks, et teha ettepanek universaalteenuse kättesaadavust või taskukohasust käsitlevate normide kohaldamisala muutmiseks või uuesti määratlemiseks.

(253) Määrusega (EL) 2015/2120 kehtestati ühised eeskirjad, millega tagada andmeliikluse võrdne ja mittediskrimineeriv käsitlemine internetiühenduse teenuste osutamisel ning sellega kaasnevad lõppkasutajate õigused, ning selle eesmärk oli kaitsta lõppkasutajaid ja tagada samal ajal interneti ökosüsteemi pidev toimimine innovatsiooni mootorina.

(254) Elektroonilisi võrke ja teenuseid käsitleva Euroopa õigusraamistiku ümberkujundamine käesoleva määrusega annab võimaluse koondada määruse (EL) 2015/2120 kohased avatud internetiga seotud meetmeid käsitlevad sätted käesolevasse määrusesse, ilma et see puudutaks aluspõhimõtteid, mis on seotud andmeliikluse võrdse ja mittediskrimineeriva käsitlemisega internetiühenduse teenuste osutamisel, samuti lõppkasutajate õigusega pääseda juurde teabele ja sisule ning seda levitada, kasutada ja pakkuda rakendusi ja teenuseid ning kasutada vabalt valitud lõppseadmeid.

(255) Oma teises määruse (EL) 2015/2120 rakendamist käsitlevas aruandes Euroopa Parlamendile ja nõukogule kinnitas komisjon, et avatud internetiühendust reguleerivad põhimõtted täidavad jätkuvalt oma eesmärki ning tagavad sobiva tasakaalu

lõppkasutajate kaitse ja tehnoloogia arengu võimaldamise vahel. Pidades aga silmas, et võrgutehnoloogia on alates 2015. aastast märkimisväärselt arenenud, on vaja kindlaks määrata tingimused, mille alusel tuleks pakkuda ärilisi eriteenuseid. Need ärilised eriteenused on muutumas andmekeskuste omavaheliseks ühendamiseks, servtöötluseks ja tehisintellektiteenuste osutamiseks pakutavate võrkude lahutamatuks osaks. Äriliste eriteenuste olulised elemendid on lühike latentsusaeg ja tagatud teenusekvaliteet. Samuti tuleks prioriteetsena käsitada valitsussektori elutähtsaid teenuseid, et elektroonilise side võrgud suudaksid täita suurenenud nõudlust julgeoleku- ja kaitsevajaduste rahuldamiseks, nagu tuvastamine, reageerimine ja liikuvus. Ehkki BERECil on õigus anda välja suuniseid, et toetada riikide reguleerivate asutuste poolset järjepidevat rakendamist, võib olla vaja täiendavaid suuniseid liidu tasandil, et tagada ühtlustatud lähenemisviis kujunemisjärgus teenustele ja tehnoloogiale, sealhulgas võrgu tükeldamine, katselised teenused ja diferentseeritud tööstuslikud kasutusjuhtumid. Kui anda komisjonile õigus võtta vastu eriteenuste rakendamist käsitlev rakendusakt, peaks see seega aitama suurendada õiguskindlust ja regulatiivset sidusust kogu liidus, sest sellega sätestataks selged nõuetele vastavuse kriteeriumid, sealhulgas teenusekvaliteedi parameetrid või miinimumtasemed, mis tuleb tagada üldiste internetiühenduse teenuste puhul. Selline rakendusakt peaks täiendama BERECi suuniseid, toetama raamistiku ühetaolist kohaldamist ning soodustama investeeringuid ja innovatsiooni täiustatud ühenduvusteenuste puhul ja eelkõige ettevõtjatevahelises segmendis – see tugevdaks omakorda liidu digimajanduse konkurentsivõimet ja tagaks valitsussektori elutähtsate teenuste prioriseerimise.

(256) Selleks et soodustada võrreldavust liidus ja vähendada nõuete täitmisega seotud kulusid, peaks BEREC vastu võtma suunised internetiühenduse teenuste asjakohaste teenusekvaliteedi parameetrite kohta, mida riikide reguleerivad asutused peaksid muude pädevate asutustega koordineeritult hoolikalt arvesse võtma lõppkasutajate õiguste seisukohast asjakohaste teenusekvaliteedi kohustuste täitmise tagamisel. Oma suunistes internetiühenduse teenuste kohta peaks BEREC kindlaks määrama teenusekvaliteedi parameetrid, mida mõõdetakse lepingutes sisalduva ja läbipaistvuse eesmärgil avaldatava teabega seotud nõuete täitmise tagamiseks, võttes arvesse Euroopa ja rahvusvaheliste standardiorganisatsioonide välja antud standardeid ja tehnilisi spetsifikatsioone. Parameetrid peaksid hõlmama vähemalt internetiühenduse teenuste seiremehhanismi parameetreid, puuetega lõppkasutajate jaoks asjakohaseid parameetreid, alla- ja üleslaadimiskiirusi vastavalt kiirust käsitlevale teabele, mida internetiühenduse teenuste lepingud peavad sisaldama ning mis tuleb avaldada, latentsusaega, värinat ja paketikadu. Puuetega lõppkasutajate jaoks asjakohased parameetrid peaksid hõlmama ka isikutevahelise side teenuste parameetreid.

(257) Lõppkasutajate kaitse normide erinev rakendamine on loonud olulisi siseturu tõkkeid, mis mõjutavad nii elektroonilise side teenuste pakkujaid kui ka lõppkasutajaid. Kõnealuseid tõkkeid tuleks vähendada samade normide kohaldamisega, mis tagaksid kõrge ja ühtse kaitsetaseme kogu liidus. Käesoleva määrusega hõlmatud lõppkasutajate õiguste kohandatud ja täielik ühtlustamine peaks märkimisväärselt suurendama õiguskindlust nii lõppkasutajate kui ka elektroonilise side teenuste pakkujate jaoks ning oluliselt vähendama normide killustatusest tulenevaid turulepääsu tõkkeid ja tarbetut nõuete täitmise koormust. Täielik ühtlustamine aitab ületada siseturu toimimise tõkked, mis on tingitud sellistest lõppkasutajate õigusi käsitlevatest riigisisestest sätetest, mis kaitsevad samal ajal riigisiseseid pakkujaid teistest liikmesriikidest tuleneva konkurentsi eest. Õiguste täielik ühtlustamine suurendab lõppkasutajate usaldust siseturu vastu, sest elektroonilise side teenuseid

kasutades laieneb neile võrdselt kõrge kaitsetase mitte üksnes oma liikmesriigis, vaid ka teistes liikmesriikides elades, töötades või reisides.

(258) Lepingud on lõppkasutajatele oluline vahend, et tagada teabe läbipaistvus ja õiguskindlus. Konkurentsile rajatud turul sõlmib suurem osa teenusepakkujaid oma klientidega lepingud, sest see on kaubanduslikult soovitav. Lepingute puhul teabele esitatavate nõuetega seotud kohustused kehtivad internetiühenduse teenuste ja isikutevahelise side teenuste suhtes. Täiendavaid lepingute puhul teabele esitatavaid nõudeid ei kohaldata teenuste suhtes, mis seisnevad tervikuna või peamiselt signaalide edastamises, näiteks masinasideteenuste pakkumiseks kasutatavad edastusteenused. Teabele esitatavad nõuded, mis võivad olla ette nähtud ka Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2011/83/EL,[54] ei tohiks kaasa tuua teabe dubleerimist lepingueelsetes dokumentides ja lepingudokumentides. Käesoleva direktiivi alusel asjakohase, sealhulgas mis tahes ettekirjutavama või üksikasjalikuma nõude kohase teabe esitamist tuleks pidada direktiivi 2011/83/EL vastavate nõuetega kooskõlas olevaks. Lisaks kohaldatakse elektroonilise side võrkude ja teenustega seotud tarbijatehingute suhtes lepingunõudeid, mis on sätestatud kehtivas liidu tarbijakaitseõiguses, eelkõige nõukogu direktiivis 93/13/EMÜ[55] ja direktiivis 2011/83/EL. Isikuandmete töötlemise suhtes kohaldatakse määrust (EL) 2016/679.

(259) Teatavad lõppkasutajate kaitse sätted, mida kohaldatakse ainult tarbijate suhtes, täpsemalt sätted lepingulise teabe, lepingu maksimaalse kestuse ja pakettide kohta, peaksid lisaks tarbijatele kehtima ka mikroettevõtjate ning liidu või riigisiseses õiguses määratletud mittetulundusühenduste suhtes. Nende kategooriate ettevõtjate ja ühenduste läbirääkimispositsioon on võrreldav tarbijate omaga ja seetõttu peaks neile laienema samaväärne kaitse, välja arvatud siis, kui nad sõnaselgelt neist õigustest loobuvad. Käesolevas määruses sätestatud kohustusi lepingulise teabe kohta, sealhulgas direktiivis 2011/83/EL sätestatud kohustusi, millele on käesolevas määruses osutatud, tuleks kohaldada olenemata tarbija poolt mis tahes makse tegemisest ja selle makse summast. Lepingulist teavet käsitlevaid kohustusi, sealhulgas direktiivis 2011/83/EL sisalduvaid kohustusi tuleks mikroettevõtjate ja mittetulundusühenduste suhtes kohaldada automaatselt, välja arvatud siis, kui nad eelistavad elektroonilise side teenuste pakkujatega läbi rääkida individuaalsete lepingutingimuste üle. Erinevalt mikroettevõtjatest ja mittetulundusühendustest on suurematel ettevõtjatel tavaliselt tugevam läbirääkimispositsioon ning seetõttu ei sõltu nad samadest lepingulise teabe nõuetest kui tarbijad. Teenusepakkuja vahetamist ja numbri liikuvust käsitlevaid sätteid, mis on olulised ka suuremate ettevõtjate jaoks, tuleks jätkuvalt kohaldada kõigi lõppkasutajate suhtes. Mittetulundusühendused on juriidilised isikud, mis ei teeni oma omanikele või liikmetele kasumit. Tavaliselt on mittetulundusühendused heategevuslikud või muud liiki organisatsioonid, kes esindavad üldsuse huve. Pidades silmas võrreldavat olukorda, on käesoleva määruse kohaselt seega õiguspärane kohelda selliseid organisatsioone samal viisil kui mikroettevõtjaid, kui tegemist on lõppkasutajate õigustega. Lisaks on tarbijatel, kellel

---

[54] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2011. aasta direktiiv 2011/83/EL tarbija õiguste kohta, millega muudetakse nõukogu direktiivi 93/13/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 1999/44/EÜ ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 85/577/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 97/7/EÜ (ELT L 304, 22.11.2011, lk 64, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2011/83/oj).

[55] Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (EÜT L 95, 21.4.1993, lk 29, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/1993/13/oj).

on universaalteenuse raames õigus taskukohastele hindadele, õigus samasugusele kaitsetasemele nagu kõigil teistel tarbijatel.

(260) Elektroonilise side sektori spetsiifika nõuab lisaks horisontaalsetele lepingunormidele piiratud arvu täiendavaid sätteid lõppkasutajate kaitse tagamiseks. Lõppkasutajaid tuleks muu hulgas teavitada pakutavatest teenusekvaliteedi tasemetest, soodustuste ja lepingu lõpetamise tingimustest, kohaldatavatest hinnakirjadest ja nende teenuste tariifidest, mille suhtes kohaldatakse eraldi hinnatingimusi. See teave on asjakohane internetiühenduse teenuste ja üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujate puhul. Üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkuja suhtes ei tohiks kohaldada kohustuslikke teavitamisnõudeid lepingute puhul, kui pakkuja ja temaga seotud äriühingud või isikud ei saa mingisugust tasu, mis on otseselt või kaudselt seotud elektroonilise side teenuste pakkumisega, näiteks kui ülikool annab oma külastajatele tasuta juurdepääsu ülikoolilinnaku WiFi-võrgule ning ei saa selle elektroonilise side teenuse pakkumise eest mingisugust tasu, ei kasutajate maksete ega ka reklaamitulude kujul. See ei tohiks mõjutada liidu andmekaitseõiguse kohaseid teabele esitatavaid nõudeid.

(261) On väga oluline, et nõutav asjakohane teave esitatakse enne lepingu sõlmimist selges ja mõistetavas keeles ning püsival andmekandjal või, kui see ei ole teostatav ja ilma et see piiraks direktiivis 2011/83/EL sätestatud püsiva andmekandja määratlust või sellega seotud nõudeid, siis dokumendis, mille teenusepakkuja teeb kättesaadavaks ja mis edastatakse kasutajale ning mida on lihtne alla laadida, avada ja lugeda seadmetega, mida tarbijad tavaliselt kasutavad. Samuti peaksid pakkujad esitama oluliste lepingutingimuste kokkuvõtte. Enne lepingu sõlmimist esitatud teave ja kokkuvõte peaksid olema lõpliku lepingu lahutamatud osad. Lepingu kokkuvõte peaks olema lühike ja lihtsalt loetav, ideaaljuhul mitte pikem kui üks A4 lehekülg või juhul kui üks leping käsitleb mitut paketina osutatavat teenust, kuni kolm ühepoolset A4 lehte. Selleks et võtta arvesse tehnoloogia, sotsiaalset ja turu arengut ning vähendada nõuete täitmisega seotud kulusid, võib komisjon võtta vastu rakendusakte selliste lepingukokkuvõtete kohta, mida teenusepakkujad peavad kasutama vastavalt käesoleva määruse kohaste teabele esitatavate nõuete põhielementidele.

(262) Piiramata teenusepakkuja sisulist kohustust seoses turvalisusega, tuleks lepingus täpsustada, milliseid meetmeid võib pakkuja võtta turvaintsidentide, -ohtude või -nõrkuste korral. Lisaks tuleks lepingus täpsustada ka võimalikud hüvitised ja tagasimaksekord juhul, kui teenusepakkuja reageerib turvaintsidendile ebapiisavalt, sealhulgas juhul, kui teenusepakkujale teada antud turvaintsident leiab aset teadaolevate tarkvara või riistvara turvaohtude tõttu, mille jaoks on tootja või arendaja väljastanud parandused ja teenusepakkuja ei ole neid kohaldanud ega võtnud muid asjakohaseid vastumeetmeid.

(263) Avatud internetile juurdepääsu tagamise sätteid peaksid täiendama lõppkasutajat puudutavad tõhusad sätted, mis käsitlevad konkreetselt internetiühenduse teenustega seotud küsimusi ja võimaldavad tarbijatel teha teadlikke otsuseid. Internetiühenduse teenuse osutajad peaksid tarbijaid selgelt teavitama sellest, kuidas kasutatavad andmeliikluse haldamise tavad võivad mõjutada internetiühenduse teenuse kvaliteeti ning tarbijate privaatsust ja isikuandmete kaitset ning kuidas nende tellitud muud kui internetiühenduse teenused võivad mõjutada nende vastavate internetiühenduse teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust. Selleks et tarbijaid sellistes olukordades võimestada, peaksid internetiühenduse teenuse osutajad seetõttu tarbijaid lepingus teavitama kiirusest, mille nad suudavad reaalselt tagada. Tavapärase kiirusena saab mõista kiirust, mida lõppkasutaja peaks teenusele juurdepääsemisel enamiku ajast

eeldatavasti saama. Internetiühenduse teenuse osutajad peaksid samuti teavitama kliente jõudlust käsitlevate nõuete täitmata jätmise korral riigisisese õiguse kohaselt kättesaadavatest õiguskaitsevahenditest. Kooskõlas riigisisese õigusega tarbijale kättesaadavate õiguskaitsevahendite kindlakstegemise eesmärgil tuleks lugeda jõudlust käsitlevate nõuete täitmata jätmiseks igasugust märkimisväärset ja pidevat või regulaarselt korduvat erinevust teenuse tegeliku jõudluse ja lepingus osutatud jõudluse vahel, kui see on kindlaks tehtud riigi reguleeriva asutuse sertifitseeritud kontrollimehhanismiga. See metoodika tuleks kehtestada BERECi suunistes.

(264) Lõppkasutajad ei ole sageli teadlikud oma tarbimisharjumustega kaasnevatest kuludest või neil on elektroonilise side teenuseid kasutades raske hinnata kulunud aega või andmemahtu. Läbipaistvuse suurendamiseks ning sideteenuste eelarve parema kontrollimise võimaldamiseks on oluline pakkuda lõppkasutajatele vahendeid, mis võimaldaksid neil pidevalt jälgida oma tarbimist. Lisaks peaksid teenusepakkujad arvešokkide eest kaitsmiseks andma tasuta hoiatusi ebaharilike või ülemääraste tarbimisharjumuste korral, sealhulgas seoses tasuliste teenuste ja muude teenustega, millele kohaldatakse eraldi hinnatingimusi. Üksikasjalikel arvetel internetikasutuse kohta peaks olema näidatud ainult aeg, kestus ja kasutusmaht ühe kasutuskorra ajal, mitte aga selle kasutuskorra ajal külastatud veebisaidid või interneti lõpp-punktid. Direktiivi (EL) 2018/1972 alusel said liikmesriigid tagada, et pädevatel asutustel on – asjakohasel juhul oma tegevust riikide reguleerivate asutustega koordineerides – võimalik nõuda internetiühenduse teenuse või üldkasutatavate numbripõhiste isikutevahelise side teenuste pakkujatelt kõigi või teatavate direktiivis (EL) 2018/1972 loetletud lisavahendite kättesaadavaks tegemist. Samuti võisid liikmesriigid hõlmata muid lisavahendeid, et tagada tarbijakaitse kõrgem tase. Neid lisavahendeid tuleks pakkuda universaalteenust kasutavatele tarbijatele, kes saavad kasu taskukohasuse tagamise meetmetest. Lisaks tuleb kõigile tarbijatele tasuta pakkuda üksikasjalikke arveid, kui see on kohaldatav, ning teatavaid kulude kontrollimise meetmeid. Liikmesriigid ei tohiks oma riigisiseses õiguses kehtestada muid, teistsuguseid nõudeid lisavahendite kohta. Siiski peaks liikmesriikidel olema võimalik säilitada direktiivis (EL) 2018/1972 kehtestatud sätted nende vahendite kohta, sealhulgas vahendid, mille puhul nõutakse teenusepakkujatelt lisateabe esitamist tarbimise taseme kohta ning asjaomase teenuse edasise kasutamise ajutist takistamist, kui kindel rahaline või mahuline piirmäär on ületatud.

(265) Selliste konkurentsipõhiste turgude puhul, kus teenusepakkujaid on rohkem, on tarbijate jaoks suurima tähtsusega pakkumisi ja teenuseid käsitleva läbipaistva, ajakohastatud ja võrreldava teabe olemasolu. Tarbijatel peaks olema hõlpsasti kättesaadaval kujul avaldatud teabe põhjal võimalik lihtsalt võrrelda turul pakutavate eri teenuste hindu. Selleks et hõlbustada hindade ja teenuste võrdlemist, peaksid internetiühenduse teenuste või üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujad suurema läbipaistvuse huvides avaldama teabe eri aspektide, sealhulgas tariifide, teenuse kvaliteedi ja tarnitud lõppseadmete tingimuste kohta ning muu asjakohase teabe. Ettevõtjad saavad tavaliselt lepingutingimusi läbi rääkida ega sõltu samadest pakkumiste avaldamise nõuetest kui tarbijad.

(266) Isikutevahelise side teenuste pakkujatel, kellel on kohustus pakkuda hädaolukorra side kaudu juurdepääsu hädaabiteenistustele, ei pruugi erandlikel asjaoludel – st tehnilise teostamatuse tõttu – olla võimalik pakkuda juurdepääsu hädaabiteenistustele või helistaja asukoha teabele või mõlemale. Sellisel juhul peaksid nad oma tarbijaid sellest lepingus teavitama. Need teenusepakkujad peaksid andma oma tarbijatele esialgses lepingus ja seejärel hädaabiteenistustele juurdepääsu iga muudatuse korral selget ja

läbipaistvat teavet näiteks arvetes. Nimetatud teave peaks hõlmama kõiki territoriaalset leviala puudutavaid piiranguid, põhinedes side teenuse kavandatavatel tehnilistel tööparameetritel ning kasutadaoleval taristul. Kui teenust ei pakuta ühenduse kaudu, mida hallatakse nii, et tagada ettenähtud teenusekvaliteet, peaks teave hõlmama ka juurdepääsu ja helistaja asukoha teabe usaldusväärsuse taset võrreldes teenusega, mida pakutakse sellise ühenduse kaudu, võttes arvesse praegust tehnoloogiat ja kvaliteedistandardeid ning käesoleva määruse alusel sätestatud teenusekvaliteedi parameetreid.

(267) Kuna lõppkasutajatel on rohkem võimalusi otsida ja võrrelda mitmesuguseid pakkumisi kõrgtehnoloogiliste digitaalsete (nii era- kui ka avaliku sektori pakutavate) otsinguvahendite abil, ei ole säte, mis kohustab asjaomaseid pädevaid asutusi pakkuma võrdlusvahendeid, enam nii asjakohane. Võrdlusvahendid, nagu veebisaidid, on lõppkasutajatele tõhus vahend, et hinnata internetiühenduse teenuste ja isikutevahelise side teenuste erinevate pakkujate eeliseid seoses korrapäraste või tarbimispõhiste otseste rahaliste tasudega ning saada erapooletut teavet, eelkõige võrreldes ühes kohas hindu, tariife ja kvaliteediparameetreid. Pädevad asutused võiksid sellised vahendid vahendi pakkuja taotlusel sertifitseerida, et tagada, et need on teenusepakkujast tegevuslikult sõltumatud ja et ühtegi teenusepakkujat ei koheldaks otsingutulemustes soodsamalt.

(268) Konkurentsikeskkonna kõigi eeliste ärakasutamiseks peaks tarbijatel olema võimalik teha teadlikke otsuseid ning vahetada teenusepakkujat, kui see on nende parimates huvides. Samuti on oluline tagada, et neile ei tehtaks sealjuures õiguslikke, tehnilisi ega praktilisi takistusi, sealhulgas seoses lepingutingimuste, menetluste ja tasudega. See ei välista tarbijalepingutes mõistlike minimaalsete ja kuni 24 kuu pikkuste lepinguperioodide kehtestamist teenusepakkujate poolt. Siiski peaks liikmesriikidel olema võimalus säilitada sätted lühema maksimaalse kestuse kohta ja lubada tarbijatel lepinguperioodil hinnakirja vahetada või leping lõpetada ilma lisakuludeta, võttes arvesse tingimusi oma riigis, näiteks konkurentsi taset ja võrguinvesteeringute stabiilsust. Elektroonilise side teenuse lepingust sõltumatult võivad tarbijad eelistada füüsiliste ühenduste puhul pikemat hüvitamise aega ja sellest kasu saada. Sellised tarbija kohustused võivad olla oluline tegur, et hõlbustada gigabitivõrkude kasutuselevõttu kuni lõppkasutaja valduseni või sellele väga lähedale, sealhulgas nõudluse koondamise mehhanismide kaudu, mis võimaldavad võrguinvestoritel vähendada algseid kasutuselevõtu riske. Siiski ei tohiks füüsilisi ühendusi käsitlevates lepingutes sätestatud hüvitamisperioodid piirata tarbijate õigust vahetada elektroonilise side teenuste pakkujaid ning sellised lepingud ei tohiks hõlmata lõpp- või internetiühenduse seadmeid, nagu käsiseadmed, ruuterid või modemid. Tagada tuleks selliste üksuste (sh operaatorite) võrdne kohtlemine, kes rahastavad gigabitivõrgu füüsilise ühenduse rajamist lõppkasutaja valdustes, sealhulgas juhul, kui selline rahastamine toimub järelmaksulepingu alusel. Lepingu kestust käsitlevaid kohustusi tuleks kohaldada mikroettevõtjate ja mittetulundusühenduste suhtes, välja arvatud juhul, kui nad eelistavad elektroonilise side teenuste pakkujatega läbi rääkida individuaalsete lepingutingimuste üle. Erinevalt mikroettevõtjatest on suurematel ettevõtjatel tavaliselt tugevam läbirääkimispositsioon ning seetõttu ei sõltu nad samadest lepingu kestusega seotud nõuetest kui tarbijad. Lepingu lõpetamisega seotud kohustusi tuleks kohaldada mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate ning mittetulundusühenduste suhtes, välja arvatud juhul, kui nad eelistavad elektroonilise side teenuste pakkujatega läbi rääkida individuaalsete lepingutingimuste üle.

(269) Elektroonilise side teenuste lepinguid on võimalik automaatselt pikendada. Sellisel juhul peaks tarbijatel olema võimalik oma leping pärast selle algse kehtivusaja lõppemist ilma lisakuludeta lõpetada.

(270) Kui üldkasutatavate elektroonilise side teenuste, välja arvatud numbrivabade isikutevahelise side teenuste pakkujad kavatsevad lepingutingimustes teha muudatusi, mis ei ole tarbijale kasulikud, näiteks seoses tasude, tariifide, andmemahupiirangute, andmeedastuskiiruste, leviala või isikuandmete töötlemisega, mis toimub kooskõlas liidu andmekaitseõigusega muul seaduslikul alusel kui nõusolek, peaks tarbijal olema õigus lõpetada leping ilma lisakuludeta, isegi kui sellega kaasnevad teatavad kasulikud muudatused. Seetõttu peaks pakkuja poolne lepingutingimuste mis tahes muutmine andma tarbijale õiguse leping lõpetada, välja arvatud siis, kui kõik muudatused on iseenesest tarbijale kasulikud või kui muudatused on puhtalt halduslikku laadi, näiteks pakkuja aadressi muutumine, ega mõjuta tarbijat negatiivselt või kui muudatused on rangelt tingitud õiguslikest või regulatiivsetest muudatustest, näiteks liidu või liikmesriigi õigusega kehtestatud uutest lepinguteabe nõuetest. Seda, kas muudatus on üksnes tarbija huvides, tuleks hinnata objektiivsete kriteeriumide alusel. Tarbija õigus leping lõpetada tuleks välistada ainult siis, kui pakkuja suudab tõendada, et kõik muudatused lepingus on üksnes tarbija huvides või on puhtalt halduslikku laadi ega avalda tarbijale mingit negatiivset mõju.

(271) Kui seadusliku hinnaindekseerimise klausel, mis on kindlaks määratud vastavalt lepingute puhul teabele esitatavatele nõuetele, mille kohaselt tuleb kirjeldada hinna seadusliku muutumise aluseks olevat meetodit, on lepingu lahutamatu osa, ei kujutaks selle rakendamine endast lepingutingimuste muutmist, vaid kehtiva lepingusätte kohaldamist, kui klausel on kooskõlas liidu ja liikmesriigi õigusega.

(272) Tarbijatele tuleks kõigist lepingutingimuste muudatustest teatada püsival andmekandjal. Lepingu lõpetamist käsitlevad sätted ei tohiks piirata liidu või liikmesriigi õiguse muude selliste sätete kohaldamist, mis käsitlevad põhjusi, mille alusel saab teenusepakkuja või tarbija lepinguid lõpetada või lepingutingimusi muuta.

(273) Seoses lõppseadmetega tuleks tarbijalepingus täpsustada tingimused, mille teenusepakkuja on kehtestanud seadme kasutamisele, näiteks mobiilseadmete lukustamine SIM-kaardiga, kui sellised tingimused ei ole riigisisese õigusega keelatud, ning lepingu ennetähtaegse või kokkulepitud kehtivusaja lõpul selle lõpetamise kulud, sealhulgas seadme endale jätmisega seotud kulud. Kui tarbija otsustab endale jätta lõppseadmed, mis olid lepinguga seotud selle sõlmimisel, ei tohiks nende eest nõutav hüvitis ületada seadmete *pro rata temporis* väärtust, mis arvutatakse lepingu sõlmimise hetkel kehtiva väärtuse või lepingu lõppemiseni maksta jäänud teenustasu alusel, olenevalt sellest, kumb summa on väiksem. Teenusepakkuja peaks tasuta kaotama kõik lõppseadmete muudes võrkudes kasutamise piirangud hiljemalt nimetatud hüvitise maksmisel.

(274) Paketid, mis sisaldavad vähemalt kas ühte internetiühenduse teenust või üldkasutatavat numbripõhist isikutevahelise side teenust ja samuti muud teenust, nagu üldkasutatavad numbrivabad isikutevahelise side teenused, lineaarsed ringhäälinguteenused ning masinasideteenused või lõppseadmed, on muutunud üha levinumaks ja konkurentsi seisukohast väga oluliseks. Käesoleva määruse kohaldamisel tuleks käsitada, et paketiga on tegemist juhul, kui sama pakkuja pakub või müüb paketi elemente sama lepingu või tihedalt seotud või siduslepingu alusel. Ehkki paketid on sageli tarbijate jaoks kasulikud, võivad need teha teenusepakkuja vahetamise raskemaks või kulukamaks ning suurendada lepinguga seotuks jäämise ohtu. Kui paketi osaks olevate

erinevate teenuste ja lõppseadmete suhtes kohaldatakse erinevaid lepingu lõpetamist ja teenusepakkuja vahetamist või lõppseadme omandamist käsitlevaid lepingutingimusi, takistab see tarbijatel kasutada käesoleva määruse kohast õigust kogu paketti või selle osa konkureeriva pakkumise vastu välja vahetada. Seepärast tuleks käesoleva määruse teatavaid peamisi sätteid, mis käsitlevad lepingu kokkuvõtlikku teavet, läbipaistvust, lepingu kestust ja lõpetamist ning teenusepakkuja vahetamist, kohaldada paketi kõigi elementide suhtes, sealhulgas lõppseadme, muude teenuste, näiteks digitaalse sisu või digiteenuste, ning nende elektroonilise side teenuste suhtes, mida asjaomaste sätete kohaldamisala otseselt ei hõlma. Kõiki lõppkasutajate kohustusi, mida kohaldatakse konkreetse elektroonilise side teenuse korral, mida pakutakse või müüakse eraldi teenusena, tuleks kohaldada ka siis, kui see on osa paketist, kuhu kuulub vähemalt internetiühenduse teenus või üldkasutatav numbripõhine isikutevahelise side teenus. Muude lepinguliste küsimuste, näiteks lepingu täitmata jätmise korral kohaldatavate õiguskaitsevahendite suhtes peaksid kehtima normid, mida kohaldatakse paketi vastava elemendi suhtes, näiteks kaupade müüki või digitaalse sisu pakkumist käsitlevad lepingueeskirjad. Lepingu tingimuste täitmatajätmise või teenuse pakkumata jätmise korral peaks õigus lõpetada enne lepingu kokkulepitud tähtaja lõppu mis tahes element paketist, kuhu kuulub vähemalt internetiühenduse teenus või üldkasutatav numbripõhine isikutevahelise side teenus, andma tarbijale siiski õiguse lõpetada kõik selle paketi elemendid. Et säilitada võimalus pakkujaid hõlpsalt vahetada, ei tohiks tarbijad jääda teenusepakkujaga seotuks lepingu esialgse kehtivusaja lepingulise *de facto* pikendamise kaudu.

(275) Teenusepakkujate vahetamine on keskse tähtsusega, et tagada konkurentsitihedas keskkonnas tõhus konkurents. Teenusepakkuja vahetamise kohta läbipaistva, täpse ja õigeaegse teabe kättesaadavus peaks suurendama lõppkasutajate usaldust vahetamise vastu ja ka nende tahet osaleda aktiivselt konkurentsiprotsessis. Teenusepakkujad peaksid tagama teenuse järjepidevuse nii, et lõppkasutajal oleks teenusepakkujat võimalik vahetada, ilma et teda ohustaks teenuse katkemine, ning tehnilise teostatavuse korral võimaldama vahetust lõppkasutaja soovitud kuupäeval. Erandlikel asjaoludel ei pruugi teenusepakkuja vahetamine olla objektiivsetel tehnilistel põhjustel võimalik, näiteks kui lõppseadme turvaline toimimine või selle terviklikkus oleks muidu ohus. Nii võib see olla lõppseadmesse integreeritud SIM-kaartide või eSIMide puhul, mida kasutatakse nii masinasideteenuste edastamiseks kui ka internetiühenduse tagamiseks. Näitena võib tuua auto, mille puhul kasutatakse sama eSIMi nii autotarkvara värskendamiseks kui ka meelelahutusliku teabe süsteemi internetiühenduseks.

(276) Numbri liikuvus on põhiline toetav tegur tarbijate valiku ja konkurentsile rajatud elektroonilise side turgude tulemusliku konkurentsi puhul. Lõppkasutajatel, kes seda taotlevad, peaks olema võimalik säilitada oma numbrid olenemata teenusepakkujast ja piiratud aja jooksul ühe teenusepakkuja juurest teise juurde siirdumise vahel. Teenusepakkuja vahetamist ja numbri liikuvust käsitlevad sätted ei reguleeri kõnealuse võimaluse pakkumist üldkasutatava telefonivõrgu ühenduste vahel kindlaksmääratud asukohas ja kindlaksmääramata asukohas.

(277) Numbri liikuvuse mõju suureneb märgatavalt, kui on olemas läbipaistev teave tariifide kohta nii oma numbreid mujale viia soovivate lõppkasutajate kui ka sellistele teisaldatud numbritele helistavate lõppkasutajate jaoks. Kui võimalik, peaksid riikide reguleerivad asutused soodustama asjakohast tariifide läbipaistvust osana numbri liikuvuse põhimõtte rakendamisest.

(278) Tagades, et numbri liikuvusega seotud omavahelise ühendamise hinnad on kuludele orienteeritud, peaks riikide reguleerivatel asutustel olema õigus võtta arvesse ka hindu võrreldavatel turgudel.

(279) Numbri teisaldamine peaks toimuma võimalikult väikese viivitusega, nii et number oleks funktsionaalselt aktiveeritud ühe tööpäeva jooksul ning et lõppkasutaja ei peaks teenuseta olema kauem kui ühe tööpäeva alates kokkulepitud kuupäevast. Õigus numbri teisaldamisele tuleks anda lõppkasutajale, kellel on teenusepakkujaga sõlmitud asjakohane (ette- või järelmakstav) leping. Teenusepakkuja vahetamist lõppkasutajate jaoks sujuvaks muutva ühtse kontaktpunkti töö hõlbustamiseks peaks vahetusprotsessi juhtima üldsusele elektroonilist sidet pakkuv vastuvõttev teenusepakkuja. Selleks et aidata kaasa teenusepakkuja vahetamist ja numbri liikuvust käsitlevate normide järjepidevale kohaldamisele liikmesriikides, peaks BEREC andma välja suunised teenusepakkuja vahetamise ja numbri teisaldamise üldise protsessi kohta, võttes arvesse tehnoloogia arengut. Muu hulgas tuleks käsitleda nõuet (kui see on kehtestatud), et numbri teisaldamine teostatakse raadiolainete abil, välja arvatud juhul, kui lõppkasutaja palub teha teisiti, ning üksikasju hüvitamise kohta juhul, kui esineb viivitusi või kuritarvitusi numbri teisaldamise või teenusepakkuja vahetamise protsessis, kui hoolduseks või seadmete paigaldamiseks kokku lepitud visiiti ei toimu või teenusepakkuja ei täida teenusepakkuja vahetamise ja numbri liikuvusega seotud kohustusi.

(280) Liikmesriigid peaksid kindlaks määrama karistusnormid juhuks, kui teenusepakkuja ei täida käesolevas määruses sätestatud kohustusi seoses teenusepakkuja vahetamise ja numbri teisaldamisega, sealhulgas juhuks, kui numbri teisaldamisel esineb viivitusi või kuritarvitusi teenusepakkuja või tema nimel tegutsevate isikute poolt. Mõne liikmesriigi kogemused on näidanud, et teenusepakkujat võidakse vahetada ilma lõppkasutajate nõusolekuta. Kuigi kõnealuse küsimusega peaksid tegelema eeskätt õiguskaitseasutused, peaks liikmesriikidel olema õigus määrata asjakohased karistused, mis on vajalikud selliste riskide vähendamiseks, ja tagada lõppkasutajate kaitse kogu vahetusprotsessi jooksul, ilma et see protsessi atraktiivsust nende silmis vähendaks. Lepingutingimused ei tohiks piirata õigust numbri teisaldamisele.

(281) Selleks et teenusepakkujate vahetamine ja numbrite teisaldamine toimuks käesolevas määruses sätestatud tähtaja jooksul, peaks liikmesriikidel olema võimalus ette näha, et teenusepakkujad maksaksid lõppkasutajatele lihtsal ja õigeaegsel viisil hüvitist, juhul kui teenusepakkuja ja lõppkasutaja vahelist lepingut ei täideta. Sellised meetmed peaksid olema proportsionaalsed kokkuleppe täitmisel tekkiva viivituse pikkusega. Need meetmed võiksid hõlmata hüvitist viivituste eest, mis on pikemad kui üks tööpäev teenuse aktiveerimise, numbri teisaldamise või teenuse lõpetamise korral, ning juhul, kui teenusepakkuja ei ilmu kokkulepitud ajal kohale seadme hoolduseks või paigaldamiseks. Lisahüvitis võiks olla ka tasu automaatse vähendamise vormis, juhul kui üleandev teenusepakkuja peab jätkama oma teenuste pakkumist kuni vastuvõtva teenusepakkuja teenuste aktiveerimiseni.

(282) Kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega ei tuleks käesoleva määruse teatavaid sätteid lõppkasutajate õiguste kohta kohaldada mikroettevõtjate suhtes, kes pakuvad üksnes numbrivabasid isikutevahelise side teenuseid. Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale[56] tuleb mikroettevõtjaid hõlmavat väikeste ja keskmise suurusega

[56] Kohtuotsus, Euroopa Kohus (seitsmes koda), 27. veebruar 2014, HaTeFo *vs*. Finanzamt Haldensleben, C-110/013(ECLI: EU:C:2014:114).

ettevõtjate määratlust tõlgendada rangelt. Selleks et hõlmata ainult need ettevõtjad, kes on tõepoolest sõltumatud mikroettevõtjad, on vaja hinnata selliste mikroettevõtjate struktuuri, kes moodustavad ühest niisugusest ettevõtjast võimsama majanduskontserni, ning tagada, et mikroettevõtjate määratlust ei kasutataks ära puhtformaalsetel põhjendustel.

(283) Elektroonilise side siseturu väljakujundamiseks tuleb kõrvaldada tõkked, mis takistavad lõppkasutajate piiriülest juurdepääsu elektroonilise side teenustele kogu liidus. Üldsusele elektroonilist sidet pakkuvad ettevõtjad ei tohiks keelata ega piirata lõppkasutajate juurdepääsu ega lõppkasutajaid diskrimineerida. Eristamine peaks siiski olema võimalik liidu õiguse alusel ja selles sätestatud piirides, näiteks määruses (EL) 2022/612 sätestatud meetmete alusel, et vältida jaemüügitasandil osutatavate reguleeritud rändlusteenuste lubamatut või anomaalset kasutamist.

(284) Lõppkasutajad on üha haavatavamad isikutevahelise side teenuste kaudu toime pandavate pettuste suhtes. Mitmes liikmesriigis on kehtestatud riigisisesed meetmed, et võidelda uute petuskeemidega, nagu helistaja maskeerimine, andmepüük ning SMS- ja telefonkalastus. Need meetmed on aga endiselt koordineerimata ja lähtuvad peamiselt riigisisestest perspektiividest – see võimaldab omakorda petturitel viia oma tegevuse üle jurisdiktsioonidesse, kus selliste tavadega tõhusalt ei tegeleta. Digivõrkude amet peaks võimaldama koguda asjakohast teavet ja parimaid tavasid, et BEREC saaks välja anda tehnilisi ja õiguslikke suuniseid meetmete kohta, mis aitaksid liidus tagada lõppkasutajate tulemusliku kaitse pettuste eest. BERECi suunised peaksid võimaldama liikmesriikidel võtta vastu koordineeritud meetmed, mida isikutevahelise side teenuste pakkujad peavad rakendama, järgides täielikult isikuandmete kaitset käsitlevaid liidu õigusakte. Komisjonil peaks olema õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte, et suurendada selliste meetmete tulemuslikkust, mille isikutevahelise side teenuste pakkujad on ette näinud selleks, et kaitsta lõppkasutajaid pettuste eest.

(285) Arvestades kadunud lastest teavitamise eriomaseid aspekte, peaksid liikmesriigid järgima võetud kohustust tagada, et nende territooriumil oleks kadunud lastest teavitamise hästitoimiv teenus kättesaadav numbri 116000 all. Liikmesriigid peaksid võtma asjakohaseid meetmeid, et tagada numbri 116000 piisav teenusekvaliteet.

(286) Kadunud laste otsimise abitelefoni numbri 116000 kõrval on paljudes liikmesriikides lastele kasutamiseks kättesaadav ka lapsesõbralik nõuandetelefon (number 116111), mille kaudu saavad abi hoolt ja kaitset vajavad lapsed. Need liikmesriigid ja komisjon peaksid tagama, kodanike, eeskätt laste ja riigisiseste lastekaitsesüsteemide suurema teadlikkuse abitelefoni 116111 olemasolust.

(287) Internetiühenduse teenuste ja üldkasutatavate numbripõhiste isikutevahelise side teenuste kasutamist puudutavate üldist huvi pakkuvate küsimustega tegelemiseks ning teiste isikute õiguste ja vabaduste kaitse edendamiseks peaks liikmesriikidel olema õigus selliste teenusepakkujate abiga koostada ja levitada või lasta levitada selliste teenuste kasutamist käsitlevat üldist huvi pakkuvat teavet. Võimalik peaks olema kaasata üldist huvi pakkuvat teavet kõige levinumate rikkumiste ja nende õiguslike tagajärgede kohta, näiteks seoses autoriõiguste rikkumise, muude ebaseaduslike kasutamisviiside ja kahjuliku sisu levitamisega, ning nõuandeid ja teavet kaitsemeetmete kohta juhuks, kui ohus on isiku turvalisus (näiteks isikuandmete teatud tingimustel avalikustamise korral) või privaatsus või isikuandmed, samuti teavet hõlpsasti kasutatava ja konfigureeritava tarkvara või tarkvarasuvandite kohta, mis võimaldavad kaitsta lapsi või haavatavaid isikuid. Lisaks tuleks lõppkasutajaid

teavitada internetiühenduse teenuste ja üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste kasutamisega kaasnevatest ohtudest isiklikule turvalisusele, privaatsusele ja isikuandmetele ning sellest, kuidas end nende ohtude, sealhulgas nende teenuste kaudu toime pandavate pettuste eest kaitsta. Teavet võiks koordineerida koostöömenetluse korras. Sellist üldist huvi pakkuvat teavet tuleks vajaduse korral ajakohastada ja see tuleks esitada lihtsasti arusaadaval viisil, mille üksikasjad määrab kindlaks iga liikmesriik, ning avaldada ametiasutuse veebisaidil. Liikmesriikidel peaks olema õigus kohustada internetiühenduse teenuste ja üldkasutatavate numbripõhiste isikutevahelise side teenuste pakkujaid levitama seda standardset teavet kõikidele oma klientidele viisil, mida liikmesriikide ametiasutused peavad sobivaks. Sellise üldist huvi pakkuva teabe levitamine ei tohiks samas põhjustada teenusepakkujatele liigset koormust. Vastasel juhul peaksid liikmesriigid nõudma kõnealuse teabe levitamist selliste sidevahendite teel, mida teenuseosutajad kasutavad lõppkasutajatega teabevahetuseks tavapärase äritegevuse käigus.

(288) Kui liidu õiguses ei ole sätestatud asjaomaseid norme, loetakse sisu, rakendusi ja teenuseid seaduslikuks või kahjulikuks riigisisese materiaal- ja menetlusõiguse kohaselt. Elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujad peaksid järgima määruse (EL) 2022/2065 nõudeid, olenemata sellest, kas sisu, rakendused või teenused on seaduslikud või kahjulikud. Käesoleva määruse ja direktiiviga 2002/58/EÜ ei piirata määruse (EL) 2022/2065 kohaldamist, mis muu hulgas sisaldab „pelga edastamise“ reeglit vahendusteenuse osutajate jaoks.

(289) Lõppkasutajatele peaks olema tagatud võimalus pääseda hädaolukorra side abil tasuta ja ühtegi maksevahendit kasutamata juurde hädaabiteenistustele mis tahes seadme kaudu, mis võimaldab kasutada numbripõhiseid isikutevahelise side teenuseid, sealhulgas liidus reisides. Hädaolukorra side on sidevahend, mis hõlmab kõneside teenuseid, sõnumsidet, videosidet või muid sideliike, näiteks reaalajas tekstiedastus, spetsiaalsed kõneteenused ja vahendusteenused. Häirekeskuste suutlikkust ja tehnilist varustust arvesse võttes peaksid liikmesriigid saama otsustada, millised numbripõhised isikutevahelise side teenused on asjakohased hädaabiteenistuste jaoks, sealhulgas võimaluse üle piirata need valikud kõneside teenustega ja nende vastega puuetega lõppkasutajate jaoks või lisada kokkuleppel riiklike häirekeskustega täiendavaid võimalusi. Hädaolukorra side saab isiku eest käivitada sõidukisisene süsteem eCall-kõnena, nagu on määratletud määruses (EL) 2015/758. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 910/2014[57] alusel välja antud Euroopa digiidentiteedikukrud tagavad lõppkasutajatele juurdepääsu elutähtsate teenuste digitaalsele keskusele. Seepärast peavad liikmesriigid tagama, et lõppkasutajatel oleks võimalik algatada hädaolukorra side ka oma e-kukru abil.

(290) Hädaolukorra side ja helistaja asukoha teave tuleb viivitamata suunata kõige sobivamasse häirekeskusesse, et võimaldada nõuetekohast vastamist hädaolukorra sidele ja selle haldamist. Hädaolukorra side tulemusliku marsruutimise tagamine on oluline ka seoses tehnoloogilise üleminekuga ahelkommutatsioonil põhinevalt tehnoloogialt pakettkommutatsioonil põhinevale tehnoloogiale. Kõige sobivama häirekeskuse kindlaksmääramisel lähtub liikmesriik tavaliselt hädaolukorra side haldamise territoriaalsest pädevusest või pädevusest hallata teatavat liiki sidet, näiteks võib selleks olla häirekeskus, millel on reaalajas tekstiside või viipekeeles suhtlemise

[57] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. juuli 2014. aasta määrus (EL) nr 910/2014 e-identimise ja e-tehingute jaoks vajalike usaldusteenuste kohta siseturul ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/93/EÜ (ELT L 257, 28.8.2014, lk 73, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2014/910/oj).

võimalused. Isikutevahelise side teenused, mida osutatakse pakettkommutatsiooni tehnoloogiate kaudu, mis pakuvad kõne-, teksti- (sealhulgas reaalajas tekstiedastuse) ja videoteenuseid, võib marsruutida üldkasutatava võrgu domeeni või häirekeskuse domeeni. Sõltuvalt häirekeskuste riiklikust korraldusest võib juhul, kui hädaolukorra side jõuab häirekeskuste süsteemi üldkasutatavate võrkude kaudu, kõige sobivama häirekeskuseni jõudmiseks osutuda vajalikuks täiendav marsruutimine häirekeskuse IP-võrgus. Selleks et tagada kõigi lõppkasutajate huvides toimiva hädaolukorra side kättesaadavus, peaksid liikmesriigid tagama, et igat liiki hädaolukorra side ja nende territooriumil lubatud helistaja asukoha teave suunatakse sobivaimasse häirekeskusesse. Liikmesriikidel peaks olema võimalik ette näha kohustus võimaldada hädaolukorra side kaudu juurdepääsu hädaabiteenistustele numbrivabadest isikutevahelise side teenustest, tingimusel, et riiklik häirekeskuste süsteem võimaldab sellist sidet vastu võtta, suunates selle kõige sobivamasse häirekeskusesse, ning võtta vastu helistaja asukoha teavet. Muu hulgas võib liikmesriik sel eesmärgil määrata hädaolukorra side vastuvõtuks ühtse IP-lüüsi. Asjaomased pakkujad peaksid siiski teavitama lõppkasutajaid sellest, kui nad ei toeta juurdepääsu Euroopa ühtsele hädaabinumbrile 112 või helistaja asukoha teabele.

(291) Liikmesriigid peaksid uurima häirekeskuste võimet pidada hädaolukorras sidet rohkem kui ühes keeles.

(292) Liikmesriigid peaksid võtma konkreetseid meetmeid, et tagada võrdväärne juurdepääs hädaabiteenistustele, sealhulgas Euroopa ühtsele hädaabinumbrile 112, puuetega lõppkasutajate, eelkõige kurtide, kuulmis- või kõnepuudega ning pimekurtide lõppkasutajate jaoks kooskõlas direktiiviga (EL) 2019/882. Võrdväärsuse põhimõte tähendab, et puuetega lõppkasutajatel peaks olema hädaolukorra side kaudu juurdepääs hädaabiteenistustele viisil, mis on funktsionaalselt samaväärne sellega, kuidas teised lõppkasutajad saavad juurdepääsu hädaabiteenistustele, eelkõige helistades numbrile 112 häälepõhiste teenuste kaudu.

(293) Helistaja asukoha teave, mis on kohaldatav igasuguse hädaolukorra side suhtes, suurendab lõppkasutajate kaitstust ja turvalisust ning aitab hädaabiteenistustel täita oma tööülesandeid, tingimusel, et häirekeskuste riikliku süsteemi kaudu on tagatud hädaolukorra side ja sellega seotud andmete edastamine asjaomastele hädaabiteenistustele. Helistaja asukoha teabe vastuvõtmine ja kasutamine – mis hõlmab nii võrgupõhist asukohateavet, mille korral edastab selle teabe teenusepakkujale või häirekeskusele võrk, mis tagab ühenduvuse, kui ka täiustatud käsiseadmepõhist helistaja asukohateavet, juhul kui raadioseade võimaldab seda edastada – peaks olema kooskõlas kõigi muude liidu õiguse nõuetega isikuandmete töötlemise kohta. Võrgupõhist helistaja asukoha teavet pakkuvad ettevõtjad peaksid tegema helistaja asukohateabe hädaabiteenistustele kättesaadavaks kohe, kui kõne jõuab nimetatud teenistusse, sõltumata kasutatavast tehnoloogiast. Samas on käsiseadmepõhised asukoha määramise tehnoloogiad osutunud palju täpsemaks ja kulutõhusamaks tänu Euroopa Geostatsionaarse Navigatsioonilisasüsteemi, Galileo satelliitsüsteemi ning muude globaalsete satelliitnavigatsioonisüsteemide ja WiFi andmete kättesaadavusele. Seepärast peaks helistaja asukoha käsiseadmepõhine teave täiendama võrgupõhist asukohateavet isegi siis, kui käsiseadmepõhine asukohateave muutub kättesaadavaks üksnes pärast hädaolukorra side loomist. Liikmesriigid peaksid tagama, et kui helistaja asukoha käsiseadmepõhine teave on kättesaadav, edastatakse see kõige asjakohasemale häirekeskusele. See ei pruugi alati olla võimalik, näiteks siis, kui asukohateave ei ole käsiseadme või kasutatava isikutevahelise side teenuse kaudu kättesaadav või kui sellise teabe saamine ei ole tehniliselt teostatav. Lisaks

peaksid liikmesriigid tagama, et häirekeskused on suutelised hankima ja haldama kättesaadavat helistaja asukoha teavet, kui see on teostatav. Helistaja asukoha teabe kindlakstegemine ja edastamine peaks olema nii lõppkasutaja kui ka hädaolukorra sidet käsitleva asutuse jaoks tasuta, olenemata side loomise vahendist, näiteks käsiseadme või võrgu kaudu, või edastusvahenditest, näiteks kõnekanal, lühisõnum või IP-l põhinev vahend.

(294) Selleks et parandada liidus reisivate kodanike kaitset ja turvalisust, on vaja suurendada teadlikkust Euroopa ühtsest hädaabinumbrist 112. Selleks tuleks mis tahes liikmesriigis reisivatele kodanikele eelkõige rahvusvahelistes bussi- ja raudteejaamades, sadamates ja lennujaamades ning telefonikataloogides, lõppkasutajale suunatud materjalides ja arvetel antava teabe kaudu selgitada, et Euroopa ühtne hädaabinumber 112 kehtib kogu liidus. See on peamiselt liikmesriigi ülesanne, kuid komisjon peaks jätkuvalt toetama ja täiendama liikmesriikide algatusi, mille eesmärk on parandada teadlikkust Euroopa ühtsest hädaabinumbrist 112, ning hindama korrapäraselt üldsuse teadlikkust sellest numbrist ja selle kasutamise suundumusi.

(295) Selleks et võtta arvesse tehnoloogia arengut seoses juurdepääsuga hädaabiteenistustele e-kukru kaudu, helistaja täpse asukoha teabega, puuetega lõppkasutajate samaväärse juurdepääsuga ja kõnede suunamisega kõige sobivamale häirekeskusele, peaks komisjonil olema õigus võtta delegeeritud õigusaktiga vastu meetmed, mis on vajalikud tulemusliku hädaolukorra side tagamiseks liidus. Sellised meetmed ei tohiks piirata hädaabiteenistuste korraldust liikmesriikides.

(296) Ühes liikmesriigis asuv kodanik ei saa vajaduse korral ühendust võtta teise liikmesriigi hädaabiteenistustega, kuna tema päritoluriigi häirekeskusel ei pruugi olla teiste liikmesriikide häirekeskuste süsteemide kontaktandmeid. Seetõttu tuleks pidada liiduülest turvalist numbrite andmebaasi, mis võimaldab võtta ühendust iga liikmesriigi häirekeskuste süsteemidega. Selleks peaks digivõrkude amet haldama E.164 numbrite turvalist andmebaasi liikmesriikide häirekeskuste süsteemidega ühenduse võtmiseks, et ühe liikmesriigi häirekeskused saaksid võtta ühendust teise liikmesriigi häirekeskustega.

(297) Numbripõhiste isikutevahelise mobiilside teenuste pakkujatel on riiklikes valmisolekustrateegiates oluline osa, mistõttu peaksid need teenusepakkujad edastama üldsusele mõeldud hoiatusi kõigile asjaomastele lõppkasutajatele. Asjaomasteks lõppkasutajateks tuleks pidada neid lõppkasutajaid, kes asuvad geograafilises piirkonnas, mida peatne või kujunev suur hädaolukord või katastroof võib tabada hoiatusperioodil, mille on kindlaks määranud pädevad asutused.

(298) Kui on tagatud tõhus jõudmine kõikide asjaomaste lõppkasutajateni sõltumata nende asukohast või elukohaliikmesriigist ning see vastab andmeturbe kõrgeimale tasemele, peaks liikmesriikidel olema õigus ette näha üldsusele hoiatuste edastamine määruse (EL) 910/2014 kohaselt väljastatud Euroopa digiidentiteedikukrute abil, tagades sealjuures, et liidu kodanikud oleksid teise liikmesriiki reisides tõhusalt kaitstud.

(299) Kõne algatamise andmed on pakettkommuteeritud võrkudes side algataja või elektroonilise side teenuse, näiteks IP-kõne lõpp-punkti identimisandmed, mis võidakse side loomise ajal edastada vastuvõtja või lõppkasutaja lõppseadmesse. Ahelkommuteeritud võrkudes nimetatakse helistava isiku numbri esitamist kõne vastuvõtjale enne kõne vastuvõtmist helistaja numbri kuvamiseks.

(300) Kõne algatamise andmete puhul võidakse signaliseerimisprotokollidena kasutada muid tunnuseid kui E.164 numbrid või riiklikud numeratsiooniplaanid, et edastada kõne või side algatamisel algataja või lõpp-punkti andmed kõne saaja või vastuvõtja lõppseadmesse. Omavahel ühendatud teenusepakkujad, sealhulgas transiitsidumise teenuse pakkujad, peaksid tagama kõne algatamise või helistaja numbri kuvamisega seotud autentse teabe edastamise riiklike ja rahvusvaheliste omavahelise ühendamise lepingutega vastavalt asjaomastes riikides kehtivatele riiklikele või rahvusvahelistele õigusnormidele.

(301) Vaja on kaitsta helistaja õigust loobuda helistaja numbri / kõne algatamise andmete kuvamisest (helistaja numbri kuvamise keeld) ja kõne saaja õigust keelduda tuvastamata numbritelt saabuvatest kõnedest. Teatavad lõppkasutajad, eelkõige abitelefonid ja muud samalaadsed organisatsioonid on huvitatud neile helistavate isikute anonüümsuse tagamisest.

(302) Häirekeskust, mille puhul kuvatakse hädaolukorra sidele reageerimisel üldnumber, ei tohiks käsitada tuvastamata numbrit kasutavana.

(303) Seoses kõne vastuvõtja numbri kuvamisega on vaja kaitsta kõne vastuvõtja õigust ja õigustatud huvi loobuda selle numbri kuvamisest, millega helistaja on tegelikult ühendatud (vastuvõtja numbri kuvamise keeld).

(304) Konkreetse tunnuskoodi või prefiksi kasutamine ei tohiks vabastada otseturunduskõnet tegevat juriidilist või füüsilist isikut kohustusest kuvada oma number või kõne algatamise andmed.

(305) Teatavatel juhtudel peab olema võimalik ignoreerida seda, et helistaja on otsustanud tõkestada oma liini numbri või kõne algatamise andmete kuvamise. Lõppkasutajate õigust eraelu puutumatusele ja isikuandmete kaitsele seoses helistaja numbri või kõne algataja andmete kuvamisega tuleks piirata, kui see on vajalik, et teha kindlaks pahatahtlike ja häirivate kõnede allikas, kui sellise tegevuse kohta on esitatud kaebus pädevatele asutustele, kui lõppkasutaja on algatanud hädaolukorra side või kui helistaja numbri või kõne algatamise ja asukohaandmete kuvamine on vajalik, et võimaldada hädaabiteenistustel ja häirekeskustel hädaolukorra sidele tõhusalt reageerida ning seda sidet pidada.

(306) Olemas on tehnoloogia, mis võimaldab elektroonilise side teenuste pakkujatel eri viisidel piirata pahatahtlike, häirivate või muude petturlike kõnede vastuvõtmist lõppkasutajate poolt, näiteks blokeerides tummkõned, ning aidata pädevatel asutustel selliste kõnede allikad kindlaks teha. Need kõned võivad hõlmata kõnesid, mis on tehtud kehtetutelt numbritelt, st numbritelt, mida numeratsiooniplaanis ei ole, või kehtivatelt numbritelt, mida ei ole eraldatud numbripõhise isikutevahelise side teenuse pakkujale ega lõppkasutajale. Üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujad peaksid lõppkasutajaid kaitsma ning andma neile tasuta võimaluse taotleda selliste kõnede blokeerimist, kui see on tehniliselt teostatav, või taotleda, et peatataks kõnede automaatne suunamine kolmanda isiku poolt lõppkasutaja lõppseadmesse. Sel eesmärgil peaksid teenusepakkujad võtma kasutusele tipptehnoloogia, näiteks autentimislahendused. Teenusepakkujad peaksid lõppkasutajaid selliste funktsioonide olemasolust teavitama lepingule lisatava teabe ja muude vahendite abil, näiteks teabe avaldamisega oma veebisaidil, kui see on asjakohane. Soovimatute kõnede blokeerimise võimalust tuleks käsitada tehniliselt teostatavana, välja arvatud juhul, kui teenusepakkuja tõendab objektiivsete tehniliste takistuste olemasolu, mida võib näiteks ette tulla kanalikommutatsiooniga üldkasutatavates telefonivõrkudes. Numbrivabade isikutevahelise side teenuste pakkujatel peaks olema võimalik kasutada

kasutajate kontrollimiseks autentimismeetmeid kooskõlas direktiiviga (EL) 2022/2555.

(307) Üldkasutatavad kataloogid on mis tahes kataloogid või teenused, mis sisaldavad teavet lõppkasutajate kohta, näiteks telefoninumbreid (sealhulgas mobiiltelefoninumbreid), e-posti aadresse ja kontaktandmeid, ning hõlmavad numbriinfoteenuseid. Kataloogiteenuste peamine eesmärk on võimaldada selliseid isikuid tuvastada. Kuna üha laialdasemalt on kättesaadavad ja kasutusel sellised digitaalsed alternatiivid nagu veebipõhised otsingumootorid, sotsiaalmeedia ja veebikataloogid, mis pakuvad ajakohast viisi kontaktandmete leidmiseks, ei ole numbripõhiste isikutevahelise side teenuste pakkujate kohustuse säilitamine õigustatud. Peale selle on paljud numbriinfoteenused nüüd kättesaadavad rakendustena või veebis ning kasutajad saavad tänu sellele otsida teavet digitaalselt. Lisaks on eraelu puutumatuse ja isikuandmete kaitse õiguse kõrgetasemelise kaitse tagamiseks asjakohane küsida füüsilisest isikust lõppkasutajatelt nõusolekut, enne kui nende isikuandmed lisatakse kataloogi. Füüsiliste isikute õiguste kõrval tuleks kaitsta ka juriidiliste isikute õigustatud huve, mis on seotud nende andmete lisamisega kataloogi. Direktiivi 2002/58/EÜ kohaldamine on näidanud, et füüsilisest isikust lõppkasutajate võimalused otsustada oma isikuandmete kataloogi lisamise üle on liikmesriigiti erinevad. Mõnes liikmesriigis on lõppkasutajatel õigus esitada vastuväiteid oma isikuandmete lisamise kohta või füüsilise isiku nõusoleku tagasivõtmisest ei teavitata kataloogidest saadud isikuandmeid töötlevaid kolmandaid isikuid, mistõttu võib alaneda kaitsetase kogu liidus ning lõppkasutajad võivad muutuda haavatavaks pahatahtlike isikute pettuste suhtes. Nõusoleku taotlemine, sealhulgas kontaktandmete jagamiseks elektrooniliselt või paberil, peaks olenemata teenusepakkujast toimuma kooskõlas määrusega (EL) 2016/679.

(308) Vastavalt harta eesmärkidele ning ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsioonis sätestatud kohustustele peaks õigusraamistik tagama kõikidele lõppkasutajatele, sealhulgas puuetega lõppkasutajatele, eakatele ning sotsiaalsete erivajadustega isikutele hõlpsa ja võrdse juurdepääsu taskukohase hinnaga kvaliteetsetele teenustele, sõltumata nende elukohast liidus. Amsterdami lepingule[58] lisatud 22. deklaratsioonis on sätestatud, et liidu institutsioonid võtavad ELi toimimise lepingu artikli 114 kohaste meetmete kavandamisel arvesse puuetega inimeste vajadusi.

(309) Tagamaks, et puuetega lõppkasutajad saavad kasu konkurentsist ja teenusepakkujate valimise võimalusest, nagu enamik lõppkasutajaid, peaksid pädevad asutused vajaduse korral ja riigisiseseid tingimusi arvestades ning pärast puuetega lõppkasutajatega konsulteerimist kindaks määrama puuetega lõppkasutajatega seotud tarbijakaitsenõuded, mida üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujad peavad täitma. Sellised nõuded võivad eelkõige hõlmata teenusepakkujate kohustust tagada, et puuetega lõppkasutajad saaksid nende teenuseid kasutada teiste lõppkasutajatega samaväärsetel tingimustel, sealhulgas nii hinna, tariifide kui ka kvaliteedi mõttes, sõltumata kõnealustele teenusepakkujatele tekkivatest mis tahes lisakuludest. Samaväärset juurdepääsu ja valikut käsitlevate meetmete võtmisel peaksid pädevad asutused soodustama asjaomaste standardite ja spetsifikatsioonide järgimist, mis on kehtestatud kooskõlas käesoleva määruse standardimist käsitlevate sätetega. Puuetega lõppkasutajatega kohta käivaid tarbijakaitsenõudeid võib kohaldada ka teenusepakkujatevahelise hulgimüügikorra suhtes. Selleks et mitte tekitada liigset

[58] ELT C 340, 10.11.1997, lk 115, ELI: http://data.europa.eu/eli/treaty/ams/fna_1/dcl_22/sign.

koormust teenusepakkujatele, peaksid pädevad asutused kontrollima, kas samaväärse juurdepääsu ja valiku eesmärke oleks võimalik saavutada ilma selliste meetmeteta.

(310) Lõppkasutajatele peaks liidus kõigi uute M-kategooria sõidukite raadiovastuvõtu ja digitelevisiooni vastuvõtu jaoks müüdavate seadmete puhul olema tagatud nende koostalitlusvõime. Liikmesriikidel peaks selliste seadmete puhul olema võimalik nõuda ühtlustatud miinimumstandardite kohaldamist. Selliseid standardeid tuleks aeg-ajalt kohandada, pidades silmas tehnoloogia ja turu arengut.

(311) Kui liikmesriigid otsustavad võtta kooskõlas direktiiviga (EL) 2015/1535 vastu meetmeid tarbijate raadiovastuvõtjate koostalitlusvõime tagamiseks, peaks mõju väikese väärtusega raadiovastuvõtjate turule olema piiratud ning raadiovastuvõtjad peaksid olema suutelised vastu võtma ja taasesitama raadioteenuseid, mida edastatakse maapealse raadio digitaalringhäälingu või IP-võrkude kaudu, et tagada koostalitlusvõime säilitamine. See võib suurendada ka avalikku julgeolekut, võimaldades kasutajatel kasutada laiemat valikut tehnoloogiaid, et pääseda liikmesriikides juurde hädaolukorrateabele ja sellist teavet vastu võtta.

(312) Tarbijate raadio- ja televisiooniseadmete koostalitlusvõimet käsitlevad sätted ei piira uute M-kategooria sõidukite raadiovastuvõtjate võimet võtta vastu ja taasesitada ka raadioteenuseid, mida edastatakse maapealse raadio analoogringhäälingu kaudu, samuti ei takista need sätted liikmesriikidel kehtestada kohustusi selleks, et tagada digitaalsete raadiovastuvõtjate võime vastu võtta ja taasesitada maapealse raadio analoogringhäälingu kaudu edastatavaid raadioteenuseid.

(313) Ilma et see piiraks liidu õiguse kohaldamist, ei tohiks käesolev määrus takistada liikmesriikidel võtta vastu tehnilisi norme seoses digitelevisiooni maapealsete seadmetega, et valmistada ette tarbijate üleminekut uutele maapealse ringhäälingu standarditele ning vältida selliste seadmete tarnimist, mis ei vastaks kasutuselevõetavatele standarditele.

(314) Liikmesriikidel peaks olema jätkuvalt õigus kehtestada nende jurisdiktsiooni alla kuuluvatele ettevõtjatele proportsionaalseid edastamiskohustusi seoses avaliku poliitika õigustatud huvidega, kuid selliseid kohustusi tuleks määrata ainult siis, kui need on vajalikud liikmesriikides vastavalt liidu õigusele selgelt kindlaks määratud üldist huvi pakkuvate eesmärkide saavutamiseks, ning need peaksid olema proportsionaalsed ja läbipaistvad. Edastamiskohustusi peaks olema võimalik kohaldada kindlaksmääratud meediateenuste osutajate pakutavate kindlate raadio- ja televisioonikanalite ning lisateenuste suhtes. Liikmesriikide kehtestatavad edastamiskohustused peaksid olema selgelt kindlaks määratud üldist huvi pakkuvaid eesmärke silmas pidades proportsionaalsed ja läbipaistvad. Selleks et edastamiskohustused oleksid läbipaistvad, proportsionaalsed ja selgelt kindlaks määratud, peaksid liikmesriigid oma õigusega kehtestatavaid edastamiskohustusi objektiivselt põhjendama. Kohustused tuleks kavandada selliselt, et need pakuksid piisavaid stiimuleid tõhusate taristuinvesteeringute tegemiseks.

(315) Üldsusele raadio- ja teleülekannete edastamiseks kasutatavate elektroonilise side võrkude ja teenuste hulka kuuluvad kaabellevivõrgud, IP-televisioon, satelliitvõrgud ja maapealsed ringhäälinguvõrgud. Lisaks võivad sellised võrgud hõlmata ka muid võrke, kuivõrd märkimisväärse hulga lõppkasutajate jaoks on sellised võrgud raadio- ja teleülekannete vastuvõtmiseks peamine vahend. Televisiooni analoogedastusega seotud edastamiskohustuste kehtestamist tuleks kaaluda üksnes juhul, kui sellise kohustuse puudumine põhjustaks märkimisväärseid häireid märkimisväärsele hulgale lõppkasutajatele või kui kindlaksmääratud telekanalite puhul puuduvad muud

edastusvõimalused. Edastamiskohustuste hulka võib kuuluda selliste teenuste edastamine, mis on välja töötatud spetsiaalselt puuetega lõppkasutajatele samaväärse juurdepääsu võimaldamiseks. Seega hõlmavad lisateenused puuetega lõppkasutajate juurdepääsu parandamiseks mõeldud teenuseid, näiteks videoteksti, subtiitreid kurtidest ja vaegkuuljatest lõppkasutajatele, kirjeldustõlget, helisubtiitreid ja viipekeele tõlget, ning võivad vajaduse korral hõlmata juurdepääsu seonduvatele toorandmetele. Arvestades ühendatud televisiooniteenuste kasvavat pakkumist ja vastuvõtmist ning elektrooniliste saatekavade jätkuvat tähtsust lõppkasutajate valikute jaoks, võivad edastamiskohustused hõlmata saatega seonduvate andmete edastamist, mida on vaja ühendatud tele- ja elektroonilise saatekava funktsioonide toetamiseks. Saadetega seonduvad andmed peaksid hõlmama teavet saate sisu kohta ja selle kohta, kuidas saatele juurde pääseda, mitte saate sisu ennast.

(316) Liikmesriigid peaksid edastamiskohustused läbi vaatama, et arvestada tehnoloogia ja turu arenguga ning säilitada proportsionaalsus taotletavate eesmärkidega. Vajaduse korral peaks kohustuste puhul olema sätestatud ka proportsionaalse tasu võimalus, mis tuleks kindlaks määrata liikmesriigi õiguses. Sellisel juhul tuleks liikmesriigi õiguses määrata kindlaks ka asjakohase tasu arvutamiseks kohaldatav meetod. Selle meetodi puhul tuleks vältida ebakõla juurdepääsu parandusmeetmetega, mida riikide reguleerivad asutused võivad kehtestada ringhäälingu jaoks kasutatavate ülekandeteenuste pakkujate suhtes, kes on tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks. Kui tähtajalises lepingus nähakse ette erinev meetod, peaks seda meetodit olema võimalik jätkuvalt kohaldada lepingu kogu kehtivusajal. Kui puuduvad riigisisesed sätted tasu kohta, peaksid raadio- ja telekanalite pakkujad ning nende kanalite edastamiseks kasutatavate elektroonilise side võrkude pakkujad saama proportsionaalse tasu kokku leppida lepingus.

(317) Õigusraamistik ja selle juhtimisstruktuurid, sealhulgas komisjon, riikide reguleerivad ja muud pädevad asutused, BEREC ja BERECi Büroo, on andnud häid tulemusi siseturu ühtlustamisel. Liikmesriikide turud on siiski endiselt killustatud ning elektroonilise side võrkude ja teenuste siseturgu ei ole veel saavutatud. See mõjutab elektroonilise side teenuste pakkujaid, kes tegelevad piiriülese äritegevusega või tegutsevad märkimisväärses arvus liikmesriikides, sealhulgas BERECi suuniste olemasolu korral. Hindamise käigus tehti eelkõige kindlaks kolm probleemset küsimust: esiteks riikide suur mõju BERECile, mis võib muuta BERECi töö mõju siseturule, teiseks riikide reguleerivate asutuste pädevuse asümmeetriline laiendamine, mis põhjustab ebajärjepidevust riikide reguleerivate asutuste panuses BERECi töösse, ning kolmandaks ressursside piiratus ja struktuursed puudused, mis mõjutavad BERECi suutlikkust täita talle määratud ülesandeid. Seepärast tuleb juhtimisraamistikku arendada, et toetada elektroonilise side siseturu väljakujundamist kogu liidus – sel eesmärgil tuleb omakorda tagada järjepidevus normide kohaldamisel ja tihedam koordineerimine riigi tasandil riikide reguleerivate asutuste ja muude pädevate asutuste vahel, liidu tasandil liidu organite ja asutuste vahel ning riigi ja liidu tasandi vahel.

(318) Teatavaid ülesandeid peaksid täitma üksnes riikide reguleerivad asutused, nimelt asutused, kes on sõltumatud nii sektorist kui ka mis tahes välisest sekkumisest või poliitilisest survest. Tagamaks, et kõik riikide reguleerivad asutused on pädevad täitma vajalikke ülesandeid ja et BERECi töö kajastab hästi liikmesriikide seisukohti, tuleks neid ülesandeid laiendada näiteks ülesannetega, mis on seotud teatiste ja üheainsa piiriülese loa menetlemisega üldloakorra alusel, ning ülesannetega, mis on seotud kiudoptilistele võrkudele ülemineku meetmete rakendamisega või valmisoleku ja

vastupanuvõime toetamisega. Võttes eelkõige arvesse riikide reguleerivate asutuste asjatundlikkust turu reguleerimise ja konkurentsi valdkonnas, peaksid nad olema pädevad otsustama sageduste eraldamise menetluste selliste aspektide üle, mis kujundavad turgu ja on seotud konkurentsiga. Kui ei ole sätestatud teisiti, peaks liikmesriikidel olema õigus määrata muid käesolevas määruses sätestatud regulatiivseid ülesandeid kas riikide reguleerivatele asutustele või muudele pädevatele asutustele. Liikmesriigid peaksid edendama riikide reguleerivate asutuste pädevuse stabiilsust seoses liidu elektroonilise side õigusraamistiku ülevõtmisest tulenevate ülesannete, sealhulgas eelkõige nende ülesannete jaotusega, mis on seotud turukonkurentsi ja turule sisenemisega. Kui ülesanded antakse muule pädevale asutusele, peaks ta enne otsuse tegemist konsulteerima riigi reguleeriva asutusega. Vastavalt hea koostöö põhimõttele peaksid riikide reguleerivad ja muud pädevad asutused oma ülesannete täitmisel teavet vahetama.

(319) Liikmesriigid peaksid teatama komisjonile riigi reguleeriva asutuse ja muude pädevate asutuste nimed. Trasside rajamise õiguste andmiseks pädevate asutuste puhul peaks olema võimalik viidata teatamiskohustuse täitmiseks määruse (EL) 2024/1309 kohaselt loodud ühtsele teabepunktile.

(320) Kooskõlas reguleerija ja operaatori tegevuse lahususe põhimõttega peaksid liikmesriigid kindlustama riigi reguleerivate ja muude pädevate asutuste sõltumatuse, et tagada nende otsuste erapooletus. Nimetatud sõltumatuse nõue ei piira liikmesriikide institutsionaalset sõltumatust, nende põhiseaduslikke kohustusi ega neutraalsuse põhimõtet seoses omandi õigusliku režiimiga, nagu on ette nähtud ELi toimimise lepingu artiklis 345.

(321) Selleks et tagada õigusraamistiku tulemuslik kohaldamine ning suurendada riigi reguleeriva asutuse autoriteeti ja otsuste prognoositavust, tuleks riigi reguleerivat asutust kaitsta välise sekkumise ja poliitilise surve eest, mis võivad kahjustada tema menetletavate küsimuste sõltumatut hindamist. Sellise välise mõju tõttu ei sobi õigusraamistiku alusel riigi reguleeriva asutuse ülesandeid täitma riigi seadusandlik kogu. Seepärast peaksid liikmesriigid eelnevalt kehtestama normid riigi reguleeriva asutuse juhi ametist vabastamise põhjuste kohta, et kõrvaldada kõik põhjendatud kahtlused kõnealuse asutuse erapooletuse ning välistest teguritest sõltumatuse suhtes. Meelevaldse ametist vabastamise vältimiseks peaks ametist vabastataval isikul olema õigus taotleda pädevalt kohtult, et see kontrolliks, kas ametist vabastamiseks olid mõjuvad põhjused, mis on sätestatud käesolevas määruses. Selline ametist vabastamine peaks olema seotud ainult juhi või liikme isikuomaduste või kutsekvalifikatsiooniga. On oluline, et riigi reguleerivatel asutustel oleks oma eelarve, mis võimaldaks neil eelkõige võtta tööle piisava arvu kvalifitseeritud töötajaid. Läbipaistvuse tagamiseks tuleks see eelarve igal aastal avaldada. Asutused peaksid saama oma eelarve piires iseseisvalt hallata nii oma rahalisi vahendeid kui ka inimressursse. Kui ettevõtjad, kes panustavad riigi reguleeriva või muu pädeva asutuse eelarvesse haldustasude kaudu, kuuluvad liikmesriigile või kui liikmesriigid kontrollivad selliseid ettevõtjaid, peaksid need liikmesriigid erapooletuse huvides tagama, et omandi või kontrolliga seotud tegevused on struktuuriliselt lahutatud eelarve kontrollimisest.

(322) Riigi reguleeriva asutuse sõltumatust tuleks veelgi kindlustada, et selle juht ja liikmed ei laseks end mõjutada välisel survel, ning selleks tuleks ette näha minimaalne ametisse määramise kvalifikatsioon ja ametiaja minimaalne kestus. Peale selle peaksid liikmesriigid seaduste ostmise riski maandamiseks, järjepidevuse tagamiseks ja sõltumatuse suurendamiseks kaaluma juhatuse juhi või liikmete ametiaja pikendamise

võimaluse piiramist ning looma juhatuse ja tippjuhtkonna asjakohase rotatsiooni korra. Selle võiks korraldada näiteks nii, et kollegiaalse kogu esimesed liikmed nimetatakse ametisse eri pikkusega ajavahemikuks, et nii nende kui ka edaspidi nende järglaste ametiajad ei lõpeks samal ajal.

(323) Riikide reguleerivad asutused peaksid kandma vastutust selle eest, mil viisil nad oma ülesandeid täidavad, ning neil peaks olema kohustus sellest aru anda. See kohustus peaks tavapäraselt seisnema pigem iga-aastases aruande esitamise kohustuses kui vajaduspõhistes aruandenõuetes, sest kui vajaduspõhiseid aruandenõudeid peaks esitatama ebaproportsionaalselt, võib see piirata asutuste sõltumatust või takistada neid oma ülesannete täitmisel.

(324) Riikide reguleerivatel asutustel peaks olema neile määratud ülesannete täitmiseks piisavad rahalised vahendid ja inimressursid. Selleks et BERECit tugevdada ja esinduslikumaks muuta ning kindlustada eksperdiarvamuste, kogemuste ja teadmiste olemasolu kõigi riiklike turgude konkreetse olukorra kohta, peaks iga liikmesriik tagama oma riigi reguleerivale asutusele piisavad rahalised vahendid ja inimressursid, mis on vajalikud BERECi töös täiel määral osalemiseks.

(325) Komisjon asutas algselt BERECi 2002. aastal[59] komisjoni ekspertide töörühmana, mida nimetati elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste Euroopa reguleerivate organite töörühmaks (edaspidi „Euroopa reguleerivate asutuste töörühm“) ning mille ülesanne oli nõustada ja abistada komisjoni elektroonilise side võrkude ja teenuste siseturu konsolideerimisel ning tagada järjepidevate reguleerimistavade areng ja liidu elektroonilise side õigusaamistiku järjepidev kohaldamine. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 1211/2009[60] asutati BEREC liidu organina, mis koosneb riikide reguleerivatest asutustest ja asendab Euroopa reguleerivate asutuste töörühma ning mida toetab büroo – liidu organ, millel on juriidilise isiku staatus ning mis loodi selleks, et täita kõnealuses määruses nimetatud ülesandeid, eelkõige osutada BERECile professionaalseid ja haldusalaseid tugiteenuseid. BERECile tõhusa toe pakkumiseks oli büroo õiguslikult, halduslikult ja majanduslikult sõltumatu. Määrusega (EL) 2018/1971 asutati BERECi Tugiamet (edaspidi „BERECi Büroo“) liidu ametina BERECi toetamiseks. Üldiselt on BERECi ja BERECi Büroo hindamine näidanud, et mõlemad on täitnud oma ülesandeid ja eesmärke tulemuslikult ning seega on senine korraldus toiminud hästi ja selle võib säilitada.

(326) Oma ülesannete täitmiseks peaks BEREC ühendama riikide reguleerivate asutuste ja digivõrkude ameti töötajate eksperditeadmised. BEREC peaks püüdma tagada kõigi riikide reguleerivate asutuste osalemise tema reguleerimisülesannete täitmises ja BERECi toimimises.

(327) BEREC toimib riikide reguleerivate asutuste vahelise ning riikide reguleerivate asutuste ja komisjoni vahelise koostööfoorumina kõikide nende liidu õigusraamistikust tulenevate ülesannete täitmisel. BEREC toimib ka asutusena, kes analüüsib ja arutab elektroonilise side valdkonna küsimusi ning annab nende kohta nõu Euroopa Parlamendile, nõukogule ja komisjonile.

---

[59] Komisjoni 29. juuli 2002. aasta otsus 2002/627/EÜ, millega luuakse elektrooniliste sidevõrkude ja -teenuste Euroopa reguleerivate organite töörühm (EÜT L 200, 30.7.2002, lk 38, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2002/627/oj).

[60] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta määrus (EÜ) nr 1211/2009, millega luuakse elektroonilise side Euroopa reguleerivate asutuste ühendatud amet (BEREC) ja büroo (ELT L 337, 18.12.2009, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2009/1211/oj).

(328) BEREC peaks abistama ja nõustama liidu institutsioone ja riikide reguleerivaid asutusi, sealhulgas seoses digitaalsete turgude üldist dünaamikat puudutavate küsimuste asjaomase regulatiivse mõjuga või nende suhetes, aruteludes ja teabevahetuses kolmandate isikutega ning parimate reguleerimistavade levitamisel kolmandatele isikutele. Lisaks panusele komisjoni avalikesse konsultatsioonidesse peaks BEREC andma komisjonile taotluse korral nõu seadusandlike ettepanekute koostamisel. Lisaks peaks BEREC olema võimeline andma nõu Euroopa Parlamendile ja nõukogule nende taotluse korral või omal algatusel.

(329) Võttes arvesse elektroonilise side teenuseid pakkuvate sektorite üha suurenevat lähenemist ja nende sektorite arenguga seotud regulatiivsete küsimuste horisontaalset mõõdet, peaksid BEREC ja digivõrkude amet tegema koostööd riikide reguleerivate asutuste, muude liidu organite, asutuste ja nõuanderühmadega, eelkõige raadiospektripoliitika ametiga, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2018/1725[61] loodud Euroopa Andmekaitseinspektoriga, määrusega (EL) 2016/679 loodud Euroopa Andmekaitsenõukoguga, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga 2010/13/EL loodud audiovisuaalmeedia teenuste Euroopa regulaatorasutuste rühmaga, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 526/2013[62] loodud Euroopa Liidu Võrgu- ja Infoturbeametiga, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 912/2010[63] loodud Euroopa GNSSi Agentuuriga, Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EÜ) nr 2006/2004[64] loodud tarbijakaitsealase koostöö võrgustikuga, Euroopa konkurentsivõrgustikuga ning Euroopa standardiorganisatsioonidega, samuti olemasolevate komiteedega (nt sidekomitee ja raadiospektrikomitee), ilma et see piiraks nimetatud asutuste rolli. Asjakohasel juhul peaksid BEREC ja digivõrkude amet tegema koostööd ka liikmesriikide asjaomaste pädevate asutustega konkurentsi, tarbijakaitse, küberturvalisuse ja andmekaitse valdkonnas ning kolmandate riikide pädevate asutustega, eelkõige reguleerivate asutustega, kes on pädevad elektroonilise side valdkonnas, ja/või nendest asutustest koosnevate rühmadega ning rahvusvaheliste organisatsioonidega, kui see on vajalik nende ülesannete täitmiseks. BERECil peaks olema õigus pidada avalikke konsultatsioone huvitatud isikutega.

(330) BERECil kui riikide reguleerivate asutuste ja komisjoni esindajatest koosneval tehnilisel asutusel, kellel on eriteadmised elektroonilise side alal, on parim positsioon selleks, et talle saaks anda ülesandeid, mis hõlmavad panustamist turu reguleerimise

---

61 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2018/1725/oj).

62 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta määrus (EL) 2019/881, mis käsitleb ENISAt (Euroopa Liidu Küberturvalisuse Amet) ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia küberturvalisuse sertifitseerimist ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 526/2013 (küberturvalisuse määrus) (ELT L 151, lk 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/881/oj).

63 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. aprilli 2021. aasta määrus (EL) 2021/696, millega luuakse liidu kosmoseprogramm ja Euroopa Liidu Kosmoseprogrammi Amet ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) nr 912/2010, (EL) nr 1285/2013 ja (EL) nr 377/2014 ning otsus nr 541/2014/EL (ELT L 170, lk 69, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2021/696/oj).

64 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2017. aasta määrus (EL) 2017/2394 tarbijakaitsealaste õigusaktide täitmise tagamise eest vastutavate liikmesriigi asutuste vahelise koostöö kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 2006/2004 (ELT L 345, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2017/2394/oj).

riigisiseste meetmete eelnõudega seotud tõhusatesse siseturumenetlustesse ning vajalike suuniste andmist riikide reguleerivatele asutustele ja muudele pädevatele asutustele ühiste kriteeriumide ja järjepideva regulatiivse lähenemisviisi tagamiseks. Digivõrkude ametil peaksid olema vahendid BERECi toetamiseks kõigis tema regulatiivsetes ülesannetes. See ei piira selliste ülesannete täitmist, mis on antud riikide reguleerivatele asutustele, kes on elektroonilise side turgudele kõige lähemal ja tunnevad nende kohalikke tingimusi kõige paremini.

(331) Selleks et aidata kaasa käesoleva määruse eesmärkide saavutamisele, peaks BEREC lisaks oma praegustele ülesannetele edendama tulemuslikku koostööd elektroonilise side võrkude pakkujate ja tihedalt seotud sektorites tegutsevate ettevõtjate vahel ning andma sel otstarbel välja suunised ökosüsteemis toimuva koostöö hõlbustamiseks tehnilistes ja ärilistes küsimustes, mis on seotud elektroonilise side teenuste või infoühiskonna teenuste osutamisega ning uuenduslike toodete ja teenuste pakkumisega eelkõige lõppkasutajate huvides ja konkurentsiõiguse normide kohaselt. BERECile tuleks anda ka uued vastupanuvõime ja valmisolekuga seotud ülesanded, sealhulgas ülesanne võtta vastu digivõrkude ameti koostatav liidu digitaristute valmisolekukava. Samuti peaks BEREC vastu võtma suunised tehniliste ja õiguslike meetmete kohta, mis võiksid liidus lõppkasutajaid tulemuslikult pettuste eest kaitsta.

(332) BERECi reguleerivate asutuste nõukogu liikmed tuleks üldjuhul ametisse nimetada riikide reguleerivate asutuste juhtide või kollegiaalse kogu liikmete hulgast ning seda peaksid tegema riikide reguleerivad asutused. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu esimehe rolli roteerumine peaks tagama BERECi töö järjepidevuse. Lisaks soodustatakse aseesimeeste rollide roteerumist.

(333) BEREC peaks olema suuteline tegutsema liidu huvides, sõltumata igasugusest välisest sekkumisest, sealhulgas poliitilisest survest või ärilisest sekkumisest. Seetõttu on oluline tagada, et reguleerivate asutuste nõukogu liikmeteks nimetatud isikutel oleks võimalikult suur isiklik ja funktsionaalne sõltumatus. Sellisel tasemel isiklik ja funktsionaalne sõltumatus on riigi reguleeriva asutuse juhil või selle kollegiaalse kogu liikmel või nende asendajatel. Täpsemalt peaksid nad oma ülesannete täitmisel olema sõltumatud ja objektiivsed, ei peaks küsima ega võtma vastu juhiseid ning nad peaksid olema kaitstud meelevaldse ametist vabastamise eest. Reguleerivate asutuste nõukogu asendusliikme ülesandeid võib täita ka riigi reguleeriva asutuse juht, kollegiaalse kogu liige, nende kummagi asendaja või riigi reguleeriva asutuse muu esindaja, kes tegutseb reguleerivate asutuste nõukogu asendatava liikme nimel ja tema volituste piires.

(334) BEREC peaks esitama eksperdiarvamusi ja looma usalduse tänu oma sõltumatusele, nõuannete ja teabe kvaliteedile, menetluste ja töömeetodite läbipaistvusele ning ülesannete hoolikale täitmisele digivõrkude ameti toel. BERECi sõltumatus ei tohiks takistada reguleerivate asutuste nõukogul pidamast arutelusid kavandite alusel, mille on tema juhtimisel koostanud töörühmad.

(335) Raadiospektripoliitika töörühm loodi algselt otsusega 2002/622/EÜ, et aidata kaasa siseturu arengule ja toetada liidu tasandi raadiospektripoliitika väljatöötamist. Otsus 2002/622/EÜ asendati hiljem komisjoni 11. juuni 2019. aasta otsusega. Raadiospektripoliitika töörühm abistab ja nõustab komisjoni raadiospektripoliitikaga seotud küsimustes. Sellised küsimused on näiteks raadiospektri kättesaadavus, ühtlustamine ja jaotamine, teabe jagamine raadiospektri jaotamise, kättesaadavuse ja kasutamise kohta, raadiospektri kasutusõiguste andmise meetodid, raadiospektri ümberkorraldamine, ümberjaotamine, hindamine ja tõhus kasutamine ning inimeste tervise kaitsmine. Raadiospektripoliitika töörühm annab raadiospektriga seotud

küsimustes taotluse alusel nõu ka Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Raadiospektripoliitika töörühm on kujunenud kohaks, kus liikmesriigid saavad koordineerida direktiivi (EL) 2018/1972 kohaste raadiospektriga seotud kohustuste rakendamist, ning töörühmal on keskne roll sellistes siseturu jaoks olulistes valdkondades nagu raadiospektri piiriülene koordineerimine ja standardimine.

(336) Üldiselt on raadiospektripoliitika töörühma tegevus andnud väärtuslikku teavet komisjoni järelduste tegemiseks, aidanud kaasa siseturu arengule ja toetanud liidu tasandi raadiospektripoliitika väljatöötamist ning sidusrühmad olid selle tegevusega rahul. Raadiospektripoliitika töörühm ei ole oma arvamuste puhul siiski täielikult ära kasutanud volitusi nõustada liidu institutsioone raadiospektripoliitika laiemates aspektides (nt majandus-, poliitika-, kultuuri-, strateegia-, julgeoleku-, tervishoiu- ja sotsiaalküsimustes), osaliselt seetõttu, et puudub sobiv tugistruktuur. BERECi ja raadiospektripoliitika töörühma vaheline tihe koostöö juhtudel, kui raadiospektriküsimustel on regulatiivne mõju, nagu on ette nähtud direktiiviga (EL) 2018/1972, on praktikas piirdunud üksikute ühisarvamuste või -aruannetega. Nii BEREC kui ka raadiospektripoliitika töörühm on sisulises töös tuginenud oma liikmete ressurssidele, mis tähendab, et nende suutlikkust BERECi ja raadiospektripoliitika töörühma tööle tulemuslikult kaasa aidata mõjutavad riikide ametiasutuste võimalikud piirangud, olgu need siis eelarvelised, personali või töökoormusega seotud piirangud.

(337) Käesolevast määrusest tulenevad uued ülesanded, näiteks seoses raadiospektri kasutamisega satelliitide poolt ja raadiospektri ühtse turu menetlusega, eeldavad raadiospektripoliitika töörühma tugevdamist. Töörühm peaks arenema komisjoni nõuanderühmast BERECiga sarnaseks asutuseks ning digivõrkude amet peaks andma sellele piisavat haldusalast ja professionaalset tuge. Seega luuakse käesoleva määrusega raadiospektripoliitika amet, mis asendab raadiospektripoliitika töörühma. Raadiospektripoliitika ametil peaks jätkuvalt olema nõuandev roll raadiospektripoliitika kujundamisel liidus. Komisjon, Euroopa Parlament ja nõukogu võivad igal ajal taotleda raadiospektripoliitika ametilt arvamuse või aruande vastuvõtmist kõigis raadiospektripoliitikaga seotud küsimustes. Oma arvamustes peaks raadiospektripoliitika amet võtma arvesse muu hulgas tehnilisi, majanduslikke, poliitilisi, kultuurilisi, strateegilisi, sotsiaalseid ja tervishoiuga seotud aspekte, samuti raadiospektri kasutajate mitmesuguseid, potentsiaalselt vastuolulisi vajadusi, et tagada õiglane, mittediskrimineeriv ja proportsionaalne tasakaal. Lisaks peaks raadiospektripoliitika amet täitma käesolevast määrusest tulenevaid uusi ülesandeid.

(338) Kuna raadiospektripoliitikaga seotud ülesanded nõuavad riikide mitmesuguste, spektriküsimuste eest vastutavate pädevate asutuste, sealhulgas poliitilisi otsuseid tegevate organite eksperditeadmisi, ei saa raadiospektripoliitika ameti ülesandeid anda BERECile, mis koosneb riikide reguleerivatest asutustest, kellel ei pruugi olla spektripoliitika küsimustes pädevust.

(339) Raadiospektripoliitika amet peaks koosnema raadiospektripoliitika ameti nõukogust ja töörühmadest. Töörühmad peaksid tegema ettevalmistustöid raadiospektripoliitika ameti nõukogu arutelude jaoks samamoodi nagu allrühmad on teinud seda raadiospektripoliitika töörühma puhul.

(340) Raadiospektripoliitika ameti nõukogusse peaksid kuuluma liikmesriikide kõrgetasemelised eksperdid, kes vastutavad strateegilise raadiospektripoliitika eest. Need eksperdid võivad olla riikide reguleerivate asutuste või muude pädevate asutuste töötajad. Raadiospektripoliitika ameti koosolekutel peaksid riikide delegatsioonid –

olenemata sellest, kas vastutus raadiospektri eest on jagatud erinevate riigiasutuste vahel – esitama konsolideeritud ja kooskõlastatud riikliku seisukoha, milles ei võeta arvesse üksnes siseturgu, vaid ka avalikku korda ja julgeolekut, elanikkonnakaitset ja kaitsepoliitikat, kuna need poliitikavaldkonnad võivad mõjutada kogu raadiospektri korraldust.

(341) Raadiospektripoliitika töörühma praegune korraldus, mille kohaselt on esimehe ametiaeg kaks aastat, mille lõpus asendatakse ta aseesimehega, on aidanud tagada raadiospektripoliitika töörühma töö järjepidevuse. Seega peaks sarnane kord jätkuma ka raadiospektripoliitika ameti nõukogu esimehe ja aseesimehe puhul.

(342) Raadiospektripoliitika ameti töö vaatlejana tuleks kutsuda osalema CEPT, sest raadiospektripoliitika ameti tegevusel on märkimisväärne mõju raadiospektrile üleeuroopalisel tasandil ning CEPTil ja sellega seotud asutustel on ulatuslikud tehnilised teadmised raadiospektri haldamise valdkonnas. Samuti on asjakohane lähtuda CEPTi teadmistest talle otsuse nr 676/2002/EÜ kohaselt antud volitustele tuginedes, et töötada välja tehnilised rakendusmeetmed sageduste jaotamise ja teabe kättesaadavuse valdkonnas. Pidades silmas Euroopas toimuva standardimise tähtsust raadiospektrit kasutavate seadmete arendamise jaoks, on oluline kaasata vaatlejana ka Euroopa Telekommunikatsioonistandardite Instituut (ETSI).

(343) Vajaduse korral ja igat üksikjuhtu eraldi käsitledes peaks BERECi reguleerivate asutuste nõukogul, raadiospektripoliitika ameti nõukogul ja digivõrkude ameti haldusnõukogul olema võimalik kutsuda oma koosolekutele vaatlejana osalema iga isikut, kelle arvamus võiks olla asjakohane näiteks tema rolli ja eksperditeadmisi arvesse võttes. Vaatleja staatus ei tohiks olla alaline ja seetõttu tuleks kutse osaleda reguleerivate asutuste nõukogu, raadiospektripoliitika ameti või haldusnõukogu koosolekutel esitada konkreetse koosoleku kohta. Võttes arvesse teatavate selliste arutelude tundlikku ja konfidentsiaalset iseloomu, mida BEREC ja raadiospektripoliitika ameti liikmed võivad olla kohustatud pidama, et täita oma ülesandeid, mis on seotud näiteks vastupanuvõimega või millel on tugev liidu mõõde, tuleb anda komisjonile õigus nõuda, et BERECi ja raadiospektripoliitika ameti koosolekutel osalemine oleks piiratud. Samasugune võimalus nõuda osalemise piiramist tuleks anda BERECi ja raadiospektripoliitika ameti esimeestele, kes võivad seda taotleda kokkuleppel digivõrkude ameti direktoriga.

(344) BERECi reguleerivate asutuste nõukogul, raadiospektripoliitika ameti nõukogul ja digivõrkude ameti haldusnõukogul peaks olema vähemalt kaks korralist koosolekut aastas. Arvestades varasemaid kogemusi ning BERECi ja raadiospektripoliitika ameti suuremat rolli, võib BERECi reguleerivate asutuste nõukogul, raadiospektripoliitika ameti nõukogul või digivõrkude ameti haldusnõukogul olla vaja pidada täiendavaid koosolekuid. BERECi ja raadiospektripoliitika ameti koostöö edasiseks tõhustamiseks võib kokku kutsuda reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu ühiskoosolekuid, et arutada nii BERECi kui ka raadiospektripoliitika ameti jaoks olulisi küsimusi.

(345) BERECi ning raadiospektripoliitika ameti suuniste, arvamuste, aruannete ja muude dokumentide ühtse turu mõõtme edasiseks suurendamiseks peaks hääletamisel olema vajalik lihthäälteenamus.

(346) Kogemused on näidanud, et enamikku BERECi ja raadiospektripoliitika ameti ülesannetest saab paremini täita töörühmade kaudu. BERECi töörühmad peaksid alati tagama kõigi riikide reguleerivate asutuste seisukohtade ja panuste võrdse arvessevõtmise, samal ajal kui raadiospektripoliitika ameti töörühmad peaksid tagama

kõigi raadiospektripoliitika ameti liikmete seisukohtade ja panuste võrdse arvessevõtmise. Riikide reguleerivad asutused ja vajaduse korral raadiospektri eest vastutavad pädevad asutused peaksid ametisse nimetamise taotlustele kiiresti reageerima, et tagada töörühmade kiire loomine, seda eelkõige töörühmade puhul, mis on seotud tähtajaliste menetlustega. Töörühmades peaks olema võimalik osaleda komisjoni ekspertidel. Selleks et veelgi suurendada BERECi ja raadiospektripoliitika ameti töö mõju siseturule, peaksid digivõrkude ameti spetsialistid samuti süstemaatiliselt toetama töörühmade tegevust ja sellele kaasa aitama. Seepärast peaksid BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu moodustama digivõrkude ameti kaudu töörühmad ja nimetama ametisse nende esimehed, kes esindavad võimaluse korral erinevaid riikide reguleerivaid asutusi ja vajaduse korral raadiospektri eest vastutavaid pädevaid asutusi ning digivõrkude ametit, võttes arvesse digivõrkude ameti töötajate eksperditeadmisi ja olemasolu.

(347) Kui BERECi töörühm hindab siseturu menetluse käigus riigi reguleeriva asutuse esitatud riigisisese meetme eelnõud ja töötab vajaduse korral välja arvamuse eelnõu, ei tohiks teda mõjutada meetme kohta ettepaneku teinud riigi reguleeriva asutuse ega komisjoni seisukohad. Samuti ei tohiks raadiospektripoliitika ametit ega BERECi töörühmi, kes käsitlevad raadiospektri ühtse turu menetluse käigus teatatud riigisiseste meetmete eelnõusid, mõjutada meetme kohta ettepaneku teinud pädeva asutuse ega komisjoni seisukohad. Seetõttu ei tohiks komisjoni ja asjaomase riigi reguleeriva asutuse või spektri eest vastutava pädeva asutuse eksperdid erandina osaleda BERECi või raadiospektripoliitika ameti asjaomase töörühma koosolekutel.

(348) Raadiospektripoliitika töörühmal on olnud oluline osa liidu ettevalmistustes ülemaailmseteks raadiosidekonverentsideks, kuna töörühm on teinud koos komisjoniga kindlaks ülemaailmsete raadiosidekonverentside päevakorrapunktid, mis võivad mõjutada liidu õigust, poliitikat või programme, ning soovitanud seisukohti, mille liit peaks ülemaailmsetel raadiosidekonverentsidel võtma. Kuna neid soovitusi ei tohiks mõjutada ükski ELi-väline haldusasutus, on raadiospektripoliitika töörühma asjaomase allrühma liikmed üksnes liikmesriikide ja komisjoni eksperdid. Selline kord peaks jätkuma pärast seda, kui raadiospektripoliitika töörühma ülesanded on üle võtnud raadiospektripoliitika amet.

(349) Kui see on asjakohane ja sõltuvalt ametiasutuste ülesannete jaotusest igas liikmesriigis, tuleks kutsuda osalema muid pädevaid asutusi ning nende seisukohti tuleks arvesse võtta BERECi asjaomases töörühmas, kus nende eksperditeadmisi vajatakse. Kui muude pädevate asutuste eksperdid ei saa sellistel koosolekutel osaleda, peaksid riikide reguleerivad asutused tõendama, et nende seisukohti on arvesse võetud. Igal juhul tuleks säilitada BERECi sõltumatus. Üldjuhul peaksid BERECi ja raadiospektripoliitika ameti töörühmadel olema konkreetsed volitused ja töörühmad tuleks laiali saata kohe, kui nende volitused lõpevad. Sel viisil oleks BERECi ja raadiospektripoliitika ameti töö paindlikum ning eksperte kaasataks siis, kui seda on vaja, ja nii kauaks, kui vaja. Samal ajal peaks olema võimalik luua BERECi või raadiospektripoliitika ameti alalisi töörühmi, kui nende tegevus on korduv.

(350) Raadiospektripoliitika töörühma praegune tava töötada kaheaastase tööprogrammi alusel on osutunud positiivseks, kuna see on taganud tegevuse järjepidevuse kahe aasta jooksul ilma tarbetut halduskoormust tekitamata. See on võimaldanud kaasata riiklikke eksperte mõistlikumalt, kuna raadiospektripoliitika töörühma tegevust on korraldatud sõltuvalt selle kiireloomulisusest ja tundlikkusest, tänu millele suudeti kõik tegevused lõpule viia hiljemalt kaheaastase perioodi lõpuks. See hea tava peaks jätkuma

raadiospektripoliitika ametis ja selle peaks üle võtma ka BEREC. Komisjonil peaks olema võimalik taotleda BERECilt või raadiospektripoliitika ametilt arvamust igal ajal kaheaastase tsükli jooksul, isegi kui taotlusega seotud tegevus jätkuks järgmises kaheaastases tsüklis.

(351) Halduskoormuse vähendamiseks peaksid nii BEREC kui ka raadiospektripoliitika amet võtma iga kahe aasta järel kooskõlas oma tööprogrammidega vastu aruande oma tegevuse kohta.

(352) Selleks et tagada liidu elektroonilise side ja raadiospektripoliitika õigusraamistiku ühtne ja järjepidev kohaldamine, on vaja tugevdada BERECi ja raadiospektripoliitika ameti vahelist koostööd. Võttes arvesse elektroonilise side reguleerimise ja raadiospektri haldamise üha suuremat omavahelist seotust, on väga oluline teha struktureeritud, korrapärast ja süstemaatilist koostööd, sealhulgas ühiskoosolekute ja ühiste töörühmade kaudu, et vältida õiguslikku killustatust, suurendada poliitika sidusust ja toetada siseturu tulemuslikku toimimist.

(353) BERECi ja raadiospektripoliitika ameti vahelise koostöö tõhustamiseks peaksid BERECi reguleerivate asutuste nõukogu esimees ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu esimees kohtuma vähemalt kaks korda aastas. Selleks et lahendada BERECi ja raadiospektripoliitika ameti vahelist tihedat koostööd nõudvaid küsimusi, peaksid esimehed tegema oma vastavatele nõukogudele ettepanekud ühistegevuse, sealhulgas ühiste rakkerühmade loomise kohta. Küsimusi, mille puhul tuleb teha tihedat koostööd, tuleks kirjeldada ka BERECi ja raadiospektripoliitika ameti tööprogrammides. Valdkonnad, kus on soovitatav teha rohkem koostööd, võiksid hõlmata vastastikust huvi pakkuvaid regulatiivseid küsimusi, eelkõige raadiospektrialast turu reguleerimist ja konkurentsi, samuti satelliitsidet, vertikaalseid tööstusharusid, 5G- ja 6G-võrke ning tulevast mobiilsidet.

(354) Praegu BERECile peamiselt haldustuge pakkuva BERECi Büroo rolli tuleks suurendada, et ta toetaks BERECit ja raadiospektripoliitika ametit halduskküsimustes ning annaks eksperditeadmisi vastavate ülesannete sisu kohta. Selleks tuleks kohandada BERECi Büroo struktuuri ja suurendada selle eelarvevahendeid. BERECi Büroo uus ametlik nimi peaks olema digivõrkude amet. Ameti nime lühivorm peaks olema ODN (*Office for Digital Networks*).

(355) Võttes arvesse elektroonilise side võrkude ja digivõrgutaristute kasvavat keerukust ja strateegilist tähtsust ning nende aina suuremat omavahelist seotust raadiospektripoliitikaga, on vaja luua liidu tasandil tugevdatud tugistruktuur. Digivõrkude ametil peaks olema keskne roll eksperditeadmiste ja analüüsivõimekuse pakkumisel ning tegevuse koordineerimisel BERECi ja raadiospektripoliitika ameti toetamiseks, austades samal ajal täielikult nende volitusi ja sõltumatust. Tugevdatud ja struktureeritud toetus liidu tasandil on oluline, et tagada liidu õiguse järjepidev kohaldamine, suurendada reguleerimise ja poliitika sidusust, vältida siseturu killustumist ning toetada liidu digieesmärkide tulemuslikku saavutamist.

(356) Digivõrkude amet peaks tagama BERECi ja raadiospektripoliitika ameti töö jaoks kogu vajaliku professionaalse ja haldusalase toe, sealhulgas rahandusliku, korraldusliku ja logistilise toe ning panustama BERECi ja raadiospektripoliitika ameti töösse.

(357) Selleks et BEREC saaks oma ülesannete täitmiseks piisavat tuge ja et suurendada tema töö mõju siseturule, tuleks käesoleva määrusega anda digivõrkude ametile selgelt kindlaks määratud roll ja ülesanded, näiteks aktiivne osalemine BERECi töörühmade

kõikvõimalikus tegevuses ja sellesse panustamine, kava koostamine liidu tasandi elektroonilise side võrkude, teenuste ja muude digitaristute suurema vastupidavuse ja valmisoleku tagamiseks looduslike või inimtegevusest tingitud häirete, kriiside või vääramatu jõu korral, millel võib olla märkimisväärne kahjulik mõju elanikkonnale või siseturu toimimisele, ning riikide reguleerivate asutuste ja muude pädevate asutuste vahelise koordineerimise toetamine, et hõlbustada ühtsete lubade väljastamist liidus tegutsemiseks. Võttes arvesse, et digivõrkude amet peab talle BERECi, raadiospektripoliitika ameti või komisjoni toetamiseks antud ülesannete täitmiseks koguma ja analüüsima andmeid, on asjakohane anda digivõrkude ametile ülesanne esitada igal aastal informatiivseid aruandeid elektroonilise side ühtse turu saavutamisel tehtud edusammude kohta. Sellistes aruannetes tuleks kirjeldada turuolukorda, turu struktuuri ja käesoleva määruse alusel rakendatud meetmete mõju siseturule, sealhulgas ühinemiste järelmõju turule. Komisjon võib võtta neid aruandeid arvesse digikümnendi aruannete koostamisel.

(358) Digivõrkude ametile tuleks anda ka raadiospektripoliitika ametit toetavaid ülesandeid, näiteks ülesanne pakkuda raadiospektripoliitika ametile ja selle töörühmadele analüütilist, haldus- ja logistilist tuge neile käesoleva määrusega antud ülesannete täitmisel. Digivõrkude amet peaks samuti abistama komisjoni ja raadiospektripoliitika ametit liidu lubade andmisel satelliitvõrkude pakkumiseks ja satelliitsideteenuste osutamiseks ning raadiospektri kasutamiseks satelliitside jaoks, samuti peaks ta aitama komisjoni taotluse korral komisjonil liidu tasandil valikumenetlusi korraldada. Lisaks peaks digivõrkude amet siis, kui komisjon on kehtestanud ühtse kontaktpunkti süsteemi, toimima ühtse kontaktpunktina, et hõlbustada sageduste jaotamist lubade andmise ühiste tingimuste alusel.

(359) Kuna digivõrkude amet luuakse BERECi Büroo asemele, peaks see olema liidu asutus, millel on juriidilise isiku staatus ning õiguslik, halduslik ja majanduslik sõltumatus. Liidu detsentraliseeritud asutusena peaks digivõrkude amet tegutsema oma volituste ja kehtiva institutsioonilise raamistiku piires. Ametit ei tohiks käsitada liidu seisukoha välismaailmale edastajana ega liidu nimel juriidiliste kohustuste võtjana. Selle asukoht peaks jääma Riiga, nagu otsustasid liikmesriikide valitsuste esindajad[65]. Läti Vabariigi valitsuse ja BERECi Büroo vahel sõlmitud esimene asukohaleping jõustus 5. augustil 2011. Hiljem asendati see uue peakorterilepinguga, mis allkirjastati 21. detsembril 2020 vastavalt määruse (EL) 2018/1971 artiklile 47.

(360) Digivõrkude amet peaks koosnema haldusnõukogust ja direktorist.

(361) Digivõrkude ameti haldusnõukogu peaks tegema otsuseid halduskü simustes, nagu eelarve, personal ja auditid, ning BERECi reguleerivate asutuste nõukogu peaks keskenduma BERECi ülesannetega seotud regulatiivsetele küsimustele. Haldusnõukogu peaks koosnema riikide reguleerivate asutuste, komisjoni ja raadiospektripoliitika ameti esindajatest. Põhimõtteliselt peaksid riikide reguleerivate asutuste esindajad haldusnõukogus olema samal ajal ka BERECi reguleerivate asutuste nõukogu liikmed, kusjuures riikide reguleerivatel asutustel peaks olema võimalik määrata teisi esindajaid, kes vastavad samadele nõutele. Arvestades, et digivõrkude ameti ülesanne on toetada ka raadiospektripoliitika ametit, peaks

[65] Liikmesriikide valitsuste esindajate ühisel kokkuleppel 31. mail 2010 tehtud otsus elektroonilise side Euroopa reguleerivate asutuste ühendatud ameti (BEREC) büroo asukoha kohta (2010/349/EL) (ELT L 156, 23.6.2010, lk 12).

raadiospektripoliitika ameti esimees olema haldusnõukogu liige, et tagada raadiospektripoliitika ameti vajaduste piisav arvessevõtmine.

(362) Käesolevas määruses sätestatakse, et haldusnõukogu delegeerib asjakohased ametisse nimetava asutuse volitused direktorile, kellel on õigus need volitused edasi delegeerida. Selle eesmärk on aidata kaasa personali ühtse kontaktpunkti tõhusale juhtimisele taotluste esitamisel ja digivõrkude ameti teavitamisel.

(363) Direktor peaks jääma digivõrkude ameti esindajaks õigus- ja halldusküsimustes. Haldusnõukogu peaks nimetama direktori ametisse raadiospektripoliitika ameti esindaja positiivse arvamuse alusel pärast avatud ja läbipaistvat valikumenetlust, et tagada kandidaatide range hindamine ja kõrge sõltumatuse tase.

(364) Digivõrkude ametil peaks olema oma ülesannete täitmiseks piisavalt töötajaid. Kõiki digivõrkude ametile antud ülesandeid, sealhulgas BERECile ja raadiospektripoliitika ametile professionaalsete ja haldusalaste tugiteenuste pakkumist nende ülesannete täitmisel kooskõlas finants-, personali- ja muude kohaldatavate normidega, ning digivõrkude ametilt nõutavate operatiivülesannete suuremat osakaalu tema haldusülesannetega võrreldes tuleks nõuetekohaselt hinnata ja kajastada vahendite eraldamise programmis.

(365) Kuna tegemist on liidu asutusega, tuleks digivõrkude ameti suhtes kohaldada komisjoni delegeeritud määrust (EL) nr 2019/715[66].

(366) Et tagada digivõrkude ameti sõltumatus ja iseseisvus ning toetada BERECi ja raadiospektripoliitika ameti tööd, peaks digivõrkude ametil olema oma eelarve. See eelarve peaks olema piisav ning kajastama BERECi, raadiospektripoliitika ameti ja digivõrkude ameti lisaülesandeid ja suurenenud rolli. Digivõrkude ametit tuleks rahastada peamiselt liidu üldeelarvest. Selleks et tagada digivõrkude ametile tema ülesannete täitmiseks piisav eelarve, peaks digivõrkude ametil siiski olema võimalik nõuda ettevõtjatelt tasu liidu satelliidilubade ja üleeuroopaliste numeratsiooniressursside saamise ja säilitamise eest. Kõnealuste tasude suuruse ja makseviisid peaks kehtestama komisjon rakendusaktidega. Digivõrkude ameti rahastamine peaks toimuma vastavalt eelarvepädevate institutsioonide kokkuleppele, nagu on sätestatud Euroopa Parlamendi, nõukogu ja Euroopa Komisjoni 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevahelise kokkuleppe[67] punktis 27. Selleks et veelgi laiendada elektroonilise side õigusraamistiku järjepidevat rakendamist, peaksid BERECi reguleerivate asutuste nõukogu, raadiospektripoliitika ameti nõukogu, töörühmad, kui see on asjakohane, ja haldusnõukogu olema avatud kolmandate riikide elektroonilise side või spektripoliitika valdkonnas pädevate asutuste osalusele, kui need kolmandad riigid on sõlminud liiduga sellekohase lepingu, nagu EMP EFTA riigid ja kandidaatriigid.

---

66 Komisjoni 18. detsembri 2018. aasta delegeeritud määrus (EL) 2019/715 raamfinantsmääruse kohta asutustele, mis on asutatud Euroopa Liidu toimimise lepingu ja Euroopa Aatomienergiaühenduse asutamislepingu alusel ning millele osutatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2018/1046 artiklis 70 (ELT L 122, 10.5.2019, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_del/2019/715/oj).

67 Euroopa Parlamendi, Euroopa Liidu Nõukogu ja Euroopa Komisjoni 16. detsembri 2020. aasta institutsioonidevaheline kokkulepe, mis käsitleb eelarvedistsipliini, eelarvealast koostööd ning usaldusväärset finantsjuhtimist, samuti uusi omavahendeid, sealhulgas uute omavahendite kasutuselevõtmise suunas liikumise tegevuskava (ELT L 433I, 22.12.2020, lk 28, ELI: https://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/2020/1222/oj).

(367) BERECil ja raadiospektripoliitika ametil peaks olema õigus leppida pädevate liidu organite, asutuste ja nõuanderühmadega, kolmandate riikide pädevate asutuste ja rahvusvaheliste organisatsioonidega kokku töökorras, millega ei tohiks luua juriidilisi kohustusi. Sellise töökorra eesmärk võiks olla näiteks koostöösuhete arendamine ja regulatiivsetes küsimustes arvamuste vahetamine. Komisjon peaks tagama, et vajalik töökord on kooskõlas liidu poliitika ja prioriteetidega, et BEREC ja raadiospektripoliitika amet tegutsevad oma volituste ja kehtiva institutsioonilise raamistiku piires ning et neid ei käsitata liidu seisukoha välismaailmale edastajana ega liidule rahvusvaheliste kohustuste võtjana. Kolmandate riikide ametiasutustel, kelle peamine vastutusala on elektroonilise side või spektri valdkond, peaks olema võimalik osaleda ilma hääleõiguseta BERECi, raadiospektripoliitika ameti ja digivõrkude ameti töös üksnes juhul, kui on kehtestatud asjakohane töökord.

(368) Selleks et veelgi laiendada elektroonilise side õigusraamistiku järjepidevat rakendamist, peaksid BERECi reguleerivate asutuste nõukogu, raadiospektripoliitika ameti nõukogu, töörühmad ja haldusnõukogu olema avatud kolmandate riikide elektroonilise side või spektripoliitika valdkonnas pädevate asutuste osalusele, kui need kolmandad riigid on sõlminud liiduga asjaomase kokkuleppe, nagu EMP EFTA riigid ja kandidaatriigid.

(369) Et tagada konfidentsiaalsuse kõrge tase ja hoida ära huvide konflikte, tuleks norme, mida neis küsimustes kohaldatakse BERECi, raadiospektripoliitika ameti ja digivõrkude ameti korraldusorganite liikmete suhtes, kohaldada ka nende asendusliikmete suhtes.

(370) Riikide reguleerivad asutused peaksid tegema BERECi ja digivõrkude ametiga koostööd ning andma neile õigeaegselt täpset teavet tagamaks, et BERECil ja digivõrkude ametil on võimalik oma ülesandeid täita. BEREC ja digivõrkude amet peaksid samuti jagama kogu vajalikku teavet komisjoni, riikide reguleerivate asutuste ja muude pädevate asutustega vastavalt lojaalse koostöö põhimõttele. Asjakohastel juhtudel tuleks tagada teabe konfidentsiaalsus. Taotluse piisava põhjendatuse hindamisel peaks BEREC kaaluma, kas taotletud teave on seotud üksnes asjaomastele asutustele antud ülesannete täitmisega. Sama kehtib *mutatis mutandis* raadiospektripoliitika ameti ja raadiospektri eest vastutavate pädevate asutuste kohta.

(371) Digivõrkude amet peaks looma ühise teabe- ja sidesüsteemi, et vältida teabetaotluste dubleerimist ning lihtsustada kõigi asjaomaste asutuste omavahelist suhtlemist.

(372) Komisjon peaks korrapäraselt hindama BERECi, raadiospektripoliitika ameti ja digivõrkude ameti tegevust ning nende institutsioonilise struktuuri tulemuslikkust muutuvas digitaalses keskkonnas. Kui komisjon leiab kõnealuse hindamise tulemusena, et käesoleva määrusega kehtestatud institutsiooniline struktuur ei sobi selle eesmärkide saavutamiseks, eelkõige selleks, et tagada elektroonilise side õigusraamistiku järjepidev rakendamine, peaks ta esitama vajalikud muudatusettepanekud.

(373) Käesoleva määrusega asutatav digivõrkude amet asendab BERECi Büroo, mis asutati määruse (EÜ) nr 2018/1971 alusel juriidilise isiku staatusega detsentraliseeritud asutusena, ning on seoses kõigi omandiõiguste, lepingute, sealhulgas asukoha kindlaksmääramise, juriidiliste kohustuste, töölepingute, finants- ja muude kohustustega selle õigusjärglane. BERECi, raadiospektripoliitika töörühma ja digivõrkude ameti töö järjepidevuse tagamiseks peaksid BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika töörühma praegused liikmed ning BERECi Büroo direktor ja haldusnõukogu liikmed jääma ametisse oma ametiaja lõpuni.

(374) Oma ülesannete tulemuslikuks täitmiseks peavad riikide reguleerivad asutused, muud pädevad asutused ja BEREC koguma teavet turul tegutsevatelt ettevõtjatelt, sealhulgas hindama, kas üldtingimused on kooskõlas käesoleva määrusega, peatamata nende tingimuste kohaldamist hindamise ajaks. Erandina võib samuti olla vaja koguda teavet teistelt ettevõtjatelt, kes tegutsevad sektorites, mis on tihedalt seotud elektroonilise side teenuste sektoriga, nt sisuteenuse pakkujad, kelle käsutuses on teave, mida nad võivad vajada oma ülesannete täitmiseks liidu õiguse kohaselt. Võib juhtuda, et sellist teavet tuleb koguda ka komisjoni nimel, et ta saaks täita oma liidu õigusest tulenevaid kohustusi. Teabetaotlused peaksid olema proportsionaalsed ega tohiks ettevõtjaid liigselt koormata. Riikide reguleerivate asutuste ja muude pädevate asutuste kogutud teave peaks olema üldsusele kättesaadav, välja arvatud juhul, kui teave on konfidentsiaalne vastavalt liikmesriigi õigusnormidele, mis käsitlevad üldsuse juurdepääsu teabele, ning kui ärisaladusi käsitlevatest liidu ja liikmesriigi õigusnormidest ei tulene teisiti.

(375) Tagamaks, et riikide reguleerivad asutused täidavad oma reguleerimisülesandeid tulemuslikult, peaksid nende kogutavad andmed sisaldama raamatupidamisandmeid jaeturgude kohta, mis on seotud selliste hulgimüügiturgudega, kus mõni ettevõtja on tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks ja mida seetõttu reguleerib riigi reguleeriv asutus. Need andmed peaksid sisaldama ka andmeid, mis võimaldaksid riigi reguleerival asutusel hinnata kasutusõigustele seatud tingimuste täitmist, kavandatavate võrgutopoloogia täienduste ja muudatuste mõju konkurentsi arengule ja hulgimüügitoodetele, mida pakutakse teistele isikutele. Teave raadiospektri kasutusõigustele seatud levialaliste kohustuste täitmise kohta on oluline, et oleks tagatud võrkude kasutuselevõtu geograafiliste ülevaadete täielikkus. Seoses sellega peaks pädeval asutusel olema võimalik nõuda, et teave esitataks kohaliku tasandi järgi liigitatuna ja piisavalt detailselt, et saaks teha võrkude geograafilise ülevaate. Välja tuleks töötada ühised vormid ja lähenemisviisid finants- ja statistiliste andmete, võrkude ja teenusekategooriate teabe ning muu turuteabe esitamiseks teenusepakkujate poolt. Kehtestatud aruandlusnõuete muudatused tuleks võimaluse korral hoida minimaalsed.

(376) Liidu kestlikkuseesmärkide toetamiseks on väga oluline, et liit meelitaks ligi investeeringuid kestlikku tegevusse elektroonilise side võrkude ja teenuste valdkonnas. Sellised õigusaktid nagu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2020/852[68] ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv (EL) 2022/2464[69] võimaldavad finants- ja mittefinantsettevõtjatel kasutada ühist määratlust majandustegevuse kohta, mida võib pidada kestlikuks. Elektroonilise side võrkudele keskendutakse eelkõige telekommunikatsioonivõrkude kestlikkust käsitlevas ELi tegevusjuhendis, mille kehtestamine nähti ette komisjoni 18. oktoobri 2022. aasta teatises „ELi tegevuskava energiasüsteemi digitaliseerimise kohta“. Kooskõlas ühekordsuse põhimõttega peavad riikide reguleerivad ja muud pädevad asutused hindama, kas kestlikkusteave, mille ettevõtjad on liidu õiguse kohaselt juba esitanud, on piisav, et nad ise ja BEREC saaksid täita liidu õigusest tulenevaid

[68] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuni 2020. aasta määrus (EL) 2020/852, millega kehtestatakse kestlike investeeringute hõlbustamise raamistik ja muudetakse määrust (EL) 2019/2088 (ELT L 198, 22.6.2020, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2020/852/oj).

[69] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/2464, millega muudetakse määrust (EL) nr 537/2014, direktiivi 2004/109/EÜ, direktiivi 2006/43/EÜ ja direktiivi 2013/34/EL seoses äriühingute kestlikkusaruandlusega (ELT L 322, 16.12.2022, lk 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2464/oj).

reguleerimisülesandeid. Sellega seoses peaks BEREC osana oma horisontaalsetest teabe- ja aruandlussuunistest esitama kestlikkusega seotud aruandekohustuste ülevaate. BEREC peaks tegema koostööd teiste pädevate asutustega, et tagada tõhus andmete kogumine muudest kestlikkusega seotud aruannetest, mis on nõutavad liidu õiguse kohaselt või sellise riigisisese õiguse kohaselt, millega kohaldatakse liidu õigust, ning nende andmete töötlemine, et vähendada halduskoormust ja taaskasutada olemasolevaid asjakohaseid andmeid.

(377) Teavet, mida pädev asutus peab konfidentsiaalseks vastavalt konfidentsiaalsust, ärisaladusi ja isikuandmete kaitset käsitlevatele liidu ja liikmesriikide õigusnormidele, peaks olema võimalik komisjoni, BERECi ja teiste asutustega vahetada juhul, kui selline teabevahetus on vajalik. Vahetada võib ainult teavet, mis on sellise teabevahetuse eesmärgi seisukohast oluline ja proportsionaalne.

(378) See ei tohiks mõjutada liikmesriikide kohustust esitada teavet liidu huvide kaitsmiseks rahvusvaheliste kokkulepete alusel ega ka aruandekohustusi, mis tulenevad sellisest õigusest, mis ei ole seotud üksnes elektroonilise side sektoriga, näiteks konkurentsiõigusest.

(379) Selleks et leevendada võrkude ja teenuste pakkujate ning asjaomase pädeva asutuse teabetaotlustest tulenevat koormust, peaks BEREC võtma vastu suunised nõutava teabe ja nõutavate aruannete ulatuse, vormide, vormingu, aja ja sageduse kohta. BERECi suunistega tuleks ühtlustada korrapärast ja süstemaatilist aruandlust, mis on seotud üldlubade, nappide ressursside individuaalsete kasutusõiguste ja erikohustustega, kusjuures aruandeid ei tohiks nõuda rohkem kui kord aastas ja nende esitamiseks tuleks kasutada BERECi vorme. Kõik teabetaotlused ja aruandekohustused peaksid olema proportsionaalsed ja objektiivselt põhjendatud ning piirduma ainult hädavajalikuga. Eriti tuleks vältida pädeva asutuse ja BERECi teabetaotluste dubleerimist ning süstemaatilist ja korrapärast tõendite nõudmist kõigi üldloa või kasutusõiguste tingimuste täitmise kohta. Ettevõtjaid tuleks teavitada sellest, millisel eesmärgil kavatsetakse küsitud teavet kasutada. Teabe esitamine ei tohiks olla turulepääsu eeltingimus. Statistika eesmärgil ja selleks, et hoida teatiste andmebaasis sisalduv teave täpne, võib elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujatelt nõuda teatist, kui nad lõpetavad oma tegevuse.

(380) Et regulatiivne sekkumine oleks tulemuslik ja toimuks vaid piirkondades, kus seda on vaja, peab see tuginema üksikasjalikule teabele võrkude kasutuselevõtu kohta. See teave on väga oluline investeeringute edendamiseks, ühenduvuse suurendamiseks kogu liidus ning kõigile asjaomastele asutustele ja kodanikele teabe tagamiseks. Kõnealune teave peaks hõlmama uuringuid nii gigabitivõrkude kasutuselevõtu kui ka selliste olemasolevate võrkude olulise uuendamise või laiendamise kohta, mille jõudlusnäitajad ei pruugi kõigis aspektides vastata gigabitivõrkude omadele, näiteks kiudoptilise võrgu rajamine kaablikapini koos aktiivse tehnoloogiaga, nagu vektortehnoloogiaga. Teabe kogumine peaks hõlmama ka kogu asjakohase teabe kogumist, et toetada vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamist. Asjaomased prognoosid peaksid hõlmama kuni kolme aasta pikkuseid ajavahemikke. Pädevate asutuste kogutava teabe üksikasjalikkuse ja territoriaalse detailsuse tase peaks lähtuma konkreetsest regulatiivsest eesmärgist ning olema selle regulatiivse eesmärgi jaoks piisav. See tähendab, et territoriaalsete üksuste suurus erineb liikmesriigiti olenevalt konkreetse riigi regulatiivsetest vajadustest ja kohalike andmete kättesaadavusest. Riikide reguleerivad asutused ja/või muud pädevad asutused peaksid lähtuma BERECi suunistest selle kohta, millised on parimad tavad sellise ülesande täitmiseks, ning ühtlasi peaks selliste suuniste jaoks saama ära kasutada riikide reguleerivate asutuste

ja/või muude pädevate asutuste seniseid kogemusi, mis on saadud võrkude kasutuselevõtu geograafiliste ülevaadete koostamisel. Ilma et see piiraks konfidentsiaalse teabe ja ärisaladuse kaitsmist, peaksid pädevad asutused juhul, kui see teave ei ole juba turul kättesaadav, tegema andmed kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiviga (EL) 2019/1024[70] avatud vormingus vahetult kättesaadavaks ilma nimetatud ülevaadete koostamise käigus kogutud teabe taaskasutuse piiranguteta ning tegema lõppkasutajatele kättesaadavaks teenusekvaliteediga seotud vahendid, et aidata suurendada nende teadlikkust kättesaadavatest ühenduvusteenustest. Selle teabe kogumisel peaksid kõik asjaomased asutused järgima konfidentsiaalsuse põhimõtet ning vältima mis tahes ettevõtja asetamist ebasoodsasse konkurentsiolukorda.

(381) Kui geograafilised ülevaated, mis võivad olla kombineeritud muude asjakohaste andmetega, osutavad konkurentsiprobleemidele, peaks riikide reguleerivatel asutustel olema võimalik teha põhjendatud juhtudel turuanalüüs.

(382) Usaldusväärne teave lairibavõrkude kasutuselevõtu kohta on oluline riigiabi täpseks suunamiseks, universaalteenuse osutamise kohustuste kontrollimiseks ja konkurentsi tulemuslikuks edendamiseks. Korrapärased ülevaated ei pruugi kajastada kiudoptiliste võrkude kasutuselevõtu dünaamilisust. Seepärast tuleks parimate tavade kohaselt muuta võrkude kasutuselevõtu ülevaadete koostamine staatilisest pidevaks protsessiks, mis ideaaljuhul tugineks rakendusliidestel põhinevale andmete vastuvõtmise mudelile ning mille tulemusena loodaks liidu ühenduvuse reaalajaline digiteisik, mis hõlmab nii maapealset kui ka muud ühenduvust (satelliitside).

(383) Riigiabi eeskirjade järgimiseks peab subsideeritav võrk muu hulgas tagama piisava hüppelise muutuse võrreldes olemasolevate ja kavandatavate võrkudega, mis on juba olemas või mis eeldatavasti kasutusele võetakse. Sel eesmärgil võib olla vajalik koostada konkreetsete kiiruskünniste ülevaade.

(384) Gigabitivõrkude leviala geograafilise ulatuse, kasutuselevõtu määrade ja turuosade kindlakstegemiseks vajalik kättesaadavuse (hooned, mida taristu läbib), valmisoleku (ühendatud hooned) ja kasutuselevõtu (aktiveeritud teenusega hooned) täpne arvutamine eeldab täpseid nimetajaid. Nende arvutuste usaldusväärsuse tagamiseks peaks riikide reguleerivatel asutustel ja muudel pädevatel asutustel olema juurdepääs kodumajapidamiste ja hoonete ametlikule arvestusele aadressipunktide kaupa vastavalt riiklike statistikaametite või katastriasutuste valduses olevatele andmetele. Juurdepääs nendele usaldusväärsetele andmetele on oluline, et arvutada täpne leviala ja levikumäär digikümnendi eesmärkide jälgimiseks ning tagada usaldusväärne ja järjepidev turuanalüüs kogu liidus.

(385) Juurdepääs gigabitivõrkudele on sotsiaalse kaasatuse ja majandusarengu eeltingimus, kuid nõudlusega seotud tegurid mõjutavad märkimisväärselt turukonkurentsi ja investeeringute elujõulisust. Selleks et teha tulemuslikke turuanalüüse, määratleda asjaomased turud ja suunata riigisiseseid sekkumisi, peaks riikide reguleerivatel asutustel olema võimalik eristada taristu puudujääke (kui võrgud puuduvad) ja kasutuselevõtu puudujääke (kui võrgud on olemas, kuid neid ei kasutata). Seepärast võib olla kasulik võrrelda georuumilisi võrguandmeid ja sotsiaal-majanduslikke mikroandmeid, et hinnata võimalikke piiranguid, mis mõjutavad leviala, nõudlust ja e-kaasatust.

[70] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. juuni 2019. aasta direktiiv (EL) 2019/1024 avaandmete ja avaliku sektori valduses oleva teabe taaskasutamise kohta (ELT L 172, 26.6.2019, lk 56, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2019/1024/oj).

(386) Selleks et hinnata nõudluse elastsust ja võimalikke takistusi lairibateenuste kasutuselevõtul, võivad olla asjakohased andmed leibkonna koosseisu, vanuselise struktuuri ja kasutatava tulu kohta. Lisaks võidakse kasutada sissetuleku- ja vaesusnäitajaid (kui need on kättesaadavad) sotsiaalvautšerite saamise õiguse automaatseks kontrollimiseks. Nende näitajate andmete töötlemine võimaldaks liikmesriikidel suunata avaliku sektori toetusi kõige haavatavamate kodanike toetamiseks ning samal ajal piirata võimalikke konkurentsimoonutusi.

(387) Kogemused on näidanud, et lõppühenduse tagamisel kasutajaga püsivad sageli tehnilised tõkked, mida läheduses kasutusele võetud võrgud ei kõrvalda. Seetõttu on asjakohased statistilised andmed hoone füüsiliste omaduste kohta, nagu ehitusaasta, hoone liik (korter- või eramaja) ja üürilepingu staatus. Juurdepääs nendele andmetele võimaldaks reguleerivatel asutustel teha kindlaks nn vertikaalsed kitsaskohad, näiteks hoonesisese juhtmestiku kulud, mis võivad takistada investeerimist, ning kohandada selle põhjal hulgimüügitasandi juurdepääsu hinnakujunduse kulumudeleid.

(388) Selleks et tulemuslikult täita reguleerimisülesandeid, sealhulgas määratleda kohaliku tasandi geograafilised turud ja suunata riigiabi, võivad riikide reguleerivad asutused nõuda georuumiliste võrguandmete töötlemist koos üksikasjalike sotsiaal-majanduslike ja füüsiliste omaduste mikroandmetega konkreetsete aadressipunktide tasandil. Kui nende ülesannete täitmiseks on vaja töödelda isikuandmeid, toimub selline töötlemine vastavalt määruse (EL) 2016/679 artikli 6 lõike 1 punktile e ja artikli 6 lõikele 3. Selleks et tagada määruses (EÜ) nr 223/2009[71] sätestatud statistilise konfidentsiaalsuse põhimõtete täielik järgimine, tuleks käesoleva määrusega edendada turvalise töötlemiskeskkonna või samaväärsete turvaliste tehniliste liideste kasutamist. See keskkond tagab, et kui täpsete andmete saamiseks analüüsitakse mikroandmeid, ei avaldata reguleerivale asutusele konfidentsiaalseid andmeid, ning sellel analüüsil põhinevad mis tahes avalikud aruanded tuleb esitada piisavalt kokkuvõtlikult, et see ei võimaldaks konkreetseid statistilisi üksusi uuesti tuvastada; tavaliselt tagatakse vähemalt kolme ühiku suurune miinimumkünnis.

(389) Selleks et tagada järjepidevus kogu siseturul, peaks BERECil olema võimalik ajakohastada oma suuniseid, et täpsustada turvalise töötlemiskeskkonna tehnilisi standardeid ja sotsiaal-majanduslike näitajate andmemääratlusi ning tagada, et riiklike statistikaametite koormus oleks tänu standarditud rakendusliidestele võimalikult väike.

(390) Kuigi turuosalised saavad oma kasutuselevõtukavasid ettenägematutel, objektiivsetel ja õigustatud asjaoludel muuta, peaksid pädevad asutused sekkuma juhul, kui ettevõtja või avaliku sektori asutus on neile teadlikult või raske hooletuse tõttu esitanud eksitavat, vale või ebatäielikku teavet, ja muu hulgas juhul, kui see mõjutab avaliku sektori vahenditest rahastamist, ning vajaduse korral kehtestama karistusi. Seoses karistustega peaks mõiste „raske hooletus“ osutama olukorrale, kus ettevõtja või avaliku sektori asutus annab eksitavat, vale või ebatäielikku teavet oma tegevuse või sisemise korralduse tõttu, mis jääb esitatud teabe osas märkimisväärselt allapoole hoolsuskohustuse taset. Raske hooletuse puhul ei peaks olema nõutav, et ettevõtja või avaliku sektori asutus teab, et esitatud teave on eksitav, vale või ebatäielik, vaid et ta

[71] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. märtsi 2009. aasta määrus (EÜ) nr 223/2009 Euroopa statistika kohta ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ, Euratom) nr 1101/2008 (konfidentsiaalsete statistiliste andmete Euroopa Ühenduste Statistikaametile edastamise kohta), nõukogu määruse (EÜ) nr 322/97 (ühenduse statistika kohta) ja nõukogu otsuse 89/382/EMÜ, Euratom (millega luuakse Euroopa ühenduste statistikaprogrammi komitee) kehtetuks tunnistamise kohta (ELT L 87, 31.3.2009, lk 164, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2009/223/oj).

oleks pidanud seda teadma, kui tema tegevus või korraldus oleks olnud kooskõlas hoolsuskohustusega. On oluline, et karistused oleksid piisavalt hoiatavad, võttes arvesse negatiivset mõju konkurentsile ja avaliku sektori vahenditest rahastatavatele projektidele. Karistusi käsitlevad sätted ei tohiks piirata õigust nõuda kahju hüvitamist vastavalt liikmesriigi õigusele.

(391) Et võimaldada kõigile liidu kodanikele juurdepääs internetile ja digiteenustele, on äärmiselt oluline ületada liidus digilõhe. Sel eesmärgil peaks asjaomastel asutustel olema konkreetsete ja täpselt kindlaks määratud piirkondade puhul võimalus paluda ettevõtjatel ja avaliku sektori asutustel anda teada kavatsusest võtta kasutusele gigabitivõrke nendes piirkondades, jättes neile piisavalt aega põhjalikult läbimõeldud vastuse andmiseks. Nendes prognoosides sisalduv teave peaks kajastama elektroonilise side võrkude sektori majanduslikke väljavaateid ning ettevõtjate investeerimisplaane teabe kogumise hetke seisuga, et saaks kindlaks teha, milline saab olema ühenduvus eri piirkondades. Kui ettevõtja või avaliku sektori asutus teatab kavatsusest võtta asjaomases piirkonnas selline võrk kasutusele, peaks riigi reguleerival asutusel või muul pädeval asutusel olema õigus nõuda ka teistelt ettevõtjatelt ja avaliku sektori asutustelt, et nad teataksid, kas nad kavatsevad võtta kasutusele gigabitivõrke. Nimetatud menetlus, mis tugineb turuosaliste ausatele ja heas usus antud vastustele, peaks tagama läbipaistvuse ettevõtjate ja avaliku sektori asutuste jaoks, kes on väljendanud huvi võrkude kasutuselevõtmise vastu selles piirkonnas, et nad saaksid oma äriplaanide koostamisel hinnata tõenäolist konkurentsi teiste võrkudega. Investeerimistingimuste prognoositavuse huvides peaksid pädevad asutused saama jagada ettevõtjatega ja avaliku sektori asutustega, kes on väljendanud huvi gigabitivõrkude kasutuselevõtu suhtes, teavet selle kohta, kas kõnealuses piirkonnas esineb või kavandatakse muud liiki võrgu uuendamist.

(392) On oluline, et riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused konsulteeriksid kavandatavate otsuste üle kõigi huvitatud isikutega, annaksid neile asja keerukust arvestades piisavalt aega oma märkuste esitamiseks ja võtaksid nende märkusi arvesse enne lõpliku otsuse tegemist. Tagamaks, et riigi tasandil tehtud otsused ei kahjusta siseturu toimimist ega muid ELi toimimise lepingu eesmärke, peaksid riikide reguleerivad asutused teatama konkreetsetest otsuse eelnõudest, mis käsitlevad eelkõige turu toimimist ja konkurentsi, ka komisjonile ja teiste riikide reguleerivatele asutustele, et neil oleks võimalus esitada oma märkused. Pädevad asutused peaksid käesolevas määruses määratletud juhtudel konsulteerima huvitatud isikutega kõigi selliste meetmete eelnõude puhul, mis mõjutavad liikmesriikidevahelist kaubandust.

(393) Konkurentsile rajatud keskkonnas tuleks arvesse võtta huvitatud isikute, sealhulgas kasutajate ja tarbijate seisukohti. Kodanike huvide paremaks esindamiseks peaksid liikmesriigid looma sobiva konsultatsioonimehhanismi. Selliseks mehhanismiks võib olla asutus, mis uurib riigi reguleerivast asutusest ja teenusepakkujatest sõltumatult tarbijatega seotud küsimusi, näiteks tarbijakäitumist ja teenusepakkuja vahetamise mehhanisme, ning mille tegevus oleks läbipaistev ja toetaks sidusrühmadega konsulteerimise mehhanisme. Lisaks sellele võiks luua mehhanismi, et võimaldada asjakohast koostööd õiguspärase sisu edendamise küsimustes. Sellise mehhanismi kohaselt kokku lepitud koostöökord ei tohiks siiski võimaldada internetikasutuse süstemaatilist jälgimist.

(394) Standardimine peaks edaspidigi olema eelkõige turupõhine protsess. Siiski võib esineda olukordi, kus on otstarbekas nõuda liidu tasandil vastavust teatavatele standarditele, et parandada koostalitlusvõimet, kasutajate valikuvabadust ning soodustada omavahelist ühendamist siseturul. Riigi tasandil peavad liikmesriigid

võtma arvesse direktiivi (EL) 2015/1535. Käesoleva määruse kohased standardimismenetlused ei tohiks piirata Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivide 2014/30/EL,[72] 2014/35/EL[73] ja 2014/53/EL kohaldamist.

(395) Raadiospektri ühtlustamine ja koordineerimine ning direktiivi 2014/53/EL[74] kohane standardimisele tuginev seadmete reguleerimine täiendavad üksteist ning neis küsimustes tuleb teha tihedat koostööd raadiospektripoliitika ameti toetusel, et nende ühised eesmärgid tulemuslikult saavutada. CEPTi mandaatide sisu ja ajastuse koordineerimine otsuse nr 676/2002/EÜ alusel ning standardiorganisatsioonidele (nt Euroopa Telekommunikatsioonistandardite Instituut) esitatavad standardimistaotlused muu hulgas raadiovastuvõtjate parameetrite kohta peaksid hõlbustama tulevaste süsteemide kasutuselevõttu, toetama raadiospektri ühiskasutuse võimalusi ja tagama tõhusa raadiospektrihalduse.

(396) Standardiorganisatsioonidele (nt Euroopa Telekommunikatsioonistandardite Instituut) esitatavad standardimistaotlused muu hulgas raadiovastuvõtjate parameetrite kohta peaksid hõlbustama tulevaste süsteemide kasutuselevõttu, toetama raadiospektri ühiskasutuse võimalusi ja tagama tõhusa raadiospektrihalduse.

(397) Liit ja liikmesriigid on võtnud endale Maailma Kaubandusorganisatsiooni raames kohustusi seoses telekommunikatsioonivõrkude ja -teenuste standardite ja õigusraamistikuga.

(398) Vaidluste kohtuvälise lahendamise kord võib olla lõppkasutajatele, eeskätt tarbijatele ning komisjoni soovituse 2003/361/EÜ[75] lisas määratletud mikro- ja väikeettevõtjatele kiire ja kulutõhus viis oma õiguste kaitsmiseks. Liikmesriigid peaksid võimaldama riigi reguleerival asutusel või mõnel muul lõppkasutajate õiguste eest vastutaval pädeval asutusel või vähemalt ühel lõppkasutajate õigustega tegelemise vallas tõendatud kogemusi omaval sõltumatul asutusel tegutseda vaidluste kohtuvälise lahendamise üksusena. Seoses sellise vaidluste lahendamisega peaksid asutused või muud organid, kellest on teatatud kui vaidluste kohtuvälise lahendamise üksustest, täielikult vastama Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/11/EL[76] kvaliteedinõuetele, eelkõige ei tohiks neile anda mitte mingisuguseid juhiseid. Paljudes liikmesriikides on kehtestatud vaidluste lahendamise menetlused ka lõppkasutajate jaoks, kes ei ole tarbijad ja kelle suhtes ei kohaldata seega Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2013/11/EL, ning seepärast on mõistlik säilitada valdkondlik vaidluste lahendamise menetlus nii tarbijate jaoks kui ka – juhul kui

---

72 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/30/EL elektromagnetilist ühilduvust käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 96, 29.3.2014, lk 79, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/30/oj).

73 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/35/EL teatavates pingevahemikes kasutatavate elektriseadmete turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 96, 29.3.2014, lk 357, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/35/oj).

74 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. aprilli 2014. aasta direktiiv 2014/53/EL raadioseadmete turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 1999/5/EÜ (ELT L 153, 22.5.2014, lk 62, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/53/oj).

75 Komisjoni 6. mai 2003. aasta soovitus mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määratluse kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2003/361/oj).

76 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 21. mai 2013. aasta direktiiv 2013/11/EL tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise kohta, millega muudetakse määrust (EÜ) nr 2006/2004 ja direktiivi 2009/22/EÜ (tarbijavaidluste kohtuvälise lahendamise direktiiv) (ELT L 165, 18.6.2013, lk 63, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2013/11/oj).

liikmesriigid otsustavad seda laiendada – muude lõppkasutajate, eelkõige mikro- ja väikeettevõtjate jaoks. Seoses vaidluste kohtuvälise lahendamisega peaks liikmesriikidel olema õigus säilitada või kehtestada rangemaid norme kui need, mis on sätestatud direktiivis 2013/11/EL, et tagada tarbijakaitse kõrgem tase.

(399) Kui sama liikmesriigi ettevõtjate vahel tekib vaidlus käesoleva määrusega hõlmatud valdkonnas, näiteks seoses juurdepääsu ja omavahelise ühendamise kohustustega või lõppkasutajate nimekirjade edasiandmisega, peaks heas usus läbirääkimisi pidanud kannatajal poolel, kellel ei õnnestunud kokkuleppele jõuda, olema võimalus taotleda, et riigi reguleeriv asutus lahendaks vaidluse. Riigi reguleerival asutusel peaks olema võimalus teha lahendus vaidluspooltele siduvaks. Kui riigi reguleeriv asutus sekkub liikmesriigis üldkasutatavate elektroonilise side võrkude või teenuste või seotud vahendite pakkujate vahelise vaidluse lahendamisse, peaks sellise sekkumise eesmärk olema tagada käesolevast määrusest tulenevate kohustuste täitmine.

(400) Lisaks liidu või liikmesriigi õigusest tulenevale kaebeõigusele on vaja lihtsat menetlust, mille võiks algatada ükskõik kumb vaidluspool, et lahendada piiriülesed vaidlused ettevõtjate vahel, kes pakuvad elektroonilise side võrke või teenuseid või kellel on luba seda teha eri liikmesriikides.

(401) Üks BERECile antud oluline ülesanne on vajaduse korral võtta vastu arvamusi piiriüleste vaidluste kohta. Seepärast peaksid riikide reguleerivad asutused ettevõtjatele kohustusi kehtestades või muul moel vaidlusi lahendades võtma sellistel juhtudel täies ulatuses arvesse BERECi arvamusi.

(402) Elektroonilise side võrkude ja teenuste ning pilve- ja tehisintellektipõhiste võrkude ja teenuste tehnoloogia ja turu areng suurendab suhtlust, koostööd ja kaubanduslike kokkulepete sõlmimist mitmesuguste ettevõtjate vahel, sealhulgas elektroonilise side teenuste pakkujate, sisuteenuste ja rakenduste pakkujate, tarkvara ja tehisintellekti arendajate ning võrguseadmete ja muude seadmete tootjate vahel. Neid suundumusi silmas pidades peaks BEREC abistama ettevõtjaid suunistega, milles käsitletakse muu hulgas parimaid tavasid laiemas ühenduvuse ökosüsteemis tegutsevate turuosaliste vahelise koostöö hõlbustamiseks kooskõlas konkurentsiõiguse normidega. Suunised peaksid olema tulevikku suunatud ning võimaldama murrangulist innovatsiooni ja kasutusmallide väljatöötamist, et aidata saavutada konkurentsivõime kompassi kohaseid liidu eesmärke. BEREC võib digivõrkude ameti toetusel teha tihedat koostööd tööstusharu esindajate ja muude asjaomaste sidusrühmadega. Selleks võib BEREC luua spetsiaalse sidusrühmade koostöörühma, et hõlbustada struktureeritud dialoogi ning parimate tavade ja tehnilise oskusteabe vahetamist ning toetada suuniste järjepidevat ja tulemuslikku rakendamist.

(403) Kõnealuste BERECi suuniste kohased koostööaspektid peaksid hõlmama võrkude pakkujate vahelisi teenusetasemeleppeid, teise poole ressursside õiglase, mõistliku ja proportsionaalse kasutamisega seotud aspekte, eelkõige sellistel juhtudel nagu IP-liikluse üleandmine omavahelise ühendamise, võrd- ja transiitsidumise kaudu, et osutada infoühiskonna teenuseid või elektroonilise side teenuseid tõhusal, majanduslikult jätkusuutlikul ja usaldusväärsel viisil, eelkõige lõppkasutaja huvides. Eelkõige ei tohiks nende osalejate vahelised andmeliikluse üleandmise kokkulepped põhjustada võrkude pakkujatele ebaproportsionaalseid või majanduslikult jätkusuutmatuid investeerimisvajadusi ning suurenenud liiklusest saadav kasu tuleks jagada viisil, mis toetab jätkuvat investeerimist, innovatsiooni ja võrgu vastupidavust. Seega tuleks suunistes muu hulgas käsitleda tavasid, mis võimaldavad kasulikku tehnilist koostööd laiemas ühenduvuse ja digiteenuste ökosüsteemis.

(404) BERECi suunistes tuleks käsitleda ka teabevahetust eeldatavate andmeliikluse mustrite, sealhulgas tippkoormuse kohta ning üldist liikluse prognoosimist, et toetada optimaalset võrgu planeerimist ja ülekoormusega tegelemist. Lisaks tuleks suunistes käsitleda täiendavaid aspekte, mis on seotud energiatõhusa, majanduslikult jätkusuutliku ja usaldusväärse läbiv-andmeliiklusega, sealhulgas andmetihendusmeetodite, näiteks kodekite ühtlasema kasutamise edendamine, et vähendada energiatarbimist ja parandada võrgu kasutamise tõhusust. Võttes arvesse eesmärki edendada uuenduslike teenuste osutamist, võivad BERECi suunised sisaldada juhiseid ka elektroonilise side võrkude pakkujate ja muude elektroonilise side sektoris või sellega tihedalt seotud sektorites tegutsevate ettevõtjate vaheliste ühisinnovatsiooni raamistike kohta. Lisaks võivad suunised sisaldada häid tavasid neutraalse hosti ja mitmikpilve kasutuselevõtuks elektroonilise side võrkudes, vähendades tehisintellekti arendajate ja sisuteenuse pakkujate innovatsioonitõkkeid kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2023/2854, ning aidata edendada koostalitlusstandardeid ja muid asjakohaseid meetmeid, et stimuleerida selliste uuenduslike toodete ja teenuste kasutuselevõttu, mis eeldavad koostööd elektroonilise side võrkude pakkujate vahel või selliste pakkujate ja muude elektroonilise side sektoris või sellega tihedalt seotud sektorites tegutsevate ettevõtjate vahel. Sellised uuenduslikud tooted ja teenused võivad muu hulgas hõlmata servtöötlusteenuste ühist kasutuselevõttu, et tuua lühikese latentsusajaga teenuste osutamiseks vajalikud pilveressursid mobiilside abonentidele lähemale, ning ettevõtete/tööstuse esemevõrgu platvormide pakkumist, mis eeldab koostööd pilvteenuste ja elektroonilise side teenuste või elektroonilise side võrkude pakkujate ning sisuteenuste ja rakenduste pakkujate vahel, kes kasutavad võrkudes voogedastuse optimeerimiseks ühiselt vahemällu salvestamist. Kõnealustes suunistes käsitletavate küsimuste, sealhulgas üldkasutatavate elektroonilise side võrkude ja ettevõtjate omanduses olevate muude kui üldkasutatavate elektroonilise side võrkude omavahelise ühendamisega seotud küsimuste suhtes ei tohiks kohaldada vaidluste lahendamise mehhanismi, mille kohaldamine peaks piirduma käesolevas määruses sätestatud kohustuste täitmise tagamisega ega tohiks laieneda koostööl põhinevatele või vabatahtlikele kokkulepetele.

(405) Selleks et edendada tulemuslikku koostööd elektroonilise side võrkude pakkujate ja muude elektroonilise side sektoris või sellega tihedalt seotud sektorites tegutsevate ettevõtjate vahel, on asjakohane kehtestada vabatahtliku lepituse menetlus, et hõlbustada dialoogi tehniliste ja kaubanduslike kokkulepete üle. Selline menetlus tagab struktureeritud ja neutraalse aruteluplatvormi, mida toetavad riikide reguleerivad asutused koostöös BERECiga, et soodustada rahumeelsete lahenduste leidmist, vähendada vaidluste pikalevenimise tõenäosust ja suurendada regulatiivset järjepidevust. Selleks et tagada vabatahtliku lepituse menetluse sidus ja ühtlustatud kohaldamine kogu liidus, tuleks kogu menetluse jooksul tagada tihe koostöö BERECiga, sealhulgas lepituskoosolekul ja selle aruande koostamisel. Eelkõige peaks BEREC esitama arvamuse konkreetsete juhtumite kohta, mille pooled on esitanud seoses riikide reguleerivate asutuste juhitavate lepitusmenetlustega. Lisaks tuleks ökosüsteemi koostöö suunistes anda riikide reguleerivatele asutustele juhiseid asjakohaste äriliste ja tehniliste küsimuste hindamise ning osalistevahelise tulemusliku koostöö võimaluste kohta. Soodustades koostööd ja vastastikust mõistmist, võib see menetlus aidata kaasa tõhusama, majanduslikult jätkusuutlikuma ja usaldusväärsema IP-liikluse tagamisele, toetada teenuste koostalitlusvõimet ja kvaliteeti ning hõlbustada koostööl põhinevate uuenduslike teenuste kasutuselevõttu, säilitades samal ajal lepinguvabaduse.

(406) Liikmesriikidel võib tekkida vajadus muuta üldlubade ja kasutusõigustega seotud õigusi, tingimusi, menetlusi, tasusid ja lõive, kui see on objektiivselt põhjendatud. Sellistest asjaoludest tingitud muudatustest tuleks kõigile huvitatud isikutele teatada nõuetekohaselt ja õigel ajal, andes neile piisava võimaluse väljendada oma arvamust. Kui tehakse väikesi muudatusi kehtivates seadmete paigaldamise õigustes või raadiospektri või numeratsiooniressursside kasutamise õigustes, tuleks vältida ebavajalikke menetlusi, kui sellised muudatused ei mõjuta kolmandate isikute huve. Õiguste ja kohustuste väiksemad muudatused on peamiselt halduslikud muudatused, mis ei muuda üldlubade ja individuaalsete kasutusõiguste olemust ning ei anna seega muudele ettevõtjatele konkurentsieelist.

(407) Võttes arvesse, et turvalise investeerimiskeskkonna kujundamiseks on tähtis tagada õiguskindlus ja edendada reguleerimise prognoositavust, eelkõige uue traadita lairibaühenduse jaoks, tuleks kehtivate raadiospektri või numeratsiooniressursside kasutusõiguste või seadmete paigaldamise õiguste piiramise või tühistamise korral igal juhul kohaldada prognoositavaid ja läbipaistvaid põhjendusi ja menetlusi. Seetõttu võiks kehtestada rangemad nõuded või teavitamismehhanismi eriti juhuks, kui kasutusõigused on määratud konkurentsipõhise või võrdleva menetluse tulemusel ja kui traadita elektroonilise lairibaühenduse teenuste (edaspidi „traadita lairibateenused“) puhul kasutatakse ühtlustatud raadiosagedusalasid. Tulemuslikule ja tõhusale raadiospektri kasutusele ja tehnoloogia arengule osutavad põhjendused võiksid tugineda otsuse nr 676/2002/EÜ kohaselt vastu võetud tehnilistele rakendusmeetmetele. Lisaks võib juhul, kui üldlubasid ja raadiospektri individuaalseid kasutusõigusi on vaja piirata, tühistada või muuta ilma õiguste omaja nõusolekuta, eelnevalt konsulteerida huvitatud isikutega, välja arvatud juhul, kui kavandatud muudatused on väikesed. Et üldlubade või õiguste piiramisel või tühistamisel võivad olla nende omanike jaoks märkimisväärsed tagajärjed, peaksid pädevad asutused olema eriti hoolikad ja hindama eelnevalt selliste meetmete võimalikku kahju enne nende võtmist.

(408) Pädevad asutused peaksid kontrollima raadiospektri üldloa ja kasutusõiguste tingimuste täitmist ja tagama nende täitmise ning eeskätt peaksid nad tagama raadiospektri tõhusa ja tulemusliku kasutamise ning levialaliste ja teenusekvaliteediga seotud kohustuste täitmise halduskaristuste abil, kusjuures nende tingimuste rikkumise korral võib määrata rahalisi karistusi, teha ettekirjutusi ja kasutusõigused tühistada. Ettevõtjad peaksid pädevatele asutustele esitama võimalikult täpse ja täieliku teabe, et asutused saaksid täita oma jälgimisülesandeid.

(409) Kui pädev asutus teeb otsuse, sealhulgas otsuse seadmete paigaldamise õiguste andmise taotlusi mitte menetleda, peab kõigil isikutel, keda otsus puudutab, olema õigus kaevata see edasi organile, mis ei sõltu asjaomastest isikutest ega mis tahes välisest sekkumisest või poliitilisest survest. Kõnealune edasikaebekord ei tohiks piirata pädevuse jaotust riigi õigussüsteemis ega juriidiliste isikute või füüsiliste isikute riigisisesest õigusest tulenevaid õigusi. Igal juhul peaksid liikmesriigid võimaldama selliste otsuste puhul tõhusat kohtulikku kontrolli.

(410) Turuosalistele õiguskindluse tagamiseks peaksid edasikaebusi käsitlevad organid täitma oma ülesandeid tulemuslikult. Eelkõige tuleks vältida kaebemenetluste põhjendamatut pikalevenimist. Ajutisi meetmeid, mis peatavad pädeva asutuse otsuse elluviimise, tuleks kohaldada ainult kiireloomulistel juhtudel, et vältida neid meetmeid taotlenud isikule tõsise ja pöördumatu kahju tekitamist, ning üksnes juhul, kui seda nõuab huvide tasakaal.

(411) Selleks et tagada käesoleva määruse ühetaolised rakendamistingimused, tuleks komisjonile anda rakendamisvolitused, et võtta vastu otsuseid liikmesriikidevaheliste piiriüleste kahjulike raadiohäirete kõrvaldamiseks; määrata kindlaks ühtlustatud või kooskõlastatud lähenemisviis eesmärgiga tegeleda juhtumitega, kus riikide reguleerivad asutused rakendavad elektroonilise side turgudel üldiseid reguleerimispõhimõtteid ebajärjepidevalt, samuti seoses numeratsiooniga, sealhulgas numeratsioonivälјad, numbrite ja tunnuste liikuvus, numbrite ja aadresside translatsioonisüsteemid ning hädaabiteenuste kättesaadavus Euroopa ühtsel hädaabinumbril 112; muuta standardite ja spetsifikatsioonide rakendamine kohustuslikuks või eemaldada standardite nimekirja kohustuslikust osast standardeid või spetsifikatsioone; võtta tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, et asjakohaselt maandada võrkude ja teenuste turvalisusega seotud riske ning käsitleda turvaintsidentidest teatamisel kohaldatavaid asjaolusid, vorminguid ja menetlusi; täpsustada asjaomased üksikasjad kaubeldavate individuaalsete õiguste kohta, mis tehakse standardiseeritud elektroonilisel kujul avalikult kättesaadavaks raadiospektri kasutusõiguste loomise ajal, et täpsustada väikese levialaga traadita pääsupunktide füüsikalised ja tehnilised omadused; lubada või takistada riigi reguleerival asutusel kehtestada märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjatele teatavaid juurdepääsu või omavahelise ühendamisega seotud kohustusi; ühtlustada teatavaid numbreid või numeratsioonivahemikke, et käsitleda piiriülest või üleeuroopalist rahuldamata nõudlust numeratsiooniressursside järele, ning täpsustada tarbijatele esitatav lepingukokkuvõtte vorm. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011[77].

(412) Teabe avaldamine liikmesriikides peaks tagama, et turul tegutsevad ettevõtjad ja tõenäolised uued turuletulijad mõistavad oma õigusi ja kohustusi ning teavad, kust leida asjakohast üksikasjalikku teavet. Teabe avaldamine riigi ametlikus väljaandes aitab teistest liikmesriikidest pärit huvilistel leida asjakohast teavet.

(413) Liidu õigusnormide nõuetekohaseks kohaldamiseks peab komisjon teadma, millised ettevõtjad on tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjateks ja millised kohustused on riikide reguleerivad asutused turuosalistele kehtestanud. Seepärast on lisaks kõnealuse teabe avaldamisele liikmesriigis vaja, et liikmesriigid esitaksid selle teabe komisjonile. Kui liikmesriigid peavad saatma teabe komisjonile, peaksid nad saama seda teha elektrooniliselt, võttes arvesse asjaomast kokkulepitud autentimiskorda.

(414) Komisjon peaks käesoleva määruse toimimise korrapäraselt läbi vaatama, eelkõige selleks, et teha kindlaks, kas seda on vaja muuta, võttes arvesse tehnoloogia või turutingimuste arengut. Käesoleva määruse toimimise läbivaatamisel peaks komisjon hindama, kas turu arengusuundi ning konkurentsi ja tarbijakaitset arvesse võttes on endiselt vajadus valdkondliku eelneva reguleerimise järele või kas neid sätteid tuleks muuta või need kehtetuks tunnistada.

(415) Euroopa Andmekaitseinspektoriga konsulteeriti kooskõlas määruse (EL) 2018/1725 artikli 42 lõikega 1 ning ta esitas arvamuse [pp. kuu 2026].

---

[77] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2011/182/oj).

(416) Vaja on ette näha üleminekuperiood, et komisjon saaks kehtestada liidu satelliidiloasüsteemi, mis peaks asendama riigisisesed süsteemid. Selle perioodi jooksul peaks komisjon määrama kindlaks satelliitvõrkude ja satelliitsideteenuste pakkumise ning spektri kasutamise suhtes kohaldatavad tingimused ning kehtestama ettevõtjate jaoks liidu loa saamise taotluste esitamise korra, sealhulgas tähtajad ja praktilised üksikasjad. Lisaks peaks liikmesriigi õiguse alusel olema piisavalt aega, et riigisisese õiguse alusel kasutusõiguste omajad või spektri kasutajad saaksid taotleda liidu luba ja et komisjon saaks selliseid taotlusi menetleda,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA MÄÄRUSE:

1. I OSA. KOHALDAMISALA, EESMÄRGID JA MÕISTED

Artikkel 1

Reguleerimisese

1. Käesoleva määrusega kehtestatakse õigusnormid, mis käsitlevad elektroonilise side võrkude, elektroonilise side teenuste ning nendega seotud vahendite ja teenuste pakkumist, raadiospektri strateegilist planeerimist ja haldamist ning teatavaid lõppseadmetega seotud aspekte.
2. Samuti kehtestatakse käesoleva määrusega elektroonilise side sektori juhtimisraamistik, mis koosneb riikide reguleerivatest asutustest ja muudest pädevatest asutustest, elektroonilise side Euroopa reguleerivate asutuste ametist (BEREC), raadiospektripoliitika ametist ja digivõrkude ametist, sätestatakse BERECi, raadiospektripoliitika ameti ja digivõrkude ameti ning riikide reguleerivate asutuste ja asjakohasel juhul muude pädevate asutuste ülesanded ning nähakse ette kord asjaomase õigusraamistiku kohaldamiseks kogu liidus.

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas määruses kasutatakse järgmisi mõisteid:

(1) „elektroonilise side võrk“ – ülekandesüsteemid, mis võivad, aga ei pruugi põhineda püsitaristul või kesksel juhtimisel, ja vajaduse korral lülitus- ja marsruutimisseadmed ning muud vahendid, sealhulgas võrguelemendid, mis ei ole aktiivsed, mis võimaldavad edastada signaale kaabli kaudu, raadio teel, optiliselt või muude elektromagnetiliste vahendite abil, kasutades sealhulgas satelliitvõrke, püsivõrke ja mobiilsidevõrke, elektrikaablisüsteeme, kui neid kasutatakse signaalide edastamiseks, raadio- ja teleringhäälinguvõrke ja kaabeltelevisioonivõrke, olenemata sellest, millist teavet nende kaudu edastatakse;

(2) „gigabitivõrk“ – kas elektroonilise side võrk, mis koosneb kuni võrgu lõpp-punktini täielikult optilisest kiust, või elektroonilise side võrk, mis suudab sideliikluse tippkoormuse tingimustes pakkuda kättesaadava alla- ja üleslüli ribalaiuse, vastupidavuse, vigadega seotud parameetrite ning latentsusaja ja selle varieeruvuse näitajate seisukohast samalaadset võrgu jõudlust.

Selle määratlusega asendatakse direktiivi (EL) 2018/1972 artikli 2 punktis 2 esitatud termini „väga suure läbilaskevõimega võrk“ määratlus;

(3) „elektroonilise side teenus“ – elektroonilise side võrkude kaudu tavaliselt tasu eest osutatav teenus, välja arvatud teenused, millega osutatakse või mille kaudu teostatakse toimetusvastutust elektroonilise side võrkude ja teenuste abil edastatava sisu suhtes, sealhulgas järgmist tüüpi teenuseid:

(a) internetiühenduse teenus;

(b) isikutevahelise side teenus;

(c) teenused, mis seisnevad tervikuna või peamiselt signaalide edastamises, näiteks masinasideteenuste osutamiseks ja ringhäälingu jaoks kasutatavad ülekandeteenused;

(4) „hooned, mida taristu läbib“ – lõppkasutajate hooned, mille puhul operaator on kasutusele võtnud oma juurdepääsuvõrgu kuni teeninduspunktini (st esimese kontsentratsiooni- või jaotuspunktini, mis on ette nähtud selle hoone teenindamiseks), nii et nelja nädala jooksul alates taotluse saamisest saab operaator teha juurdepääsuteenuse kättesaadavaks mõistliku täiendava väljaehitusega (st tagades ainult standardse hoonespetsiifilise lõpliku ühendamise ja aktiveerimise, laiendamata juurdepääsuvõrku teeninduspunktist kaugemale);

(5) „ühendatud hooned“ – lõppkasutajate hooned, millele on juurdepääsuvõrgu taristut teeninduskohast füüsiliselt laiendatud ja kus see taristu lõpeb;

(6) „oluline vaskpaarvõrgupõhine teenus“ – elektroonilise side teenus, mida osutatakse vaskpaar-pärandvõrkudel põhineva juurdepääsutaristu kaudu ning mis toetab missioonikriitilisi või olulisi funktsioone, nagu hädaolukorra side, kaughooldussüsteemid, häiresüsteemid ning seire- ja kontrollisüsteemid, mida kasutatakse veemajanduses ning energeetika- ja transpordisektoris;

(7) „internetiühenduse teenus“ – üldkasutatav teenus, mis võimaldab juurdepääsu internetile ja selle kaudu ühendust praktiliselt kõigi internetiga ühendatud lõpp-punktidega, olenemata kasutatavast võrgutehnoloogiast ja lõppseadmest;

(8) „isikutevahelise side teenus“ – tavaliselt tasu eest osutatav teenus, mis võimaldab elektroonilise side võrkude kaudu isikutevahelist otsest ja interaktiivset teabevahetust lõpliku arvu isikute vahel ning mille puhul side algatanud või selles osalevad isikud määravad kindlaks teabe saaja(d) ja mis ei hõlma teenuseid, mis võimaldavad isikutevahelist ja interaktiivset suhtlust teise teenusega lahutamatult seotud vähemolulise lisavõimalusena;

(9) „numbripõhine isikutevahelise side teenus“ – isikutevahelise side teenus, mis ühendub avalikult eraldatud numeratsiooniressurssidega, nimelt riiklikku või rahvusvahelisse numeratsiooniplaani kuuluva numbri või numbritega, või mis võimaldab sidet riiklikku või rahvusvahelisse numeratsiooniplaani kuuluva numbri või numbritega;

(10) „numbrivaba isikutevahelise side teenus“ – isikutevahelise side teenus, mis ei ühendu avalikult eraldatud numeratsiooniressurssidega, nimelt riiklikku või rahvusvahelisse numeratsiooniplaani kuuluva numbri või numbritega, või mis ei võimalda sidet riiklikku või rahvusvahelisse numeratsiooniplaani kuuluva numbri või numbritega;

(11) „üldkasutatav elektroonilise side võrk“ – elektroonilise side võrk, mida kasutatakse ainult või peamiselt üldkasutatavate elektroonilise side teenuste osutamiseks ning mis toetab teabe edastamist võrgu lõpp-punktide vahel;

(12) „võrgu lõpp-punkt“ – füüsiline koht, kus lõppkasutajale pakutakse juurdepääsu üldkasutatavale elektroonilise side võrgule, kusjuures juhul, kui võrgus kasutatakse kommuteerimist või marsruutimist, identifitseeritakse võrgu lõpp-punkt konkreetse võrguaadressi abil, mis võib olla seotud lõppkasutaja numbri või nimega;

(13) „seotud vahendid“ – elektroonilise side võrgu või elektroonilise side teenusega seotud teenused, füüsilised taristud ja muud vahendid või elemendid, mis võimaldavad või toetavad teenuste pakkumist kõnealuse võrgu või teenuse kaudu või võivad seda teha ning mis hõlmavad hooneid või hoonete sissepääse, hoonesiseseid juhtmestikke, antenne, torne ja muid tugikonstruktsioone, kaablikanalisatsiooni, juhtkanaleid, maste, pääsuluuke ja kaablikappe;

(14) „seotud teenus“ – elektroonilise side võrgu või teenusega seotud teenus, mis võimaldab või toetab teenuste pakkumist, iseteenindust või automaatteenuseid kõnealuse võrgu või teenuse kaudu või võib seda teha ning mis hõlmab numbri transleerimist või samaväärset funktsionaalsust pakkuvaid süsteeme, tingimusjuurdepääsusüsteeme ja elektroonilisi saatekavasid, samuti muid teenuseid, nagu identimis-, asukoha- ja kohalolekuteenused;

(15) „tingimusjuurdepääsusüsteem“ – tehniline vahend, autentimissüsteem ja/või kord, millega tehakse arusaadaval kujul juurdepääs kaitstud raadio- või teleringhäälinguteenusele sõltuvaks abonementlepingust või muul kujul antavast eelnevast individuaalsest loast;

(16) „kasutaja“ – juriidiline või füüsiline isik, kes kasutab üldkasutatavat elektroonilise side teenust või taotleb selle kasutamist;

(17) „lõppkasutaja“ – kasutaja, kes ei paku üldkasutatavaid elektroonilise side võrke ega üldkasutatavaid elektroonilise side teenuseid;

(18) „tarbija“ – füüsiline isik, kes kasutab üldkasutatavat elektroonilise side teenust või taotleb selle kasutamist eesmärkidel, mis ei ole seotud tema kaubandustegevuse, äritegevuse, oskustöö ega erialaga;

(19) „elektroonilise side võrkude pakkumine“ — elektroonilise side võrkude loomine, käitamine, juhtimine või teistele kasutada andmine;

(20) „rakendusliides“ – ringhäälinguorganisatsioonide või teenusepakkujate pakutav rakendustevaheline tarkvaraliides ning teleritega ühendamiseks mõeldud digimuunduri vahendid või integreeritud digitelevisiooni- ja -raadioseadmete vahendid;

(21) „sageduste jaotamine“ – konkreetse raadiosagedusala määramine üht või mitut liiki raadiosideteenuste osutamiseks, vajaduse korral konkreetsete tingimuste kohaselt;

(22) „kahjulik raadiohäire“ – häire, mis seab ohtu raadionavigatsiooniteenuse või muude turvateenuste toimimise või mis muul viisil oluliselt moonutab, takistab või korduvalt katkestab raadiosideteenust, mis toimib vastavalt kohaldatavatele rahvusvahelistele, liidu või liikmesriigi normidele;

(23) „üldluba“ – õigusraamistik, millega tagatakse õigused ja kehtestatakse kohustused elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumiseks siseturul kooskõlas käesoleva määrusega;

(24) „väikese levialaga traadita pääsupunkt“ – traadita võrguühendust võimaldav väikese võimsuse ja tööulatusega väikeseade, mis kasutab loaalust või loavaba raadiospektrit või neid mõlemat, mida võib kasutada osana üldkasutatavast elektroonilise side

võrgust, mis võib olla varustatud ühe või mitme väikese või peidetud antenniga ja mis võimaldab kasutajatele olenemata võrgu topoloogiast traadita juurdepääsu elektroonilise side võrkudele, mis võivad olla nii mobiilsidevõrgud kui ka püsivõrgud;

(25) „raadio-kohtvõrk“ – väikese võimsuse ja tööulatusega traadita juurdepääsusüsteem, mille puhul oht tekitada raadiohäireid teiste kasutajate poolt vahetus läheduses kasutatavatele muudele süsteemidele on väike ja mis kasutab ainuõiguseta ühtlustatud raadiospektrit;

(26) „ühtlustatud raadiospekter“ – raadiospekter, mille kättesaadavuse ja tõhusa kasutamisega seotud ühtlustatud tehnilised tingimused on kehtestatud rakendusmeetmetega vastavalt otsuse nr 676/2002/EÜ artiklile 4;

(27) „raadiospektri ühiskasutus“ – kahe või enama tehnoloogia või kasutaja võrdne või hierarhilises kaitsejärjekorras juurdepääs samadele raadiosagedusaladele või kanalitele, et tagada nende tõhus kasutamine, mis võib põhineda kasutajate vahel kindlaks määratud ühiskasutuskorral ning toimuda üldloa või raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste või nende kahe kombinatsiooni alusel; see hõlmab regulatiivseid lähenemisviise, nagu litsentsitud ühiskasutus, mis tagab kõigile kasutajatele prognoositavad ja usaldusväärsed kasutustingimused;

(28) „juurdepääs“ – vahendite või teenuste kättesaadavaks tegemine teistele ettevõtjatele kindlaksmääratud tingimustel kas ainuõiguse alusel või mitte, eesmärgiga pakkuda elektroonilise side teenuseid, infoühiskonna teenuseid või ringhäälingu sisuteenuseid; muu hulgas hõlmab see järgmist: juurdepääs elektroonilise side võrkudele ja võrguelementidele ning nendega seotud vahenditele, millega võib kaasneda seadmete ühendamine paiksete või mittepaiksete vahenditega (eelkõige hõlmab see juurdepääsu kliendiliinile ning kliendiliini vahendusel teenuste osutamiseks vajalikele vahenditele ja teenustele); juurdepääs füüsilisele taristule, sealhulgas hoonetele, kaablikanalisatsioonile ja mastidele; juurdepääs vajalikele tarkvarasüsteemidele, sealhulgas kasutuse tugisüsteemidele; juurdepääs eeltellimise, teenuste osutamise, tellimise, tehnilise hoolduse ja remondi taotluste ning arvelduse teabesüsteemidele või andmebaasidele; juurdepääs numbrite transleerimisele või samaväärset funktsiooni pakkuvatele süsteemidele; juurdepääs püsi- ja mobiilsidevõrkudele, eelkõige rändluseks; juurdepääs digitelevisiooniteenuste tingimusjuurdepääsusüsteemidele ning juurdepääs virtuaalvõrguteenustele;

(29) „omavaheline ühendamine“ – spetsiifiline juurdepääsu liik, mida kasutatakse elektroonilise side võrkude pakkujate vahel ühe ja sama ettevõtja või eri ettevõtjate kasutatavate elektroonilise side võrkude füüsilise ja loogilise ühendamise teel, mis võimaldab ühe ettevõtja kasutajatel suhelda sama või muu ettevõtja kasutajatega või kasutada teise ettevõtja osutatavaid teenuseid, kui teenuseid võivad osutada seotud isikud või muud isikud, kellel on juurdepääs võrgule;

(30) „operaator“ – ettevõtja, kes pakub või kes on volitatud pakkuma üldkasutatavat elektroonilise side võrku või sellega seotud vahendeid;

(31) „kliendiliin“ – füüsiline ühendus, mida mööda liiguvad elektroonilise side signaalid ja mis ühendab võrgu lõpp-punkti jaotajaga või samaväärse vahendiga üldkasutatavas elektroonilise side püsivõrgus;

(32) „kõne“ – üldkasutatava isikutevahelise side teenuse abil loodud ühendus, mis võimaldab kahepoolset kõnesidet;

(33) „kõneside teenus“ – üldkasutatav elektroonilise side teenus, mis otse või kaudselt võimaldab riigisiseste või riigisiseste ja rahvusvaheliste kõnede algatamist ja vastuvõtmist riiklikku või riiklikku ja rahvusvahelisse numeratsiooniplaani kuuluva numbri või numbrite abil;

(34) „geograafiline number“ – riikliku numeratsiooniplaani number, milles osa numbrikohti tähistab geograafilist piirkonda ja mida kasutatakse kõnede suunamiseks võrgu lõpp-punkti füüsilisse asukohta;

(35) „mittegeograafiline number“ – riikliku numeratsiooniplaani number, mis ei ole geograafiline number, näiteks mobiiltelefoninumbrid ning tasuliste ja tasuta teenuste numbrid;

(36) „spetsiaalne kõneteenus“ – reaalajas multimeedia-kõneteenus, mis võimaldab kahesuunalist sümmeetrilist liikuva video, teksti ja hääle reaalajas edastamist kahes või enamas asukohas olevate kasutajate vahel;

(37) „häirekeskus“ – füüsiline koht, kus ametiasutuse või liikmesriigi poolt tunnustatud eraorganisatsiooni vastutusel hädaolukorra side esimesena vastu võetakse;

(38) „kõige sobivam häirekeskus“ – vastutavate asutuste määratud häirekeskus, kuhu hädaolukorra side suunatakse ja mis on pädev edastama hädaabiteenistustele kontekstiteavet asjaomasest sekkumispiirkonnast;

(39) „hädaolukorra side“ – isikutevahelise side teenuse kaudu lõppkasutaja ja häirekeskuse vahel toimuv side, mille eesmärk on paluda ja saada hädaabi hädaabiteenistuselt;

(40) „tulemuslik hädaolukorra side“ – hädaolukorra side, mis tagab õigeaegse side lõppkasutaja ja kõige sobivama häirekeskuse vahel ning mille tulemusena tehakse õigel ajal kättesaadavaks kontekstiteave, sealhulgas helistaja asukoha teave;

(41) „kontekstiteave“ – teave, mida lõppkasutaja edastab hädaolukorra side kaudu või mis saadakse ja edastatakse automaatselt lõppkasutaja lõppseadmest või asjaomasest võrgust, et oleks võimalik õigel ajal kindlaks teha hädaabiteenistuste sekkumisressursid ja tagada hädaabiteenistuste kiire saabumine sekkumiskohta;

(42) „hädaabiteenistus“ – teenistus, mida liikmesriik sellisena tunnustab ning mis annab kooskõlas liikmesriigi õigusega viivitamatut ja kiiret abi olukordades, kus on eelkõige vahetu oht inimeste elule või tervisele, rahvatervisele või avalikule julgeolekule, era- või riigivarale või keskkonnale;

(43) „helistaja asukoha teave“ – üldkasutatava mobiilsidevõrgu kontekstis töödeldud andmed, mis on saadud võrgu taristust või käsiseadmest ning viitavad lõppkasutaja mobiilse lõppseadme geograafilisele asukohale, ja üldkasutatava püsivõrgu kontekstis andmed võrgu lõpp-punkti füüsilise aadressi kohta;

(44) „lõppseade“ – komisjoni direktiivi 2008/63/EÜ[78] artikli 1 punktis 1 määratletud lõppseade;

(45) „satelliitsideteenused“ – teenused, mille osutamiseks kasutatakse tervikuna või osaliselt raadioside loomist satelliitside maapealsetest jaamadest või nende maapealsetest ja õhusõidukite pardal paiknevatest lisakomponentidest kosmosejaama (üleslüli) ja/või raadioside loomist kosmosejaamast satelliitside maapealsetesse

[78] Komisjoni 20. juuni 2008. aasta direktiiv 2008/63/EÜ konkurentsi kohta telekommunikatsioonivõrgu lõppseadmete turgudel (ELT L 162, 21.6.2008, lk 20, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2008/63/oj).

jaamadesse või nende maapealsetesse ja õhusõidukite pardal paiknevatesse lisakomponentidesse (allalüli);

(46) „satelliitvõrkude pakkumine“ – satelliitsüsteemide, satelliitside maapealsete jaamade ning vajaduse korral nende maapealsete ja õhusõidukite pardal paiknevate lisakomponentide rajamine ja käitamine;

(47) „satelliitside maapealne jaam“ – Maal paiknevad seadmed, mida saab kasutada ainult raadiosidesignaalide edastamiseks või edastamiseks ja vastuvõtmiseks („edastus/vastuvõtt“) või ainult vastuvõtmiseks („ainult vastuvõtt“) satelliitide või muude kosmosepõhiste süsteemide vahendusel. See hõlmab muu hulgas maapealseid jaamu, terminale ja maapealseid seadmeid, mis on vajalikud side pidamiseks satelliitide või muude kosmosejaamadega;

(48) „maapealsed ja õhusõidukite pardal paiknevad lisakomponendid“ – kindlates või muutuvates asukohtades kasutatavad satelliitvõrkude maapealsed või õhusõidukite pardal paiknevad jaamad, mille eesmärk on parandada satelliitsideteenuste kättesaadavust süsteemi satelliidi (satelliitide) leviala piires sellistes geograafilistes piirkondades, kus ei ole võimalik tagada nõuetekohase kvaliteediga sidet ühe või mitme kosmosejaamaga;

(49) „isikuandmed“ – määruse (EL) 2016/679 artikli 4 punktis 1 määratletud isikuandmed;

(50) „nõusolek“ – määruse (EL) 2016/679 artikli 4 punktis 11 määratletud nõusolek.

Artikkel 3

Üldeesmärgid ja -põhimõtted

1. Käesoleva määruse kontekstis on liikmesriikidel, riikide reguleerivatel asutustel ja muudel pädevatel asutustel, samuti BERECil, raadiospektripoliitika ametil, digivõrkude ametil ja komisjonil oma pädevuse piires alljärgnevad üldeesmärgid, mis ei ole loetletud tähtsuse järjekorras:

   (a) tugevdada ühenduvussektori ja kogu tööstuse konkurentsivõimet, hõlbustades investeeringuid täiustatud digitaristutesse, sealhulgas pilve- ja tehisintellektipõhistesse lahendustesse, võimaldades uuenduslikke teenuseid, sealhulgas tagatud kvaliteediga ja usaldusväärseid teenuseid, ning hõlbustades laiemas digiökosüsteemis osalejatevahelist koostööd;

   (b) arendada välja elektroonilise side ühtne turg, mis hõlbustab liidus piiriülest võrkude toimimist ja teenuste osutamist, üleeuroopaliste digivõrkude arendamist ning uuenduslike elektroonilise side võrkude ja teenuste, sealhulgas üleeuroopaliste satelliitsideteenuste pakkumist;

   (c) tugevdada elektroonilise side võrkude ja teenuste vastupidavust ja valmisolekut liidu tasandil, edendades koostööd avaliku sektori asutuste ning elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkujate vahel, et suurendada vajalikku vastupanuvõimet ning tagada liidu ja selle liikmesriikide julgeoleku- ja kaitsehuvidega arvestamine;

   (d) edendada investeeringuid ühenduvusse ning gigabitivõrkude, sealhulgas püsi-, mobiilside- ja traadita võrkude laialdase kättesaadavuse, neile juurdepääsu ja nende kasutuselevõtu tagamisse, et sellest oleks hinna,

kvaliteedi ja valikuvõimaluste mõttes kasu kõigi liidu kodanike ja ettevõtjate jaoks;

(e) tagada kvaliteetsed, taskukohased ja üldkasutatavad elektroonilise side teenused kõigile lõppkasutajatele, kindlustades kogu liidus tõhusa konkurentsi elektroonilise side võrkude ja nendega seotud vahendite valdkonnas – sealhulgas tõhusa taristupõhise konkurentsi – ning tõhusa konkurentsi elektroonilise side teenuste ja nendega seotud teenuste valdkonnas;

(f) edendada liidu kodanike huve ja tagada lõppkasutajate õiguste kaitse, sealhulgas andmeliikluse võrdne ja mittediskrimineeriv käsitlemine internetiühenduse teenuste osutamisel, nii et kõigile lõppkasutajatele on püsivalt kättesaadav suur valik täiustatud, taskukohaseid ja kvaliteetseid teenuseid, ning tagada kõrge ja ühtne kaitsetase, eelkõige haavatavate tarbijate jaoks, sealhulgas taskukohased hinnad, valikuvõimalus ja samaväärne juurdepääs;

(g) edendada kestlikkust, hõlbustades investeeringuid energiatõhusatesse ja vähese CO_2 heitega digivõrkudesse ja -lahendustesse, ning stimuleerida otspunktidevahelise andmeliikluse tõhusust;

(h) toetada muude raadiospektrile tuginevate liidu poliitikavaldkondade, sealhulgas kosmosepoliitika ning ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika eesmärke.

2. Oma pädevuse teostamisel või üldeesmärkide saavutamiseks vajalike ülesannete täitmisel tegutsevad riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused, BEREC, raadiospektripoliitika amet, digivõrkude amet ja komisjon erapooletult, objektiivselt ja läbipaistvalt ning mittediskrimineerival ja proportsionaalsel viisil. Eelkõige kohaldavad nad järgmisi põhimõtteid:

(a) edendavad vastastikuse koostöö kaudu regulatiivset prognoositavust, et tagada järjepidevad regulatiivsed lähenemisviisid;

(b) tagavad, et sarnastel asjaoludel kohaldatakse meetmeid ühetaoliselt ning et elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkujaid ei diskrimineerita;

(c) võtavad nõuetekohaselt arvesse reguleerivatest otsustest tulenevat võimalikku regulatiivset ja halduskoormust ning püüavad seda võimalikult palju piirata;

(d) kohaldavad liidu õigust tehnoloogianeutraalsuse põhimõtete kohaselt, kuivõrd see on kooskõlas käesolevas artiklis sätestatud üldeesmärkide saavutamisega;

(e) võtavad nõuetekohaselt arvesse taristu, konkurentsi ja lõppkasutajate olukorraga seotud tingimuste mitmekesisust ning eelkõige tarbijaid liikmesriikide erinevates geograafilistes piirkondades.

2. II OSA. VASTUPANUVÕIME

Artikkel 4

Elektroonilise side võrkude ja teenuste tähtsus vastupanuvõime tagamisel

Võttes arvesse elektroonilise side võrkude ja teenuste olulist rolli liidu ühiskonna ja majanduse üldise vastupanuvõime jaoks, aitavad käesoleva määruse artikli 5 lõikes 1 osutatud elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkujad, BEREC, digivõrkude amet, riikide reguleerivad asutused ja direktiivi (EL) 2022/2555 artikli 8 lõike 1 kohaselt määratud pädevad asutused, riiklikud kriisiohje- ja elanikkonnakaitseasutused, sealhulgas küberkriisi ohjamise asutused, mis on määratud direktiivi (EL) 2022/2555 artikli 9 lõike 1 alusel, oma pädevuse piires kaasa elanikkonda negatiivselt mõjutada võivate looduslike või inimtegevusest tingitud häirete, kriiside või vääramatu jõu prognoosimisele, ennetamisele ja neile reageerimisele; selleks täidavad nad järjekindlalt valmisolekualaseid kohustusi vastavalt käesolevas määruses sätestatule ning kooskõlas asjakohaste liidu ja riiklike elanikkonnakaitse-, kriisiohje- ja reageerimismehhanismidega.

Artikkel 5

Elektroonilise side võrkude ja teenuste kättesaadavus ja võimed

1. Üldkasutatavate elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkujad ning muud artikli 9 lõikes 2 osutatud pakkujad, riikide reguleerivad asutused, direktiivi (EL) 2022/2555[79] artikli 8 lõike 1 kohaselt määratud riikide pädevad asutused ja muud pädevad asutused, sealhulgas asjakohasel juhul riiklikud kriisiohje- ja elanikkonnakaitseasutused – sealhulgas küberkriisi ohjamise asutused, mis on määratud direktiivi (EL) 2022/2555 artikli 9 lõike 1 alusel – teevad koostööd, et tagada elektroonilise side võrkude ja teenuste pidev kättesaadavus ning nende vajalikud võimed, et prognoosida ja ennetada elanikkonda negatiivselt mõjutada võivaid looduslikke või inimtegevusest tingitud häireid, kriise või vääramatut jõudu, nendeks valmistuda ja neile reageerida.

   Seda tehes võtavad esimeses lõigus osutatud asutused ja pakkujad täiel määral arvesse artikli 6 kohast liidu digitaristute valmisolekukava, mille võtab vastu BEREC.

2. Ilma et see piiraks direktiivi (EL) 2022/2555 kohaldamist, võtavad käesoleva artikli lõikes 1 osutatud pakkujad ja häirekeskused käesoleva määruse artikli 6 kohast BERECi vastuvõetavat liidu digitaristute valmisolekukava silmas pidades kõik vajalikud meetmed, et tagada elutähtsa teabevahetuse ja hädaolukorra side katkematu kättesaadavus ning üldsusele antavate hoiatuste katkematu edastamine elanikkonda negatiivselt mõjutada võivate looduslike või inimtegevusest tingitud häirete, kriiside või vääramatu jõu korral.

3. Kui üldkasutatavate elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujad ja häirekeskused võtavad oma elektroonilise side võrkude või teenuste puhul kasutusele uue tehnoloogia, teevad nad kõik vajalikud ettevalmistused, muu hulgas katsetavad ja valideerivad lahendusi, et tagada liidus hädaolukorra side ja üldsuse hoiatamise teenuste kättesaadavus.

4. Kui üleminek muule võrgutehnoloogiale võib kaasa tuua lõppkasutajate parasjagu kasutatavate seadmetega seotud teenuste katkemise, teavitavad üldkasutatavate elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujad riikide pädevaid asutusi ja

[79] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 14. detsembri 2022. aasta direktiiv (EL) 2022/2555, mis käsitleb meetmeid, millega tagada küberturvalisuse ühtlaselt kõrge tase kogu liidus, ja millega muudetakse määrust (EL) nr 910/2014 ja direktiivi (EL) 2018/1972 ning tunnistatakse kehtetuks direktiiv (EL) 2016/1148 (küberturvalisuse 2. direktiiv) (ELT L 333, 27.12.2022, lk 80, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3445/oj).

lõppkasutajaid vähemalt kaks aastat ette ning esitavad üleminekuprotsessi kajastava tegevuskava.

Artikkel 6

Liidu digitaristute valmisolekukava

1. Hiljemalt [12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] võtab BEREC vastu aruande peakirjaga „Liidu digitaristute valmisolekukava“ (edaspidi „kava“), et tugevdada liidu tasandil elektroonilise side võrkude ja teenuste ning muude digitaristute vastupidavust ja valmisolekut looduslike või inimtegevusest tingitud häirete, kriiside või vääramatu jõu korral, millel võib olla märkimisväärne kahjulik mõju elanikkonnale või siseturu toimimisele.
2. Kava sisaldab järgmist:
    (a) artikli 5 lõikes 1 osutatud pakkujate elektroonilise side võrkude arhitektuuri, läbilaskevõime, võimete ja kasutamise põhjalik hinnang, mis on koostatud käesoleva määruse artikli 7 lõike 2 kohaselt kogutud ja käesoleva määruse artikli 7 lõike 3 kohaselt digivõrkude ametile edastatud teabe põhjal;
    (b) tegevussoovitused, mis käsitlevad võrgu vastupidavuse tagamise meetmeid ja põhinevad muu hulgas punkti a kohasel hinnangul;
    (c) kriisiohjetavad.

Esimese lõigu punktis a osutatud hinnangus antakse muu hulgas ülevaade võrgu topoloogiast liidu tasandil, määratakse kindlaks marsruutide mitmekesisus, võimalikud kitsaskohad või nõrgad lülid ning valdkonnad, kus on vaja vastupidavusega seotud meetmeid, näiteks strateegilisi investeeringuid liiasuse toetamiseks, eelkõige üleeuroopaliste digivõrkude puhul. Hindamine toimub kooskõlas kohaldatavate liidu ja liikmesriigi õigusnormidega salastatud teabe kaitse kohta. Hinnangus sisalduv teave esitatakse kokkuvõtlikul kujul, et vältida tundlike varade asukoha täpset tuvastamist.

Esimese lõigu punktis b osutatud tegevussoovitused hõlmavad soovitusi, millega tagatakse tehniline suutlikkus integreerida elektroonilise side võrke eri liiki maapealsete ja muude kui maapealsete võrkudega, nagu satelliitvõrgud, suutlikkus tagada oluliste sidevõrkude ja -teenuste pakkumise katkematus suurenenud nõudluse, sidevõrgu ülekoormuse või looduslike või inimtegevusest tingitud häirete korral, sealhulgas süsteemi katkestuste ohu, näiteks tahtlike kahjulike raadiohäirete korral, või muud meetmed, mida peetakse oluliseks teenuse kättesaadavuse ja võrgu vajalike võimete tagamiseks.

Esimese lõigu punktis c osutatud kriisiohjetavad adresseeritakse riikide reguleerivatele asutustele ja muudele pädevatele asutustele ning nende eesmärk on tagada ühtlustatud menetlused, koordineerimiskord ja tegevusprotokollid, mida kohaldatakse looduslike või inimtegevusest tingitud häirete, kriiside või vääramatu jõu korral. Kriisiohjetavad peavad olema kooskõlas asjakohaste liidu ja riiklike elanikkonnakaitse-, kriisiohje- ja reageerimismehhanismidega ning neid täiendama.

Artikkel 7

Kava koostamist toetav koostöö ja andmete kogumine

1. BERECi toetamiseks koostab digivõrkude amet kava projekti tihedas koostöös komisjoniga ning elektroonilise side võrkude ja teenuste valmisolekut ja vastupidavust puudutavas osas direktiivi (EL) 2022/2555 artikli 14 alusel loodud koostöörühmaga, samuti konsulteerib ta vajaduse korral ENISAga ning Euroopa asjaomaste kriisidele reageerimise ja elanikkonnakaitse koordineerimisasutustega. Kava vaadatakse korrapäraselt läbi ja seda ajakohastatakse ning seejuures tuginetakse muu hulgas käesoleva artikli lõike 2 kohaselt kogutud teabele.

2. Kava koostamise toetamiseks koguvad riikide reguleerivad asutused iga kahe aasta järel teavet üldkasutatavate elektroonilise side võrkude ja teenuste ning asjakohasel juhul ainult või peamiselt üldkasutatavate elektroonilise side teenuste või infoühiskonna teenuste osutamiseks kasutatavate võrkude arhitektuuri, läbilaskevõime, võimete ja kasutamise kohta, kui sellist teavet ei ole neile või muudele riikide pädevatele asutustele liidu või liikmesriigi õiguse kohaselt juba kättesaadavaks tehtud.

3. Lõike 2 kohase teabe saamiseks esitatud taotlused peavad olema põhjendatud, proportsionaalsed ja piirduma sellega, mis on rangelt vajalik vastupidavuse ja valmisolekuga seotud ülesannete täitmiseks. Teave edastatakse digivõrkude ametile iga kahe aasta tagant.

4. Hiljemalt [kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] avaldab BEREC tihedas koostöös komisjoni ja ENISAga ühtse vormi, mida riikide reguleerivad asutused kasutavad lõikes 2 osutatud teabe kogumiseks.

Artikkel 8

Koostöö komisjoni, muude liidu organite või eksperdirühmadega

1. Kui looduslik või inimtegevusest tingitud häire, kriis või vääramatu jõud hõlmab ulatuslikku küberturbeintsidenti direktiivi (EL) 2022/2555 artikli 6 punkti 7 tähenduses või langeb sellega kokku, esitab BEREC Euroopa küberkriisiga tegelevate kontaktasutuste võrgustikule (EU-CyCLONe) ja komisjonile asjakohase teabe, et tagada ühine olukorrateadlikkus ja ühtne kriisile reageerimine.

2. Taotluse korral jagab digivõrkude amet komisjoniga artikli 6 kohase kava koostamisel kasutatud analüüsi üksikasju. Komisjon võtab seda teavet arvesse rahastamisvahendite väljatöötamisel ja rakendamisel, sealhulgas vajaduse korral strateegiliste investeeringute tegemisel üleeuroopalistesse digivõrkudesse või sellise poliitika või meetmete vastuvõtmisel, mille eesmärk on suurendada elektroonilise side võrkude vastupidavust ja valmisolekut.

3. Käesoleva osa kohased ülesanded ja meetmed ei mõjuta ENISA, küberintsidentidele reageerimise üksuste võrgustiku, EU-CyCLONe, direktiiviga (EL) 2022/2555 loodud koostöörühma ega muude liidu elanikkonnakaitse õiguse kohaste eksperdirühmade või koordineerimissüsteemide ülesandeid.

3. III OSA. ÜHTSE TURU LUBA JA ÜKSAINUS PIIRIÜLENE LUBA

Artikkel 9

Üldluba

1. Elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumise vabaduse suhtes kehtivad käesolevas määruses sätestatud tingimused ja kohustused. Liikmesriigid võivad piirata elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumise vabadust üksnes ELi toimimise lepingu artikli 52

lõikes 1 sätestatud põhjustel avaliku korra, avaliku julgeoleku või rahvatervise huvides. Iga sellist piiramist tuleb nõuetekohaselt põhjendada ja sellest tuleb komisjonile teatada.

2. Üldloakorda kohaldatakse üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujate ja selliste elektroonilise side võrkude pakkujate suhtes, mida kasutatakse ainult või peamiselt üldkasutatavate elektroonilise side teenuste või infoühiskonna teenuste osutamiseks.

3. Üldloakorda ei kohaldata numbrivabade isikutevahelise side teenuste suhtes.

4. Üldloakorra alusel saab elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumise õigust kasutada ainult järgmistel tingimustel:

   (a) järgitakse käesoleva määruse kohaseid võrgu vastupidavus- ja valmisolekunõudeid looduslike või inimtegevusest tingitud häirete, kriiside või vääramatu jõu korral, nagu see on pakkuja puhul asjakohane, ning kasutustingimusi seoses ametiasutuste teadetega üldsusele, millega hoiatatakse üldsust vahetu ohu eest ja leevendatakse suurõnnetuste tagajärgi;

   (b) järgitakse elutähtsa teabevahetuse teenuste kasutustingimusi, nagu see on pakkuja puhul asjakohane, et tagada suurõnnetuste või üleriigiliste hädaolukordade ajal side hädaabiteenistuste ja ametiasutuste vahel;

   (c) järgitakse artiklis 187 osutatud standardeid või spetsifikatsioone, nagu see on pakkuja puhul asjakohane;

   (d) järgitakse pakkuja suhtes kohaldatavaid küberturvalisuse norme, sealhulgas IKT tarneahela turvanõudeid, mis on kehtestatud kooskõlas küberturvalisuse määrusega, millega asendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2019/881[80];

   (e) liikmesriikides, kus teenust osutatakse, võimaldatakse pakkuja suhtes kohaldatava liidu õiguse kohaselt õiguskaitse- ja õigusasutustele juurdepääsu andmetele, sealhulgas seaduslikuks pealtkuulamiseks ja andmete säilitamiseks kooskõlas kohaldatavate liidu või liikmesriigi õigusaktidega;

   (f) säilitatakse üldkasutatavate elektroonilise side võrkude terviklikkus, sealhulgas tingimuste abil, mille eesmärk on vältida elektromagnetilisi häireid elektroonilise side võrkude või teenuste vahel kooskõlas direktiiviga 2014/30/EMÜ,[81] nagu see on pakkuja puhul asjakohane;

---

80 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. aprilli 2019. aasta määrus (EL) 2019/881, mis käsitleb ENISAt (Euroopa Liidu Küberturvalisuse Amet) ning info- ja kommunikatsioonitehnoloogia küberturvalisuse sertifitseerimist ja millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EL) nr 526/2013 (küberturvalisuse määrus) (ELT L 151, 7.6.2019, lk 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2019/881/oj).

81 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 26. veebruari 2014. aasta direktiiv 2014/30/EL elektromagnetilist ühilduvust käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 153, 22.5.2014, lk 62–106, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/53/oj), mida on muudetud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2018. aasta direktiiviga (EL) 2018/1139 (ELT L 30, 11.9.2018, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2014/30/2018-09-11) ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. novembri 2022. aasta direktiiviga (EL) 2022/2380, millega muudetakse direktiivi 2014/53/EL raadioseadmete turul kättesaadavaks tegemist käsitlevate liikmesriikide õigusaktide ühtlustamise kohta (ELT L 315, 7.12.2022, lk 30, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2022/2380/oj).

(g) järgitakse artiklis 66 osutatud nõudeid või meetmeid seoses omavahelise ühendamisega, nagu see on pakkuja puhul asjakohane;

(h) täidetakse elektroonilise side võrkude ja teenuste puhul asjakohaseid pakkuja suhtes kohaldatavaid rahvusvahelisi lepinguid, mis on seotud selliste nappide ressursside kasutamisega, mille puhul ei anta individuaalseid kasutusõigusi;

(i) tagatakse teenuste koostalitlusvõime kooskõlas käesoleva määrusega, nagu see on pakkuja puhul asjakohane;

(j) makstakse vajaduse korral haldustasusid kooskõlas artikliga 12.

Vastavalt artiklitele 20 ja 21 kohaldatakse raadiospektri kasutamise lisatingimusi, kui see on pakkuja puhul asjakohane.

Kooskõlas artiklitega 46 ja 50 kohaldatakse riiklikest numeratsiooniplaanidest ja asjakohasel juhul liidu numeratsiooniplaanist eraldatud numeratsiooniressursside kasutamise lisatingimusi, kui see on pakkuja puhul asjakohane.

Artikkel 10

Üheainsa piiriülese loa menetlus

1. Kui pakkuja kavatseb üldloakorra alusel pakkuda elektroonilise side võrke või teenuseid ühes või mitmes liikmesriigis, esitab ta teatise ühe sellise liikmesriigi reguleerivale asutusele üheainsa piiriülese loa menetluse kohaselt.

2. Pakkujatelt ei nõuta enne üldloast tulenevate õiguste kasutamist otsuse või muu haldusakti saamist üheltki reguleerivalt asutuselt selles teatise esitamise liikmesriigis, kus teenusepakkuja kavatseb tegutseda.

3. Lõikes 1 osutatud teatis esitatakse teatise vormil kooskõlas BERECi suunistega, mis on välja antud artikli 125 kohaselt hiljemalt kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumist. Vajaduse korral ajakohastab BEREC asjaomaseid suuniseid.

4. Teavitatud reguleeriv asutus edastab saadud teatise põhjendamatu viivituseta digivõrkude ametile. Kui teatis on seotud võrkude ja teenuste pakkumise alustamisega mitmes liikmesriigis, edastab digivõrkude amet selle põhjendamatu viivituseta teavitamise eesmärgil nende liikmesriikide pädevatele asutustele, kus pakkuja kavatseb tegutseda.

5. Kui teatis on seotud ühes või mitmes liikmesriigis juba tegutseva pakkuja kavatsusega laiendada oma tegevust teistesse liikmesriikidesse, edastab digivõrkude amet sellise teatise teavitamise eesmärgil kõigi asjaomaste liikmesriikide pädevatele asutustele, sealhulgas nende liikmesriikide pädevatele asutustele, kus pakkuja juba pakub elektroonilise side võrke või teenuseid.

6. Üheainsa piiriülese loa menetluse kohaselt kinnitab teavitatud asutus pakkujale elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumise loa andmist ühe nädala jooksul pärast lõikes 1 osutatud teatise esitamist. Kinnitus sisaldab teavet kõigi üldloa tingimuste kohta, mida kohaldatakse liikmesriigis või liikmesriikides, kus kavatsetakse võrke või teenuseid pakkuda, ning loast tulenevate seotud kohustuste ja õiguste kohta. Kui teatis käsitleb ühes või mitmes liikmesriigis juba tegutseva pakkuja kavatsust laiendada oma tegevust teistesse liikmesriikidesse, sisaldab kinnitus teavet täiendavates liikmesriikides kohaldatavate üldloa tingimuste kohta.

7. Kui teatis on kinnitatud, võib pakkuja kasutada üldloast tulenevaid õigusi ja alustada tegevust; seejuures peab ta vajaduse korral järgima käesoleva määruse sätteid kasutusõiguste kohta.

8. Digivõrkude amet peab avalikult kättesaadavat liidu andmebaasi riikide reguleerivatele asutustele esitatud teatiste kohta. Teavitatud asutused ajakohastavad teavet kõigi saadud teatiste kohta andmebaasis vähemalt iga kahe kuu järel.

9. Elektroonilise side võrkude ja teenuste puhul, millest on teatatud enne [*kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva*], ei ole vaja uut teatist esitada. Pakkujad võivad anda teavitatud riigi reguleerivale asutusele teada oma soovist saada olemasolevate võrkude või teenuste jaoks uus üldluba üheainsa piiriülese loa menetluse alusel. Uute elektroonilise side võrkude või teenuste kasutuselevõtul kohaldatakse pakkujate suhtes nende uute võrkude või teenuste puhul üheainsa piiriülese loa menetlust.

Artikkel 11

Suunised ja vastastikune abi

1. BEREC avaldab tihedas koostöös komisjoni ja muude pädevate asutustega, sealhulgas käesoleva artikli lõike 2 kohaselt määratud kontaktpunktidega hiljemalt [*kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva*] suunised, millega tagatakse, et kõiki artikli 9 lõikes 4 loetletud tingimusi kohaldatakse ühtsel, mittediskrimineerival ja proportsionaalsel viisil ning et need on pakkujatele digivõrkude ameti veebilehe kaudu kättesaadavad.

2. Iga liikmesriik määrab riikliku ühtse kontaktpunkti, mille ülesanne on pidada sidet digivõrkude ametiga ning hoida ajakohasena teavet elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumise suhtes kohaldatavate riigisiseste õigusaktide ja menetluste kohta, eelkõige nende kohta, mis on seotud üldloa tingimustega, sealhulgas küberturvalisuse, andmetele juurdepääsu ja andmekaitsega seotud tingimustega ning käesolevas määruses sätestatud kohustustega.

3. Komisjon võib rakendusaktidega täiendavalt kindlaks määrata teavitamise, tegevuse alustamise kinnitamise ja nõuete täitmise tagamisel antava vastastikuse abi menetlused ning riikide pädevate asutuste ja digivõrkude ameti vahelise teabevahetuse korra kooskõlas määrusega (EL) 2024/903. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega.

4. Ilma et see piiraks liikmesriikide nõuete täitmise tagamise volitusi seoses nende jurisdiktsioonis kohaldatava õigusega, on teatise esitamise liikmesriigi reguleerival asutusel üheainsa piiriülese loa korra alusel õigus määrata karistusi loa tingimuste rikkumise eest. Olulise rikkumise korral võetavad meetmed – mis määratakse kindlaks vajaduse korral pärast mõjutatud liikmesriikide reguleerivate asutustega konsulteerimist – võivad hõlmata tegutsemisõiguse äravõtmist üheainsa piiriülese loaga hõlmatud liikmesriigis või liikmesriikides.

5. Kui selle liikmesriigi reguleeriv asutus, kus elektroonilise side võrke või teenuseid pakutakse, jõuab järeldusele, et loa tingimuste rikkumisel võib olla tema territooriumil oluline negatiivne mõju riigi julgeolekule või avalikule huvile, on tal õigus määrata oma jurisdiktsiooni piires karistusi, vajaduse korral pärast konsulteerimist teatise esitamise liikmesriigi asjaomaste asutustega.

Artikkel 12

Haldustasud

1. Kui liikmesriigid kehtestavad üldloa alusel elektroonilise side võrke või teenuseid pakkuvatele ettevõtjatele või kasutusõiguse saanud ettevõtjatele haldustasud, vastavad need järgmistele tingimustele:

   (a) haldustasud kokku katavad ainult halduskulud, mis tekivad üldloasüsteemi, kasutusõiguste ja artiklis 67, artikli 68 lõikes 1 ning artiklites 69 ja 77 osutatud erikohustuste juhtimise, kontrollimise ja järgimise tagamise käigus ja mis võivad sisaldada kulusid, mis on seotud rahvusvahelise koostöö, ühtlustamise ja standardimise, turuanalüüsi, tingimuste täitmise kontrollimise ja muu turukontrolliga ning vajaduse korral tööga, millega kaasneb haldusotsuste, näiteks juurdepääsu ja omavahelist ühendamist käsitlevate otsuste koostamine ja täitmise tagamine,

   (b) haldustasud määratakse üksikutele ettevõtjatele objektiivsel, läbipaistval ja proportsionaalsel viisil.

2. Haldustasusid ei kohaldata ettevõtjate suhtes, kelle käive jääb allapoole teatavat künnist või kelle tegevus ei kata minimaalset turuosa või toimub väga piiratud territooriumil.

3. Haldustasude kehtestamise korral avaldavad riikide reguleerivad asutused või muud pädevad asutused igal aastal ülevaate oma halduskulude ja laekunud tasude kogusumma kohta. Erinevuste korral tasude kogusumma ja halduskulude vahel tehakse asjakohane korrigeerimine.

4. IV OSA. RESSURSID (RAADIOSPEKTER JA NUMERATSIOON)

4.1. I JAOTIS. RAADIOSPEKTER

4.1.1. I PEATÜKK. Põhimõtted ja eesmärgid

1. JAGU. RAADIOSPEKTRI KASUTAMISE JA HALDAMISE RAHVUSVAHELISED EESKIRJAD

Artikkel 13

Raadiospektri strateegiline planeerimine ja haldamine

1. Võttes arvesse raadiospektri väärtust Euroopa ühisressursina, haldavad liikmesriigid ja komisjon raadiospektrit siseturul koordineeritud viisil ja jagatud pädevuse alusel, et soodustada majanduskasvu, kaitsta liidu väärtusi ja julgeolekut, saavutada artiklis 3 sätestatud eesmärgid, eelkõige elektroonilise side ühtne turg, ning et tagada turvalisus ja digitaalne suveräänsus.

2. Komisjon, keda abistab raadiospektripoliitika amet, ja riikide pädevad asutused teevad koostööd raadiospektri strateegilisel planeerimisel ja raadiospektripoliitika lähenemisviiside koordineerimisel.

3. Riikide pädevad asutused haldavad raadiospektrit tulemuslikult ja tõhusalt kooskõlas käesoleva määrusega ning Rahvusvahelise Telekommunikatsiooni Liidu (edaspidi „ITU“) raadioeeskirjadega ja muude ITU raames vastu võetud kokkulepetega, mida kohaldatakse raadiospektri suhtes. Nad teevad kõik endast oleneva, et kõrvaldada piiriüleste või riigisiseste kahjulike raadiohäirete võimalikud või tegelikud allikad, ning

võtavad raadiospektriga seotud meetmeid, et minimeerida elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumisega seotud turvariskid.

4. Kui käesoleva määrusega antakse komisjonile õigus raadiospektrit hallata, kohaldatakse komisjoni suhtes samu põhimõtteid ja kohustusi kui pädevate asutuste suhtes, välja arvatud juhul, kui käesolevas määruses või muus liidu õigusaktis on sätestatud teisiti.

Artikkel 14

Kahjulikud raadiohäired

1. Raadiospektri kasutusõiguste omajatel on õigus kasutada oma sagedusi ilma kahjulike raadiohäireteta vastavalt riiklikele sageduste jaotamise plaanidele ja rahvusvahelistele lepingutele.

2. Riikide pädevad asutused teevad omavahel ja asjakohasel juhul raadiospektripoliitika ameti kaudu koostööd raadiospektri kasutamise piiriülesel koordineerimisel. Nad teevad kõik endast oleneva, et lahendada piiriülese koordineerimise või piiriüleste kahjulike raadiohäiretega seotud probleemid või vaidlused, mis takistavad raadiospektri kasutamist liidu territooriumil.

3. Piiriülese koordineerimise või piiriüleste kahjulike raadiohäiretega seotud liikmesriikidevaheliste lahendamata küsimuste korral võib iga riigi pädev asutus või raadiospektri kasutusõiguse omaja taotleda, et raadiospektripoliitika amet kasutaks probleemi lahendamiseks oma häid teeneid. Raadiospektripoliitika amet võib esitada arvamuse, milles pakutakse välja koordineeritud lahendus. Raadiospektripoliitika amet esitab sellise arvamuse, kui pädev asutus seda taotleb.

4. Kui liikmesriikidevahelist piiriülest küsimust ei lahendata 12 kuu jooksul alates lõikes 3 osutatud taotluse esitamisest, võtab komisjon mis tahes mõjutatud liikmesriigi pädeva asutuse või raadiospektri kasutusõiguse omaja taotluse alusel või omal algatusel rakendusaktiga vastu otsuse piiriülese küsimuse lahendamiseks, võttes arvesse lõike 3 kohast raadiospektripoliitika ameti arvamust.

5. Kui piiriülene küsimus puudutab kolmandat riiki, sealhulgas kandidaat- või ühinevat riiki, teevad komisjon ja raadiospektripoliitika töörühma kuuluvad riikide pädevad asutused mõjutatud liikmesriigi mis tahes pädeva asutuse taotluse korral koostööd, andes õiguslikku, poliitilist ja tehnilist tuge kõnealuse küsimuse lahendamiseks, et asjaomased liikmesriigid saaksid täita oma kohustusi ja kasutada oma raadiospektri kasutamise õigusi vastavalt liidu õigusele.

6. Kui kolmandat riiki hõlmavat piiriülest küsimust ei lahendata 12 kuu jooksul alates lõikes 5 osutatud taotluse esitamisest, võib komisjon mõjutatud liikmesriigi pädeva asutuse taotluse korral ja pärast raadiospektripoliitika ametiga konsulteerimist võtta rakendusaktiga vastu otsuse, milles määratakse kindlaks abi või panus, mida liikmesriigid peavad komisjoni toetusel kõnealuse küsimuse lahendamiseks andma, olenemata sellest, kas kahjulikud raadiohäired neid mõjutavad või mitte.

7. Kui kolmandat riiki hõlmavat piiriülest küsimust ei ole võimalik käesoleva artikli lõikes 6 osutatud abi või panusega lahendada, võib nõukogu kaaluda piiravate meetmete võtmist ELi lepingu artikli 29 alusel kooskõlas ühise välis- ja julgeolekupoliitika eesmärkidega.

8. Käesoleva artikli lõigetes 4 ja 6 osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega artikli 199 lõikes 2 osutatud komitee (edaspidi „raadiospektrikomitee“) abiga.

2. JAGU. PÕHIMÕTTED

Artikkel 15

Raadiospektri ühiskasutuse põhimõtted

1. Ilma et see piiraks teises lõigus sätestatud erandi kohaldamist, kasutavad üldloa ja individuaalsete kasutusõiguste alusel raadiospektrit ühiselt sama teenuse pakkujad (ühte teenust hõlmav ühiskasutus) või eri teenuste pakkujad (mitut teenust hõlmav ühiskasutus), tingimusel et järgitakse konkurentsiõigust.

   Riikide pädevad asutused võivad piirata raadiospektri ühiskasutust, kui see on vajalik põhjustel, mis on seotud järgmisega:

   (a) konkurentsi ja mittediskrimineeriva turulepääsu kaitsmine;

   (b) tehniline või majanduslik teostatavus;

   (c) raadiospektri kasutamise ainuõigused on vajalikud avaliku korra, riigi julgeoleku ja kaitse või elutähtsate teenuste kaitse tagamiseks;

   (d) kahjulike raadiohäirete vältimine;

   (e) piiriülene koordineerimine.

2. Riikide pädevad asutused tagavad eraldatud sageduste tõhusa kasutamise. Selleks võivad nad nõuda, et raadiospektri kasutusõiguste omaja, sealhulgas seoses kaitse ja julgeolekuga, jagaks raadiospektri mis tahes osa, mis on teatavas geograafilises piirkonnas või teataval ajavahemikul kasutamata, tingimusel et raadiospektri ühiskasutus ei sega, halvenda ega piira muul viisil algse kasutusõiguste omaja raadiospektri kasutamist ning et ühiskasutus on kooskõlas konkurentsiõigusega.

Artikkel 16

Tehnoloogia- ja teenuseneutraalsuse põhimõtted

1. Riikliku sageduste jaotamise plaaniga elektroonilise side teenuste jaoks kättesaadavaks kuulutatud raadiospektris võib elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumiseks kooskõlas liidu õigusega kasutada mis tahes liiki tehnoloogiat.

   Riikide pädevad asutused võivad seda õigust piirata üksnes juhul, kui see on vajalik ja proportsionaalne järgmistel põhjustel:

   (a) kahjulike raadiohäirete vältimine;

   (b) rahvatervise kaitsmine riske põhjustavate elektromagnetväljade eest, võttes arvesse soovitust 1999/519/EÜ;

   (c) teenuse tehnilise kvaliteedi tagamine;

   (d) raadiospektri maksimaalse ühiskasutuse tagamine;

   (e) raadiospektri tõhusa kasutamise kindlustamine;

   (f) lõike 2 kohaste kohustuste täitmise tagamine.

3. Riikliku sageduste jaotamise plaaniga elektroonilise side teenuste jaoks kättesaadavaks kuulutatud raadiospektris võib kooskõlas liidu õigusega osutada mis tahes liiki elektroonilise side teenust.

Riikide pädevad asutused võivad seda õigust piirata üksnes selleks, et täita proportsionaalsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumide põhjal mõnda ITU raadioeeskirjadest tulenevat nõuet. Riigi pädeval asutusel on õigus taotleda konkreetse teenuse osutamist konkreetses raadiosagedusalas üksnes juhul, kui see on õigustatud järgmistel põhjustel:

(a) inimelude kaitse;

(b) sotsiaalse, piirkondliku või territoriaalse ühtekuuluvuse edendamine;

(c) raadiospektri ebatõhusa kasutamise vältimine;

(d) kultuurilise, keelelise ja meedia mitmekesisuse edendamine, näiteks raadio- ja teleringhäälinguteenuste pakkumine;

(e) vajadus tagada avalik kord, riigi julgeolek ja kaitse või elutähtsate teenuste kaitse.

Riigi pädevad asutused võivad keelata mis tahes muu teenuse osutamise konkreetses raadiosagedusalas üksnes juhul, kui see on vajalik inimelude kaitseks.

4.1.2. II PEATÜKK. Jaotamine

1. JAGU. RAADIOSPEKTRISTRATEEGIA JA JAOTAMISE TEGEVUSKAVAD

Artikkel 17

Liidu raadiospektristrateegia ja raadiospektri tegevuskavad

1. Pärast konsulteerimist sidusrühmade ja raadiospektripoliitika ametiga koostab komisjon liidu tulevikku suunatud raadiospektristrateegia ja ajakohastab seda vajaduse korral pärast iga ülemaailmset raadiosidekonverentsi.

2. Liidu raadiospektristrateegiaga suunatakse raadiospektri pikaajalist planeerimist, innovatsiooni ja raadiospektri tõhusat kasutamist kogu liidus. Sellega määratakse kindlaks raadiospektriga seotud vajadused ning tagatakse raadiospektri kättesaadavus ja vajaduse korral kaitstakse seda, et täita raadiospektri kasutamist hõlmavate liidu eri poliitikavaldkondade eesmärke, sealhulgas kaitse ja julgeolek, elutähtis teabevahetus ja seire. Liidu raadiospektristrateegias võetakse arvesse raadiospektri kättesaadavust avaliku korra, riigi julgeoleku ja kaitse või elutähtsate teenuste kaitse tagamiseks ühtlustatud tingimustel ning seda kajastatakse asjakohaselt riiklikes sageduste jaotamise plaanides.

3. Liidu raadiospektristrateegia alusel võib komisjon vajaduse korral võtta rakendusaktidega vastu liidu raadiospektri tegevuskavad.

   Igas liidu raadiospektri tegevuskavas määratakse kindlaks konkreetse raadiospektritehnoloogia või -teenusega seotud raadiospektrivajadused ja kehtestatakse tähtajad raadiospektri kasutamise tehniliseks ühtlustamiseks vastavalt otsusele nr 676/2002/EÜ ning asjakohasel juhul tähtajad kõnealuse raadiospektri kasutamise lubamiseks vastavalt käesolevale määrusele, mille puhul võib teha erandi artikli 18 lõikes 1 sätestatud tähtajast. See ei piira võimalust teha erand artikli 18 lõikes 1 sätestatud tähtajast vastavalt artikli 18 lõigetele 2 ja 3.

   Esimeses lõigus osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega artikli 199 lõikes 2 osutatud komitee abiga. Raadiospektripoliitika amet jälgib raadiospektri kasutamisega seotud tehnilist, majanduslikku ja ühiskondlikku

arengut ning esitab vajaduse korral soovitusi liidu raadiospektri tegevuskava ajakohastamiseks.

4. Üheksa kuu jooksul pärast liidu raadiospektri tegevuskavade vastuvõtmist esitavad riikide pädevad asutused komisjonile ja raadiospektripoliitika ametile oma riiklikud raadiospektri tegevuskavad, kus esitatakse vajaduse korral liidu raadiospektri tegevuskava rakendamiseks vajalikud riigisisesed meetmed ja nende rakendamise ajakava. Riikide pädevad asutused avaldavad riiklikud raadiospektri tegevuskavad ja ajakohastavad neid korrapäraselt.

5. Riikide pädevad asutused esitavad komisjonile ja raadiospektripoliitika ametile korrapäraselt aruandeid oma riiklike raadiospektri tegevuskavade rakendamise kohta. Komisjon ja raadiospektripoliitika ametisse kuuluvad riikide pädevad asutused teevad koostööd, et teha kindlaks ja kõrvaldada puudused valdkondades, kus komisjon või raadiospektripoliitika amet ei pea liidu raadiospektri tegevuskava ühe või mitme eesmärgi saavutamisel tehtud edusamme piisavaks.

Artikkel 18

Eraldamise koordineeritud ajastamine

1. Kui raadiospektri kasutamine traadita elektroonilise lairibaühenduse võrkude ja teenuste jaoks on otsuse nr 676/2002/EÜ kohaselt ühtlustatud, annavad riikide pädevad asutused selle kasutamiseks loa 24 kuu jooksul alates kõnealuse meetme vastuvõtmisest või võimalikult kiiresti pärast sellise otsuse tühistamist, millega lubatakse erandkorras alternatiivset kasutusotstarvet vastavalt käesoleva artikli lõikele 5.

2. Lõikes 1 sätestatud tähtaega võib konkreetse sagedusala puhul pikendada vajalikul määral ühel järgmistest asjaoludest:

   (a) kõnealuse sagedusala kasutamise piirang, mis põhineb artikli 16 lõike 2 teise lõigu punktis a või d sätestatud üldist huvi pakkuval eesmärgil;

   (b) lahendamata piiriülesed koordineerimisküsimused, mis põhjustavad kahjulikke raadiohäireid kolmandate riikidega, tingimusel et mõjutatud liikmesriik on taotlenud asjakohasel juhul liidu abi vastavalt artikli 14 lõikele 5;

   (c) vajadus tagada riigi julgeolek ja kaitse;

   (d) vääramatu jõud.

   Asjaomane riigi pädev asutus vaatab esimeses lõigus osutatud pikenduse läbi vähemalt iga kahe aasta järel ja raadiospektri võimaliku kasutaja või komisjoni taotluse korral.

3. Lõikes 1 sätestatud tähtaega võib konkreetse sagedusala puhul pikendada vajalikul määral ja kuni 24 kuu võrra ühel järgmistest asjaoludest:

   (a) eksisteerivad piiriülesed koordineerimisprobleemid, mille lahendamata jätmine põhjustab kahjulikke raadiohäireid liikmesriikide vahel, tingimusel et mõjutatud liikmesriik võtab õigel ajal kõik vajalikud meetmed vastavalt artikli 14 lõigetele 3 ja 4;

   (b) on vaja tagada asjaomase sagedusala olemasolevate kasutajate tehniline üleviimine ning see on keerukas.

4. Lõike 2 või 3 kohase pikendamise korral teavitab asjaomane riigi pädev asutus sellest õigel ajal teisi riikide pädevaid asutusi ja komisjoni, esitades pikendamise põhjused.

5. Olenemata lõikest 1 võivad riikide pädevad asutused lubada kogu ühtlustatud raadiosagedusala või selle osa alternatiivset kasutusotstarvet, kui:

   (a) artikli 184 kohaselt korraldatud avalik konsultatsioon ja artikli 32 kohane tulevase turunõudluse prognoos näitavad, et lähitulevikus puudub märkimisväärne nõudlus raadiosagedusala ühtlustatud kasutamise järele;

   (b) alternatiivne kasutusotstarve ei välista ega takista sellise sagedusala kättesaadavust ega kasutamist teistes liikmesriikides.

   Riigi pädev asutus teavitab komisjoni ja teisi riikide pädevaid asutusi digivõrkude ameti kaudu oma otsusest ja selle põhjustest ning vaatab selle korrapäraselt läbi.

6. Komisjon võib rakendusaktiga määrata kindlaks ühised kuupäevad konkreetse ühtlustatud raadiospektri kasutamise lubamiseks kooskõlas lõikega 1 ning erandina lõigetest 1, 2 ja 3.

   Nimetatud rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega.

2. JAGU. JAOTAMISE/ÜHTLUSTAMISE TAOTLEMINE

Artikkel 19

Raadiospektri ühtlustamise taotlus

1. Iga huvitatud isik võib esitada komisjonile põhjendatud taotluse kaaluda konkreetse sagedusala kättesaadavuse ja/või tõhusa kasutamise tingimuste ühtlustamist vastavalt otsuse nr 676/2002/EÜ artiklile 4.

2. Sellise taotluse korral korraldab komisjon avaliku konsultatsiooni ja esitab selle taotluse kas raadiospektripoliitika ametile aruande või arvamuse saamiseks või raadiospektrikomiteele või mõlemale. Kui pöördutakse raadiospektrikomitee poole, võtab ta vastu otsuse nr 676/2002/EÜ artikli 3 lõike 2 kohase arvamuse.

   Põhjendatud vastus sellisele taotlusele esitatakse mõistliku aja jooksul.

3. Komisjon avaldab taotluse ja vastuse.

4.1.3. III PEATÜKK. Eraldamine

1. JAGU. PÕHIMÕTTED

Artikkel 20

Raadiospektri kasutamise üldluba

1. Raadiospektrit kasutatakse üldloa alusel, kui on täidetud käesoleva artikli lõikes 2 sätestatud tingimused, välja arvatud juhul, kui vastavalt artiklile 21 on vaja individuaalset kasutusõigust.

2. Ettevõtjad, kellel on luba kasutada raadiospektrit üldloa alusel, peavad täitma ainult järgmisi tingimusi:

   (a) osutama teenust või kasutama teatavat liiki tehnoloogiat, juhul kui artikli 16 lõike 1 teise lõigu või artikli 16 lõike 2 teise lõigu kohaselt on kehtestatud piirang, sealhulgas täitma vajaduse korral leviala ja teenusekvaliteediga seotud nõuded.

(b) kasutama raadiospektrit tulemuslikult ja tõhusalt kooskõlas käesoleva määrusega;

(c) kohaldama tehnilisi ja töötingimusi, mis on vajalikud kahjulike raadiohäirete vältimiseks ja rahvatervise kaitseks elektromagnetväljade mõju eest, võttes arvesse soovitust 1999/519/EÜ, kui sellised tingimused erinevad üldloaga seotud raadiospektri kasutamise tingimustest;

(d) järgima küberturvalisuse norme, sealhulgas IKT tarneahela nõudeid vastavalt küberturvalisuse määrusele, millega asendatakse määrus (EL) 2019/881.

Artikkel 21

Raadiospektri individuaalsed kasutusõigused

1. Riikide pädevad asutused võivad kehtestada raadiospektri kasutamise suhtes individuaalsed õigused üksnes juhul, kui see on vajalik raadiospektri tõhusa kasutamise maksimeerimiseks, pidades silmas nõudlust ja võttes arvesse järgmist:

   (a) asjaomase raadiospektri spetsiifilised omadused;

   (b) vajadus vältida kahjulikke raadiohäireid;

   (c) usaldusväärsete raadiospektri ühiskasutuse tingimuste väljatöötamine, kui see on asjakohane;

   (d) vajadus tagada side või teenuse tehniline kvaliteet;

   (e) liikmesriikide poolt kooskõlas liidu õigusega sätestatud üldist huvi pakkuvad eesmärgid;

   (f) vajadus kindlustada raadiospektri tõhus kasutamine.

2. Raadiospektri individuaalse kasutusõigusega ettevõtjate suhtes võib lisaks artikli 20 lõikes 2 sätestatud tingimustele kohaldada üksnes riigi pädeva asutuse poolt enne sellise õiguse andmist või pikendamist kehtestatud tingimusi, mis on seotud järgmisega:

   (a) ajakava ja maksimaalne kehtivusaeg kooskõlas artikliga 24, võttes arvesse võimalikke muudatusi riiklikus sageduste jaotamise plaanis;

   (b) õiguste üleandmine või rentimine kooskõlas artikliga 26;

   (c) kasutusõiguste eest tasude maksmine kooskõlas artikliga 29;

   (d) mis tahes selliste kohustuste täitmine, mis on võetud loa andmise või pikendamise menetluse raames enne loa andmist või kui see on asjakohane, enne kutset kasutusõiguste taotluse esitamiseks;

   (e) raadiospektri ühiskasutus või teistele kasutajatele juurdepääsu võimaldamine konkreetsetes piirkondades või riigi tasandil või artikli 27 kohane raadiospektri ühiskasutus;

   (f) raadiosagedusalade kasutamine kooskõlas asjaomaste rahvusvaheliste lepingutega;

   (g) raadiosagedusalade katselise kasutamisega seotud erikohustused;

   (h) raadiospektril põhineva passiivse või aktiivse taristu ühiskasutus;

   (i) äriotstarbelised rändlusjuurdepääsulepingud;

(j) taristute ühine kasutuselevõtt raadiospektrit kasutavate elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumiseks.

Pädevad asutused ei kehtesta käesoleva lõike esimese lõigu punktides e, h, i või j sätestatud tingimusi, kui see ei ole artiklis 32 osutatud menetluse kohaselt põhjendatud.

3. Pädevad asutused konsulteerivad huvitatud isikutega ning teavitavad neid õigel ajal ja läbipaistvalt individuaalsetele kasutusõigustele seatavatest tingimustest enne nende kehtestamist. Nad kehtestavad eelnevalt kriteeriumid nende tingimuste täitmise hindamiseks ja edastavad need huvitatud isikutele läbipaistval viisil.

4. Pädev asutus võib ühendada individuaalsed õigused raadiospektri kasutamise üldloaga, võttes arvesse võimalikku mõju konkurentsile, innovatsioonile ja turule sisenemisele.

5. Raadiospektripoliitika amet kogub häid tavasid, mis on seotud valikuga üldlubade ja individuaalsete õiguste vahel.

2. JAGU. ÜHTLUSTAMINE

Artikkel 22

Raadiospektri kasutuslubade andmise ühised tingimused

1. Raadiospektri võimalikud kasutajad kahes või enamas liikmesriigis võivad üldkasutatavate ja muude kui üldkasutatavate elektroonilise side võrkude puhul taotleda, et asjaomaste liikmesriikide pädevad asutused kehtestaksid raadiospektripoliitika ameti abiga lubade andmise ühised tingimused, et vähendada kasutuselevõtukulusid või keskkonnamõju. Riikide pädevad asutused teavitavad komisjoni sellistest taotlustest.

2. Kui komisjon või vähemalt kaks asjaomast riigi pädevat asutust edastavad põhjendatud taotluse, siis ilma et see piiraks käesoleva määruse artikli 39 kohaldamist ja olenemata sellest, kas taotluse on esitanud üldkasutatavate elektroonilise side võrkude pakkujad või mitte, koostab raadiospektripoliitika amet pärast sidusrühmadega konsulteerimist ettepaneku lubade andmise ühiste tingimuste kohta, sealhulgas selle kohta, milline on parim viis raadiospektri jagamiseks üldkasutatavate ja privaatvõrkude vahel kooskõlas konkurentsiõigusega. Komisjon võib raadiospektripoliitika ameti ettepanekule ja vajaduse korral artikli 39 lõikes 4 sätestatud nõuetele tuginedes võtta rakendusaktiga vastu lubade andmise ühised tingimused, mis on siduvad kõigile liikmesriikidele ja millega kehtestatakse kasutatav ühtne vorm.

3. Kahe või enama riigi pädeva asutuse või komisjoni taotluse korral käsitleb raadiospektripoliitika amet võimalust anda luba osa raadiospektri kasutamiseks liidu tasandil ja selle üksikasju ning teeb ettepaneku asjakohase loamenetluse ja lubade andmise tingimuste kohta, et tagada kvaliteetsete traadita elektroonilise lairibaühenduse teenuste (edaspidi „traadita lairibateenused“), sealhulgas satelliitside otseühenduse teenuste olemasolu kogu liidus. Pärast raadiospektripoliitika ametiga konsulteerimist võib komisjon käesolevat määrust täiendada artikli 198 kohase delegeeritud õigusaktiga, milles määratakse kindlaks konkreetses ühtlustatud raadiosagedusalas või selle osades raadiospektri kasutuslubade andmise menetlused ja tingimused liidu tasandil.

4. Loamenetluse käigus võib komisjon paluda abi raadiospektripoliitika ametilt, digivõrkude ametilt, sidekomiteelt või välisekspertidelt.

5. Kui käesoleva artikli lõike 2 kohaselt on kehtestatud lubade andmise ühised tingimused, võib komisjon rakendusaktidega sätestada sellise ühtse kontaktpunkti menetluse üksikasjad, mis võimaldab ettevõtjal esitada digivõrkude ametile raadiospektri

kasutusõiguste taotlusi rohkem kui ühes liikmesriigis, ning kindlaks määrata menetluskorra, sealhulgas haldustähtajad.

6. Riikide pädevad asutused annavad õigused ja load artikli 30 lõikes 8 sätestatud tähtaegade jooksul.

7. Käesoleva artikli lõigetes 2 ja 4 osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega.

Artikkel 23

Sageduste ühtlustatud eraldamine

Riikide pädevad asutused ei kehtesta lisatingimusi, -kriteeriumeid ega -menetlusi, kui ühtlustatud raadiospektri kasutusõiguste omajad on valitud liidu tasandi ühise valikumenetluse alusel või kui kohaldatakse liidu ühtlustatud loatingimusi.

3. JAGU. LOATINGIMUSTE SUHTES KOHALDATAVAD ÜHTLUSTATUD NORMID

Artikkel 24

Õiguste kestus

1. Raadiospektri kasutusõigused antakse põhimõtteliselt tähtajatult. Riikide pädevad asutused vaatavad traadita lairibavõrkude ja -teenuste jaoks kasutatava raadiospektri tähtajatud individuaalsed kasutusõigused, sealhulgas leviala ja teenusekvaliteediga seotud kohustused, korrapäraselt läbi. Selliseid läbivaatamisi ei tehta varem kui iga 20 aasta järel pärast seda, kui selline raadiospektri individuaalne kasutusõigus on antud. Korrapärasest läbivaatamisest teatatakse artiklis 31 sätestatud korras.

2. Tähtajatud raadiospektri individuaalsed kasutusõigused võib igal ajal tühistada artikli 25 lõikes 2 sätestatud põhjustel ning kõigil muudel juhtudel viieaastase etteteatamisega. Kui traadita lairibateenuste osutamiseks kasutatava ühtlustatud raadiospektri tähtajatud individuaalsed kasutusõigused tühistatakse esimese 40 aasta jooksul alates nende andmisest, kohaldatakse erandina artiklit 195.

3. Erandina käesoleva artikli lõikest 1 võib raadiospektri individuaalsed kasutusõigused anda piiratud ajaks, mida peetakse artikli 30 lõike 4 kohaselt taotletavaid eesmärke silmas pidades asjakohaseks, kui on vaja edendada konkurentsi või vältida selle moonutamist kooskõlas artikliga 32.

   Kui raadiospektri individuaalsed kasutusõigused antakse piiratud ajaks, määrab pädev asutus eelnevalt kindlaks nende maksimaalse kestuse, ilma et see piiraks võimalikke tulevasi muudatusi riiklikus sageduste jaotamise plaanis, ning esitab selle individuaalsete õiguste andmist käsitlevates otsustes.

4. Kui pädevad asutused kehtestavad ühtlustatud raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste suhtes meetmed, et võimaldada nende õiguste kasutamist traadita lairibateenuste jaoks, on kõnealuste kasutusõiguste omajatel õigus kasutada raadiospektrit vähemalt 40 aastat.

   Kui raadiospektri individuaalsed kasutusõigused antakse piiratud ajaks, pikendatakse neid vastavalt artiklile 25.

5. Kui see on nõuetekohaselt põhjendatud, võivad riikide pädevad asutused kehtestada ühtlustatud või ühtlustamata spektri puhul lühema kestuse kui 40 aastat järgmistel juhtudel:

   (a) piiratud geograafilistes piirkondades, kus juurdepääs kiiretele võrkudele on väga puudulik või puudub täielikult;

   (b) konkreetsete lühiajaliste projektide puhul;

   (c) katselise kasutamise korral, kehtestades erikohustused;

   (d) raadiospektri sellise kasutamise puhul, mis saab kooskõlas artikli 16 lõigetega 1 ja 2 toimuda koos traadita lairibateenuste osutamisega;

   (e) artikli 18 lõike 5 kohase raadiospektri alternatiivse kasutusotstarbe puhul.

6. Riikide pädevad asutused võivad käesolevas artiklis sätestatud kasutusõiguste kestust kohandada, et tagada õiguste kehtivusaja samaaegne lõppemine ühe või mitme sagedusala puhul, või selleks, et hinnata pikendamise vajadust vastavalt artiklile 25, viimasel juhul ainult kaheks aastaks, mida võib ühe korra pikendada.

Artikkel 25

Ühtlustatud raadiospektri kasutusõiguste pikendamine

1. Kõiki ühtlustatud raadiospektri piiratud kestusega kasutusõigusi pikendatakse õiguste omaja taotluse alusel automaatselt samaks ajavahemikuks ja sarnastel tingimustel.

2. Erandina lõikest 1 võib pädev asutus vähemalt viis aastat enne õiguse aegumist ja pärast seda, kui ta on andnud kõigile huvitatud isikutele võimaluse väljendada oma seisukohti avaliku konsultatsiooni käigus kooskõlas artikliga 184, otsustada õigust automaatselt mitte pikendada ning kas lasta õigusel aeguda ja korraldada uute õiguste andmiseks avatud, läbipaistev ja mittediskrimineeriv loamenetlus või pikendada olemasolevat õigust teistsuguse kestusega või teistsugustel tingimustel; seda võidakse teha ühel või mitmel järgmistest põhjustest:

   (a) artiklis 3 ja artikli 30 lõikes 4 sätestatud eesmärkide ning liidu või liikmesriigi õiguse kohaste avaliku poliitika eesmärkide täitmine, võttes arvesse ka juba tehtud investeeringute tähtsust;

   (b) otsuse nr 676/2002/EÜ artikli 4 kohaselt vastu võetud uue tehnilise rakendusmeetme rakendamine;

   (c) asjaomase kasutusõigusega seotud tingimuste raske eiramine õiguste omaja poolt;

   (d) vajadus edendada konkurentsi või vältida selle mis tahes moonutamist kooskõlas artikliga 32;

   (e) vajadus muuta raadiospektri kasutamine tõhusamaks, pidades silmas tehnoloogia või turu arengut;

   (f) kui raadiospekter anti tasuta.

   Kui riigi pädev asutus kaalub ühtlustatud raadiospektri kasutusõiguse pikendamata jätmist esimese lõigu punktis d sätestatud põhjustel, korraldab ta uue valikumenetluse üksnes juhul, kui on tõendeid, et turul on arvestatav nõudlus muude ettevõtjate seas kui need, kellel on asjaomasel sagedusalal raadiospektri kasutusõigused, ning kui ta on

kindlaks teinud, et turul on majanduslikult jätkusuutlikke taristuid rohkem kui turgu valitsevaid ettevõtjaid.

3. Kui lõikes 2 osutatud otsust ei tehta vähemalt viis aastat enne asjaomaste õiguste aegumist, pikendatakse olemasolevaid õigusi automaatselt vastavalt lõikele 1.

4. Pikendamisotsuse tegemisega kaasneb raadiospektri kasutamisega seotud iga-aastaste ja ühekordsete tasude läbivaatamine artikli 29 alusel. Tasude suuruse kindlaksmääramisel võtavad pädevad asutused muu hulgas arvesse varasemaid hindu, rahvusvahelisi võrdlusaluseid, keskmise tulu muutumist MHz kohta ühenduste kaupa, võttes arvesse kogu asjaomase teenuse jaoks kasutatavat raadiospektrit, ning raadiospektri alternatiivkulu.

5. Käesolevat artiklit kohaldatakse ka ühtlustatud raadiospektri kasutusõiguste suhtes, mis anti enne [*käesoleva määruse jõustumise kuupäev*] ja mis aeguvad vähemalt seitsme aasta jooksul pärast seda kuupäeva.

Artikkel 26

Raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste üleandmine või rentimine

1. Muu raadiospektri kui üldist huvi pakkuva või kultuurilise eesmärgiga ringhäälingu jaoks eraldatud raadiospektri ja muu kui tasuta antud spektri kasutusõiguste omajatel on õigus oma kasutusõigusi kooskõlas käesoleva artikliga ja konkurentsiõigusega üle anda või rentida.

2. Raadiospektri kasutusõiguste omaja teatab oma kavatsusest anda raadiospektri kasutusõigused üle või rendile ning õiguste tegeliku üleandmise kuupäevast riigi pädevale asutusele, kes avalikustab selle teabe.

   Alates üleandmise või rentimise kuupäevast on õiguste saajale või rentnikule siduvad raadiospektri kasutusõigustega seotud algsed tingimused, sealhulgas näiteks ranged tingimused liigse spektrivaru soetamise vältimiseks ning tingimused spektri tulemusliku ja tõhusa kasutamise tagamiseks, välja arvatud juhul, kui riigi pädev asutus otsustab lõike 3 kohaselt teisiti. Rentimise korral on algsele õiguste saajale ja rendileandjale siduvad algsed tingimused. Ühtlustatud raadiospektri puhul peab selline üleandmine olema kooskõlas kõnealuse raadiospektri ühtlustatud kasutamisega.

3. Kõnealuste kasutusõiguste üleandmisest või rentimisest ei keelduta, välja arvatud juhul, kui on selge konkurentsi moonutamise oht, mis tuleneb eelkõige artikli 32 kohasest kasutusõiguste koondumisest, või kui on tõsiseid kahtlusi, kas uus kasutaja suudab täita algseid kasutusõigusega seotud tingimusi.

   Võttes arvesse raadiospektri kasutusõiguste üleandmise konteksti ja asjaolusid, eelkõige seda, kas õiguste saajat kontrollib otseselt või kaudselt, näiteks märkimisväärse rahastamise, sealhulgas toetuste kaudu, kolmanda riigi valitsus või kas ta viib ellu riigi juhitavaid välisprojekte või -programme, on riigi pädevatel asutustel õigus raadiospektri kasutusõiguste üleandmine keelata, juhul kui see on vajalik ja proportsionaalne mis tahes järgmistel põhjustel:

   (a) vastupanuvõime;

   (b) turvalisus, sealhulgas elektroonilise side teenuste jätkumine;

   (c) kaitse;

(d) avaliku korra säilitamine, mille häirimisel või rikkumisel võib olla liikmesriigis või liidus märkimisväärne mõju.

Haldustasu, mida kohaldatakse ettevõtjate suhtes seoses raadiospektri kasutusõiguste üleandmise, ühiskasutuse või rentimise taotluse menetlemisega, peab olema kooskõlas artikliga 12.

4. Riikide pädevad asutused hindavad, kas on täidetud tingimused, et muuta kehtivad kasutusõigused käesoleva artikli kohaselt üleantavaks ja renditavaks, ning muudavad vajaduse korral kooskõlas artikliga 194 aegsasti pärast [*käesoleva määruse jõustumise kuupäev*] kehtivate kasutusõigustega seotud tingimusi, ning tagavad, et raadiospektri kasutusõigusi või asjaomast raadiospektrit võib optimaalses ulatuses osadeks jaotada või lahutada.

Artikkel 27

Raadiospektri ühiskasutus

1. Kooskõlas artikliga 15 ja ilma et see piiraks levialalisi või muid kohustusi, mis on kehtestatud raadiosageduste individuaalsete kasutusõiguste omajatele, ning kohustusi, mis on võetud konkurentsipõhise või võrdleva menetluse raames, võtavad raadiospektri kasutusõiguste omajad meetmeid, et korraldada, lubada ja pakkuda oma kasutusõiguste ühiskasutust, kui selline ühiskasutus on tehniliselt teostatav ja kooskõlas konkurentsiõigusega.

2. Mis tahes kolmas isik, kes on huvitatud raadiospektri osa kasutamisest konkreetsel territooriumil või ajavahemikul, võib väljendada oma huvi riigi pädevale asutusele.

   Raadiospektri kasutusõiguste omajatel on õigus keelduda raadiospektri ühiskasutusest, kui nad tõendavad, et nad kasutavad raadiospektrit või et nad on välja töötanud kavad selle kasutamiseks lähitulevikus viisil, mis muudab ühiskasutuse tehniliselt võimatuks. Raadiospektri kasutusõiguste omajad kohustuvad neid kavasid järgima. Kui kasutusõiguse omaja ei tegutse vastavalt oma kavale, kohaldatakse artiklit 196.

   Raadiospektri ühiskasutuse teostatavuse hindamisel võtavad riikide pädevad asutused arvesse raadiospektri kasutusõiguste omajate kasutuselevõtukavasid kogu nende kasutusõiguste kehtivusaja jooksul. Riikide pädevad asutused kohaldavad *mutatis mutandis* artikli 188 kohast menetlust. Nad võivad lubada raadiospektri ühiskasutust piiratud aja jooksul või näha ette korrapärase läbivaatamise. Riikide pädevatel asutustel on õigus keelata raadiospektri ühiskasutus artikli 26 lõikes 3 sätestatud põhjustel.

3. Raadiospektri ühiskasutuse tingimused sätestatakse raadiospektri kasutusõiguses kooskõlas artikliga 21.

   Nende tingimustega määratakse kindlaks järgmine:

   (a) kasutamise eesõigus, kooseksisteerimise eeskirjad ning õiguse esmase ja teisese omaja vaheliste kahjulike raadiohäirete vastase kaitse liik;

   (b) uuele kasutajale lubatud kasutusviis võrreldes algselt lubatud kasutusviisiga;

   (c) kas raadiospektri ühiskasutust saab kohaldada kasutusõigusega seotud kohustuse, näiteks levialalise kohustuse rikkumise korral.

4. Raadiospektri kasutusõigusega kaasnevaid kohustusi võib täita kas algne või uus kasutaja või mõlemad. Mõlemad kasutajad on kohustatud täitma kasutusõiguses kehtestatud kohustusi, mis reguleerivad raadiospektri ühiskasutust.

5. Hiljemalt [*12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva*] võtab raadiospektripoliitika amet tihedas koostöös komisjoni ja BERECiga vastu suunised, et aidata kaasa käesoleva artikli ja artikli 15 järjepidevale rakendamisele.

Artikkel 28

Andmebaas

1. Digivõrkude amet loob dünaamilise andmebaasi raadiospektri kasutusvõimaluste asukohtade tuvastamiseks ja nende jälgimiseks, et edendada ja võimaldada konkreetsete raadiosagedusalade ühiskasutust ning seeläbi parandada raadiospektri kasutamise tõhusust ja toetada liidu poliitikat.

   Andmebaas sisaldab liikmesriikide ja raadiospektri kasutusõiguste omajate kogutud ja esitatud ajakohast teavet olemasolevate raadiospektri kasutamise asukohtade kohta, et võimaldada võimalikele raadiospektri kasutajatele juurdepääsu sellisele raadiospektrile.

   Andmebaasile on otsene juurdepääs kõigil võimalikel raadiospektri kasutajatel.

2. Lõike 1 ühtse rakendamise tagamiseks võib komisjon pärast raadiospektripoliitika ametiga konsulteerimist määrata rakendusaktidega kindlaks andmebaasiga hõlmatud raadiosagedusalad ning töötada välja praktilise korra ja ühtsed vormid, mille alusel riikide pädevad asutused andmeid koguvad ja komisjonile esitavad.

   Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega.

3. Andmebaasi loomisel ja kasutamisel tagatakse privaatsuse kaitse ja ärisaladust käsitlevate normide järgimine, eelkõige otsuse nr 676/2002/EÜ artikli 8 alusel, ning liikmesriikide õigus jätta avaldamata riigi julgeoleku seisukohast oluline teave. Sellega vähendatakse võimalikult suurel määral liikmesriikide halduskoormust ja muudest liidu õigusaktidest tulenevaid kohustusi, eelkõige kohustust esitada konkreetset teavet.

4. Andmebaasi haldab digivõrkude amet.

Artikkel 29

Raadiospektri kasutusõiguste eest makstavad tasud

1. Riikide pädevad asutused võivad kehtestada raadiospektri kasutusõiguste eest tasu ühekordse või aastatasuna või nende kombinatsioonina ning see määratakse kindlaks vastavalt käesolevale artiklile.

2. Aastatasud ja ühekordsed tasud, mis ei ole seotud võrdleva või konkurentsipõhise valikumenetlusega, peavad olema nende kavandatud eesmärki silmas pidades objektiivselt põhjendatud, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed, tagama raadiospektri optimaalse kasutamise ja olema kehtestatud käesoleva määruse üldeesmärke arvesse võttes. Tasude suurus määratakse nii, et need kataksid kokku vähemalt halduskulud, mida riikide pädevad asutused kannavad raadiospektri normide haldamisel, kontrollimisel ja nende täitmise tagamisel kooskõlas artikli 12 lõike 1 punktiga a.

   Hiljemalt [*12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva*] võtab komisjon BERECi ja raadiospektripoliitika ameti arvamusi silmas pidades vastu soovituse esimeses lõigus osutatud aastatasude kindlaksmääramise ühtse metoodika kohta, milles võib arvesse võtta raadiospektri erinevaid omadusi, näiteks raadiosagedusala mahtu ja selle nappust ning teenust, mida kavatsetakse osutada.

3. Võimalike ühekordsete tasude suurus võrdlevas valikumenetluses või konkurentsipõhise valikumenetluse baashinnad kehtestatakse nii, et need tagaksid sageduste tõhusa eraldamise ja kasutamise, samuti investeeringud ning võrkude ja teenuste kasutuselevõtu.

   Baashind määratakse kindlaks raadiospektri kasutusõiguste saamise miinimumtasuna.

   Enne baashinna kehtestamist või selle suuruse kindlaksmääramist võtab riigi pädev asutus arvesse kulusid, mis kaasnevad nende õigustega seotud tingimustega.

   Hiljemalt [*12 kuud pärast käesoleva määruse kohaldamise algust*] võtab komisjon pärast BERECi ja raadiospektripoliitika ametiga konsulteerimist vastu soovituse baashinna kindlaksmääramise ühise metoodika kohta, võttes muu hulgas arvesse raadiospektri alternatiivkulu ja raadiosagedusala omadusi.

4. Riikide pädevad asutused võtavad arvesse käesoleva artikli lõigetes 2 ja 3 osutatud soovitusi. Kui ükskõik kumba soovitust ei järgita ja kõrvalekalded püsivad ilma objektiivse põhjenduseta, võib komisjon võtta rakendusaktiga vastu otsuse, et tagada ühtlustatud kohaldamine.

   Nimetatud rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega.

5. Igasugust tasude maksmist kohaldatakse üksnes juhul, kui raadiospekter on tegelikult kasutamiseks kättesaadav, ning seejuures antakse võimalus maksta need tasud iga-aastaste osamaksetena.

6. Aasta- või ühekordsed tasud hüvitatakse taotluse alusel raadiospektri kasutusõiguste omaja eelnevalt kindlaksmääratud kohustuste täitmise korral. Sellise hüvitamise võimalus ja määr peavad olema läbipaistvad, õiglased ja mittediskrimineerivad ning need tuleb teatavaks teha enne valikumenetlust või eraldamist või pikendamis- või läbivaatamisprotsessi.

4. JAGU. ÕIGUSTE ANDMINE JA VALIKUMENETLUS

Artikkel 30

Raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste andmine ja valikumenetlus

1. Riikide pädevad asutused annavad raadiospektri individuaalsed kasutusõigused artikli 21 kohaselt igale ettevõtjale taotluse alusel ning eelnevalt kehtestatud avatud, läbipaistva, mittediskrimineeriva ja proportsionaalse menetluse alusel, eeldusel et ettevõtja suudab täita selliste õigustega seotud tingimusi. Taotlejad esitavad kogu vajaliku teabe, et tõendada oma suutlikkust täita raadiospektri kasutusõigustega seotud tingimusi.

2. Riikide pädevad asutused lähtuvad raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste taotluste hindamisel objektiivsetest, läbipaistvatest, proportsionaalsetest ja mittediskrimineerivatest kõlblikkuskriteeriumidest, mis on eelnevalt paika pandud ja milles kajastuvad selliste õigustega seotud tingimused. Nad ei diskrimineeri seotud vahendite operaatoreid ega hulgimüügivõrgu operaatoreid, kes taotlevad raadiospektri individuaalseid kasutusõigusi elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumiseks, ning täpsustavad, kuidas sellised operaatorid saavad täita leviala või kvaliteediga seotud või muid kohustusi.

3. Olenemata käesoleva artikli lõigetest 1 ja 2 võivad kehtida konkreetsed kriteeriumid ja menetlused, sealhulgas võib teha avatud menetluse nõudest erandi, kui raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste andmine raadio või televisiooni sisuteenuste pakkujatele

on vajalik selleks, et saavutada üldist huvi pakkuv eesmärk, mis on sätestatud liidu õiguses või liikmesriigi õiguses kooskõlas liidu õigusega.

4. Kui see on põhjendatud, võib riigi pädev asutus piirata raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste arvu. Sellisel juhul määrab ta kindlaks valitud valikumenetluse ja selle eesmärgid ning põhjendab oma valikut, esitades asjaomase turu konkurentsialase, tehnilise ja majandusliku olukorra hindamise tulemused.

5. Riikide pädevad asutused annavad kõigile huvitatud isikutele, sealhulgas kasutajatele ja tarbijatele võimaluse esitada mõistliku aja jooksul, mis ei ole lühem kui 30 päeva, oma seisukohad käesoleva artikli lõikes 4 osutatud menetluse mis tahes aspekti, eelkõige piirangute, valikumenetluse ja valikukriteeriumide kohta, ning võtavad huvitatud isikute seisukohti arvesse.

6. Kui riigi pädev asutus kavatseb piirata traadita lairibavõrkude ja -teenuste jaoks kasutatava ühtlustatud raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste arvu, teatab ta lõpliku meetme eelnõust vastavalt artiklile 31 ega tee valikut enne liidu raadiospektri ühtse turu menetluse lõpuleviimist.

7. Riikide pädevad asutused avaldavad kõik otsused valikumenetluse ja sellega seotud eeskirjade, sealhulgas valikukriteeriumide ja raadiospektri kasutusõigustega seotud tingimuste kohta, märkides selgelt ära nende põhjused, ning kutsuvad üles esitama kasutusõiguste taotlusi.

8. Riikide pädevad asutused võtavad vastu, edastavad ja avalikustavad raadiospektri individuaalsete kasutusõiguste andmist käsitlevad otsused võimalikult kiiresti pärast täieliku taotluse kättesaamist ning riiklikus sageduste jaotamise plaanis elektroonilise side teenuste jaoks kättesaadavaks kuulutatud raadiospektri puhul kuue nädala jooksul, kusjuures seda tähtaega võib valikumenetluse korral pikendada kaheksa kuuni, võttes arvesse artikli 17 kohaselt kehtestatud konkreetset ajakava.

   See tähtaeg ei piira raadiospektri või orbiidisõlmede kasutamist käsitlevate kehtivate rahvusvaheliste kokkulepete kohaldamist.

9. Riigi pädev asutus vaatab vajaduse korral kõik piirangud läbi korrapäraste ajavahemike järel või mõjutatud ettevõtjate põhjendatud taotluse korral. Kui pädev asutus jõuab järeldusele, et täiendavaid raadiospektri kasutusõigusi või üldloa ja individuaalsete kasutusõiguste kombinatsioone võib anda, avaldab ta selle järelduse ja algatab selliste õiguste andmise protsessi.

10. Raadiospektripoliitika amet kogub häid tavasid loamenetluste ja nendega seotud lubade andmise tingimuste kohta, nagu investeeringuid soodustav enampakkumiste korraldus ja levialalised kohustused. Komisjon võib soovitada kõige asjakohasemaid investeeringuid soodustavaid loamenetluste aspekte ja valikutingimusi ühtlustatud raadiospektri kasutamise lubamiseks ühes või mitmes sagedusalas, et saavutada digikümnendi poliitikaprogrammi eesmärgid, sealhulgas nende menetluste ja tingimuste muudatusi.

11. Riikide pädevad asutused võtavad arvesse lõikes 10 osutatud soovitusi ja põhjendavad komisjonile mis tahes kõrvalekaldumisi neist soovitustest. Kui selline kõrvalekaldumine seisneb investeeringuid soodustavate loamenetluste või valikutingimuste ebajärjekindlas rakendamises vähemalt kahe aasta jooksul pärast soovituse vastuvõtmist ja võib tekitada siseturul tõkkeid kvaliteetsete traadita võrkude ebaühtlase kasutuselevõtu tõttu, võib komisjon võtta rakendusaktiga vastu otsuse, et tagada soovituste ühtlustatud kohaldamine.

Nimetatud rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega.

12. Käesoleva artikli sätted ei piira raadiospektri kasutusõiguste üleandmist artikli 26 kohaselt.

Artikkel 31

Liidu raadiospektri ühtse turu menetlus

1. Kui riigi pädev asutus kavatseb korraldada valikumenetluse vastavalt artikli 30 lõikele 6 või muuta või pikendada traadita lairibavõrkude ja -teenuste jaoks kasutatava ühtlustatud raadiospektri kasutusõigusi, kehtestades teistsugused tingimused, sealhulgas uue kestuse, avaldab ta oma lõpliku meetme eelnõu ning edastab selle samal ajal komisjonile, raadiospektripoliitika ametile, BERECile ja teiste liikmesriikide pädevatele asutustele; seejuures esitab ta meetme põhjused ja selgitab, kuidas meetmega:

   (a) soodustatakse siseturu arengut, teenuste piiriülest osutamist ja konkurentsi ning pakutakse võimalikult suuri hüvesid tarbijatele ja üldiselt saavutatakse artiklites 3 ja 13 ning otsuses nr 676/2002/EÜ sätestatud eesmärgid;

   (b) tagatakse raadiospektri tõhus ja tulemuslik kasutamine;

   (c) tagatakse raadiospektri praegustele ja võimalikele kasutajatele stabiilsed ja prognoositavad investeerimistingimused raadiospektril põhinevate elektroonilise side teenuste osutamise jaoks vajalike võrkude kasutuselevõtuks.

   Vajaduse korral selgitab pädev asutus ka põhjuseid, miks ta teeb ettepaneku:

   (a) artikli 32 lõike 2 kohase turgu kujundava meetme kohta, esitades ka tehtud analüüsi tulemused;

   (b) raadiospektri kasutusõiguste piiratud kestuse kohta vastavalt artikli 24 lõikele 3.

2. Riikide pädevad asutused, raadiospektripoliitika amet, BEREC ja komisjon võivad esitada meetme eelnõu kohta märkusi 30 tööpäeva jooksul, kusjuures seda tähtaega ei pikendata.

3. Kui komisjon on asjaomasele riigi pädevale asutusele teatanud, et tal on reservatsioone kavandatavate turgu kujundavate meetmete kestuse või proportsionaalsusega seotud põhjenduse suhtes või nende vastavuse suhtes liidu õigusele, eelkõige artiklis 3 osutatud eesmärkidele, ei võeta käesoleva artikli lõikes 1 osutatud lõpliku meetme eelnõu veel vastu 60 tööpäeva jooksul. Komisjon teavitab sellisel juhul raadiospektripoliitika ametit, BERECit ja riikide pädevaid asutusi oma reservatsioonidest ja avalikustab need samal ajal.

4. Raadiospektripoliitika amet ja BEREC esitavad 30 tööpäeva jooksul alates komisjoni reservatsioonidest teatamisest oma arvamused komisjoni reservatsioonide kohta ning märgivad, kas nende arvates tuleks meetme eelnõu säilitada, seda muuta või see tagasi võtta, ning esitavad vajaduse korral selleks konkreetsed ettepanekud. Need arvamused peavad olema põhjendatud ja need tuleb avalikustada.

5. Kui raadiospektripoliitika töörühm või BEREC nõustub oma arvamuses osaliselt või täielikult komisjoni reservatsioonidega, teeb ta tihedat koostööd asjaomase riigi pädeva asutusega ja komisjoniga, et selgitada välja kõige asjakohasem ja tulemuslikum meede.

6. Komisjon võib 60 tööpäeva jooksul alates oma reservatsioonidest teatamisest teha ühe järgmistest otsustest:

   (a) otsus, et teavitav pädev asutus peab meetme eelnõu muutma või selle tagasi võtma;

   (b) otsus, millega ta võtab käesoleva artikli lõikes 3 osutatud reservatsioonid tagasi.

   Enne käesoleva lõike kohase otsuse tegemist võtab komisjon arvesse BERECi, raadiospektripoliitika ameti ja teiste riikide pädevate asutuste arvamusi.

   Esimese lõigu punkti a kohasele komisjoni otsusele lisatakse üksikasjalik ja objektiivne analüüs põhjuste kohta, miks turgu kujundavat meedet või piiratud kestust käsitlevat eelnõud ei tohiks vastu võtta, või selgitus selle kohta, kuidas seda tuleks muuta.

7. Kui komisjon on vastu võtnud otsuse, millega nõutakse teavitavalt asutuselt meetme eelnõu tagasivõtmist, ei võta asjaomane asutus sellist meedet vastu. Pärast artikli 184 kohast avalikku konsultatsiooni teavitab riigi pädev asutus kuue kuu jooksul alates komisjoni otsuse kuupäevast raadiospektripoliitika ametit, BERECit, muid riikide pädevaid asutusi ja komisjoni uuest meetme eelnõust.

8. Välja arvatud käesoleva artikli lõikega 3 hõlmatud juhtudel ja juhul, kui komisjon nõuab oma otsusega eelnõu tagasivõtmist, võtab asjaomane pädev asutus arvesse teiste pädevate asutuste, raadiospektripoliitika ameti, BERECi ja komisjoni märkusi ning võib nendest lähtudes meetme vastu võtta. Kui asjaomane riigi pädev asutus võtab meetme, teatab ta sellest viivitamata komisjonile. Pädev asutus edastab komisjonile, raadiospektripoliitika ametile, BERECile ja teistele riikide pädevatele asutustele kõik vastu võetud lõplikud meetmed, mis kuuluvad käesoleva artikli lõike 1 kohaldamisalasse.

9. Digivõrkude amet peab arvestust käesoleva artikli kohaste liidu raadiospektri ühtse turu menetluste kohta.

Artikkel 32

Konkurents

1. Elektroonilise side võrkude ja teenuste jaoks kasutatava raadiospektri kasutusõiguste andmisel, muutmisel või pikendamisel peetakse silmas eesmärki edendada tõhusat konkurentsi ja vältida konkurentsimoonutusi siseturul kooskõlas käesoleva määrusega.

2. Kui raadiospektri haldamise eest vastutavad riigi pädevad asutused annavad, muudavad või pikendavad raadiospektri kasutusõigusi seoses traadita lairibavõrkude ja -teenuste jaoks kasutatava ühtlustatud raadiospektriga, teatavad nad riigi reguleerivale asutusele otsusest mis tahes meetme kohta, mis võib mõjutada konkurentsi, näiteks kui meetme eesmärk on:

   (a) piirata selle raadiosagedusala mahtu, mille kasutusõigused antakse ettevõtjatele, või põhjendatud asjaoludel seada sellistele kasutusõigustele tingimusi, nagu hulgimüügitasandi juurdepääsu või riigisisese või piirkondliku rändluse pakkumine teatavatel sagedusaladel või samalaadsete omadustega sagedusalade kogumites;

   (b) reserveerida raadiosagedusala teatav osa või sagedusalade kogum uutele turuletulijatele eraldamiseks, kui see on asjakohane ja põhjendatud konkreetse olukorra tõttu riigi turul;

(c) keelduda uute raadiospektri kasutusõiguste andmisest või mitte lubada uut raadiospektri kasutusviisi teatavatel sagedusaladel või seada uute raadiospektri kasutusõiguste andmisele või uute raadiospektri kasutusviiside lubamisele tingimusi, et vältida konkurentsi moonutamist kasutusõiguste eraldamise, üleandmise või koondumise tõttu;

(d) kehtestada tingimused, millega keelatakse raadiospektri kasutusõiguste üleandmine, või seada sellele tingimused, kui üleandmise suhtes ei kohaldata liidu või riigi tasandil ühinemiste kontrolli, juhul kui sellised üleandmised võivad oluliselt kahjustada konkurentsi;

(e) muuta olemasolevaid raadiospektri kasutusõigusi vastavalt käesolevale määrusele, kui see on vajalik, et kõrvaldada tagantjärele konkurentsimoonutus, mis on tekkinud kasutusõiguste üleandmise või koondumise tõttu.

Riikide reguleerivad asutused teevad selliste meetmete kohta ettepaneku üksnes artikli 73 lõike 2 kohaselt tehtud turuanalüüsi alusel ning eelkõige turu konkurentsitingimuste prognoosi alusel ja olles hinnanud selliste meetmete tõenäolist mõju tõhusa konkurentsi säilitamisele või saavutamisele ning juba tehtud ja tulevastele investeeringutele.

3. Asjakohaste meetmete valimisel lõike 2 alusel järgivad riikide reguleerivad asutused proportsionaalsuse põhimõtet ja kehtestavad kõige vähem sekkuva meetme, millega on võimalik tagada konkurents jaemüügi tasandil:

(a) enne turu struktuuri mõjutavate meetmete kehtestamist hindavad riigi reguleerivad asutused turul majanduslikult jätkusuutlike taristute arvu, võttes arvesse eraldatud sageduste omadusi ja asjaomaseid investeerimisnõudeid, mis on vajalikud soovitud teenusekvaliteedi saavutamiseks;

(b) enne hulgimüügitasandi juurdepääsukohustuste kehtestamist vaatavad riikide reguleerivad asutused asjaomased turud tulevikku silmas pidades läbi ja hindavad, kas jaeturgudel oleks hulgimüügitasandi sekkumiseta tõhus konkurents.

Hiljemalt [*12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva*] töötab BEREC tihedas koostöös komisjoniga välja suunised, et aidata kaasa käesoleva lõike järjepidevale kohaldamisele.

4. Lõike 2 alusel kavandatavad meetmed moodustavad osa meetme eelnõust, mille pädev asutus esitab artikli 31 kohase menetluse kohaselt.

5. Lõike 2 kohaldamisel järgivad riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused artiklites 184, 194 ja 195 sätestatud korda.

7. JAGU. TRAADITA VÕRGU SEADMETE KASUTUSELEVÕTT JA KASUTAMINE

Artikkel 33

Juurdepääs raadio-kohtvõrkudele

1. Pädevad asutused lubavad pakkuda juurdepääsu üldkasutatavale elektroonilise side võrgule raadio-kohtvõrkude kaudu ning kasutada sellise juurdepääsu pakkumiseks ühtlustatud raadiospektrit üksnes artikli 20 lõikes 2 osutatud raadiospektri kasutamise suhtes kohaldatavate üldloa tingimuste alusel.

Kui juurdepääsu pakkumine ei ole majandustegevuse osa või kui tegemist on mõne muu sellise majandustegevuse või avaliku teenuse tugiteenusega, mis ei sõltu signaalide edastamisest sellistes võrkudes, ei nõuta sellist juurdepääsu pakkuvalt ettevõtjalt, avaliku sektori asutuselt või lõppkasutajalt elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumise üldluba vastavalt artiklile 9 ning tema suhtes ei kohaldata lõppkasutajate õigustega seotud kohustusi vastavalt VI osa III jaotisele ega võrkude omavahelise ühendamise kohustust vastavalt artikli 65 lõikele 1.

2. Raadio-kohtvõrkude kaudu sellist juurdepääsu pakkuvate ettevõtjate vastutuse suhtes kohaldatakse määruse (EL) 2022/2065 artiklit 4.

3. Üldkasutatavate elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujatel on õigus anda teistele selliste võrkude ja teenuste pakkujatele või üldsusele juurdepääs oma võrkudele raadio-kohtvõrkude kaudu, kui täidetud on kohaldatavad üldloa tingimused ja lõppkasutaja on andnud selleks eelnevalt teadliku nõusoleku, juhul kui raadio-kohtvõrk asub lõppkasutaja hoones.

4. Kooskõlas artikliga 93 ei tohi üldkasutatavate elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujad ühepoolselt piirata ega takistada lõppkasutajate võimalust:

   (a) saada juurdepääs kolmandate isikute pakutavatele vabalt valitud raadio-kohtvõrkudele;

   (b) lubada teistele lõppkasutajatele vastastikku või üldisemalt juurdepääsu selliste pakkujate võrkudele raadio-kohtvõrkude kaudu, sealhulgas kolmandate isikute selliste algatuste alusel, millega koondatakse ühte eri lõppkasutajate raadio-kohtvõrgud ja tehakse need avalikult kättesaadavaks.

5. Lõppkasutajad võivad lubada teistele lõppkasutajatele vastastikku või muul viisil juurdepääsu oma raadio-kohtvõrkudele, sealhulgas kolmandate isikute selliste algatuste alusel, millega koondatakse ühte eri lõppkasutajate raadio-kohtvõrgud ja tehakse need avalikult kättesaadavaks.

6. Üldsusele juurdepääsu pakkumist raadio-kohtvõrkudele ei piirata põhjendamatult:

   (a) kui seda pakuvad avaliku sektori asutused või kui see toimub avalikus ruumis selliste avaliku sektori asutuste ruumide lähedal ja kui tegemist on neis ruumides pakutavate avalike teenuste tugiteenustega;

   (b) kui see põhineb valitsusväliste organisatsioonide või avaliku sektori asutuste algatustel, millega koondatakse ühte eri lõppkasutajate raadio-kohtvõrgud ning tehakse need vastastikku või üldisemalt kättesaadavaks, sealhulgas asjakohasel juhul raadio-kohtvõrgud, millele pakutakse avalikku juurdepääsu vastavalt punktile a.

Artikkel 34

Väikese levialaga traadita pääsupunktide kasutuselevõtt ja käitamine

1. Väikese levialaga traadita pääsupunktide kasutuselevõttu ei tohi põhjendamatult piirata ja selle suhtes kohaldatakse riigi tasandil ühtseid norme. Sellised normid tuleb avaldada enne nende kohaldamist.

   Eelkõige on lõike 4 kohaselt sätestatud näitajatele vastavate väikese levialaga traadita pääsupunktide kasutuselevõtt vabastatud individuaalse linnaplaneerimisloa või muu individuaalse eelneva loa nõudest.

Erandina teisest lõigust võidakse nõuda luba väikese levialaga traadita pääsupunktide kasutuselevõtuks selliste arhitektuuriliselt, ajalooliselt või looduslikult väärtuslike hoonete või kohtade puhul, mida kaitstakse kooskõlas liikmesriigi õigusega, või juhul, kui see on vajalik avaliku julgeoleku kaalutlustel. Nimetatud lubade andmise suhtes kohaldatakse määruse (EL) 2024/1309 artikleid 7, 8 ja 9.

2. Komisjon võtab vastu rakendusaktid, milles täpsustatakse väikese levialaga traadita pääsupunktide sellised füüsikalised ja tehnilised omadused nagu maksimaalne suurus, kaal ja asjakohasel juhul kiirgusvõimsus.

   Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega.

   Kõnealused rakendusaktid vaadatakse aeg-ajalt läbi, et kohandada neid tehnoloogia arenguga ja võrkude kasutuselevõtu vajadustega.

3. Käesolev artikkel ei piira direktiivis 2014/53/EL sätestatud põhinõudeid ega asjaomase raadiospektri kasutamise suhtes kohaldatavat lubade andmise korda.

4. Kohaldades asjakohasel juhul määrust (EL) 2024/1309, on operaatoritel õigus pääseda ligi füüsilisele taristule, mida kontrollivad riigi, piirkonna või kohaliku tasandi avaliku sektori asutused ja mis on tehniliselt sobiv väikese levialaga traadita pääsupunktide hostimiseks või mis on vajalik selliste pääsupunktide ühendamiseks tuumikvõrguga, sealhulgas tänavainventar, nagu valgustuspostid, tänavasildid, valgusfoorid, reklaamtahvlid, bussi- ja trammipeatused ning metroojaamad. Kõik mõistlikud juurdepääsutaotlused rahuldatakse õiglastel, mõistlikel, läbipaistvatel ja mittediskrimineerivatel tingimustel, mis avalikustatakse ühtse teabepunkti kaudu.

5. Ilma et see piiraks ärikokkuleppeid, ei kohaldata väikese levialaga traadita pääsupunktide kasutuselevõtu suhtes lõive ega tasusid, mis on suuremad, kui kooskõlas artikliga 12 kehtestatud haldustasud.

Artikkel 35

Elektromagnetvälju käsitlevad tehnilised normid

Direktiivis (EL) 2015/1535 sätestatud menetlusi kohaldatakse pädevate asutuste kavandatava iga meetme puhul, millega kavatsetakse kehtestada väikese levialaga traadita pääsupunktide kasutuselevõtu suhtes seoses elektromagnetväljadega nõudeid, mis erinevad soovituses 1999/519/EÜ või seda asendavates uuemates soovitustes esitatud nõuetest.

4.2. II JAOTIS. SATELLIITIDE KASUTATAV RAADIOSPEKTER

Artikkel 36

Rahvusvaheline kontekst ja ühtne turg

Komisjon haldab raadiospektri kasutamist satelliitvõrkude või satelliitsideteenuste pakkumiseks üksnes kooskõlas liidu rahvusvaheliste kohustuste ja kokkulepetega – sealhulgas otsustega, mille nõukogu on vastu võtnud ELi toimimise lepingu artikli 218 kohaselt – viisil, mis kajastab täielikult sellise kasutuse rahvusvahelist mõõdet ning strateegilist tähtsust liidu ja liikmesriikide jaoks, ning selleks, et aidata saavutada satelliitsideteenuste ühtse turu väljakujundamise eesmärki.

Artikkel 37

Satelliitsüsteemide kohta ITU-le teabe esitamine ja nende süsteemide koordineerimine

1. Raadiospektri valdkonnas pädev asutus teavitab raadiospektri võimaliku kasutaja taotluse korral komisjoni ja teisi raadiospektripoliitika ametis osalevaid riikide pädevaid asutusi igast taotlusest esitada ITU-le rohkem kui ühte liikmesriiki või satelliitside maapealset jaama hõlmav satelliitsüsteem ning vajaduse korral selle maapealsed ja õhusõidukite pardal paiknevad lisakomponendid ning neid koordineerida või need registreerida. Asjaomane riigi pädev asutus märgib, kas ta vajab ITU-s koordineerimiseks teiste riikide pädevate asutuste ja liidu toetust, et kaitsta ja edendada liikmesriikide ja liidu huve ja poliitikat. Liikmesriigid ja komisjon võivad taotluse kohta märkusi esitada. Asjaomane liikmesriik tagab, et selliseid märkusi võetakse nõuetekohaselt arvesse, vältides samas tarbetuid viivitusi teabe esitamise protsessis.
2. Kui asjaomane riigi pädev asutus saab taotluse koordineerida ITU eeskirjade kohaselt satelliitsüsteemi või satelliitside maapealse jaama ning vajaduse korral selle maapealsete ja õhusõidukite pardal paiknevate lisakomponentide sagedusi või orbiidisõlme, teavitab ta sellest viivitamata komisjoni ja teisi pädevaid asutusi raadiospektripoliitika ameti kaudu.
3. Kui kaks või enam riikide pädevat asutust saavad taotlused sama sagedusala või orbiidisõlme kohta, kooskõlastab raadiospektripoliitika amet digivõrkude ameti toel liidu seisukohta, et liit saaks ITU-le õigel ajal ja ühtselt vastata.

Artikkel 38

Liidu tasandi üldluba satelliitvõrkude ja satelliitsideteenuste pakkumiseks

1. Artikli 39 kohane liidu luba hõlmab käesoleva artikli kohast üldluba satelliitvõrkude või satelliitsideteenuste pakkumiseks.
2. Erandina artiklist 9 võib satelliitvõrkude, sealhulgas satelliitside maapealsete jaamade ja vajaduse korral nende maapealsete ja õhusõidukite pardal paiknevate lisakomponentide ning satelliitsideteenuste pakkumise suhtes liidus või mitmes liikmesriigis kohaldada üksnes käesoleva artikli lõike 3 kohaselt kindlaks määratud tingimusi.

   Pakkujad esitavad teatise komisjonile ega pea saama teistelt pädevatelt asutustelt sõnaselget otsust, luba ega muud haldusakti. Digivõrkude amet abistab komisjoni teatiste käsitlemisel.
3. Võttes arvesse raadiospektripoliitika ameti arvamust, võib komisjon rakendusaktidega kindlaks määrata satelliitvõrkude või satelliitsideteenuste pakkumise üldloaga seotud tingimused artikli 9 lõikes 4 täpsustatud piirides. Tingimused hõlmavad muu hulgas järgmist:

   (a) asukoht liidus;

   (b) haldustasude maksmine kooskõlas artikliga 12 *mutatis mutandis*;

   (c) satelliitvõrkude ja satelliitsideteenuste terviklikkuse, turvalisuse ja vastupidavuse säilitamine;

   (d) püsiva kontrolli säilitamine kõigi liidu loaga hõlmatud raadiospektrit kasutavate raadiojaamade, sealhulgas satelliitside maapealsete jaamade ning vajaduse korral nende maapealsete ja õhusõidukite pardal paiknevate lisakomponentide kaudu edastamise üle, isegi kui nende omanikud, paigaldajad või käitajad on kolmandad isikud või kui need ei asu liidus;

(e) andmete säilitamise või seadusliku pealtkuulamisega seotud kohustused. Esimese lõigu kohaselt vastu võetavas rakendusaktis sätestatakse objektiivsed kriteeriumid selliste andmete säilitamise ja seadusliku pealtkuulamisega seotud kohustuste määramiseks, mis seatakse ELi satelliidiloa tingimuseks.

Esimeses lõigus osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega.

4. Liidu üldluba annab ettevõtjatele artiklis 9 sätestatud üldloast tulenevad miinimumõigused kõigis liikmesriikides.

5. Üldloaga seotud haldustasude kehtestamise ning õiguste ja kohustuste muutmise, piiramise ja tühistamise suhtes kohaldatakse *mutatis mutandis* artikleid 12, 194 ja 195.

Artikkel 39

Liidu luba satelliitside raadiospektri kasutamiseks

1. Selleks et kasutada raadiospektrit satelliitsideteenuste osutamiseks liidus või rohkem kui ühes liikmesriigis, on vaja liidu luba, mille annab komisjon.

2. Võttes arvesse raadiospektripoliitika ameti arvamust, kehtestab komisjon rakendusaktiga satelliitsidesageduste jaotamise Euroopa tabeli, milles määratakse kindlaks liidus satelliitsideteenuste jaoks kättesaadavad raadiosagedusalad, ning ajakohastab seda. Komisjon ühtlustab satelliitsideteenuste jaoks kättesaadavat raadiospektrit vastavalt otsusele nr 676/2002/EÜ ja annab load ühtlustatud raadiospektri kasutamiseks satelliitsideteenuste jaoks. Komisjon võib otsustada, et juurdepääs teatavatele satelliitside raadiosagedusaladele on võimalik üldloa alusel. Sellisel juhul kehtestab ta kõnealustes sagedusalades raadiospektri kasutamiseks loatingimused, sealhulgas mis tahes kohaldatavad tasud.

3. Kui komisjon kaalub omal algatusel või pädeva asutuse või taotleja taotluse alusel liidu lubade arvu piiramist teatavas raadiosagedusalas raadiospektri nappuse tõttu või üldistes huvides, annab ta huvitatud isikutele võimaluse väljendada oma seisukohti artikli 184 kohase avaliku konsultatsiooni käigus. Konsultatsioonide tulemuste põhjal võib komisjon võtta vajalikke meetmeid lubade arvu piiramiseks.

4. Hiljemalt [*12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva*] vastu võetavates rakendusaktides määrab komisjon asjaomaste sagedusalade omadusi ja raadiospektripoliitika ameti arvamust arvesse võttes kindlaks tingimused seoses eri sagedusalade kasutamiseks lubade andmise ja nende kasutamisega ning tagab, et loa saanud operaatorite suhtes kohaldatakse järgmisi nõudeid:

(a) nad peavad olema asutatud liidus;

(b) nad peavad järgima ITU raadioeeskirju ning tagama

(i) raadioeeskirjade asjakohaste koordineerimis- ja teavitamismenetluste heas usus kohaldamise, sealhulgas ITU rahvusvahelise sageduste pearegistri (MIFR) kande tegemise, järgides ITU staatust ja kaitsekuupäevi;

(ii) vastavuse asjakohastele rahvusvahelistele koordineerimiskokkulepetele;

(iii) selle, et teistele ITU raadioeeskirjade kohaselt käitatavatele satelliitvõrkudele või -süsteemidele ega jaamadele ei tekitataks kahjulikke raadiohäireid;

(iv) tegutsemise häirete ja kaitse puudumise põhimõttel, kui teavet ei ole veel rahvusvahelisele sageduste pearegistrile registreerimiseks esitatud ega seal registreeritud, või kui tegutsetakse ITU raadioeeskirja nr 4.4 kohaselt;

(c) nad peavad koordineerima tegevust ükskõik millise liidus loa saanud satelliitsüsteemiga;

(d) nad peavad kasutama raadiospektrit satelliitsideteenuste osutamiseks kooskõlas ITU raadioeeskirjadega, sealhulgas vältima kahjulikke raadiohäireid, ning vajaduse korral kooskõlas otsuse nr 626/2002/EÜ alusel vastu võetud tehnilise ühtlustamise õigusaktidega;

(e) juhul kui ITU-le on esitanud registreerimiseks teabe kolmas riik, peavad nad tõendama, et selle riigi jurisdiktsioonis on ette nähtud kahjulike raadiohäirete tulemuslik kõrvaldamine ja et ebaseadusliku kasutamise korral rakendatakse vahendeid viivitamatuks vastutusele võtmiseks;

(f) nad peavad maksma raadiospektri kasutustasusid, mis määratakse kindlaks komisjoni kehtestatud metoodika alusel delegeeritud õigusaktiga kooskõlas artikli 29 lõike 2 esimese lõigu kriteeriumidega;

(g) nad peavad täitma mis tahes täiendavaid objektiivseid, läbipaistvaid ja mittediskrimineerivaid tingimusi, mis on vajalikud satelliitvõrkudel või satelliitsideteenustel põhineva liidu poliitika kaitsmiseks, sealhulgas spektri katselise kasutamise suhtes kohaldatavaid tingimusi.

5. Hiljemalt [*36 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva]* asendab komisjon [*kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva*] kehtivad raadiospektri kasutamise riiklikud load liidu lubadega.

6. Käesoleva artikli lõigetes 2 ja 4 osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega.

Artikkel 40

Liidu loa andmise menetlus

1. Selleks et saada luba kasutada raadiospektrit satelliitsideteenuste ja satelliitvõrkude pakkumiseks, esitab ettevõtja taotluse komisjonile. Komisjon avaldab sellised taotlused nende kättesaamisel.

   Käesoleva artikli kohaldamisel abistavad komisjoni digivõrkude amet ja raadiospektripoliitika ameti alaline satelliidilubade töörühm. See rühm koosneb liikmesriikide esindajatest, kellel on satelliitside valdkonnas eksperditeadmised.

2. Taotluses märgitakse raadiospektrivajadused ja see sisaldab ettevõtja tuvastamiseks vajalikku teavet, satelliitsideteenuse lühikirjeldust ja artiklis 39 sätestatud tingimuste täitmise kontrollimiseks vajalikku teavet.

3. Komisjon vaatab taotluse raadiospektripoliitika ameti satelliidilubade töörühma ja digivõrkude ameti abiga läbi. Raadiospektripoliitika amet esitab komisjonile arvamuse kümne tööpäeva jooksul alates taotluse saamisest.

4. Komisjon võtab vastu rakendusakti, millega antakse liidu luba, kui taotleja vastab artiklis 39 sätestatud tingimustele, või keeldutakse liidu loa andmisest kõigil muudel juhtudel.

Vajaduse korral võib raadiospektripoliitika amet oma arvamuse esitamise edasi lükata ja paluda komisjonil võtta asjakohaseid meetmeid raadiospektri kasutamise tehniliste tingimuste ühtlustamiseks vastavalt otsusele nr 626/2002/EÜ või liidu lubade muude tingimuste ühtlustamiseks.

5. Kui komisjon otsustab artikli 39 lõike 3 kohaselt valida õiguste saajad valikumenetlusega, korraldab ta menetluse kooskõlas VI lisaga, välja arvatud juhul, kui liidu õiguses on ette nähtud erimenetlus.

6. Komisjon võtab hiljemalt [*12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumist*] vastu rakendusakti, milles sätestatakse ELi loa andmise menetluse üksikasjad ja ajakava.

Käesoleva artikli lõigetes 4 ja 6 osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega.

Artikkel 41

Liidu loa mõju

1. Erandina artiklist 9 annab liidu luba selle omanikule õiguse pakkuda satelliitvõrke või satelliitsideteenuseid ja õiguse kasutada raadiospektrit kogu liidus või loas kindlaks määratud konkreetsetes liikmesriikides. Satelliitvõrkude ja satelliitsideteenuste pakkumiseks või raadiospektri kasutamiseks nende pakkumise eesmärgil ei ole üheski liikmesriigis vaja riiklikku luba.

2. Liidu loaga antakse igas liikmesriigis samad õigused ja kohustused nagu loaga, mille vastav liikmesriik annab satelliitsideteenuste või satelliitvõrkude pakkumiseks või raadiospektri kasutamiseks.

3. Liidu luba ei vabasta selle omanikku olemasolevate või tulevaste satelliitvõrkude või satelliitsideteenustega seotud koordineerimiskohustustest, sealhulgas raadiospektri ühiskasutuse kohustustest, mis tulenevad ITU raadioeeskirjadest.

4. Liidu loa omanik peab

(a) asjakohasel juhul täitma kõiki oma taotluses või valikumenetluse käigus võetud kohustusi sõltumata sellest, kas kogunõudlus raadiospektri järele ületab olemasolevat spektrimahtu;

(b) kasutama oma kasutusõigusi viisil, mis on kooskõlas spektrile tugineva liidu poliitikaga, eelkõige vältides kahjulike raadiohäirete põhjustamist liidu programmidest rahastatavatele mis tahes satelliitsüsteemidele ning võimaldades pädevate asutuste taotluse korral kriisi ajal juurdepääsu oma kasutusõigustega hõlmatud raadiospektrile;

(c) esitama komisjonile igal aastal aruande, kirjeldades selles üksikasjalikult oma satelliitvõrgu ja/või satelliitsideteenuse arendamise seisu.

Artikkel 42

Liidu loa kehtivusaeg ja pikendamine

1. Liidu loa kehtivusaja määrab kindlaks komisjon. Liidu loast tulenevate õiguste suhtes kohaldatakse *mutatis mutandis* artiklit 24.

Erandina artikli 24 lõikest 5 võib komisjon lühendada liidu loa kehtivusaega järgmistel põhjendatud juhtudel:

(a) konkreetsete lühiajaliste projektide puhul;

(b) katselise orbiidil kasutamise eesmärgil;

(c) liikmesriikide suhtes kohaldatavate rahvusvahelisest õigusest tulenevate kohustuste täitmiseks.

2. Kasutusõiguste pikendamise taotluse korral esitab raadiospektripoliitika amet komisjonile arvamuse kümne tööpäeva jooksul alates komisjoni taotluse saamisest. Komisjon võib liidu luba pikendada, võttes arvesse raadiospektripoliitika ameti arvamust. Liidu loast tulenevate õiguste pikendamise suhtes kohaldatakse *mutatis mutandis* artiklit 25.

3. Raadiospektri kasutusõiguste suhtes kohaldatakse *mutatis mutandis* artikleid 194 ja 195 kasutusõiguste muutmise, piiramise ja tühistamise kohta.

Artikkel 43

Järelevalve ja parandusmeetmed

1. Komisjon ja riikide pädevad asutused, kes teevad koostööd artikli 199 lõikes 1 osutatud komitees ja raadiospektripoliitika ametis, jälgivad liidu loa alusel pakutavate satelliitvõrkude ja satelliitsideteenuste vastavust artiklites 38 ja 39 ning liidu õiguses ja kohaldatavates ITU raadioeeskirjades sätestatud tingimustele ning võtavad asjakohaseid meetmeid juhul, kui tingimused ei ole täidetud.

   Komisjon võtab rakendusaktidega vastu liidu lubade koordineeritud järelevalvet ja nõuete täitmise tagamist käsitleva üksikasjaliku korra, sealhulgas lubade koordineeritud peatamise või tühistamise tingimused. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 3 osutatud menetlusega.

2. Komisjon uurib liidu loaga seotud tingimuse või käesoleva jaotise mis tahes sätte väidetavat konkreetset rikkumist. Raadiospektripoliitika amet, keda toetab digivõrkude amet, abistab komisjoni selles uurimises.

   Kui riigi pädev asutus on arvamusel, et liidu loa omanik ei täida mõnda loa tingimust või käesoleva määruse sätet, teavitab ta sellest komisjoni ja raadiospektripoliitika ametit.

   Kui komisjon leiab, et liidu loa omanik ei täida mõnda artiklis 38 või 39 sätestatud tingimust, teavitab ta kõnealust operaatorit oma järeldustest.

3. Loa tingimuse või käesoleva jaotise sätte rikkumise korral võtab komisjon rakendusaktidega vastu asjakohased ja proportsionaalsed parandusmeetmed, mis hõlmavad järgmist:

   (a) teatavate raadiosagedusalade kasutamise (ajutine või alaline) keelamine satelliitside maapealsete jaamade ning vajaduse korral nende maapealsete ja õhusõidukite pardal paiknevate lisakomponentide puhul liidus, ilma et see piiraks liikmesriigi õiguse kohaste tsiviil- ja kriminaalkaristuste kohaldamist;

   (b) liidu loa peatamine või tühistamine.

   Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega.

   Komisjon võib määrata liidu loa omanikule loa tingimuste või käesoleva jaotise sätete rikkumise eest trahve või sunniraha, mille kindlaksmääramisel võetakse arvesse rikkumise raskusastet ja kestust ning mis ei tohi ületada 5 % tema eelneva majandusaasta

ülemaailmsest kogukäibest. Euroopa Kohtul on ELi toimimise lepingu artikli 229 tähenduses täielik pädevus läbi vaadata otsused, millega komisjon on määranud trahvid või sunniraha; Euroopa Kohus võib määratud trahvi või sunniraha tühistada, seda vähendada või suurendada.

Komisjon teatab oma käesoleva artikli kohastest täitmise tagamise meetmetest liikmesriikidele.

4. Olenemata käesoleva artikli lõigetest 1 ja 2 kohaldatakse juhul, kui raadiospektri kasutustasusid ei ole makstud, ja artikli 38 lõike 3 kohaste tingimuste täitmata jätmise korral *mutatis mutandis* artikli 196 kohast menetlust.

Artikkel 44

Nõuete täitmise tagamine

1. Riikide pädevad asutused tagavad kõigi komisjoni poolt artikli 43 kohaselt otsustatud meetmete kohaldamise täies ulatuses ja komisjoni määratud tähtaja jooksul. Erandkorras võib riigi pädev asutus taotleda, et komisjon lükkaks oma meetme kohaldamise tema territooriumil edasi kuni kuue kuu võrra, kui see meede võib tõenäoliselt oluliselt häirida ühenduvust tema territooriumil, kusjuures seda tähtaega võib pikendada. Komisjon piirab selle erandi kohaldamise kestust nii palju kui võimalik, vajaduse korral motiveerides lõppkasutajaid minema üle alternatiivsetele satelliitvõrkudele või satelliitsideteenustele.
2. Kui komisjoni otsuse või riikliku täitemeetme suhtes on esitatud kaebus kohtule või muu kaebus, jäävad kõik komisjoni meetmed jõusse, kuni vastav kaebus on lahendatud, välja arvatud juhul, kui kohaldatakse ajutisi meetmeid, mis on asjakohased häire piisavaks leevendamiseks või kõrvaldamiseks vastavalt lõikele 3.
3. Kui on vaja võtta kiireloomulisi meetmeid, et vältida kahjulikke raadiohäireid riigi territooriumil, võib riigi pädev asutus omal algatusel või komisjoni taotluse alusel võtta asjakohaseid ajutisi meetmeid, sealhulgas peatada liidu loa kohaldamise oma territooriumil. Kui riigi pädev asutus teeb seda omal algatusel, teavitab ta komisjoni ja raadiospektripoliitika ametit oma meetmete põhjustest viie tööpäeva jooksul. Komisjon teavitab raadiospektripoliitika ametit ja teisi riikide pädevaid asutusi. Komisjon alustab viivitamata artiklis 43 sätestatud menetlust.

Artikkel 45

Raadiospektri satelliitidel ja maa peal kasutamise koordineerimine

1. Raadiospektri ühiskasutus maapealsete ja satelliitsüsteemide vahel on võimalik üksnes maapealsete kasutusõiguste esmase omaja nõusolekul ja vastutusel, kui selline esmane omaja on olemas, ning selle eesmärk on tagada raadiospektri tõhus kasutamine, vältida kahjulikke raadiohäireid traadita elektroonilise lairibaühenduse teenuste osutamiseks kasutatavates maapealsetes võrkudes ning kaitsta piisavalt neid ja muid asjaomaseid olemasolevaid traadita lairibateenuseid ja -rakendusi, tagades käimasoleva tegevuse piiranguteta jätkumise ning kõigi neid sagedusalasid ja naabersagedusalasid parasjagu kasutavate asjaomaste raadioteenuste ja -rakenduste edasise arendamise.
2. Kui asjaomasele pädevale asutusele esitatakse ITU eeskirjade alusel taotlus koordineerida raadiospektri kasutamist maapealsete ja kosmoserakenduste vahel seoses ühtlustatud raadiospektriga, edastab ta selle taotluse komisjonile, kes omakorda edastab selle viivitamata raadiospektrikomitee liikmetele.

3. Komitee võtab vastu arvamuse, milles tehakse ettepanek ITU koordineerimistaotlusele vastamiseks, võttes arvesse kõnealuse raadiospektri kasutamise eripära igas liikmesriigis. Komisjon võib kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega võtta vastu rakendusakti kooskõlastatud kooseksisteerimistingimuste kohta liidus.

4. Kui see on vajalik, et tagada liikmesriikide poolt ühtlustatud raadiospektri maapealseks kasutamiseks antud õiguste koordineeritud kaitse või sellise raadiospektri kasutusõiguste koordineeritud andmine satelliitsideteenuste osutamiseks ühiselt traadita lairibateenustega, võib komisjon võtta vastu soovitusi selleks, et tagada käesoleva määruse ühtlustatud kohaldamine ning koordineerida raadiospektri ühiskasutust maapealseteks ja satelliidipõhisteks kasutusaladeks.

4.3. III JAOTIS. NUMERATSIOONIRESSURSID

Artikkel 46

Numeratsiooniressursside strateegiline planeerimine ja haldamine

1. Artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamiseks haldavad liikmesriigid ja komisjon numeratsiooniressursse siseturul koordineeritud viisil liidu ühise ressursina jagatud pädevuse alusel, et soodustada majanduskasvu, võimaldades innovatsiooni ja numbripõhiste elektroonilise side teenuste järjepidevat osutamist liidus, ning et kaitsta liidu väärtusi ja julgeolekut.

2. Komisjon, keda abistab digivõrkude amet, teeb riikide reguleerivate asutustega koostööd numeratsiooniressursside strateegilisel planeerimisel liidus ning numeratsiooniressursside võimaliku kasutuse kindlakstegemisel piiriüleste või üleeuroopaliste teenuste osutamiseks.

3. Võttes arvesse BERECi arvamust ja olles andnud kõigile huvitatud isikutele võimaluse väljendada oma seisukohti, kehtestab komisjon tulevikku vaatava liidu numeratsioonistrateegia, mis käsitleb numeratsiooniressursside järjepidevat haldamist liikmesriikides ja liidu tasandil.

4. Lõikes 3 osutatud liidu numeratsioonistrateegia alusel koostab komisjon digivõrkude ameti abiga liidu numeratsiooniplaani, milles määratakse kindlaks numeratsiooniressursid, mida saab liidus kasutada asjaomaste piiriüleste või üleeuroopaliste teenuste osutamiseks.

   Komisjon võib rakendusaktidega vastu võtta liidu numeratsiooniplaani, liidu numeratsiooniplaani jaoks ITU numeratsioonivahemike taotlemise korra ja võimalikud liidu numeratsiooniplaani numeratsiooniressursside kasutusõigustega seotud tingimused, sealhulgas tasud selliste ressursside kasutusõiguste eest.

   Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 3 osutatud menetlusega.

Artikkel 47

Üleeuroopalised numeratsiooniressursid

1. Komisjon võib võtta meetmeid konkreetsete numbrite või numeratsioonivahemike ühtlustamiseks või taotleda ITU-lt numeratsioonivahemikke, et tagada numeratsiooniressursside kättesaadavus piiriüleste või üleeuroopaliste teenuste jaoks kooskõlas liidu numeratsiooniplaaniga, kasutades selleks artikli 46 lõike 4 kohaseid rakendusakte.

2. Liikmesriigid toetavad konkreetsete numbrite või numeratsioonivahemike ühtlustamist liidus ja üleeuroopaliste numeratsiooniressursside taotlemist ITU-lt, kui sellega edendatakse elektroonilise side ühtset turgu või üleeuroopaliste teenuste arendamist.

3. Riikide reguleerivad asutused haldavad koostöös digivõrkude ametiga numbrite või numeratsioonivälja de eraldamist üleeuroopalistest numeratsiooniressurssidest ja tagavad üleeuroopaliste numeratsiooniressursside individuaalsete kasutusõigustega seotud tingimuste täitmise.

4. Digivõrkude amet loob üleeuroopaliste numeratsiooniressursside andmebaasi, mis põhineb riikide reguleerivate asutuste esitatud ajakohasel teabel numbrite eraldamise ja saajate kohta, ning ajakohastab seda. Kuue kuu jooksul pärast liidu numeratsiooniplaani vastuvõtmist kehtestab digivõrkude amet käesoleva lõike ja artikli 48 lõike 4 neljanda lõigu kohase teabe esitamise korra ja süsteemi.

Artikkel 48

Riiklikud numeratsiooniressursid

1. Riikide reguleerivad asutused kontrollivad kõigi riiklike numeratsiooniressursside kasutusõiguste andmist ja riiklike numeratsiooniplaanide haldamist ning tagavad üldkasutatavate elektroonilise side teenuste osutamiseks piisavad numeratsiooniressursid. Riikide reguleerivad asutused kehtestavad riiklike numeratsiooniressursside kasutusõiguste andmise objektiivse, läbipaistva ja mittediskrimineeriva korra.

2. Taotluse korral annavad riikide reguleerivad asutused riiklike numeratsiooniplaanide numeratsiooniressursside kasutusõigusi ka muudele ettevõtjatele kui elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujad, et nad saaksid osutada konkreetseid teenuseid, tingimusel et praeguse ja prognoositava nõudluse rahuldamiseks tehakse kättesaadavaks piisavad numeratsiooniressursid. Kõnealused ettevõtjad tõendavad oma suutlikkust numeratsiooniressursse hallata ja täita mis tahes asjakohaseid nõudeid, mis kehtestatakse artikli 49 alusel. Riikide reguleerivad asutused või muud pädevad asutused võivad peatada numeratsiooniressursside kasutusõiguste edasise andmise sellistele ettevõtjatele, kui on tõendatud numeratsiooniressursside ammendumise ohtu.

   Selleks et aidata kaasa käesoleva lõike järjepidevale kohaldamisele, säilitab BEREC suunised numeratsiooniressursside haldamise suutlikkuse ja numeratsiooniressursside ammendumise ohu hindamise ühiste kriteeriumide kohta ning ajakohastab neid vajaduse korral pärast sidusrühmadega konsulteerimist ja tihedas koostöös komisjoniga.

3. Riikide reguleerivad asutused kohaldavad riiklikke numeratsiooniplaane ja numeratsioonikorda nii, et tagatud on kõigi üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujate ja lõike 2 kohastele nõuetele vastavate ettevõtjate võrdne kohtlemine. Ettevõtjad, kellele on antud numeratsiooniressursside kasutusõigus, ei diskrimineeri teisi elektroonilise side teenuste pakkujaid seoses nende teenustele juurdepääsemiseks vajalike numeratsiooniressurssidega.

4. Riikide reguleerivad asutused teevad kättesaadavaks oma mittegeograafilise numeratsioonivälja, mida võib kasutada muude elektroonilise side teenuste kui isikutevahelise side teenuste pakkumiseks kogu liidu territooriumil, ilma et see piiraks määruse (EL) 2022/612 ning käesoleva määruse artikli 52 lõike 2 kohaldamist. Kui numeratsiooniressursside kasutusõigused on kooskõlas käesoleva artikli lõikega 2 antud muudele ettevõtjatele kui elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujad, kohaldatakse käesolevat lõiget nende konkreetsete teenuste suhtes, mille pakkumiseks kasutusõigused on antud.

Riikide reguleerivad asutused tagavad, et artiklis 50 loetletud tingimused, mis võidakse seada numeratsiooniressursside kasutusõigustele teenuste osutamiseks väljaspool riigikoodi liikmesriiki, ja nende täitmise tagamise meetmed on sama ranged kui need, mida kohaldatakse riigikoodi liikmesriigis osutatavate teenuste suhtes kooskõlas käesoleva määrusega. Riikide reguleerivad asutused või muud pädevad asutused tagavad kooskõlas artikli 49 lõikega 6 samuti, et nende riigikoodi numeratsiooniressursse muudes liikmesriikides kasutavad teenusepakkujad vastavad numeratsiooniressursside kasutamisega seotud tarbijakaitsealastele ja muudele riigisisestele õigusnormidele, mida kohaldatakse liikmesriikides, kus numeratsiooniressursse kasutatakse. See kohustus ei piira kõnealuste liikmesriikide pädevate asutuste täitmise tagamise volitusi.

Digivõrkude amet abistab riikide reguleerivate asutuste taotluse korral neid nende tegevuse koordineerimisel, et tagada selliste numeratsiooniressursside tõhus haldamine, mida võib kasutada territooriumiväliselt liidu piires.

Selleks et hõlbustada riikide reguleerivate asutuste järelevalvet käesoleva lõike nõuete täitmise üle, haldab BEREC digivõrkude ameti abiga andmebaasi nende numeratsiooniressursside kohta, mida võib liidu piires territooriumiväliselt kasutada. Sel eesmärgil edastavad riikide reguleerivad või muud pädevad asutused digivõrkude ametile korrapäraselt asjakohast teavet.

5. Riikide reguleerivad asutused avaldavad riiklikud numeratsiooniplaanid ning kõik nende hilisemad täiendused või muudatused, võttes arvesse üksnes riigi julgeolekuga seotud piiranguid.

6. BEREC esitab esimest korda hiljemalt [*12 kuud pärast jõustumist*] ja seejärel iga kahe aasta tagant aruande riiklike ja üleeuroopaliste numeratsiooniressursside kasutusõiguste andmise riigisiseste tavade kohta, keskendudes erinevatele tavadele liidus.

Artikkel 49

Numeratsiooniressursside kasutusõiguste andmise menetlus

1. Kui numeratsiooniressursside kasutamiseks tuleb anda individuaalseid kasutusõigusi, annavad riikide reguleerivad asutused sellised õigused taotluse korral igale ettevõtjale elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumiseks artiklis 9 ja artikli 181 lõike 3 punktis c osutatud üldloa alusel, võttes arvesse mis tahes muid norme, millega tagatakse nende numeratsiooniressursside tõhus kasutamine kooskõlas käesoleva määrusega.

2. Numeratsiooniressursside kasutusõigusi antakse avatud, objektiivse, läbipaistva, mittediskrimineeriva ja proportsionaalse menetlusega.

   Numeratsiooniressursside kasutusõiguste andmisel täpsustavad riikide reguleerivad asutused, kas ja millistel tingimustel võib õiguste omaja neid õigusi üle anda.

   Kui riikide reguleerivad asutused annavad numeratsiooniressursside kasutusõigusi piiratud ajavahemikuks, peab kõnealuse ajavahemiku kestus vastama asjaomasele teenusele, arvestades taotletavat eesmärki, võttes nõuetekohaselt arvesse vajadust võimaldada investeeringu puhul asjakohane amortisatsiooniperiood.

3. Riikide reguleerivad asutused võtavad numeratsiooniressursside kasutusõiguste andmist käsitlevad otsused vastu võimalikult kiiresti pärast seda, kui nad on saanud täieliku taotluse, ning riigi numeratsiooniplaanist eriotstarbeks eraldatud numeratsiooniressursside puhul kolme nädala jooksul. Need otsused avalikustatakse.

4. Kui pärast konsulteerimist huvitatud isikutega artikli 186 kohaselt on riikide reguleerivad asutused otsustanud, et erandliku majandusliku väärtusega numeratsiooniressursside kasutusõigusi antakse ainult konkurentsipõhise või võrdleva valikumenetluse alusel, võivad riikide reguleerivad asutused pikendada käesoleva artikli lõikes 3 osutatud kolme nädala pikkust tähtaega kuni kolme nädala võrra.

5. Riikide reguleerivad asutused ei piira antavate individuaalsete kasutusõiguste hulka, kui see ei ole vajalik numeratsiooniressursside tõhusa kasutamise tagamiseks.

6. Kui numeratsiooniressursside kasutusõigused hõlmavad nende territooriumivälist kasutust liidus vastavalt artikli 48 lõikele 4, seab riigi reguleeriv asutus nimetatud kasutusõigustele eritingimused, et tagada vastavus kõigile liikmesriigi asjaomastele tarbijakaitsenormidele ja numeratsiooniressursside kasutamist käsitlevale õigusele, mida kohaldatakse liikmesriikides, kus numeratsiooniressursse kasutatakse.

   Numeratsiooniressursside kasutamise liikmesriigi reguleeriva asutuse taotluse alusel, milles tõendatakse kõnealuse liikmesriigi asjaomaste tarbijakaitsenormide või numeratsiooniressursside kasutamist käsitleva õiguse rikkumist, tagab selle liikmesriigi reguleeriv asutus, kus numeratsiooniressursside kasutusõigused on antud, käesoleva lõike esimese lõigu alusel seatud tingimuste täitmise vastavalt artiklile 199, võttes sealhulgas raskematel juhtumitel ära asjaomasele ettevõtjale antud numeratsiooniressursside territooriumivälise kasutamise õiguse.

   Digivõrkude amet soodustab ja koordineerib asjaomaste eri liikmesriikide reguleerivate asutuste teabevahetust ja tagab nende koostöö nõuetekohase koordineerimise.

7. Käesolevat artiklit kohaldatakse ka siis, kui riikide reguleerivad asutused annavad artikli 48 lõike 2 kohaselt numeratsiooniressursside kasutusõigusi muudele ettevõtjatele kui need, kes pakuvad elektroonilise side võrke või teenuseid.

Artikkel 50

Tingimused, mille võib seada numeratsiooniressursside kasutusõigustele

Kui riikide reguleerivad asutused seavad numeratsiooniressursside kasutusõigustele tingimusi, piirduvad need järgmisega:

(a) selle teenuse kindlaksmääramine, mille jaoks numbrit kasutatakse, sealhulgas kõnealuse teenuse osutamisega seotud nõuded ning kahtluste vältimiseks tariifipõhimõtted ja maksimumhinnad, mida võib konkreetse numeratsioonivälja puhul kohaldada, et tagada tarbijakaitse kooskõlas artikli 3 lõike 1 punktiga f;

(b) numeratsiooniressursside tõhus ja tulemuslik kasutamine kooskõlas käesoleva määrusega;

(c) numbri liikuvuse nõuded kooskõlas käesoleva määrusega;

(d) maksimaalne kehtivusaeg kooskõlas artikliga 49, võttes arvesse võimalikke muudatusi riigi numeratsiooniplaanis;

(e) õiguste üleandmine õiguse omaja algatusel ja sellise üleandmise tingimused kooskõlas käesoleva määrusega, sealhulgas see, et kõik numbri kasutusõigusega kaasnevad tingimused on siduvad kõikidele ettevõtjatele, kellele õigused üle antakse;

(f) tasud kasutusõiguste eest vastavalt artiklile 51;

(g) kõik kohustused, mida kasutusõigusi taotlev ettevõtja on lubanud täita konkurentsipõhise või võrdleva valikumenetluse käigus;

(h) numbrite kasutamist käsitlevatest asjakohastest rahvusvahelistest kokkulepetest tulenevad kohustused;

(i) kohustused seoses numbrite territooriumivälise kasutamisega liidus, et tagada tarbijakaitsenormide ja muude numbriga seotud normide järgimine muudes liikmesriikides kui riigikoodi liikmesriik;

(j) lõppkasutajatele juurdepääsu võimaldamine riigi numeratsiooniplaani numbritele, rahvusvahelistele tasuta telefoninumbritele, teiste liikmesriikide numeratsiooniplaanide numbritele ja üleeuroopalistest numeratsiooniressurssidest pärinevatele numbritele.

Artikkel 51

Tasud numeratsiooniressursside kasutusõiguste eest

Riikide reguleerivad asutused võivad kehtestada tasud numeratsiooniressursside kasutusõiguste eest, et tagada kõnealuste ressursside optimaalne kasutamine. Need tasud peavad olema nende kavandatud eesmärki silmas pidades objektiivselt põhjendatud, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed ning nende puhul tuleb arvesse võtta artiklis 3 sätestatud üldeesmärke.

Artikkel 52

Juurdepääs numbritele ja teenustele

1. Kui see on majanduslikult teostatav, välja arvatud juhul, kui kõne vastuvõtja on ärilistel põhjustel otsustanud piirata konkreetsetes geograafilistes piirkondades asuvate kõne algatajate juurdepääsu, võtavad numbripõhiste elektroonilise side teenuste pakkujad kõik vajalikud meetmed tagamaks, et kõne algatajatel on juurdepääs kõigele järgmisele:

   (a) mittegeograafilised numbrid ja teenused, mis selliseid numbreid liidus kasutavad;

   (b) kõik liidus välja antud numbrid, olenemata operaatori kasutatavast tehnoloogiast ja seadmetest, sealhulgas liikmesriikide numeratsiooniplaani numbrid ning rahvusvahelised tasuta telefoninumbrid;

   (c) üleeuroopalistest numeratsiooniressurssidest pärit numbrid.

2. Riikide reguleerivatel asutustel on õigus nõuda üldkasutatavate elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujatelt, et nad võtaksid ennetusmeetmeid ja tõkestaksid juurdepääsu numbritele või teenustele, kui see on põhjendatud pettuse või väärkasutuse tõttu, ning nõuda, et kõnealustel juhtudel peataksid elektroonilise side teenuste pakkujad asjaomase omavahelise ühendamise või muude teenuste müügi.

5. V OSA. ÜLEMINEK KIUDOPTILISTELE VÕRKUDELE, TURGUDE TOIMIMINE JA KONKURENTS

5.1. I JAOTIS. ÜLEMINEK KIUDOPTILISTELE VÕRKUDELE

Artikkel 53

Käesoleva jaotise kohaldamisala

Käesolevat jaotist kohaldatakse liikmesriikides, kus jäävad pärast 30. juunit 2029 kasutusele vaskpaarvõrgud.

Artikkel 54

Vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise nõudmine

1. Enne 31. detsembrit 2035 näevad liikmesriigid ette vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise piirkondades (edaspidi „kõrvaldamispiirkonnad“), kui täidetud on artikli 57 lõikes 1 sätestatud tingimused.
2. 31. detsembriks 2035 näevad liikmesriigid ette vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise kõigis kõrvaldamispiirkondades.
3. Erandina lõikest 2 võivad liikmesriigid otsustada, et nad ei nõua vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamist sellistes kõrvaldamispiirkondades, kus kiudoptilise võrgu kasutuselevõtt ei ole majanduslikult otstarbekas ja puudub piisav ühenduvuslahendus, mis suudaks asendada vaskpaarvõrgupõhiseid teenuseid.
4. Lõigete 1 ja 2 kohaldamisel näevad liikmesriigid vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise ette siduva õigusakti vastuvõtmisega. Igas sellises õigusaktis määratakse kindlaks vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise alguskuupäev, mis ei ole hilisem kui üks aasta pärast õigusakti vastuvõtmist, ning nõutakse, et vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamine viidaks lõpule kolme aasta jooksul alates nimetatud alguskuupäevast. Lõike 1 kohaldamisel võetakse õigusakt vastu kuue kuu jooksul pärast artikli 58 lõikes 3 osutatud loetelu avaldamist. Lõike 2 kohaldamisel võetakse õigusakt vastu hiljemalt 31. detsembriks 2035.

Artikkel 55

Vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise piirkonnad

1. Vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamine korraldatakse kõrvaldamispiirkondades, mis hõlmavad kõiki geograafilisi piirkondi, kus vaskpaarvõrgud on kasutusel.
2. Riikide reguleerivad asutused piiritlevad kõrvaldamispiirkonnad komisjoni suunistes sätestatud kriteeriumeid arvesse võttes.
3. 31. maiks 2028 avaldavad riikide reguleerivad asutused kõrvaldamispiirkondade loetelu.
4. Riikide reguleerivad asutused vaatavad kõrvaldamispiirkondade loetelu läbi ja vajaduse korral ajakohastavad seda, et toetada vaskpaarvõrkude õigeaegset ja nõuetekohast kasutuselt kõrvaldamist. Ajakohastatud loetelu avaldatakse ilma põhjendamatu viivituseta.

Artikkel 56

Riiklik kiudoptilistele võrkudele ülemineku kava

1. Iga liikmesriik koostab 31. oktoobriks 2029 kiudoptilistele võrkudele ülemineku kava ja esitab selle komisjonile.
2. Kiudoptilistele võrkudele ülemineku kavas esitatakse liikmesriigi strateegia üleriigiliseks üleminekuks kiudoptilistele võrkudele, eelkõige üleminekuks vaskpaarvõrkudelt FTTH-võrkudele. See sisaldab järgmist teavet:
    (a) teave vaskpaar- ja kiudoptiliste võrkude leviala kohta;
    (b) kiudoptiliste võrkude kasutuselevõtu ja FTTH-võrkudele ülemineku edendamiseks kehtestatud või kavandatud meetmete kirjeldus;

(c) kõrvaldamispiirkondade loetelu, milles on iga piirkonna kohta märgitud, kas artikli 57 lõikes 1 sätestatud jätkusuutlikkuse tingimused on täidetud, koos vastavate ülemineku vahe-eesmärkide ja asjakohasel juhul toetavate meetmetega.

3. Liikmesriigid ajakohastavad oma kiudoptilistele võrkudele ülemineku kava 30. juuniks 2034 ja esitavad ajakohastatud kava komisjonile.

4. Ajakohastatud kiudoptilistele võrkudele ülemineku kavas antakse ülevaade algse kava rakendamisel tehtud edusammude kohta. See sisaldab järgmist teavet:

(a) teave vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise olukorra kohta igas kõrvaldamispiirkonnas;

(b) loetelu kõrvaldamispiirkondadest, kus kiudoptiliste võrkude kasutuselevõtt on majanduslikult otstarbekas, kuid viiakse lõpule alles pärast 31. detsembrit 2035, koos teabega vaskpaarvõrgupõhiste teenuste asendamiseks sobivate piisavate ühenduvuslahenduste kättesaadavuse kohta;

(c) loetelu kõrvaldamispiirkondadest, kus kiudoptiliste võrkude kasutuselevõtt ei ole majanduslikult otstarbekas.

5. Komisjon võib esitada märkusi algse ja ajakohastatud kiudoptilistele võrkudele ülemineku kava kohta ühe kuu jooksul alates selle kättesaamisest. Liikmesriigid võtavad neid märkusi arvesse.

Artikkel 57

Jätkusuutlikkuse tingimused

1. Käesoleva jaotise kohaldamisel hõlmavad jätkusuutlikkuse tingimused järgmisi nõudeid:

(a) vähemalt 95 % kõrvaldamispiirkonnas asuvatest hoonetest läbib kiudoptiline võrk artikli 2 punkti 3 tähenduses;

(b) vaskpaarvõrgupõhistest teenustest sõltuvatele lõppkasutajatele on kättesaadavad võrreldava kvaliteediga taskukohased jaemüügitasandi ühenduvusteenused.

2. Riikide reguleerivad asutused määravad vastavalt riigisisestele asjaoludele kindlaks objektiivsed ja läbipaistvad taskukohasuse parameetrid ja kriteeriumid.

Artikkel 58

Jätkusuutlikkuse tingimuste hindamine

1. Riikide reguleerivad asutused hindavad iga kõrvaldamispiirkonna puhul, kas artikli 57 lõikes 1 sätestatud jätkusuutlikkuse tingimused on täidetud.

2. Lõikes 1 osutatud hindamisel võtavad riikide reguleerivad asutused arvesse artikli 183 kohaselt kogutud andmeid.

3. 30. juuniks 2029 avaldavad riikide reguleerivad asutused nende kõrvaldamispiirkondade loetelu, kus jätkusuutlikkuse tingimused on täidetud. Seejärel avaldavad riikide reguleerivad asutused viie aasta jooksul vähemalt iga 12 kuu järel nende kõrvaldamispiirkondade loetelu, kus need tingimused on vahepeal täidetud.

Artikkel 59

Kaitsemeetmed

1. Liikmesriigid tagavad, et lõppkasutajatele, keda vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamine mõjutab, esitatakse õigel ajal selge ja hõlpsasti kättesaadaval kujul teave järgmise kohta:

   (a) vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise eeldatav aeg;

   (b) kõik vajalikud muudatused ühenduvusteenuse või lõppseadmete puhul, mida nad kasutavad;

   (c) neile kättesaadavad alternatiivsed ühenduvusteenused.

2. Liikmesriigid tagavad olulisi vaskpaarvõrgupõhiseid teenuseid toetavate elektroonilise side teenuste jätkumise. Operaatorid võtavad vajalikud tehnilised ja ärilised meetmed, et tagada selliste teenuste jätkuv osutamine või üleminek funktsionaalselt samaväärsetele alternatiividele.

3. Võttes arvesse riigisiseseid tingimusi, võtavad liikmesriigid artiklite 88 ja 90 kohaselt vastu kaitsemeetmed, et tagada artikli 88 lõikes 2 osutatud tarbijatele ja artikli 90 lõikes 1 osutatud lõppkasutajatele pärast vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamist jätkuvalt taskukohased piisava internetiühenduse ja kõneside teenused.

4. Riikide reguleerivad asutused hindavad vajadust kaitsemeetmete järele, et kaitsta vaskpaarvõrgupõhistest teenustest sõltuvaid lõppkasutajaid, sealhulgas vajadust kasutuselt kõrvaldamise protsesside ja alternatiivsete ühenduvusteenuste taskukohasusega seotud meetmete järele, ning annavad liikmesriikidele asjakohast nõu.

5. Enne sellise siduva õigusakti vastuvõtmist, millega nähakse artikli 54 kohaselt ette vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamine, ja igal juhul hiljemalt 31. detsembril 2035 võtavad liikmesriigid vastu asjakohased kaitsemeetmed, et kaitsta vaskpaarvõrgupõhistest teenustest sõltuvaid lõppkasutajaid.

Artikkel 60

Operaatorite vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise kavad

1. Operaatorid koostavad ühe või mitu vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise kava nende kõrvaldamispiirkondade kohta, kus vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamine on ette nähtud. Kava sisaldab ajakava, tehnilisi meetmeid, teavitustegevust ning juurdepääsu taotlejate ja lõppkasutajate üleviimise korda.

2. Operaatorid esitavad oma vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise kavad riigi reguleerivale asutusele kuue kuu jooksul alates artikli 54 lõike 4 kohase siduva õigusakti vastuvõtmisest.

3. Riigi reguleeriv asutus hindab kavasid kahe kuu jooksul alates nende kättesaamisest ning kiidab need heaks algsel kujul või muudatustega.

4. Operaatorid viivad vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise kavad riigi reguleeriva asutuse heakskiidetud kujul ellu, sealhulgas teevad kõik nõutud muudatused. Operaatorid esitavad riigi reguleerivale asutusele eduaruandeid reguleeriva asutuse määratud ajavahemike järel.

Artikkel 61

Järelevalve ja nõuete täitmise tagamine

Riikide reguleerivad asutused teevad järelevalvet vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise üle vastavalt heakskiidetud vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise kavadele ning neil on artiklis 196 sätestatud volitused.

5.2. II JAOTIS. JUURDEPÄÄS MAALE

Artikkel 62

Tasud seadmete paigaldamise õiguste eest

Pädevad asutused võivad kehtestada tasud õiguste eest paigaldada avaliku või eraomandi peale, kohale või alla seadmeid, mida kasutatakse elektroonilise side võrkude või teenuste ning nendega seotud vahendite pakkumiseks, tingimusel et sellised tasud on objektiivselt põhjendatud, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed, pidades silmas nende kavandatud eesmärki ning käesoleva määruse üldeesmärke.

Artikkel 63

Trasside rajamise õigused

1. Pädev asutus kohaldab lõiget 2, kui ta vaatab läbi taotlust mõne järgmise õiguse saamiseks:

   (a) üldkasutatavate elektroonilise side võrkude pakkumise loaga ettevõtja õigus paigaldada seadmeid avaliku või eraomandi peale, kohale või alla;

   (b) muude kui üldkasutatavate elektroonilise side võrkude pakkumise loaga ettevõtja õigus paigaldada seadmeid avaliku omandi peale, kohale või alla.

2. Lõike 1 kohaldamisel teeb pädev asutus järgmist:

   (a) tegutseb lihtsate, tõhusate, läbipaistvate ja avalikult kättesaadavate menetluste kohaselt, mida kohaldatakse diskrimineerimata ja viivitusteta, ning teeb oma otsuse igal juhul hiljemalt kuus kuud pärast avalduse esitamist, välja arvatud sundvõõrandamisega seotud juhtumite korral;

   (b) järgib sellistele õigustele tingimuste seadmisel läbipaistvuse ja mittediskrimineerimise põhimõtet.

   Esimese lõigu punktis a osutatud menetlused võivad olla erinevad olenevalt sellest, kas taotleja pakub üldkasutatavaid elektroonilise side võrke või mitte.

3. Kui üldkasutatavaid elektroonilise side võrke või teenuseid pakkuvad ettevõtjad jäävad riigi- või kohalike asutuste omandisse või nimetatud asutused säilitavad nende üle kontrolli, siis tuleb tagada, et lõikes 1 osutatud õiguste andmise funktsioon ja omandi või kontrolliga seotud toimingud on üksteisest struktuuriliselt tulemuslikult eraldatud.

Artikkel 64

Võrguelementide ja seotud vahendite koospaiknemine ja ühiskasutus elektroonilise side võrkude pakkujate puhul

1. Kui operaator on kasutanud liikmesriigi õiguse kohast õigust paigaldada vahendeid avaliku või eraomandi peale, kohale või alla, või on kasutanud vara sundvõõrandamise või avalikuks kasutamiseks määramise menetlust, on pädevatel asutustel võimalik

kehtestada sellisel alusel paigaldatud võrguelementide ja seotud vahendite koospaiknemise või ühiskasutuse kohustus, et edendada elektroonilise side võrkude keskkonnakestlikkust, kaitsta rahvatervist ja avalikku julgeolekut või järgida maa- ja linnaplaneerimise eesmärke.

2. Paigaldatud võrguelementide ja vahendite koospaiknemise või ühiskasutuse ja vara ühiskasutuse kohustuse võib kehtestada üksnes pärast asjakohase kestusega avaliku konsultatsiooni perioodi, mille jooksul antakse kõigile huvitatud isikutele võimalus väljendada oma seisukohti, ja ainult konkreetsetes piirkondades, kus sellist ühiskasutust peetakse vajalikuks, et saavutada esimeses lõikes sätestatud eesmärgid. Pädevad asutused võivad kehtestada selliste vahendite või vara, sh maa, hoonete, hoonete sissepääsude, hoonesisese juhtmestiku, mastide, antennide, tornide ja muude tugikonstruktsioonide, kaablikanalisatsioonide, juhtkanalite, pääsuluukide ja kaablikappide ühiskasutuse kohustuse või kehtestada meetmed avaliku sektori ehitustööde koordineerimise hõlbustamiseks. Vajaduse korral võib liikmesriik määrata riigi reguleeriva asutuse või muu pädeva asutuse tegelema ühe või mitme alljärgneva ülesandega:

   (a) ühtse teabepunktina tegutsemine;

   (b) normide kehtestamine vahendite või vara ühiskasutuse ja tsiviilehitustööde koordineerimise kulude jaotamiseks, võttes muu hulgas arvesse BERECi või komisjoni poolt kooskõlas määrusega (EL) 2024/1309 välja antud asjakohaseid suuniseid.

3. Meetmed, mida pädev asutus käesoleva artikli alusel võtab, peavad olema objektiivsed, läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed. Asjakohasel juhul viiakse need meetmed ellu riikide reguleerivate asutustega koordineeritult.

5.3. III JAOTIS. OMAVAHELINE ÜHENDAMINE

5.3.1. I PEATÜKK. Üldsätted ja -põhimõtted

Artikkel 65

Juurdepääsu ja omavahelise ühendamise üldraamistik

1. Samas liikmesriigis või eri liikmesriikides tegutsevatel ettevõtjatel on õigus pidada omavahel läbirääkimisi juurdepääsu või omavahelist ühendamist käsitlevate tehniliste ja kaubanduslike kokkulepete üle kooskõlas liidu õigusega. Juurdepääsu või omavahelist ühendamist taotlev ettevõtja ei vaja luba, et tegutseda liikmesriigis, kus juurdepääsu või omavahelist ühendamist taotletakse, kui ta ei osuta kõnealuses liikmesriigis teenuseid ega ole võrguoperaator.

2. Ilma et see piiraks artikli 115 kohaldamist, ei ole ettevõtjad juurdepääsu või omavahelise ühendamise lubamise korral kohustatud pakkuma eri ettevõtjatele samaväärsete teenuste korral erinevaid tingimusi, ega meetmeid, millega nähakse ette kohustusi, mis ei ole seotud tegelike juurdepääsu- ja omavahelise ühendamise teenustega, ilma et see piiraks artiklis 9 esitatud tingimusi.

Artikkel 66

Ettevõtjate õigused ja kohustused

1. Üldkasutatavate elektroonilise side võrkude operaatoritel on õigus, ja artikli 9 kohast luba omavate teiste ettevõtjate taotluse korral ka kohustus pidada üksteisega omavahelist ühendamist käsitlevaid läbirääkimisi üldkasutatavate elektroonilise side teenuste

pakkumiseks, et tagada teenuste pakkumine ja koostalitlusvõime kogu liidus. Operaatorid pakuvad teistele ettevõtjatele juurdepääsu ja omavahelist ühendamist tingimustel, mis on kooskõlas riigi reguleeriva asutuse poolt artiklite 68, 67 ja 77 kohaselt kehtestatud kohustustega.

2. Ilma et see piiraks artikli 183 kohaldamist, võivad ettevõtjad, kes saavad teiselt ettevõtjalt teavet enne juurdepääsu või omavahelise ühendamise korra üle peetavaid läbirääkimisi, läbirääkimiste ajal või pärast neid, kasutada kõnealust teavet ainult sel eesmärgil, milleks see on antud, ning nad peavad alati tagama edastatud või salvestatud teabe konfidentsiaalsuse. Ettevõtjad ei edasta saadud teavet ühelegi kolmandale isikule, sealhulgas teistele osakondadele, tütarettevõtjatele ega partneritele, kellele selline teave võib anda konkurentsieelise.

3. Läbirääkimisi peetakse erapooletute vahendajate kaudu, kui konkurentsitingimused seda nõuavad.

Artikkel 67

Tingimusjuurdepääsusüsteemid ja muud vahendid

1. Liikmesriigid tagavad, et osutades tingimusjuurdepääsu abil liidu kuulajatele ja vaatajatele digitelevisiooni- ja -raadioteenuseid, kohaldatakse edastusvahenditest olenemata I lisa I osas sätestatud tingimusi. Käesoleva artikli lõikes 3 sätestatud turuanalüüsi põhjal võivad liikmesriigid kohaldada neid tingimusi muude I lisa II osas osutatud vahendite suhtes.

2. Käesoleva artikli kohaselt kohaldatavad tingimused ei piira liikmesriikide võimalust kehtestada kohustusi seoses elektrooniliste saatekavade ning samasuguste loetelu- ja navigeerimisvahendite esitusviisiga.

3. Olenemata käesoleva artikli lõikest 1, võivad riikide reguleerivad asutused vaadata läbi käesoleva artikli kohaselt kohaldatavad tingimused, tehes selleks turuanalüüsi vastavalt artikli 73 lõikele 1, et teha kindlaks, kas kohaldatavad tingimused tuleb säilitada või tuleb neid muuta või need tühistada.

5.3.2. II PEATÜKK. Sümmeetrilised juurdepääsunormid

Artikkel 68

Riikide reguleerivate ja muude pädevate asutuste volitused ja vastutus seoses juurdepääsu ja omavahelise ühendamisega

1. Artiklis 3 osutatud eesmärkide saavutamiseks soodustavad riikide reguleerivad asutused või, käesoleva artikli lõike 2 esimese lõigu punktide b ja c puhul riikide reguleerivad asutused või muud pädevad asutused kooskõlas käesoleva määrusega piisavat juurdepääsu ja omavahelist ühendamist ning teenuste koostalitlusvõimet ja vajaduse korral tagavad selle, täites oma kohustusi viisil, mis aitab kaasa tõhususele, jätkusuutlikule konkurentsile, gigabitivõrkude kasutuselevõtule, uuenduslike teenuste võimaldamisele, tõhusale investeerimisele ja innovatsioonile ning elektroonilise side teenuste, infoühiskonna teenuste ja sisu jätkusuutlikule pakkumisele ning millest on lõppkasutajatel kõige rohkem kasu.

   Nad annavad suuniseid ja teevad avalikult kättesaadavaks kohaldatava korra, et saavutada juurdepääs ja omavaheline ühendamine, eesmärgiga tagada, et kehtestatud kohustused tooksid kasu ettevõtjatele, sealhulgas väikestele ja keskmise suurusega

ettevõtjatele ning piiratud geograafilise tegevusulatusega elektroonilise side võrkude pakkujatele.

2. Ilma et see piiraks meetmeid, mida võib võtta märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjate puhul artikli 77 kohaselt, võivad riikide reguleerivad asutused või käesoleva lõigu punktide b ja c puhul riikide reguleerivad asutused või muud pädevad asutused teha eelkõige järgmist:

   (a) kui see on vajalik läbivühendatavuse tagamiseks, kehtestada kohustusi ettevõtjatele, kellel on vaja üldluba ja kes kontrollivad juurdepääsu lõppkasutajatele, kaasa arvatud põhjendatud juhtudel kohustuse oma võrgud omavahel ühendada, kui need ei ole veel ühendatud;

   (b) põhjendatud juhtudel ja kui see on vajalik, kehtestada kohustusi ettevõtjatele, kellel on vaja üldluba ja kes kontrollivad juurdepääsu lõppkasutajatele, et teha nende teenused koostalitlusvõimeliseks;

   (c) põhjendatud juhtudel, kui isikutevahelise side teenuste vahelise koostalitlusvõime puudumise tõttu on ohustatud lõppkasutajate vaheline läbivühendatavus, ja määral, mil see on vajalik lõppkasutajate vahelise läbivühendatavuse tagamiseks, kehtestada kohustusi asjaomastele numbrivabade isikutevahelise side teenuste pakkujatele, kes tegutsevad märkimisväärsel osal turust ja kellel on märkimisväärselt kasutajaid, et teha nende teenused koostalitlusvõimeliseks;

   (d) kui see on vajalik, et tagada lõppkasutajatele juurdepääs liikmesriigi kindlaksmääratud digitaalsetele raadio- ja teleringhäälinguteenustele ja seotud lisateenustele, kehtestada operaatoritele kohustus pakkuda juurdepääsu muudele I lisa II osas nimetatud vahenditele õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel.

   Esimese lõigu punktis c osutatud kohustused kehtestatakse üksnes:

   (i) sel määral, mil see on vajalik isikutevahelise side teenuste koostalitlusvõime tagamiseks, ning need võivad hõlmata nende teenuste pakkujate proportsionaalseid kohustusi avaldada ning lubada kasutada, muuta ja jagada asjakohast teavet ametiasutuste ja muude teenusepakkujate poolt või kasutada ja rakendada artikli 187 lõikes 1 loetletud standardeid või spetsifikatsioone või muid asjakohaseid Euroopa või rahvusvahelisi standardeid;

   (ii) juhul, kui komisjon on pärast BERECiga konsulteerimist ja tema arvamuse arvessevõtmist tuvastanud, et kogu liidus või vähemalt kolmes liikmesriigis on lõppkasutajate vaheline läbivühendatavus reaalselt ohustatud, ning on võtnud vastu rakendusmeetmed, et täpsustada nende kohustuste laadi ja ulatust, mida võidakse kehtestada.

   Käesoleva lõike teise lõigu punktis b osutatud rakendusmeetmed võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 69

Sümmeetrilised meetmed

1. Ilma et see piiraks artikli 68 lõigete 1 ja 2 kohaldamist, on riikide reguleerivatel asutustel õigus kehtestada põhjendatud taotluse korral kohustus võimaldada juurdepääsu hoonesisesele juhtmestikule ja kaablitele ning seotud vahenditele või väljaspool hoonet

asuva juhtmestiku esimese kontsentratsiooni- või jaotuspunktini, nagu see on riigi reguleeriva asutuse poolt kindlaks määratud. Kui see on põhjendatud seetõttu, et selliste võrguelementide dubleerimine oleks majanduslikult ebatõhus või füüsiliselt raskendatud, võib sellised kohustused kehtestada elektroonilise side võrkude pakkujatele või juhtmestiku ja kaablite ning seotud vahendite omanikele, kui need omanikud ei ole elektroonilise side võrkude pakkujad. Kehtestatavad juurdepääsutingimused võivad hõlmata erisätteid, mis käsitlevad juurdepääsu kõnealustele võrguelementidele ning seotud vahenditele ja seotud teenustele, läbipaistvust ja mittediskrimineerimist ning õiglasi ja mõistlikke tingimusi.

2. Kui riigi reguleeriv asutus jõuab järeldusele, et lõike 1 kohaselt kehtestatavad kohustused ei pruugi piisaval määral kõrvaldada suuri ja püsivaid majanduslikke või füüsilisi dubleerimistõkkeid, mis on põhjustanud või põhjustavad lõppkasutajate jaoks märkimisväärselt konkurentsitulemusi piirava olemasoleva või esilekerkiva turuolukorra, võib ta õiglastel ja mõistlikel tingimustel kehtestada juurdepääsukohustused, mis ulatuvad esimesest kontsentratsiooni- või jaotuspunktist kaugemale, välja arvatud juhul, kui konkreetsed ja põhjendatud asjaolud eeldavad kuludele orienteeritust. Kui riigi reguleeriv asutus määrab kindlaks, mil määral ulatuvad juurdepääsukohustused esimesest kontsentratsiooni- või jaotuspunktist kaugemale, võtab ta hoolikalt arvesse BERECi asjaomaseid suuniseid.

3. Riikide reguleerivad asutused ei kehtesta elektroonilise side võrkude pakkujatele lõike 2 kohaseid kohustusi, kui nad teevad kindlaks ühe järgmistest asjaoludest:

   (a) pakkujal on artikli 84 lõikes 1 loetletud omadused ning ta teeb kättesaadavaks mõistliku ja sarnase alternatiivse viisi lõppkasutajateni jõudmiseks, pakkudes kõigile ettevõtjatele õiglastel, mittediskrimineerivatel ja mõistlikel tingimustel juurdepääsu gigabitivõrgule; riikide reguleerivad asutused võivad laiendada seda erandit teistele pakkujatele, kes pakuvad õiglastel, mittediskrimineerivatel ja mõistlikel tingimustel juurdepääsu gigabitivõrgule;

   (b) kohustuste kehtestamine kahjustaks uue võrgu kasutuselevõtmise majanduslikku või rahalist otstarbekust, eelkõige väiksemate kohalike projektide puhul.

3. Käesoleva artikli kohaselt kehtestatud kohustused ja tingimused peavad olema objektiivsed, läbipaistvad, proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad. Neid rakendatakse artiklites 85 ja 184 osutatud menetluste kohaselt. Riikide reguleerivad ja muud pädevad asutused, kes on sellised kohustused ja tingimused kehtestanud, hindavad nende tulemusi viie aasta jooksul pärast samade ettevõtjate suhtes kehtestatud eelneva meetme vastuvõtmist ning ühtlasi hindavad nad seda, kas tingimuste muutumist arvesse võttes oleks asjakohane need tühistada või neid muuta. Nimetatud asutused teatavad oma hindamise tulemusest artiklites 85 ja 184 osutatud menetluse kohaselt.

4. Käesoleva artikli lõigete 1 ja 2 kohaldamisel võib riigi reguleeriv asutus sekkuda omal algatusel, kui see on põhjendatud, et saavutada artiklis 3 sätestatud poliitikaeesmärgid kooskõlas käesoleva määrusega.

5. BEREC hindab 31. oktoobriks 2029 erinevate võrgu topoloogiate puhul võrgu lõpp-punktide tuvastamiseks rakendatavaid ühiseid lähenemisviise käsitlevate suuniste tulemuslikkust, et aidata riikide reguleerivatel asutustel võrgu lõpp-punktide asukohad ühtselt määratleda.

Artikkel 70

Asukohapõhine rändlus

1. Ilma et see piiraks artikli 68 lõigete 1 ja 2 kohaldamist, on riikide reguleerivatel asutustel kooskõlas liidu õigusega õigus kehtestada elektroonilise side võrke pakkuvate ettevõtjate või selliste võrkude pakkumise loaga ettevõtjate suhtes kohustusi seoses passiivse taristu ühiskasutusega või asukohapõhise rändlusjuurdepääsu lepingute sõlmimisega, mis on mõlemal juhul otseselt vajalik selleks, et kohapeal osutada raadiospektri kasutusel põhinevaid teenuseid, ning tingimusel, et ühelegi ettevõtjale ei tehta õiglastel ja mõistlikel tingimustel kättesaadavaks toimivaid ega sarnaseid alternatiivseid vahendeid, millega tagatakse juurdepääs lõppkasutajate jaoks. Riikide reguleerivad asutused võivad sellised kohustused kehtestada üksnes tingimusel, et selline võimalus on raadiospektri kasutusõiguste andmisel selgelt ette nähtud, ning ainult siis, kui see on põhjendatav sellega, et nende kohustustega hõlmatud piirkonnas esineb raadiospektril põhinevate elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumiseks kasutatava taristu turupõhisel kasutuselevõtul ületamatuid majanduslikke või füüsilisi takistusi, ning seetõttu on juurdepääs võrkudele või teenustele lõppkasutajate jaoks äärmiselt puudulik või puudub üldse. Kui nendel asjaoludel ei piisa olukorra lahendamiseks ainuüksi juurdepääsust passiivsele taristule ja selle ühiskasutusest, võivad riikide reguleerivad asutused kehtestada kohustusi aktiivse taristu ühiskasutuseks.
2. Riikide reguleerivad asutused võtavad arvesse järgmist:
    (a) vajadus maksimaalselt suurendada ühenduvust liidus peamistel transporditeedel ja konkreetsetes piirkondades, ning võimalus parandada lõppkasutajate jaoks märkimisväärselt valikut ja teenusekvaliteeti;
    (b) raadiospektri tõhus kasutamine;
    (c) ühiskasutuse tehnoloogiline teostatavus ja sellega seotud tingimused;
    (d) taristupõhise ja ka teenusepõhise konkurentsi olukord;
    (e) uuenduslikud tehnilised lahendused;
    (f) tungiv vajadus toetada hostija motivatsiooni kõigepealt taristu kasutusele võtta.
3. Vaidluste lahendamise korral võivad riikide reguleerivad asutused muu hulgas kehtestada ühiskasutuse või juurdepääsu kohustuse saajale kohustuse ühiskasutada või jagada raadiospektrit asjaomase piirkonna taristu hostijaga või võimaldada teistele kasutajatele konkreetsetes piirkondades või riigi tasandil juurdepääsu raadiospektrile.

Artikkel 71

Sümmeetrilised meetmed kiudoptilistele võrkudele üleminekuks

1. Riigi reguleeriv asutus kehtestab pakkujale, kes võtab kasutusele valguskaabelühendust lõppkasutajani (FTTH) võimaldava võrgu piirkonnas, kus on ette nähtud vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamine, kohustuse ühendada kasutaja taotluse korral kodumajapidamised, mida tema kiudoptiline võrk läbib. Kui piirkonnas tegutseb rohkem kui üks pakkuja, võib riigi reguleeriv asutus kehtestada sellised kohustused läbipaistvate, proportsionaalsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumide alusel ainult ühele pakkujale.
2. Riigi reguleeriv asutus määrab vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamisega seoses artikli 73 lõike 1 kohaselt tehtava turuanalüüsi käigus kindlaks juurdepääsukohustuste tingimused, sealhulgas teeb vajaduse korral kulude katmise arvutused.

3. Kui riigi reguleeriv asutus jõuab järeldusele, et kulud ületavad tavapärast liitumistasu ja et põhjendatud võib olla täiendav liitumistasu, tagab ta, et selline lõppkasutajate makstav lisatasu on õiglane ja mõistlik. Riigi reguleeriv asutus võib otsustada kehtestada lõppkasutajate makstavate liitumistasude maksimummäära.

4. Piirkondades, kus on ette nähtud vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamine ja kus kodumajapidamiste ühendamiseks on vaja, et elektroonilise side võrkude pakkujad võtaksid korterelamutes kasutusele uued valguskaablid ja nendega seotud vahendid, lubab korterelamu omanik või haldur sellist kasutuselevõttu korterelamu mis tahes elaniku taotluse korral.

5. Kohustus võimaldada korterelamutes valguskaablite ja nendega seotud vahendite kasutuselevõttu loetakse täidetuks, kui üks elektroonilise side võrkude pakkuja on võrgu kasutusele võtnud. Riigi reguleeriv asutus kehtestab vajaduse korral artikli 68 lõike 1 ja artikli 69 kohased meetmed, et tagada teiste elektroonilise side võrkude pakkujate tegelik juurdepääs uutele valguskaablitele ja nendega seotud vahenditele.

6. Riigi reguleeriv asutus võib nõuda teiselt elektroonilise side võrkude pakkujalt sellise kasutuselevõtu jätkamist, kui korterelamut läbiva elektroonilise side võrgu pakkuja esitab põhjendatud selgituse, mis tõendab, et tal ei ole võimalik seda kohustust täita.

5.4. IV JAOTIS. TURUD JA KONKURENTS

5.4.1. I PEATÜKK. Turuanalüüs ja märkimisväärne turujõud

Artikkel 72

Turu määratlus

1. Kui riikide reguleerivad asutused kavatsevad määratleda riigi olude põhjal asjaomased turud, teevad nad seda kooskõlas konkurentsiõiguse põhimõtetega. Riikide reguleerivad asutused võtavad oma territooriumil paiknevate asjaomaste geograafiliste turgude määratlemisel arvesse taristukonkurentsi ulatust.

   Komisjon analüüsib sidusrühmadega konsulteerimise tulemuste põhjal korrapäraselt liidu üldisi suundumusi ja hindab artikli 73 lõike 1 punktide a, b ja c alusel, kas on vaja vastu võtta soovitus asjaomaste toote- ja teenuseturgude kohta (edaspidi „turge käsitlev soovitus“). Komisjon võib turge käsitleva soovituse vastu võtta pärast avalikku konsultatsiooni, sealhulgas riikide reguleerivate asutustega konsulteerimist ja võttes arvesse BERECi arvamust.

   Soovituses määratakse kindlaks need elektroonilise side sektori toote- ja teenuseturud, mille omadused võivad õigustada käesolevas määruses sätestatud regulatiivsete kohustuste kehtestamist, ilma et see konkreetsetel juhtudel piiraks turgude määratlemist konkurentsiõiguse alusel. Need toote- ja teenuseturud määratletakse kooskõlas konkurentsiõiguse põhimõtetega. Kui komisjon otsustab turge käsitleva soovituse vastu võtta, vaatab ta selle korrapäraselt läbi.

   Kui konkreetne turg on lisatud turge käsitlevasse soovitusse, vaatavad riikide reguleerivad asutused turu läbi. Turud, mille suhtes kohaldatakse eelnevat reguleerimist, vaadatakse läbi iga viie aasta järel, et teha kindlaks, kas artikli 73 lõikes 1 osutatud kriteeriumid on täidetud.

2. Riigi reguleeriv asutus võtab vajaduse korral arvesse ka artikli 183 lõike 12 kohaselt tehtud geograafilise ülevaate tulemusi.

Artikkel 73

Turuanalüüsi kord

1. Riigi reguleeriv asutus teeb kindlaks, kas artikli 72 kohaselt määratletud asjaomase turu puhul võib olla põhjendatud käesolevas määruses sätestatud regulatiivsete kohustuste kehtestamine. Riigi reguleeriv asutus teeb analüüsi, vajaduse korral koostöös liikmesriigi konkurentsiasutustega.

   Enne vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamist vaatavad riikide reguleerivad asutused läbi asjaomased turud, käsitledes vähemalt neid piirkondi, mida vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamine mõjutab.

   Riikide reguleerivad asutused järgivad turuanalüüsi tegemisel artiklites 85 ja 184 sätestatud menetlusi ning tegutsevad kiiresti, et viia protsess lõpule ühe aasta jooksul.

   Konkreetse turu puhul võib olla põhjendatud käesolevas määruses sätestatud regulatiivsete kohustuste kehtestamine, kui kõik järgmised kriteeriumid on täidetud:

   (a) esinevad suured ja püsivad struktuursed, õiguslikud või regulatiivsed turule sisenemise tõkked;

   (b) turu struktuur on selline, et turutõketega seotud taristupõhise konkurentsi ja muude konkurentsiallikate olukorda arvestades ei teki turul analüüsitava ajavahemiku jooksul tõhusat konkurentsi;

   (c) ainult konkurentsiõiguse kohaldamine ei ole piisav väljaselgitatud turutõrke (turutõrgete) kõrvaldamiseks.

   Kui riigi reguleeriv asutus analüüsib soovitusega hõlmatud turgu, loeb ta punktid a, b ja c täidetuks, välja arvatud juhul, kui riigi reguleeriv asutus teeb kindlaks, et üks või enam kõnealustest kriteeriumidest ei ole riigisiseseid asjaolusid arvestades täidetud.

2. Kui riigi reguleeriv asutus teeb lõike 1 kohaselt nõutava analüüsi, prognoosib ta, kuidas turud edaspidi areneksid, kui neid käesoleva artikli alusel ei reguleeritaks. Riigi reguleeriv asutus võtab oma analüüsis arvesse kõiki järgmisi aspekte:

   (a) turusuundumused, mis mõjutavad tõhusa konkurentsi saavutamise tõenäosust asjaomasel turul;

   (b) kõik asjaomased konkurentsipiirangud hulgi- ja jaemüügitasandil, olenemata sellest, kas selliste piirangute allikaks peetakse elektroonilise side võrke, elektroonilise side teenuseid või muud liiki teenuseid või rakendusi, mis on lõppkasutaja seisukohast võrreldavad, ning hoolimata sellest, kas sellised piirangud on asjaomase turu osa;

   (c) muud liiki kehtestatud reguleerimisviisid ja meetmed, mis mõjutavad asjaomast turgu või seonduvat jaeturgu või turge kogu asjaomase ajavahemiku vältel, sealhulgas artiklite 64, 68 ja 69 kohaselt kehtestatud kohustused;

   (d) käesoleva artikli alusel muude asjaomaste turgude suhtes kohaldatav reguleerimine.

3. Kui riigi reguleeriv asutus jõuab järeldusele, et asjaomase turu puhul ei ole põhjendatud regulatiivsete kohustuste kehtestamine kooskõlas käesoleva artikli lõigetes 1 ja 2 sätestatud korraga või kui käesoleva artikli lõikes 4 sätestatud tingimused ei ole täidetud, ei kehtesta ta artikli 77 kohaselt regulatiivseid erikohustusi ning tühistab varasemad artikli 77 kohaselt kehtestatud kohustused.

4. Riigi reguleeriv asutus kaalub parandusmeetmete tühistamiseks piisava etteteatamistähtaja kehtestamist, võttes arvesse vajadust tagada jätkusuutlik üleminek kõnealustest kohustustest kasusaajatele ja lõppkasutajatele, lõppkasutaja valikuvõimalus ning see, et kõnealune reguleerimine ei kesta kauem kui vajalik. Etteteatamistähtaja kehtestamisel võib riigi reguleeriv asutus määrata kehtivate juurdepääsulepingutega seoses kindlaks eritingimusi ja etteteatamistähtaegu.

5. Kui riigi reguleeriv asutus teeb kindlaks, et asjaomasel turul on regulatiivsete kohustuste kehtestamine käesoleva artikli lõigete 1 ja 2 kohaselt põhjendatud, määrab ta kindlaks ettevõtjad, kellel on kas üksi või teistega ühiselt kõnealusel asjaomasel turul märkimisväärne turujõud artikli 76 kohaselt. Riigi reguleeriv asutus kehtestab sellistele ettevõtjatele artikli 77 kohaselt asjakohased regulatiivsed erikohustused või säilitab või muudab juba kehtivaid kohustusi, kui ta leiab, et kõnealuste kohustuste puudumisel ei oleks tulemus lõppkasutajate jaoks tõhusalt konkurentsivõimeline.

6. Käesoleva artikli lõigete 3 ja 4 kohaselt võetud meetmete suhtes kohaldatakse artiklites 85 ja 184 osutatud korda. Riigi reguleeriv asutus analüüsib asjaomast turgu ja teatab asjaomasest meetme eelnõust vastavalt artiklile 85 viie aasta jooksul alates eelmise meetme vastuvõtmisest, kui riigi reguleeriv asutus on asjaomase turu määratlenud ja teinud kindlaks, millistel ettevõtjatel on märkimisväärne turujõud.

Artikkel 74

Riikidevaheliste turgude kindlaksmääramise kord

1. Kui komisjon või vähemalt kaks asjaomast riikide reguleerivat asutust esitavad põhjendatud taotluse koos kinnitavate tõenditega, analüüsib BEREC võimalikku riikidevahelist turgu. Pärast sidusrühmadega konsulteerimist ja BERECi tehtud analüüsi arvesse võttes võib komisjon konkurentsiõiguse põhimõtete kohaselt võtta vastu otsuseid, milles määratakse kindlaks riikidevahelised turud.

2. Käesoleva artikli lõike 1 kohaselt kindlaksmääratud riikidevaheliste turgude puhul teevad asjaomased riikide reguleerivad asutused ühiselt turuanalüüsi, võttes arvesse märkimisväärse turujõu suuniseid, ja otsustavad kooskõlastatult artikli 73 lõikes 4 osutatud regulatiivsete kohustuste kehtestamise, säilitamise, muutmise või tühistamise üle. Asjaomased riikide reguleerivad asutused teavitavad komisjoni ühiselt turuanalüüsi käsitlevatest meetmete eelnõudest ning võimalikest artikli 85 kohastest regulatiivsetest kohustustest.

3. Kaks või enam riikide reguleerivat asutust võivad turuanalüüsi käsitlevatest meetmete eelnõudest ning regulatiivsetest kohustustest ühiselt teavitada ka riikidevaheliste turgude puudumise korral, kui nad leiavad, et turutingimused nende jurisdiktsioonides on piisavalt sarnased.

Artikkel 75

Riikidevahelise nõudluse kindlaksmääramise kord

BEREC analüüsib riikidevahelist lõppkasutajate nõudlust liidus pakutavate toodete ja teenuste järele, kui komisjon või vähemalt kaks asjaomast riikide reguleerivat asutust esitavad talle põhjendatud taotluse koos kinnitavate tõenditega ning osutavad lahendamist vajavale olulisele nõudluse probleemile. BEREC võib kõnealuse analüüsi teha ka siis, kui põhjendatud taotluse koos piisavate kinnitavate tõenditega esitavad talle turuosalised ning ta leiab, et oluline nõudluse probleem vajab lahendamist. BERECi analüüs ei mõjuta riikidevaheliste turgude

kohta artikli 74 lõike 1 kohaselt tehtud järeldusi ega riigi või kohaliku tasandi geograafiliste turgude kohta artikli 72 kohaselt riikide reguleerivate asutuste poolt tehtud järeldusi.

Artikkel 76

Märkimisväärse turujõuga ettevõtjad

1. Kui riigi reguleeriv asutus teeb artiklis 73 osutatud korra kohaselt kindlaks märkimisväärse turujõuga ettevõtja, kohaldatakse käesoleva artikli lõiget 2.
2. Ettevõtja tunnistatakse märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks, kui tal on kas üksi või teiste ettevõtjatega ühiselt turgu valitseva seisundiga samaväärne seisund, nimelt olukord, kus tema majanduslik tugevus annab talle võimu käituda märgatavas ulatuses sõltumatuna konkurentidest, klientidest ja lõpuks ka tarbijatest.
3. Hinnates, kas kahel või enamal ettevõtjal on ühine turgu valitsev seisund, tegutseb riigi reguleeriv asutus eelkõige kooskõlas liidu õigusega ning võtab arvesse turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamist käsitlevaid suuniseid, mille komisjon on avaldanud käesoleva artikli lõike 5 kohaselt.
4. Kui ettevõtjal on teataval turul märkimisväärne turujõud, võib tunnistada ta märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks ka tihedalt seotud turul, kui seosed kahe turu vahel on sellised, et turujõud konkreetsel turul võib kanduda üle tihedalt seotud turule, suurendades seal ettevõtja turujõudu. Seega võib tihedalt seotud turul kohaldada sellist turujõudu takistavaid meetmeid vastavalt artiklitele 77–84.
5. Pärast konsulteerimist BERECiga avaldab komisjon turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamist käsitlevad suunised (edaspidi „märkimisväärse turujõu suunised“), mis on kooskõlas konkurentsiõiguse asjaomaste põhimõtetega. Märkimisväärse turujõu suunised sisaldavad riikide reguleerivatele asutustele mõeldud juhiseid selle kohta, kuidas kohaldada märkimisväärse turujõu mõistet konkreetses elektroonilise side turgude eelneva reguleerimise kontekstis, võttes arvesse artikli 73 lõikes 1 osutatud kolme kriteeriumi.

5.4.2. II PEATÜKK. Märkimisväärse turujõuga ettevõtjate suhtes kehtestatud juurdepääsuga seonduvad parandusmeetmed

Artikkel 77

Märkimisväärse turujõuga ettevõtjate kohustuste kehtestamine, muutmine või tühistamine

1. Konkreetse turu konkurentsitingimuste ja regulatiivse sekkumise vajaduse hindamisel võtavad riikide reguleerivad asutused kooskõlas artikli 73 lõikega 2 kõigepealt arvesse kehtivate õigusnormide, võimalike väljapakutud kohustuste või liikmesriigi või liidu konkurentsiõiguse või kaubanduslepingute kohaste menetluste raames kehtestatud parandusmeetmete mõju konkurentsidünaamikale.
2. Kui artikli 73 kohaselt tehtud turuanalüüsi tulemusena on ettevõtja tunnistatud konkreetsel turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks, valib riigi reguleeriv asutus kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega turuanalüüsi käigus tuvastatud võimalike probleemide lahendamiseks kõige vähem sekkuva viisi. Hindamisel võtavad riikide reguleerivad asutused arvesse artikli 83 kohaselt märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjate väljapakutud kohustusi.
3. Käesoleva artikli kohaselt kehtestatavad kohustused

(a) põhinevad riigi reguleeriva asutuse turuanalüüsis kindlaks tehtud probleemi olemusel, kusjuures vajaduse korral on arvesse võetud artikli 75 kohast riikidevahelise nõudluse kindlaksmääramist;

(b) on proportsionaalsed, võttes arvesse kulusid ja tulusid;

(c) on põhjendatud, pidades silmas artiklis 3 sätestatud eesmärke;

(d) kehtestatakse pärast artiklite 85 ja 184 kohaselt peetud konsultatsioone.

4. Kui ettevõtja on tunnistatud märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks, võivad riikide reguleerivad asutused vajaduse korral kehtestada hindamise esimeses etapis selliseid kohustusi nagu läbipaistvus- ja mittediskrimineerimiskohustused.

Kui riigi reguleeriv asutus leiab, et eespool nimetatud kohustused ei ole piisavad või asjakohased, uurib ta, kas selliste kohustuste kehtestamine koos artikli 80 kohaselt kehtestatud kohustustega oleks proportsionaalne ja piisav vahend artiklis 3 sätestatud eesmärkide saavutamiseks.

Ilma et see piiraks artikli 80 kohaldamist, kehtestavad riikide reguleerivad asutused juhul, kui nad leiavad, et on vaja täiendavaid juurdepääsukohustusi, artikli 81 kohased kohustused, millega antakse ühtlustatud juurdepääs.

Üksnes juhul, kui riigi reguleerivad asutused esitavad põhjendatud selgituse, millest nähtub, et artiklite 80 ja 81 kohaselt kehtestatud kohustused ei lahenda asjaomasel turul tuvastatud konkurentsiprobleeme, võivad nad kehtestada vastavalt artiklile 78 muid kohustusi seoses juurdepääsuga konkreetsetele aktiivsetele või virtuaalsetele võrguelementidele ja -teenustele ning seoses konkreetsete võrguelementide ja nendega seotud vahendite kasutamisega.

Kui artiklites 77–84 sätestatud kohustused ei ole asjakohased, võivad riikide reguleerivad asutused lisaks käesoleva lõike neljandas lõigus osutatud kohustustele kehtestada raamatupidamisarvestuste eristamise, hinnakontrolli ja kuluarvestuse kohustused.

Kehtestatud kohustustel ei ole tagasiulatuvat mõju. Nõuetekohaselt põhjendatud erandlike asjaolude korral võib kohustused kehtestada tavapärasest erineva alguskuupäevaga.

5. Riikide reguleerivad asutused teatavad ettevõtjate kohustuste kehtestamise, muutmise või tühistamise otsustest komisjonile artiklis 85 sätestatud korras.

6. Kui turusuundumused, sealhulgas kaubanduslepingud, või kohustused, mis ei eelda turu määratluse muutmist ega märkimisväärse turujõu hindamist, ei õigusta artikli 73 kohase uue turuanalüüsi tegemist, hindab riigi reguleeriv asutus viivitamata, kas on vaja läbi vaadata märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjate suhtes kehtestatud kohustused ja muuta mis tahes varasemat otsust, sealhulgas nende kohustuste tühistamise või nende suhtes uute kohustuste kehtestamisega, et tagada kõnealuste kohustuste jätkuv vastavus käesoleva artikli lõikes 4 sätestatud tingimustele. Kõnealused muudatused kehtestatakse ainult pärast artiklite 85 ja 184 kohaselt peetud konsultatsioone.

7. Riikide reguleerivad asutused kehtestavad kohustused, ilma et see piiraks:

(a) artiklite 67, 68 ja 69 kohaldamist;

(b) artiklite 50, 52, 64 ja 100 ning direktiivi 2002/58/EÜ selliste asjaomaste sätete kohaldamist, mis sisaldavad muude kui märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjate kohustusi;

(c) vajadust täita rahvusvahelisi kohustusi.

8. Selleks et aidata kaasa parandusmeetmete järjepidevale kohaldamisele, võib komisjon tihedas koostöös BERECiga anda välja suuniseid, et aidata riikide reguleerivatel asutustel järjepidevalt täita käesolevast artiklist tulenevaid kohustusi.

Artikkel 78

Teatavatele võrguelementidele ja nendega seotud vahenditele juurdepääsu ja nende kasutamise kohustused

1. Riikide reguleerivad asutused võivad kooskõlas artikliga 77 kehtestada kohustusi, mille kohaselt ettevõtjad peavad rahuldama põhjendatud taotlused võimaldada juurdepääs konkreetsetele võrguelementidele ja nendega seotud vahenditele (välja arvatud artiklites 80 ja 81 nimetatud vahendid) ning nende kasutamine, kui riikide reguleerivad asutused leiavad, et juurdepääsust keeldumine või samaväärse mõjuga põhjendamatud tingimused takistaksid püsiva, konkurentsile rajatud turu tekkimist jaemüügi tasandil ega oleks lõppkasutajate huvides. Muu hulgas võivad riikide reguleerivad asutused seada ettevõtjatele järgmisi kohustusi:

    (a) vajaduse korral võimaldada kolmandatele isikutele juurdepääs konkreetsetele füüsilistele võrguelementidele ja nendega seotud vahenditele ning võimaldada neil neid kasutada, kaasa arvatud võimaldada eraldatud juurdepääs kliendiliinile ja kliendi alamliinile;

    (b) anda kolmandatele isikutele juurdepääs teatavatele aktiivse või virtuaalse võrgu elementidele ja teenustele;

    (c) pidada läbirääkimisi juurdepääsu taotlevate ettevõtjatega heas usus;

    (d) mitte tühistada vahenditele lubatud juurdepääsu;

    (e) osutada spetsiifilisi teenuseid hulgimüügi korras edasimüümiseks kolmandatele isikutele;

    (f) võimaldada avatud juurdepääs tehnilistele liidestele, protokollidele või muudele olulistele tehnoloogiatele, mis on hädavajalikud teenuste või virtuaalvõrguteenuste koostalitlusvõimeks;

    (g) pakkuda koospaiknemist või muid seotud vahendite ühiskasutusviise;

    (h) pakkuda lõppkasutajatele läbivteenuste koostalitlusvõime tagamiseks spetsiifilisi teenuseid ja mobiilsidevõrkude rändlust;

    (i) pakkuda juurdepääsu kasutuse tugisüsteemidele või sarnastele tarkvarasüsteemidele, mis on vajalikud ausa konkurentsi tagamiseks teenuste pakkumisel;

    (j) ühendada võrke või võrgu vahendeid omavahel;

    (k) pakkuda juurdepääsu seotud teenustele, nagu identimis-, asukoha- ja kohalolekuteenus.

    Riikide reguleerivatel asutustel on õigus kohaldada nende kohustuste suhtes tingimusi, mis on seotud õigluse, mõistlikkuse ja õigeaegsusega.

2. Kui riikide reguleerivad asutused kaaluvad lõikes 1 osutatud võimalike erikohustuste kehtestamise asjakohasust ja eelkõige kui nad hindavad kooskõlas proportsionaalsuse põhimõttega, kas ja kuidas sellised kohustused tuleb kehtestada, analüüsivad nad, kas tuvastatud probleemi lahendamiseks lõppkasutaja huvides piisaks muul viisil juurdepääsust hulgimüügisisenditele kas samal või seotud hulgimüügiturul. Nimetatud

hindamine hõlmab kaubanduslikke juurdepääsu pakkumisi, artiklite 68 ja 69 kohast reguleeritud juurdepääsu või olemasolevat või kavandatavat reguleeritud juurdepääsu muudele hulgimüügisisenditele vastavalt käesolevale artiklile. Riikide reguleerivad asutused võtavad eelkõige arvesse järgmisi tegureid:

(a) konkureerivate vahendite kasutamise või paigaldamise tehniline ja majanduslik teostatavus, pidades silmas turusuundumuste tempot ning võttes arvesse asjaomase omavahelise ühendamise või juurdepääsu laadi ja liiki, sealhulgas muude eelneva etapi turu juurdepääsutoodete, näiteks kaablikanalisatsioonile juurdepääsu teostatavust;

(b) võrkude projekteerimist ja haldamist mõjutav eeldatav tehnoloogiline areng;

(c) vajadus tagada tehnoloogianeutraalsus, mis võimaldab osalistel oma võrgu ise projekteerida ja seda hallata;

(d) kavandatava juurdepääsu pakkumise teostatavus võrreldes kasutatavate mahtudega;

(e) vahendi omaniku alginvesteering, võttes arvesse kõiki tehtud riiklikke investeeringuid ja investeerimisega seotud riske, eelkõige investeeringuid gigabitivõrkudesse ja nendega seotud riskitasemeid;

(f) vajadus kaitsta konkurentsi pika aja jooksul, pöörates eelkõige tähelepanu majanduslikult tõhusale taristul põhinevale konkurentsile ja püsivat konkurentsi toetavatele uuenduslikele ärimudelitele, näiteks võrkudesse tehtavatele kaasinvesteeringutele tuginevatele mudelitele;

(g) vajaduse korral asjaomased intellektuaalomandi õigused;

(h) üleeuroopaliste teenuste pakkumine.

3. Kui riikide reguleerivad asutused kehtestavad ettevõtjale kohustuse pakkuda juurdepääsu vastavalt käesolevale artiklile, on neil õigus kehtestada tehnilised või kasutustingimused, mida sellise juurdepääsu pakkuja või saajad peavad täitma, kui see on vajalik võrgu tavapärase toimimise tagamiseks. Konkreetsete tehniliste standardite või spetsifikatsioonide järgimise kohustus peab olema kooskõlas artikliga 189 kehtestatud standardite ja spetsifikatsioonidega.

Artikkel 79

Hinnakontrolli ja kuluarvestuse kohustused

1. Riigi reguleeriv asutus võib artikli 77 kohaselt kehtestada kulude katmise ja hinnakontrolliga seotud kohustusi, sealhulgas kuludele orienteeritud hindade kohustusi ja kuluarvestussüsteeme käsitlevaid kohustusi teatavat liiki omavahelise ühendamise või juurdepääsu pakkumise puhul, kui turuanalüüs näitab, et tõhusa konkurentsi puudumine võimaldaks asjaomasel ettevõtjal säilitada ülemäära kõrgeid hindu või hindu kokku suruda ja sellega lõppkasutajaid kahjustada.

Hinnakontrolli kohustuste asjakohasuse üle otsustamisel võtavad riikide reguleerivad asutused arvesse vajadust edendada konkurentsi ja lõppkasutajate pikaajalisi huve seoses gigabitivõrkude rajamise ja kasutuselevõtuga. Selleks et soodustada ettevõtja investeeringuid, sealhulgas gigabitivõrkudesse, võtavad riikide reguleerivad asutused ettevõtja investeeringut arvesse, eelkõige juhul, kui on tehtud uusi investeeringuid. Kui riikide reguleerivad asutused peavad hinnakontrolli kohustusi asjakohaseks, võimaldavad

nad ettevõtjal saada otstarbekalt kasutatud kapitalilt mõistlikku kasumit, võttes arvesse kõiki riske, mis on omased eelkõige konkreetsele uue investeeringuga seotud võrguprojektile.

Riikide reguleerivad asutused võivad käesoleva artikli kohaste kohustuste kehtestamisest või säilitamisest loobuda, kui nad teevad kindlaks, et on olemas tõendatav jaehinnapiirang ning et kõik artikli 77 kohaselt kehtestatud kohustused, sealhulgas eelkõige majandusliku jäljendatavuse test, tagavad tõhusa ja mittediskrimineeriva juurdepääsu.

Kui riikide reguleerivad asutused peavad asjakohaseks kehtestada hinnakontrolli kohustused olemasolevatele võrguelementidele juurdepääsu suhtes, võtavad nad arvesse ka prognoositavate ja stabiilsete hulgihindade eeliseid, mis tagavad tõhusa turule sisenemise ja piisavad stiimulid kõigile ettevõtjatele uute ja täiustatud võrkude kasutuselevõtuks.

2. Riikide reguleerivad asutused tagavad, et kui ette nähakse kulude katmise mehhanismid või hindade määramise meetodid, on nende eesmärk toetada uute ja täiustatud võrkude kasutuselevõttu, tõhusust ja püsivat konkurentsi ning tagada võimalikult suur ja püsiv kasu lõppkasutajatele. Sellega seoses võivad riikide reguleerivad asutused võtta arvesse ka võrreldavatel konkureerivatel turgudel kehtivaid hindu.

3. Kui ettevõtjal on kohustusi seoses oma hindade orienteeritusega kuludele, täidab kõnealune ettevõtja tõendamiskohustuse selle kohta, et tasud tulenevad kuludest, millele on lisatud mõistlik kasum tehtud investeeringutelt. Teenuste tõhusa pakkumise kulude arvutamiseks võivad riikide reguleerivad asutused kasutada kuluarvestusmeetodeid, mis ei sõltu ettevõtja kasutatavatest meetoditest. Riikide reguleerivad asutused võivad nõuda, et ettevõtja esitaks täieliku põhjenduse oma hindade kohta, ja vajaduse korral nõuda hindade korrigeerimist.

4. Riikide reguleerivad asutused tagavad, et kui hinnakontrolli toetamiseks on kohustuslik kasutada kuluarvestussüsteemi, tehakse kuluarvestussüsteem avalikult kättesaadavaks, nii et oleksid näha vähemalt peamised kulukategooriad ja kulude jaotamise normid. Pädev sõltumatu asutus kontrollib kuluarvestussüsteemist kinnipidamist ja avaldab kord aastas teatise sellest süsteemist kinnipidamise kohta.

Artikkel 80

Juurdepääs passiivsetele võrkudele

1. Riigi reguleeriv asutus võib kooskõlas artikliga 77 kehtestada kohustusi, mille kohaselt ettevõtjad peavad rahuldama põhjendatud taotlused võimaldada juurdepääs pimedale kaablile ja tsiviilehitistele (sealhulgas vähemalt hooned või hoonete sissepääsud, hoonesisesed kaablid, sealhulgas juhtmestik, antennid, tornid ja muud tugikonstruktsioonid, postid, mastid, kaablikanalisatsioonid, juhtkanalid, kontrollkaevud, pääsuluugid, kaablikapid) ning nende kasutamine, kui riigi reguleeriv asutus jõuab turuanalüüsi arvesse võttes järeldusele, et juurdepääsust keeldumine või juurdepääsu võimaldamine samaväärse mõjuga põhjendamatutel tingimustel takistaks püsiva, konkurentsile rajatud turu tekkimist ega oleks lõppkasutajate huvides.

2. Riikide reguleerivad asutused võivad kehtestada ettevõtjale kohustuse võimaldada käesoleva artikli kohane juurdepääs olenemata sellest, kas kohustusest mõjutatud varad on turuanalüüsi kohaselt asjaomase turu osa, kui kohustus on vajalik ja proportsionaalne, et saavutada artikli 3 eesmärgid.

Artikkel 81

Ühtlustatud juurdepääsutooted

1. Ilma et see piiraks artikli 80 kohaldamist, hindab riigi reguleeriv asutus, kas enne muude juurdepääsutoodete kehtestamist on põhjendatud ja proportsionaalne kehtestada artikli 73 kohase turuanalüüsi tulemusel konkreetsel turul märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjale kohustus pakkuda liidu ühtlustatud juurdepääsutooteid.
2. Kui riigi reguleeriv asutus otsustab kehtestada muid juurdepääsutooteid, peab ta selgitama, miks need on tuvastatud probleemide lahendamiseks asjakohasemad kui ühtlustatud juurdepääsutooted.
3. Liidu ühtlustatud tooted võivad hõlmata kohalikke juurdepääsutooteid.
4. Võttes arvesse BERECi arvamust, võib komisjon [*kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumist*] vastu võtta rakendusaktid, milles sätestatakse ühtlustatud toote (toodete) tehnilised spetsifikatsioonid, standardkuluelemendid, kuluarvestusmetoodika ja standardpakkumine. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega.
5. Ühtlustatud juurdepääsutooted peavad vastama järgmistele sisulistele nõuetele:
    (a) neid peab olema võimalik pakkuda juurdepääsutootena kõigile liidus tegutsevatele elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkujatele;
    (b) maksimaalselt suur võrkude ja teenuste koostalitusvõime ning operaatoritevaheline mittediskrimineeriv võrguhaldus vastavalt võrgutopoloogiale;
    (c) suutlikkus teenindada lõppkasutajaid konkurentsivõimelistel tingimustel;
    (d) kulutõhusus, võttes arvesse võimalust rakendada neid olemasolevates ja uutes võrkudes ning kasutada koos muude juurdepääsutoodetega, mida võidakse pakkuda samas võrgutaristus;
    (e) tegevuse tulemuslikkus, eelkõige seoses rakendamistakistuste ja kasutuselevõtu kulude võimalikult ulatusliku piiramisega juurdepääsu pakkujate ja taotlejate jaoks;
    (f) privaatsuse kaitset, isikuandmete kaitset, võrkude turvalisust ja terviklust ning läbipaistvust käsitlevate eeskirjade järgimine vastavalt liidu õigusele.
6. Kui riigi reguleeriv asutus on otsustanud, et kohustusega pakkuda selliseid ühtlustatud juurdepääsutooteid asendatakse varem kehtestatud hulgimüügitasandi juurdepääsukohustused, kehtestab ta enne viimati nimetatud meetmete kehtetuks tunnistamist vähemalt kuuekuulise asjakohase üleminekuperioodi.

Artikkel 82

Kõne lõpetamise tasu

1. Võttes arvesse BERECi arvamust, kehtestab komisjon käesolevat määrust täiendavas delegeeritud õigusaktis mobiilikõne lõpetamise tasu liiduülese ühtse maksimummäära ja kõne püsivõrgus lõpetamise tasu liiduülese ühtse maksimummäära (edaspidi koos „liiduülesed kõne lõpetamise tasud“), mis kehtestatakse kõigile mobiilikõne lõpetamise teenuse või kõne püsivõrgus lõpetamise teenuse pakkujatele mis tahes liikmesriigis. Iga viie aasta järel pärast [*käesoleva määruse jõustumise kuupäev*] vaatab komisjon kõnealuse delegeeritud õigusakti läbi ning kaalub artikli 73 lõikes 1 osutatud

kriteeriumide alusel iga kord, kas liiduüleste kõne lõpetamise tasude kehtestamine on jätkuvalt vajalik. Kui komisjon otsustab käesoleva lõike kohase läbivaatamise tulemusel jätta mobiilikõne lõpetamise tasu maksimummäära, kõne püsivõrgus lõpetamise tasu maksimummäära või mõlemad kehtestamata, võivad riikide reguleerivad asutused teha kooskõlas artikliga 73 kõne lõpetamise turgude analüüsi, et hinnata, kas on vaja kehtestada reguleerivad kohustused. Kui riigi reguleeriv asutus kehtestab sellise analüüsi tulemusel asjaomasel turul kulupõhised hulgimüügitasandi lõpetamistasud, järgib ta II lisas sätestatud põhimõtteid, kriteeriumeid ja parameetreid ning tema meetme eelnõu suhtes kohaldatakse artiklites 85 ja 184 osutatud menetlusi.

2. Riikide reguleerivad asutused jälgivad tähelepanelikult liiduüleste kõne lõpetamise tasude kohaldamist kõne lõpetamise teenuse pakkujate poolt ning tagavad nendest kinnipidamise. Riikide reguleerivad asutused võivad igal ajal nõuda, et kõne lõpetamise teenuse pakkuja muudaks tasu, mida ta teiste ettevõtjate suhtes kohaldab, kui see ei vasta lõikes 1 osutatud delegeeritud õigusaktile.

Artikkel 83

Kohustuste võtmise menetlus

1. Riikide reguleerivad asutused teavitavad operaatoreid võimalusest pakkuda välja kohustusi tuvastatud konkurentsiprobleemide lahendamiseks.

2. Märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjad võivad riigi reguleerivale asutusele pakkuda välja kohustusi seoses juurdepääsu ja/või kaasinvesteerimise tingimustega, mida kohaldatakse nende võrkude suhtes, muu hulgas seoses järgmisega:

   (a) koostöökokkulepe seoses asjakohaste ja proportsionaalsete kohustuste hindamisega artikli 77 alusel;

   (b) kaasinvesteeringud gigabitivõrkudesse;

   (c) kolmandate isikute tegelik ja mittediskrimineeriv juurdepääs vabatahtliku eraldamise perioodil, sealhulgas nende kohaliku juurdepääsuvõrgu varade või nende olulise osa üleandmine teisele omanikule kuuluvale eraldiseisvale juriidilisele isikule või eraldiseisva majandusüksuse asutamine vertikaalselt integreeritud ettevõtja poolt ning pärast väljapakutud eraldamisviisi rakendamist.

   Kohustuste võtmise ettepanek peab kohustuste ulatuse, kestuse, ajastuse ja rakendamise viisi osas olema piisavalt üksikasjalik, et riigi reguleeriv asutus saaks teha käesoleva artikli lõike 3 kohase hindamise. Selliste kohustuste kehtivusaeg võib olla pikem kui artikli 73 lõikes 6 sätestatud turuanalüüsi tegemise ajavahemikud.

3. Riikide reguleerivad asutused kaaluvad, kas üksnes kohustuste võtmine on proportsionaalne ja piisav vahend tuvastatud konkurentsiprobleemide lahendamiseks. Välja arvatud juhul, kui kohustused selgelt ei vasta ühele või enamale asjakohasele tingimusele või kriteeriumile, teeb riigi reguleeriv asutus ettevõtja poolt käesoleva artikli lõike 2 alusel välja pakutud mis tahes kohustuste hindamiseks turuanalüüsi, eeskätt pakutud tingimuste kohta; sel eesmärgil viib ta läbi avaliku konsultatsiooni sidusrühmade ja huvitatud isikutega, eeskätt otseselt mõjutatud kolmandate isikutega. Potentsiaalsed kaasinvestorid või juurdepääsu taotlejad võivad esitada oma seisukoha selle kohta, kas pakutud kohustused vastavad artiklis 77 sätestatud tingimustele, kui see on kohaldatav, ning teha muudatusettepanekuid.

4. Seoses käesoleva artikli alusel välja pakutud kohustustega võtab riigi reguleeriv asutus artikli 77 lõike 3 kohaste kohustuste hindamisel eelkõige arvesse järgmist:

   (a) tõendid väljapakutud kohustuste õiglase ja mõistliku laadi kohta;

   (b) kohustuste avatus kõigile turuosalistele;

   (c) juurdepääsu õigeaegne kättesaadavus õiglastel, mõistlikel ja mittediskrimineerivatel tingimustel enne seotud jaemüügiteenuste käivitamist;

   (d) pakutud kohustuste üldine piisavus, et võimaldada jätkusuutlikku konkurentsi järgneva etapi turgudel ning hõlbustada gigabitivõrkude ühist rajamist ja kasutuselevõttu lõppkasutajate huvides.

   Võttes arvesse kõiki konsulteerimise käigus väljendatud seisukohti ja seda, mil määral need seisukohad esindavad eri sidusrühmi, edastab riigi reguleeriv asutus märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjale oma esialgsed järeldused selle kohta, kas väljapakutud kohustused vastavad käesolevas artiklis ja, kui see on kohaldatav, artiklis 77 sätestatud eesmärkidele, kriteeriumidele ja menetlustele, ning millistel tingimustel ta võib kaaluda kohustuste siduvaks muutmist. Ettevõtja võib oma esialgse pakkumise läbi vaadata, et võtta arvesse riigi reguleeriva asutuse esialgseid järeldusi ning täita käesolevas artiklis ja, kui see on kohaldatav, artiklis 77 sätestatud kriteeriume.

5. Riigi reguleeriv asutus võib teha otsuse muuta kohustused täielikult või osaliselt siduvaks.

6. Erandina artikli 73 lõikest 6 võib riigi reguleeriv asutus muuta teatavad või kõik kohustused siduvaks konkreetseks ajavahemikuks, mis võib olla kogu ajavahemik, milleks need välja pakutakse, kusjuures kaasinvesteerimise kohustused muudetakse siduvaks vähemalt seitsmeks aastaks. Kui riigi reguleeriv asutus muudab kohustused käesoleva artikli alusel siduvaks, hindab ta artikli 77 kohaselt kõnealuse otsuse tagajärgi turu arengule ja mis tahes sellise kohustuse asjakohasust, mille ta on kehtestanud või mille kehtestamist ta oleks nende kohustuste puudumisel kaalunud vastavalt artiklitele 77–81. Kui riigi reguleeriv asutus teatab artikli 77 kohasest meetme eelnõust vastavalt artiklile 85, lisab ta teatatud meetme eelnõule kohustusi käsitleva otsuse.

7. Samal viisil, nagu riigi reguleeriv asutus kontrollib ja jälgib artikli 77 alusel kehtestatud kohustuste täitmist ja tagab nende täitmise, kontrollib ja jälgib ta ettevõtjate välja pakutud ja enda poolt käesoleva artikli lõike 5 kohaselt siduvaks muudetud kohustuste täitmist ja tagab nende täitmise, ning kaalub kohustuste pikendamist, kui algne ajavahemik, mil need olid siduvaks muudetud, on möödunud. Kui riigi reguleeriv asutus jõuab järeldusele, et ettevõtja ei ole täitnud käesoleva artikli lõike 5 kohaselt siduvaks muudetud kohustusi, võib ta määrata sellisele ettevõtjale karistusi vastavalt artiklile 196. Ilma et see piiraks artikli 196 kohaste erikohustuste täitmise tagamise menetlust, võib riigi reguleeriv asutus artikli 77 kohaselt kehtestatud kohustused ümber hinnata.

8. Käesoleva artikli lõikeid 1, 2 ja 3 kohaldatakse ettevõtjate suhtes, kes võivad välja pakkuda kohustusi, et vältida artikli 69 kohaseid reguleerivaid meetmeid.

Artikkel 84

Üksnes hulgimüügiga tegelevad ettevõtjad

1. Riigi reguleeriv asutus, kes tunnistab artikli 73 kohaselt ühel või mitmel hulgimüügiturul märkimisväärset turujõudu omavaks ettevõtja, kes ei tegutse asjaomasel geograafilisel turul elektroonilise side teenuste jaemüügiturul, kaalub, kas sellel ettevõtjal on järgmised omadused:

    (a) kõik ettevõtja äriühingud ja äriüksused, kõik äriühingud, mida kontrollib, kuid mis ei kuulu tingimata täielikult samale lõppomanikule, ning kõik aktsionärid, kes võivad ettevõtjat kontrollida, tegutsevad parasjagu ja kavatsevad tulevikus tegutseda üksnes elektroonilise side teenuste hulgimüügiturgudel ning seega ei tegutse nad ühelgi asjaomasel geograafilisel turul lõppkasutajatele osutatavate elektroonilise side teenuste jaeturul ega ühelgi muul turul, mis võiks mõjutada ettevõtja käitumist asjaomasel hulgimüügiturul;

    (b) ettevõtja ei ole ainuõigusliku kokkuleppe või kokkuleppe tõttu, mis *de facto* kujutab endast ainuõiguslikku kokkulepet, kohustatud olema seotud üheainsa eraldiseisva järgneva etapi turul tegutseva ettevõtjaga, kes tegutseb lõppkasutajatele osutatavate elektroonilise side teenuste jaeturul asjaomasel geograafilisel turul ja mis tahes muul turul, mis võib mõjutada ettevõtja käitumist asjaomasel hulgimüügiturul.

2. Kui riigi reguleeriv asutus jõuab järeldusele, et käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud tingimused on täidetud, võib ta kehtestada kõnealusele ettevõtjale üksnes artikli 78 kohaseid kohustusi ja nõuda mittediskrimineerimist või õiglast ja mõistlikku hinnakujundust, kui see on põhjendatud turuanalüüsi, sealhulgas märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtja tõenäolise käitumise prognoosiva hindamise alusel.

3. Riigi reguleeriv asutus vaatab käesoleva artikli kohaselt ettevõtjale kehtestatud kohustused mis tahes ajal läbi, kui ta jõuab järeldusele, et käesoleva artikli lõikes 1 sätestatud tingimused ei ole enam täidetud, ning kohaldab vajaduse korral artikleid 73 ja 77–83. Ettevõtjad teavitavad riigi reguleerivat asutust põhjendamatu viivituseta käesoleva artikli lõike 1 punktide a ja b seisukohast oluliste asjaolude muutumisest.

4. Riigi reguleeriv asutus vaatab ettevõtja suhtes käesoleva artikli kohaselt kehtestatud kohustused läbi ka juhul, kui asutus jõuab ettevõtja poolt järgneva etapi turgude tarbijatele pakutavate tingimuste kohta saadud tõendite põhjal järeldusele, et on tekkinud või tõenäoliselt võivad tekkida lõppkasutajaid kahjustavad konkurentsiprobleemid, mis nõuavad ühe või mitme artiklites 77–81 sätestatud kohustuse kehtestamist või käesoleva artikli lõike 2 kohaselt kehtestatud kohustuste muutmist. Käesoleva artikli kohast kohustuste kehtestamist ja nende läbivaatamist rakendatakse artiklites 85 ja 184 osutatud korras.

5.4.3. III PEATÜKK. Siseturu menetlused turu reguleerimiseks

Artikkel 85

Siseturu konsolideerimine elektroonilise side valdkonnas

1. Käesolevast määrusest tulenevate ülesannete täitmisel võtavad riikide reguleerivad asutused täiel määral arvesse artiklis 3 sätestatud eesmärke.

2. Kui artikli 186 kohaselt vastu võetud soovitustes või suunistes ei ole sätestatud teisiti, peab riigi reguleeriv asutus pärast avaliku konsultatsiooni lõppemist, kui ta kavatseb kehtestada meetme, mis

(a) kuulub artiklite 68 ja 69 ning artiklite 71–84 kohaldamisalasse,

(b) mõjutaks liikmesriikidevahelist kaubandust,

avaldama meetme eelnõu ja edastama selle artikli 184 lõike 4 kohaselt samaaegselt komisjonile, BERECile ja muude liikmesriikide reguleerivatele asutustele, põhjendades meetme vajalikkust. Riikide reguleerivad asutused, BEREC ja komisjon võivad esitada kõnealuse meetme eelnõu kohta märkusi 30 tööpäeva jooksul. 30 tööpäeva pikkust ajavahemikku ei pikendata.

3. Käesoleva artikli lõikes 3 osutatud meetme eelnõu vastuvõtmine lükatakse edasi 90 tööpäeva võrra, kui meetme eesmärk on

(a) määratleda asjaomane turg ja hinnata, kas selle puhul oleks sobiv artikli 72 kohane eelnev reguleerimine;

(b) otsustada, kas tunnistada ettevõtja üksi või koos teiste ettevõtjatega märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks artikli 73 alusel;

(c) kehtestada ettevõtja kohustus vastavalt artikli 69 lõikele 2 või artiklile 77, seda muuta või see tühistada, välja arvatud artiklite 80 ja 81 kohaselt kehtestatavad kohustused;

ning komisjon on andnud riigi reguleerivale asutusele teada, et tema arvates looks meetme eelnõu tõkke siseturul, või tal on tõsiseid kahtlusi selle vastavuses liidu õigusele ja eelkõige artiklis 3 nimetatud eesmärkidele. Kõnealust 90 tööpäeva pikkust ajavahemikku ei pikendata. Komisjon teavitab sellisel juhul BERECit ja riikide reguleerivaid asutusi oma reservatsioonidest ning avalikustab need samal ajal.

4. 30 tööpäeva jooksul alates lõikes 3 osutatud 90 tööpäeva pikkuse ajavahemiku algusest avaldab BEREC arvamuse komisjoni reservatsioonide kohta, millele kõnealuses lõikes on osutatud; seejuures märgib ta, kas tema arvates tuleks meetme eelnõu säilitada, seda muuta või see tagasi võtta, ning esitab vajaduse korral selleks konkreetsed ettepanekud. Kõnealuses arvamuses esitatakse põhjendused ja see avalikustatakse.

5. Kui BEREC jagab oma arvamuses osaliselt või täielikult komisjoni tõsiseid kahtlusi, teeb ta tihedat koostööd asjaomase riigi reguleeriva asutuse ja komisjoniga, et selgitada välja kõige asjakohasem ja tulemuslikum meede.

6. Lõikes 3 osutatud 90 tööpäeva jooksul võib komisjon:

(a) teha otsuse, millega nõutakse, et asjaomane riigi reguleeriv asutus ei võtaks meetme eelnõu vastu, kui komisjoni reservatsioonid põhinesid lõike 3 punktidel a, b või c;

(b) teha otsuse lõikes 3 osutatud reservatsioonide tagasivõtmise kohta;

(c) teha artikli 69 lõike 2 kohaste meetmete eelnõude puhul otsuse, millega nõutakse asjaomaselt riigi reguleerivalt asutuselt meetme eelnõu tagasivõtmist.

Enne otsuse tegemist võtab komisjon täiel määral arvesse BERECi arvamust.

Esimese lõigu punktides a ja c osutatud otsustele lisatakse üksikasjalik ja objektiivne analüüs selle kohta, miks komisjon leiab, et meetme eelnõu ei tuleks vastu võtta, ning konkreetsed ettepanekud selle muutmiseks.

7. Kui komisjon on vastu võtnud käesoleva artikli lõike 6 punkti c kohase otsuse, milles nõutakse, et riigi reguleeriv asutus võtaks meetme eelnõu tagasi, ei võta riigi reguleeriv asutus sellist meedet vastu. Pärast artikli 186 kohast avalikku konsultatsiooni teatab riigi

reguleeriv asutus 18 kuu jooksul alates komisjoni otsuse kuupäevast uue meetme eelnõust.

8. Välja arvatud lõikega 3 ja lõike 6 punktidega a ja c hõlmatud juhtudel, võtab asjaomase riigi reguleeriv asutus täiel määral arvesse muude riikide reguleerivate asutuste, BERECi ja komisjoni märkusi ning võib vastu võtta sellest tuleneva meetme eelnõu; kui ta seda teeb, edastab ta selle komisjonile. Riigi reguleeriv asutus edastab komisjonile ja BERECile kõik lõike 2 kohaselt vastu võetud lõplikud meetmed.

Artikkel 86

Ajutised meetmed

1. Kui riigi reguleeriv asutus leiab, et konkurentsi või kasutajate huvide kaitsmiseks on vaja kiiresti tegutseda, võib ta erandina artiklis 85 sätestatud korrast võtta viivitamata proportsionaalseid ja ajutisi meetmeid, mis ei kehti kauem kui 18 kuud. Ta edastab need meetmed koos kõigi põhjendustega viivitamata komisjonile, muude riikide reguleerivatele asutustele ja BERECile.

2. Pärast 18 kuu möödumist ajutine meede kas tühistatakse või asendatakse alalise meetmega, mille suhtes kohaldatakse eelnevat konsulteerimist riigi ja liidu tasandil kooskõlas artiklitega 85 ja 184.

3. Riigi reguleeriv asutus ei kehtesta ajutist meedet sama konkurentsiprobleemi lahendamiseks, mille suhtes on ajutine meede juba kehtestatud.

6. VI OSA. TEENUSED

6.1. I JAOTIS. UNIVERSAALTEENUSE OSUTAMISE KOHUSTUSED

Artikkel 87

Universaalteenus

1. Kõigil liidu tarbijatel on õigus saada kindlaksmääratud asukohas juurdepääs taskukohasele ja piisavale internetiühenduse teenusele ja kõneside teenustele nende territooriumil ettenähtud kvaliteediga.

2. Pidades silmas enamiku tarbijate kasutatavat minimaalset ribalaiust liikmesriigi territooriumil ja võttes arvesse käesoleva lõike teise lõigu kohaseid BERECi suuniseid, määratleb iga liikmesriik lõikes 1 osutatud piisava internetiühenduse teenuse, et tagada ühiskonnas sotsiaalseks ja majanduslikuks osalemiseks vajalik ribalaius.

   Hiljemalt [*12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva*] annab BEREC pärast sidusrühmadega konsulteerimist, tihedas koostöös komisjoniga ja kättesaadavaid komisjoni (Eurostati) andmeid arvesse võttes välja suunised, et toetada lõikes 1 osutatud piisava internetiühenduse teenuse määratlemist ning ühiskonnas sotsiaalseks ja majanduslikuks osalemiseks vajaliku ribalaiuse kindlaksmääramist. Suuniseid ajakohastatakse korrapäraselt, et võtta arvesse tehnoloogia arengut ja muutusi tarbijate kasutusharjumustes.

Artikkel 88

Taskukohase universaalteenuse pakkumine

1. Riikide reguleerivad asutused jälgivad igal aastal muude pädevate asutustega koordineeritult turul kättesaadavate artikli 87 lõikes 1 osutatud teenuste jaehindade arengut ja taset, eelkõige seoses riigisiseste hindade ja riigi tarbijate sissetulekuga.

2. Kui liikmesriigid teevad kindlaks, et riigisiseseid asjaolusid arvesse võttes ei ole artikli 87 lõikes 1 osutatud teenuste jaehinnad taskukohased, sest väikese sissetuleku või sotsiaalsete erivajadustega tarbijatel ei ole sellistele teenustele juurdepääsu, võtavad nad meetmeid, et tagada selliste tarbijate jaoks piisava internetiühenduse teenuse ja kõneside teenuste taskukohasus vähemalt kindlaksmääratud asukohas.

3. Kui liikmesriigid otsustavad nõuda tariifivõimalusi või pakette, peavad neid pakkuma kõik teenusepakkujad. Need pakkumised peavad olema hõlpsasti juurdepääsetavad väikese sissetuleku või sotsiaalsete erivajadustega tarbijatele. Kui see on kohaldatav, tagavad riikide reguleerivad asutused muude pädevate asutustega koordineeritult, et tingimused, mille alusel ettevõtjad pakuvad tariifivõimalusi või pakette, on täielikult läbipaistvad ning et need avaldatakse ja neid kohaldatakse kooskõlas mittediskrimineerimise ja tõhususe põhimõtetega.

   Tarbijatel, kellel on õigus käesoleva lõike esimeses lõigus osutatud tariifivõimalustele või pakettidele, on õigus sõlmida leping piisava internetiühenduse teenuse ja kõneside teenuste pakkujaga.

   Tarbija taotluse korral piirdub leping kõneside teenustega.

4. Liikmesriigid toetavad vajaduse korral puuetega tarbijaid ja võtavad vajaduse korral muid erimeetmeid tagamaks, et seotud lõppseadmed ning samaväärset juurdepääsu soodustavad eriseadmed ja -teenused, sealhulgas vajaduse korral spetsiaalsed kõne- ja vahendusteenused, on kättesaadavad ja taskukohased.

5. Liikmesriigid kasutavad käesolevas artiklis osutatud meetmete puhul kõige tõhusamat ja asjakohasemat lähenemisviisi, järgivad samal ajal objektiivsuse, läbipaistvuse, mittediskrimineerimise ja proportsionaalsuse põhimõtteid ning tagavad kokkusobivuse siseturuga, sealhulgas konkurentsieeskirjadega.

Artikkel 89

Piisava internetiühenduse teenuse, vajaliku ribalaiuse ning taskukohasuse kriteeriumide ja metoodika määratlemine

Võttes arvesse tehnoloogia arengut ja muutusi tarbijate tarbimisharjumustes, võib komisjon võtta vastu rakendusakte, et kehtestada piisava internetiühenduse teenuse, sealhulgas ühiskonnas sotsiaalseks ja majanduslikuks osalemiseks vajaliku ribalaiuse määratlemise metoodika, millele on osutatud artiklis 87, võttes arvesse riigisiseseid asjaolusid. Rakendusaktid sisaldavad ka kriteeriume ja metoodikat, mida riikide reguleerivad asutused peavad koos muude pädevate asutustega arvesse võtma, et teha kindlaks, kas artikli 87 lõikes 1 osutatud teenuste jaehinnad on taskukohased artiklis 88 osutatud väikese sissetuleku või sotsiaalsete erivajadustega tarbijatele.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega.

Artikkel 90

Universaalteenuse kättesaadavus

1. Kui liikmesriik on artikli 183 kohaselt läbi viidud geograafilise ülevaate tulemusi ja vajaduse korral täiendavaid tõendeid arvesse võttes kindlaks teinud, et artikli 87 lõike 2

kohaselt määratletud piisava internetiühenduse teenuse ja kõneside teenuste kättesaadavust kindlaksmääratud asukohas ei ole riigi territooriumil või selle eri osades võimalik tagada tavapärastel kaubanduslikel tingimustel, kasutavad liikmesriigid avaliku poliitika vahendeid ja – kui muud avaliku poliitika vahendid ei ole andnud soovitud tulemust – võivad kehtestada universaalteenuse osutamise kohustused, et rahuldada kõik tarbijate, mikroettevõtjate, väikeettevõtjate ja mittetulundusühenduste põhjendatud taotlused juurdepääsuks kõnealustele teenustele riigi territooriumi asjaomastes osades.

2. Kui muud meetmed või avaliku poliitika vahendid ei ole andnud soovitud tulemust ja liikmesriigid otsustavad kehtestada lõikes 1 osutatud universaalteenuse osutamise kohustused, võivad nad usaldada selliste kohustuste täitmise ühele või mitmele ettevõtjale kogu riigi territooriumil või riigi territooriumi konkreetsete osade katmiseks.

   Liikmesriigid kasutavad käesolevas lõikes osutatud meetmete puhul kõige tõhusamat ja asjakohasemat lähenemisviisi ning järgivad samal ajal objektiivsuse, läbipaistvuse, mittediskrimineerimise ja proportsionaalsuse põhimõtteid, et tagada kokkusobivus siseturuga, sealhulgas konkurentsieeskirjadega.

Artikkel 91

Kulude kontroll ning täiendavad vahendid ja teenused

1. Pakkudes vahendeid ja teenuseid lisaks artiklis 87 osutatutele, kehtestavad artiklite 87, 88 ja 90 kohaste piisava internetiühenduse teenuse ja kõneside teenuste pakkujad tingimused nii, et nõuetele vastav lõppkasutaja ei oleks kohustatud maksma vahendite või teenuste eest, mis ei ole taotletud teenuse jaoks vajalikud või nõutavad.

2. Artiklis 87 osutatud piisava internetiühenduse teenuse ja kõneside teenuste pakkujad, kes osutavad teenuseid artikli 88 kohaselt, pakuvad artikli 88 kohastest meetmetest kasu saavatele tarbijatele vastavalt vajadusele järgmisi erivahendeid ja -teenuseid, et tarbijad saaksid jälgida ja kontrollida kulusid:

   (a) väljuvate kõnede või tasuliste SMSide või MMSide või, kui see on tehniliselt teostatav, muude sarnaste rakenduste valikuline piirang;

   (b) ettemaksesüsteemid;

   (c) liitumistasude maksmine osade kaupa;

   (d) proportsionaalsed, mittediskrimineerivad ja avaldatud meetmed, millega tagatakse nõuetekohane hoiatamine teenuse katkestamise või lahtiühendamise eest, et katta teenusepakkujate väljastatud arvete tasumata jätmine, ning meetmed teenuste põhjendamatu lahtiühendamise vältimiseks, sealhulgas asjakohane mehhanism, et kontrollida jätkuvat huvi teenuse kasutamise vastu;

   (e) tariifidega seotud nõustamine;

   (f) kulude kontroll, sealhulgas tarbijate tasuta hoiatamine ebaharilike või ülemääraste tarbimisharjumuste korral;

   (g) võimalus deaktiveerida kolmandate isikute arved.

Artikkel 92

Üleminekusätted seoses ettevõtjate määramisega direktiivi (EL) 2018/1972 alusel ja universaalteenuse läbivaatamisega

1. Ettevõtjad, kes on enne [*6 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva*] määratud pakkuma konkreetseid tariifivõimalusi või pakette või tagama kindlaksmääratud asukohas piisava internetiühenduse lairibateenuse ja kõneside teenuste kättesaadavuse direktiivi (EL) 2018/1972 alusel, säilitavad oma staatuse kuni selliste määramiste kehtivusaja lõpuni.

2. BEREC jälgib piisava internetiühenduse ja kõneside kättesaadavust ja taskukohasust, võttes arvesse turu ja tehnoloogia arengusuundumisi, ning avaldab 30. juuniks 2033 arvamuse kõnealuste suundumuste ja nende mõju kohta kättesaadavuse ja taskukohasuse kohaldamisele.

3. Võttes arvesse BERECi arvamust, vaatab komisjon 30. juuniks 2034 läbi artiklis 88 sätestatud taskukohase universaalteenuse ulatuse ja artiklis 90 sätestatud universaalteenuse kättesaadavuse, eelkõige selleks, et teha Euroopa Parlamendile ja nõukogule ettepanek kõnealuse ulatuse muutmiseks või uuesti määratlemiseks.

   Läbivaatamisel võetakse arvesse sotsiaalset, majanduslikku ja tehnoloogia arengut, sealhulgas üleminekut kiudoptilistele võrkudele ja seda, millist tehnoloogiat enamik tarbijaid valdavalt kasutab. Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande läbivaatamise tulemuste kohta.

6.2. II JAOTIS. AVATUD INTERNETIÜHENDUS

Artikkel 93

Avatud internetiühenduse tagamine

1. Lõppkasutajatel on õigus pääseda juurde teabele ja sisule ning seda levitada, kasutada ja pakkuda rakendusi ja teenuseid ning kasutada vabalt valitud lõppseadmeid internetiühenduse teenuse kaudu, olenemata lõppkasutaja või teenuspakkuja asukohast või teabe, sisu, rakenduse või teenuse asukohast, päritolust või sihtkohast. Käesolev lõige ei piira liidu õiguse või liidu õigusega kooskõlas oleva riigisisese õiguse kohaldamist seoses sisu, rakenduste või teenuste seaduslikkusega.

2. Internetiühenduse teenuse pakkujate ja lõppkasutajate vahelised lepingud, mis käsitlevad selliseid internetiühenduse teenuse pakkujate kaubandus- ja tehnilisi tingimusi ja nõudeid nagu hind, andmemahud või kiirus ning internetiühenduse teenuse pakkujate kaubandustavasid, ei piira lõikes 1 sätestatud lõppkasutajate õiguse kasutamist.

3. Internetiühenduse teenuse pakkujad käsitlevad internetiühenduse teenuste pakkumisel kogu andmeliiklust ühtmoodi, ilma diskrimineerimise, piiramise või sekkumiseta ning sõltumata selle saatjast ja vastuvõtjast, kättesaadavast või levitatavast sisust, kasutatavatest või pakutavatest rakendustest või teenustest ning kasutatavast lõppseadmest.

   Esimene lõik ei takista internetiühenduse teenuse pakkujaid rakendamast mõistlikke andmeliikluse haldamise meetmeid. Andmeliikluse haldamise meetmed on mõistlikud, kui need on läbipaistvad, mittediskrimineerivad ja proportsionaalsed ning kui nende puhul ei lähtuta ärilistest kaalutlustest, vaid konkreetsete andmeliikluse kategooriate suhtes kohaldatavatest objektiivselt erinevatest teenusekvaliteedi tehnilistest nõuetest. Selliste meetmetega ei jälgita konkreetset sisu ja neid ei säilitata kauem kui vajalik.

   Internetiühenduse teenuse pakkujad ei kohalda selliseid andmeliikluse haldamise meetmeid, mis lähevad kaugemale teises lõigus sätestatust, ning eelkõige ei blokeeri, aeglusta, muuda, piira, mõjuta, halvenda ega diskrimineeri konkreetset sisu, konkreetseid

rakendusi või teenuseid või nende teatavaid kategooriaid, välja arvatud siis, kui seda on vaja ning üksnes nii kaua, kui vaja, et:

(a) tagada vastavus internetiühenduse teenuse pakkuja suhtes kohaldatavatele liidu õigusaktidele ning liidu õigusega kooskõlas olevatele riigisisestele õigusaktidele või kõnealuseid liidu õigusakte või liidu õigusega kooskõlas olevaid riigisiseseid õigusakte jõustavatele meetmetele, sealhulgas kohtu või vastavate volitustega riigiasutuste korraldustele;

(b) säilitada sidevõrgu, selle kaudu pakutavate teenuste ja lõppkasutajate lõppseadmete terviklus ja turvalisus;

(c) vältida sidevõrku ähvardavat ülekoormust ning leevendada sidevõrgu erakorralise või ajutise ülekoormuse mõju, tingimusel et samaväärseid andmeliikluse kategooriaid käsitletakse ühtmoodi.

4. Andmeliikluse haldamise meetmed võivad hõlmata isikuandmete töötlemist ainult siis, kui selline töötlemine on vajalik ja proportsionaalne lõikes 3 sätestatud eesmärkide saavutamiseks. Selline töötlemine toimub kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2016/679. Andmeliikluse haldamise meetmed peavad samuti vastama Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile 2002/58/EÜ.

5. Üldkasutatava elektroonilise side teenuse pakkujad, sealhulgas internetiühenduse teenuse pakkujad ning sisu, rakenduste ja teenuste pakkujad võivad osutada peale internetiühenduse teenuste muid teenuseid, mis on optimeeritud konkreetsele sisule või konkreetsetele rakendustele või teenustele või nende kombinatsioonile, kui optimeerimine on vajalik, et tagada vastavus sisule, rakendustele või teenustele teatava kvaliteeditasemega seoses esitatavatele nõuetele. Üldkasutatava elektroonilise side teenuse pakkujad, sealhulgas internetiühenduse teenuse pakkujad, võivad selliseid teenuseid pakkuda või võimaldada üksnes juhul, kui võrgu läbilaskevõime on piisav, et osutada neid teenuseid lisaks pakutavatele internetiühenduse teenustele. Neid teenuseid ei kasutata ega pakuta internetiühenduse teenuste asemel ning need ei tohi negatiivselt mõjutada internetiühenduse teenuste kättesaadavust või üldist kvaliteeti lõppkasutaja jaoks.

6. Komisjon võib võtta vastu rakendusakte, milles täpsustatakse käesolevas artiklis osutatud tingimused selliste muude teenuste pakkumiseks, mis ei ole internetiühenduse teenused ja mis on optimeeritud konkreetse sisu, rakenduste või teenuste või nende kombinatsiooni jaoks.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega.

Artikkel 94

Avatud internetiühenduse järelevalve ja nõuete täitmise tagamine

1. Riikide reguleerivad asutused jälgivad tähelepanelikult artikli 93 nõuete täitmist ja tagavad selle ning edendavad selliste mittediskrimineerivate internetiühenduse teenuste jätkuvat kättesaadavust, mille kvaliteet vastab tehnoloogia arengule. Neil eesmärkidel võivad riikide reguleerivad asutused määrata kindlaks ühe või mitme üldkasutatava elektroonilise side teenuse pakkuja, sealhulgas internetiühenduse teenuse pakkuja suhtes kohaldatavad tehnilised nõuded, minimaalsed teenusekvaliteedi nõuded ning muud asjakohased ja vajalikud meetmed.

2. Üldkasutatava elektroonilise side teenuse pakkujad, sealhulgas internetiühenduse teenuste pakkujad, esitavad iga kahe aasta järel riikide reguleerivatele asutustele artiklis 93 sätestatud kohustustega seotud teabe, eelkõige teabe oma võrgu läbilaskevõime ja andmeliikluse haldamise kohta, samuti kõigi kohaldatud andmeliikluse haldamise meetmete põhjendused.

3. Riikide reguleerivad asutused jagavad BERECiga ajakohastatud teavet oma peamiste tavade ja riigi tasandi järelduste kohta seoses avatud internetiühendusega, tuginedes lõike 2 kohaselt saadud teabele. Riikide reguleerivatelt asutustelt saadud teabe põhjal avaldab BEREC hiljemalt 24 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva ja seejärel iga kahe aasta tagant aruande avatud internetiühendust käsitlevate peamiste tavade ja järelduste kohta liidus.

4. BEREC avaldab tihedas koostöös komisjoniga hiljemalt [*12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumist*] ühise vormi, mida kasutatakse lõike 2 kohaselt nõutava teabe kogumiseks.

5. BEREC annab pärast sidusrühmadega konsulteerimist ja tihedas koostöös komisjoniga välja suunised riikide reguleerivate asutuste käesoleva artikli kohaste kohustuste täitmise kohta. Suunistes kirjeldatakse ka internetiühenduse teenuste asjakohaseid kvaliteediparameetreid, sealhulgas artikli 97 lõike 4 teises lõigus osutatud seiremehhanismi parameetreid, puuetega lõppkasutajate seisukohast olulisi parameetreid, kohaldatavaid mõõtmismeetodeid, III lisas sätestatud teabe ja IV lisas sätestatud avaldamise sisu ja vormi ning kvaliteedi sertifitseerimise mehhanisme. Puuetega lõppkasutajate seisukohast olulised parameetrid hõlmavad ka üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste parameetreid.

   Riikide reguleerivad asutused võtavad teenusekvaliteedi tagamise kohustuste täitmisel arvesse BERECi suuniseid.

6.3. III JAOTIS. LÕPPKASUTAJATE ÕIGUSED

6.3.1. I PEATÜKK. Tarbijate õigused

Artikkel 95

Lepingute puhul teabele esitatavad nõuded

1. Enne kui leping või mis tahes vastav pakkumine muutub tarbija suhtes siduvaks, esitavad internetiühenduse teenuste või üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujad lisaks direktiivi 2011/83/EL kohaste nõuete täitmisele käesoleva määruse III lisas loetletud teabe ulatuses, milles see teave on seotud nende osutatava teenusega.

   Teave esitatakse selgel ja arusaadaval viisil direktiivi 2011/83/EL artikli 2 punktis 10 määratletud püsival andmekandjal või kui püsival andmekandjal esitamine ei ole teostatav, siis teenusepakkuja poolt kättesaadavaks tehtavas hõlpsasti allalaaditavas dokumendis. Teenusepakkuja juhib sõnaselgelt tarbija tähelepanu sellele, et kõnealune dokument on kättesaadav ning et dokumenteerimise, tulevase viitamise ja muutmata kujul taasesitamise eesmärgil on oluline see alla laadida.

   Taotluse korral esitatakse teave puuetega lõppkasutajatele ligipääsetavas vormingus kooskõlas direktiivi (EL) 2019/882 I lisas sätestatud ligipääsetavusnõuetega.

2. Internetiühenduse teenuste või üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujad esitavad tarbijatele lühikese ja hõlpsasti loetava lepingukokkuvõtte. Selles kokkuvõttes

nimetatakse teabele esitatavate nõuete põhielemendid vastavalt lõikele 1. Need põhielemendid hõlmavad järgmist:

(a) teenusepakkuja nimi, aadress ja kontaktandmed ning kontaktandmed võimaliku kaebuse esitamiseks, kui see tuleb esitada teisele aadressile;

(b) iga osutatava teenuse põhiomadused;

(c) vastavad hinnad elektroonilise side teenuse aktiveerimiseks ja kõik korrapäraselt nõutavad või tarbimisega seotud tasud, kui teenust osutatakse otsese rahalise tasu eest;

(d) lepingu kestus ning selle pikendamise ja lõpetamise tingimused;

(e) see, millises ulatuses on tooted ja teenused suunatud puuetega lõppkasutajatele;

(f) internetiühenduse teenuste puhul kokkuvõte III lisa 5. jao punktide d ja e kohaselt nõutavast teabest.

Komisjon võib võtta vastu rakendusaktid, milles sätestatakse lepingukokkuvõtte vorm, mida teenusepakkujad kasutavad käesolevast lõikest tulenevate kohustuste täitmiseks.

Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega.

Teenusepakkujad, kelle suhtes kohaldatakse lõike 1 kohaseid kohustusi, täidavad nõuetekohaselt lepingukokkuvõtte vormi nõutava teabega ja esitavad lepingukokkuvõtte tarbijatele tasuta enne, kui leping või mis tahes vastav pakkumine, sealhulgas kaugleping, muutub tarbija suhtes siduvaks. Kui objektiivsetel tehnilistel põhjustel ei ole vastaval ajal võimalik lepingukokkuvõtet esitada, esitatakse see põhjendamatu viivituseta hiljem ja enne, kui leping või mis tahes vastav pakkumine muutub tarbija suhtes siduvaks.

3. Lõigetes 1 ja 2 osutatud teabest saab lepingu lahutamatu osa, mida võib muuta ainult juhul, kui lepingupooled on sõnaselgelt nii kokku leppinud.

4. Kui teenusepakkuja on täitnud lõigete 1 ja 2 kohased teavitamisnõuded, loetakse, et ta on täitnud direktiivi 2011/83/EL artikli 5 lõike 1 punktis a või artikli 6 lõike 1 punktis a, artikli 5 lõike 1 punktis b või artikli 6 lõike 1 punktis b ja artikli 6 lõike 1 punktis c, artikli 5 lõike 1 punktis c või artikli 6 lõike 1 punktis e, artikli 5 lõike 1 punktis f, artikli 6 lõike 1 punktis o ja artikli 6 lõike 1 punktis p ning artikli 8 lõike 2 esimeses lõigus sätestatud teavitamisnõuded.

5. Kui internetiühenduse teenuste või üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste eest esitatakse arve kas tarbitud aja või andmemahu alusel, pakuvad nende teenuste pakkujad tarbijatele vahendit, et jälgida ja kontrollida iga sellise teenuse kasutamist ja maksumust. Kõnealune vahend hõlmab juurdepääsu õigeaegsele teabele hinnakirjas sisalduvate teenuste tarbimise taseme kohta. Eelkõige teavitavad teenusepakkujad tarbijaid enne, kui nende hinnakirjas sisalduv tarbimise piirmäär on saavutatud ja kui nende hinnakirjas sisalduv teenus on täielikult ära tarbitud.

6. Teenusepakkujad esitavad vajaduse korral tarbijatele tasuta baastasemel üksikasjaliku arve, et võimaldada tarbijatel:

(a) kontrollida ja jälgida internetiühenduse teenuste või numbripõhiste isikutevahelise side teenuste kasutamise kulusid;

(b) nõuetekohaselt jälgida oma teenuse kasutust ja kulusid ning hoida seeläbi oma arved piisava kontrolli all.

Sellised üksikasjalikud arved sisaldavad sõnaselget märget tasuliste numbrite kaudu makstava teenuse pakkuja isiku ja teenuse kestuse kohta, välja arvatud juhul, kui tarbija on taotlenud, et seda teavet ei mainitaks.

Kõnesid, mis on kõne algatanud lõppkasutajate jaoks tasuta, sealhulgas kõnesid abitelefonidele, ei ole vaja kõne algatanud tarbija üksikasjalikul arvel eraldi välja tuua.

Tarbijatel on õigus saada eristuseta arveid. Üksikasjalikke arveid saavate tarbijate õigused peavad olema kooskõlas kõne algatajast ja vastuvõtjast tarbijate õigusega eraelu puutumatusele, sealhulgas tagades, et sellistele tarbijatele on kättesaadavad piisavad alternatiivsed eraelu puutumatust soodustavad side- või makseviisid.

7. Liikmesriigid ei säilita ega kehtesta oma riigisiseses õiguses käesolevast artiklist erinevaid tarbijate kaitse sätteid, sealhulgas rangemaid ega vähem rangeid sätteid, millega tagatakse kaitse erinev tase. See ei piira liikmesriikide õigust säilitada direktiivi (EL) 2018/1972 kohased lisavahendeid käsitlevad sätted.

Artikkel 96

Läbipaistvus

1. Kui internetiühenduse teenuste või üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujad kehtestavad nende teenuste pakkumiseks tarbijatele tingimused, avaldavad nad käesoleva määruse IV lisas osutatud teabe selgel, terviklikul ja masinloetaval viisil ning puuetega lõppkasutajatele ligipääsetavas vormingus kooskõlas direktiivi (EL) 2019/882 I lisas sätestatud ligipääsetavusnõuetega. Seda teavet ajakohastatakse korrapäraselt.

2. Liikmesriigid ei säilita ega kehtesta oma riigisiseses õiguses käesolevast artiklist erinevaid lõppkasutaja kaitse sätteid, sealhulgas rangemaid ega vähem rangeid sätteid, millega tagatakse kaitse erinev tase.

Artikkel 97

Lepingu kestus ja lõpetamine

1. Lepingu lõpetamise tingimused ja kord ei tohi takistada teenusepakkuja vahetamist. Tarbijate ja üldkasutatavate elektroonilise side teenuste (v.a numbrivabad isikutevahelise side teenused ja masinasideteenuste pakkumiseks kasutatavad ülekandeteenused) pakkujate vahel sõlmitavate lepingute puhul ei tohi ette näha lepinguga sidumise tähtaega, mille kestus oleks üle 24 kuu. See ei piira liikmesriikide õigust säilitada sätteid, millega nähakse ette lühem maksimaalne lepinguga sidumise tähtaeg.

Käesolevat lõiget ei kohaldata järelmaksulepingu kestuse suhtes, kui tarbija on eraldi lepinguga nõustunud tasuma osamakseid üksnes füüsilise ühenduse kasutuselevõtuks, eelkõige gigabitivõrkudega ühenduse loomiseks. Järelmaksuleping füüsilise ühenduse kasutuselevõtuks ei hõlma lõppseadmeid, nagu ruuter või modem, ega takista tarbijaid kasutamast oma õigusi, mis tulenevad lõigetest 2–6.

2. Kui lepingu või riigisisese õigusega on ette nähtud elektroonilise side teenuste (v.a numbrivabad isikutevahelise side teenused ja masinasideteenuste pakkumiseks kasutatavad ülekandeteenused) tähtajalise lepingu automaatne pikendamine, on tarbijatel pärast sellist pikendamist õigus lõpetada leping igal ajal maksimaalselt ühekuulise etteteatamistähtajaga ja ilma lisakuludeta, välja arvatud tasud etteteatamistähtaja jooksul

teenuse saamise eest. Enne lepingu automaatset pikendamist teavitab teenusepakkuja tarbijat nähtaval viisil ja õigeaegselt ning püsival andmekandjal lepingulise kohustuse lõppemisest ja lepingu lõpetamise võimalustest. Lisaks sellele ja samal ajal annab teenusepakkuja tarbijale nõu parima tariifi kohta seoses oma teenustega.

3. Tarbijal on õigus lõpetada leping lisakuludeta pärast seda, kui talle on teatatud üldkasutatavate elektroonilise side teenuste (v.a numbrivabad isikutevahelise side teenused) pakkuja kavandatud lepingutingimuste muudatustest, välja arvatud juhul, kui kavandatud muudatused on üksnes tarbija huvides, on puhtalt halduslikku laadi ega avalda tarbijale negatiivset mõju või kui need on kehtestatud otse liidu või liikmesriigi õigusega.

   Teenusepakkujad teavitavad tarbijaid kõigist lepingutingimuste muudatusest vähemalt kuu aega ette ja teavitavad neid samal ajal õigusest leping lisakuludeta lõpetada, kui nad uute tingimustega ei nõustu. Lepingu lõpetamise õigus kehtib kuu aega pärast teatise saamist. Teatis esitatakse püsival andmekandjal selgel ja arusaadaval viisil.

4. Kui sellise elektroonilise side teenuse puhul, mis ei ole internetiühenduse teenus ega numbrivaba isikutevahelise side teenus, erineb tegelik jõudlus pidevalt või tihti märkimisväärselt sellest jõudlusest, millele on viidatud lepingus, käsitatakse seda alusena, millest lähtudes saab kasutada tarbijale liikmesriigi õiguse kohaselt kättesaadavaid õiguskaitsevahendeid, kaasa arvatud õigust leping tasuta lõpetada.

   Kui internetiühenduse teenuse puhul erineb kiiruse või muude teenusekvaliteedi parameetritega seotud tegelik jõudlus pidevalt või korrapäraselt märkimisväärselt sellest jõudlusest, millest internetiühenduse teenuse pakkuja on teada andnud III lisa 5. jao punktide a–d kohaselt, ning asjakohased faktid on kindlaks tehtud artikli 94 lõikes 5 osutatud BERECi suunistes täpsustatud ja riigi reguleeriva asutuse sertifitseeritud seiremehhanismi abil, käsitatakse seda jõudlusega seotud nõuete täitmata jätmisena, mille korral saab kasutada tarbijale liikmesriigi õiguse kohaselt kättesaadavaid õiguskaitsevahendeid.

5. Kui tarbijal on õigus lõpetada üldkasutatava elektroonilise side teenuse (v.a numbrivaba isikutevahelise side teenus) leping enne kokkulepitud lepinguperioodi lõppu vastavalt käesolevale määrusele või muudele liidu või liikmesriigi õiguse sätetele, ei pea tarbija maksma hüvitist, välja arvatud talle jäänud subsideeritud lõppseadme eest.

   Kui tarbija otsustab jätta endale lõppseadme, mis oli komplektis lepingu sõlmimise ajal, ei tohi tasumisele kuuluv hüvitis ületada *pro rata temporis* väärtust, milles lepiti kokku lepingu sõlmimise ajal, või kuni lepingu lõppemiseni maksta jäänud osa teenustasust, olenevalt sellest, kumb summa on väiksem.

   Teenusepakkuja tühistab kõik kõnealuse lõppseadme muudes võrkudes kasutamist piiravad tingimused tasuta hiljemalt hüvitise maksmisel.

6. Liikmesriigid ei säilita ega kehtesta oma riigisiseses õiguses käesolevast artiklist erinevaid lõppkasutaja kaitse sätteid, sealhulgas rangemaid ega vähem rangeid sätteid, millega tagatakse kaitse erinev tase. See ei piira liikmesriikide õigust säilitada lõikes 1 osutatud sätted.

Artikkel 98

Teenuspaketid

1. Kui tarbijale pakutavasse teenuspaketti või teenust ja lõppseadet sisaldavasse paketti kuulub vähemalt internetiühenduse teenus või üldkasutatav numbripõhine isikutevahelise

side teenus, kohaldatakse artikli 95 lõiget 2, artikli 96 lõiget 1, artiklit 97 ja artikli 100 lõiget 1 paketi kõigi elementide suhtes, sealhulgas *mutatis mutandis* nende elementide suhtes, mida nimetatud sätted muul viisil ei hõlma.

2. Kui tarbijal on liidu õiguse või liidu õigusega kooskõlas oleva riigisisese õiguse alusel õigus lõpetada lõikes 1 osutatud paketi mis tahes element enne lepingu puhul kokkulepitud tähtaja lõppu lepingu tingimuste täitmata jätmise või teenuse osutamata jätmise tõttu, on tarbijal õigus lõpetada leping paketi kõigi elementide osas.

3. Sama internetiühenduse teenuse või üldkasutatava numbripõhise isikutevahelise side teenuse pakkuja pakutavate lisateenuste või lõppseadme tellimine ei pikenda sellise kehtiva lepingu algset kehtivusaega, millele sellised teenused või lõppseade lisatakse, välja arvatud juhul, kui tarbija on lisateenuse või lõppseadme tellimisel sellega sõnaselgelt nõus.

4. Liikmesriigid ei säilita ega kehtesta oma riigisiseses õiguses käesolevast artiklist erinevaid lõppkasutaja kaitse sätteid, sealhulgas rangemaid ega vähem rangeid sätteid, millega tagatakse kaitse erinev tase.

Artikkel 99

Mikroettevõtjate, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate või mittetulundusühenduste õigused

Artiklit 95, artikli 97 lõiget 1, artikli 98 lõiget 1 ja artikli 98 lõiget 3 kohaldatakse ka lõppkasutajate suhtes, kes on mikroettevõtjad või mittetulundusühendused, välja arvatud juhul, kui nad on sõnaselgelt nõustunud täielikult või osaliselt loobuma kõnealuste sätete kohastest õigustest. Artikli 97 lõikeid 2, 3 ja 5 kohaldatakse ka lõppkasutajate suhtes, kes on mikroettevõtjad, väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad või mittetulundusühendused, välja arvatud juhul, kui nad on sõnaselgelt nõustunud täielikult või osaliselt loobuma kõnealuste sätete kohastest õigustest.

6.3.2. II PEATÜKK. Lõppkasutajate õigused

Artikkel 100

Teenusepakkuja vahetamine ja numbri liikuvus

1. Internetiühenduse teenuste pakkujat vahetades esitavad asjaomased teenusepakkujad lõppkasutajale asjakohase teabe enne vahetamisprotsessi ja selle jooksul ning tagavad internetiühenduse teenuse jätkumise, välja arvatud juhul, kui see ei ole tehniliselt teostatav. Vastuvõttev teenusepakkuja tagab, et internetiühenduse teenuse aktiveerimine leiab aset lõppkasutajaga kokku lepitud kuupäeval võimalikult lühikese aja jooksul ja lõppkasutajaga sõnaselgelt kokkulepitud ajavahemikul. Üleandev teenusepakkuja jätkab internetiühenduse teenuste pakkumist samadel tingimustel, kuni vastuvõttev teenusepakkuja aktiveerib oma internetiühenduse teenuse. Teenusepakkuja vahetamise protsessi ajal ei tohi teenus katkeda kauemaks kui üks tööpäev.

   Riikide reguleerivad asutused tagavad, et vahetusprotsess on lõppkasutaja jaoks tõhus ja lihtne.

2. Riigi numeratsiooniplaani numbreid kasutavatel lõppkasutajatel on õigus taotluse korral säilitada oma numbrid, olenemata teenust osutavast ettevõtjast. Seda õigust kohaldatakse:

   (a) geograafiliste numbrite puhul kindlaksmääratud asukohas;

(b) mittegeograafiliste numbrite puhul mis tahes asukohas.

Esimeses lõigus sätestatud õigust ei kohaldata juhul, kui number teisaldatakse kindlaksmääratud asukohas teenuseid pakkuvate võrkude ja mobiilsidevõrkude vahel.

3. Kui lõppkasutaja lõpetab lepingu, on tal õigus teisaldada riigi numeratsiooniplaani number samale või teisele teenusepakkujale vähemalt ühe kuu jooksul pärast lepingu lõpetamise kuupäeva, välja arvatud juhul, kui lõppkasutaja sellest õigusest loobub.

4. Riikide reguleerivad asutused tagavad, et pakkujate vahelised tasud numbri liikuvuse eest on kulupõhised ja et lõppkasutajate suhtes ei kohaldata otsest tasu.

5. Numbri teisaldamine ja sellele järgnev aktiveerimine toimub võimalikult lühikese aja jooksul lõppkasutajaga sõnaselgelt kokkulepitud päeval. Igal juhul aktiveeritakse nende lõppkasutajate number, kes on sõlminud lepingu numbri teisaldamiseks uue teenusepakkuja alla, ühe tööpäeva jooksul alates lõppkasutajaga kokku lepitud kuupäevast. Teisaldamisprotsessi ebaõnnestumise korral aktiveerib üleandev teenusepakkuja lõppkasutaja numbri ja teenused uuesti, kuni teisaldamine on edukalt sooritatud. Üleandev teenusepakkuja jätkab teenuste pakkumist samadel tingimustel kuni vastuvõtva teenusepakkuja teenuste aktiveerimiseni. Ühelgi juhul ei tohi teenus teenusepakkuja vahetamise ja numbri teisaldamise protsessi ajal katkeda kauemaks kui üks tööpäev. Operaatorid, kelle juurdepääsuvõrke või taristuid kasutavad kas üleandvad või vastuvõtvad teenusepakkujad või mõlemad, tagavad, et teenuse katkemine ei põhjusta viivitusi teenusepakkuja vahetamisel ega numbri teisaldamisel.

6. Vastuvõttev teenusepakkuja juhib lõigetes 1 ja 5 sätestatud teenusepakkuja vahetamise ja numbri teisaldamise protsessi ning nii vastuvõttev kui ka üleandev teenusepakkuja teevad heas usus koostööd. Nad ei viivita teenusepakkuja vahetamise ja numbri teisaldamise protsessiga ega kuritarvita seda ning ei teisalda numbrit ega vii lõppkasutajat teise teenusepakkuja juurde üle ilma lõppkasutaja sõnaselge nõusolekuta. Lõppkasutajate lepingud üleandva teenusepakkujaga lõpevad vahetamisprotsessi lõpuleviimisel automaatselt.

BEREC võtab hiljemalt [*12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva*] pärast sidusrühmadega konsulteerimist ja tihedas koostöös komisjoniga vastu suunised, milles täpsustatakse teenusepakkuja vahetamise ja numbri teisaldamise protsessi üksikasjad, võttes arvesse tehnilist teostatavust ja vajadust säilitada lõppkasutajatele teenuse jätkumine. Suunistes kirjeldatakse üksikasjalikult ka seda, kuidas teenusepakkujad maksavad lõppkasutajatele hüvitist, kui esineb viivitusi või kuritarvitusi numbri teisaldamise või teenusepakkuja vahetamise protsessis, kui hoolduseks või seadmete paigaldamiseks kokku lepitud visiiti ei toimu või teenusepakkuja ei täida käesolevas artiklis sätestatud kohustusi. Riikide reguleerivad asutused määravad kindlaks teenusepakkuja vahetamise ja numbri teisaldamise protsessi üksikasjad, võttes arvesse BERECi suuniseid. Kui see on tehniliselt teostatav, hõlmab see nõuet, et numbri teisaldamine teostatakse raadiolainete abil, välja arvatud juhul, kui lõppkasutaja palub teha teisiti.

Riikide reguleerivad asutused võtavad samuti asjakohaseid meetmeid lõppkasutajate nõuetekohase teavitamise ja kaitse tagamiseks teenusepakkuja vahetamise ja numbri teisaldamise kogu protsessi jooksul ja selleks, et teenusepakkujat ei vahetataks lõppkasutaja tahte vastaselt.

Üleandvad teenusepakkujad hüvitavad tarbija taotluse korral ettemakstud teenuseid kasutavatele tarbijatele kogu allesjäänud krediidi. Hüvitamise eest võib nõuda tasu ainult

siis, kui see on lepingus ette nähtud. Tasu on proportsionaalne ja vastavuses üleandva teenusepakkuja tegelike kuludega hüvitise pakkumisel.

7. Liikmesriigid ei säilita ega kehtesta oma riigisiseses õiguses käesolevast artiklist erinevaid lõppkasutaja kaitse sätteid, sealhulgas rangemaid ega vähem rangeid sätteid, millega tagatakse kaitse erinev tase. See ei piira liikmesriikide õigust võtta vastu või säilitada norme lõppkasutajatele hüvitise maksmise kohta teenusepakkujate poolt juhul, kui teenusepakkuja ei täida käesolevas artiklis sätestatud kohustusi või kui esineb viivitusi või kuritarvitusi numbri teisaldamise või teenusepakkuja vahetamise protsessis või kui hoolduseks või seadmete paigaldamiseks kokku lepitud visiiti ei toimu.

Artikkel 101

Erandid teatud mikroettevõtjatele

Käesolevat jaotist, välja arvatud artiklit 102, ei kohaldata numbrivabasid isikutevahelise side teenuseid pakkuvate mikroettevõtjate suhtes, välja arvatud juhul, kui nad pakuvad ka muid elektroonilise side teenuseid.

Enne lepingu sõlmimist teavitab sellist erandit kasutav mikroettevõtja lõppkasutajaid esimeses lõigus sätestatud erandist.

Artikkel 102

Mittediskrimineerimine

Elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujad ei kohalda lõppkasutajate suhtes erinevaid võrkudele või teenustele juurdepääsu või nende kasutamise nõudeid või üldtingimusi, välja arvatud juhul, kui see on liidu õiguse piires põhjendatud.

6.3.3. III PEATÜKK. Lõppkasutajatele pakutavad vahendid ja funktsioonid

Artikkel 103

Lõppkasutajate kaitsmine pettuste eest

1. Internetiühenduse teenuste ja üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujad teevad riikide pädevate asutustega koostööd, et teha kindlaks tõhusad meetmed, millega hoida ära vastavate teenuste kasutamisega seotud pettusi, mis mõjutavad lõppkasutajaid, ning tagada samal ajal täielik kooskõla isikuandmete kaitset käsitlevate liidu õigusaktidega.

2. Digivõrkude amet kogub riikide reguleerivatelt asutustelt või muudelt pädevatelt asutustelt, asjaomastelt Euroopa ja ülemaailmsetelt organisatsioonidelt ja sidusrühmadelt, sealhulgas Europolilt ja ENISA-lt teavet lõikes 1 osutatud teenuseid kasutades toime pandud pettuste kohta, eelkõige piiriüleste pettuste kohta.

3. BEREC annab pärast Euroopa Andmekaitsenõukogu ja ENISAga konsulteerimist välja suunised tehniliste ja õiguslike meetmete kohta, mis võiksid lõppkasutajaid liidus pettuste eest tulemuslikult kaitsta, eelkõige meetmete kohta, mis tuginevad riikide reguleerivate asutuste või pädevate asutuste volitustele blokeerida numbrid ja teenused vastavalt artikli 52 lõikele 2. Esimesed sellised BERECi suunised võetakse vastu [*12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva*]. BEREC ajakohastab suuniseid vastavalt vajadusele, kuid vähemalt iga kahe aasta järel pärast nende vastuvõtmist.

4. Liikmesriikide pädevad asutused kehtestavad lõike 3 kohaselt välja antud suuniseid arvesse võttes meetmed, et ära hoida lõikes 1 osutatud teenuseid kasutades toime pandavaid pettusi.

5. Komisjon võib kooskõlas artikliga 198 võtta vastu delegeeritud õigusakte, millega täiendatakse käesoleva artikli lõiget 3 seoses meetmetega, mis on vajalikud pettuste ennetamise meetmete tulemuslikkuse, koordineerimise ja vastastikuse täiendavuse tagamiseks liidus.

Artikkel 104

Kadunud laste otsimise ja muud laste abitelefonid

1. Numbripõhiste isikutevahelise side teenuste pakkujad tagavad lõppkasutajatele, sealhulgas puuetega lõppkasutajatele tasuta juurdepääsu abitelefoni käitavale teenusele, et teatada laste kadumise juhtumitest. Liidus reisides on lõppkasutajatel külastatava riigi teenusele tasuta juurdepääs. Abitelefoni number on 116000.

2. Liikmesriigid võtavad asjakohased meetmed tagamaks, et asutus või ettevõtja, kellele number 116000 on määratud, eraldab abitelefoni tööks vajalikud vahendid.

3. Liikmesriigid ja komisjon tagavad, et lõppkasutajaid teavitatakse piisavalt numbri 116000 ja asjakohasel juhul numbri 116111 olemasolust ja nende kaudu pakutavate teenuste kasutamisest.

Artikkel 105

Üldist huvi pakkuva teabe levitamine

Internetiühenduse teenuste või üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujad edastavad olemasolevatele ja uutele lõppkasutajatele üldist huvi pakkuvat tasuta teavet vajaduse korral samade vahendite kaudu, mida ettevõtjad lõppkasutajatega suhtlemiseks tavaliselt kasutavad. Asjaomased avaliku sektori asutused esitavad üldist huvi pakkuva teabe standardsel kujul ja see käsitleb muu hulgas vähemalt järgmisi teemasid:

(a) internetiühenduse teenuste ja üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste kasutamine ebaseaduslikuks tegevuseks või kahjuliku sisu levitamiseks, eelkõige juhul, kui see võib ohustada teiste isikute õigusi ja vabadusi, õigust isikuandmete kaitsele, autoriõigust ja sellega kaasnevaid õigusi;

(b) vahendid, et kaitsta internetiühenduse teenuste ja üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste kasutamisel isikute turvalisust, privaatsust ja isikuandmeid ähvardavate ohtude eest, sealhulgas neid teenuseid kasutades toime pandavate pettuste eest.

Artikkel 106

Hädaolukorra side ja Euroopa ühtne hädaabinumber

1. Üldkasutatavate numbripõhiste isikutevahelise side teenuste pakkujad tagavad lõppkasutajatele liikmesriigi ettenähtud hädaolukorra side kaudu juurdepääsu hädaabiteenistustele. Kõnealune hädaolukorra side peab olema tasuta ja ühegi maksevahendi kasutamiseta, sealhulgas Euroopa ühtse hädaabinumbri 112 ja liikmesriikide määratud kõigi riigisiseste hädaabinumbrite kasutamisel.

Hädaolukorra side pakkujad tagavad, et häirekeskused saavad tasuta helistada hädaolukorra side algatanud lõppkasutajatele tagasi või algatada isikutevahelise side, kasutades sama isikutevahelise side teenust, mille kaudu nendega ühendust võeti, ja kui see ei ole majanduslikult teostatav, siis jaehinnaga, mis ei ületa häirekeskust teenindava teenusepakkuja riigisisest jaehinda.

Liikmesriigid võivad ette näha, et hädaabiteenistustele juurdepääs tuleb anda numbrivabadest isikutevahelise side teenustest lähtuva hädaolukorra side kaudu, tingimusel, et liikmesriigi häirekeskuste süsteem võimaldab suunata side kõige sobivamasse häirekeskusesse ja vastu võtta helistaja asukoha teavet.

Selliste elektroonilise side teenuste pakkujad, mis ei ole üldkasutatavad, kuid võimaldavad helistada üldkasutatavatesse elektroonilise side võrkudesse, tagavad juurdepääsu hädaabiteenistustele Euroopa ühtse hädaabinumbri 112 kasutamisega, kui alternatiivne ja lihtne juurdepääs hädaabiteenistustele ei ole kättesaadav.

2. Hiljemalt 24 kuud pärast lõikes 8 osutatud delegeeritud õigusakti vastuvõtmist tagavad liikmesriigid, et lõppkasutajad saavad algatada hädaolukorra side määruse (EL) nr 910/2014 alusel väljastatud Euroopa digiidentiteedikukrutega ühendatud mobiilirakenduse kaudu.

3. Lõikes 1 osutatud isikutevahelise elektroonilise side teenuste pakkujad rakendavad tehnilisi ja korralduslikke meetmeid, et tagada oma lõppkasutajatele tõhus hädaolukorra side liidus reisides.

4. Isikutevahelise side teenuse pakkujad ja liikmesriikide häirekeskuste süsteemid tagavad, et hädaolukorra side ja helistaja asukoha teave suunatakse viivitamata kõige sobivamasse häirekeskusesse. Liikmesriikide häirekeskuste organisatsioonid tagavad, et kogu hädaolukorra sidele – sealhulgas juhul, kui kasutatakse Euroopa ühtset hädaabinumbrit 112 – vastatakse nõuetekohaselt ja et sellega tegeletakse asjakohasel viisil.

5. Lõikes 1 osutatud teenusepakkujad tagavad, et puuetega lõppkasutajatel on hädaolukorra side kaudu teiste lõppkasutajatega samaväärne juurdepääs hädaabiteenistustele, sealhulgas järgides direktiivi (EL) 2019/882.

Kui liikmesriigid näevad ette viisi, kuidas puuetega lõppkasutajatele tuleb hädaolukorra side kaudu võimaldada juurdepääs hädaabiteenistustele, tagavad nad, et kui see on tehniliselt teostatav, on täidetud järgmised funktsionaalse samaväärsuse nõuded:

(a) hädaolukorra side võimaldab kahepoolset interaktiivset suhtlust puuetega lõppkasutaja ja häirekeskuse vahel;

(b) hädaolukorra side on ilma eelregistreerimiseta sujuvalt kättesaadav liidus reisivatele puuetega lõppkasutajatele;

(c) hädaolukorra side on puuetega lõppkasutajatele tasuta;

(d) hädaolukorra side suunatakse viivitamata kõige sobivamasse häirekeskusesse, kus on oskusi ja vahendeid selleks, et nõuetekohaselt vastu võtta ja töödelda puuetega lõppkasutajate hädaolukorra sidet;

(e) puuetega lõppkasutajatele tagatakse hädaabikõnede puhul helistaja asukoha teabe täpsuse ja usaldusväärsuse samaväärne tase kui teistele lõppkasutajatele;

(f) puuetega lõppkasutajatel on kas juurdepääsuvahendite ülesehituse või teadlikkuse suurendamise meetmete abil võimalik saavutada vähemalt samal tasemel teadlikkus hädaabiteenistustele juurdepääsu võimalustest numbrile 112 tehtud hädaabikõnede kaudu kui teistel lõppkasutajatel.

6. Hädaolukorra side pakkujad tagavad, et helistaja asukoha teave tehakse kõige sobivamale häirekeskusele kättesaadavaks viivitamata pärast hädaolukorra side loomist. See hõlmab võrgupõhist asukohateavet ja juhul, kui raadioseade võimaldab seda edastada, käsiseadme kaudu saadavat helistaja asukoha teavet. Hädaolukorra side pakkujad tagavad, et helistaja asukoha teabe kindlakstegemine ja edastamine on lõppkasutaja ja häirekeskuse jaoks tasuta igasuguse Euroopa ühtsele hädaabinumbrile 112 saabunud hädaolukorra side puhul. Häirekeskuste organisatsioonid tagavad, et kehtestatud on tehnilised ja korralduslikud meetmed helistaja asukoha teabe vastuvõtmiseks ja töötlemiseks. Liikmesriigid võivad laiendada neid kohustusi nii, et need hõlmaksid riigisisestele hädaabinumbritele saabunud hädaolukorra sidet.

7. Liikmesriigid tagavad, et lõppkasutajaid – sealhulgas rändluse lõppkasutajaid – ja puuetega lõppkasutajaid teavitatakse nõuetekohaselt hädaolukorra side kaudu, sealhulgas Euroopa ühtse hädaabinumbri 112 kaudu hädaabiteenistustele juurdepääsu vahenditest ning puuetega lõppkasutajatele mõeldud juurdepääsuvahenditest. Kõnealune teave esitatakse ligipääsetavas vormingus, võttes arvesse eri liiki puudeid kooskõlas direktiivi (EL) 2019/882 I lisas sätestatud ligipääsetavusnõuetega. Komisjon toetab ja täiendab liikmesriikide meetmeid.

8. Komisjon võib kooskõlas artikliga 198 vastu võtta delegeeritud õigusakte, millega täiendatakse käesoleva artikli lõikeid 1, 2, 3, 5 ja 6 ning sätestatakse vajalikud meetmed, et tagada liidus tõhus hädaolukorra side vastavalt tehnilistele spetsifikatsioonidele, mis käsitlevad hädaolukorra side algatamist Euroopa digiidentiteedikukrutega ühendatud mobiilirakenduse kaudu, helistaja asukoha teabe lahendusi, helistaja asukoha kriteeriumeid, mis on Euroopa tasandil ühtlustatud, samaväärset juurdepääsu puuetega lõppkasutajate jaoks ja suunamist kõige sobivamasse häirekeskusesse.

9. Liikmesriigid teatavad digivõrkude ametile E.164 numbrid liikmesriigi häirekeskuste süsteemidega ühenduse võtmiseks. BEREC, keda abistab digivõrkude amet, loob andmebaasi numbritest, mida liikmesriikide häirekeskuste süsteemid kasutavad liikmesriikidevahelisteks kontaktideks, ja haldab seda.

Artikkel 107

Üldsusele hoiatuste edastamine

1. Numbripõhiste isikutevahelise side teenuste pakkujad edastavad üldsusele antavaid hoiatusi asjaomastele lõppkasutajatele nende liikmesriikide ettenähtud tehnoloogia abil, kus nad teenust pakuvad, geograafilistes piirkondades, mida peatsed või kujunevad suured hädaolukorrad ja katastroofid hoiatusperioodil võivad mõjutada, nagu on kindlaks määranud pädevad asutused.

2. Komisjon võib võtta vastu rakendusakte, millega kehtestatakse tehnilised sätted üldsusele antavate hoiatuste edastamise kohta määruse (EL) nr 910/2014 alusel väljastatud Euroopa digiidentiteedikukrutega ühendatud mobiilirakenduse kaudu kõigile asjaomastele lõppkasutajatele, sealhulgas rändluse lõppkasutajatele. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 3 osutatud menetlusega.

3. Liikmesriigid tagavad, et ühe aasta jooksul pärast esimese rakendusakti vastuvõtmist käesoleva artikli lõike 3 alusel edastatakse üldsusele antavad hoiatused kõigile asjaomastele lõppkasutajatele ka määruse (EL) nr 910/2014 alusel väljastatud Euroopa digiidentiteedikukrutega ühendatud mobiilirakenduse kaudu.

Artikkel 108

Helistaja ja vastuvõtja numbri ning kõne algatamise andmete kuvamise teenus ja sellest keeldumine

1. Üldkasutatavate elektroonilise side võrkude, üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste või internetiühenduse teenuste pakkujad pakuvad helistaja numbri või kõne algatamise andmete kuvamise teenust.

   Nad tagavad, et kõne algataja saab lihtsal viisil ja tasuta välistada helistaja numbri või kõne algatamise andmete kuvamise kõne lõpp-punktis iga kõne puhul eraldi.

2. Võrgu või teenuse pakkuja tagab, et vastuvõtja saab kõnealuse funktsiooni mõistlikuks kasutamiseks lihtsal viisil ja tasuta välistada sissetulevate kõnede helistaja numbri või kõne algatamise andmete kuvamise.

3. Enne kõneside loomist ja helistaja numbri või kõne algatamise andmete kuvamist tagab teenusepakkuja, et vastuvõtja saab lihtsal viisil ja tasuta keelduda sissetulevast kõnesidest, kui kõne algataja on kasutanud oma lõikes 1 sätestatud õigust.

4. Kui pakutakse vastuvõtja numbri kuvamist, tagab teenusepakkuja, et vastuvõtja saab lihtsal viisil ja tasuta välistada selle vastuvõtja numbri kuvamise, millega helistav lõppkasutaja on ühendatud.

5. Lõike 1 esimest lõiku kohaldatakse ka liidust kolmandatesse riikidesse suunatud kõneside suhtes. Lõike 1 teist lõiku ning lõikeid 2, 3 ja 4 kohaldatakse ka kolmandatest riikidest pärit sissetuleva kõneside suhtes.

6. Kui helistaja või vastuvõtja number või kõne algatamise andmed kuvatakse, teavitavad üldkasutatavate internetiühenduse teenuste või isikutevahelise side teenuste pakkujad üldsust sellest, samuti käesoleva artikli lõike 1 teises lõigus ja lõigetes 2–4 sätestatud õigustest ja artiklis 109 sätestatud eranditest.

Artikkel 109

Erandid pahatahtliku või häiriva side ja hädaolukorra side allika kindlakstegemiseks

1. Üldkasutatavate elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujad võivad helistaja või kõne algataja artikli 108 lõike 2 kohase õiguse – mitte kuvada helistaja numbrit või kõne algatamise andmeid – ajutiselt tühistada, et võimaldada pädevatel asutustel või lõppkasutajal teha kindlaks pahatahtliku või häiriva side allikas, kui ametiasutustele on esitatud vastav kaebus.

2. Artikli 108 lõikes 1 osutatud teenusepakkujad tühistavad helistaja numbri või kõne algatamise andmete kuvamise keelu ning töötlevad kõne algataja asukohaandmeid, et esitada selline teave kõige sobivamale häirekeskusele kooskõlas artikli 106 lõikega 6.

Artikkel 110

Automaatne kõne suunamine ja automatiseeritud kõnevalimissüsteemid

1. Üldkasutatavate numbripõhiste isikutevahelise side teenuste pakkujad võtavad kasutusele tehnika tasemele vastavad meetmed, et piirata vastuvõtva lõppkasutaja taotlusel pahatahtlike või häirivate kõnede vastuvõtmist, ning pakuvad selleks tasuta järgmisi võimalusi:

   (a) blokeerida sissetulevad kõned konkreetsetelt numbritelt või anonüümsetest allikatest, kui see on tehniliselt teostatav;

(b) peatada kolmanda isiku automaatne kõne suunamine lõppkasutaja lõppseadmesse.

2. Isikutevahelise side teenuste pakkujad, kes pakuvad automatiseeritud kõnevalimissüsteeme, ei takista õigust kuvada helistaja numbrit või kõne algatamise andmeid vastuvõtja numbril või vastuvõtjale ning kuvavad isiku nime või numbri, mille kaudu saab temaga ühendust võtta.

Artikkel 111

Samaväärne juurdepääs ja valikuvõimalus puuetega lõppkasutajatele

1. Üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujad tagavad, et puuetega lõppkasutajatel on:

(a) enamiku lõppkasutajatega samaväärne juurdepääs elektroonilise side teenustele, sealhulgas artikli 95 kohaselt esitatavale seotud lepingulisele teabele;

(b) võimalik valida ettevõtja ja teenused, mis on kättesaadavad enamikule lõppkasutajatest.

Pädevad asutused kehtestavad sellekohased nõuded, mida teenusepakkujad peavad täitma.

2. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud meetmete võtmisel soodustavad pädevad asutused artikli 187 kohaselt kehtestatud asjakohaste standardite või spetsifikatsioonide järgimist.

Artikkel 112

Autoraadiovastuvõtjate ning tarbijatele mõeldud raadiovastuvõtjate ja tarbijatele mõeldud digitelevisiooniseadmete koostalitlusvõime

1. Autoraadiovastuvõtjad ja tarbijatele mõeldud digitelevisiooniseadmed peavad olema koostalitlusvõimelised kooskõlas V lisaga.

2. Kui liikmesriigid otsustavad võtta meetmeid muude tarbijatele mõeldud raadiovastuvõtjate koostalitlusvõime tagamiseks, ei kohaldata neid meetmeid toodete suhtes, mille puhul raadiovastuvõtja on üksnes kõrvalise tähtsusega, näiteks nutitelefonid, ning raadioamatööride kasutatavate raadioseadmete suhtes.

3. Digitelevisiooniteenuste pakkujad tagavad asjakohasel juhul, et digitelevisiooniseade, mida nad oma lõppkasutajatele pakuvad, oleks koostalitlusvõimeline, nii et see oleks teiste digitelevisiooniteenuste pakkujate jaoks taaskasutatav, kui see on tehniliselt teostatav.

Ilma et see piiraks Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivi 2012/19/EL[82] artikli 5 lõike 2 kohaldamist, on lõppkasutajatel lepingu lõpetamisel võimalus digitelevisiooniseade tasuta ja hõlpsalt tagastada, välja arvatud juhul, kui teenusepakkuja tõendab, et seade on täielikult koostalitlusvõimeline muude teenusepakkujate, sealhulgas nende teenusepakkujate digitelevisiooniteenustega, kelle juurde lõppkasutaja on üle läinud.

[82] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. juuli 2012. aasta direktiiv 2012/19/EL elektri- ja elektroonikaseadmetest tekkinud jäätmete (elektroonikaromude) kohta (ELT L 197, 24.7.2012, lk 38, ELI: http://data.europa.eu/eli/dir/2012/19/oj)

Digitelevisiooniseade, mis on kooskõlas ühtlustatud standarditega, mille viited on avaldatud *Euroopa Liidu Teatajas*, või selle osadega, eeldatakse olevat kooskõlas teises lõigus sätestatud koostalitlusvõimelisuse nõudega, mida need standardid või nende osad hõlmavad.

4. Liikmesriigid ei säilita ega kehtesta oma riigisiseses õiguses käesolevast artiklist erinevaid lõppkasutaja kaitse sätteid, sealhulgas rangemaid ega vähem rangeid sätteid, millega tagatakse kaitse erinev tase.

Artikkel 113

Edastamiskohustused

1. Liikmesriigid võivad kehtestada mõistlikke edastamiskohustusi kindlaksmääratud raadio- ja televisioonikanalite ning seotud lisateenuste, eelkõige juurdepääsuga seotud teenuste edastamiseks, mis tagaksid asjakohase juurdepääsu puuetega lõppkasutajatele, ning ühendatud televisiooniteenuseid ja elektroonilisi saatekavasid toetavate andmete edastamiseks nende jurisdiktsiooni alla kuuluvatele ettevõtjatele, kes pakuvad raadio- või televisioonikanalite üldsusele edastamiseks kasutatavaid elektroonilise side võrke ja teenuseid, kui märkimisväärsele hulgale selliste võrkude ja teenuste lõppkasutajatest on need võrgud raadio- ja televisioonikanalite vastuvõtmise peamine vahend. Selliseid kohustusi kehtestatakse ainult juhul, kui need on vajalikud selleks, et saavutada iga liikmesriigi poolt selgelt kindlaks määratud üldist huvi pakkuvaid eesmärke, ning need peavad olema proportsionaalsed ja läbipaistvad.

2. Liikmesriigid vaatavad lõikes 1 osutatud kohustused läbi, kui riigi turutingimused või lõikes 1 osutatud üldist huvi pakkuvad eesmärgid on olulisel määral muutunud.

3. Käesoleva artikli lõige 1 ega artikli 65 lõige 2 ei piira liikmesriikide õigust määrata võimalik asjakohane tasu seoses käesoleva artikli kohaselt võetud meetmetega, tagades samas, et samasuguste asjaolude korral ei kohelda elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujaid diskrimineerivalt. Kui tasu on ette nähtud, sätestavad liikmesriigid riigisiseses õiguses selgelt tasu maksmise kohustuse, sealhulgas asjakohasel juhul sellise tasu arvutamise kriteeriumid. Liikmesriigid tagavad, et seda kohaldatakse proportsionaalselt ja läbipaistvalt.

Artikkel 114

IV, V ja VI lisa kohandamine

Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 198 vastu delegeeritud õigusakte IV, V ja VI lisa muutmiseks, et võtta arvesse tehnoloogia ja ühiskonna arengut või turunõudluse muutumist.

7. VII OSA. JUHTIMINE

7.1. I JAOTIS. RIIKIDE REGULEERIVAD ASUTUSED JA MUUD PÄDEVAD ASUTUSED

Artikkel 115

Riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused

1. Käesoleva määruse kohaldamisala piires vastutavad riikide reguleerivad asutused vähemalt järgmiste ülesannete täitmise eest:

(a) haldavad teatamise ja üheainsa piiriülese loa menetlust üldloasüsteemi alusel;

(b) reguleerivad turge, sealhulgas kehtestavad juurdepääsu- ja omavahelise ühendamise kohustused;

(c) koguvad andmeid, mida riikide reguleerivad asutused võivad vajada oma ülesannete täitmiseks, sealhulgas andmeid vastupanuvõime ja kestlikkuse kohta;

(d) rakendavad kiudoptilistele võrkudele ülemineku meetmeid, sealhulgas määravad kindlaks vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise piirkonnad, hindavad võrguoperaatorite esitatud vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise kavasid ja teostavad järelevalvet;

(e) tagavad ettevõtjatevaheliste vaidluste lahendamise;

(f) pakuvad vabatahtlikku lepitust seoses ökosüsteemi koostööga;

(g) haldavad raadiospektrit ja annavad lube või kui need ülesanded on määratud teistele pädevatele asutustele, teevad otsuseid elektroonilise side võrkude ja teenuste jaoks raadiospektri kasutamise õigustega seotud riigisiseste protsesside selliste elementide kohta, mis puudutavad turu kujundamist ja konkurentsi;

(h) toetavad lõppkasutajate õiguste kaitsmist elektroonilise side sektoris, asjakohasel juhul teiste pädevate asutustega koordineeritult;

(i) teostavad järelevalvet avatud internetiühenduse üle ja tagavad nõuete täitmise;

(j) jälgivad teenuste jaehindade arengut ja taset;

(k) tagavad numbri liikuvuse;

(l) annavad numeratsiooniressursse ja haldavad numeratsiooniplaane;

(m) toetavad valmisolekut ja vastupanuvõimet;

(n) täidavad kõiki muid käesoleva määruse või muude liidu õigusaktidega riikide reguleerivatele asutustele pandud ülesandeid.

2. Riikide reguleerivad asutused toetavad BERECi eesmärke edendada suuremat regulatiivset koordineerimist ja järjepidevust.

3. Liikmesriigid avalikustavad riikide reguleerivate asutuste ja muude pädevate asutuste nimed ning nende käesolevast määrusest tulenevad vastavad ülesanded hõlpsasti juurdepääsetaval kujul.

Liikmesriigid teavitavad komisjoni kõigist riikide reguleerivatest asutustest ja muudest pädevatest asutustest, kellele on käesoleva määruse alusel ülesandeid määratud, ning nende vastavatest kohustustest ja mis tahes nendega seotud muudatustest.

Artikkel 116

Riikide reguleerivate asutuste ja muude pädevate asutuste sõltumatus

1. Artiklis 115 osutatud riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused on elektroonilise side võrke, seadmeid või teenuseid pakkuvatest füüsilistest või juriidilistest isikutest juriidiliselt eraldiseisvad ja funktsionaalselt sõltumatud.

Liikmesriigid, kes säilitavad omandi või kontrolli elektroonilise side võrke või teenuseid pakkuvates ettevõtjates, tagavad reguleeriva funktsiooni tõhusa struktuurilise eraldatuse omandi või kontrolliga seotud toimingutest.

2. Riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused kasutavad oma volitusi erapooletult, läbipaistvalt ja õigeaegselt. Riikide reguleerivatel asutustel ja muudel pädevatel asutustel peavad olema neile määratud ülesannete täitmiseks piisavad tehnilised, rahalised ja inimressursid.

Artikkel 117

Riigi reguleeriva asutuse liikmete ametisse nimetamine ja ametist vabastamine

1. Riigi reguleeriva asutuse juht või asjakohasel juhul riigi reguleerivas asutuses seda funktsiooni täitva kollegiaalse kogu liikmed ja nende asendusliikmed määratakse ametisse vähemalt kolme aasta pikkuseks ametiajaks ning nad valitakse tunnustatud ja erialaste kogemustega isikute seast nende teenete, oskuste, teadmiste ja kogemuste põhjal avatud ja läbipaistva valikumenetluse kohaselt.

2. Riigi reguleeriva asutuse juhi või asjakohasel juhul riigi reguleerivas asutuses seda ülesannet täitva kollegiaalse kogu liikmed ja nende asendusliikmed võib nende ametiaja jooksul ametist vabastada üksnes juhul, kui nad ei vasta enam riigisiseses õiguses enne nende ametisse nimetamist sätestatud tingimustele, mis on nõutavad nende ülesannete täitmiseks.

3. Asjaomase riigi reguleeriva asutuse juhi või asjakohasel juhul vastavat ülesannet täitva kollegiaalse kogu liikmete ametist vabastamise otsus tuleb ametist vabastamise ajal avalikustada. Riigi reguleeriva asutuse ametist vabastatud juhile või asjakohasel juhul vastavat ülesannet täitva kollegiaalse kogu liikmetele esitatakse vabastamise põhjused. Kui vabastamise põhjuseid ei ole avaldatud, avaldatakse need nimetatud isiku taotluse korral. Selle otsuse võib kohus nii faktilistes kui ka õiguslikes küsimustes läbi vaadata.

Artikkel 118

Riikide reguleerivate asutuste poliitiline sõltumatus ja vastutus

1. Ilma et see piiraks artikli 122 lõike 9 kohaldamist, tegutsevad riikide reguleerivad asutused sõltumatult ja objektiivselt, sealhulgas sisemenetluste väljatöötamisel ja personali töö korraldamisel, ning läbipaistvalt ja vastutustundlikult kooskõlas liidu õigusega ning ei küsi ega võta vastu juhiseid üheltki muult organilt seoses selliste ülesannete täitmisega, mis on neile määratud liidu õigust rakendavate riigisiseste õigusaktidega. See ei takista riigiõiguse kohast järelevalvet. Riigi reguleeriva asutuse otsuseid võivad peatada või tühistada üksnes artikli 197 kohaselt asutatud edasikaebusi käsitlevad organid.

4. Riikide reguleerivad asutused esitavad igal aastal aruande vähemalt elektroonilise side turu olukorra, tehtud otsuste, oma inim- ja rahaliste ressursside ning nende ressursside eraldamise kohta, samuti tulevikuplaanide kohta. Nende aruanded avalikustatakse.

Artikkel 119

Riikide reguleerivate asutuste regulatiivne suutlikkus

1. Riikide reguleerivatel asutustel on eraldi aastaeelarved ja nad on neile eraldatud eelarve täitmisel sõltumatud. Eelarved avalikustatakse.

2. Riikide reguleerivatel asutustel peavad olema piisavad rahalised ja inimressursid, et täita neile määratud ülesandeid ning osaleda aktiivselt BERECi töös ja sellele kaasa aidata. Majanduslik sõltumatus ei takista riigiõiguse kohast järelevalvet või kontrolli. Kontrolli riigi reguleeriva asutuse eelarve üle teostatakse läbipaistvalt ja selle tulemused avaldatakse.

Artikkel 120

Koostöö riikide ametiasutuste ja BERECiga

1. Liikmesriikides, kus vastutavaid riigi ametiasutusi või pädevaid asutusi on rohkem kui üks, teevad riigi reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused vajaduse korral omavahel koostööd ja koordineerivad oma tegevust.

   Sellised ametiasutused annavad üksteisele käesoleva määruse kohaldamiseks vajalikku teavet.

   Vahetatava teabe puhul tagab vastuvõttev ametiasutus sama konfidentsiaalsustaseme kui edastav ametiasutus.

2. Sama liikmesriigi või eri liikmesriikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused sõlmivad regulatiivse koostöö edendamiseks vajaduse korral omavahel koostöökokkuleppeid.

3. Kui liikmesriigid annavad käesoleva määruse või liidu muu õiguse kohase pädevuse muudele pädevatele asutustele, tegutsevad riikide reguleerivad asutused riiklike koordinaatoritena, tagades, et pädevate asutuste seisukohti võetakse täielikult arvesse kõigis BERECi aruteludes ja väljundites.

   Eelkõige tagavad riikide reguleerivad asutused digivõrkude ametile asjakohased kontaktid riikide pädevates asutustes, et võimaldada tal täita artiklites 146 ja 147 sätestatud ülesandeid.

7.2. II JAOTIS. BERECi ÜLESANDED JA TÖÖKORRALDUS

Artikkel 121

BERECi eesmärgid

1. Käesoleva määrusega asutatakse elektroonilise side Euroopa reguleerivate asutuste amet (edaspidi „BEREC“) ning sätestatakse selle ülesanded. BEREC ei ole juriidiline isik ning see tegutseb käesoleva määruse ning määruste (EL) 2022/612 ja (EL) 2015/2120 kohaldamisala piires.

   BEREC asendab määrusega (EL) 2018/1971 asutatud elektroonilise side Euroopa reguleerivate asutuste ameti (BEREC) ja on selle õigusjärglane.

2. BEREC järgib artiklis 3 sätestatud eesmärke. Eelkõige püüab BEREC tagada liidu elektroonilise side õigusraamistiku järjepideva rakendamise käesoleva artikli lõikes 1 osutatud kohaldamisala piires.

3. BEREC täidab oma ülesandeid sõltumatult, erapooletult, läbipaistvalt ja õigeaegselt.

4. BEREC tugineb riikide reguleerivates asutustes ja digivõrkude ametis kättesaadavatele erialateadmistele.

Artikkel 122

BERECi üldised ülesanded

1. Üldised regulatiivsed ja nõuandvad ülesanded, mida BEREC võib täita, on järgmised:

   (a) riikide reguleerivate asutuste ja muude pädevate asutuste, Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni abistamine ja nõustamine ning koostöö tegemine riikide reguleerivate asutuste ja komisjoniga nende taotluse korral või omal algatusel oma pädevusvaldkonda kuuluvas mis tahes tehnilises küsimuses seoses elektroonilise sidega;

   (b) artiklites 124, 125 ja 126 osutatud arvamuste, suuniste ja aruannete, samuti soovituste ja ühiste seisukohtade esitamine ning riikide reguleerivatele asutustele parimate reguleerimistavade levitamine, et soodustada elektroonilise side õigusraamistiku järjepidevat ja nõuetekohast rakendamist.

   Asjakohasel juhul võib komisjon paluda BERECil esitada arvamusi, suuniseid ja aruandeid, isegi kui neid ei ole artiklites 124, 125 ja 126 sõnaselgelt loetletud.

2. BEREC hindab regulatiivsete uuenduste vajadust ja koordineerib riikide reguleerivate ja muude pädevate asutuste tegevust, et soodustada uue innovaatilise elektroonilise side arengut.

3. Raadiospektriga seotud küsimustes osaleb BEREC liidu raadiospektri ühtse turu menetluses.

4. Komisjon võib konsulteerida BERECiga liidu mõõtmega ühinemiste läbivaatamisel elektroonilise side sektoris.

5. BEREC edendab kooskõlas artikli 191 lõikega 2 tulemuslikku koostööd elektroonilise side võrkude pakkujate ning elektroonilise side sektoris või sellega tihedalt seotud sektorites tegutsevate ettevõtjate vahel.

6. BEREC täidab muid ülesandeid, mis on talle määratud käesoleva määruse või muude liidu õigusaktidega, eelkõige määrustega (EL) 2022/612 ja (EL) 2015/2120.

7. BEREC avalikustab teabe oma ülesannete kohta ja ajakohastab seda, kui talle antakse uusi ülesandeid.

8. BEREC avalikustab lõikes 10 osutatud avalike konsultatsioonide jaoks kõik oma lõplikud arvamused, suunised, aruanded, soovitused, ühised seisukohad ja parimad tavad ning kõik tellitud uuringud, samuti asjaomased dokumendikavandid.

9. Ilma et see piiraks asjakohase liidu õiguse ja muude komisjoni vastuvõetud õigusaktide järgimist, võtavad riikide reguleerivad asutused ja komisjon täiel määral arvesse kõiki suuniseid, arvamusi, soovitusi, ühiseid seisukohti ja parimaid tavasid, mille BEREC on käesoleva määruse kohaselt vastu võtnud, et tagada elektroonilise side õigusraamistiku järjepidev rakendamine artiklis 121 osutatud kohaldamisala piires.

   Kui riigi reguleeriv asutus kaldub kõrvale artiklis 125 osutatud suunistest, esitab ta kõrvalekaldumise põhjused.

10. BEREC konsulteerib vajaduse korral huvitatud isikutega ja annab neile võimaluse esitada märkusi mõistliku ajavahemiku jooksul, mille pikkus oleneb küsimuse keerukusest. Sellised konsultatsioonid toimuvad otsustusprotsessis võimalikult varakult. Kõnealune ajavahemik ei tohi olla lühem kui 30 päeva, välja arvatud erandolukorras.

Ilma et see piiraks artikli 169 kohaldamist, teeb BEREC selliste avalike konsultatsioonide tulemused üldsusele kättesaadavaks.

11. Vajaduse korral konsulteerib BEREC asjaomaste riiklike asutustega, näiteks konkurentsi, tarbijakaitse, küberturvalisuse ja andmekaitse valdkonnas pädevate asutustega ning teeb nendega koostööd.

12. BEREC teeb vajaduse korral koostööd pädevate liidu organite, asutuste ja nõuanderühmadega ning samuti kolmandate riikide pädevate asutuste ja rahvusvaheliste organisatsioonidega vastavalt artikli 166 lõikele 1.

Artikkel 123

Analüüs, järelevalve ja teabe kogumine

1. BEREC analüüsib artiklis 74 osutatud võimalikke riikidevahelisi turge ja artiklis 75 osutatud riikidevahelist lõppkasutajate nõudlust.

2. BEREC edendab riikide reguleerivate asutuste ja muude pädevate asutuste andmete kogumise ajakohastamist, koordineerimist ja standardimist. BEREC teeb sellised andmed üldsusele kättesaadavaks avatud, taaskasutatavas ja masinloetavas vormingus oma veebisaidil ja ELi digiväravas.

3. BEREC loob järgmised andmebaasid ja haldab neid:

   (a) vastavalt käesoleva määruse artikli 10 lõikele 8 selliste teatiste andmebaas, mille elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkujad, kellel on vaja üldluba, edastavad pädevatele asutustele;

   (b) vastavalt artikli 48 lõike 4 neljandale lõigule selliste numeratsiooniressursside andmebaas, mida võib liidu piires territooriumiväliselt kasutada;

   (c) liikmesriikide häirekeskuste E.164 numbrite andmebaas vastavalt artikli 106 lõikele 9;

   (d) määruse (EL) 2022/618 kohased andmebaasid.

Artikkel 124

BERECi arvamused

1. BEREC esitab käesolevas määruses ja määruses (EL) 2022/612 osutatud mittesiduvaid arvamusi, eelkõige järgmiste küsimuste kohta:

   (a) tulevikku suunatud liidu numeratsioonistrateegia, mis käsitleb numeratsiooniressursside järjepidevat haldamist liikmesriikides ja liidu tasandil kooskõlas artikli 46 lõikega 3;

   (b) lõppkasutajate vaheline läbivühendatavus kooskõlas artikli 68 lõike 2 teise lõigu punktiga ii;

   (c) turud, mis vajavad eelnevat reguleerimist vastavalt artikli 72 lõikele 1;

   (d) liidu juurdepääsutoote või -toodete tehnilised spetsifikatsioonid, standardkuluelemendid, kuluarvestusmetoodika ja standardpakkumine kooskõlas artikliga 81;

(e) mobiilikõne lõpetamise tasu liiduülese ühtse maksimummäära ja kõne püsivõrgus lõpetamise tasu liiduülese ühtse maksimummäära kindlaksmääramine kooskõlas artikliga 82;

(f) turu reguleerimist käsitlevate siseturu menetlustega seotud riigisiseste meetmete eelnõud vastavalt artiklile 85;

(g) turu ja tehnoloogia areng ning selle mõju piisava internetiühenduse ja kõneside kättesaadavusele ja taskukohasusele kooskõlas artikli 92 lõikega 2;

(h) ühtlustamisotsuste ja -soovituste eelnõud vastavalt artiklile 186;

(i) piiriüleste vaidluste lahendamine vastavalt artiklile 190;

(j) sellise juhtumi elemendid, mis on esitatud vabatahtliku lepituse menetluseks vastavalt artikli 192 lõikele 2.

2. Raadiospektriga seotud küsimustes esitab BEREC järgmised arvamused:

(a) raadiospektri iga-aastaste tasude ja baashindade kindlaksmääramise ühise metoodika kohta kooskõlas artikliga 29;

(b) vajaduse korral kooskõlas artiklis 31 osutatud liidu raadiospektri ühtse turu menetlusega.

Artikkel 125

BERECi suunised

BEREC annab välja suuniseid liidu elektroonilise side õigusraamistiku rakendamise kohta, eelkõige käesolevas määruses osutatud järgmiste küsimuste kohta:

(a) ühine vorm teabe kogumiseks elektroonilise side võrkude arhitektuuri, läbilaskevõime, võimete ja kasutamise kohta vastavalt artikli 7 lõikele 4;

(b) üheainsa piiriülese loa menetluse kohased üldloa tingimused, et tagada kõigi käesoleva määruse artikli 9 lõikes 4 loetletud tingimuste kohaldamine sidusal, mittediskrimineerival ja proportsionaalsel viisil kooskõlas artikli 11 lõikega 1;

(c) artikli 10 lõike 3 kohane teatisevorm;

(d) turgu kujundavate meetmete järjepidev kohaldamine kooskõlas artikli 32 lõikega 3;

(e) ühised kriteeriumid numeratsiooniressursside haldamise suutlikkuse ja numeratsiooniressursside ammendumise riski hindamiseks kooskõlas artikli 48 lõikega 2;

(f) piisava internetiühenduse teenuse määratlus ning ühiskonnas sotsiaalseks ja majanduslikuks osalemiseks vajaliku ribalaiuse kindlaksmääramine vastavalt artikli 87 lõikele 2;

(g) artikli 69 lõike 2 järjepidevat kohaldamist edendavad asjakohased kriteeriumid;

(h) ühise lähenemisviisi kohaldamine võrgu lõpp-punktide tuvastamise suhtes erinevate võrgu topoloogiate puhul vastavalt artikli 69 lõikele 6;

(i) ühine vorm, mida kasutatakse artikli 94 lõike 4 kohaselt nõutava teabe kogumiseks;

(j) riikide reguleerivate asutuste kohustuste täitmine avatud internetiühenduse tagamisel vastavalt artikli 94 lõikele 5; seejuures täpsustatakse ka internetiühenduse teenuste asjakohased kvaliteediparameetrid, sealhulgas artikli 97 lõike 4 teises lõigus osutatud

seiremehhanismi parameetrid, puuetega lõppkasutajate seisukohast olulised parameetrid, kohaldatavad mõõtmismeetodid, käesoleva määruse III lisas sätestatud teabe ja käesoleva määruse IV lisas sätestatud avaldamise sisu ja vorm ning kvaliteedi sertifitseerimise mehhanismid;

(k) teenusepakkuja vahetamise ja numbri teisaldamise protsessi üksikasjade täpsustamine vastavalt käesoleva määruse artikli 100 lõikele 6;

(l) tehnilised ja õiguslikud meetmed, mis võiksid aidata tulemuslikult kaitsta lõppkasutajaid pettuste eest kooskõlas artikli 103 lõikega 3;

(m) artikli 181 lõigetes 1, 3 ja 7 kirjeldatud teabe- ja aruandlustaotluste ühtlustamine kooskõlas artikli 182 lõikega 1, võttes arvesse asjakohaseid küsimusi, sealhulgas ulatust, ajastust, sagedust, vormi ja teabe kogumise korda;

(n) geograafiliste ülevaadete ja prognoosidega seotud kohustuste järjepidev täitmine vastavalt artiklile 183;

(o) ökosüsteemi koostöö hõlbustamine elektroonilise side teenuste või infoühiskonna teenuste ning uuenduslike toodete ja teenuste pakkumisega seotud tehnilistes ja kaubandusasjades, kooskõlas artikli 191 lõikega 1;

(p) Euroopa Parlamendi, nõukogu või komisjoni taotlusel võib välja anda muid suuniseid, et tagada elektroonilise side õigusraamistiku järjepidev rakendamine ja riikide reguleerivate asutuste järjepidevad reguleerivad otsused, eelkõige seoses reguleerimisküsimustega, mis mõjutavad paljusid liikmesriike või millel on piiriülene mõõde;

(q) kõik suunised kooskõlas määrustega (EL) 2022/612 ja (EL) 2015/2120, kui see on asjakohane.

Artikkel 126

BERECi aruanded

BEREC esitab aruandeid oma pädevusse kuuluvate tehniliste küsimuste, eelkõige järgmiste küsimuste kohta:

(a) kava, sealhulgas artikli 5 lõikes 1 osutatud teenusepakkujate elektroonilise side võrkude arhitektuuri, läbilaskevõime, võimete ja kasutamise põhjalik hinnang, tegevussoovitused ja kriisiohjetavad kooskõlas artikliga 6;

(b) riikide tavad seoses riiklike ja üleeuroopaliste numbrite kasutusõiguste andmisega, keskendudes lahknevatele tavadele liidus vastavalt artikli 48 lõikele 6;

(c) peamised tavad ja järeldused seoses juurdepääsuga avatud internetiühendusele liidus vastavalt artikli 94 lõikele 3;

(d) ökosüsteemi tulemuslikku koostööd ja vabatahtliku lepituse menetluse toimimist käsitlevate suuniste kohaldamise mõju vastavalt artikli 193 lõikele 1;

(e) üldloa riigisisene rakendamine ja toimimine ning selle mõju siseturu toimimisele vastavalt artikli 204 lõikele 4

ning kõik määruse (EL) 2022/612 kohased aruanded.

Artikkel 127

BERECi reguleerivate asutuste nõukogu

1. Reguleerivate asutuste nõukokku kuulub üks liige igast liikmesriigist. Igal liikmel on hääleõigus.

   Iga liikme nimetab ametisse riigi reguleeriv asutus, kellel lasub esmane vastutus elektroonilise side võrkude ja teenuste turgude igapäevase toimimise järelevalve eest käesoleva määruse alusel. Liige nimetatakse riigi reguleeriva asutuse juhi, selle kollegiaalse kogu liikme või nende asendajate hulgast.

2. Igal reguleerivate asutuste nõukogu liikmel on asendusliige, kelle nimetab ametisse riigi reguleeriv asutus. Asendusliige esindab liiget tema puudumise korral. Asendusliige nimetatakse ametisse riigi reguleeriva asutuse juhi, riigi reguleeriva asutuse kollegiaalse kogu liikme, nende asendajate või riigi reguleeriva asutuse töötajate seast.

3. Reguleerivate asutuste nõukogu liikmed ja asendusliikmed nimetatakse ametisse vastavalt nende teadmistele elektroonilise side valdkonnas, võttes arvesse asjakohaseid juhtimis-, haldus- ja eelarvealaseid oskusi. Selleks et tagada reguleerivate asutuste nõukogu töö järjepidevus, teevad kõik ametisse nimetavad riikide reguleerivad asutused jõupingutusi, et piirata oma liikmete ja kui võimalik, siis ka asendusliikmete vahetumist, ning püüavad saavutada nõukogus meeste ja naiste tasakaalustatud esindatuse.

4. Komisjon osaleb hääleõigust omamata kõigis reguleerivate asutuste nõukogu aruteludes ning on esindatud asjakohaselt kõrgel tasandil.

5. Reguleerivate asutuste nõukogu liikmete ja asendusliikmete ajakohastatud nimekiri koos nende huvide deklaratsioonidega tehakse avalikuks.

Artikkel 128

BERECi reguleerivate asutuste nõukogu sõltumatus

1. Reguleerivate asutuste nõukogu tegutseb sõltumatult ja objektiivselt liidu huvides, sõltumata mingitest konkreetsetest riiklikest või isiklikest huvidest.

2. Ilma et see piiraks artikli 120 lõikes 1 osutatud koordineerimist, ei küsi reguleerivate asutuste nõukogu liikmed ja nende asendusliikmed juhiseid üheltki valitsuselt, institutsioonilt, isikult ega asutuselt ega võta selliseid juhiseid ka vastu.

Artikkel 129

BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ülesanded

1. Reguleerivate asutuste nõukogu täidab järgmisi ülesandeid:

   (a) täidab artiklite 122–126 kohaseid BERECi ülesandeid, nimelt võtab vastu nendes artiklites osutatud arvamusi, suuniseid, aruandeid, soovitusi ja ühiseid seisukohti ning levitab häid tavasid, tuginedes seejuures töörühmade ettevalmistavale tööle;

   (b) võtab vastu BERECi sisemise töökorraldusega seotud haldusotsuseid, ilma et see piiraks digivõrkude ameti korraldusega seotud haldusotsuste tegemist;

   (c) võtab vastu BERECi kaheaastase tööprogrammi, millele on osutatud artiklis 141;

   (d) võtab vastu BERECi iga kahe aasta tagant esitatava tegevusaruande, millele on osutatud artiklis 142;

(e) võtab vastu artikli 173 lõikes 5 osutatud eeskirjad huvide konfliktide vältimiseks ja haldamiseks ning ka seoses töörühmade liikmetega;

(f) võtab vastavalt artiklile 167 vastu üksikasjalikud eeskirjad BERECi valduses olevatele dokumentidele juurdepääsu õiguse kohta;

(g) võtab vajaduste analüüsi põhjal vastu artikli 168 lõikes 1 osutatud teavitamis- ja levitamiskavad ning ajakohastab neid korrapäraselt;

(h) võtab oma liikmete kahekolmandikulise häälteenamusega vastu oma kodukorra ja avalikustab selle;

(i) annab koos digivõrkude ameti direktoriga loa töökorra kokkuleppimiseks pädevate liidu organite, asutuste ja nõuanderühmadega ning kolmandate riikide pädevate asutuste ja rahvusvaheliste organisatsioonidega kooskõlas artikli 166 lõikega 1;

(j) moodustab töörühmad koostöös digivõrkude ametiga ja nimetab ametisse nende esimehed vastavalt artiklile 140;

(k) annab digivõrkude ameti direktorile suuniseid digivõrkude ameti nende ülesannete täitmise kohta, mis on seotud BERECi ülesannetega.

2. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu vaatab oma kodukorra läbi hiljemalt [kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva].

Artikkel 130

BERECi reguleerivate asutuste nõukogu esimees ja aseesimehed

1. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu nimetab oma liikmete kahekolmandikulise häälteenamusega oma liikmete hulgast ametisse esimehe ja vähemalt ühe aseesimehe.
2. Aseesimees asendab esimeest, kui viimane ei saa oma ülesandeid täita.
3. Esimehe ametiaeg kestab üks aasta ja seda võib pikendada ühe korra. Kodukorraga tuleb tagada võimalikult suur järjepidevus nõukogu juhtimisel.
4. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu esimees ei küsi juhiseid üheltki valitsuselt, institutsioonilt, isikult või organilt ega võta selliseid juhiseid ka vastu.
5. Esimees annab Euroopa Parlamendile ja nõukogule vastava taotluse korral aru BERECi ülesannete täitmise kohta.

7.3. III JAOTIS. RAADIOSPEKTRIPOLIITIKA AMETI ÜLESANDED JA TÖÖKORRALDUS

Artikkel 131

Raadiospektripoliitika ameti asutamine ja eesmärgid

1. Käesoleva määrusega asutatakse raadiospektripoliitika amet, mis ei ole juriidiline isik, ning sätestatakse selle ülesanded.
2. Raadiospektripoliitika amet asendab komisjoni 11. juuni 2019. aasta otsusega loodud raadiospektripoliitika töörühma ja võtab üle selle ülesanded.
3. Raadiospektripoliitika amet järgib käesoleva määruse artiklis 3 sätestatud eesmärke. Eelkõige on raadiospektripoliitika ameti eesmärk tagada spektrit käsitleva

õigusraamistiku järjepidev rakendamine ja toetada liidu tasandi raadiospektripoliitika väljatöötamist.

4. Raadiospektripoliitika amet täidab oma ülesandeid erapooletult, läbipaistvalt ja õigeaegselt.

5. Raadiospektripoliitika amet tugineb riikide pädevates asutustes ja digivõrkude ametis kättesaadavatele erialateadmistele.

Artikkel 132

Raadiospektripoliitika ameti ülesanded komisjoni ja muude liidu institutsioonide toetamisel

1. Raadiospektripoliitika amet abistab ja nõustab komisjoni:

   (a) liidu strateegilistes raadiospektripoliitika küsimustes;

   (b) liidu raadiospektripoliitika lähenemisviiside koordineerimisel;

   (c) esitades arvamusi komisjoni soovituste kohta, mis käsitlevad elektroonilise side õigusraamistiku sätete ühtlustatud kohaldamist raadiospektri valdkonnas, ilma et see piiraks BERECi rolli;

   (d) komisjoni, liikmesriikide ja asjaomaste pädevate asutuste vahelise koordineerimise ja koostöö osas seoses raadiospektrit käsitlevate liidu kehtivate õigusaktide, programmide ja poliitika rakendamisega;

   (e) vajaduse korral ühtlustatud tingimuste osas seoses siseturu loomiseks ja toimimiseks vajaliku raadiospektri kättesaadavuse ja tõhusa kasutamisega.

2. Raadiospektripoliitika amet abistab komisjoni:

   (a) liidu raadiospektristrateegia väljatöötamisel vastavalt artiklile 17 ning tehnilise, majandusliku ja ühiskondliku arengu jälgimisel, et teha ettepanekuid liidu raadiospektri tegevuskava ajakohastamiseks vastavalt artikli 17 lõikele 3;

   (b) olukorras, kus huvitatud isik on taotlenud sageduse jaotamist ja küsimus mõjutab raadiospektripoliitikat, vastavalt artiklile 19;

   (c) asjakohaste loa andmise ühiste tingimuste kehtestamisel ning vajaduse korral asjakohase loa andmise menetluse ja loa andmise tingimuste soovitamisel kooskõlas artikliga 22;

   (d) soovitades ühtset metoodikat raadiospektri iga-aastaste tasude ja baashindade kindlaksmääramiseks kooskõlas artikliga 29;

   (e) ühtsete investeerimist soodustavate loamenetluste aspektide ja ühtlustatud raadiospektri kasutamiseks loa andmise valikutingimuste väljatöötamisel kooskõlas artikli 30 lõikega 10;

   (f) vajaduse korral üldloaga seotud tingimuste täpsustamisel vastavalt artikli 38 lõikele 3;

   (g) satelliitsidesageduste jaotamise Euroopa tabeli koostamisel vastavalt artikli 39 lõikele 2;

   (h) erinevate sagedusalade jaoks loa andmise ja nende kasutamise tingimuste kindlaksmääramisel vastavalt artikli 39 lõikele 4;

(i) liidu loa taotluste hindamisel vastavalt artiklile 40;

(j) soovitades raadiospektri koordineeritud ühiskasutust maapealsete ja satelliidipõhiste kasutusalade vahel vastavalt artikli 45 lõikele 4.

3. Raadiospektripoliitika amet abistab komisjoni ka ettevalmistavas töös seoses nõukogule esitatavate ettepanekutega võtta kooskõlas ELi toimimise lepingu artikli 218 lõikega 9 vastu otsused, millega kehtestatakse liidu nimel raadiospektri küsimustes pädevates rahvusvahelistes organisatsioonides võetavad seisukohad.

4. Asjakohasel juhul võib komisjon paluda raadiospektripoliitika ametil esitada arvamusi või aruandeid, isegi kui neid ei ole käesolevas artiklis sõnaselgelt loetletud.

5. Raadiospektripoliitika amet konsulteerib vajaduse korral huvitatud isikutega ja annab neile võimaluse esitada märkusi mõistliku ajavahemiku jooksul, mille pikkus oleneb küsimuse keerukusest. Sellised konsultatsioonid toimuvad otsustusprotsessis võimalikult varakult. Konsultatsiooniperiood ei tohi olla lühem kui 45 päeva, välja arvatud erandolukorras. Ilma et see piiraks artikli 169 kohaldamist, teeb raadiospektripoliitika amet selliste avalike konsultatsioonide tulemused üldsusele kättesaadavaks.

6. Raadiospektripoliitika amet abistab ja nõustab taotluse korral nõukogu ja Euroopa Parlamenti liidu raadiospektripoliitika lähenemisviiside strateegilisel planeerimisel ja koordineerimisel.

Artikkel 133

Raadiospektripoliitika ameti ülesanded riiklike pädevate asutuste toetamisel

1. Raadiospektripoliitika amet abistab riikide pädevaid asutusi omavahelises ja komisjoniga tehtavas koostöös, et toetada raadiospektripoliitika lähenemisviiside strateegilist planeerimist ja koordineerimist liidus, täites järgmisi ülesandeid:

(a) parimate tavade väljatöötamine raadiospektriga seotud küsimustes, et rakendada liidu õigust, sealhulgas kogudes häid tavasid järgmistes valdkondades:

(i) kõige asjakohasem lubade andmise kord vastavalt artikli 21 lõikele 5;

(ii) raadiospektriga seotud loamenetlused ja valikutingimused vastavalt artikli 30 lõikele 10;

(b) liikmesriikidevahelise koordineerimise hõlbustamine, et rakendada liidu õigust ja aidata kaasa elektroonilise side ühtse turu arengule, sealhulgas tõhustades teabe jagamist, koostööd ja vastastikust õppimist liikmesriikide vahel;

(c) liikmesriikide lähenemisviiside koordineerimine seoses raadiospektri kasutusõiguste kasutamisega ning raadiospektriga seotud küsimusi käsitlevate aruannete ja arvamuste avaldamine;

(d) vajaduse korral koosolekute korraldamine, et võimaldada riikide pädevatel asutustel nende taotluse korral arutada ning vahetada seisukohti ja kogemusi, mis on seotud raadiospektri kasutamise loa andmise menetluste ja tingimustega;

(e) korrapäraste arutelude korraldamine komisjoniga, et arutada raadiospektriga seotud mitmesuguseid strateegilisi küsimusi;

(f) sidusrühmade ja teadusringkonna esindajatega seminaride ja kuulamiste korraldamine raadiospektriga seotud tehniliste, majanduslike ja ühiskondlike arengusuundumuste teemal.

2. Raadiospektripoliitika amet abistab pädevaid asutusi ja komisjoni järgmistes küsimustes:

(a) heade teenete pakkumine, et lahendada mis tahes piiriülese koordineerimise või piiriüleste kahjulike raadiohäiretega seotud probleeme või vaidlusi liikmesriikide vahel või kolmandate riikidega, ning asjakohaste arvamuste esitamine kooskõlas artikliga 14;

(b) riiklike raadiospektri tegevuskavade rakendamise jälgimine kooskõlas artikli 17 lõikega 5;

(c) spektri ühiskasutuse rakendamine, võttes vastu suunised kooskõlas artikli 27 lõikega 5;

(d) andmebaasidega hõlmatavate raadiosagedusalade kindlaksmääramine ja andmebaaside praktiline korraldus kooskõlas artikli 28 lõikega 2;

(e) tegevus, mis on seotud satelliitsüsteemide kohta ITU-le teabe esitamise ja nende süsteemide koordineerimisega vastavalt artiklile 37;

(f) liidu loa alusel käitatavate satelliitsüsteemide tingimustele vastavuse jälgimine ning rikkumiste uurimine ja neile asjakohaselt reageerimine kooskõlas artikliga 43, sealhulgas esitades asjakohaseid arvamusi;

(g) teabe jagamine kiireloomuliste meetmete kohta kooskõlas artikli 44 lõikega 3.

3. Raadiospektripoliitika amet osaleb artikli 31 kohases liidu raadiospektri ühtse turu menetluses ning esitab märkusi ja arvamusi, kui see on käesolevas määruses ette nähtud.

Artikkel 134

Raadiospektripoliitika ameti nõukogu koosseis

1. Raadiospektripoliitika ameti nõukogusse kuulub igast liikmesriigist üks raadiospektripoliitika eest vastutavaid ametiasutusi esindav liige. Igal liikmel on hääleõigus.

2. Iga liikmesriigi nimetatud nõukogu liige on kõrgetasemeline esindaja, kellel on üldine vastutus strateegilise raadiospektripoliitika eest.

3. Komisjon osaleb hääleõigust omamata kõigil raadiospektripoliitika ameti nõukogu koosolekutel ning on esindatud asjakohaselt kõrgel tasandil.

4. Kõik raadiospektripoliitika ameti nõukogu liikmed ja komisjon nimetavad asendusliikme, kes asendab liiget tema äraolekul.

5. Raadiospektripoliitika ameti nõukogu liikmete ja nende asendusliikmete nimekiri (koos esindatava asutuse nimega) avaldatakse raadiospektripoliitika ameti veebisaidil.

Artikkel 135

Raadiospektripoliitika ameti nõukogu ülesanded

1. Raadiospektripoliitika ameti nõukogul on järgmised ülesanded:

(a) täidab artiklite 132 ja 133 kohaseid raadiospektripoliitika ameti ülesandeid, nimelt võtab vastu arvamusi ja aruandeid ning levitab parimaid tavasid, tuginedes seejuures töörühmade ettevalmistavale tööle;

(b) võtab vastu raadiospektripoliitika ameti sisemise töökorraldusega seotud haldusotsuseid, ilma et see piiraks digivõrkude ameti töökorraldusega seotud haldusotsuste tegemist;

(c) võtab vastu raadiospektripoliitika ameti kaheaastase tööprogrammi, millele on osutatud artiklis 141;

(d) võtab vastu raadiospektripoliitika ameti iga kahe aasta tagant esitatava tegevusaruande, millele on osutatud artiklis 142;

(e) võtab vastu eeskirjad huvide konfliktide vältimiseks ja haldamiseks vastavalt artikli 173 lõikele 5 ning ka seoses töörühmade liikmetega;

(f) võtab vastavalt artiklile 167 vastu üksikasjalikud eeskirjad raadiospektripoliitika ameti valduses olevatele dokumentidele juurdepääsu õiguse kohta;

(g) võtab vajaduste analüüsi põhjal vastu artikli 168 lõikes 1 osutatud teavitamis- ja levitamiskavad ning ajakohastab neid korrapäraselt;

(h) võtab liikmete kahekolmandikulise häälteenamusega vastu oma kodukorra ja avalikustab selle;

(i) annab koos digivõrkude ameti direktoriga loa töökorra kokkuleppimiseks pädevate liidu organite, asutuste ja nõuanderühmadega ning kolmandate riikide pädevate asutuste ja rahvusvaheliste organisatsioonidega kooskõlas artikli 166 lõikega 1;

(j) moodustab töörühmad koostöös digivõrkude ametiga ja nimetab ametisse nende esimehed vastavalt artiklile 140;

(k) annab digivõrkude ameti direktorile suuniseid digivõrkude ameti nende ülesannete täitmise kohta, mis on seotud raadiospektripoliitika ameti ülesannetega.

2. Raadiospektripoliitika ameti nõukogu vaatab oma kodukorra läbi hiljemalt [kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva].

Artikkel 136

Raadiospektripoliitika ameti nõukogu esimees ja aseesimehed

1. Raadiospektripoliitika ameti nõukogu nimetab oma liikmete kahekolmandikulise häälteenamusega oma liikmete hulgast ametisse esimehe ja aseesimehe.

2. Aseesimees asendab esimeest, kui viimane ei saa oma ülesandeid täita.

3. Esimehe ametiaeg kestab kaks aastat ja seda võib pikendada ühe korra. Kodukorraga tuleb tagada võimalikult suur järjepidevus nõukogu juhtimisel.

4. Esimees annab Euroopa Parlamendile ja nõukogule vastava taotluse korral aru raadiospektripoliitika ameti ülesannete täitmise kohta.

7.4. IV JAOTIS. ÜHISSÄTTED NING BERECi JA RAADIOSPEKTRIPOLIITIKA AMETI KOOSTÖÖ

Artikkel 137

BERECi ja raadiospektripoliitika ameti organisatsiooniline struktuur

Nii BEREC kui raadiospektripoliitika ameti koosseisus on:

(a) nõukogu;

(b) töörühmad.

Artikkel 138

BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu koosolekud

1. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu esimehed kutsuvad kokku vastavalt BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu koosolekud ning koostavad koosolekute päevakorra, mis avalikustatakse.
2. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu peavad mõlemad aastas vähemalt kaks korralist koosolekut.

   Erakorralised koosolekud kutsutakse kokku esimehe algatusel või vähemalt kolme liikme või komisjoni taotlusel.
3. Digivõrkude ameti direktor osaleb hääleõigust omamata kõigis aruteludes.
4. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu esimehed võivad kutsuda oma koosolekutele vaatlejana osalema isikuid, kelle arvamus võib neile huvi pakkuda.
5. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu liikmed ja asendusliikmed võivad vastavalt kodukorrale kasutada oma nõustajate või muude ekspertide abi.
6. Kui BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu peavad seda asjakohaseks, võivad nad oma vastavatele koosolekutele kutsuda asjaomase tööstusharu esindajaid üksnes seisukohtade esitamiseks.
7. Komisjon võib nõuda, et piirataks osalemist aruteludes, mis käsitlevad tundlikke ja konfidentsiaalseid küsimusi ning millel on komisjoni arvates tugev liidu mõõde. Esimees võib kokkuleppel digivõrkude ameti direktoriga taotleda, et piirataks osalemist vastupanuvõime või julgeolekuga seotud aruteludes, mis võivad olla vajalikud käesolevast määrusest tulenevate ülesannete täitmiseks.
8. BERECi reguleerivate asutuste nõukogule ja raadiospektripoliitika ameti nõukogule osutab sekretariaaditeenust digivõrkude amet.

Artikkel 139

Hääletuskord

1. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu teevad otsused oma liikmete lihthäälteenamusega, kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti.

BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu otsused avalikustatakse ning neis märgitakse iga liikme taotluse korral tema reservatsioonid.

2. Igal BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu liikmel on üks hääl. Liikme puudumise korral võib tema eest hääletada asendusliige.

   Nii liikme kui ka asendusliikme puudumise korral võib hääleõiguse delegeerida teisele liikmele vastavas kodukorras sätestatud tingimuste kohaselt.

   Esimees võib oma hääleõiguse mis tahes juhul delegeerida. Esimees osaleb hääletamisel, välja arvatud siis, kui ta on oma hääleõiguse delegeerinud.

3. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu vastavas kodukorras sätestatakse üksikasjalik hääletuskord, sealhulgas tingimused, mille alusel üks liige võib teist esindada, kvoorum ja koosolekutest teatamise tähtajad. Lisaks tagatakse kodukorraga, et BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu liikmetele esitatakse aegsasti enne iga koosolekut täielikud päevakorrad ja kavandatavad ettepanekud, et neil oleks võimalik enne hääletust muudatusettepanekuid esitada. Kodukorras võib muu hulgas sätestada kiireloomulistes küsimustes hääletamise korra, kirjaliku menetluse ning BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu tegevuse muu praktilise korra.

Artikkel 140

Töörühmad

1. Kui see on põhjendatud, võivad BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu pärast digivõrkude ametiga konsulteerimist moodustada töörühmad oma tööprogrammide rakendamiseks.

2. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu nimetavad ametisse oma vastavate töörühmade esimehed, kes esindavad võimaluse korral erinevaid riikide reguleerivaid asutusi, raadiospektripoliitika ameti ja digivõrkude ameti liikmeid.

3. BERECi töörühmades võivad osaleda kõikide riikide reguleerivate asutuste eksperdid. Raadiospektripoliitika ameti töörühmades võivad osaleda kõik raadiospektripoliitika ameti liikmed. Digivõrkude ameti ja komisjoni ekspertidel on õigus osaleda kõigis töörühmades. Samuti aitavad digivõrkude ameti töötajad kaasa töörühmade regulatiivsele tööle ja pakuvad neile haldustuge.

4. Erandina lõikest 3:

   (a) komisjoni ja asjaomase riigi reguleeriva asutuse eksperdid ei osale BERECi töörühmades, mis on loodud artikli 124 lõike 1 punktis f osutatud ülesannete täitmiseks;

   (b) komisjoni ja asjaomase riigi pädeva asutuse eksperdid ei osale raadiospektripoliitika ameti ja BERECi töörühmades, mis on loodud vastavalt artikli 133 lõikes 3 ja artikli 124 lõike 2 punktis b osutatud ülesannete täitmiseks;

   (c) raadiospektripoliitika ameti töörühmas, mis on loodud artikli 132 lõikes 3 osutatud ülesannete täitmiseks, osalevad ainult liikmesriikide ametiasutuste, komisjoni ja digivõrkude ameti eksperdid.

5. BERECi töörühmades, mis on loodud täitma riigi tasandil muudele pädevatele asutustele antud pädevusega seotud ülesandeid, kutsutakse osalema muude pädevate asutuste

eksperdid, kellest on teavitatud artikli 115 lõike 3 kohaselt, ning nende seisukohti võetakse arvesse. Kui muude pädevate asutuste eksperdid ei saa sellistel koosolekutel osaleda, tagavad riikide reguleerivad asutused, et nende muude pädevate asutuste seisukohti võetakse arvesse.

BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu esimehed või töörühmade esimehed võivad vajaduse korral ja igal üksikjuhul eraldi otsustades kutsuda töörühmade koosolekutele osalema asjaomase valdkonna tunnustatud eksperte.

6. Töörühmad saadetakse tavaliselt laiali kohe, kui nende ülesanded on täidetud.

7. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu võtavad vastavalt vastu kodukorra, milles sätestatakse töörühmade tegevuse praktiline kord.

Artikkel 141

Tööprogramm

1. Pärast Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoniga ning muude huvitatud isikutega konsulteerimist kooskõlas vastavalt artikli 122 lõikega 10 ja artikli 132 lõikega 5 võtavad BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu oma kaheaastase tööprogrammi vastu kaheaastasele tsüklile eelneva aasta 31. detsembriks.

2. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu edastavad oma tööprogrammi Euroopa Parlamendile, nõukogule ja komisjonile niipea, kui see on vastu võetud.

Artikkel 142

Iga kahe aasta tagant esitatav tegevusaruanne

BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu võtavad vastu oma iga kahe aasta tagant esitatava aruande oma vastava tegevuse kohta. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu edastab oma iga kahe aasta tagant esitatava tegevusaruande Euroopa Parlamendile, nõukogule, komisjonile ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele 15. juuniks iga kahe aasta järel.

Artikkel 143

BERECi ja raadiospektripoliitika ameti koostöö

1. BEREC ja raadiospektripoliitika amet teevad pidevat ja süstemaatilist koostööd vastastikust huvi pakkuvates küsimustes, eelkõige valdkondades, kus elektroonilise side reguleerimine ja raadiospektripoliitika omavahel põimuvad. Selleks loovad BEREC ja raadiospektripoliitika amet vajaduse korral ühised töörühmad, tagavad korrapärase teabevahetuse ja erialateadmiste vahetamise ning koordineerivad oma vastavaid tööprogramme, et edendada regulatiivset järjepidevust ja tegevuspõhimõtete tõhusat rakendamist.

2. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu esimees ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu esimees kohtuvad vähemalt kaks korda aastas, et teha kindlaks ühist huvi pakkuvad küsimused, mis nõuavad BERECi ja raadiospektripoliitika ameti tihedat ja süstemaatilist koostööd. Esimehed esitavad oma vastavatele nõukogudele ettepanekuid ühismeetmete vastuvõtmiseks, sealhulgas vajaduse korral struktureeritud koostöömehhanismide kohta.

Selliseid küsimusi võetakse arvesse BERECi ja raadiospektripoliitika ameti kaheaastaste tööprogrammide ettevalmistamisel.

3. Vajaduse korral kutsutakse kokku BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu ühiskoosolekud, et käsitleda mõlemale organile olulisi küsimusi ning tagada järjepidevad ja sidusad regulatiivsed ja poliitilised lähenemisviisid.

7.5. V JAOTIS. DIGIVÕRKUDE AMET

7.5.1. I PEATÜKK. Digivõrkude ameti ülesanded ja töökorraldus

Artikkel 144

Asutamine

Digivõrkude amet asendab määrusega (EL) 2018/1971 asutatud BERECi Tugiameti (edaspidi „BERECi Büroo“) ja on selle õigusjärglane.

Artikkel 145

Digivõrkude ameti üldvolitused

1. Digivõrkude amet tegutseb käesoleva määruse kohaldamisala piires, et toetada elektroonilise side ühtse turu arengut.

2. Digivõrkude amet toetab ja abistab BERECit tema käesolevast määrusest tulenevate ülesannete täitmisel, sealhulgas pakub tehnilist oskusteavet, analüütilist suutlikkust, koordineerimistuge ja operatiivset abi, ilma et see piiraks BERECi sõltumatust ja tema otsustusõigust. Samuti toetab ja abistab digivõrkude amet aktiivselt raadiospektripoliitika ametit tema ülesannete täitmisel, eelkõige tagab tiheda koordineerimise elektroonilise side ja raadiospektri poliitika ja reguleerimise vahel ning hõlbustab struktureeritud koostööd, kui esile kerkivad ühist huvi pakkuvad küsimused.

3. Digivõrkude amet täidab mis tahes muid ülesandeid, mis on talle antud käesoleva määruse või muude liidu õigusaktidega, tingimusel et need ülesanded on kooskõlas tema volitustega ja aitavad saavutada artiklis 3 osutatud eesmärke.

Artikkel 146

Digivõrkude ameti ülesanded

1. Digivõrkude ametil on järgmised ülesanded:

   (a) pakkuda BERECile tema ülesannete täitmisel eksperdi-, professionaalseid, haldus- ja logistikaalaseid tugiteenuseid, sealhulgas osaleda töörühmade kogu tegevuses ja panustada sellesse kooskõlas artikliga 140;

   (b) koguda andmeid ja teavet riikide reguleerivatelt asutustelt ja muudelt pädevatelt asutustelt ning vahetada ja edastada teavet seoses BERECile artikli 103 lõike 2 ja artiklite 122–126 kohaselt antud ülesannetega;

   (c) koostada punktis b osutatud teabe põhjal korrapäraselt aruannete projekte liidu elektroonilise side turu arengu konkreetsete aspektide kohta, nagu rändlust ja võrdlusuuringuid käsitlevad aruanded, mis tuleb esitada BERECile;

   (d) levitada riikide reguleerivate asutuste ja muude pädevate asutuste seas parimat reguleerimistava kooskõlas artikli 122 lõike 1 punktiga b;

(e) abistada BERECit registrite ja andmebaaside loomisel ja haldamisel vastavalt artikli 123 lõikele 3 ning info- ja teavitussüsteemi loomisel ja haldamisel vastavalt artiklile 172;

(f) luua üleeuroopaliste numeratsiooniressursside andmebaas ja seda hallata kooskõlas artikli 47 lõikega 4;

(g) abistada BERECit avalike konsultatsioonide korraldamisel kooskõlas artikli 122 lõikega 10;

(h) abistada töö ettevalmistamisel ning pakkuda muud haldusalast ja sisulist tuge, et tagada BERECi reguleerivate asutuste nõukogu sujuv tegevus;

(i) abistada BERECi reguleerivate asutuste nõukogu taotlusel töörühmade loomisel, panustada regulatiivsesse töösse ning pakkuda nende rühmade sujuva toimimise tagamiseks haldusalast tuge;

(j) koostada kava kooskõlas artiklitega 6 ja 7;

(k) edastada artikli 10 lõikes 1 osutatud teatised riiklikele reguleerivatele asutustele ja muudele pädevatele asutustele, et hõlbustada üheainsa piiriülese loa menetlust kooskõlas artikli 10 lõikega 4;

(l) hallata riikide reguleerivatele asutustele esitatud teatiste avalikult kättesaadavat liidu andmebaasi kooskõlas artikli 10 lõikega 8;

(m) abistada komisjoni liidu numeratsiooniressursside strateegilisel planeerimisel ja numeratsiooniressursside võimaliku kasutamise kindlakstegemisel piiriüleste või üleeuroopaliste teenuste osutamiseks ning liidu numeratsiooniplaani koostamisel kooskõlas artikli 46 lõigetega 2 ja 4;

(n) teha koostööd riikide reguleerivate asutustega numbrite eraldamisel ja üleeuroopaliste numeratsiooniressursside haldamisel vastavalt artikli 47 lõikele 3;

(o) kehtestada teabe esitamise kord ja süsteem vastavalt artikli 47 lõikele 4;

(p) abistada riikide reguleerivaid asutusi territooriumivälise kasutamise õigusega numeratsiooniressurssidega seotud tegevuse koordineerimisel vastavalt artikli 48 lõikele 4;

(q) abistada BERECit ühtlustatud vormide ettevalmistamisel kooskõlas artikliga 182;

(r) täita muid talle käesoleva määruse või muude liidu õigusaktidega antud ülesandeid.

2. Digivõrkude amet avaldab hiljemalt [kaks aastat pärast kohaldamise alguskuupäeva] ja seejärel igal aastal aruande elektroonilise side ühtse turu saavutamiseks tehtud edusammude kohta, kirjeldades eelkõige turuolukorda, turu struktuuri ja käesoleva määruse alusel rakendatud meetmete mõju siseturule, sealhulgas ühinemiste järelmõju turule. Enne avaldamist esitatakse aruande projekt BERECile ja raadiospektripoliitika ametile heakskiitmiseks. Need aruanded avaldatakse.

Artikkel 147

Digivõrkude ameti ülesanded raadiospektripoliitika ameti toetamisel

Digivõrkude ametil on järgmised ülesanded:

(a) pakkuda raadiospektripoliitika ametile tema ülesannete täitmisel eksperdi-, professionaalseid, haldus- ja logistikaalaseid tugiteenuseid, sealhulgas osaleda töörühmade kogu tegevuses ja panustada sellesse kooskõlas artikliga 140;

(b) koguda andmeid ja teavet riikide pädevatelt asutustelt ning vahetada ja edastada teavet seoses raadiospektripoliitika ametile artiklite 132 ja 133 kohaselt antud ülesannetega;

(c) abistada raadiospektripoliitika ametit avalike konsultatsioonide korraldamisel kooskõlas artikli 132 lõikega 5;

(d) abistada töö ettevalmistamisel ning pakkuda muud haldusalast ja sisulist tuge, et tagada raadiospektripoliitika ameti nõukogu sujuv tegevus;

(e) abistada raadiospektripoliitika ameti nõukogu taotlusel töörühmade loomisel, panustada regulatiivsesse töösse ning pakkuda nende rühmade sujuva toimimise tagamiseks haldusalast tuge;

(f) abistada taotluse korral komisjoni liidu tasandi loamenetluse läbiviimisel kooskõlas artikli 22 lõikega 4;

(g) tegutseda ühtse kontaktpunktina taotluste ja teatiste esitamiseks vastavalt artikli 22 lõikele 5;

(h) luua dünaamilised andmebaasid raadiospektri kasutusvõimaluste asukohtade tuvastamiseks ja jälgimiseks ning neid hallata kooskõlas artikliga 28;

(i) pidada arvestust liidu raadiospektri ühtse turu menetluste kohta kooskõlas artikli 31 lõikega 9;

(j) toetada raadiospektripoliitika ametit liidu seisukoha koordineerimisel kooskõlas artikli 37 lõikega 3;

(k) abistada komisjoni teatiste käsitlemisel vastavalt artikli 38 lõike 2 teisele lõigule;

(l) abistada komisjoni ja raadiospektripoliitika ametit liidu loa andmise menetluses vastavalt artiklile 40 ning abistada komisjoni tema taotluse korral valikumenetluse läbiviimisel vastavalt VI lisale;

(m) toetada raadiospektripoliitika ametit komisjoni abistamisel väidetava tingimuste rikkumise uurimisel kooskõlas artikli 43 lõikega 2.

Artikkel 148

Digivõrkude ameti juriidilise isiku staatus

1. Digivõrkude amet on liidu organ. Ta on juriidiline isik.
2. Digivõrkude ametil on igas liikmesriigis kõige laialdasem õigus- ja teovõime, mis liikmesriigi õiguse kohaselt juriidilistele isikutele antakse. Eelkõige võib ta omandada ja võõrandada vallas- ja kinnisvara ning olla kohtus menetlusosaline.
3. Digivõrkude ametit esindab tema direktor.
4. Digivõrkude amet on ainuvastutav talle määratud ülesannete ja antud volituste täitmise eest.
5. Digivõrkude ameti asukoht on Riias.

Artikkel 149

Digivõrkude ameti organisatsiooniline struktuur

Digivõrkude ameti koosseisu kuuluvad:

(a) haldusnõukogu;

(b) direktor.

Artikkel 150

Haldusnõukogu koosseis

1. Haldusnõukogu koosneb BERECi reguleerivate asutuste nõukogu liikmeteks nimetatud isikutest, raadiospektripoliitika ameti nõukogu esimehest ja ühest komisjoni esindajast. Igal haldusnõukogu liikmel on hääleõigus.

   Iga artikli 127 lõike 1 teises lõigus osutatud ametisse nimetav riigi reguleeriv asutus võib nimetada haldusnõukogu liikmeks isiku, kes ei ole BERECi reguleerivate asutuste nõukogu liige. See isik peab olema riigi reguleeriva asutuse juht, selle kollegiaalse kogu liige või nende asendaja.

2. Igal haldusnõukogu liikmel on asendusliige. Asendusliige esindab liiget tema puudumise korral.

   Iga liikme asendusliikmed on isikud, kes on nimetatud BERECi reguleerivate asutuste nõukogu liikmete asendusliikmeteks. Ka komisjoni esindajal on asendaja. Raadiospektripoliitika ameti nõukogu esimehe asendaja on raadiospektripoliitika ameti nõukogu aseesimees.

   Iga artikli 127 lõike 1 teises lõigus osutatud ametisse nimetav riigi reguleeriv asutus võib nimetada haldusnõukogu asendusliikmeks isiku, kes ei ole BERECi reguleerivate asutuste nõukogu asendusliige. Kõnealune isik võib olla riigi reguleeriva asutuse juht, selle kollegiaalse kogu liige, kummagi asendaja või riigi reguleeriva asutuse töötaja.

3. Haldusnõukogu liikmed ja nende asendusliikmed ei küsi juhiseid üheltki valitsuselt, institutsioonilt, isikult ega asutuselt ega võta selliseid juhiseid ka vastu.

4. Haldusnõukogu liikmete ja asendusliikmete ajakohastatud nimekiri koos nende huvide deklaratsioonidega avalikustatakse.

Artikkel 151

Haldusnõukogu haldusülesanded

1. Haldusnõukogu täidab järgmisi haldusülesandeid:

   (a) tagab, et digivõrkude amet täidab kõiki talle käesoleva määruse kohaselt määratud ülesandeid, võttes arvesse vajadust pakkuda nõuetekohast tuge raadiospektripoliitika ametile ja täita ülesandeid vastavalt artiklitele 146 ja 147;

   (b) määrab kindlaks digivõrkude ameti üldised tegevussuunad ja võtab igal aastal oma liikmete kahekolmandikulise häälteenamusega vastu digivõrkude ameti ühtse programmdokumendi kooskõlas artikliga 157, võttes arvesse BERECi ja raadiospektripoliitika ameti arvamust ning olles saanud komisjoni arvamuse;

   (c) võtab oma hääleõiguslike liikmete kahekolmandikulise häälteenamusega vastu digivõrkude ameti aastaeelarve ja täidab muid digivõrkude ameti eelarvega seotud ülesandeid vastavalt käesoleva jaotise II peatükile;

(d) võtab vastu ja avalikustab digivõrkude ameti iga-aastase konsolideeritud tegevusaruande, millele on osutatud artiklis 161, ja hindab seda ning esitab nii aruande kui ka oma hinnangu hiljemalt iga aasta 1. juuliks Euroopa Parlamendile, nõukogule, komisjonile ja kontrollikojale;

(e) võtab vastu digivõrkude ameti suhtes kohaldatavad finantsreeglid kooskõlas artikliga 163;

(f) võtab vastu pettustevastase strateegia, mis on rakendatavate meetmete kulusid ja kasu arvesse võttes proportsionaalne pettuste ohuga;

(g) tagab sise- ja välisauditite aruannete ja hindamiste, samuti Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) ja Euroopa Prokuratuuri juurdluste leidude ja soovituste põhjal piisavate järelmeetmete võtmise;

(h) võtab vastu artikli 173 lõikes 5 osutatud eeskirjad huvide konfliktide vältimiseks ja haldamiseks;

(i) võtab vajaduste analüüsi põhjal vastu artikli 168 lõikes 2 osutatud teavitamis- ja levitamiskavad ning ajakohastab neid korrapäraselt;

(j) võtab praktilisi meetmeid seoses digivõrkude ameti dokumentidele juurdepääsu õigusega vastavalt artiklile 167;

(k) võtab vastu oma kodukorra;

(l) annab volituse töökorra koostamiseks vastavalt artiklile 166;

(m) võtab vastu rakendusnormid, et jõustada Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjad ja muude teenistujate teenistustingimused[83] vastavalt personalieeskirjade artiklile 110;

(n) ilma et see piiraks lõike 2 esimeses lõigus osutatud otsuse kohaldamist, rakendab digivõrkude ameti töötajate suhtes volitusi, mis on antud ametisse nimetavale asutusele ametnike personalieeskirjadega ning teenistuslepingute sõlmimise pädevust omavale asutusele muude teenistujate teenistustingimustega (edaspidi „ametisse nimetava asutuse volitused“);

(o) nimetab ametisse direktori ja vajaduse korral pikendab tema ametiaega või tagandab ta ametist kooskõlas artikliga 156;

(p) nimetab vastavalt ametnike personalieeskirjadele ja muude teenistujate teenistustingimustele ametisse peaarvepidaja, kes on oma ülesannete täitmisel täiesti sõltumatu;

(q) teeb kõik otsused digivõrkude ameti sisestruktuuride loomise ja vajaduse korral nende muutmise kohta, võttes arvesse digivõrkude ameti tegevusega seotud vajadusi ja lähtudes eelarve usaldusväärsest haldamisest.

Esimese lõigu punkti p puhul võib digivõrkude amet nimetada ametisse sama peaarvepidaja kui liidu muu organ või institutsioon. Eelkõige võivad digivõrkude amet ja komisjon kokku leppida, et komisjoni peaarvepidaja tegutseb ka digivõrkude ameti peaarvepidajana.

---

[83] Nõukogu 29. veebruari 1968. aasta määrus (EMÜ, Euratom, ESTÜ) nr 259/68, millega kehtestatakse Euroopa ühenduste ametnike personalieeskirjad ja muude teenistujate teenistustingimused ning komisjoni ametnike suhtes ajutiselt kohaldatavad erimeetmed (EÜT L 56, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1968/259(1)/oj).

2. Haldusnõukogu võtab kooskõlas personalieeskirjade artikliga 110 vastu personalieeskirjade artikli 2 lõikel 1 ja muude teenistujate teenistustingimuste artiklil 6 põhineva otsuse, millega delegeeritakse asjakohased ametisse nimetava asutuse volitused direktorile ja täpsustatakse tingimused, mille alusel võib volituste delegeerimise peatada. Direktoril on õigus need volitused edasi delegeerida.

   Erandlike asjaolude korral võib haldusnõukogu teha otsuse direktorile delegeeritud ja tema poolt edasi delegeeritud ametisse nimetava asutuse volitused ajutiselt peatada ning täita kõnealuseid volitusi ise või delegeerida need mõnele oma liikmele või muule töötajale peale direktori.

3. Haldusnõukogu kehtestab oma kodukorra hiljemalt [kuus kuud *pärast* käesoleva määruse jõustumise *kuupäeva*].

Artikkel 152

Haldusnõukogu esimees ja aseesimehed

1. Haldusnõukogu esimees ja aseesimehed on isikud, kes on nimetatud BERECi reguleerivate asutuste nõukogu esimeheks ja aseesimeesteks. Ametiaja pikkus on sama.

   Erandina esimesest lõigust võib haldusnõukogu oma liikmete kahekolmandikulise häälteenamusega valida esimeheks või aseesimeheks (aseesimeesteks) teised haldusnõukogu liikmed liikmesriike esindavate liikmete seast. Nende ametiaeg on sama pikk kui BERECi reguleerivate asutuste nõukogu esimehel ja aseesimeestel.

2. Kui esimees ei saa oma ülesandeid täita, asendab teda vastavalt kodukorrale üks aseesimeestest.

3. Haldusnõukogu esimees annab Euroopa Parlamendile ja nõukogule vastava taotluse korral aru digivõrkude ameti ülesannete täitmise kohta.

Artikkel 153

Haldusnõukogu koosolekud

1. Haldusnõukogu koosolekud kutsub kokku esimees.

2. Digivõrkude ameti direktor osaleb hääleõigust omamata kõigis aruteludes, välja arvatud artikliga 156 seotud arutelud.

3. Haldusnõukogu peab aastas vähemalt kaks korralist koosolekut. Lisaks kutsub esimees komisjoni taotlusel või vähemalt kolme liikme taotlusel kokku erakorralisi koosolekuid omal algatusel.

4. Haldusnõukogu võib kutsuda oma koosolekutele vaatlejana osalema isikuid, kelle seisukoht võib talle huvi pakkuda.

5. Haldusnõukogu liikmed ja nende asendusliikmed võivad vastavalt kodukorrale kasutada koosolekutel nõustajate või ekspertide abi.

6. Haldusnõukogule osutab sekretariaaditeenust digivõrkude amet.

Artikkel 154

Haldusnõukogu hääletuskord

1. Haldusnõukogu teeb otsused oma liikmete absoluutse häälteenamusega, kui käesolevas määruses ei ole sätestatud teisiti.

2. Kui haldusnõukogu hääletab delegeeritud määrusega (EL) 2019/715 ning Euroopa Liidu ametnike personalieeskirjade ja Euroopa Liidu muude teenistujate teenistustingimustega seotud küsimustes, võetakse otsus vastu juhul, kui komisjoni esindaja haldusnõukogus on andnud poolthääle.

3. Igal liikmel on üks hääl. Hääleõigusliku liikme puudumise korral võib tema eest hääletada tema asendusliige.

4. Esimees võib oma hääleõiguse mis tahes juhul delegeerida. Ta osaleb hääletamisel, välja arvatud juhul, kui ta on hääleõiguse delegeerinud.

5. Haldusnõukogu kodukorraga kehtestatakse üksikasjalikum hääletamiskord, eelkõige tingimused, mille korral üks liige võib tegutseda teise liikme nimel.

Artikkel 155

Direktori ülesanded ja kohustused

1. Direktor on digivõrkude ameti seaduslik esindaja ja vastutab digivõrkude ameti haldusjuhtimise eest. Direktor annab aru haldusnõukogule.

2. Direktor valmistab ette haldusnõukogu koosolekuid ning abistab BERECi reguleerivate asutuste nõukogu esimeest ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu esimeest nende vastavate organite koosolekute ettevalmistamisel.

3. Direktor on oma ülesannete täitmisel sõltumatu ega küsi juhiseid üheltki valitsuselt, institutsioonilt, isikult ega asutuselt ega võta selliseid juhiseid ka vastu.

4. Direktor annab Euroopa Parlamendile ja nõukogule vastava taotluse korral aru oma ülesannete täitmise kohta.

5. Direktor vastutab digivõrkude ameti ülesannete täitmise ning BERECi reguleerivate asutuste nõukogu, raadiospektripoliitika ameti nõukogu ja haldusnõukogu esitatud suuniste järgimise eest. Eelkõige vastutab direktor järgmise eest:

   (a) digivõrkude ameti igapäevane juhtimine;

   (b) haldusnõukogu töö ettevalmistamine ja haldusnõukogu töös osalemine ilma hääleõiguseta;

   (c) BERECi reguleerivate asutuste nõukogu, raadiospektripoliitika ameti nõukogu ja haldusnõukogu vastuvõetud haldusotsuste rakendamine;

   (d) artiklis 157 osutatud ühtse programmdokumendi koostamine ja pärast komisjoniga konsulteerimist selle haldusnõukogule vastuvõtmiseks esitamine vähemalt neli nädalat enne asjaomast haldusnõukogu koosolekut;

   (e) BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu abistamine nende artiklis 142 osutatud tegevusaruannete koostamisel;

   (f) BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu abistamine nende vastavate tööprogrammide koostamisel, nagu on osutatud artiklis 141;

   (g) ühtse programmdokumendi rakendamine ning haldusnõukogule selle rakendamist käsitleva aruande esitamine;

   (h) artiklis 161 osutatud digivõrkude ameti tegevust käsitleva aastaaruande kavandi koostamine ning selle esitamine haldusnõukogule hindamiseks ja vastuvõtmiseks;

(i) sise- või välisauditi aruannete ja hindamiste ning OLAFi juurdluste leidude põhjal järelmeetmete võtmiseks tegevuskava koostamine ning haldusnõukogule edusammudest aru andmine vähemalt kord aastas;

(j) liidu finantshuvide kaitsmine – selleks kohaldatakse ennetusmeetmeid pettuse, korruptsiooni ja muu ebaseadusliku tegevuse vastu võitlemiseks, tehakse tulemuslikke kontrolle, nõutakse õigusnormide rikkumise avastamise korral tagasi valesti makstud summad ning kohaldatakse vajaduse korral mõjusaid, proportsionaalseid ja hoiatavaid haldusmeetmeid, sealhulgas finantskaristusi;

(k) digivõrkude ameti pettusevastase strateegia koostamine ja selle esitamine haldusnõukogule heakskiitmiseks;

(l) digivõrkude ameti suhtes kohaldatavate finantsreeglite eelnõu koostamine;

(m) digivõrkude ameti tulude ja kulude eelarvestuse projekti koostamine ning eelarve täitmine vastavalt artiklile 158;

(n) koos BERECi reguleerivate asutuste nõukoguga või asjakohasel juhul raadiospektripoliitika ameti nõukoguga loa andmine töökorra kokkuleppimiseks pädevate liidu organite, asutuste ja nõuanderühmadega, kolmandate riikide pädevate asutuste ja rahvusvaheliste organisatsioonidega kooskõlas artikliga 166.

6. Direktor võtab haldusnõukogu järelevalve all vajalikud meetmed, eelkõige seoses sisemiste haldusjuhendite vastuvõtmise ja teatiste avaldamisega, et tagada digivõrkude ameti toimimine kooskõlas käesoleva määrusega.

7. Direktor otsustab komisjoni, haldusnõukogu ja asjaomaste liikmesriikide eelneval nõusolekul, kas digivõrkude ameti ülesannete tõhusaks ja tulemuslikuks täitmiseks on vaja paigutada üks või mitu töötajat ühte või mitmesse liikmesriiki. Otsuses määratakse kindlaks võetavate meetmete ulatus, et vältida tarbetuid kulusid ja digivõrkude ameti haldusülesannete dubleerimist. Enne kõnealuse otsuse tegemist kirjeldatakse selle mõju personali jaotusele ja eelarvele artiklis 157 osutatud mitmeaastases programmdokumendis.

Artikkel 156

Direktori ametisse nimetamine

1. Direktor võetakse tööle digivõrkude ameti ajutise teenistujana vastavalt muude teenistujate teenistustingimuste artikli 2 punktile a.

2. Direktori nimetab ametisse haldusnõukogu pärast avatud ja läbipaistvat valikumenetlust, võttes arvesse pädevust, juhtimis-, haldus- ja eelarvealaseid oskusi ning elektroonilise side võrkude ja teenustega seotud oskusi ja kogemusi. Ametisse nimetamiseks on vaja haldusnõukogus raadiospektripoliitika ametit esindava liikme positiivset arvamust.

3. Kandidaatide nimekirja ei esita esimees ega aseesimees üksinda. Haldusnõukogu kodukorras sätestatakse sobivate kandidaatide nimekirja koostamise korda ja hääletamise korda reguleerivad üksikasjalikud eeskirjad.

4. Enne ametisse nimetamist kuulatakse haldusnõukogu valitud kandidaat ära Euroopa Parlamendi pädevas komisjonis.

5. Direktoriga lepingu sõlmimisel esindab digivõrkude ametit haldusnõukogu esimees.

6. Direktori ametiaeg on viis aastat. Aegsasti enne selle ajavahemiku lõppu viib haldusnõukogu läbi hindamise, milles võetakse arvesse hinnangut direktori tegevusele ning digivõrkude ameti ülesandeid ja probleeme. Kõnealune hinnang esitatakse komisjonile.

7. Võttes arvesse lõikes 6 osutatud hindamise tulemusi, võib haldusnõukogu pikendada direktori ametiaega kuni viie aasta võrra, tingimusel, et raadiospektripoliitika ameti nõukogu on andnud positiivse arvamuse. Direktor, kelle ametiaega on pikendatud, ei osale muus sama ametikoha täitmise valikumenetluses.

8. Direktori võib ametist tagandada üksnes otsusega, mille haldusnõukogu teeb komisjoni või vähemalt kahe kolmandiku haldusnõukogu liikmete ettepanekul ning raadiospektripoliitika ameti nõukogu positiivse arvamuse korral. Direktori ametisse nimetamise, tema ametiaja pikendamise ja ametist tagandamise otsused teeb haldusnõukogu oma liikmete kahekolmandikulise häälteenamusega.

7.5.2. II PEATÜKK. Digivõrkude ameti eelarve ja programmitöö

Artikkel 157

Iga-aastane ja mitmeaastane programmitöö

1. Direktor koostab igal aastal vastavalt delegeeritud määruse (EL) nr 2019/715 artiklile 32 programmdokumendi kavandi, mis sisaldab iga- ja mitmeaastaseid programme („ühtne programmdokument“), võttes arvesse komisjoni kehtestatud suuniseid.

   Haldusnõukogu võtab ühtse programmdokumendi kavandi vastu iga aasta 31. jaanuariks ja edastab selle arvamuse saamiseks komisjonile. Ühtse programmdokumendi kavand esitatakse ka Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

   Haldusnõukogu võtab seejärel ühtse programmdokumendi vastu, võttes arvesse komisjoni arvamust. Ta esitab ühtse programmidokumendi koos kõigi hilisemate lisadega Euroopa Parlamendile, nõukogule ja komisjonile.

   Ühtne programmdokument muutub lõplikuks pärast liidu üldeelarve vastuvõtmist ja vajaduse korral kohandatakse seda vastavalt eelarvele.

2. Iga-aastane programmdokument sisaldab üksikasjalikke eesmärke ja oodatavaid tulemusi, sealhulgas tulemusnäitajaid. Samuti sisaldab see rahastatavate meetmete kirjeldust koos igale meetmele eraldatavate rahaliste vahendite ja inimressurssidega vastavalt tegevuspõhise eelarvestamise ja juhtimise põhimõtetele, nagu on osutatud artiklis 164. Iga-aastane programmdokument peab olema kooskõlas BERECi ja raadiospektripoliitika ameti tööprogrammiga, millele on osutatud artiklis 141, ning digivõrkude ameti mitmeaastase programmdokumendiga, millele on osutatud käesoleva artikli lõikes 4. Selles osutatakse selgelt ülesannetele, mis on võrreldes eelnenud eelarveaastaga lisatud või välja jäetud või mida on muudetud.

3. Haldusnõukogu muudab vajaduse korral iga-aastast programmdokumenti pärast artiklis 141 osutatud BERECi ja raadiospektripoliitika ameti tööprogrammide vastuvõtmist ning juhul, kui BERECile, raadiospektripoliitika ametile või digivõrkude ametile antakse uus ülesanne.

   Kõik iga-aastase programmdokumendi olulised muudatused võetakse vastu sama korra kohaselt kui algne iga-aastane programmdokument. Haldusnõukogu võib delegeerida direktorile õiguse teha iga-aastases programmdokumendis vähetähtsaid muudatusi.

4. Mitmeaastases programmdokumendis esitatakse üldine strateegiline programm, sealhulgas eesmärgid, oodatavad tulemused ja tulemusnäitajad. Selles esitatakse ka vahendite eraldamise programm, mis hõlmab muu hulgas mitmeaastast eelarvet ja töötajaid.

   Vahendite eraldamise programmi ajakohastatakse igal aastal. Strateegilist programmi ajakohastatakse siis, kui see on asjakohane ja eelkõige selleks, et võtta arvesse artiklis 179 osutatud hindamise tulemusi.

5. Digivõrkude ameti ühtses programmdokumendis kirjeldatakse muu hulgas BERECi ja raadiospektripoliitika ameti selliste strateegiate rakendamist, mis käsitlevad suhteid pädevate liidu organite, asutuste ja nõuanderühmadega, kolmandate riikide pädevate asutuste ja rahvusvaheliste organisatsioonidega, nagu on osutatud artikli 166 lõikes 3, ja kõnealuste strateegiatega seotud meetmeid ning täpsustatakse vastavad ressursid.

Artikkel 158

Eelarve koostamine

1. Direktor koostab igal aastal digivõrkude ameti järgmise eelarveaasta tulude ja kulude esialgse eelarvestuse projekti (edaspidi „eelarvestuse projekt“), mis sisaldab ametikohtade loetelu, ning esitab selle haldusnõukogule.

   Eelarvestuse projektis esitatud teave peab olema kooskõlas artikli 157 lõikes 1 osutatud ühtse programmdokumendi kavandiga.

2. Esialgse eelarvestuse projekti põhjal võtab haldusnõukogu vastu ameti järgmise eelarveaasta tulude eelarvestuse projekti ja saadab selle komisjonile iga aasta 31. jaanuariks.

3. Komisjon esitab eelarvestuse projekti Euroopa Parlamendile ja nõukogule (edaspidi „eelarvepädevad institutsioonid“) koos liidu üldeelarve projektiga.

4. Eelarvestuse projekti alusel kannab komisjon liidu üldeelarve projekti arvestuslikud summad, mida ta peab ametikohtade loetelu jaoks vajalikuks, ja üldeelarvest makstava rahalise toetuse suuruse ning esitab need kooskõlas ELi toimimise lepingu artiklitega 313 ja 314 eelarvepädevatele institutsioonidele.

5. Eelarvepädevad institutsioonid kinnitavad digivõrkude ameti toetuseks eraldatavad assigneeringud.

6. Eelarvepädevad institutsioonid võtavad vastu digivõrkude ameti ametikohtade loetelu.

7. Haldusnõukogu võtab vastu digivõrkude ameti eelarve. Eelarve on lõplik pärast liidu üldeelarve vastuvõtmist. Vajaduse korral tehakse selles vastavad kohandused.

8. Kõigi kinnisvaraprojektide suhtes, mis võivad märkimisväärselt mõjutada digivõrkude ameti eelarvet, kohaldatakse delegeeritud määrust (EL) 2019/715.

Artikkel 159

Eelarve struktuur

1. Igaks eelarveaastaks, mis vastab kalendriaastale, koostatakse digivõrkude ameti kõigi tulude ja kulude eelarvestus, mis esitatakse digivõrkude ameti eelarves.

2. Digivõrkude ameti eelarve tulud ja kulud peavad olema tasakaalus.

3. Ilma et see piiraks muid sissetulekuallikaid, koosnevad digivõrkude ameti tulud järgmiste vahendite mis tahes kombinatsioonist:

   (a) liidu rahaline toetus;

   (b) kõik tasud, mida ettevõtjad maksavad liidu satelliidilubade saamise ja säilitamise eest ning mis sätestatakse artikli 39 lõikes 4 osutatud komisjoni rakendusaktiga; üleeuroopaliste numeratsiooniressursside kasutusõiguste tasud, mis sätestatakse artikli 46 lõikes 4 osutatud komisjoni rakendusaktiga; tasud väljaannete ja digivõrkude ameti osutatavate muude teenuste eest;

   (c) liikmesriikide ja kolmandate riikide või digivõrkude ameti töös osalevate kolmandate riikide elektroonilise side valdkonnas pädevate reguleerivate asutuste mitterahaline või vabatahtlik rahaline osalus, nagu on sätestatud artiklis 166.

4. Digivõrkude ameti saadav tulu ei tohi ohustada tema neutraalsust, sõltumatust ega objektiivsust.

5. Komisjon vaatab hindamise alusel korrapäraselt läbi lõike 3 punktis b osutatud tasude suuruse ning kohandab vajaduse korral nende tasude kindlaksmääramise metoodikat või suurust ja nende maksmise viisi.

6. Eelarvepädevad institutsioonid vaatavad vajaduse korral liidu toetuse suuruse uuesti läbi, tuginedes vajaduste hinnangule ja võttes arvesse tasude suurust.

7. Digivõrkude ameti kulud hõlmavad personali töötasu, haldus- ja taristukulusid ning tegevuskulusid.

Artikkel 160

Eelarve täitmine

1. Direktor täidab digivõrkude ameti eelarvet.

2. Direktor esitab igal aastal Euroopa Parlamendile ja nõukogule kogu hindamismenetluse tulemuste seisukohast asjakohase teabe.

Artikkel 161

Iga-aastane konsolideeritud tegevusaruanne

Haldusnõukogu võtab kooskõlas delegeeritud määruse (EL) 2019/715 artikliga 48 vastu iga-aastased konsolideeritud tegevusaruanded, võttes arvesse komisjoni kehtestatud suuniseid.

Artikkel 162

Raamatupidamisaruannete esitamine ja eelarve täitmisele heakskiidu andmine

1. Digivõrkude ameti peaarvepidaja esitab lõppenud eelarveaasta esialgse raamatupidamisaruande komisjoni peaarvepidajale ja kontrollikojale järgmise eelarveaasta 1. märtsiks.

2. Digivõrkude amet esitab eelarvehalduse ja finantsjuhtimise aruande Euroopa Parlamendile, nõukogule ja kontrollikojale lõppenud eelarveaastale järgneva eelarveaasta 31. märtsiks.

3. Pärast seda, kui kontrollikojalt on saadud märkused digivõrkude ameti esialgse raamatupidamisaruande kohta, koostab digivõrkude ameti peaarvepidaja omal vastutusel

digivõrkude ameti lõpliku raamatupidamisaruande. Direktor esitab lõpliku raamatupidamisaruande arvamuse saamiseks haldusnõukogule.

4. Haldusnõukogu esitab digivõrkude ameti lõpliku raamatupidamisaruande kohta arvamuse.

5. Direktor esitab lõpliku raamatupidamisaruande koos haldusnõukogu arvamusega Euroopa Parlamendile, nõukogule, komisjonile ja kontrollikojale lõppenud eelarveaastale järgneva aasta 1. juuliks.

6. Digivõrkude amet avaldab lõpliku raamatupidamisaruande *Euroopa Liidu Teatajas* järgmise aasta 15. novembriks.

7. Direktor esitab järgneva eelarveaasta 30. septembriks kontrollikojale vastuse selle tähelepanekute kohta. Direktor esitab kõnealuse vastuse ka haldusnõukogule.

8. Euroopa Parlamendi taotluse korral esitab direktor talle kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) 2024/2509[84] artikli 267 lõikega 3 kogu teabe, mida on vaja kõnealust eelarveaastat käsitleva eelarve täitmisele heakskiidu andmise menetluse tõrgeteta sujumiseks.

9. Kvalifitseeritud häälteenamusega tehtud nõukogu soovituse põhjal annab Euroopa Parlament enne 15. maid aastal n+2 heakskiidu direktori tegevusele n aasta eelarve täitmisel.

Artikkel 163

Finantsreeglid

Haldusnõukogu võtab digivõrkude ameti suhtes kohaldatavad finantsreeglid vastu pärast komisjoniga konsulteerimist. Need ei tohi lahkneda delegeeritud määrusest (EL) 2019/715, välja arvatud juhul, kui see on vajalik digivõrkude ameti toimimiseks ja komisjon on andnud selleks eelneva nõusoleku.

Artikkel 164

Digivõrkude ameti töötajad

1. Digivõrkude ameti töötajate suhtes kohaldatakse ametnike personalieeskirju ja muude teenistujate teenistustingimusi ning nende personalieeskirjade ja muude teenistujate teenistustingimuste jõustamiseks liidu institutsioonide kokkuleppel vastu võetud eeskirju.

2. Vastavalt inimressursside tegevuspõhise juhtimise põhimõttele on digivõrkude ametil oma kohustuste täitmiseks vajalik arv töötajaid.

3. Töötajate arv ja vastavad rahalised vahendid kavandatakse vastavalt artikli 157 lõigetele 2 ja 4 ning artikli 158 lõikele 1, võttes arvesse artikleid 146 ja 147 ning kõiki muid ülesandeid, mis on määratud digivõrkude ametile käesoleva määruse või muude liidu õigusaktidega, samuti vajadust järgida kõigi liidu detsentraliseeritud asutuste suhtes kohaldatavaid õigusnorme.

---

[84] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. septembri 2024. aasta määrus (EL, Euratom) 2024/2509, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid (ELT L, 2024/2509, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/2509/oj).

4. Digivõrkude amet võib kasutada riikide lähetatud eksperte või muid töötajaid, kelle tööandja ta ei ole. Selliste töötajate suhtes ei kohaldata personalieeskirju ega muude teenistujate teenistustingimusi.

5. Haldusnõukogu võtab vastu otsuse, milles sätestatakse eeskirjad riikide ekspertide digivõrkude ametisse lähetamise kohta.

7.5.3. III PEATÜKK. Üldsätted

Artikkel 165

Privileegid ja immuniteedid

Digivõrkude ameti ja selle töötajate suhtes kohaldatakse Euroopa Liidu privileegide ja immuniteetide protokolli.

Artikkel 166

Koostöö liidu organite, kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega

1. Niivõrd kui see on vajalik käesolevas määruses sätestatud eesmärkide saavutamiseks ja nende ülesannete täitmiseks ning ilma et see piiraks liikmesriikide ja liidu institutsioonide pädevust, võivad BEREC, raadiospektripoliitika amet ja digivõrkude amet teha koostööd pädevate liidu organite, asutuste ja nõuanderühmadega, kolmandate riikide pädevate asutustega ja rahvusvaheliste organisatsioonidega.

   Selleks võivad BEREC, raadiospektripoliitika amet ja digivõrkude amet komisjoni eelneval nõusolekul kokku leppida töökorra kehtestamises. Kõnealused kokkulepped ei too kaasa juriidilisi kohustusi.

2. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu, raadiospektripoliitika ameti nõukogu, töörühmade ja haldusnõukogu tegevuses võivad osaleda kolmandate riikide reguleerivad asutused, kellel on esmane vastutus elektroonilise side või raadiospektripoliitika valdkonnas, kui need kolmandad riigid on sõlminud liiduga sellekohased lepingud.

   Kõnealuste lepingute asjakohaste sätete alusel töötatakse välja töökord, milles täpsustatakse eelkõige asjaomaste kolmandate riikide asutuste BERECi, raadiospektripoliitika ameti ja digivõrkude ameti töös hääleõiguseta osalemise laad, ulatus ja viis, sealhulgas sätted, mis käsitlevad BERECi ja raadiospektripoliitika ameti algatustes osalemist, rahalist osalust ja digivõrkude ameti töötajaid. Personaliküsimustes peab kõnealune kord olema igal juhul kooskõlas personalieeskirjadega.

3. Artiklis 141 osutatud kaheaastase tööprogrammi osana võtavad BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu vastu vastavalt BERECi ja raadiospektripoliitika ameti strateegia, milles käsitletakse suhteid pädevate liidu organite, asutuste ja nõuanderühmadega, kolmandate riikide pädevate asutuste ja rahvusvaheliste organisatsioonidega küsimustes, mis kuuluvad vastavalt BERECi ja raadiospektripoliitika ameti pädevusse. Komisjon, BEREC, raadiospektripoliitika amet ja digivõrkude amet lepivad kokku asjakohase töökorra, millega tagatakse, et BEREC, raadiospektripoliitika amet ja digivõrkude amet tegutsevad oma volituste ja olemasoleva institutsioonilise raamistiku piires.

Artikkel 167

Juurdepääs dokumentidele ja andmekaitse

1. BERECi, raadiospektripoliitika ameti ja digivõrkude ameti valduses olevate dokumentide suhtes kohaldatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 1049/2001[85].

2. Vajaduse korral ajakohastab digivõrkude ameti haldusnõukogu üksikasjalikke eeskirju, mis on vastu võetud määruse (EÜ) nr 1049/2001 kohaldamiseks BERECi, raadiospektripoliitika ameti ja digivõrkude ameti valduses olevate dokumentide suhtes. Digivõrkude amet vastutab nendele dokumentidele juurdepääsu taotluste menetlemise eest.

3. Digivõrkude ametis toimuva isikuandmete töötlemise suhtes kohaldatakse määrust (EL) 2018/1725.

Artikkel 168

Läbipaistvus ja teavitamine

1. BEREC ja raadiospektripoliitika amet, keda toetab digivõrkude amet, võivad oma pädevusvaldkonnas tegeleda teavitustegevusega omal algatusel kooskõlas BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu vastuvõetud asjakohaste teavitamis- ja levitamiskavadega. Digivõrkude ameti eelarves selliseks teavitustegevuse toetamiseks vahendite eraldamine ei tohi kahjustada artiklites 122–126 osutatud BERECi ülesannete, artiklites 132 ja 133 osutatud raadiospektripoliitika ameti ülesannete ega artiklites 146 ja 147 osutatud digivõrkude ameti ülesannete tulemuslikku täitmist.

2. Digivõrkude ameti teavitustegevus toimub kooskõlas haldusnõukogus vastu võetud asjakohaste teavitamis- ja levitamiskavadega.

Artikkel 169

Konfidentsiaalsus

1. Ilma et see piiraks artikli 167 lõike 1 ja artikli 171 lõike 2 kohaldamist, ei avalikusta BEREC, raadiospektripoliitika amet ega digivõrkude amet kolmandatele isikutele teavet, mida nad töötlevad või saavad ning mille suhtes on esitatud põhjendatud taotlus käsitleda seda teavet täielikult või osaliselt konfidentsiaalsena.

2. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu, raadiospektripoliitika ameti nõukogu, haldusnõukogu ja töörühmade koosolekutel osalevad liikmed ja muud isikud, direktor, riikide lähetatud eksperdid ja muud töötajad, kes ei ole digivõrkude ameti töötajad, järgivad konfidentsiaalsusnõudeid.

3. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu, raadiospektripoliitika ameti nõukogu ja haldusnõukogu kehtestavad lõigetes 1 ja 2 osutatud konfidentsiaalsuseeskirjade rakendamise praktilise korra.

Artikkel 170

Salastatud teabe ja salastamata tundliku teabe kaitset käsitlevad julgeolekunormid

[85] Euroopa Parlamendi ja nõukogu 30. mai 2001. aasta määrus (EÜ) nr 1049/2001 üldsuse juurdepääsu kohta Euroopa Parlamendi, nõukogu ja komisjoni dokumentidele (EÜT L 145, 31.5.2001, lk 43, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2001/1049/oj).

BEREC, raadiospektripoliitika amet ja digivõrkude amet võtavad vastu oma julgeolekunormid, mis on samaväärsed komisjoni julgeolekunormidega, mis käsitlevad Euroopa Liidu salastatud teabe ja salastamata tundliku teabe kaitset, muu hulgas sätted sellise teabe vahetamise, töötlemise ja säilitamise kohta, nagu on sätestatud komisjoni otsustes (EL, Euratom) 2015/443[86] ja (EL, Euratom) 2015/444[87]. Teise võimalusena võivad BEREC, raadiospektripoliitika amet või digivõrkude amet võtta vastu otsuse kohaldada komisjoni norme *mutatis mutandis*.

Artikkel 171

Teabevahetus

1. BERECi, raadiospektripoliitika ameti või digivõrkude ameti põhjendatud taotluse korral esitavad komisjon ning riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused BERECile, raadiospektripoliitika ametile või digivõrkude ametile õigeaegselt ja täpselt kogu teabe, mis on vajalik nende ülesannete täitmiseks, eeldusel et asjaomane teave on neile kättesaadav ja teabetaotlus on kõnealuse ülesande laadi silmas pidades vajalik.

   BEREC, raadiospektripoliitika amet või digivõrkude amet võivad samuti nõuda, et sellist teavet esitatakse korrapäraste ajavahemike järel ja kindlas vormis. Võimaluse korral kasutatakse kõnealuste teabetaotluste puhul ühtseid aruandlusvorme.

2. Komisjoni, liikmesriigi või riigi reguleeriva või muu pädeva asutuse taotlusel esitab BEREC, raadiospektripoliitika amet või digivõrkude amet õigeaegselt ja täpselt kogu teabe, mis on vajalik, et komisjon, liikmesriik, riigi reguleeriv või muu pädev asutus saaks täita oma ülesandeid kooskõlas lojaalse koostöö põhimõttega. Komisjon, liikmesriik, riigi reguleeriv asutus või muu pädev asutus tagab kooskõlas liidu ja riigisisese õigusega, sealhulgas määrusega (EÜ) nr 1049/2001 sellise teabe konfidentsiaalsuse, mida BEREC, raadiospektripoliitika amet või digivõrkude amet peab konfidentsiaalseks. Ärisaladus ei takista teabe õigeaegset jagamist.

3. Enne käesoleva artikli kohase teabe taotlemist ja selleks, et vältida topeltaruandlust, võtavad BEREC, raadiospektripoliitika amet või digivõrkude amet arvesse kogu olemasolevat asjakohast avalikult kättesaadavat teavet.

4. Kui riikide reguleerivad asutused või muud pädevad asutused või liikmesriik ei ole teavet õigeaegselt kättesaadavaks teinud, võivad BEREC, raadiospektripoliitika amet või digivõrkude amet esitada põhjendatud taotluse kas teiste riikide reguleerivatele asutustele ja asjaomase liikmesriigi teistele pädevatele asutustele või otse asjaomastele elektroonilise side võrke, teenuseid ja nendega seotud vahendeid pakkuvatele ettevõtjatele. BEREC, raadiospektripoliitika amet või digivõrkude amet teavitavad esimese lõike kohastest taotlustest neid riikide reguleerivaid asutusi või muid pädevaid asutusi, kes ei ole nõutud teavet esitanud.

   BERECi, raadiospektripoliitika ameti või digivõrkude ameti taotlusel abistavad riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused BERECit või raadiospektripoliitika ametit teabe kogumisel.

---

86 Komisjoni 13. märtsi 2015. aasta otsus (EL, Euratom) 2015/443 komisjoni julgeoleku kohta (ELT L 72, 17.3.2015, lk 41, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2015/443/oj).

87 Komisjoni 13. märtsi 2015. aasta otsus (EL, Euratom) 2015/444 ELi salastatud teabe kaitseks vajalike julgeolekunormide kohta (ELT L 72, 17.3.2015, lk 53, ELI: http://data.europa.eu/eli/dec/2015/444/oj).

5. Riikide reguleerivatel asutustel ja muudel pädevatel asutustel on õigus nõuda, et teised vastutavad riikide ametiasutused või elektroonilise side võrke ja teenuseid, seotud vahendeid või seotud teenuseid pakkuvad ettevõtjad esitaksid kogu teabe, mis on vajalik nende käesolevas artiklis osutatud ülesannete täitmiseks.

   Teised vastutavad riikide ametiasutused või esimeses lõigus osutatud ettevõtjad esitavad sellise teabe taotluse korral viivitamata ning vastavalt nõutavale ajakavale ja täpsusastmele.

   Liikmesriigid tagavad, et riikide reguleerivatel asutustel ja muudel pädevatel asutustel on õigus tagada selliste teabetaotluste täitmine ning määrata sel otstarbel karistusi, mis on asjakohased, mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

Artikkel 172

Info- ja teavitussüsteem

1. Digivõrkude amet loob info- ja teavitussüsteemi, millel on vähemalt järgmised funktsioonid, ning haldab seda:

   (a) ühine teabevahetusplatvorm, mille kaudu BEREC, raadiospektripoliitika amet, komisjon, riikide reguleerivad asutused ja raadiospektri eest vastutavad pädevad asutused saavad vajalikku teavet liidu elektroonilise side õigusraamistiku järjepidevaks rakendamiseks;

   (b) eriotstarbeline liides artikli 171 kohaste teabetaotluste ja nendest taotlustest teavitamise jaoks, et tagada BERECi, raadiospektripoliitika ameti, digivõrkude ameti, komisjoni ja riikide reguleerivate asutuste ning raadiospektri eest vastutavate pädevate asutuste juurdepääs;

   (c) platvorm riikide reguleerivate asutuste ja raadiospektri eest vastutavate pädevate asutuste vahelise koordineerimise vajaduse varajaseks kindlakstegemiseks.

2. Haldusnõukogu võtab vastu tehnilised ja funktsionaalsed spetsifikatsioonid lõikes 1 osutatud info- ja teavitussüsteemi loomiseks. Haldusnõukogu tagab, et süsteem vastab intellektuaalomandi õigusi käsitlevatele õigusaktidele ja nõutavale konfidentsiaalsustasemele.

Artikkel 173

Huvide deklaratsioon

1. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu liikmed, digivõrkude ameti haldusnõukogu liikmed, direktor, riikide lähetatud eksperdid ja muud töötajad, kes ei tööta digivõrkude ametis, esitavad kirjaliku deklaratsiooni, milles kinnitavad oma kohustusi ning seda, et neil puuduvad või on olemas otsesed või kaudsed huvid, mida võib pidada nende sõltumatust kahjustavaks.

2. Deklaratsioon esitatakse ülesandeid täitma asudes, see peab olema täpne ja täielik ning seda ajakohastatakse, kui on oht, et on olemas otsene või kaudne huvi, mida võib pidada deklaratsiooni esitava isiku sõltumatust kahjustavaks.

3. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja raadiospektripoliitika ameti nõukogu liikmete ning digivõrkude ameti haldusnõukogu liikmete ja direktori esitatud deklaratsioonid avalikustatakse.

4. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu, raadiospektripoliitika ameti nõukogu, digivõrkude ameti haldusnõukogu ja töörühmade liikmed ning muud nende koosolekutel osalevad isikud, direktor, riikide lähetatud eksperdid ja muud töötajad, kes ei tööta digivõrkude ametis, esitavad hiljemalt iga koosoleku alguses täpse ja täieliku deklaratsiooni oma selliste huvide kohta, mida võib pidada päevakorraküsimustega seoses nende sõltumatust kahjustavaks ning nad ei võta osa selliste küsimuste arutamisest ja hääletusest.

5. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu, raadiospektripoliitika ameti nõukogu ja digivõrkude ameti haldusnõukogu kehtestavad huvide konfliktide ennetamise ja haldamise eeskirjad ning eelkõige lõigete 1 ja 2 kohaldamise praktilise korra.

Artikkel 174

Pettuste tõkestamine

1. Hiljemalt [kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] ühineb digivõrkude amet 25. mai 1999. aasta institutsioonidevahelise kokkuleppega, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) sisejuurdlust,[88] ja võtab vastu digivõrkude ameti kõigi töötajate suhtes kohaldatavad asjakohased sätted, kasutades kõnealuse kokkuleppe lisas esitatud vormi.

2. Kontrollikojal on õigus auditeerida dokumentide põhjal ja kohapeal kõiki toetusesaajaid, töövõtjaid ja alltöövõtjaid, kes on saanud digivõrkude ametilt liidu rahalisi vahendeid.

3. OLAF võib korraldada juurdlusi, sealhulgas kohapealseid kontrolle ja inspekteerimisi vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL, Euratom) nr 883/2013[89] ning nõukogu määruse (Euratom, EÜ) nr 2185/96[90] sätetele ja neis määrustes sätestatud korras, et teha kindlaks, kas seoses digivõrkude ameti rahastatud toetuslepingu, toetuse andmise otsuse või lepinguga on esinenud pettust, korruptsiooni või muud ebaseaduslikku tegevust, mis kahjustab liidu finantshuve.

4. Ilma et see piiraks lõigete 1, 2 ja 3 kohaldamist, peavad kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonidega kokku lepitud töökord ning lepingud, toetuslepingud ja toetuse andmise otsused sisaldama sätteid, mis annavad kontrollikojale ja OLAFile sõnaselgelt õiguse selliseks auditeerimiseks ja juurdluseks vastavalt nende pädevusele.

   Vastavalt määrusele (EL) 2017/1939 võib Euroopa Prokuratuur uurida direktiivis (EL) 2017/1371 määratletud liidu finantshuve kahjustavaid pettusi ja muud ebaseaduslikku tegevust ning esitada nende kohta süüdistusi.

Artikkel 175

Vastutus

---

88 EÜT L 136, 31.5.1999, lk 15, ELI: http://data.europa.eu/eli/agree_interinstit/1999/531/oj.

89 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. septembri 2013. aasta määrus (EL, Euratom) nr 883/2013, mis käsitleb Euroopa Pettustevastase Ameti (OLAF) juurdlusi ning millega tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1073/1999 ja nõukogu määrus (Euratom) nr 1074/1999 (ELT L 248, 18.9.2013, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2013/883/oj).

90 Nõukogu 11. novembri 1996. aasta määrus (Euratom, EÜ) nr 2185/96, mis käsitleb komisjoni tehtavat kohapealset kontrolli ja inspekteerimist, et kaitsta Euroopa ühenduste finantshuve pettuste ja igasuguse muu eeskirjade eiramiste eest (EÜT L 292, 15.11.1996, lk 2, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1996/2185/oj)2-.

1. Digivõrkude ameti lepinguline vastutus on reguleeritud asjaomase lepingu suhtes kohaldatava õigusega.

2. Otsuste tegemine vastavalt digivõrkude ameti sõlmitud lepingus sisalduvale vahekohtuklauslile kuulub Euroopa Liidu Kohtu (Euroopa Kohus) pädevusse.

3. Lepinguvälise vastutuse korral hüvitab digivõrkude amet liikmesriikide õiguse ühiste üldpõhimõtete kohaselt mis tahes kahju, mida tema talitused või töötajad on oma ülesannete täitmisel tekitanud.

4. Lõikes 3 osutatud kahju hüvitamisega seotud vaidlusküsimuste lahendamine kuulub Euroopa Kohtu pädevusse.

5. Töötajate isiklik vastutus digivõrkude ameti ees on reguleeritud nende suhtes kohaldatavate personalieeskirjade või muude teenistujate teenistustingimustega.

Artikkel 176

Haldusuurimised

BERECi, raadiospektripoliitika ameti ja digivõrkude ameti tegevust uurib Euroopa Ombudsman kooskõlas ELi toimimise lepingu artikliga 228.

Artikkel 177

Keeltekasutuse kord

1. Digivõrkude ameti suhtes kohaldatakse määrust nr 1[91].

2. Kirjaliku tõlke teenust ja kõiki muid digivõrkude ametis nõutavaid keeleteenuseid, välja arvatud suuline tõlge, osutab nõukogu määrusega (EÜ) nr 2965/94[92] asutatud Euroopa Liidu Asutuste Tõlkekeskus.

Artikkel 178

Peakorterileping ja tegutsemistingimused

1. Elektroonilise side Euroopa reguleerivate asutuste ameti tugiameti ja Läti Vabariigi valitsuse vahel 21. detsembril 2020 sõlmitud peakorterilepingu võib läbi vaadata pärast haldusnõukogult heakskiidu saamist.

2. Vastuvõttev liikmesriik tagab digivõrkude ameti sujuvaks ja tõhusaks toimimiseks vajalikud tingimused, sealhulgas mitmekeelse ja Euroopale orienteeritud koolihariduse ning asjakohase transpordiühenduse.

Artikkel 179

Hindamine

1. Hiljemalt [60 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] ja seejärel iga viie aasta tagant viib komisjon kooskõlas komisjoni suunistega läbi hindamise, et hinnata BERECi, raadiospektripoliitika ameti ja digivõrkude ameti tegevuse tulemuslikkust

[91] Nõukogu määrus nr 1, millega määratakse kindlaks Euroopa Majandusühenduses kasutatavad keeled (EÜT 17, 6.10.1958, lk 385, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1958/1(1)/oj).

[92] Nõukogu 28. novembri 1994. aasta määrus (EÜ) nr 2965/94 Euroopa Liidu asutuste tõlkekeskuse asutamise kohta (EÜT L 314, 7.12.1994, lk 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/1994/2965/oj).

seoses nende eesmärkide, volituste, ülesannete ja asukohaga. Hindamisel käsitletakse eelkõige võimalikku vajadust muuta BERECi, raadiospektripoliitika ameti ja digivõrkude ameti struktuuri või volitusi ning sellise muutmise finantsmõju.

2. Kui komisjon leiab, et BERECi, raadiospektripoliitika ameti või digivõrkude ameti tegevuse jätkamine ei ole talle seatud eesmärkide, volituste ja ülesannete seisukohast enam põhjendatud, võib komisjon teha ettepaneku käesolevat määrust vastavalt muuta või see kehtetuks tunnistada.

3. Komisjon esitab hindamistulemuste kohta aruande Euroopa Parlamendile, nõukogule ja haldusnõukogule ning avalikustab need tulemused.

Artikkel 180

Üleminekusätted, mis käsitlevad BERECit, raadiospektripoliitika ameti õigusjärglust raadiospektripoliitika töörühma suhtes ja digivõrkude ameti õigusjärglust BERECi Büroo suhtes

1. Digivõrkude amet on määrusega (EL) 2018/1971 asutatud BERECi Büroo õiglusjärglane kõigi omandiõiguste, lepingute, juriidiliste kohustuste, töölepingute, finants- ja muude kohustuste osas.

2. Eelkõige ei mõjuta käesolev määrus BERECi Büroo töötajate õigusi ega kohustusi.

3. Alates [kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] tegutseb määruse (EL) 2018/1971 alusel ametisse nimetatud direktor käesolevas määruses sätestatud ülesandeid täitva direktorina. Direktori lepingu muud tingimused jäävad samaks.

4. Haldusnõukogu võib pikendada käesoleva artikli lõikes 3 osutatud direktori ametiaega ühe ametiaja võrra. Artikli 156 lõikeid 6 ja 7 kohaldatakse *mutatis mutandis*. Direktori ametiaeg kokku ei tohi ületada kümmet aastat.

5. Käesoleva määruse artiklites 127 ja 150 osutatud BERECi reguleerivate asutuste nõukogusse ja haldusnõukogusse kuuluvad kuni uute esindajate nimetamiseni määruse (EL) 2018/1971 artiklites 7 ja 15 osutatud BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja haldusnõukogu liikmed, välja arvatud käesoleva artikli lõikes 8 osutatud raadiospektripoliitika töörühma esimees, kes saab digivõrkude ameti haldusnõukogu liikmeks alates [kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva].

6. BERECi reguleerivate asutuste nõukogu ja digivõrkude ameti haldusnõukogu esimehed ja aseesimehed, kes on ametisse nimetatud määruse (EL) 2018/1971 alusel, jäävad BERECi reguleerivate asutuste nõukogu esimehe ja aseesimeestena (nagu on osutatud käesoleva määruse artiklis 130) ning haldusnõukogu esimehe ja aseesimeestena (nagu on osutatud käesoleva määruse artiklis 152) ametisse oma üheaastase ametiaja lõpuni.

7. Käesoleva määruse artiklis 134 osutatud raadiospektripoliitika ameti nõukogu koosneb kuni uute esindajate nimetamiseni komisjoni 11. juuni 2019. aasta otsuse artiklis 3 osutatud raadiospektripoliitika töörühma liikmetest.

8. Raadiospektripoliitika töörühma esimees ja aseesimehed, kes on ametis [kohaldamise kuupäev], jäävad raadiospektripoliitika ameti nõukogu esimehe ja aseesimeestena ametisse kuni oma ametiaja lõpuni.

9. Määruse (EL) 2018/1971 artikli 35 lõike 2 alusel välja töötatud töökord jääb BERECi ja digivõrkude ameti jaoks kehtima. Raadiospektripoliitika töörühma hääleõiguseta liikmed saavad raadiospektripoliitika ameti hääleõiguseta liikmeteks, tingimusel et töötatakse välja käesoleva määruse artikli 166 lõike 2 teise lõigu kohane töökord.

8. VIII OSA. ÜLD- JA LÕPPSÄTTED

8.1. I JAOTIS. TEABE ESITAMINE, ÜLEVAATED JA KONSULTATSIOONIMEHHANISM

Artikkel 181

Teabe esitamine

1. Elektroonilise side võrke ja teenuseid, seotud vahendeid või seotud teenuseid pakkuvad ettevõtjad peavad esitama kogu teabe, sealhulgas finantsteabe, mida riikide reguleerivad asutused, muud pädevad asutused, BEREC ja raadiospektripoliitika amet vajavad selleks, et täita oma ülesandeid ning tagada kooskõla käesoleva määruse sätete või selle alusel vastu võetud otsuste või arvamustega. Kui esitatud teave ei ole piisav liidu õigusest tulenevate reguleerimisülesannete täitmiseks, on riikide reguleerivatel asutustel, muudel pädevatel asutustel, BERECil ja raadiospektripoliitika ametil õigus nõuda sellist teavet teistelt asjaomastelt ettevõtjatelt, kes tegutsevad elektroonilise side sektoris või sellega tihedalt seotud sektorites, ning määruse (EL) 2024/1309 kohaselt loodud ühtsetelt teabepunktidelt.
2. Iga teabetaotlus peab olema proportsionaalne käesolevas määruses sätestatud ülesannete täitmisega ja põhjendatud. Kui riikide reguleerivad asutused nõuavad, et ettevõtjad esitaksid lõikes 1 nimetatud teavet, teatavad nad, millisel konkreetsel eesmärgil seda teavet kasutatakse. Ettevõtjad esitavad nõutud teabe viivitamata ja igal juhul ettenähtud tähtaja jooksul.
3. Riikide reguleerivad asutused võivad nõuda, et ettevõtjad esitaksid seoses üldloa ja liidu loaga, mille alusel kasutatakse spektrit satelliitside jaoks, kasutusõiguste või erikohustustega proportsionaalset ja objektiivselt põhjendatud teavet eelkõige järgmistel eesmärkidel:
    (a) artikli 9 lõikes 4, artiklites 20, 21, 29, 38, 39, 49, 50, 51, 67, artikli 68 lõikes 1 ning artiklites 69 ja 77 sätestatud tingimuste või kohustuste täitmise kontrollimine süstemaatiliselt või igal üksikjuhul eraldi;
    (b) kontrollimine igal üksikjuhul eraldi, kas üldloa tingimused või raadiospektri või numeratsiooniressursside kasutusõigustega seotud kohustused ja tingimused on täidetud, kui on saadud kaebus või kui pädeval asutusel on muid põhjuseid arvata, et mõni tingimus ei ole täidetud, või kui pädev asutus korraldab uurimise omal algatusel;
    (c) kasutusõiguste andmist käsitlevate taotluste esitamise ja hindamise kord;
    (d) teenuste kvaliteeti ja hinda võrdlevate ülevaadete avaldamine tarbijate huvides;
    (e) selgelt määratletud statistika, aruannete või uuringute koostamine;
    (f) turuanalüüs käesoleva määruse kohaldamiseks, sealhulgas andmed järgneva etapi turgude või jaeturgude kohta, mis on seotud turgudega, mille kohta turuanalüüsi tehakse, ja märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjate raamatupidamisandmed jaeturgude kohta;
    (g) raadiospektri ja numeratsiooniressursside tulemusliku kasutamise kindlustamine ja nende tõhusa haldamise tagamine;
    (h) hinnangu andmine võrgu või teenuste edasisele arengule, mis võib mõjutada konkurentidele kättesaadavaks tehtavaid hulgimüügiteenuseid, samuti elektroonilise side võrke ja nendega seotud vahendeid käsitleva sellise teabe

kogumine, mis oleks kohaliku tasandi järgi liigitatud ja piisavalt üksikasjalik territoriaalse katvuse ja lõppkasutajatele kättesaadava ühenduvuse seisukohast või selleks, et teha artikli 183 kohaseid geograafilisi ülevaateid;

(i) vastamine BERECi või raadiospektripoliitika ameti põhjendatud teabetaotlustele.

(j) Esimese lõigu punktides a ja b ning punktides d–i osutatud teavet ei nõuta enne turulepääsu ega turulepääsu eeltingimusena.

4. Selle riigi reguleeriv asutus, kus võrke ja teenuseid pakutakse, võib paluda küberturvalisuse määruse (millega asendatakse määrus (EL) 2019/881) alusel määratud pädeval asutusel kontrollida vastavust IKT tarneahela turvanõuetele ja jagada järeldusi, kui selline kontroll on vajalik hindamiseks, kas artikli 9 lõike 4 punkti d ja artikli 20 kohased üldloa tingimused on täidetud.

5. Raadiospektri kasutusõiguste puhul viitab lõikes 3 osutatud teave eeskätt raadiospektri tulemuslikule ja tõhusale kasutamisele ning raadiospektri kasutusõigustega seotud igasuguste levialaliste ja teenusekvaliteedi kohustuste täitmisele ning nende kontrollimisele.

6. Riikide reguleerivad asutused või muud pädevad asutused ei või dubleerida teabetaotlusi, mille BEREC või raadiospektripoliitika amet on käesoleva artikli lõike 1 või 3 kohaselt juba esitanud, kui BEREC või raadiospektripoliitika amet on teinud saadud teabe neile asutustele kättesaadavaks.

7. Riikide reguleerivad asutused ei nõua pakkujatelt üldloa, kasutusõiguste ja erikohustuste kohta aruande esitamist rohkem kui korra aastas.

Artikkel 182

Ühtlustatud teabetaotlused ja aruandlus

1. Selleks et ühtlustada ettevõtjatele artikli 181 lõigete 1, 3 ja 7 kohaselt esitatavaid teabe- ja aruandetaotlusi ning tagada kooskõla artikli 3 lõike 2 punktiga c ja artikliga 202, annab BEREC tihedas koostöös komisjoniga hiljemalt [12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] välja suunised asjakohaste teemade kohta, sealhulgas teabe- ja aruandetaotluste ulatus, ajastus, sagedus ja vorm ning teabekogumismenetlused. Suunised sisaldavad ka teabetaotluste ja aruannete vorme.

2. Vajaduse korral töötab teabetaotluste vormid välja raadiospektripoliitika amet. Teavet nõutakse ja esitatakse väljatöötatud vormidel.

3. Komisjon võib rakendusaktiga ühtlustada meetodeid, mida riikide reguleerivad asutused kasutavad teabe kogumiseks.

Esimeses lõigus osutatud rakendusakt võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega.

4. Artikli 3 lõike 1 punktis g osutatud kestlikkust käsitleva teabe kogumisel tutvuvad riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused kõigepealt teabega, mille ettevõtjad on esitanud muude asjaomaste liidu õigusaktide kohaselt. Kui riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused leiavad, et see teave ei ole käesolevas määruses sätestatud ülesannete täitmiseks piisav, võib BEREC käesoleva artikli lõikes 1 osutatud suuniseid ajakohastada, et näha ette vajalike lisaandmete kogumine.

5. Riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused esitavad komisjonile põhjendatud taotluse korral teabe, mida komisjon vajab ELi toimimise lepingust

tulenevate ülesannete täitmiseks. Komisjoni nõutav teave peab olema kõnealuste ülesannete täitmise seisukohast proportsionaalne. Kui esitatud teabes viidatakse teabele, mille ettevõtjad on varem esitanud asutuse taotlusel, teatatakse sellest nendele ettevõtjatele. Kui see on vajalik ja kui teavet esitav asutus ei ole selgelt ja põhjendatult taotlenud teisiti, teeb komisjon esitatud teabe kättesaadavaks teistele sellistele asutustele teistes liikmesriikides.

6. Võttes arvesse lõike 7 nõudeid, tehakse ühele asutusele esitatud teave põhjendatud taotluse korral kättesaadavaks teisele sellisele asutustele samas liikmesriigis või mõnes muus liikmesriigis, BERECile ja raadiospektripoliitika ametile, kui see on vajalik selleks, et kumbki asutus, BEREC või raadiospektripoliitika amet saaks täita liidu õigusest tulenevaid kohustusi.

7. Kui riigi reguleeriv asutus või muu pädev asutus peab artikli 181 lõigete 1 ja 3 kohaselt, sealhulgas artikli 183 kohase geograafilise ülevaate raames kogutud teavet kooskõlas teabe konfidentsiaalsust käsitlevate liidu ja riigisiseste õigusnormidega konfidentsiaalseks, kaitsevad komisjon, BEREC ja muud asjaomased pädevad asutused sellist konfidentsiaalsust. Komisjon, BEREC ja muud asjaomased pädevad asutused võivad omavahel õigeaegselt jagada teavet käesoleva määruse kohaldamise läbivaatamiseks, jälgimiseks ja järelevalveks.

8. Tegutsedes kooskõlas riigisiseste õigusnormidega, mis käsitlevad üldsuse juurdepääsu teabele, ning võttes arvesse ärisaladust ja isikuandmete kaitset käsitlevaid liidu ja riigisiseseid õigusnorme, avaldavad riikide reguleerivad asutused teavet, mis aitab kaasa avatud ja konkurentsile rajatud turu arengule.

9. Riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused avaldavad lõikes 7 osutatud tingimused üldsuse juurdepääsuks teabele, sealhulgas juurdepääsu korra.

Artikkel 183

Võrkude kasutuselevõtu geograafiline ülevaade

1. Riikide reguleerivad asutused või muud pädevad asutused teevad hiljemalt [12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva] geograafilise ülevaate lairibateenuste pakkumist võimaldavate elektroonilise side võrkude (edaspidi „lairibavõrgud“) ulatusest ning ajakohastavad seda seejärel vähemalt iga kolme aasta järel.

2. Geograafiline ülevaade hõlmab ülevaadet iga elektroonilise side võrgu kättesaadavuse (hooned, mida taristu läbib), valmisoleku (ühendatud hooned) ja kasutuselevõtu (aktiveeritud ja toimiva teenusega hooned) geograafilisest ulatusest vastaval ajal, eristades asjakohasel juhul elu-, äri- ja üldkasutatavate hoonete segmente asjaomasel territooriumil, kui see on vajalik selleks, et riikide reguleerivad asutused või muud pädevad asutused saaksid täita käesolevast määrusest tulenevaid ülesandeid. Samuti aitab geograafiline ülevaade kohaldada riigiabi eeskirju, kui asjakohased nõuded on täidetud.

3. Geograafiline ülevaade sisaldab asjaomase asutuse kindlaksmääratud ajavahemikku käsitlevat prognoosi lairibavõrkude ulatuse kohta tema territooriumil; see hõlmab vähemalt hooneid, mida taristu läbib, ja asjakohasel juhul hooneid, mis on ühendatud gigabitivõrkudega. Geograafiline ülevaade aitab kaasa riigiabi eeskirjade kohaldamiseks vajalikule kaardistamisele, kui asjakohased nõuded on täidetud.

4. Lõikes 3 osutatud prognoos sisaldab kogu asjakohast teavet, sealhulgas teavet vähemalt gigabitivõrkude kavandatud kasutuselevõtu kohta mis tahes ettevõtja või avaliku sektori asutuse poolt. Selleks paluvad riikide reguleerivad asutused või muud pädevad asutused

ettevõtjatel ja avaliku sektori asutustel esitada kõnealuse teabe, kui see on kättesaadav ja seda on võimalik mõistlike jõupingutustega esitada.

5. Riigi reguleeriv asutus otsustab talle käesoleva määrusega konkreetselt antud ülesannete puhul, mil määral on asjakohane tugineda sellise prognoosi raames kogutud teabele või selle osale.

6. Kui riigi reguleeriv asutus geograafilist ülevaadet ei koosta, tuleb see koostada koostöös kõnealuse asutusega ulatuses, mis võib olla tema ülesannete seisukohast asjakohane. Geograafilise ülevaate jaoks kogutud teave peab olema kohalikul tasandil piisavalt üksikasjalik (vajaduse korral aadressi tasandil), sisaldama piisavat teavet teenuse kvaliteedi kohta, sealhulgas vähemalt alla- ja üleslaadimiskiiruse, edastusvahendi (traadita või traatliin) ja kasutatava tehnoloogia kohta, ning seda käsitletakse kooskõlas artikli 182 lõikega 6.

7. Riikide reguleerivad asutused või muud pädevad asutused võivad määrata kindlaks territoriaalselt selgelt piiritletud ala, mille puhul on lõikes 1 kogutud teabe ja koostatud prognoosi põhjal kindlaks tehtud, et prognoosiga hõlmatud aja jooksul ei ole ükski ettevõtja ega avaliku sektori asutus seal kasutusele võtnud gigabitivõrku ning ei kavatse seda teha ega plaani oluliselt uuendada olemasolevat elektroonilise side võrku, et muuta see gigabitivõrguks. Riikide reguleerivad asutused või muud pädevad asutused avaldavad kindlaksmääratud alad.

8. Asjaomased asutused võivad paluda ettevõtjatel ja avaliku sektori asutustel teatada kavatsusest võtta kindlaksmääratud alal asjaomase prognoosiga hõlmatud aja jooksul kasutusele gigabitivõrgud. Kui selle üleskutse tulemusel teatab mõni ettevõtja või avaliku sektori asutus kavatsusest seda teha, võib asjaomane asutus nõuda, et teised ettevõtjad ja avaliku sektori asutused teataksid kavatsusest võtta kasutusele gigabitivõrgud. Asjaomane asutus täpsustab, millist teavet peaks selline esildis sisaldama, et tagada vähemalt samasugune üksikasjalikkuse tase nagu see, millel põhineb lõike 1 kohane prognoos.

9. Riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused koguvad andmeid tõhusa, objektiivse, läbipaistva ja mittediskrimineeriva menetluse kohaselt, mis on võimaluse korral automatiseeritud, kusjuures ühtegi ettevõtjat ei jäeta *a priori* kõrvale.

10. Riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused ning kohalikud, piirkondlikud ja riiklikud asutused, kes vastutavad avaliku sektori vahendite eraldamise eest elektroonilise side võrkude kasutuselevõtuks, riiklike lairibakavade koostamiseks, raadiospektri kasutusõigustega seotud levialaliste kohustuste kindlaksmääramiseks ja universaalteenuse osutamise kohustuste alla kuuluvate teenuste kättesaadavuse kontrollimiseks oma territooriumil, võtavad arvesse geograafilise ülevaate tulemusi ning lõigete 1, 2 ja 3 kohaselt kindlaks määratud alasid. Elektroonilise side võrkude kasutuselevõtuks avaliku sektori vahendite eraldamisel võetakse arvesse geograafiliste ülevaadete tulemusi ja lõigete 1, 2 ja 3 kohaselt kindlaks määratud alasid, kui need on asjakohased ja vajalikud riigiabi eeskirjade kohaldamisest tulenevate kohustuste täitmiseks. Geograafilise ülevaate teinud asutused edastavad need tulemused tingimusel, et vastuvõttev asutus tagab sama konfidentsiaalsuse ja ärisaladuste kaitse taseme kui asutus, kust teave pärineb, ning teavitab teabe esitanud isikuid. Nimetatud tulemused tehakse samadel tingimustel kättesaadavaks ka BERECile ja komisjonile, kui need seda soovivad.

11. Kui asjaomane teave ei ole turul kättesaadav, teevad pädevad asutused geograafiliste ülevaadete andmed, mille suhtes ei kohaldata ärisaladust, kooskõlas direktiiviga

(EL) 2019/1024 vahetult kättesaadavaks, et võimaldada nende taaskasutamist. Kui sellised vahendid ei ole turul kättesaadavad, teevad nad ühtlasi kättesaadavaks teabevahendid, mis võimaldavad lõppkasutajatel kindlaks teha ühenduvuse kättesaadavuse eri piirkondades piisavalt üksikasjalikult, et sellest oleks kasu operaatori või teenusepakkuja valimisel.

12. Riigi reguleeriv asutus analüüsib käesoleva artikli kohaselt geograafilise ülevaate raames kogutud teabe tulemusi ja otsustab, kas on vaja teha turuanalüüs artiklite 72 ja 73 tähenduses. Riigi reguleeriv asutus teeb sellise analüüsi tulemused aruande vormis üldsusele kättesaadavaks.

13. Kiudoptilistele võrkudele ülemineku perioodil sisaldab käesoleva artikli lõikes 12 osutatud aruanne geograafiliste ülevaadetega seotud teabe analüüsi ning analüüsi artikli 181 kohaselt või muudest kättesaadavatest allikatest kogutud teabe kohta, mis on seotud vaskpaarvõrkudel ja kiudoptilistel võrkudel põhinevate teenuste hindade ja kvaliteediga. Aruannet kasutatakse artikli 57 kohaste jätkusuutlikkuse tingimuste hindamiseks. Esimene aruanne avaldatakse hiljemalt [*12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva*].

Artikkel 184

Konsulteerimis- ja läbipaistvusmehhanism

1. Kui riikide reguleerivad asutused või muud pädevad asutused kavatsevad võtta käesoleva määruse kohaseid meetmeid või kehtestada artikli 16 lõigete 1 ja 2 kohaseid piiranguid, millel on märkimisväärne mõju asjaomasele turule, annavad nad huvitatud isikutele võimaluse esitada meetme eelnõu kohta märkusi mõistliku aja jooksul, võttes arvesse küsimuse keerukust, ja igal juhul vähemalt 30 päeva jooksul, välja arvatud artiklites 86, 188 või 189 käsitletud juhtudel.

2. Käesoleva määruse artikli 31 kohaldamiseks teavitavad pädevad asutused komisjoni, raadiospektripoliitika ametit, BERECit ja teiste liikmesriikide pädevaid asutusi mis tahes meetme eelnõust (avaldamise ajal), mille puhul kohaldatakse käesoleva määruse artikli 30 lõike 4 alusel võrdlevat või konkurentsipõhist valikumenetlust ning mis on seotud ühtlustatud raadiospektri kasutamisega, et võimaldada selle kasutamist traadita lairibavõrkude ja -teenuste pakkumiseks.

3. Riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused avaldavad oma riiklikud konsultatsioonimenetlused ühtse teabepunkti kaudu, mis võimaldab juurdepääsu kõigile käimasolevatele konsultatsioonidele.

4. Riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused teevad konsulteerimismenetluse tulemused üldsusele kättesaadavaks, välja arvatud konfidentsiaalse teabe puhul kooskõlas ärisaladust käsitlevate liidu ja riigisiseste õigusnormidega.

Artikkel 185

Konsulteerimine huvitatud isikutega

1. Pädevad asutused, kes koordineerivad asjakohasel juhul oma tegevust riikide reguleerivate asutustega, võtavad arvesse lõppkasutajate, eelkõige puuetega tarbijate ja lõppkasutajate, tootjate ning elektroonilise side võrke või teenuseid pakkuvate ettevõtjate seisukohti küsimustes, mis puudutavad kõiki üldkasutatavate elektroonilise side teenustega seotud lõppkasutajate ja tarbijate õigusi, sealhulgas samaväärset juurdepääsu

ja valikut puuetega lõppkasutajate jaoks, eelkõige juhul, kui neil on märkimisväärne mõju turule.

2. Pädevad asutused loovad – asjakohasel juhul koostöös riikide reguleerivate asutustega – puuetega lõppkasutajatele kättesaadava konsultatsioonimehhanismi ning tagavad, et otsustes, mis käsitlevad lõppkasutajate ja tarbijate õigusi seoses üldkasutatavate elektroonilise side teenustega, võetakse nõuetekohaselt arvesse tarbijate huve elektroonilise side sektoris.

3. Huvitatud isikud võivad pädevate asutuste juhendamisel, kes teevad asjakohasel juhul koostööd riikide reguleerivate asutustega, töötada välja mehhanismid, mis hõlmavad tarbijaid, kasutajarühmi ja teenusepakkujaid ja mis aitaksid tõsta teenuste pakkumise üldist kvaliteeti muu hulgas tegevusjuhendite ja tööstandardite väljatöötamise ja jälgimise kaudu.

4. Ilma et see piiraks liidu õigusega kooskõlas olevaid riigisiseseid norme, millega edendatakse selliseid kultuuri- ja meediapoliitika eesmärke nagu kultuuriline, keeleline ja meedia mitmekesisus, võivad pädevad asutused edendada asjakohasel juhul koostöös riikide reguleerivate asutustega koostööd elektroonilise side võrke või teenuseid pakkuvate ettevõtjate ning elektroonilise side võrkude ja teenuste puhul õiguspärase sisu edendamisest huvitatud sektorite vahel. Kõnealune koostöö võib hõlmata ka artikli 105 kohaselt esitatava üldist huvi pakkuva teabe koordineerimist.

8.2. II JAOTIS. ÜHTLUSTAMISKORD

Artikkel 186

Ühtlustamiskord

1. Kui komisjon leiab, et käesolevas määruses sätestatud reguleerimisülesannete erinev täitmine riikide reguleerivate asutuste või muude pädevate asutuste poolt võib takistada siseturu toimimist, võib komisjon BERECi või asjakohasel juhul raadiospektripoliitika ameti arvamust arvestades võtta rakendusaktidega vastu soovitusi või, kui käesoleva artikli lõikest 3 ei tulene teisiti, otsuseid, et tagada käesoleva määruse ühtlustatud kohaldamine ja aidata kaasa artiklis 3 sätestatud üldeesmärkide saavutamisele.

2. Riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused võtavad lõikes 1 osutatud soovitusi oma ülesannete täitmisel arvesse. Kui riigi reguleeriv asutus või muu pädev asutus otsustab soovitust mitte järgida, teatab ta sellest komisjonile ja põhjendab oma seisukohta.

3. Lõike 1 kohaselt vastu võetavad otsused võivad hõlmata üksnes ühtlustatud või kooskõlastatud lähenemisviisi kindlaksmääramist järgmiste küsimuste lahendamise eesmärgil:

   (a) riikide reguleerivate asutuste üldiste regulatiivsete lähenemisviiside ebajärjekindel rakendamine elektroonilise side turgude reguleerimisel artiklite 72 ja 73 kohaldamisel, kui see tekitab tõkkeid siseturul; sellistes otsustes ei viidata riikide reguleerivate asutuste poolt artikli 85 kohaselt esitatud konkreetsetele teadetele; sellisel juhul esitab komisjon otsuse eelnõu ainult

      (i) vähemalt kaks aastat pärast komisjoni samateemalise soovituse vastuvõtmist;

(ii) võttes arvesse BERECi arvamust sellise otsuse vastuvõtmise kohta, mille BEREC esitab kolme kuu jooksul alates komisjoni taotlusest;

(b) numeratsioon, sealhulgas numeratsiooniväljad, numbri ja tunnuste liikuvus, numbrite ja aadresside transleerimise süsteemid ning juurdepääs hädaabiteenistustele hädaolukorra side kaudu.

4. Käesoleva artikli lõikes 1 osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega.

5. BEREC võib omal algatusel komisjonile soovitada, kas meede tuleks lõike 1 kohaselt vastu võtta või mitte.

6. Kui komisjon ei ole ühe aasta jooksul alates BERECi arvamuse vastuvõtmise kuupäevast vastu võtnud soovitust või otsust, milles ta osutab sellele, et riikide reguleerivad või muud pädevad asutused täidavad käesolevas määruses sätestatud reguleerimisülesandeid erinevalt ning et see võib takistada siseturu toimimist, teavitab ta Euroopa Parlamenti ja nõukogu selle põhjustest ja avalikustab need.

Kui komisjon on kooskõlas käesoleva artikli lõikega 1 võtnud vastu soovituse, kuid siseturu toimimist takistav ülesannete ebajärjekindel täitmine jätkub kahe aasta jooksul pärast soovituse vastuvõtmist, võtab komisjon, kui käesoleva artikli lõikest 3 ei tulene teisiti, artikli 199 lõikes 4 osutatud menetluse kohaselt rakendusaktiga vastu otsuse, milles käsitletakse käesoleva artikli lõikes 3 osutatud küsimusi.

Kui komisjon ei ole ühe aasta jooksul pärast teise lõigu kohaselt vastu võetud soovitust otsust vastu võtnud, teavitab ta Euroopa Parlamenti ja nõukogu selle põhjustest ning avalikustab need põhjused.

Artikkel 187

Standardimine

1. Komisjon koostab ja avaldab *Euroopa Liidu Teatajas* mittekohustuslike standardite ja tehniliste spetsifikatsioonide loetelu, mille alusel soodustatakse elektroonilise side võrkude ja teenuste ning nendega seotud vahendite ja teenuste ühtlustatud pakkumist. Vajaduse korral võib komisjon pärast direktiivi (EL) 2015/1535 kohaselt loodud komiteega konsulteerimist taotleda määruse (EL) nr 1025/2012[93] artikli 10 kohaselt ühelt või mitmelt Euroopa standardiorganisatsioonilt standardite koostamist.

2. Liikmesriigid toetavad lõikes 1 nimetatud standardite või tehniliste spetsifikatsioonide kasutamist teenuste, tehniliste liideste ja võrgufunktsioonide pakkumisel ulatuses, mis on hädavajalik selleks, et tagada teenuste koostalitlusvõime, läbivühendatavus, hõlpsam teenusepakkuja vahetamine ja numbri ja tunnuste liikuvus ning suurendada kasutajate valikuvabadust.

3. Kuni standardeid või tehnilisi spetsifikatsioone ei ole lõike 1 kohaselt avaldatud, soodustavad liikmesriigid Euroopa standardiorganisatsioonide vastuvõetud standardite

---

93 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta määrus (EL) nr 1025/2012, mis käsitleb Euroopa standardimist ning millega muudetakse nõukogu direktiive 89/686/EMÜ ja 93/15/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 94/9/EÜ, 94/25/EÜ, 95/16/EÜ, 97/23/EÜ, 98/34/EÜ, 2004/22/EÜ, 2007/23/EÜ, 2009/23/EÜ ja 2009/105/EÜ ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu otsus 87/95/EMÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsus nr 1673/2006/EÜ (ELT L 316, 14.11.2012, lk 12, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2012/1025/oj).

või tehniliste spetsifikatsioonide rakendamist. Selliste standardite ja spetsifikatsioonide puudumise korral soodustavad liikmesriigid ITU, Euroopa Postside- ja Telekommunikatsiooniadministratsioonide Konverentsi (CEPT), Rahvusvahelise Standardiorganisatsiooni (ISO) ja Rahvusvahelise Elektrotehnikakomisjoni (IEC) vastuvõetud rahvusvaheliste standardite või soovituste rakendamist.

4. Kui on olemas rahvusvahelised standardid, soovitavad liikmesriigid Euroopa standardiorganisatsioonidel neid või nende asjakohaseid osi kasutada koostatavate standardite alusena, välja arvatud juhul, kui selliste rahvusvaheliste standardite või nende asjakohaste osade kasutamine ei oleks tulemuslik. Kui see on teostatav, ei tohi lõikes 1 või käesolevas lõikes osutatud standardid või tehnilised spetsifikatsioonid takistada juurdepääsu, mida käesoleva määruse alusel võidakse nõuda.

5. Kui lõikes 1 osutatud standardeid ja spetsifikatsioone ei ole piisavalt rakendatud ning seetõttu ei saa ühes või enamas liikmesriigis tagada teenuste koostalitlusvõimet, võib selliste standardite ja spetsifikatsioonide rakendamise muuta kohustuslikuks lõikes 6 nimetatud korra kohaselt, kui see on hädavajalik sellise koostalitlusvõime tagamiseks ja kasutajate valikuvabaduse suurendamiseks.

6. Kui komisjon kavatseb teatavate standardite või tehniliste spetsifikatsioonide rakendamise kohustuslikuks muuta, avaldab ta sellekohase teatise *Euroopa Liidu Teatajas* ja palub kõigil asjaomastel isikutel esitada oma avaliku arvamuse. Komisjon teeb rakendusaktidega asjaomaste standardite või tehniliste spetsifikatsioonide rakendamise kohustuslikuks, viidates neile kui kohustuslikele standarditele või kohustuslikele tehnilistele spetsifikatsioonidele *Euroopa Liidu Teatajas* avaldatud standardite või tehniliste spetsifikatsioonide loetelus.

7. Kui komisjon leiab, et lõikes 1 osutatud standardid või tehnilised spetsifikatsioonid ei aita enam kaasa ühtlustatud elektroonilise side teenuste pakkumisele, ei vasta enam tarbijate vajadustele või pidurdavad tehnoloogia arengut, eemaldab komisjon need lõikes 1 osutatud standardite või tehniliste spetsifikatsioonide loetelust.

8. Kui komisjon leiab, et lõikes 6 osutatud standardid või spetsifikatsioonid ei aita enam kaasa ühtlustatud elektroonilise side teenuste pakkumisele, ei vasta enam tarbijate vajadustele või pidurdavad tehnoloogia arengut, võib ta need standardid või spetsifikatsioonid rakendusaktidega lõikes 1 osutatud standardite või spetsifikatsioonide loetelust välja jätta.

9. Käesoleva artikli lõigetes 6 ja 8 osutatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 199 lõikes 4 osutatud menetlusega.

10. Käesoleva artikli sätteid ei kohaldata selliste oluliste nõuete, liideste spetsifikatsioonide ega harmoneeritud standardite suhtes, mille suhtes kohaldatakse direktiivi 2014/53/EL.

8.3. III JAOTIS. VAIDLUSTE LAHENDAMINE

Artikkel 188

Vaidluste kohtuväline lahendamine

1. Riigi reguleeriv asutus või muu pädev asutus, kes vastutab käesoleva määruse artiklite 95, 96, 97, 98 ja 100 kohaldamise eest, või vähemalt üks sõltumatu asutus, kellel on tõendatud erialateadmised selles valdkonnas, kantakse direktiivi 2013/11/EL artikli 20 lõike 2 kohaselt vaidluste kohtuvälise lahendamise üksuste nimekirja, et lahendada teenusepakkujate ja tarbijate ning asjakohasel juhul ja asjaomase asutuse

volituste piires mikro- ja väikeettevõtjate vahelisi vaidlusi, mis tulenevad käesolevast määrusest ja on seotud lepingute täitmisega.

2. Ilma et see piiraks direktiivi 2013/11/EL kohaldamist, koordineerivad lõikes 1 osutatud pädevad asutused juhul, kui sellised vaidlused hõlmavad eri liikmesriikides asuvaid pooli, oma jõupingutusi vaidluse lahendamiseks.

3. Internetiühenduse teenuste pakkujad kehtestavad läbipaistvad, lihtsad ja tõhusad menetlused, et käsitleda lõppkasutajate kaebusi, mis on seotud artiklis 93 sätestatud õiguste ja kohustustega, ning tarbijate, mikroettevõtjate ja mittetulundusühenduste kaebusi, mis on seotud III lisa 5. jaos sätestatud õigustega.

Artikkel 189

Ettevõtjatevaheliste vaidlusküsimuste lahendamine

1. Kui liikmesriigi üldkasutatavate elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujate vahel või selliste ettevõtjate ja liikmesriigi muude ettevõtjate vahel, kes saavad kasu juurdepääsu või omavahelise ühendamise kohustustest, või liikmesriigi elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujate ja seotud vahendite pakkujate vahel tekib vaidlus seoses käesolevast määrusest tulenevate kehtivate kohustustega, teeb asjaomase riigi reguleeriv asutus ühe poole taotlusel siduva otsuse vaidluse lahendamiseks nii kiiresti kui võimalik selgete ja tõhusate menetluste alusel ning igal juhul nelja kuu jooksul, välja arvatud erandlikel asjaoludel. Kõik pooled teevad riigi reguleeriva asutusega täielikku koostööd.

2. Vaidlusküsimuste lahendamisel juhindub riigi reguleeriv asutus artiklis 3 sätestatud üldeesmärkide saavutamisest. Kõik kohustused, mille riigi reguleeriv asutus vaidluse lahendamisel ettevõtjale kehtestab, peavad olema käesoleva määrusega kooskõlas.

3. Riigi reguleeriva asutuse otsus tehakse avalikult teatavaks, võttes arvesse ärisaladuse hoidmise nõuet. Riigi reguleeriv asutus esitab asjaomastele pooltele kõik otsuse põhjendused.

4. Lõigetes 1, 2 ja 3 sätestatud kord ei takista kumbagi poolt kohtule hagi esitamast.

Artikkel 190

Piiriüleste vaidlusküsimuste lahendamine

1. Kui eri liikmesriikide ettevõtjate vahel tekib käesoleva määruse alusel vaidlus, kohaldatakse käesoleva artikli lõikeid 2, 3 ja 4. Neid sätteid ei kohaldata artiklis 14 käsitletud raadiospektri koordineerimisega seotud vaidluste suhtes.

2. Vaidluspool võib pöörduda vaidlusküsimusega riigi reguleeriva asutuse või asjaomaste asutuste poole. Kui vaidlus mõjutab liikmesriikidevahelist kaubandust, teatab/teatavad riigi pädev(ad) reguleeriv(ad) asutused vaidlusest BERECile, et lahendada vaidlus järjepidevalt artiklis 3 sätestatud eesmärkide kohaselt.

3. Kui selline teade on esitatud, avaldab BEREC arvamuse, milles palutakse riigi reguleerival asutusel või asjaomastel asutustel võtta konkreetseid meetmeid vaidluse lahendamiseks või hoiduda meetmete võtmisest, nii kiiresti kui võimalik ja igal juhul nelja kuu jooksul, kui tegemist ei ole erandlike asjaoludega.

4. Asjaomane riigi reguleeriv asutus või asjaomased asutused ootavad enne vaidluse lahendamiseks meetmete võtmist ära BERECi arvamuse. Erandlike asjaolude korral, kui tuleb kiiresti tegutseda, et kaitsta konkurentsi ja lõppkasutajate huve, võib ükskõik

milline riigi pädev reguleeriv asutus poolte taotlusel või omal algatusel võtta ajutisi meetmeid.

5. Kõik kohustused, mille riigi reguleeriv asutus vaidluse lahendamise raames ettevõtjale kehtestab, peavad olema käesoleva määrusega kooskõlas, võtma arvesse BERECi arvamust ning need tuleb vastu võtta ühe kuu jooksul pärast sellise arvamuse esitamist.

6. Lõikes 2 sätestatud kord ei takista kumbagi poolt kohtule hagi esitamast.

8.4. IV JAOTIS. ÖKOSÜSTEEMI KOOSTÖÖ

Artikkel 191

Suunised ökosüsteemi koostöö hõlbustamiseks

1. BEREC avaldab hiljemalt [*12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva*] pärast sidusrühmadega konsulteerimist ja tihedas koostöös komisjoniga suunised, et aidata elektroonilise side võrkude pakkujatel ja teistel elektroonilise side sektoris või sellega tihedalt seotud sektorites tegutsevatel ettevõtjatel kohaldada tööstusharu tavasid ning hõlbustada koostööd tehnilistes ja kaubandusasjades, mis on seotud elektroonilise side teenuste või infoühiskonna teenuste osutamisega tõhusal, majanduslikult jätkusuutlikul ja usaldusväärsel viisil ning uuenduslike toodete ja teenuste pakkumisega lõppkasutajate huvides. Kõnealused suunised hõlmavad küsimusi, mis ei kuulu käesoleva määruse kohaste kohustuste kohaldamisalasse ja mis mõjutavad elektroonilise side teenuste või infoühiskonna teenuste osutamist.

2. BEREC edendab digivõrkude ameti toetusel tõhusat koostööd elektroonilise side võrkude pakkujate ning elektroonilise side sektoris või sellega tihedalt seotud sektorites tegutsevate ettevõtjate vahel, tagades, et selline koostöö on kooskõlas lõikes 1 osutatud suunistega. BEREC hõlbustab kõnealuste suuniste sidusat kohaldamist, toetab ühiste tehniliste ja kaubandustavade väljatöötamist ning jälgib nende mõju elektroonilise side teenuste ja infoühiskonna teenuste pakkumisele tõhusal, majanduslikult jätkusuutlikul ja usaldusväärsel viisil.

Artikkel 192

Vabatahtliku lepituse menetlus

1. Elektroonilise side võrkude pakkujate või muude elektroonilise side sektoris või sellega tihedalt seotud sektorites tegutsevate ettevõtjate taotlusel korraldavad riikide reguleerivad asutused kahe elektroonilise side võrkude pakkuja või sellise pakkuja ja teise elektroonilise side või sellega tihedalt seotud sektorites tegutseva ettevõtja vahelise tehnilise ja kaubandusliku korra teemalise lepituskohtumise, mille suhtes kohaldatakse artikli 191 lõikes 1 osutatud suuniseid. Lepituskohtumise kutsub kokku lepitustaotluse esitanud poole riigi reguleeriv asutus, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

2. Riigi reguleeriv asutus teavitab ühe nädala jooksul pärast vabatahtliku lepituse taotluse esitamist BERECit juhtumi asjaoludest. BEREC esitab kahe kuu jooksul pärast taotluse saamist arvamuse juhtumi asjaolude ja tulemusliku koostöö võimaluste kohta kooskõlas artiklis 191 osutatud suunistega.

3. Käesoleva artikli lõikes 1 nimetatud riigi reguleeriv asutus kutsub koostöös BERECiga poolte kohtumise kokku hiljemalt kolm kuud pärast vabatahtliku lepituse menetluse taotluse esitamist. Hiljemalt üks kuu pärast kohtumist esitab riigi reguleeriv asutus BERECi arvamust arvesse võttes kohtumise kohta kirjaliku ülevaate, mis sisaldab järgmist teavet:

(a) asjaomaste poolte seisukohad;

(b) võimalikud edasised sammud;

(c) kokkuleppe elemendid, kui see on asjakohane ja kui mõlemad pooled olid kohtumisel kohal;

(d) riigi reguleeriva asutuse pakutud võimalused tulemuslikuks koostööks, kui mõlemad pooled olid kohtumisel kohal ja kokkuleppele ei jõutud.

Artikkel 193

Aruanded ökosüsteemi koostöö toimimise kohta ja selle läbivaatamine

BEREC avaldab hiljemalt [*24 kuud pärast käesoleva määruse kohaldamise alguskuupäeva ja seejärel iga kahe aasta järel*] aruande artikli 191 lõikes 1 osutatud suuniste kohaldamise mõju kohta ökosüsteemi tõhusale koostööle ning vabatahtliku lepituse menetluse toimimisele vastavalt artiklile 192.

Hiljemalt [*36 kuud pärast käesoleva määruse kohaldamise alguskuupäeva*] vaatab komisjon ökosüsteemi koostöö toimimise läbi, võttes arvesse lõike 1 kohast BERECi aruannet.

8.5. V JAOTIS. TINGIMUSTE TÄITMINE JA KAEBEÕIGUS

Artikkel 194

Üldloa ja individuaalsete lubade alusel antud õiguste ja kohustuste muutmine seoses ressursinappusega

1. Raadiospektri või numeratsiooniressursside kasutamise üldlubade ja kasutusõigustega või seadmete paigaldamise õigustega seotud õigusi, tingimusi ja korda võib muuta üksnes objektiivselt põhjendatud juhtudel ja proportsionaalselt, võttes vajaduse korral arvesse üleantavate raadiospektri või numeratsiooniressursside kasutusõiguste suhtes kohaldatavaid eritingimusi.

2. Välja arvatud juhul, kui kavandatavad muudatused on väikesed ja nendes on õiguste või üldloa omanikuga kokku lepitud, teatatakse selliste muudatuste tegemise kavatsusest piisavalt aegsasti. Õiguste omajatele, üldloa omanikele ja muudele huvitatud isikutele, sealhulgas kasutajatele ja tarbijatele antakse piisavalt aega, et nad saaksid väljendada oma seisukohti kavandatud muudatuste kohta. Nimetatud tähtaeg peab olema vähemalt neli nädalat, kui tegemist ei ole erandlike asjaoludega. Riikide pädevad asutused avaldavad muudatused koos põhjendustega.

Artikkel 195

Õiguste piiramine või tühistamine

1. Ilma et see piiraks artikli 196 lõigete 10 ja 11 kohaldamist, ei piira ega tühista pädevad asutused kindlaks ajavahemikuks antud raadiospektri või numeratsiooniressursside kasutusõigusi enne nende õiguste kehtivusaja lõppu, välja arvatud juhul, kui see on põhjendatud käesoleva artikli lõike 2 kohaselt ning asjakohasel juhul kooskõlas artiklitega 20, 21 või 50 ja õiguste tühistamise hüvitamist käsitlevate asjaomaste riigisiseste sätetega.

2. Pädevad asutused võivad piirata raadiospektri kasutusõigusi (välja arvatud määramata ajaks antud õigused) või need tühistada, kui see on vajalik raadiospektri tõhusa ja tulemusliku kasutamise või otsuse nr 676/2002/EÜ artikli 4 alusel vastu võetud tehniliste

ühtlustamismeetmete rakendamise tagamiseks. Iga selline otsus põhineb riigisisese õiguse alusel eelnevalt kehtestatud ja selgelt määratletud korral, mis on kooskõlas proportsionaalsuse ja mittediskrimineerimise põhimõtetega. Kui kasutusõigused on antud kindlaks ajavahemikuks, on õiguste omajatel õigus saada asjakohast hüvitist raadiospektri ülemineku või ümberjaotamisega seotud otseste kulude eest kooskõlas riigisisese õigusega, välja arvatud juhul, kui õiguste andmise ajal on sätestatud teisiti.

3. Kui artikli 16 lõike 1 või 2 kohaldamise tulemusena muudetakse raadiospektri kasutamist, ei õigusta see iseenesest raadiospektri kasutusõiguse tühistamist.

4. Kui kavatsetakse piirata üldloa kohaseid õigusi või raadiospektri või numeratsiooniressursside individuaalseid kasutusõigusi või need tühistada ilma õiguste omaja nõusolekuta, tuleb konsulteerida huvitatud isikutega vastavalt artiklile 185.

Artikkel 196

Üldloa tingimuste, raadiospektri ja numeratsiooniressursside kasutusõigustega seotud kohustuste ja tingimuste ning erikohustuste täitmine ja mittetäitmise korral võetavad meetmed

1. Riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused jälgivad ja kontrollivad artikli 9 lõikes 4 osutatud üldloatingimuste, raadiospektri kasutusõigusi käsitlevate artiklites 20, 21, 22, 24, 25, 26, 27, 29, 33 ja 34 osutatud kohustuste ja tingimuste, numeratsiooniressursside kasutusõigusi käsitlevate artiklites 46, 49 ja 50 osutatud kohustuste ja tingimuste ning V osas osutatud erikohustuste täitmist.

2. Riikide reguleerivatel asutustel ja muudel pädevatel asutustel on õigus nõuda, et ettevõtjad, kes tegutsevad üldloa alusel või kellel on raadiospektri või numeratsiooniressursside kasutusõigused, esitaksid kooskõlas artikliga 181 kogu teabe, mis on vajalik üldloa tingimuste või raadiospektri ja numeratsiooniressursside kasutusõigustega seotud kohustuste ja tingimuste või V osas osutatud erikohustuste täitmise kontrollimiseks.

3. Kui pädev asutus leiab, et ettevõtja ei täida üht või mitut üldloa tingimust või raadiospektri või numeratsiooniressursside kasutusõigustega seotud kohustust ja tingimust või V osas osutatud erikohustusi, teatab ta sellest ettevõtjale ja annab ettevõtjale võimaluse esitada mõistliku aja jooksul oma seisukohad.

4. Pädeval asutusel on õigus nõuda, et lõikes 3 osutatud rikkumine lõpetataks viivitamata või mõistliku aja jooksul, ning ta võtab täitmise tagamiseks asjakohased ja proportsionaalsed meetmed.

   Sellega seoses on pädevatel asutustel õigus

   (a) kehtestada vajaduse korral hoiatavad rahalised karistused, mis võivad hõlmata tagasiulatuva mõjuga sunniraha;

   (b) anda korraldus lõpetada või edasi lükata sellise teenuse või teenuste paketi pakkumine, mis võib tõsiselt kahjustada konkurentsi, kuni vastavalt artikli 73 kohasele turuanalüüsile kehtestatud juurdepääsukohustused on täidetud.

   Pädevad asutused teatavad asjaomasele ettevõtjale viivitamata meetmetest ja nende põhjustest ning määravad mõistliku tähtaja, mille jooksul ettevõtja peab meetmed täitma.

5. Liikmesriigid kehtestavad karistusnormid – sealhulgas vajaduse korral trahvid ja eelnevalt kindlaksmääratud muud kui kriminaalõiguslikud karistused või sunniraha –, mida kohaldatakse käesoleva määruse sätete või komisjoni, riigi reguleeriva asutuse või

muu pädeva asutuse poolt käesoleva määruse alusel vastu võetud siduva otsuse rikkumise korral, ning võtavad kõik vajalikud meetmed, et tagada kõnealuste normide rakendamine. Kehtestatud karistused peavad olema mõjusad, proportsionaalsed ja hoiatavad.

6. Olenemata käesoleva artikli lõigetest 3 ja 4 annavad liikmesriigid pädevale asutusele õiguse määrata vajaduse korral ettevõtjatele rahatrahve, kui pädeva asutuse määratud mõistliku aja jooksul ei ole esitatud teavet kooskõlas artikli 181 lõike 3 esimese lõigu punkti a või b alusel kehtestatud kohustuste ja läbipaistvuskohustustega.

7. Liikmesriigid näevad artikli 183 lõikes 8 osutatud menetluse raames ette karistused üksnes juhul, kui ettevõtja või avaliku sektori asutus on teadlikult või raske hooletuse tõttu esitanud eksitavat, vigast või mittetäielikku teavet.

8. Kui ettevõtja või avaliku sektori asutus on artikli 183 lõike 8 kohase menetluse raames teadlikult või raske hooletuse tõttu esitanud eksitavat, vigast või mittetäielikku teavet, võetakse määratavate trahvide või sunniraha suuruse kindlaksmääramisel muu hulgas arvesse seda, kas ettevõtja või avaliku sektori asutuse tegevus on avaldanud konkurentsile negatiivset mõju, ning eelkõige seda, kas ettevõtja või avaliku sektori asutus on vastupidiselt algselt esitatud teabele või selle ajakohastatud versioonile võrgu kasutusele võtnud, seda laiendanud või uuendanud või ei ole võrku kasutusele võtnud ega ole sellist plaanimuutust objektiivselt põhjendanud.

9. Üldloa tingimuste või raadiospektri ja numeratsiooniressursside kasutusõigustega seotud kohustuste ja tingimuste või V osas osutatud erikohustuste olulise või korduva rikkumise korral, kui käesoleva artikli lõigete 3 ja 4 kohased täitmise tagamiseks võetud meetmed ei ole andnud tulemusi, annavad liikmesriigid pädevatele asutustele õiguse takistada ettevõtjal elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumist või peatada või tühistada kõnealused kasutusõigused. Sellised karistused võib määrata kogu rikkumise aja eest, isegi kui rikkumine on hiljem lõpetatud.

10. Küberturvalisuse määruse (millega asendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2019/881) kohaselt määratud pädeva asutuse taotluse korral võib selle riigi reguleeriv asutus, kus võrke ja teenuseid pakutakse, tühistada õiguse pakkuda võrke ja teenuseid üldloa või raadiospektri individuaalse kasutusõiguse alusel vastavalt artikli 9 lõike 4 punktile d ja artiklile 20, kui pakkuja ei täida küberturvalisuse määruse IKT tarneahela turvanõudeid ja kui küberturvalisuse määruse kohased mittevastavuse parandusmeetmed on ammendatud.

11. Olenemata käesoleva artikli lõigetest 3, 4 ja 9 ning ilma et see piiraks artikli 39 (mis käsitleb liidu luba satelliitside raadiospektri kasutamiseks) kohaldamist, võib pädev asutus võtta kiireloomulisi ajutisi meetmeid olukorra parandamiseks enne lõpliku otsuse tegemist, kui tal on tõendeid üldloa tingimuste, raadiospektri ja numeratsiooniressursside kasutusõigustega seotud kohustuste ja tingimuste või V osas osutatud erikohustuste sellise rikkumise kohta, mis kujutab endast vahetut ja tõsist ohtu avalikule korrale, avalikule julgeolekule või rahvatervisele või võib tekitada tõsiseid majandus- või tegevusprobleeme muudele elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujatele või kasutajatele või muudele raadiospektri kasutajatele. Pädev asutus annab asjaomasele ettevõtjale võimaluse esitada oma seisukohad ja teha ettepanekuid parandusmeetmete kohta. Vajaduse korral võib pädev asutus kiita heaks ajutised meetmed kestusega kuni kolm kuud, ent kui täitemenetlusi ei ole veel lõpule viidud, võib kestust pikendada maksimaalselt veel kolme kuu võrra.

Artikkel 197

Kaebeõigus

1. Igal elektroonilise side võrke või teenuseid või nendega seotud vahendeid pakkuval kasutajal või ettevõtjal, keda pädeva asutuse otsus mõjutab, on õigus esitada selle otsuse peale kaebus edasikaebusi käsitlevale organile, mis on sõltumatu asjaomastest pooltest ja mis tahes välisest sekkumisest või poliitilisest survest, mis võib ohustada tema menetletavate küsimuste sõltumatut hindamist. Kõnealusel organil, milleks võib olla kohus, peavad olema asjakohased teadmised, mis võimaldavad tal oma ülesandeid tulemuslikult täita.
2. Kuni kaebuse lahendamiseni kehtib pädeva asutuse otsus, kui vastavalt liikmesriigi õigusele ei kohaldata ajutisi meetmeid.
3. Kui käesoleva artikli lõikes 1 nimetatud kaebusi käsitlev organ ei ole oma olemuselt õigustmõistev, peab ta alati esitama kirjaliku põhjenduse oma otsuse kohta. Lisaks saab sellisel juhul tema otsuse kaevata edasi kohtusse ELi toimimise lepingu artikli 267 tähenduses.
4. Liikmesriigid tagavad edasikaebamise mehhanismi tulemusliku toimimise.

8.6. VI JAOTIS. LÕPPSÄTTED

Artikkel 198

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.
2. Artikli 22 lõikes 3, artikli 39 lõike 4 punktis f, artikli 82 lõikes 1, artikli 103 lõikes 5, artikli 106 lõikes 8 ja artiklis 114 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile viieks aastaks alates [*käesoleva määruse jõustumise kuupäev*]. Komisjon esitab delegeeritud volituste kohta aruande hiljemalt üheksa kuud enne viieaastase tähtaja möödumist. Volituste delegeerimist pikendatakse automaatselt samaks ajavahemikuks, välja arvatud juhul, kui Euroopa Parlament või nõukogu esitab selle suhtes vastuväite hiljemalt kolm kuud enne iga ajavahemiku lõppemist.
3. Euroopa Parlament ja nõukogu võivad artikli 22 lõikes 3, artikli 82 lõikes 1, artikli 103 lõikes 5, artikli 106 lõikes 8 ja artiklis 114 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse kõnealuses otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.
4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.
5. Niipea kui komisjon delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle samal ajal teatavaks Euroopa Parlamendile ja nõukogule.
6. Artikli 22 lõike 3, artikli 82 lõike 1, artikli 103 lõike 5, artikli 106 lõike 8 ja artikli 114 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui Euroopa Parlament ega nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist Euroopa Parlamendile ja nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui Euroopa Parlament ja nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et nad ei esita

vastuväidet. Euroopa Parlamendi või nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

Artikkel 199

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab direktiiviga (EL) 2018/1972 loodud sidekomitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
2. Käesoleva määruse artikli 14 lõikes 8, artikli 17 lõikes 3 ja artikli 45 lõikes 3 osutatud rakendusaktide puhul abistab komisjoni otsuse nr 676/2002/EÜ artikli 3 lõikega 1 loodud raadiospektrikomitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.
3. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 4.
4. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

Artikkel 200

Teabevahetus

1. Komisjon esitab sidekomiteele kogu asjakohase teabe võrguoperaatorite, teenusepakkujate, kasutajate, tarbijate, tootjate ja ametiühingute ning kolmandate riikide ja rahvusvaheliste organisatsioonide esindajatega peetavate korrapäraste konsultatsioonide tulemuste kohta.
2. Võttes arvesse liidu elektroonilise side poliitikat, edendab sidekomitee liikmesriikide omavahelist ning liikmesriikide ja komisjoni vahelist teabevahetust elektroonilise side võrke ja teenuseid käsitlevate regulatiivmeetmete olukorra ja arengu kohta.

Artikkel 201

Teabe avaldamine

1. Liikmesriigid tagavad, et ajakohastatud teave käesoleva määruse rakendamise kohta tehakse üldsusele kättesaadavaks viisil, mis tagab kõigile huvitatud isikutele hõlpsa juurdepääsu sellele teabele. Iga liikmesriik avaldab oma riigi ametlikus väljaandes teatise selle kohta, kus ja kuidas selline teave avaldatakse. Esimene selline teatis avaldatakse enne [*24 kuud* pärast *käesoleva määruse jõustumise kuupäeva*] ja seejärel avaldatakse teatis siis, kui selles sisalduv teave muutub.
2. Liikmesriigid esitavad komisjonile kõikide selliste teatiste koopiad nende avaldamise ajal. Komisjon edastab teabe vajaduse korral sidekomiteele.
3. Liikmesriigid tagavad, et kogu asjakohane teave üldlubade, kasutusõiguste ja seadmete paigaldamise õigustega seotud õiguste, tingimuste, korra, haldus- ja muude tasude ning otsuste kohta avaldatakse ja seda ajakohastatakse asjakohasel viisil, et kõigil huvitatud isikutel oleks kõnealusele teabele lihtne juurdepääs.
4. Kui lõikes 3 osutatud teavet, eelkõige seadmete paigaldamise õigustega seotud menetlusi ja tingimusi käsitlevat teavet, hoitakse eri valitsustasanditel, teeb pädev asutus kaasnevaid kulusid arvesse võttes kõik mõistlikud jõupingutused, et luua kasutajasõbralik ülevaade kogu sellisest teabest, sealhulgas asjaomastest valitsustasanditest ja vastutavatest asutustest, et hõlbustada seadmete paigaldamise õiguste taotlemist.

5. Liikmesriigid tagavad, et käesoleva määruse alusel ettevõtjatele kehtestatud erikohustused avaldatakse ning et määratakse kindlaks konkreetsed tooted ja teenused ning geograafilised turud. Olenevalt vajadusest kaitsta ärisaladusi tagavad liikmesriigid, et ajakohastatud teave on avalikkusele kättesaadav kujul, mis tagab kõigile huvitatud isikutele hõlpsa juurdepääsu kõnealusele teabele.

6. Liikmesriigid esitavad komisjonile teabe, mille nad lõike 5 kohaselt üldsusele kättesaadavaks teevad. Komisjon teeb selle teabe hõlpsasti juurdepääsetaval kujul kättesaadavaks ja edastab selle vajaduse korral sidekomiteele.

Artikkel 202

Euroopa ettevõtluskukrute kasutamine

Käesoleva määruse kohaldamisel võimaldavad liikmesriigid, riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused, samuti BEREC, raadiospektripoliitika amet, digivõrkude amet ja komisjon Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega [XXX][94] loodud Euroopa ettevõtluskukrute kasutamist ja kasutavad neid.

Artikkel 203

Teatamine ja jälgimine

Riikide reguleerivad asutused teatavad komisjonile käesoleva määruse kohaldamisel märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjate nimed ja neile käesoleva määruse alusel kehtestatud kohustused. Komisjonile teatatakse viivitamata kõigist muudatustest, mis on seotud käesoleva määrusega hõlmatud ettevõtjatega või neile kehtestatud kohustustega.

Artikkel 204

Läbivaatamise kord

1. Hiljemalt [*60 kuud* pärast *käesoleva määruse* jõustumise *kuupäeva*] ja seejärel iga viie aasta tagant vaatab komisjon käesoleva määruse toimimise läbi ning esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande.

2. Kõnealuse läbivaatamise käigus hinnatakse eelkõige artiklite 69 ja 83 mõju turule ning seda, kas käesoleva määruse kohased eelnevad ja muud sekkumisvolitused on piisavad, et võimaldada riikide reguleerivatel asutustel tagada, et konkurents elektroonilise side turgudel lõppkasutajate huvides jätkuvalt areneks.

3. Käesoleva artikli kohaldamisel võib komisjon nõuda liikmesriikidelt teavet, mis esitatakse põhjendamatu viivituseta.

4. BEREC avaldab hiljemalt [*36 kuud* pärast *käesoleva määruse* jõustumise *kuupäeva*] ja seejärel iga kolme aasta tagant aruande üldloa riigisisese rakendamise ja toimimise kohta ning selle mõju kohta siseturu toimimisele.

5. Komisjon võib BERECi aruannet arvesse võttes esitada seadusandliku ettepaneku nende sätete muutmiseks, kui ta peab seda vajalikuks siseturu nõuetekohast toimimist takistavate asjaolude kõrvaldamiseks.

---

94 [Lisada viide määrusele Euroopa ettevõtluskukrute loomise kohta, kui komisjoni ettepanek on vastu võetud].

Artikkel 205

Lepingukokkuvõtte vormi käsitlevad üleminekusätted

Komisjoni rakendusmäärust (EL) 2019/2243[95] kohaldatakse jätkuvalt *mutatis mutandis*, et määrata kindlaks lepingukokkuvõtte vorm, mida internetiühenduse teenuse või üldkasutatavate isikutevahelise side teenuste pakkujad kasutavad käesoleva määruse artikli 95 lõikest 2 tulenevate kohustuste täitmiseks kuni kõnealuses artiklis osutatud rakendusakti kohaldamise kuupäevani.

Artikkel 206

Määruse (EL) 2015/2120 muutmine

Määrust (EL) 2015/2120 muudetakse järgmiselt:

(a) pealkiri asendatakse järgmisega:

„Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2015/2120, 25. november 2015, millega nähakse ette reguleeritud ELi-sisese side jaehindadega seotud meetmed“;

(b) artikli 1 lõiked 1 ja 2 jäetakse välja;

(c) artikli 2 punktid 1 ja 2 jäetakse välja;

(d) artiklid 3, 4, 5 ja 9 jäetakse välja;

(e) artikli 6 esimene lõik jäetakse välja;

(f) artiklit 10 muudetakse järgmiselt:

(a) lõike 2 punktid a, b, c ja d jäetakse välja;

(b) lõiked 3 ja 4 jäetakse välja.

Artikkel 207

Direktiivi 2002/58/EÜ muutmine

Direktiivi 2002/58/EÜ artiklid 7, 8, 10, 11 ja 12 jäetakse välja.

Viiteid direktiivi 2002/58/EÜ artiklile 8 käsitatakse viidetena käesoleva määruse artiklile 109.

Artikkel 208

Otsuse nr 676/2002/EÜ muutmine

Otsuse nr 676/2002/EÜ artiklisse 4 lisatakse järgmine lõige:

„2a. Selleks et töötada välja lõikes 1 osutatud tehnilised rakendusmeetmed, mis võivad mõjutada liidu või selle liikmesriikide julgeolekut või tehnoloogilist suveräänsust, võib komisjon nõuda, et liikmesriigid kehtestaksid CEPTi tegevuses osalemiseks ühised seisukohad.

Komisjon tegutseb artikli 3 lõikes 3 osutatud korras.“

---

[95] Komisjoni 17. detsembri 2019. aasta rakendusmäärus (EL) 2019/2243, millega kehtestatakse lepingukokkuvõtte vorm, mida üldkasutatavate elektroonilise side teenuste pakkujad peavad kasutama vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiivile (EL) 2018/1972 (ELT L 336, 30.12.2019, lk 274, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg_impl/2019/2243/oj).

Artikkel 209

Kehtetuks tunnistamine

Määrus (EL) 2018/1971, direktiiv (EL) 2018/1972 ja otsus nr 243/2012/EL tunnistatakse kehtetuks alates [kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva].

Viiteid määrusele (EL) 2018/1971, direktiivile (EL) 2018/1972 ja otsusele nr 243/2012/EL käsitatakse viidetena käesolevale määrusele.

Artikkel 210

Jõustumine ja kohaldamine

1. Käesolev määrus jõustub [kahekümnendal päeval] pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.
2. Käesolevat määrust kohaldatakse alates [kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva].
3. Erandina lõikest 2:

   (a) artikleid 38, 39 ja 40 kohaldatakse alates [*12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva*].

   Riikide pädevad asutused, kellele on direktiivi (EL) 2018/1972 alusel määratud üldloa andmise pädevus, jätkavad oma ülesannete täitmist hiljemalt kuni [kuus kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva].

   Ettevõtjad, kellel on direktiivi (EL) 2018/1972 kohaselt lubatud pakkuda satelliitsidet, säilitavad oma õigused ning peavad täitma vastavaid tingimusi ja kohustusi kuni [36 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva];

   (b) artikli 115 lõike 1 punkti a kohaldatakse alates [*12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva*].

   Pädevad asutused, kes ei ole riikide reguleerivad asutused ja kellele on direktiivi (EL) 2018/1972 alusel määratud üldloa andmise pädevus, võivad jätkata oma ülesannete täitmist hiljemalt kuni [12 kuud pärast käesoleva määruse jõustumise kuupäeva].

Käesolev määrus on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.

Brüssel,

Euroopa Parlamendi nimel	*Nõukogu nimel*
president	*eesistuja*

FINANTS- JA DIGISELGITUS

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK 3
1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus 3
1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad 3
1.3. Eesmärgid 3
1.3.1. Üldeesmärgid 3
1.3.2. Erieesmärgid 3
1.3.3. Oodatavad tulemused ja mõju 3
1.3.4. Tulemusnäitajad 3
1.4. Ettepanek/algatus käsitleb 4
1.5. Ettepaneku/algatuse põhjendused 4
1.5.1. Lühi- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava 4
1.5.2. ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda eri teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud. .. 4
1.5.3. Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid 4
1.5.4. Kooskõla mitmeaastase finantsraamistikuga ja võimalik koostoime muude asjakohaste vahenditega 5
1.5.5. Erinevate kasutada olevate rahastamisvõimaluste, sealhulgas vahendite ümberpaigutamise võimaluste hinnang 5
1.6. Ettepaneku/algatuse ja selle finantsmõju kestus 6
1.7. Kavandatud eelarve täitmise viis(id) 6
2. HALDUSMEETMED 8
2.1. Järelevalve ja aruandluse reeglid 8
2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem(id) 8
2.2.1. Eelarve täitmise viisi(de), rahastuse rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus 8
2.2.2. Teave kindlakstehtud riskide ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta 8
2.2.3. Kontrollimeetmete hinnanguline kulutõhusus (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse), selle põhjendus ja oodatav veariski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal) 8
2.3. Pettuste ja õigusnormide rikkumise ärahoidmise meetmed 9
3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU 10
3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub 10
3.2. Ettepaneku hinnanguline finantsmõju assigneeringutele 12

3.2.1. Hinnanguline mõju tegevusassigneeringutele – ülevaade 12
3.2.1.1. Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud 12
3.2.1.2. Sihtotstarbelisest välistulust saadavad assigneeringud 17
3.2.2. Hinnanguline tegevusassigneeringutest rahastatav väljund 22
3.2.3. Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele – ülevaade 24
3.2.3.1. Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud 24
3.2.3.2. Sihtotstarbelisest välistulust saadavad assigneeringud 24
3.2.3.3. Assigneeringud kokku 24
3.2.4. Hinnanguline personalivajadus 25
3.2.4.1. Rahastatakse heakskiidetud eelarvest 25
3.2.4.2. Rahastatakse sihtotstarbelisest välistulust 26
3.2.4.3. Personalivajadus kokku 26
3.2.5. Hinnanguline mõju digitehnoloogiaga seotud investeeringutele – ülevaade 28
3.2.6. Kooskõla kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga 28
3.2.7. Kolmandate isikute rahaline osalus 28
3.3. Hinnanguline mõju tuludele 29
4. DIGIMÕÕDE 29
4.1. Diginõuded 30
4.2. Andmed 30
4.3. Digilahendused 31
4.4. Koostalitlusvõime hindamine 31
4.5. Digimõõtme rakendamist toetavad meetmed 32

1. ETTEPANEKU/ALGATUSE RAAMISTIK

1.1. Ettepaneku/algatuse nimetus

Ettepanek: Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus digivõrkude õigusakti kohta

1.2. Asjaomased poliitikavaldkonnad

Ettepanekus käsitletakse elektroonilise side võrkude ja teenuste arendamisega seotud poliitikavaldkondi, et tagada sujuv ja õigeaegne üleminek kvaliteetsetele, vastupidavatele ja tulevikku suunatud digivõrkudele. Selle eesmärk on kehtestada ühenduvuse ühtse turu regulatiivsed tingimused, et ergutada investeerimist püsi-, mobiilside- ja satelliitvõrkudesse (sealhulgas kiudoptilistesse, kvaliteetsetesse 5G-võrkudesse, tulevastesse 6G-võrkudesse ja täiustatud liikuva kosmoseside süsteemidesse) ning toetada ühenduvusnõudeid, mis tulenevad sellistest kujunemisjärgus tehnoloogiatest nagu tehisintellekt, esemevõrk, kvantkommunikatsioon ja täiustatud pilvteenused. Algatuse eesmärk on praeguse raamistiku ajakohastamisega hõlbustada tõhusaid investeeringuid, edendada kestlikku konkurentsi, vähendada tehnoloogilist sõltuvust ning toetada seeläbi Euroopa Liidu pikaajalist konkurentsi- ja vastupanuvõimet.

Ettepaneku eesmärk on kõrvaldada elektroonilise side teenuste piiriülest pakkumist takistavad püsivad tõkked ning parandada regulatiivset sidusust ja prognoositavust kõigis liikmesriikides. Selleks nähakse ette reguleerimispädevuse ja juhtimisstruktuuride kohandamine, sealhulgas spektrilubade andmise tingimuste suurem ühtlustamine ja ELi normide järjepidevam kohaldamine. Nende meetmete eesmärk on tugevdada ühtse turu toimimist, hõlbustada teenusepakkujate mastaabisäästu ning tagada, et tarbijad ja ettevõtjad kogu liidus saaksid kasu kvaliteetsetest ühenduvusteenustest.

Lisaks toetatakse algatusega liidu julgeoleku, vastupanuvõime ja valmisolekuga seotud poliitikat. Elektroonilise side võrgud, sealhulgas satelliidipõhised süsteemid, kujutavad endast elutähtsat taristut, mis on hädavajalik majanduse, avalike teenuste ja kogu ühiskonna toimimiseks. Seepärast sisaldab ettepanek meetmeid, millega toetatakse täiustatud muude kui maapealsete võrkude arendamist ja integreerimist, lahendatakse häiretega seotud probleeme ning suurendatakse ühenduvuse usaldusväärsust ja turvalisust kõigis piirkondades. Pidades silmas, et algatusega tugevdatakse Euroopa digitaalset tegevuskerksust, tagatakse tugev kommunikatsioonivõimekus ja toetatakse strateegilist autonoomiat peamistes tehnoloogiavaldkondades, vastab see hiljutistes kõrgetasemelistes aruannetes esitatud prioriteetidele ning aitab kaasa liidu laiemate valmisoleku- ja julgeolekueesmärkide saavutamisele.

1.3. Eesmärgid

1.3.1. Üldeesmärgid

Algatuse üldeesmärk on valmistada ELi ette **üleminekuks kvaliteetsetele, usaldusväärsetele ja vastupidavatele tulevastele digivõrkudele** kooskõlas Mario Draghi, Enrico Letta ja Sauli Niinistö aruannetes väljatoodud prioriteetidega konkurentsivõime, ühtse turu ja valmisoleku valdkonnas. Täiustatud ühenduvuse tagamine kõigis piirkondades, sealhulgas maa- ja äärepoolsetes piirkondades, on oluline, et säilitada Euroopa majanduslik tugevus, sotsiaalsed standardid ja tehnoloogiline juhtpositsioon.

Ettepaneku eesmärk on kehtestada selle saavutamiseks normid, mis lihtsustavad investeerimist kaasaegsetesse digivõrkudesse ja nende arendamist. See tähendab vanadelt vaskkaabelliinidelt kiudoptilistele võrkudele ülemineku toetamist, kvaliteetsete 5G-võrkude ja tulevaste 6G-võrkude kasutuselevõtu kiirendamist ning muu traadita ja pilvepõhise taristu kasvu võimaldamist. Need kõrgtehnoloogilised võrgud on hädavajalikud tehnoloogia jaoks, mis sõltub kiiretest reaalaja-andmetest ja tehisintellektist, nagu ühendatud seadmed, isejuhtivad autod, arukad energiasüsteemid ja tööstusautomaatika. Nende aluste tugevdamine aitab ELil püsida maailmamajanduses konkurentsivõimelisena.

Eesmärk hõlmab ka ühenduvuse ühtse turu süvendamist, parandades regulatiivset sidusust, prognoositavust ja teenuste piiriülest pakkumist. Vastavalt Sauli Niinistö aruandele rõhutatakse ettepanekus ka elektroonilise side, sealhulgas satelliidipõhiste süsteemide rolli ELi julgeoleku, vastupanuvõime ja valmisoleku suurendamisel.

1.3.2. Erieesmärgid

Erieesmärk nr 1

Kiudoptiliste võrkude kiire kasutuselevõtt

Selle eesmärgi raames keskendutakse kiudoptiliste võrkude kasutuselevõtu kiirendamisele ja kiudoptilisel võrgul põhinevate teenuste kasutuselevõtu edendamisele kogu ELis. Selle eesmärk on pakkuda ühiskonnale ja majandusele kiiret ja kvaliteetset ühenduvust ning toetada samal ajal kestlikku konkurentsi ja tõhusaid investeeringuid. Algatuse eesmärk on ka hõlbustada teenuste piiriülest osutamist ja ühtlustada õigusraamistikku, et muuta turg kõigi sidusrühmade jaoks tõhusamaks.

Erieesmärk nr 2

Mobiilsidevõrgu kvaliteedi parandamine

See eesmärk on suunatud mobiilsidevõrgu toimimise parandamisele, et viia see vastavusse ülemaailmsete liidritega. Selle puhul on olulised investeeringud kvaliteetsetesse 5G-võrkudesse, võrgu tihendamisse ja tulevaste 6G-võrkude kasutuselevõttu, et suurendada alla- ja üleslaadimiskiirust, lühendada latentsusaega ning pakkuda tarbijatele ja ettevõtjatele paremat üldist ühenduvust. Selle eesmärgi saavutamine võimaldab ära kasutada mobiilsidevõrkude täielikku innovatsioonipotentsiaali mitmes sektoris kogu ühtsel turul.

Erieesmärk nr 3

Üleeuroopaliste võrkude käitamise ja teenuste pakkumise laiendamine

Selle eesmärgiga püütakse lihtsustada võrgu toimimist ja teenuste pakkumist kogu ühtsel turul ning täiustatud taristute (sealhulgas Maa-lähedase orbiidiga satelliitide kogumid) kasutuselevõttu maapealsete võrkude kõrval. Sellega püütakse kõrvaldada regulatiivsed tõkked, edendada satelliit- ja maapealse tehnoloogia integreerimist ning toetada murrangulisi tehnoloogiaid, nagu tehisintellekti kasutavad ja võimaldavad pilvepõhised võrgud, tugevdades samal ajal Euroopa tööstussuutlikkust ja strateegilist autonoomiat kosmose- ja digisektoris.

See on tihedalt seotud 4. eesmärgiga süvendada ühenduvuse ühtset turgu muu hulgas tõhustatud juhtimissüsteemi kaudu.

1.3.3. Oodatavad tulemused ja mõju

Märkige, milline peaks olema ettepaneku/algatuse oodatav mõju toetusesaajatele/sihtrühmale.

1. Üleminek kiudoptilistele võrkudele

Kiudoptiliste võrkude kasutuselevõtuks kavandatud meetmed keskenduvad FTTH-võrkude kasutuselevõtu kiirendamisele, täiustades samal ajal juurdepääsu reguleerimist. Selle puhul säilitatakse kehtiva raamistiku tõhusad elemendid, kuid rõhutatakse vajaduse korral turupõhiseid ja vähem sekkuvaid reguleerivaid meetmeid. Kavandatud meetmete eeldatav mõju hõlmab kiudoptiliste võrkude suuremat katvust (kuni 98 % 2035. aastaks) ja kasutuselevõtu määra (kuni 78 %), suuremat internetikiirust, positiivset mõju SKP-le ja CO_2 heite vähenemist. Kasusaajateks on tarbijad ja ettevõtjad, kes saavad juurdepääsu kiiremale ja usaldusväärsemale ühendusele, samal ajal kui võrguoperaatorid saavad kasu selgematest normidest ja prognoositavatest investeerimistingimustest.

2. Spektrihaldus

Spektri puhul tasakaalustavad kavandatud meetmed vajaliku ühtlustamise liikmesriikidele võimaldatava paindlikkusega – see tagab esialgu pehme ühtlustamise ja seejärel rangemad meetmed ainult juhul, kui erinevused püsivad. Selline lähenemisviis tagab õiguskindluse, vähendab investeerimisriske ning toetab ulatuslikku ja piiriülest spektri kasutuselevõttu 5G-võrkude ja tulevaste 6G-võrkude jaoks. Sihtrühmadeks on mobiilsideoperaatorid, investorid ja lõppkasutajad, kes saavad kasu võrgu kiiremast kasutuselevõtust, suuremast katvusest ja uuenduslikest teenustest; samal ajal võimaldab see kulutõhusat ühenduvust piirkondades, kus kiudoptiliste võrkude kasutuselevõtt ei ole teostatav, sealhulgas traadita püsiühenduse või satelliitlahenduste kaudu.

3. Lubade andmine

Ettepanekuga kehtestatakse ühtne luba maapealsete võrkude jaoks ja ELi tasandi luba satelliitspektri jaoks – see vähendab haldus- ja nõuete täitmisega seotud koormust. See tagab regulatiivse järjepidevuse, läbipaistvuse ja prognoositavuse ning toob eelkõige kasu VKEdele ja uutele turuletulijatele, vähendab turule sisenemise tõkkeid ja võimaldab teenuste kiiremat kasutuselevõttu. Satelliidioperaatorid saavad kasu ühtlustatud menetlustest, väiksemast regulatiivsest killustatusest ja strateegilisest spektrikasutusest; see toetab omakorda üleeuroopalisi või ülemaailmseid ühenduvusprojekte ning suurendab lõppkasutajatele osutatavate teenuste vastupidavust, turvalisust ja järjepidevust.

4. Juhtimine

Kavandatav juhtimissüsteem tagab järjepidevuse ja tugevdab samal ajal koordineerimist ELi tasandil. See tugineb BERECi ja BERECi Büroo olemasolevale ülesehitusele, ent raadiospektripoliitika töörühm muudetakse komisjoni eksperdirühmast BERECiga sarnaseks organiks, mille sekretariaadi tagab BERECi Büroo asemele loodav digivõrkude amet. Sellega suurendatakse spektrihalduse tõhusust ning parandatakse BERECi ja raadiospektripoliitika töörühma vahelist sidusust. Otsustusõigus jääb komisjonile, et säilitada tugev ühtse turu mõõde, samal ajal kui digivõrkude amet (mille aluseks on tõhustatud BERECi Büroo) osutab haldus- ja tugiteenuseid mõlemale organile. Selline lähenemisviis tagab soovitud kasu, sealhulgas parema koordineerimise, järelevalve ja nõuandetoe mõõdukate kuludega ning täiendab muid kiudoptiliste võrkude, spektri ja lubadega seotud meetmeid.

1.3.4. Tulemusnäitajad

Märkige, milliste näitajate abil jälgitakse edusamme ja saavutusi.

1. Kiudoptiliste võrkude kiire kasutuselevõtt

Kiudoptiliste võrkude kasutuselevõtul tehtavaid edusamme jälgitakse näitajate abil, mis mõõdavad nii katvust kui ka kasutust. Põhinäitajad hõlmavad nende kodude arvu, mida läbib FTTH-võrk, ja nende kodumajapidamiste osakaalu, kelleni on jõutud, FTTH-võrguga ühendatud kodude arvu ja FTTH-teenuste kasutuselevõtu määra. Need näitajad võimaldavad hinnata kiudoptiliste võrkude kasutuselevõtu kiirust kogu ELis ning seda, kas algatus tagab tarbijatele ja ettevõtjatele kiire ja kvaliteetse digitaalse ühenduvuse.

2. Mobiilsidevõrgu kvaliteedi parandamine

Mobiilsidevõrgu kvaliteedi paranemise jälgimiseks kasutatakse algatuses katvuse, spektri ja teenusekvaliteedi näitajate kombinatsiooni. Need hõlmavad eraldiseisva 5G-võrgu katvust ja kättesaadavust, kesksageduste 5Gga hõlmatud elanikkonda ning spektri valmidust mõõdetuna MHz-des elaniku kohta 5G- ja tulevastes teedrajavates 6G-sagedusalades. Lisanäitajate hulgas on teenusekvaliteet ja kasutajakogemus, spektrilubade saamise aeg, ühiskasutustingimustega litsentside arv ning mitme kasutaja või kategooria kasutatava spektri maht. Üheskoos osutavad need näitajad sellele, kas EL on jõudmas mobiilside ühenduvuse ja uuenduslike rakenduste võimaldamise valdkonnas ülemaailmsetele liidritele järele.

3. Üleeuroopaliste võrkude käitamise ja teenuste pakkumise laiendamine

Üleeuroopaliste võrkude ja teenuste laiendamiseks tehtavate jõupingutuste tulemuslikkust hinnatakse pakkujatele lubade andmise ja satelliitside tegevusega seotud näitajate abil. Nende hulka kuuluvad piiriülest üldloakorda kasutavate teenusepakkujate arv, uute ELi satelliidiloa saajate arv ja satelliitside jaoks kasutatavate ühtlustatud sagedusalade tsentraliseeritud menetluste kaudu valitud operaatorite arv. Täiendavad näitajad hõlmavad satelliidilubade andmise protsesside lõpuleviimiseks kuluvat aega ning selliste häirete arvu, millega on õigeaegselt ja tulemuslikult tegeletud, kajastades üleeuroopalise digitaristu usaldusväärsust ja integreeritust.

4. Ühenduvuse ühtse turu süvendamine

Ühtse turu eesmärkide saavutamist jälgitakse näitajate abil, mis kajastavad regulatiivseid väljundeid ja ühtlustamispüüdlusi. See hõlmab ühtse turu eesmärkidega otseselt seotud kvaliteetsete väljundite arvu, mida mõõdetakse kavakohaselt saavutatud kavandatud väljundite osakaaluga, samuti nende kvaliteeti (mõju, kasutuselevõtt, regulatiivne asjakohasus) ja kvantiteeti (väljundite, näiteks BERECi suuniste või arvamuste maht). Edusamme jälgib digivõrkude amet, kes hindab pidevalt, kui tõhusalt aitavad juhtimisstruktuurid ja regulatiivsed pädevused toetada täielikult integreeritud ELi digitaalse kommunikatsiooni turgu.

1.4. Ettepanek/algatus käsitleb

☐ uut meedet

☐ uut meedet, mis tuleneb katseprojektist / ettevalmistavast meetmest[96]

[96] Vastavalt finantsmääruse artikli 58 lõike 2 punktile a või b.

☐ olemasoleva meetme pikendamist

☒ ühe või mitme meetme ümbersuunamist teise või uude meetmesse või ühendamist teise või uue meetmega

1.5. Ettepaneku/algatuse põhjendused

1.5.1. Lühi- või pikaajalises perspektiivis täidetavad vajadused, sealhulgas algatuse rakendamise üksikasjalik ajakava

Digivõrkude õigusakti määrus jõustub eeldatavalt 20 päeva jooksul pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*. Kohaldamine peaks algama kuue kuu jooksul, välja arvatud märkimisväärsed erandid normide puhul, mis nõuavad täiendavat üleminekuperioodi. Need puudutavad näiteks BERECi suuniseid ja digivõrkude õigusakti kohaseid komisjoni rakendusakte / delegeeritud õigusakte ning annavad BERECile, raadiospektripoliitika ametile ja komisjonile (digivõrkude ameti toetusel) piisavalt aega dokumentide koostamiseks ja vastuvõtmiseks.

1.5.2. ELi meetme lisaväärtus (see võib tuleneda eri teguritest, nagu kooskõlastamisest saadav kasu, õiguskindlus, suurem tõhusus või vastastikune täiendavus). Käesoleva punkti kohaldamisel tähendab „ELi meetme lisaväärtus“ väärtust, mis tuleneb liidu sekkumisest ja lisandub väärtusele, mille liikmesriigid oleksid muidu üksi loonud.

ELi tasandi meetme põhjused *(ex-ante)*

Euroopa konkurentsivõime tugevdamiseks on vaja kiiret, turvalist ja vastupidavat digitaristut. Digitaalse ühenduvuse maastik areneb tänu telekommunikatsiooni-, satelliit-, pilv- ja servtöötlustehnoloogia integreerimisele ning virtualiseerimisele ja tehisintellektile väga kiiresti. Sellega seoses võivad killustatud riiklikud lähenemisviisid tekitada ebajärjekindlaid õigusraamistikke ja koormavaid haldustavasid, mis võivad omakorda takistada investeeringuid, innovatsiooni ja ühtse turu nõuetekohast toimimist. Kogemused on näidanud, et Euroopa elektroonilise side seadustik on kaasa toonud aeglase rakendamise ja ülereguleerimise, kuna liikmesriigid on ELi direktiivid üle võtnud erinevalt. Võttes arvesse probleemide piiriülest olemust, on vaja ELi tasandi meetmeid, et tagada ühtlustatud õiguskeskkond, hõlbustada koordineeritud planeerimist ning tegeleda tõhusalt ja tulemuslikult valdkondlike probleemidega.

Oodatav tekkiv ELi lisaväärtus (*ex-post*)

ELi osalemine peaks andma selget lisaväärtust võrreldes sellega, mida liikmesriigid suudaksid üksi saavutada. ELi tasandil tegutsedes on algatusega võimalik:

tagada õiguskindlus ja ühtlustamine kogu liidus ning vältida riigisiseste normide killustatust, mis võib piirata võimalusi ühtsel turul;

kiirendada digitaristu kasutuselevõttu koordineeritud rakendamise ja haldustõkete vähendamise abil;

saavutada suurem üldine tulemuslikkus ja tõhusus, tegeledes probleemidega pigem ELi kui liikmesriikide tasandil;

tagada riiklike algatuste vastastikune täiendavus ning vähendada seeläbi kulusid ja maksimeerida investeeringutest saadavat kasu kõigis liikmesriikides.

Üldiselt eeldatakse, et ELi tasandi meetmed annavad kiiremaid, sidusamaid ja kulutõhusamaid tulemusi ning toovad kasu, mida ei oleks võimalik saavutada, kui liikmesriigid tegutseksid iseseisvalt.

1.5.3. Samalaadsetest kogemustest saadud õppetunnid

Vastava määruse ettepanek põhineb elektroonilise side sektori normide rakendamisel saadud praktilistel kogemustel, nagu on kirjeldatud komisjoni talituste töödokumendis, mis on dokumendile lisatud (11. lisa – Euroopa elektroonilise side seadustiku, BERECi määruse, raadiospektripoliitika programmi, avatud interneti määruse ja e-privaatsuse direktiivi teatavate aspektide hindamine). Kehtiva õigusraamistiku hindamisaruandes on välja toodud hulk konkreetseid puudusi sellistes valdkondades nagu vanade vaskpaarvõrkude olemasolu ja juurdepääsu reguleerimine, spektripoliitika, üldloakord, lõppkasutajaid käsitlevad sätted, universaalteenuse osutamise kohustused ja juhtimine. Ettepanek tugineb ka ulatuslikule konsulteerimisele sidusrühmadega vastavalt sidusrühmadega konsulteerimise strateegiale, mis on kokkuvõtlikult esitatud komisjoni talituste töödokumendi 2. lisas.

1.5.4. Kooskõla mitmeaastase finantsraamistikuga ja võimalik koostoime muude asjakohaste vahenditega

Ettepanek on kooskõlas mitmeaastase finantsraamistikuga, kuna ajakohastatud normid tagavad elektroonilise side turu õigusraamistiku jätkumise.

Ette on nähtud väikesed lisakulud, et tagada määruse uute elementide rakendamine komisjonis, ning välisallikatest saadav lisatulu, et toetada uuendatud detsentraliseeritud asutuse (digivõrkude ameti) nõuetekohast toimimist.

Samal ajal tugineb käesolev määrus Euroopa elektroonilise side seadustikku käsitleva direktiivi teatavatele põhielementidele, näiteks regulatiivne ja juhtimismudel, mida on kohandatud dünaamiliselt muutuva ühenduvuse valdkonna vajadustele, võttes arvesse järkjärgulist lähenemisviisi selle valdkonna reguleerimisele.

Ettepanek tugineb struktuuridele ja mehhanismidele, mis on töötatud välja muude kerksust ja küberturvalisust käsitlevate õigusaktide kontekstis, nagu direktiiv (EL) 2022/2555 (küberturvalisuse 2. direktiiv) ja direktiiv (EL) 2022/2557 (elutähtsa teenuse osutajate toimepidevuse direktiiv), ning tagab nendega kooskõlastamise.

Ettepanek on kooskõlas ka praegu läbirääkimiste all oleva ettepanekuga võtta vastu määrus liidus toimuva kosmosetegevuse ohutuse, kerksuse ja kestlikkuse kohta (SEC(2025) 335 final (kosmosetegevuse määrus)) ja digivaldkonna koondpaketi ettepanekuga (ettepanek, millega muudetakse määrusi (EL) 2016/679, (EL) 2018/1724, (EL) 2018/1725 ja (EL) 2023/2854 ning direktiive 2002/58/EÜ, (EL) 2022/2555 ja (EL) 2022/2557 seoses digivaldkonna õigusraamistiku lihtsustamisega ning tunnistatakse kehtetuks määrused (EL) 2018/1807, (EL) 2019/1150, (EL) 2022/868 ja direktiiv (EL) 2019/1024).

1.5.5. Erinevate kasutada olevate rahastamisvõimaluste, sealhulgas vahendite ümberpaigutamise võimaluste hinnang

Digivõrkude ametile määratud tegevusvaldkondade haldamine vastab BERECi Büroo praegustele volitustele ja üldistele ülesannetele. Uued töövaldkonnad – näiteks spektriküsimuste ja raadiospektripoliitika ameti, loamenetluste, siseturu aspektide ja vastupanuvõimega seotud valdkonnad – nõuavad siiski spetsialiseerumist või uusi ülesandeid, mida ei saa tagada praeguse töötajate arvuga ega käsitleda üksnes sisemise ümberpaigutamise kaudu.

Samuti on komisjonile määratud tegevusvaldkondade haldamine jätkuvalt kooskõlas tema volitustega, kuid spektriga seotud meetmete kasvav ulatus nõuab täiendavaid erialateadmisi. Satelliitsidega seotud valiku- ja loamenetluste (sealhulgas ITU põhimõtete järelevalve ja koordineeritud täitmise tagamine) kasvav tehniline ja tegevuslik keerukus nõuab spetsialiste, kellel on kõrgetasemelised teadmised spektrihaldusest, seiretehnoloogiast, satelliitidest ja rahvusvahelistest koordineerimismehhanismidest. Uued kohustused riigisiseste meetmete kontrollimisel, petitsioonide/taotluste analüüsimisel, vastavusraamistike hindamisel ja edasiste regulatiivsete vahendite väljatöötamisse panustamisel nõuavad ka suuremat majanduslikku, tehnilist ja regulatiivset suutlikkust. Samuti vajatakse kujunemisjärgus tehnoloogia arengu ja dünaamiliste spektrikasutuse stsenaariumide jaoks eksperte, kes on kvalifitseeritud uuenduslike andmepõhiste vahendite ja meetodite kavandamiseks ja järelevalveks. Lisaks on vaja erialateadmisi lubade andmise süsteemide ning nendega seotud menetluste ja normide kohta, sealhulgas riigi julgeoleku valdkonnas. Mis puudutab vastupidavust ja valmisolekut, siis on vaja oskusi seoses võrkude kaardistamise, võrguvõimete hindamise ja kriisiohjega. Üldiselt on nende uute ülesannete ulatuse, tundlikkuse ja piiriülese olemuse tõttu vaja värvata spetsialiseerunud eksperte, et tagada tulemuslik rakendamine ja sidusus kogu liidus.

Teatavate horisontaalsete ülesannete puhul, nagu haldustugi, õigusnõustamine ja lepingute haldamine, võib amet kasutada olemasolevaid ressursse, mis suurendab tõhusust. Samuti arendatakse koostoimet sisemiste tehniliste struktuuridega, näiteks liikmesriikide turvaseirekeskustega teabevahetust toetavate struktuuridega.

1.6. Ettepaneku/algatuse ja selle finantsmõju kestus

☐ **Piiratud kestusega**

☐ hõlmab ajavahemikku [PP/KK]AAAA–[PP/KK]AAAA

☐ finantsmõju kulukohustuste assigneeringutele avaldub ajavahemikul AAAA–AAAA ja maksete assigneeringutele ajavahemikul AAAA–AAAA.

☒ **Piiramatu kestusega**

Rakendamise käivitumisperiood hõlmab ajavahemikku 2028–2030,

millele järgneb täieulatuslik rakendamine.

1.7. Kavandatud eelarve täitmise viis(id)[97]

☒ **Eelarve otsene täitmine** komisjoni poolt

☒ tema talituste kaudu, sealhulgas kasutades liidu delegatsioonides töötavat komisjoni personali;

☐rakendusametite kaudu

☐ **Eelarve jagatud täitmine** koostöös liikmesriikidega

☒ **Eelarve kaudne täitmine**, mille puhul eelarve täitmise ülesanded on delegeeritud:

☐ kolmandatele riikidele või nende määratud asutustele;

☐ rahvusvahelistele organisatsioonidele ja nende allasutustele (nimetage);

☐ Euroopa Investeerimispangale ja Euroopa Investeerimisfondile;

☒ finantsmääruse artiklites 70 ja 71 osutatud asutustele;

☐ avalik-õiguslikele asutustele;

☐ avalikke teenuseid osutavatele eraõiguslikele asutustele, sel määral, mil neile antakse piisavad finantstagatised;

☐ liikmesriigi eraõigusega reguleeritud asutustele, kellele on delegeeritud avaliku ja erasektori partnerluse rakendamine ja kellele antakse piisavad finantstagatised;

☐ asutustele või isikutele, kellele on delegeeritud Euroopa Liidu lepingu V jaotise kohaste ühise välis- ja julgeolekupoliitika erimeetmete rakendamine ja kes on kindlaks määratud asjaomases alusaktis;

☐liikmesriigis asutatud asutustele, kelle suhtes kohaldatakse liikmesriigi eraõigust või liidu õigust ja kellele võib kooskõlas valdkondlike normidega usaldada liidu rahaliste vahendite või eelarveliste tagatiste haldamise niivõrd, kuivõrd selliseid asutusi kontrollivad avalik-õiguslikud asutused või avalikke teenuseid osutavad eraõiguslikud asutused ja kontrollivad organid annavad neile solidaarvastutuse vormis piisavad finantstagatised või samaväärsed finantstagatised, mis võivad iga meetme puhul piirduda liidu toetuse maksimumsummaga.

Märkused

[97] Eelarve täitmise viise koos viidetega finantsmäärusele on selgitatud BUDGpedia veebisaidil: https://myintracomm.ec.europa.eu/corp/budget/financial-rules/budget-implementation/Pages/implementation-methods.aspx.

Komisjoni puhul on ette nähtud eelarve otsene täitmine ja uue digivõrkude ameti puhul on eelarve täitmise meetod eelarve kaudne täitmine vastavalt finantsmääruse artiklile 70.

2. HALDUSMEETMED

2.1. Järelevalve ja aruandluse reeglid

Määrus vaadatakse läbi ja seda hinnatakse viie aasta möödumisel selle jõustumisest. Komisjon esitab hindamistulemuste kohta aruande Euroopa Parlamendile ja nõukogule.

Lisaks peaks BEREC toetama riigisisese rakendamise järelevalvet ja aitama suurendada siseturu järjepidevust. BEREC avaldab iga kolme aasta järel aruande üldloa riigisisese rakendamise ja toimimise kohta ning mõju kohta siseturu toimimisele.

Et toetada määruse järjepidevat rakendamist ja tulemuslikku järelevalvet, peaksid liikmesriigid tagama, et komisjonile on õigeaegselt kättesaadav asjakohane teave ettevõtjate määramise ja neile kehtestatud kohustuste kohta.

2.2. Haldus- ja kontrollisüsteem(id)

2.2.1. Eelarve täitmise viisi(de), rahastuse rakendamise mehhanismi(de), maksete tegemise korra ja kavandatava kontrollistrateegia selgitus

Määrusega kehtestatakse uus poliitikaraamistik ühtlustatud normide jaoks, millega reguleeritakse elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumist siseturul, toetades samal ajal liidu poliitikaeesmärke, milleks on tarbijate heaolu, tööstuse konkurentsivõime, turvalisus ja vastupanuvõime ning kestlikkus. Digivõrkude õigusakti määruse eesmärk on lihtsustada ja parandada õigusraamistiku koordineerimist ning võimaldada selleks teenusepakkujatel ühtsel turul tõhusamalt tegutseda ja tegeleda innovatsiooniga. Need eesmärgid nõuavad suuremat koordineerimist ja tegevussuutlikkust ELi tasandil, mis omakorda nõuab sihipäraseid ja proportsionaalseid eelarvevahendeid.

Määrusega tehakse juhtimismudelis proportsionaalsed muudatused, kehtestades nii turu reguleerimise (BEREC) kui ka spektrihalduse (raadiospektripoliitika amet) juhtimissüsteemi, mis on kohandatud uute ELi tasandi ülesannetega ja millel on selge ühtse turu mõõde; samal ajal tagatakse, et otsuste tegemine jääb kõige tõhusamale tasandile. Valitud juhtimismudel tugineb olemasolevatele struktuuridele ja volitustele – seeläbi piiratakse vajadust uute üksuste järele ja võimaldatakse eelarvet täita kehtestatud haldus- ja finantskorra kaudu, et tagada kulutõhusus ja kulude prognoositavus.

Uued normid nõuavad tugevdatud järjepidevuse mehhanismi käesolevast määrusest tulenevate kohustuste piiriüleseks kohaldamiseks. Selleks on vaja suurendada BERECi Büroo suutlikkust pakkuda riikide reguleerivatele asutustele ja ELi institutsioonidele haldus-, tehnilist ja analüütilist tuge, et tagada liidu õiguse ühetaoline kohaldamine ja kooskõla ELi tasandi poliitikaeesmärkidega. BERECi Büroo (mis asendatakse digivõrkude ametiga) on tänu oma olemasolevatele erialateadmistele, juhtimisstruktuurile ja tegevussuutlikkusele kõige sobivam neid ülesandeid täitma. Sellest tulenevalt toimub eelarve täitmine komisjoni puhul eelarve otsese täitmise raames ja detsentraliseeritud asutuse (digivõrkude ameti) puhul eelarve kaudse täitmise raames, nagu on osutatud finantsmääruse artiklites 70 ja 71, peamiselt BERECi Büroo / digivõrkude ameti ja komisjoni personalikulude ja tegevusassigneeringute kaudu. Rahastamine hõlmab personalikulusid,

koordineerimistegevust, analüütilist tuge, IT-vahendeid ja koosolekuid, kusjuures iga-aastaseid assigneeringuid kasutatakse kooskõlas mitmeaastase programmiga.

Nende uute ülesannete täitmiseks on vaja täiendavaid inimressursse. Määruse rakendamiseks ja selle täitmise tagamiseks on hinnanguliselt vaja 25 uut täistööajale taandatud töötajat digivõrkude ameti jaoks ja viit uut täistööajale taandatud töötajat komisjoni jaoks, eelkõige spektrihalduse, üldloakorra, satelliidilubade ja numeratsiooniga seotud piiriüleste ülesannete täitmiseks. Kavandatav töötajate arv on otseselt seotud uute kohustuste mahu ja keerukusega ning kajastab kõige kulutõhusamat varianti; samal ajal välditakse dubleerimist riigi tasandil ja vähendatakse turuosaliste halduskoormust.

Maksete osas järgitakse ELi tavapäraseid eelarvemenetlusi, sealhulgas iga-aastased kulukohustused ja maksed kooskõlas finantsmäärusega ja kohaldatava mitmeaastase finantsraamistiku ülemmäärade piires; seda toetatakse tasudest makstavate iga-aastaste toetustega, et katta lisaülesannetega seotud kulud, sealhulgas pikaajalised kulud. Kulude suhtes kohaldatakse komisjoni sisekontrolliraamistikku, mis hõlmab eelkontrolle, järelauditeid, tulemuslikkuse seiret ja aruandlust. Selle kontrollistrateegiaga tagatakse usaldusväärne finantsjuhtimine, kulude seaduslikkus ja korrektsus ning liidu vahendite tulemuslik kasutamine, võimaldades samal ajal määrust õigeaegselt rakendada.

2.2.2. Teave kindlakstehtud riskide ja nende vähendamiseks kasutusele võetud sisekontrollisüsteemi(de) kohta

Et tagada BERECi ja raadiospektripoliitika ameti liikmetele võimalus teha faktilistel tõenditel põhinevaid teadlikke analüüse, on ette nähtud, et neid peaks toetama BERECi Bürood asendav digivõrkude amet ning et vajaduse korral peaksid digivõrkude ameti töötajad pakkuma täiendavaid erialateadmisi.

Digivõrkude õigusaktis kehtestatavate juhtimist käsitlevate sätetega luuakse digivõrkude ameti kui BERECit ja raadiospektripoliitika ametit toetava liidu organi jaoks terviklik organisatsiooniline, finants- ja vastutusraamistik. Digivõrkude õigusaktis määratakse kindlaks digivõrkude ameti ülesanded ning eelarve- ja personalinormid, samuti tagatakse läbipaistvus, usaldusväärne finantsjuhtimine ja tulemuslik järelevalve, sealhulgas pettusevastased, auditi- ja hindamismehhanismid.

2.2.3. Kontrollimeetmete hinnanguline kulutõhusus (kontrollikulude suhe hallatavate vahendite väärtusse), selle põhjendus ja oodatav veariski tase (maksete tegemise ja sulgemise ajal)

Kahe komitee koosolekute kulud: sidekomitee ja raadiospektrikomitee puhul näivad tavapärased kontrollimenetlused olevat piisavad, arvestades tehingute väikest väärtust (nt delegaadi sõidukulude hüvitamine koosolekul osalemiseks, toitlustuskulud).

Raadiospektripoliitika töörühma (ja selle allrühmi) asendava raadiospektripoliitika ameti kulud võtab üle digivõrkude amet, kes pakub raadiospektripoliitika ametile haldustuge. Digivõrkude ameti operatiivsete ja tegevuskulude osas on kehtestatud sisekontrollisüsteem vastavalt digivõrkude õigusakti kohasele organisatsioonilisele, finants- ja vastutusraamistikule (VII osa. Juhtimine).

2.3. Pettuste ja õigusnormide rikkumise ärahoidmise meetmed

Komisjoni suhtes kohaldatavad olemasolevad pettuste ärahoidmise meetmed hõlmavad käesoleva määruse täitmiseks vajalikke lisaassigneeringuid.

3. ETTEPANEKU/ALGATUSE HINNANGULINE FINANTSMÕJU

3.1. Mitmeaastase finantsraamistiku rubriigid ja kulude eelarveread, millele mõju avaldub

Olemasolevad eelarveread

Järjestage mitmeaastase finantsraamistiku rubriigiti ja iga rubriigi sees eelarveridade kaupa

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	Eelarverida	Kulu liik	Rahaline osalus			
	Nr	Liigendatud /liigendamata[98]	EFTA riigid[99]	Kandidaatriigid ja potentsiaalsed kandidaadid[100]	Muud kolmandad riigid	Muu sihtotstarbeline tulu
	BERECi Büroo / digivõrkude amet	Liigendatud/liigendamata	JAH	EI	EI	EI
	Tasudest saadav tulu (ei otsustata, kui tasu nõuab sisse komisjon või digivõrkude amet) [XX.YY.YY.YY]	Liigendatud/liigendamata	JAH	EI	EI	EI
	[XX.YY.YY.YY]	Liigendatud/liigendamata	JAH	EI	EI	EI

98 Liigendatud = liigendatud assigneeringud / liigendamata = liigendamata assigneeringud.

99 EFTA: Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsioon.

100 Kandidaatriigid ja vajaduse korral Lääne-Balkani potentsiaalsed kandidaadid.

3.2. Ettepaneku hinnanguline finantsmõju assigneeringutele

3.2.1. Hinnanguline mõju tegevusassigneeringutele – ülevaade

☐ Ettepanek/algatus ei nõua tegevusassigneeringute kasutamist

☒ Ettepanek/algatus nõuab tegevusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

3.2.1.1. Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik		

DG: CNECT			Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**	**MITMEAASTANE FINANTSRAAMISTIK 2028-2034 KOKKU**
Tegevusassigneeringud[101] < eCOMM>										
Eelarverida	Kulukohustused	(1a)	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	**4,200**
	Maksed	(2a)		0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	**3,600**
Eelarverida	Kulukohustused	(1b)								**0**
	Maksed	(2b)								**0**
Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud[102]										
Eelarverida		(3)								
assigneeringud KOKKU	Kulukohustused	= 1a + 1b + 3	**0,600**	**0,600**	**0,600**	**0,600**	**0,600**	**0,600**	**0,600**	**4,200**

101 eComm.

102 Tehniline ja/või haldusabi ning ELi programmide ja/või meetmete rakendamiseks antava toetusega seotud kulud (endised BA read), kaudne teadustegevus, otsene teadustegevus.

DG CNECT	Maksed	= 2a + 2b + 3		**0,600**	**0,600**	**0,600**	**0,600**	**0,600**	**0,600**	**3,600**

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

[Asutus]: <BERECi Büroo / digivõrkude amet>	Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**	**MITMEASTANE FINANTSRAAMISTIK 2028-2034 KOKKU**
Eelarverida: /ELi eelarvest BERECi Büroole / digivõrkude ametile antav toetus								

. <……>..Kohustuslik tabel

			Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**	**MITMEAASTANE FINANTSRAAMISTIK 2028-2034 KOKKU**
Tegevusassigneeringud KOKKU (sealhulgas detsentraliseeritud asutusele ette nähtud toetus)	Kulukohustused	(4)								
	Maksed	(5)	0	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	0,600	**3,600**
Eriprogrammide vahenditest rahastatavad haldusassigneeringud KOKKU		(6)		0	0	0	0	0	0	0
Mitmeaastase finantsraamistiku **RUBRIIGI <7> assigneeringud KOKKU**	Kulukohustused	= 4 + 6								
	Maksed	= 5 + 6	**0**	**0,600**	**0,600**	**0,600**	**0,600**	**0,600**	**0,600**	**3,600**

Mitmeaastase finantsraamistiku rubriik	4	„Halduskulud“[103]

DG: <CNECT >		Aasta 2028	Aasta 2029	Aasta 2030	Aasta 2031	Aasta 2032	Aasta 2033	Aasta 2034	MITMEAASTANE FINANTSRAAMISTIK 2028-2034 KOKKU
•Personalikulud		7,293	7,592	7,786	7,786	7,786	7,786	7,786	**53,815**
•Muud halduskulud		0,429	0,429	0,429	0,429	0,429	0,429	0,429	**3,003**
DG <CNECT> **KOKKU**	Assigneeringud	**7,722**	**8,021**	**8,215**	**8,215**	**8,215**	**8,215**	**8,215**	**56,818**

Mitmeaastase finantsraamistiku RUBRIIGI 4 assigneeringud KOKKU	(Kulukohustuste kogusumma = maksete kogusumm)	**7,722**	**8,021**	**8,215**	**8,215**	**8,215**	**8,215**	**8,215**	**56,818**

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

		Aasta 2028	Aasta 2029	Aasta 2030	Aasta 2031	Aasta 2032	Aasta 2033	Aasta 2034	MITMEAASTANE FINANTSRAAMISTIK 2028-2034 KOKKU
Mitmeaastase finantsraamistiku	Kulukohustused	**8,322**	**8,621**	**8,815**	**8,815**	**8,815**	**8,815**	**8,815**	**61,018**
RUBRIIKIDE 1–4 assigneeringud KOKKU	Maksed	**0,000**	**0,600**	**0,600**	**0,600**	**0,600**	**0,600**	**0,600**	**3,600**

[103] Vajalike assigneeringute kindlaksmääramiseks tuleks kasutada aastaseid keskmisi kulunäitajaid, mis on kättesaadavad BUDGpedia veebilehel.

3.2.3. Hinnanguline mõju haldusassigneeringutele – ülevaade

☐ Ettepanek/algatus ei nõua haldusassigneeringute kasutamist

☒Ettepanek/algatus nõuab haldusassigneeringute kasutamist, mis toimub järgmiselt:

3.2.3.1. Heakskiidetud eelarvest saadavad assigneeringud

HEAKSKIIDETUD EELARVE	Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**	**KOKKU 2028–2034**
RUBRIIK 4								
Personalikulud	7,293	7,592	7,786	7,786	7,786	7,786	7,786	**53,815**
Muud halduskulud	0,429	0,429	0,429	0,429	0,429	0,429	0,429	**3,003**
RUBRIIK 4 kokku	**7,722**	**8,021**	**8,215**	**8,215**	**8,215**	**8,215**	**8,215**	**56,818**
Personalikulud	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	**0,000**
Muud halduskulud	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	**0,000**
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud kokku	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**	**0,000**
KOKKU	**7. 722**	**8,021**	**8,215**	**8,215**	**8,215**	**8,215**	**8,215**	**56,818**

Personali ja muude halduskuludega seotud assigneeringute vajadused kaetakse assigneeringutest, mille asjaomane peadirektoraat on kõnealuse meetme haldamiseks juba andnud, ja/või peadirektoraadi sees ümberpaigutatud assigneeringutest, mida vajaduse korral võidakse täiendada nendest lisaassigneeringutest, mis haldavale peadirektoraadile eraldatakse iga-aastase vahendite eraldamise menetluse käigus, arvestades eelarvepiirangutega.

Töötajate arvu ja taotletud assigneeringuid tuleks käsitada soovituslikena ning need ei tohiks mõjutada tulevase mitmeaastase finantsraamistiku üle peetavate läbirääkimiste tulemusi.

3.2.4. Hinnanguline personalivajadus

☐ Ettepanek/algatus ei nõua personali kasutamist

☒Ettepanek/algatus nõuab personali kasutamist, mis toimub järgmiselt:

3.2.4.1. Rahastatakse heakskiidetud eelarvest

Hinnanguline väärtus täistööaja ekvivalendina[104]

HEAKSKIIDETUD EELARVE	Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**
• Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad (ametnikud ja ajutised töötajad)							
20 01 02 01 (komisjoni peakorteris ja esindustes)	30 (neto)	31 (neto)	32	32	32	32	32
20 01 02 03 (ELi delegatsioonides)	0	0	0	0	0	0	0
(Kaudne teadustegevus)	0	0	0	0	0	0	0
(Otsene teadustegevus)	0	0	0	0	0	0	0

104 Palun märkige tabelis, kui palju täistööaja ekvivalendi ühikuid on nimetatud arvust juba määratud meetme haldamiseks ja/või saab ümber paigutada teie peadirektoraadis ning millised on teie netovajadused.

Muud eelarveread (märkige)		0	0	0	0	0	0	0
• Koosseisuväline personal (täistööaja ekvivalendina)								
20 02 01 (üldvahenditest rahastatavad lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid)		14 (neto)	15 (neto)	15	15	15	15	15
20 02 03 (lepingulised töötajad, kohalikud töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja noored eksperdid ELi delegatsioonides)		0	0	0	0	0	0	0
Haldustoetuse eelarverida	- peakorteris	0	0	0	0	0	0	0
[XX.01.YY.YY]	- ELi delegatsioonides	0	0	0	0	0	0	0
(lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid kaudse teadustegevuse valdkonnas)		0	0	0	0	0	0	0
(lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid otsese teadustegevuse valdkonnas)		0	0	0	0	0	0	0
Muud eelarveread (märkige) - Rubriik 4		0	0	0	0	0	0	0
Muud eelarveread (märkige) - Rubriigist 4 välja jäävad kulud		0	0	0	0	0	0	0
KOKKU		**44**	**46**	**47**	**47**	**47**	**47**	**47**

Ettepaneku rakendamiseks vajatav personal (täistööaja ekvivalendina)

	Kaetakse komisjoni talituste olemasolevast personalist	**Erakorraline lisapersonal***		
		Rahastatakse rubriigist 4 või teadusuuringute eelarveridadelt	**Rahastatakse BA ridadelt**	**Rahastatakse tasudest**
Ametikohtade loeteluga ette nähtud ametikohad	29	3	ei kohaldata	
Koosseisuväline personal (lepingulised töötajad, riikide lähetatud eksperdid ja renditööjõud)	13	2		

Kokku on sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraadis (DG CNECT) algatuse jaoks taotletud 42 täistööajale taandatud töötajat – 29 ametikohtade loetelus sisalduvat ametikohta ja 13 koosseisuvälist töötajat (lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid). Lisaks olemasolevatele ressurssidele on algatuse täielikuks ja tulemuslikuks elluviimiseks vaja erakorralist lisapersonali (5 täistööaja ekvivalenti – 3 ametnikku ja 2 koosseisuvälist töötajat (lepingulised töötajad või riikide lähetatud eksperdid)) võrreldes praeguse töötajate arvuga.

Sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraat ei saa olemasolevate inimressurssidega enda peale võtta ettepanekuga ettenähtud uusi ülesandeid, eelkõige spektrihalduse, satelliidilubade, sageduste eraldamise eelkontrolli ning BERECi ja raadiospektripoliitika töörühmaga tihedama koordineerimisega seotud ülesandeid, lisaks üldloa tingimuste ühtlustamise ja üheainsa piiriülese loa menetluse toetamisele.

Nende valdkondade eest vastutav spektrialaste ja satelliitside küsimustega tegelev juhtüksus on väga väike ning haldab juba suurt hulka tehniliselt keerukaid ja ajatundlikke toimikuid, mis on seotud ELi spektripoliitika kõigi aspektidega. Lisaks olemasolevatele ülesannetele täidab sama meeskond praegu kogu raadiospektripoliitika töörühma sekretariaadi funktsiooni, millega tegeleb 1,5 täistööajale taandatud töötajat, hoolimata pidevalt kasvavast töökoormusest ja ELi tasandil koordineerimist vajavate spektriküsimuste arvu suurenemisest. Sisehindamise tulemuste kohaselt ei ole üksus võimeline võtma lisakohustusi, ilma et see kahjustaks käimasolevat põhitööd või ELi tasandi spektri- ja satelliitsidepoliitika koordineerimise kvaliteeti ja õigeaegsust.

Ümberpaigutamine sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraadis ei ole teostatav variant. Teistel üksustel ei ole ülemäärast personali ega spetsiifilisi tehnilisi erialateadmisi, mis on vajalikud tõhusaks tööks satelliitside, täiustatud spektritehnoloogia, häirete haldamise või satelliitide ja seadmete vahelise areneva ökosüsteemi valdkonnas. Need on väga uuenduslikud ja tehniliselt nõudlikud valdkonnad, kus üldisemat laadi ametiprofiilid või mitteseotud poliitikavaldkondadest ümberpaigutatud töötajad ei saa asendada spetsialiseerunud eksperte. Ettepanekus ette nähtud ülesanded nõuavad põhjalikke valdkonnapõhiseid teadmisi ning pidevat koostööd riikide ametiasutuste, tööstuse ja rahvusvaheliste organitega. Arvestades olemasolevat väga väikest meeskonda, juba olemasolevat suurt töökoormust (sh raadiospektripoliitika töörühma sekretariaat, mis koosneb ühest inimesest) ning satelliitside ja spektriga seotud töö spetsiifilist olemust, on täiendavad sihtotstarbelised ametikohad komisjoni jaoks hädavajalikud, et täita ettepanekuga määratud uusi kohustusi.

Töötajate kategooriad on täpsustatud allpool esitatud tabelis.

Töötajate arvu ja taotletud assigneeringuid tuleks käsitada soovituslikena ning need ei tohiks mõjutada tulevase mitmeaastase finantsraamistiku üle peetavate läbirääkimiste tulemusi.

Komisjoni ülesannete kirjeldus

Ametnikud ja ajutised töötajad	Uued ülesanded 1. ELi satelliidilubade andmine, sealhulgas võimalikud valikumenetlused tulevikus, ning satelliitside spektri lubade andmise suhtes kohaldatavate tingimuste järgimise järelevalve ja nende täitmise tagamine 2. ELi satelliitide koordineerimine seoses kahjulike raadiohäiretega ja ITU-le esitatava teabe koordineerimine 3. Enampakkumiste eelkontroll – märkusi sisaldavate kirjade / otsuste väljastamine (sarnaselt püsivõrkude turgude ja parandusmeetmete menetlusega) 4. Eeskirjade väljatöötamise taotluste esitamine 5. Töö kavandatud delegeeritud õigusaktide / rakendusaktidega (nt ühtlustatud tingimused, kuluarvestusmetoodika, satelliitside) 6. Tegevus üldloasüsteemi ja sellega seotud üheainsa piiriülese loa menetluse, sealhulgas riigi julgeolekut käsitlevate normide suuremaks ühtlustamiseks
Koosseisuvälised töötajad	Uued ülesanded 7. ELi satelliidilubade andmine, sealhulgas võimalikud valikumenetlused tulevikus, ning satelliitside spektri lubade andmise suhtes kohaldatavate tingimuste järgimise järelevalve ja nende täitmise tagamine

	8. ELi satelliitide koordineerimine seoses kahjulike raadiohäiretega ja ITU-le esitatava teabe koordineerimine 9. Enampakkumiste eelkontroll – märkusi sisaldavate kirjade / otsuste väljastamine (sarnaselt püsivõrkude turgude ja parandusmeetmete menetlusega) 10. Eeskirjade väljatöötamise taotluste esitamine 11. [Spektrikasutusvõimaluste asukohtade tuvastamise ja jälgimise dünaamiliste andmebaaside projekti võimalik käivitamine] 12. Töö kavandatud delegeeritud õigusaktide / rakendusaktidega (nt ühtlustatud tingimused, kuluarvestusmetoodika, satelliitside) 13. Tegevus üldloasüsteemi ja sellega seotud üheainsa piiriülese loa menetluse, sealhulgas riigi julgeolekut käsitlevate normide suuremaks ühtlustamiseks

3.2.5. Hinnanguline mõju digitehnoloogiaga seotud investeeringutele – ülevaade

Digi- ja IT-assigneeringud KOKKU	Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**	**MITMEAASTANE FINANTSRAAMISTIK 2028-2034 KOKKU**
RUBRIIK 4								
Institutsiooni tasandi IT-kulud	0	0	0	0	0	0	0	**0**
RUBRIIK 4 kokku	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud								
Poliitikavaldkondade IT-kulud rakenduskavadele	0	0	0	0	0	0	0	**0**
RUBRIIGIST 4 välja jäävad kulud kokku	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**
KOKKU	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

3.2.6. Kooskõla kehtiva mitmeaastase finantsraamistikuga

Ettepanek/algatus:

☐ on täielikult rahastatav mitmeaastase finantsraamistiku asjaomase rubriigi sisese vahendite ümberpaigutamise kaudu

☒ tingib mitmeaastase finantsraamistiku asjaomase rubriigi mittesihtotstarbelise varu ja/või mitmeaastase finantsraamistiku määruses sätestatud erivahendite kasutuselevõtu

Lisaks komisjoni / sidevõrkude, sisu ja tehnoloogia peadirektoraadi olemasolevatele ressurssidele on algatuse täielikuks ja tulemuslikuks elluviimiseks vaja erakorralist lisapersonali (5 täistööaja ekvivalenti – 3 ametnikku ja 2 koosseisuvälist töötajat (lepingulised töötajad või riikide lähetatud eksperdid)).

☐ nõuab mitmeaastase finantsraamistiku muutmist

3.2.7. Kolmandate isikute rahaline osalus

Ettepanek/algatus:

ei näe ette kolmandate isikute poolset kaasrahastamist

☒ näeb ette kolmandate isikute poolse kaasrahastuse, mille hinnanguline summa on järgmine:

assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

	Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**	Kokku
Kolmandate riikide vabatahtlikud osamaksed	0	0	0	0	0	0	0	0
Kaasrahastatavad assigneeringud KOKKU	0	0	0	0	0	0	0	0

3.2.8. Detsentraliseeritud asutuse hinnanguline personalivajadus ja vajalike assigneeringute kasutamine

Personalivajadus (täistööajale taandatud töötajad – rahastatakse täielikult tasudest, nagu selgitatud punktis 3.3)

Asutus: digivõrkude amet	Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**
Ajutised teenistujad (AD palgaastmed)	1	4	8	10	10	10	10
Ajutised teenistujad (AST palgaastmed)							
Ajutised teenistujad (AD + AST) kokku	1	4	8	10	10	10	10
Lepingulised töötajad	1	3	5	5	5	5	5
Riikide lähetatud eksperdid	2	6	8	10	10	10	10
Lepingulised töötajad ja riikide lähetatud eksperdid kokku	*3*	*9*	*13*	*15*	*15*	*15*	*15*
Töötajad KOKKU	**4**	**13**	**21**	**25**	**25**	**25**	**25**

Tasudest kaetavad assigneeringud miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Asutus: <digivõrkude amet>.>	Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**	**KOKKU 2028–2034**

Jaotis 1. Personalikulud	0,495	1,673	2,833	3,415	3,415	3,415	3,415	**18,661**
Jaotis 2. Taristu- ja tegevuskulud	0,348	0,348	0,348	0,348	0,348	0,348	0,348	**2,348**
Jaotis 3. Tegevuskulud	0,264	0,264	0,264	0,264	0,264	0,264	0,264	**1,848**
Tasudest kaetud assigneeringud KOKKU	**1 107**	**2 285**	**3 445**	**4,027**	**4,027**	**4,027**	**4,027**	**22,857**

Detsentraliseeritud asutuse ettepanekuga/algatusega seotud inimressursside ja assigneeringute (tasudest saadav tulu) ülevaade/kokkuvõte (miljonites eurodes)

Asutus: BERECi Büroo / digivõrkude amet	Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**	**KOKKU 2028–2034**
Ajutised töötajad (AD + AST)	**1**	**4**	**8**	**10**	**10**	**10**	**10**	**10**
Lepingulised töötajad	**1**	**3**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**	**5**
Riikide lähetatud eksperdid	**2**	**6**	**8**	**10**	**10**	**10**	**10**	**10**
Töötajad kokku	**4**	**13**	**21**	**25**	**25**	**25**	**25**	**25**
ELi eelarvest kaetavad assigneeringud	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	**0,000**
Tasudest kaetavad assigneeringud (kui see on asjakohane)	0,495	1,673	2,833	3,415	3,415	3,415	3,415	**18,661**
Kaasrahastatavad assigneeringud (kui see on asjakohane)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	**0,000**
assigneeringud KOKKU	**0,495**	**1,673**	**2,833**	**3,415**	**3,415**	**3,415**	**3,415**	**18,661**

Töötajate arvu ja taotletud assigneeringuid tuleks käsitada soovituslikena ning need ei tohiks mõjutada tulevase mitmeaastase finantsraamistiku üle peetavate läbirääkimiste tulemusi.

Digivõrkude ameti ülesannete kirjeldus

Ametnikud ja ajutised töötajad	1. Digivõrkude ameti osalemisel BERECi töörühmades kaasatakse ameti töötajad BERECi kõigi reguleerimisega seotud töösuundade sisulisse tegevusse. See tähendab, et BERECi Büroo töötajad kaasatakse ka BERECile Euroopa elektroonilise side seadustiku alusel juba usaldatud ülesannete täitmisse, mille puhul ta pakub praegu üksnes haldus- ja logistilist tuge. 2. Digivõrkude ametile tehakse ülesandeks avaldada põhjalik aruanne elektroonilise side võrkude ja teenuste siseturu kohta, milles kirjeldatakse

	elektroonilise side sektori olukorda, suundumusi, ühinemiste mõju turule ja probleeme. Eelkõige tuleks aruandes käsitleda digivõrkude õigusakti alusel rakendatud meetmete mõju siseturule. Esimese aruande võiks avaldada kaks aastat pärast kohaldamise algust, et anda piisavalt aega digivõrkude õigusakti kohaste meetmete mõju kohta andmete kogumiseks, ning seejärel tuleks see avaldada igal aastal. 3. Digivõrkude õigusakti alusel muutub raadiospektripoliitika töörühm komisjoni eksperdirühmast iseseisvaks organiks, mis sarnaneb BERECiga (raadiospektripoliitika amet). Digivõrkude amet võtab üle raadiospektripoliitika töörühma sekretariaadi, mida praegu pakub komisjon; lisaks haldus- ja korraldusliku abi andmisele toetab digivõrkude amet raadiospektripoliitika ametit ka sisulistes küsimustes. Need ülesanded hõlmavad eelkõige järgmist. 4. Pakkuda raadiospektripoliitika ametile ja selle töörühmadele analüütilist, haldus- ja logistilist tuge. 5. Koguda parimaid tavasid üldlubade ja individuaalsete õiguste vahel valiku tegemise, loamenetluste ja nendega seotud hindamiskriteeriumide kohta, näiteks investeeringuid soodustav enampakkumise ülesehitus, baashindade arvutamise metoodika, aastatasud ja levialalised kohustused. 6. Tegutseda ühtse kontaktpunktina taotluste ja teatiste esitamiseks, et hõlbustada spektrikasutusõiguste ja lubade andmist, kui komisjon loob ühtse kontaktpunkti menetluse. 7. Luua dünaamilised andmebaasid spektrikasutusvõimaluste asukohtade tuvastamiseks ja jälgimiseks ning neid hallata. 8. Abistada raadiospektripoliitika ametit raadiospektri ühtse turu menetluse foorumite korraldamisel ja juhtimisel ning menetluste üle arvestuse pidamisel. 9. Tegutseda kontaktpunktina teabe saamiseks taotluste kohta, mis käsitlevad satelliitsüsteemi või maapealse jaama sageduste või orbiidisõlmede koordineerimist ITU eeskirjade kohaselt. 10. Abistada komisjoni taotluse korral ELi satelliidiloa väljastamisel/andmisel. Samuti, kui komisjon seda palub, abistada komisjoni valikumenetluste läbiviimisel satelliitside spektri nappuse korral. 11. Abistada komisjoni ja raadiospektripoliitika ametit ELi satelliidilubade järelevalves ja nende tingimuste täitmise tagamisel. Tegutseda kontaktpunktina, et teavitada juhtudest, mil ELi loa omanik ei täida ELi loa alusel kohaldatavaid tingimusi. 12. Hallata ELi tasandi satelliidioksjonite tasude arveldamist ja loamenetlusi.
Koosseisuvälised töötajad	Lisaks on BERECi Büroo koosseisuvälistel töötajatel BERECi töö toetamiseks järgmised ülesanded: 1) pakkuda BERECile tema reguleerimisülesannete täitmisel eksperdituge, sealhulgas panustades uue BERECi Büroo ekspertide erialateadmistega töörühmade kogu tegevusse; 2) toetada riikide reguleerivate asutuste ja muude pädevate asutuste vahelist koordineerimist seoses uue üheainsa piiriülese loa mehhanismiga ning hõlbustada piiriüleste lubade andmise deklaratsioonide väljastamist; 3) toetada BERECit teenuste kättesaadavuse ning elektroonilise side võrkude läbilaskevõime ja kasutamise jälgimisel, et aidata suurendada võrgu vastupidavust ja valmisolekut; analüüsida teavet teenuste kättesaadavuse ning elektroonilise side võrkude [ja muude asjakohaste digitaristute] läbilaskevõime ja kasutamise kohta, ning toetada BERECit vastupidavust käsitlevate suuniste koostamisel; 4) koguda riikide reguleerivatelt asutustelt ja pädevatelt asutustelt andmeid ja teavet ning vahetada ja edastada teavet seoses BERECile antud uute reguleerimisülesannetega, nagu võrgu vastupidavus ja valmisolek ning uus üheainsa piiriülese loa mehhanism; 5) koostada korrapäraselt aruande projekte Euroopa elektroonilise side turu arengu konkreetsete aspektide kohta ja võrdlusaruandeid eespool nimetatud uute

	teemade kohta, mis esitatakse BERECile; 6) BERECi järelevalve all abistada teda registrite ja andmebaaside loomisel ja arendamisel (üldloa alusel tegutsevate ettevõtjate teatiste andmebaas; andmebaasid/registrid, mis on vajalikud uueks üheainsa piiriülese loa menetluseks digivõrkude õigusakti alusel; numeratsiooniressursside andmebaas ja liikmesriikide hädaabiteenistuste E.164 numbrite andmebaas); 7. abistada BERECit avalike konsultatsioonide läbiviimisel digivõrkude õigusakti kohastes uutes valdkondades.

3.3. Hinnanguline mõju tuludele

☐ Ettepanekul/algatusel puudub finantsmõju tuludele

☒ Ettepanekul/algatusel on järgmine finantsmõju:

☐ omavahenditele

☒ muudele tuludele

☐ märkige, kas see on kulude eelarveridasid mõjutav sihtotstarbeline tulu

miljonites eurodes (kolm kohta pärast koma)

Tulude eelarverida	Jooksval eelarveaastal kättesaadavad assigneeringud	Ettepaneku/algatuse mõju						
		Aasta **2028**	Aasta **2029**	Aasta **2030**	Aasta **2031**	Aasta **2032**	Aasta **2033**	Aasta **2034**
BERECi Büroo / digivõrkude amet		**2,337**	**3,515**	**4,675**	**5,257**	**5,257**	**5,257**	**5,257**

BERECi Büroo (mis asendatakse digivõrkude ametiga) tegevuse seda osa, mis jääb muutmata, rahastatakse ka edaspidi BERECi Büroo praeguselt eelarverealt (ELi toetus BERECi Büroole ei muutu). Samal ajal rahastatakse eespool kirjeldatud digivõrkude ameti lisakulusid satelliitside spektri lubade väljastamise tasudest ja võimaluse korral üleeuroopaliste numeratsiooniressursside kasutusõiguste tasudest, samuti liikmesriikide vabatahtliku ja mitterahalise osaluse abil.

Satelliiditasud on seotud kahe peamise allikaga: spektritasud, mis on seotud digivõrkude õigusaktiga ettenähtud eesseisvate ELi tasandi menetlustega sageduste eraldamiseks / õiguste pikendamiseks ning liikuva kosmosesidega (esimene menetlus liikuva kosmoseside 2 GHz sagedusala jaoks toimub eeldatavasti 2027. aastal). Sellised tasud saab jaotada pikematele perioodidele kui 10 aastat ning seega võivad need tagada püsiva ja stabiilse tulu, mis põhineb näiteks teataval summal MHz kohta, mida satelliitside operaatorid peaksid maksma vastavalt neile uue valikumenetluse / õiguste pikendamise raames litsentsitud spektrimahule.

Lisaks saab vajaduse korral koguda haldustasusid/spektritasusid ettevõtjatelt, kes saavad pärast digivõrkude õigusakti jõustumist ELi satelliidiloa, kui see on praktikas teostatav. Tasude summa arvutamise ja kogumise üksikasjad sätestatakse rakendusaktis.

Kui kättesaadavaks tehakse üleeuroopalised numeratsiooniressursid, laekuvad selliste ressursside kasutusõiguste eest kogutavad tasud digivõrkude ameti eelarvesse.

Lisaks võib saadav tulu hõlmata liikmesriikide vabatahtlikku ja mitterahalist osalust. Digivõrkude ameti eelarvesse võivad laekuda ka nende EMP EFTA riikide ja kolmandate riikide osamaksed, kelle reguleerivad asutused osalevad praegu BERECi ja BERECi Büroo töös vastavalt töökorrale ja kes jätkavad osalemist BERECi ja

digivõrkude ameti töös, samuti raadiospektripoliitika ameti ja digivõrkude ameti töös osalevate spektrivaldkonna eest vastutavate pädevate asutuste osamaksed.

Muud märkused (nt tuludele avaldatava mõju arvutamise meetod/valem või muu teave).

Täiendavad kulud kaetakse kahest peamisest allikast.

– Osa spektritasudest, mis saadakse ELi tasandil satelliidilubade andmiseks korraldatavate valikumenetluste tulemusena (millest esimene viiakse läbi 2027. aastal liikuva kosmoseside 2 GHz sagedusala puhul). Kui valikumenetlust ei viida läbi 2027. aastal, tuleb pikendada kehtivaid kasutusõigusi, mis kaotavad kehtivuse 2027. aasta mais. Sellisel juhul võetakse turgu valitsevatelt ettevõtjatelt tasu pikendamise eest, tagades seega kulude täieliku katmise.

– Haldustasud/spektritasud ELi tasandi loa eest.

Nende tasude arvutamise meetod määratakse kindlaks iga valikumenetluse puhul eraldi ja need katavad vähemalt nõutavad lisakulud. Esimestel aastatel kuni üleminekuperioodi lõpuni kogutakse vajalikud tulud juba ette nähtud esimese valikumenetluse tulemusena. Tasude summa (mis katab suures osas kulud) teatatakse enne menetlust ja arvestades selle spektri nappust, võib eeldada, et tasude kogumine kulgeb tulemuslikult.

Kuna see summa jaguneb pika aja peale – rohkem kui kümnele aastale –, on võimalik rahastada lisakulusid alates 2028. aastast. See osa tasudest saadavast tulust, mis ületab kaetavaid kulusid, kantakse üle, näiteks ELi üldeelarvesse.

Igasugust täiendavat tulu muudest ELi satelliidilubade tasudest, ELi numeratsioonilubadest ning BERECi, digivõrkude ameti ja ka raadiospektripoliitika ameti töös osalevate liikmesriikide, EMP EFTA riikide ja kolmandate riikide vabatahtlikust ja mitterahalisest osalusest kasutatakse kas alates 2028. aastast tekkivate lisakulude katmiseks (koos kavandatavast valikumenetlusest saadava tuluga) või kantakse see üle näiteks ELi üldeelarvesse.

4. DIGIMÕÕDE

4.1. Diginõuded

Diginõuete ja nendega seotud kategooriate (andmed, protsesside digitaliseerimine ja automatiseerimine, digilahendused ja/või digitaalsed avalikud teenused) üldine kirjeldus.

Viide nõudele	**Nõude kirjeldus**	**Nõudest mõjutatud või sellega seotud osalejad**	**Üldised protsessid**	**Kategooriad**
II osa. Valmisolek ja vastupanuvõime	Liidu digitaristute valmisolekukavaga seotud andmevood või andmevood kriisidele reageerimise kontekstis	BEREC Digivõrkude amet Euroopa Komisjon Riikide reguleerivad asutused ENISA EU-CyCLONe	Aruannete koostamine ja levitamine Institutsioonidevaheline koostöö (sh kriisidele reageerimine)	Andmed
III osa. Ühtse turu luba ja üksainus piiriülene luba	Üldloa, üheainsa piiriülese loa menetluse, vastastikuse abi ja halduskuludega seotud andmevood Digilahendus: avalikult kättesaadav liidu andmebaas riikide reguleerivatele asutustele esitatud teatiste kohta (keskandmebaas üheainsa piiriülese loa süsteemi rakendamiseks).	Euroopa Komisjon Liikmesriigid (riikide reguleerivad asutused) Elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujad BEREC Digivõrkude amet	Lubade andmine turuosalistele	Andmed Digilahendus Digitaalne avalik teenus

Viide nõudele	Nõude kirjeldus	Nõudest mõjutatud või sellega seotud osalejad	Üldised protsessid	Kategooriad
IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) I jaotis. Raadiospekter; I peatükk. Põhimõtted ja eesmärgid	Raadiospektri strateegilise planeerimise ja haldamisega seotud andmevood Raadiospektri kasutamise piiriülese koordineerimise raames tehtava koostööga (sealhulgas kahjulike raadiohäiretega tegelemiseks) seotud eeldatavad andmevood	Liikmesriikide pädevad asutused Euroopa Komisjon Raadiospektripoliitika amet Spektrikasutusõiguse omajad Kolmandad riigid	Strateegiline planeerimine ja juhtimine Riiklike ametiasutuste piiriülene koostöö	Andmed
IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) I jaotis. Raadiospekter; II peatükk. Jaotamine	Liidu raadiospektristrateegia ja raadiospektri tegevuskavadega, sageduste eraldamise koordineeritud ajastamisega ja raadiospektri ühtlustamise taotlustega seotud eeldatavad andmevood	Euroopa Komisjon Liikmesriikide pädevad asutused Raadiospektripoliitika amet Ühtlustamistaotluse esitajad Raadiospektrikomitee	Strateegiline planeerimine Institutsioonidevaheline koostöö Taotluste haldamine	Andmed
IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) I jaotis. Raadiospekter; III peatükk. Eraldamine	Raadiospektri individuaalsete kasutusõigustega, raadiospektri kasutamise lubade andmise ühiste tingimustega, spektri ühiskasutusega ja spektri ühtse turu valikumenetlustega seotud andmevood	Liikmesriikide pädevad asutused Huvitatud isikud (individuaalsete kasutusõiguste osas) Raadiospektripoliitika	Lubade andmine ja kasutusõigused Andmebaas	Andmed Digilahendus Digitaalne avalik teenus

Viide nõudele	Nõude kirjeldus	Nõudest mõjutatud või sellega seotud osalejad	Üldised protsessid	Kategooriad
	Digilahendus: dünaamiline andmebaas spektrikasutusvõimaluste asukohtade tuvastamiseks ja jälgimiseks, et edendada ja võimaldada konkreetsete raadiosagedusalade ühiskasutust.	amet ja raadiospektripoliitika töörühm Euroopa Komisjon Digivõrkude amet Sidekomitee või väliseksperdid BEREC		
IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) II jaotis. Satelliitide kasutatav raadiospekter	Andmevood, mis on seotud järgmisega: - satelliitsüsteemide kohta teabe esitamine ja nende süsteemide koordineerimine Rahvusvahelise Telekommunikatsiooniliiduga (ITU); - üldload satelliitvõrkude ja/või satelliitsideteenuste pakkumiseks; - liidu luba satelliitside spektri / raadiospektri kasutamiseks; - järelevalve ja parandusmeetmed seoses liidu loa alusel käitatavate satelliitvõrkude ja satelliitsideteenuste nõuetele vastavusega; - satelliitide häirete kõrvaldamine	Raadiospektri võimalikud kasutajad Spektri valdkonnas pädevad asutused Euroopa Komisjon ITU Raadiospektripoliitika amet Satelliitvõrkude ja/või satelliitsideteenuste pakkujad Liidu loa omanikud (kelle puhul leitakse, et nad rikuvad tingimusi) Raadiospektrikomitee	Taotluste haldamine Lubade andmine Järelevalve ja parandusmeetmed	Andmed

Viide nõudele	Nõude kirjeldus	Nõudest mõjutatud või sellega seotud osalejad	Üldised protsessid	Kategooriad
	ning - taotlused spektrikasutuse koordineerimiseks maapealsete ja kosmoserakenduste vahel.			
IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) III jaotis. Numeratsiooniressursid	Andmevood, mis on seotud üleeuroopaliste numeratsiooniressurssidega, riiklike numeratsiooniressurssidega ning numeratsiooniressursside kasutusõiguste andmisega. Digilahendus: üleeuroopaliste numeratsiooniressursside andmebaas.	Riikide reguleerivad asutused Digivõrkude amet BEREC Elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumisega tegelevad ettevõtjad	Andmebaas Teabe jagamine (sh avaldamine) Aruande levitamine Õiguste andmise menetlus	Andmed Digilahendus Digitaalne avalik teenus
V. osa. Üleminek kiudoptilistele võrkudele, turgude toimimine ja konkurents I jaotis. Üleminek kiudoptilistele võrkudele	Andmed ja andmevood: - kõrvaldamispiirkondade ajakohastamine ja avaldamine, nende kõrvaldamispiirkondade avaldamine, kus jätkusuutlikkuse tingimused on täidetud; - teavitamine riiklikust kiudoptilistele võrkudele ülemineku kavast; - kaudsed teabevood lõppkasutajatele piirkondades,	Riikide reguleerivad asutused Liikmesriigid Operaatorid	Teabe jagamine Teabe esitamine Teabe avaldamine	Andmed

Viide nõudele	Nõude kirjeldus	Nõudest mõjutatud või sellega seotud osalejad	Üldised protsessid	Kategooriad
	mida mõjutab vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamine; - vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise kavade esitamine operaatorite poolt riikide reguleerivatele asutustele.			
V. osa. Üleminek kiudoptilistele võrkudele, turgude toimimine ja konkurents III jaotis. Omavaheline ühendamine II peatükk. Sümmeetrilised juurdepääsunormid	Andmed ja andmevood: - suuniste koostamine ning juurdepääsu ja omavahelise ühendamise menetluste üldsusele kättesaadavaks tegemine; - õigusraamistiku hindamise tulemustest teatamine vastavalt artiklile 69.	Riikide reguleerivad asutused	Suuniste väljatöötamine ja teabe avaldamine Teabe edastamine	Andmed
V. osa. Üleminek kiudoptilistele võrkudele, turgude toimimine ja konkurents IV jaotis. Turud ja konkurents I peatükk. Turuanalüüs ja	Andmed ja andmevood: - soovitus, milles määratakse kindlaks toote- ja teenuseturud, mille puhul on põhjendatud regulatiivsete kohustuste kehtestamine; - turuanalüüs ja vastavatest regulatiivsete meetmete eelnõudest teatamine; - kaudsed teabevood seoses	Euroopa Komisjon Riikide reguleerivad asutused BEREC	Soovituse väljatöötamine Teabe edastamine Suuniste koostamine	Andmed

Viide nõudele	Nõude kirjeldus	Nõudest mõjutatud või sellega seotud osalejad	Üldised protsessid	Kategooriad
märkimisväärne turujõud	riikidevaheliste turgude ja nõudluse kindlakstegemisega; - turuanalüüsi ja märkimisväärse turujõu hindamist käsitlevad suunised.			
V. osa. Üleminek kiudoptilistele võrkudele, turgude toimimine ja konkurents IV jaotis. Turud ja konkurents II peatükk. Märkimisväärse turujõuga ettevõtjate suhtes kehtestatud juurdepääsuga seonduvad parandusmeetmed	Andmed ja andmevood: - avalikult kättesaadava kuluarvestussüsteemi kirjeldus; - teave kohustuste võtmise menetluse kohta.	Riikide reguleerivad asutused Operaatorid	Avalikkusele kättesaadavaks tegemine Teabe esitamine	Andmed
V. osa. Üleminek kiudoptilistele võrkudele, turgude toimimine ja konkurents IV jaotis. Turud ja konkurents III PEATÜKK. Siseturu menetlused turu	Teabevood siseturu konsolideerimise kohta elektroonilise side valdkonnas	Riikide reguleerivad asutused BEREC Euroopa Komisjon	Arvamuste esitamine Teabe esitamine	Andmed

Viide nõudele	Nõude kirjeldus	Nõudest mõjutatud või sellega seotud osalejad	Üldised protsessid	Kategooriad
reguleerimiseks				
VI osa. Teenused II. jaotis. Avatud internetiühendus	Andmed ja andmevood: - avatud internetiühendust käsitleva teabe esitamine; - teabe jagamine BERECiga; - BERECi aruanne riikide reguleerivate asutuste peamiste tavade ja järelduste kohta; - BERECi ühine vorm pakkujatelt teabe kogumiseks; - BERECi suunised riikide reguleerivate asutuste kohustuste täitmise kohta.	Üldsusele elektroonilise side pakkujad Riikide reguleerivad asutused BEREC	Teabe jagamine Suuniste väljatöötamine Vormi väljatöötamine Aruandlus	Andmed
VI osa. Teenused III. jaotis. Lõppkasutajate õigused I peatükk. Tarbijate õigused	Andmed ja andmevood: - Lepingute puhul teabele esitatavad nõuded - läbipaistvusteave; - lepingu kestuse ja lõpetamisega seotud teabele esitatavad nõuded.	Internetiühenduse teenuste pakkujad Tarbijad	Teabe jagamine	Andmed
VI osa. Teenused III. jaotis. Lõppkasutajate	Andmed ja andmevood: - teenusepakkuja vahetamise ja numbri liikuvusega seotud	Internetiühenduse teenuste pakkujad Tarbijad	Teabe jagamine Suuniste väljatöötamine	Andmed

Viide nõudele	Nõude kirjeldus	Nõudest mõjutatud või sellega seotud osalejad	Üldised protsessid	Kategooriad
õigused II peatükk. Lõppkasutajate õigused	teabele esitatavad nõuded.	Digivõrkude amet BEREC Mikroettevõtjad	Teavitamine	
VI osa. Teenused III. jaotis. Lõppkasutajate õigused III peatükk. Lõppkasutajatele pakutavad vahendid ja funktsioonid Artikli 107 lõike 13 kohane digilahendus. Algne õiguslik alus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. detsembri 2018. aasta direktiivi (EL) 2018/1972 (millega kehtestatakse Euroopa elektroonilise side seadustik (uuesti sõnastatud)) artikli 109 lõige 8.	Lõppkasutajate kaitse ja sideteenuste nõuetega (pettuste ennetamine, hädaabiteenused, kõnefunktsioonid, seadmete koostalitlusvõime) seotud andmed ja andmevood Digilahendus: - selleks et digivõrkude amet saaks BERECi järelevalve all pidada andmebaasi, teatavad liikmesriigid digivõrkude ametile E.164 numbrid liikmesriikide häirekeskuste süsteemidega ühenduse võtmiseks, et ühe liikmesriigi häirekeskused saaksid võtta ühendust teise liikmesriigi häirekeskustega.	Lõppkasutajad Teenusepakkujad Liikmesriigid ENISA Digivõrkude amet	Teabe kogumine Teabe jagamine Aruandlus	Andmed Digilahendus

Viide nõudele	Nõude kirjeldus	Nõudest mõjutatud või sellega seotud osalejad	Üldised protsessid	Kategooriad
VII. Juhtimine I jaotis. Riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused	Andmed ja andmevood: - riikide reguleerivate asutuste ja muude pädevate asutuste teavitamine; - riikide reguleerivate asutuste eelarvearuandlus; - eelarvekontrollil põhinev aruanne.	Liikmesriigid Euroopa Komisjon Riikide reguleerivad asutused	Teabe avaldamine Teavitamine Aruandlus	Andmed
VII. Juhtimine II. jaotis. BERECi ülesanded ja töökorraldus	BERECi ülesannete ja korraldusega seotud andmed ja andmevood	BEREC, digivõrkude amet, riikide reguleerivad asutused, komisjon, Euroopa Parlament, nõukogu ja muud sidusrühmad	Teabe avaldamine Järelevalve	Andmed
VII. Juhtimine IV. jaotis. Ühissätted ning BERECi ja raadiospektripoliitika ameti koostöö	Andmed ja andmevood: - ühissätetega ning BERECi ja raadiospektripoliitika ameti koostööga, sealhulgas kaheaastaste tööprogrammide ja teavitamisega ning tegevusaruannetega seotud	BEREC Raadiospektripoliitika ameti nõukogu Euroopa Parlament Nõukogu	Aruande esitamine	Andmed

Viide nõudele	Nõude kirjeldus	Nõudest mõjutatud või sellega seotud osalejad	Üldised protsessid	Kategooriad
	teabevood.	Komisjon Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomitee		
VII. Juhtimine V jaotis. Digivõrkude amet I peatükk. Digivõrkude ameti ülesanded ja töökorraldus	Andmed ja andmevood: - digivõrkude ameti ülesannete ja töökorraldusega seotud teabevood.	Digivõrkude amet ENISA BEREC Raadiospektripoliitika amet Komisjon Euroopa Parlament Nõukogu Kontrollikoda	Aruannete esitamine Dokumentide ja aruannete koostamine	Andmed
VII. Juhtimine V jaotis. Digivõrkude amet II peatükk. Digivõrkude ameti eelarve ja programmitöö	Andmed ja andmevood: - digivõrkude ameti eelarve ja töökorraldusega seotud teabevood.	Digivõrkude amet, Euroopa Parlament, nõukogu, kontrollikoda	Teabe esitamine Teabe avaldamine	Andmed
VII. Juhtimine V jaotis. Digivõrkude amet	Andmed ja andmevood: - digivõrkude ameti üldsätete, sealhulgas BERECi ja raadiospektripoliitika ametiga	Digivõrkude amet, BEREC, raadiospektripoliitika amet, komisjon, riikide	Teabe vahetamine Deklaratsioonide esitamine	Andmed Digilahendused

Viide nõudele	Nõude kirjeldus	Nõudest mõjutatud või sellega seotud osalejad	Üldised protsessid	Kategooriad
III peatükk. Üldsätted	tehtava koostööga seotud teabevood. Digilahendused: - digilahendused artikli 174 kohase info- ja teavitussüsteemi loomiseks.	reguleerivad asutused, pädevad asutused, liikmesriigid, Euroopa Parlament, nõukogu	Aruandlus	
VIII OSA. Üld- ja lõppsätted I JAOTIS. Teabe esitamine, ülevaated ja konsultatsioonimehhanism	Andmed ja andmevood: - teabe esitamise, ülevaadete ja konsultatsioonimehhanismidega seotud teabevood.	Elektroonilise side võrke/teenuseid pakkuvad ettevõtjad, riikide reguleerivad asutused, muud pädevad asutused, BEREC, raadiospektripoliitika amet, komisjon, liikmesriikide ametiasutused, avaliku sektori asutused, ühtsed teabepunktid, lõppkasutajad, tarbijad, tootjad	Teabe esitamine Teabe vahetamine	Andmed
VIII OSA. Üld- ja lõppsätted II JAOTIS. Ühtlustamiskord	Andmed ja andmevood: - standardimistegevusega seotud teabevood.	Euroopa Komisjon, riikide reguleerivad asutused, muud pädevad asutused, BEREC, raadiospektripoliitika amet, Euroopa Parlament,	Standardite avaldamine Teabe esitamine	Andmed

Viide nõudele	Nõude kirjeldus	Nõudest mõjutatud või sellega seotud osalejad	Üldised protsessid	Kategooriad
		nõukogu, Euroopa standardiorganisatsioonid, üldsus		
VIII OSA. Üld- ja lõppsätted III JAOTIS. Vaidluste lahendamine	Andmed ja andmevood: - vaidluste lahendamisega seotud teabevood.	Riikide reguleerivad asutused BEREC	Avalikkusele kättesaadavaks tegemine Teatiste saatmine	Andmed
VIII OSA. Üld- ja lõppsätted IV JAOTIS. Ökosüsteemi koostöö	Andmed ja andmevood: - ökosüsteemi koostööga seotud teabevood.	BEREC, digivõrkude amet, komisjon, riikide reguleerivad asutused, elektroonilise side võrkude pakkujad, elektroonilise side sektoris või sellega tihedalt seotud sektorites tegutsevad ettevõtjad, sidusrühmad	Teabe avaldamine Teabe esitamine	Andmed
VIII OSA. Üld- ja lõppsätted VI JAOTIS. Lõppsätted	Andmed ja andmevood: - üldised teabevood.	Komisjon, Euroopa Parlament, nõukogu, liikmesriigid, riikide reguleerivad asutused, sidekomitee, raadiospektrikomitee, BEREC, raadiospektripoliitika	Teatiste saatmine Teabe avaldamine	Andmed

Viide nõudele	Nõude kirjeldus	Nõudest mõjutatud või sellega seotud osalejad	Üldised protsessid	Kategooriad
		amet, digivõrkude amet, ettevõtjad, eksperdid, sidusrühmad		

4.2. Andmed

Kohaldamisalasse kuuluvate andmete üldine kirjeldus

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
Liidu digitaristute valmisolekukava ja selle koostamisel kasutatav teave	II osa. Valmisolek ja vastupanuvõime	Kirjeldus selle kohta, mida kava peaks sisaldama, on esitatud õigusaktis. BEREC avaldab ühise vormi, mida riikide reguleerivad asutused kasutavad kava jaoks vajaliku teabe kogumiseks.	Riikide reguleerivad asutused esitavad digivõrkude ametile iga kahe aasta järel vajaliku teabe elektroonilise side võrkude arhitektuuri, läbilaskevõime, võimete ja kasutamise kohta. Andmevood, mis tulenevad digivõrkude ameti, Euroopa Komisjoni ja direktiivi (EL) 2022/2555 artikli 14 kohaselt loodud koostöörühma, Euroopa Liidu Küberturvalisuse Ameti (ENISA) ning Euroopa asjaomaste kriisidele reageerimise ja elanikkonnakaitse koordineerimisasutuste koostööst kava koostamisel. Kava kättesaadavaks tegemisega seotud andmevood Taotluse korral jagab digivõrkude amet

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
			komisjoniga kava koostamisel kasutatud analüüsi üksikasju. *BEREC avaldab riikide reguleerivatelt asutustelt teabe kogumise ühise vormi, kui see kättesaadavaks tehakse.*
Teave ühise olukorrateadlikkuse ja ühtse kriisidele reageerimise tagamiseks	II osa. Valmisolek ja vastupanuvõime	//	Kui looduslik või inimtegevusest tingitud häire, kriis või vääramatu jõud hõlmab ulatuslikku küberturbeintsidenti või langeb sellega kokku, esitab BEREC asjakohase teabe Euroopa küberkriisiga tegelevate kontaktasutuste võrgustikule (EU-CyCLONe) ja komisjonile.
Andmed turuosalistele lubade andmise ja üheainsa piiriülese loa menetluse kontekstis	III osa. Ühtse turu luba ja üksainus piiriülene luba	// Teatis võrkude või teenuste pakkumise kavatsuse kohta esitatakse teatisevormil, mille teeb kättesaadavaks BEREC.	Liikmesriigid teatavad komisjonile piirangute kehtestamisest elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumise vabadusele. Teenusepakkuja, kes kavatseb pakkuda võrke või teenuseid ühes või mitmes liikmesriigis, esitab teatise ühe sellise liikmesriigi reguleerivale asutusele üheainsa piiriülese loa menetluse alusel. Teatise saanud pädevad asutused edastavad teatise digivõrkude ametile. Kui teatis puudutab mitut liikmesriiki, edastab

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
		Loa kinnitusse lisatava teabe kirjeldus, kui see on olemas.	digivõrkude amet selle teavitamise eesmärgil nende liikmesriikide pädevatele asutustele, kus pakkuja kavatseb tegutseda. Kui teatis on seotud ühes või mitmes liikmesriigis juba tegutseva pakkuja kavatsusega laiendada oma tegevust teistesse liikmesriikidesse, edastab digivõrkude amet sellise teatise teavitamise eesmärgil kõigi asjaomaste liikmesriikide pädevatele asutustele. Teavitatud asutus esitab pakkujale elektroonilise side võrkude või teenuste pakkumise loa andmise kohta kinnituse. Teavitatud asutused ajakohastavad teavet kõigi saadud teatiste kohta avalikult kättesaadavas liidu andmebaasis vähemalt iga kahe kuu järel.
Suunised üldloakorra kohta ja vastastikuse abiga seotud andmed	III osa. Ühtse turu luba ja üksainus piiriülene luba	//	BEREC avaldab suunised üldloakorra kohta ning tagab, et asjakohane teave on pakkujatele kättesaadav digivõrkude ameti veebilehe kaudu. Iga liikmesriik määrab riikliku ühtse kontaktpunkti. Riiklik ühtne kontaktpunkt hoiab ajakohasena teavet elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumise suhtes kohaldatavate riigisiseste

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
			õigusaktide ja menetluste kohta. Eeldatavad andmevood, mis on seotud eri liikmesriikide asjaomaste asutuste vastastikuse abiga.
Teave halduskulude ja -tasude kohta	III osa. Ühtse turu luba ja üksainus piiriülene luba	//	Haldustasude kehtestamise korral avaldavad riikide reguleerivad asutused või muud pädevad asutused igal aastal ülevaate oma halduskulude ja laekunud tasude kogusumma kohta.
Teave raadiospektri strateegilise planeerimise ja haldamise kohta (sealhulgas kahjulike raadiohäiretega tegelemiseks)	IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) I jaotis. Raadiospekter; I peatükk. Põhimõtted ja eesmärgid	//	Pädevad asutused peavad teavitama komisjoni ja muid asjaomaseid pädevaid asutusi otsusest lubada otsuse nr 676/2002/EÜ kohaselt ühtlustatud raadiosagedusala alternatiivset kasutusotstarvet. Spektrikasutusõiguste omanikud võivad taotleda raadiospektripoliitika ametilt piiriülese koordineerimise või piiriüleste kahjulike raadiohäiretega seotud küsimuste lahendamist. Raadiospektripoliitika amet võib esitada arvamuse, milles pakutakse välja koordineeritud lahendus (ja *peab* esitama sellise arvamuse, kui eespool nimetatud spektrikasutusõiguste omanik seda taotleb).

Andmete liik	**Viide (viited) nõudele (nõuetele)**	**Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)**	**Andmevoo kirjeldus**
			Kui piiriüleseid küsimusi ei lahendata teatava aja jooksul, võivad mis tahes mõjutatud liikmesriigi pädevad asutused või spektrikasutusõiguse omajad paluda komisjonil sekkuda.
Liidu raadiospektristrateegia ja raadiospektri tegevuskavad	IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) I jaotis. Raadiospekter; II peatükk. Jaotamine	// Riiklike raadiospektri tegevuskavade sisu lühinõuded.	Komisjon esitab liidu raadiospektristrateegia. Üheksa kuu jooksul pärast liidu raadiospektri tegevuskavade kehtestamist esitavad pädevad asutused komisjonile ja raadiospektripoliitika ametile oma riiklikud raadiospektri tegevuskavad. Pädevad asutused avaldavad riiklikud raadiospektri tegevuskavad ja ajakohastavad neid korrapäraselt. Pädevad asutused esitavad komisjonile ja raadiospektripoliitika ametile korrapäraselt aruandeid oma riiklike raadiospektri tegevuskavade rakendamise kohta.
Läbivaatamiseks esitatavad taotlused tähtaja pikendamiseks seoses alternatiivse kasutusotstarbe lubamisega erandkorras (*kui raadiospektri kasutamine on*	IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) I jaotis. Raadiospekter; II peatükk. Jaotamine	//	Võimalik spektrikasutaja või komisjon võib esitada sellised taotlused läbivaatamiseks asjaomasele pädevale asutusele.

Andmete liik	**Viide (viited) nõudele (nõuetele)**	**Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)**	**Andmevoo kirjeldus**
ühtlustatud tehniliste rakendusmeetmetega vastavalt otsusele nr 676/2002/EÜ)			
Raadiospektri ühtlustamise taotlused	IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) I jaotis. Raadiospekter; II peatükk. Jaotamine	//	Iga huvitatud isik võib esitada komisjonile põhjendatud taotluse kaaluda konkreetse sagedusala kättesaadavuse ja/või tõhusa kasutamise tingimuste ühtlustamist. Sellise taotluse korral korraldab komisjon avaliku konsultatsiooni ja esitab selle taotluse kas raadiospektripoliitika ametile aruande või arvamuse saamiseks ja/või raadiospektrikomiteele (kes võib samuti vastu võtta arvamuse). Komisjon saadab taotluse koostajale mõistliku vastuse (mõistliku tähtajaga, eelistatavalt kuus kuud alates taotluse saamisest). Komisjon avaldab taotluse ja vastuse.
Teave individuaalsete kasutusõiguste kohta	IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) I jaotis. Raadiospekter; III peatükk. Eraldamine	//	Pädevad asutused teavitavad huvitatud isikuid individuaalsetele kasutusõigustele seatavatest tingimustest enne nende kehtestamist. Sama tehakse kriteeriumide puhul, mille alusel hinnatakse tingimuste täitmist.

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
			Raadiospektripoliitika amet kogub häid tavasid, mis on seotud valikuga üldlubade ja individuaalsete õiguste vahel.
Raadiospektri kasutuslubade andmise ühiste tingimustega seotud andmed	IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) I jaotis. Raadiospekter; III peatükk. Eraldamine	//	Raadiospektri võimalikud kasutajad kahes või enamas liikmesriigis (või komisjon) võivad taotleda, et asjaomase liikmesriigi pädevad asutused kehtestaksid raadiospektripoliitika ametis lubade andmise ühised tingimused. Pädevad asutused teavitavad komisjoni sellistest taotlustest. Eeldatavad andmevood, kui komisjon palub loamenetluse läbiviimisel abi raadiospektripoliitika ametilt, digivõrkude ametilt, sidekomiteelt või välisekspertidelt.
Muud andmed individuaalsete õiguste kohta	IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) I jaotis. Raadiospekter; III peatükk. Eraldamine	//	Individuaalsete õiguste omajate taotlused nende õiguste pikendamiseks. Kasutusõiguste omaja teatab pädevale asutusele kavatsusest anda kasutusõigused üle või rendile. Kõnealune pädev asutus avalikustab selle teabe. Igal kolmandal isikul, kes on huvitatud spektriosa kasutamisest konkreetsel territooriumil või ajavahemikul, on õigus teatada

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
			oma huvist pädevale asutusele.
Andmed spektrikasutusvõimaluste asukohtade tuvastamise ja jälgimise dünaamilise andmebaasi jaoks	IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) I jaotis. Raadiospekter; III peatükk. Eraldamine	Komisjon võib võtta vastu rakendusakte, et määrata kindlaks andmebaasiga hõlmatud sagedusalad ning töötada välja praktiline kord ja ühtsed vormid, et pädevad asutused saaksid koguda andmeid ja esitada need komisjonile.	Andmebaas sisaldab liikmesriikide kogutud ja esitatud ajakohastatud teavet.
Raadiospektri ühtse turu menetluse raames kasutatavad andmed	IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) I jaotis. Raadiospekter; III peatükk. Eraldamine	Minimaalsed sisunõuded	Kui pädevad asutused kavatsevad korraldada valikumenetluse (või muuta või pikendada teatavaid õigusi), avaldavad nad oma lõpliku meetme eelnõu ning edastavad selle komisjonile, raadiospektripoliitika ametile, BERECile ja teiste liikmesriikide pädevatele asutustele. Pädevad asutused, raadiospektripoliitika amet, BEREC ja komisjon võivad esitada meetme eelnõu kohta märkusi 30 tööpäeva jooksul. Komisjon teavitab sellisel juhul BERECit ja riikide reguleerivaid asutusi oma reservatsioonidest ning avalikustab need samal ajal. 30 tööpäeva jooksul alates komisjoni

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
			reservatsioonide teatavakstegemisest esitavad raadiospektripoliitika amet ja BEREC oma arvamused komisjoni teate kohta. Komisjon võib teha otsuse 60 tööpäeva jooksul alates oma reservatsioonidest teatamisest. Pädev asutus teavitab kuue kuu jooksul alates komisjoni otsuse kuupäevast raadiospektripoliitika ametit, BERECit ja komisjoni uuest meetme eelnõust. Digivõrkude amet peab arvestust liidu raadiospektri ühtse turu menetluste üle.
Andmed, mis on seotud satelliitsüsteemide kohta teabe esitamise ja nende süsteemide koordineerimisega Rahvusvahelise Telekommunikatsiooniliiduga (ITU)	IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) II jaotis. Satelliitide kasutatav raadiospekter	//	Raadiospektri valdkonnas pädev asutus teavitab komisjoni ja teisi raadiospektripoliitika ametis osalevaid pädevaid asutusi igast taotlusest esitada ITU-le rohkem kui ühte liikmesriiki või maapealset jaama hõlmav satelliitsüsteem, seda koordineerida või see registreerida. - Liikmesriigid ja komisjon võivad taotluse kohta märkusi esitada. Kui asjaomane pädev asutus saab taotluse koordineerida ITU eeskirjade kohaselt satelliitsüsteemi või maapealse jaama sagedusi või orbitaalsõlme, teavitab ta sellest

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
			raadiospektripoliitika ameti kaudu komisjoni ja teisi pädevaid asutusi. - Eeldatavad andmevood raadiospektripoliitika ameti koordineerivas rollis, kui kaks või enam pädevat asutust saavad taotlused sama sagedusala või sama orbitaalsõlme kohta. Kui asjaomasele pädevale asutusele esitatakse ITU eeskirjade alusel taotlus koordineerida spektrikasutust maapealsete ja kosmoserakenduste vahel seoses otsuse nr 676/2002/EÜ kohaselt ühtlustatud raadiospektriga, edastab ta selle taotluse komisjonile, kes omakorda edastab selle viivitamata raadiospektrikomitee liikmetele.

Andmete liik	**Viide (viited) nõudele (nõuetele)**	**Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)**	**Andmevoo kirjeldus**
Andmed, mis on seotud liidu tasandi lubadega satelliitside spektri kasutamiseks	IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) II jaotis. Satelliitide kasutatav raadiospekter	//	Pakkujad esitavad komisjonile teatise. Eeldatavad andmevood liikmesriikides sõltuvad liidu loast, mille annab komisjon. Pädevad asutused või taotlejad võivad taotleda, et komisjon kaaluks liidu lubade arvu piiramist teatavas raadiosagedusalas. Sellisel juhul annab komisjon huvitatud isikutele võimaluse väljendada oma seisukohti avaliku konsultatsiooni käigus. Selleks et saada luba kasutada raadiospektrit satelliitsideteenuste ja satelliitvõrkude pakkumiseks, esitab ettevõtja taotluse komisjonile. - Komisjon avaldab sellised taotlused nende kättesaamisel. - Raadiospektripoliitika amet esitab komisjonile arvamuse kümne tööpäeva jooksul.

Andmete liik	**Viide (viited) nõudele (nõuetele)**	**Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)**	**Andmevoo kirjeldus**
Andmed järelevalve ja parandusmeetmete kontekstis (sealhulgas satelliidihäirete lahendamine)	IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) II jaotis. Satelliitide kasutatav raadiospekter	//	Eeldatavad andmevood, kui komisjon (raadiospektripoliitika ameti abiga) uurib liidu loaga seotud tingimuste või õigusnormide väidetavaid rikkumisi. - Kui pädev asutus on arvamusel, et liidu loa omanik ei täida nõudeid, teavitab ta sellest komisjoni ja raadiospektripoliitika ametit. - Kui komisjon leiab, et liidu loa omanik ei täida tingimusi, teavitab ta kõnealust operaatorit oma järeldustest. - Komisjon teavitab liikmesriike oma täitemeetmetest. Kui pädev asutus otsustab komisjoni ettenähtud meetme kohaldamise edasi lükata, teavitab ta sellest eelnevalt komisjoni. Kui pädev asutus võtab omal algatusel ajutisi meetmeid kahjulike raadiohäirete vältimiseks oma territooriumil, teavitab ta sellest komisjoni ja muid pädevaid asutusi. - Selliste ajutiste meetmete võtmist võib nõuda ka komisjon.

Andmete liik	**Viide (viited) nõudele (nõuetele)**	**Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)**	**Andmevoo kirjeldus**
Andmed numeratsiooniressursside strateegilise planeerimise ja haldamise kontekstis	IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) III jaotis. Numeratsiooniressursid	//	Eeldatavad andmevood komisjoni, digivõrkude ameti ja riikide reguleerivate asutuste vahelises koostöös numeratsiooniressursside strateegilisel planeerimisel liidus ning numeratsiooniressursside võimaliku kasutuse kindlaksmääramisel piiriüleste või üleeuroopaliste teenuste osutamiseks.
Andmed üleeuroopaliste numeratsiooniressursside kohta	IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) III jaotis. Numeratsiooniressursid	// Kuus kuud pärast liidu numeratsiooniplaani vastuvõtmist kehtestab digivõrkude amet teabe esitamise korra ja süsteemi.	Eeldatav andmevoog, mis tuleneb riikide reguleerivate asutuste ja digivõrkude ameti vahelisest koostööst numbrite või numeratsiooniväljade eraldamisel üleeuroopaliste numeratsiooniressursside puhul. Riikide reguleerivate asutuste õigeaegselt esitatav teave numbrite eraldamise ja saajate kohta (andmed, mis on vajalikud digivõrkude ameti loodava üleeuroopaliste numeratsiooniressursside andmebaasi jaoks).

Andmete liik	**Viide (viited) nõudele (nõuetele)**	**Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)**	**Andmevoo kirjeldus**
Andmed riiklike numeratsiooniressursside kohta	IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) III jaotis. Numeratsiooniressursid	//	Ettevõtjad, kes ei ole elektroonilise side võrkude või teenuste pakkujad, võivad taotleda, et riikide reguleerivad asutused annaksid neile konkreetsete teenuste osutamiseks riiklike numeratsiooniplaanide numeratsiooniressursside kasutusõigused. Numeratsiooniressursside tõhusa haldamise tagamiseks võivad riikide reguleerivad asutused taotleda digivõrkude ametilt abi oma tegevuse koordineerimisel. Riikide reguleerivad asutused või muud pädevad asutused edastavad digivõrkude ametile korrapäraselt andmeid, mida on vaja selliste numeratsiooniressursside andmebaasi jaoks, mida võib liidu piires territooriumiväliselt kasutada. Riikide reguleerivad asutused avaldavad riiklikud numeratsiooniplaanid ning kõik nende hilisemad täiendused või muudatused. BEREC esitab iga kahe aasta järel aruande riiklike ja üleeuroopaliste numeratsiooniressursside kasutusõiguste andmise riigisiseste tavade kohta.

Andmete liik	**Viide (viited) nõudele (nõuetele)**	**Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)**	**Andmevoo kirjeldus**
Numeratsiooniressursside kasutusõiguste andmisega seotud andmed	IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) III jaotis. Numeratsiooniressursid	//	Ettevõtjad võivad riikide reguleerivatelt asutustelt taotleda individuaalseid numeratsiooniressursside kasutusõigusi. Riikide reguleerivad asutused teevad eespool nimetatud taotluse kohta otsuse ja avalikustavad need otsused. Liikmesriigi reguleeriv asutus võib selle liikmesriigi reguleerivale asutusele, kus numeratsiooniressursside kasutusõigused on antud, esitada taotluse, milles tõendatakse asjakohaste tarbijakaitsenormide või riigisiseste õigusaktide rikkumist. Eeldatavad andmevood, mis tulenevad digivõrkude ametile antavast ülesandest soodustada ja koordineerida asjaomaste liikmesriikide reguleerivate asutuste teabevahetust ning tagada nende koostöö nõuetekohane koordineerimine.

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
Teave vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise ja ülemineku kavandamise kohta	V. osa. Üleminek kiudoptilistele võrkudele, turgude toimimine ja konkurents I jaotis. Üleminek kiudoptilistele võrkudele	Kõrvaldamispiirkondade piiritlemisel võetakse arvesse komisjoni suuniseid, mis võetakse vastu 29. veebruariks 2028. Jätkusuutlikkuse tingimuste kohaselt peavad vähemalt 95 % kõrvaldamispiirkonnas asuvatest kodudest olema sellised, mille vahetus läheduses on olemas kiudoptiline võrk. Riikide reguleerivad asutused määravad kindlaks objektiivsed ja läbipaistvad parameetrid ja kriteeriumid vahetu läheduse, mõistlike jõupingutuste, mõistlike kulude ja taskukohasuse hindamiseks.	Riikide reguleerivad asutused avaldavad kõrvaldamispiirkondade loetelu ja selle ajakohastatud versioonid koos nende kõrvaldamispiirkondade loeteludega, kus jätkusuutlikkuse tingimused on täidetud (avaldatakse 30. juuniks 2029 ja seejärel vähemalt iga 12 kuu järel viie aasta jooksul). Liikmesriigid koostavad ja esitavad komisjonile 31. oktoobriks 2029 kiudoptilistele võrkudele ülemineku kava, mis sisaldab teavet vaskpaarvõrkude ja kiudoptiliste võrkude katvuse, kasutuselevõtumeetmete, kõrvaldamispiirkondade staatuse ja ülemineku vahe-eesmärkide kohta, kusjuures 30. juuniks 2034 tuleb esitada ajakohastatud kava, kus antakse ülevaade rakendamise edenemisest. Operaatorid esitavad oma vaskpaarvõrkude kasutuselt kõrvaldamise kavad riikide reguleerivatele asutustele kuue kuu jooksul alates vastava kohustuse vastuvõtmisest ning annavad rakendamise edenemisest aru asutuse määratud ajavahemike järel. Mõjutatud piirkondade lõppkasutajaid teavitatakse vaskpaarvõrkude kasutuselt

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
			kõrvaldamise ajakavast, vajalikest teenuse või seadmete muudatustest ning kättesaadavatest alternatiivsetest teenustest.

Andmete liik	**Viide (viited) nõudele (nõuetele)**	**Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)**	**Andmevoo kirjeldus**
Juurdepääsu ja omavahelise ühendamise menetlused ning regulatiivse hindamise tulemused	V. osa. Üleminek kiudoptilistele võrkudele, turgude toimimine ja konkurents III jaotis. Omavaheline ühendamine II peatükk. Sümmeetrilised juurdepääsunormid	Menetlustega tuleb tagada, et kehtestatavatest kohustustest saaksid kasu ettevõtjad, sealhulgas VKEd ja piiratud geograafilise tegevusulatusega teenusepakkujad. Kohustused ja tingimused peavad olema objektiivsed, läbipaistvad, proportsionaalsed ja mittediskrimineerivad ning neid tuleb rakendada kooskõlas artiklitega 186 ja 85.	Riikide reguleerivad asutused annavad suuniseid ja teevad avalikult kättesaadavaks juurdepääsu ja omavahelise ühendamise suhtes kohaldatava korra. Riikide reguleerivad asutused või muud pädevad asutused, kes on kehtestanud artikli 69 kohased kohustused ja tingimused, hindavad nende tulemusi viie aasta jooksul pärast eelmise meetme vastuvõtmist ning teavitavad oma hindamise tulemustest artiklites 186 ja 85 osutatud korras.

Andmete liik	**Viide (viited) nõudele (nõuetele)**	**Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)**	**Andmevoo kirjeldus**
Turumääratlused, turuanalüüsi tulemused, reguleerivad meetmed ja suunisdokumendid	V. osa. Üleminek kiudoptilistele võrkudele, turgude toimimine ja konkurents IV. jaotis. Turud ja konkurents I peatükk. Turuanalüüs ja märkimisväärne turujõud	Soovituses tehakse kindlaks toote- ja teenuseturud, mis on määratletud kooskõlas konkurentsiõiguse põhimõtetega. Turuanalüüsis tuleb järgida artiklites 186 ja 85 sätestatud menetlusi, see tuleb teha õigeaegselt ja lõpule viia ühe aasta jooksul. Turud, mille suhtes kohaldatakse eelnevat reguleerimist, vaadatakse läbi iga viie aasta järel, et teha kindlaks, kas artikli 72 lõikes 1 sätestatud kolm kriteeriumi on täidetud. Suunised märkimisväärse turujõu kohta peavad olema kooskõlas konkurentsiõiguse asjaomaste põhimõtetega ja sisaldama juhiseid märkimisväärse turujõu mõiste kohaldamise kohta elektroonilise side turgude eelneva reguleerimise suhtes.	Komisjon võtab pärast avalikku konsultatsiooni ja BERECi arvamust arvestades vastu soovituse, milles määratakse kindlaks asjaomased toote- ja teenuseturud, ning vaatab selle korrapäraselt läbi iga viie aasta järel. Riikide reguleerivad asutused viivad läbi turuanalüüsi ja teatavad vastavate reguleerivate meetmete eelnõudest kooskõlas artikliga 85 viie aasta jooksul alates eelmise meetme vastuvõtmisest. BEREC analüüsib komisjoni või vähemalt kahe riigi reguleeriva asutuse põhjendatud taotluse korral võimalikke riikidevahelisi turge või komisjoni, vähemalt kahe riigi reguleeriva asutuse või turuosaliste põhjendatud taotluse korral lõppkasutajate riikidevahelist nõudlust. Komisjon avaldab suunised märkimisväärse turujõu kohta pärast BERECiga konsulteerimist.
Kuluarvestussüsteemi teave ja	V. osa. Üleminek kiudoptilistele võrkudele,	Kuluarvestussüsteemi kirjeldus, milles on esitatud vähemalt	Märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjad, kelle suhtes kohaldatakse

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
vastavuskontrolli andmed	turgude toimimine ja konkurents IV. jaotis. Turud ja konkurents II peatükk. Märkimisväärse turujõuga ettevõtjate suhtes kehtestatud juurdepääsuga seonduvad parandusmeetmed	kulude peamised kategooriad ja kulude jaotamiseks kasutatavad normid, tuleb teha üldsusele kättesaadavaks. Süsteemi peab kontrollima pädev sõltumatu asutus.	kuluarvestuskohustust, teevad oma kuluarvestussüsteemi kirjelduse avalikult kättesaadavaks. Pädev sõltumatu asutus kontrollib kuluarvestussüsteemist kinnipidamist ja avaldab kord aastas teatise sellest süsteemist kinnipidamise kohta. Kui ettevõtjal on kuludele orienteeritud hindade kohustus, esitab ta riigi reguleerivale asutusele oma hindade kohta täieliku põhjenduse, sealhulgas tõendid selle kohta, et tasud tulenevad kuludest ja sisaldavad mõistlikku investeeringutasuvust. Riikide reguleerivad asutused võivad nõuda, et ettevõtjad kohandaksid hindu selle teabe alusel.
Teave märkimisväärse turujõuga ettevõtjate pakutud kohustuste kohta	V. osa. Üleminek kiudoptilistele võrkudele, turgude toimimine ja konkurents IV. jaotis. Turud ja konkurents II peatükk. Märkimisväärse turujõuga ettevõtjate suhtes	Kohustused peavad ulatuse, kestuse, ajastuse ja rakendamisviisi poolest olema piisavalt üksikasjalikud, et riigi reguleeriv asutus saaks neid hinnata.	Märkimisväärse turujõuga ettevõtjaks tunnistatud ettevõtjad võivad riigi reguleerivale asutusele pakkuda välja kohustusi seoses juurdepääsu ja/või kaasinvesteerimise tingimustega. Riikide reguleerivad asutused korraldavad pakutud kohustuste üle avaliku konsultatsiooni (turu-uuring) huvitatud isikutega, eelkõige otseselt mõjutatud kolmandate isikutega. Potentsiaalsed kaasinvestorid või juurdepääsu taotlejad võivad esitada seisukohti nõuete

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
	kehtestatud juurdepääsuga seonduvad parandusmeetmed		täitmise kohta ja teha muudatusettepanekuid. Riigi reguleeriv asutus edastab esialgsed järeldused ettevõtjale, kes võib oma algse pakkumise läbi vaadata. Kui kohustused on muudetud siduvaks, teavitab ettevõtja riigi reguleerivat asutust põhjendamatu viivituseta kõikidest kohustustega seotud asjaolude muutustest. Riikide reguleerivad asutused jälgivad ja kontrollivad siduvate kohustuste täitmist ning tagavad nende täitmise.
Reguleerivate meetmete eelnõud, märkused, arvamused, otsused ja lõplikud vastuvõetud meetmed	V. osa. Üleminek kiudoptilistele võrkudele, turgude toimimine ja konkurents IV. jaotis. Turud ja konkurents III peatükk. Siseturu menetlused turu reguleerimiseks	Meetmete eelnõud tuleb avaldada ja edastada samal ajal komisjonile, BERECile ja teiste liikmesriikide reguleerivatele asutustele, esitades põhjendused vastavalt artikli 20 lõikele 3. BEREC esitab oma arvamuse 30 tööpäeva jooksul alates 90-päevase ajavahemiku algusest. Artikli 86 kohased ajutised meetmed kehtivad kuni 12 kuud.	Riikide reguleerivad asutused edastavad komisjonile, BERECile ja teiste riikide reguleerivatele asutustele artiklite 69, 72 ja 73–84 kohaldamisalasse kuuluvate meetmete eelnõud, mis mõjutaksid liikmesriikidevahelist kaubandust. Nimetatud üksused võivad esitada märkusi 30 tööpäeva jooksul. Kui komisjon osutab tõsistele kahtlustele või siseturu tõketele, esitab BEREC 30 tööpäeva jooksul arvamuse. Riikide reguleerivad asutused teatavad kõigist vastuvõetud lõplikest meetmetest komisjonile ja BERECile. Ajutiste meetmete puhul teatavad riikide reguleerivad asutused nendest viivitamata

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
			komisjonile, teiste riikide reguleerivatele asutustele ja BERECile. Komisjon võib soovitused või suunised vastu võtta pärast avalikku konsultatsiooni, konsulteerides riikide reguleerivate asutustega ja võttes täiel määral arvesse BERECi arvamust.
Teave võrgu läbilaskevõime haldamise, andmeliikluse haldamise meetmete, teenusekvaliteedi parameetrite, vastavusandmete ja täitmise tagamise tulemuste kohta	VI osa. Teenused II. jaotis. Avatud internetiühendus	Pakkujate iga kahe aasta tagant esitatav aruanne, milles käsitletakse võrkude/andmeliikluse haldamist ja esitatakse põhjendused. BERECi vorm hiljemalt [vastuvõtmise kuupäev + 1 aasta]. BERECi suunistes kirjeldatakse üksikasjalikult teenusekvaliteedi parameetreid, mõõtmismeetodeid, teabevormingut (III lisa), avaldamisvormingut (IV lisa) ja kvaliteedi sertifitseerimise mehhanisme, sealhulgas parameetreid seoses puudega lõppkasutajatega.	Pakkujad esitavad riikide reguleerivatele asutustele iga kahe aasta tagant teabe võrgu läbilaskevõime ja andmeliikluse haldamise kohta. Riikide reguleerivad asutused jagavad teavet BERECiga. BEREC avaldab pärast sidusrühmadega konsulteerimist ja koostöös komisjoniga iga kahe aasta järel aruande riikide reguleerivate asutuste tavade ja järelduste kohta, ühtse andmekogumisvormi ja rakendussuunised. Riikide reguleerivad asutused võtavad täiel määral arvesse BERECi suuniseid tingimuste täitmise kohta.
Lepinguteave,	VI osa. Teenused	Püsival andmekandjal või	Internetiühenduse teenuste või üldkasutatavate

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
läbipaistvusteave, jõudlusandmed, teated lepingumuudatuste kohta, tarbimise jälgimise andmed	III. jaotis. Lõppkasutajate õigused I peatükk. Tarbijate õigused	hõlpsasti allalaaditavas dokumendis selgelt ja arusaadavalt esitatud teave (artikli 96 lõige 2). Komisjon võib pärast BERECiga konsulteerimist ette näha lepingukokkuvõtte vormi. IV lisa kohaselt selgel, terviklikul ja masinloetaval viisil avaldatud läbipaistvusteave. Direktiivi (EL) 2019/882 I lisa kohane juurdepääsetav vorming puudega lõppkasutajatele. Jõudluse seire vastavalt BERECi suunistele (artikli 95 lõige 3).	isikutevahelise side teenuste pakkujad esitavad tarbijatele enne lepingu sõlmimist lepinguteabe (III lisa) ja lepingukokkuvõtte. Pakkujad avaldavad läbipaistvusteabe (IV lisa) masinloetavas vormingus. Pakkujad pakuvad tarbimise jälgimise vahendeid, mis annavad õigeaegset teavet kasutusmahtude kohta ja teateid enne piirmäärade saavutamist. Pakkujad teavitavad tarbijaid lepingumuudatustest püsival andmekandjal vähemalt üks kuu ette. Internetiühenduse teenuste jõudluse andmeid jälgitakse vastavalt BERECi suunistele ja neid sertifitseerivad riikide reguleerivad asutused.
Teenusepakkuja vahetamise protsessi teave, numbri liikuvusega seotud andmed, numbri teisaldamise tähtajad, teenuse jätkumise andmed, teave hüvitiste kohta, nõusolekuandmed	VI osa. Teenused III. jaotis. Lõppkasutajate õigused II peatükk. Lõppkasutajate õigused	//	Internetiühenduse teenuste vastuvõtvad ja üleandvad pakkujad annavad lõppkasutajatele teenusepakkuja vahetamise protsessi ajal teavet. Mõlemad pakkujad vahetavad andmeid, et tagada järjepidevus ja aktiveerimine kokkulepitud aja jooksul. Riikide reguleerivad asutused saavad teavet, et jälgida nõuete täitmist ning tagada lõppkasutajate

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
			teavitamine ja kaitse. BEREC koostab pärast sidusrühmadega konsulteerimist ja koostöös komisjoniga suunised protsessi üksikasjade ja hüvitamise kohta. Mikroettevõtjad teavitavad lõppkasutajaid eranditest enne lepingu sõlmimist.
Teave pettuste kohta, hädaolukorra side andmed, üldsusele antavate hoiatuste andmed, helistaja numbri kuvamise andmed, üldist huvi pakkuv teave, lõppkasutajate teave seoses juurdepääsetavusega puuetega inimestele	VI osa. Teenused III. jaotis. Lõppkasutajate õigused III peatükk. Lõppkasutajatele pakutavad vahendid ja funktsioonid	Helistaja asukoha teave vastavalt ühtlustatud Euroopa kriteeriumidele (delegeeritud õigusakt [vastuvõtmise kuupäev + 2 aastat]). Üldist huvi pakkuv teave standardsel kujul. Helistaja numbri kuvamine lihtsate ja tasuta vahendite abil. Juurdepääsetavus vastavalt direktiivile (EL) 2019/882.	Digivõrkude amet kogub pettustega seotud teavet riikide ametiasutustelt, Europolilt ja sidusrühmadelt. BEREC annab pärast ENISAga konsulteerimist välja pettuste ennetamise suunised. Liikmesriigid teatavad digivõrkude ametile häirekeskuste E.164 numbrid, et võimaldada andmebaasi haldamist BERECi järelevalve all. Pakkujad edastavad avaliku sektori asutustelt saadud üldist huvi pakkuva teabe lõppkasutajatele. Pakkujad tagavad, et hädaolukorra side ajal edastatakse häirekeskustele viivitamata helistaja asukoha teave. Pakkujad edastavad üldsusele antavaid hoiatusi mõjutatud geograafilistes piirkondades asuvatele

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
			lõppkasutajatele. Pakkujad rakendavad helistaja numbri kuvamise ja kuvamisest keeldumise mehhanisme vastavalt lõppkasutaja taotlusele.
Riikide reguleerivate asutuste ja muude pädevate asutuste nimed ja nende vastavad ülesanded, riikide reguleerivate asutuste ja muude pädevate asutuste teavitamine ja nende kohustused, riikide reguleerivate asutuste esitatavad aastaaruanded, riikide reguleerivate asutuste aastaeelarved	VII. Juhtimine I jaotis. Riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused	Avaldamine hõlpsasti juurdepääsetaval kujul. Iga-aastane aruandlus. Eelarvekontroll on läbipaistev ja selle tulemused avalikustatakse.	Liikmesriigid avaldavad oma reguleerivate ja muude pädevate asutuste nimed ja nende ülesanded. Liikmesriigid teavitavad komisjoni kõigist asutustest, kellele on käesoleva määruse alusel ülesandeid määratud, ja nende kohustustest, sealhulgas kõigist muudatustest. Riikide reguleerivad asutused esitavad igal aastal aruande turuolukorra, otsuste, ressursside eraldamise ja tulevikuplaanide kohta. Riikide reguleerivate asutuste aastaeelarved avalikustatakse. Eelarvekontroll on läbipaistev ja selle tulemused avalikustatakse.
BERECi reguleerimisülesanded (avalik nimekiri), BERECi arvamused, suunised, aruanded, soovitused, ühised seisukohad, parimad tavad, tellitud uuringud, avaliku konsultatsiooni tulemused, riikide reguleerivate asutuste kogutud andmed, kaheaastane	VII. Juhtimine II. jaotis. BERECi ülesanded ja töökorraldus	Avatud, taaskasutatav, masinloetav vorming. Väljaanded BERECi veebisaidil ja ELi digiväravas.	BEREC avaldab regulatiivsete ülesannete loetelu ja ajakohastab seda uute ülesannete määramisel. BEREC avaldab lõplikud arvamused, suunised, aruanded, soovitused, ühised seisukohad, parimad tavad, tellitud uuringud ja dokumentide eelnõud avalikuks konsultatsiooniks. Avaliku konsultatsiooni tulemused tehakse üldsusele kättesaadavaks. BEREC teostab digivõrkude ameti üle järelevalvet teatiste,

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
tööprogramm, iga kahe aasta tagant koostatav tegevusaruanne, reguleerivate asutuste nõukogu liikmed ja asendusliikmed, kodukord, töökord pädevate organite/asutustega			numeratsiooniressursside, häirekeskuste, lisaväärtust pakkuvate teenuste ja hädaabiteenistustele juurdepääsu andmebaaside loomisel ja haldamisel. Riikide reguleerivate asutuste kogutud andmed, mis avaldatakse BERECi veebisaidil / ELi digiväravas avatud masinloetavas vormingus. Nõukogu liikmete ja asendusliikmete nimekiri koos huvide deklaratsioonidega avalikustatakse. BEREC võtab vastu ja avaldab kaheaastase tööprogrammi, iga kahe aasta tagant esitatava tegevusaruande ja töökorra.
Raadiospektripoliitika ameti kaheaastane tööprogramm ja raadiospektripoliitika ameti kaheaastane tegevusaruanne ning teabevahetus BERECi ja raadiospektripoliitika ameti vahel	VII. Juhtimine IV. jaotis. Ühissätted ning BERECi ja raadiospektripoliitika ameti koostöö	//	Raadiospektripoliitika ameti nõukogu edastab oma kaheaastase tööprogrammi Euroopa Parlamendile, nõukogule ja komisjonile ning iga kahe aasta tagant esitatava tegevusaruande Euroopa Parlamendile, nõukogule, komisjonile ning Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele. BEREC ja raadiospektripoliitika amet tagavad teabe ja erialateadmiste korrapärase vahetamise vastastikust huvi pakkuvates küsimustes.
Digivõrkude ameti aastaeelarve ja iga-aastane konsolideeritud	VII. Juhtimine V jaotis. Digivõrkude	//	Direktor koostab digivõrkude ameti tegevust käsitleva aastaaruande eelnõu haldusnõukogule

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
tegevusaruanne Aastaaruanne elektroonilise side ühtse turu saavutamiseks tehtud edusammude kohta	amet I peatükk. Digivõrkude ameti ülesanded ja töökorraldus		hindamiseks ja vastuvõtmiseks. Haldusnõukogu esitab iga-aastase konsolideeritud tegevusaruande ja oma hinnangu Euroopa Parlamendile, nõukogule, komisjonile ja kontrollikojale iga aasta 1. juuliks. Digivõrkude amet avaldab koostöös ENISAga igal aastal aruande elektroonilise side ühtse turu saavutamiseks tehtud edusammude kohta. Enne avaldamist esitatakse aruande projekt BERECile ja raadiospektripoliitika ametile heakskiitmiseks.
Digivõrkude ameti ühtne programmdokument, aastaeelarve, iga-aastane konsolideeritud tegevusaruanne ja finantsaruanded	VII. Juhtimine V jaotis. Digivõrkude amet II peatükk. Digivõrkude ameti eelarve ja programmitöö	//	Digivõrkude amet edastab eelnõu komisjonile, Euroopa Parlamendile ja nõukogule. Pärast komisjoni arvamuse saamist võtab digivõrkude nõukogu vastu lõpliku ühtse programmdokumendi ja eelarve. Digivõrkude amet esitab esialgse raamatupidamise aruande komisjoni peaarvepidajale ja kontrollikojale 1. märtsiks. Direktor esitab 1. juuliks Euroopa Parlamendile, nõukogule, komisjonile ja kontrollikojale lõpliku raamatupidamise aruande koos haldusnõukogu arvamuse ja iga-aastase konsolideeritud tegevusaruandega.

Andmete liik	**Viide (viited) nõudele (nõuetele)**	**Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)**	**Andmevoo kirjeldus**
Teabevahetus, juurdepääs dokumentidele, huvide deklaratsioonid, teabevahetustegevus ja hindamised	VII. Juhtimine V jaotis. Digivõrkude amet III peatükk. Üldsätted	Ühised vormid	Komisjon ja riikide ametiasutused vahetavad põhjendatud taotluse korral teavet BERECi, raadiospektripoliitika ameti ja digivõrkude ametiga, kasutades võimaluse korral ühiseid aruandlusvorme. Digivõrkude amet haldab sellist teabevahetust võimaldavat info- ja teavitussüsteemi. Nõukogu liikmed, direktor ja töötajad esitavad huvide deklaratsioonid, mis nõukogu liikmete ja direktori puhul avalikustatakse. BEREC, raadiospektripoliitika amet ja digivõrkude amet annavad üldsusele teavet oma tegevuse ja tulemuste kohta. Komisjon viib iga viie aasta järel läbi BERECi, raadiospektripoliitika ameti ja digivõrkude ameti hindamise ning esitab tulemuste kohta aruande Euroopa Parlamendile, nõukogule, haldusnõukogule ja üldsusele. Kodanikud ja juriidilised isikud võivad taotleda juurdepääsu BERECi, raadiospektripoliitika ameti ja digivõrkude ameti valduses olevatele dokumentidele.
Teabe esitamine, geograafilised ülevaated ja	VIII OSA. Üld- ja lõppsätted	BERECi suunised, ühised	Elektroonilise side võrke ja teenuseid pakkuvad ettevõtjad esitavad taotluse korral teavet riikide

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
konsultatsioonimehhanismid, ülevaadete tulemused	I JAOTIS. Teabe esitamine, ülevaated ja konsultatsioonimehhanism	aruandlusvormingud ja -vormid	reguleerivatele asutustele, muudele pädevatele asutustele, BERECile ja raadiospektripoliitika ametile. Riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused vahetavad seda teavet põhjendatud taotluse korral komisjoni, BERECi, raadiospektripoliitika ameti ja muude liikmesriikide asutustega. Riikide reguleerivad asutused või muud pädevad asutused teevad lairibavõrkude kasutuselevõtu geograafilisi ülevaateid, kogudes ettevõtjatelt ja ametiasutustelt andmeid praeguse ulatuse ja tulevikuprognooside kohta. Neid ülevaatetulemusi jagatakse kohalike, piirkondlike ja riiklike ametiasutuste, BERECi ja komisjoniga. Riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused avaldavad meetmete eelnõud avalikuks konsultatsiooniks ning teevad tulemused üldsusele kättesaadavaks. Ametiasutused konsulteerivad lõppkasutajate, tarbijate, tootjate ja ettevõtjatega elektroonilise side teenustega seotud küsimustes.
Standardimistegevus ja ühtlustamismeetmed	VIII OSA. Üld- ja lõppsätted	Euroopa standardid, rahvusvahelised standardid (ITU,	Komisjon avaldab *Euroopa Liidu Teatajas* mittekohustuslike standardite ja tehniliste

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
	II JAOTIS. Ühtlustamiskord	CEPT, ISO, IEC)	spetsifikatsioonide loetelud. Riikide reguleerivad asutused ja muud pädevad asutused teavitavad komisjoni, kui nad otsustavad komisjoni soovitusi mitte järgida, ning põhjendavad oma seisukohta. BEREC esitab komisjonile arvamusi ühtlustamisküsimustes ja võib anda nõu kavandatavate meetmete kohta. Komisjon teavitab Euroopa Parlamenti ja nõukogu, kui ta ei võta vastu soovitusi või otsuseid, ning avalikustab põhjendused.
Vaidluste lahendamise menetlused ja otsused	VIII OSA. Üld- ja lõppsätted III JAOTIS. Vaidluste lahendamine	//	Riikide reguleerivad asutused teevad ettevõtjatevaheliste vaidluste lahendamiseks siduvad otsused nelja kuu jooksul ning teevad need üldsusele kättesaadavaks. Piiriüleste vaidluste korral teavitavad riikide reguleerivad asutused BERECit, kes esitab arvamused, milles kutsutakse üles võtma konkreetseid meetmeid.
Ökosüsteemi koostöö ja lepitamine	VIII OSA. Üld- ja lõppsätted IV JAOTIS. Ökosüsteemi koostöö	BERECi suunised ökosüsteemi koostöö kohta	BEREC avaldab suunised, et hõlbustada koostööd elektroonilise side võrkude pakkujate ja tihedalt seotud sektorites tegutsevate ettevõtjate vahel. Riikide reguleerivad asutused teavitavad BERECit vabatahtliku lepituse taotlustest ühe nädala jooksul ja kutsuvad kokku

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
			lepituskoosolekud. BEREC esitab kahe kuu jooksul arvamused juhtumi asjaolude ja koostöövõimaluste kohta. Riikide reguleerivad asutused esitavad koosolekute kirjalikud ülevaated ühe kuu jooksul, võttes täiel määral arvesse BERECi arvamusi. BEREC avaldab aruande ökosüsteemi koostöö mõju kohta. Komisjon vaatab BERECi aruande põhjal läbi ökosüsteemi koostöö toimimise.
Haldusmenetlused, teatised ja aruandlus	VIII OSA. Üld- ja lõppsätted VI JAOTIS. Lõppsätted	//	Komisjon teavitab delegeeritud õigusaktidest Euroopa Parlamenti ja nõukogu. Liikmesriigid avaldavad rakendamisteated riigi ametlikes väljaannetes ja esitavad koopiad komisjonile, kes edastab teabe sidekomiteele. Liikmesriigid avaldavad teavet õiguste, lubade ja kohustuste kohta ning edastavad selle komisjonile üldsuse juurdepääsu tagamiseks. Riikide reguleerivad asutused teavitavad komisjoni märkimisväärse turujõuga ettevõtjatest ja kehtestatud kohustustest. Liikmesriigid esitavad nõutava teabe komisjonile läbivaatamiseks. BEREC avaldab iga kolme aasta järel aruande üldlubade rakendamise kohta. Komisjon vaatab iga viie

Andmete liik	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Standard ja/või tehniline kirjeldus (kui see on asjakohane)	Andmevoo kirjeldus
			aasta järel läbi määruse toimimise ning esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande.

Kooskõla Euroopa andmestrateegiaga

Käesolev seadusandlik algatus on kooskõlas erasektori valduses olevate andmete valitsusasutuste poolt (ettevõtetelt riigile) kasutamise korraga, et tagada tõenditel põhinev poliitikakujundamine ja poliitilised otsused.

Kooskõla ühekordsuse põhimõttega

Sellisel juhul järgitakse ühekordsuse põhimõtet, et vähendada ühtsel turul tegutsevate ettevõtjate halduskoormust. Liikmesriigid ja komisjon tagavad konfidentsiaalse äriteabe kaitse.

4.3. Digilahendused

Digilahenduste üldine kirjeldus

Digilahendus	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Peamised volitatud funktsioonid	Vastutav asutus	Kuidas on arvesse võetud juurdepääsetavust?	Kuidas on arvesse võetud korduvkasutatavust?	Tehisintellektitehnoloogia kasutamine (kui see on asjakohane)
Liidu andmebaas teatiste jaoks	III osa. Ühtse turu luba ja üksainus piiriülene luba	Avalikult kättesaadav liidu andmebaas riikide reguleerivatele asutustele esitatud teatiste kohta seoses üheainsa piiriülese loa süsteemi	Digivõrkude amet	Määratlemata	Määratlemata	Määratlemata

		rakendamisega.				
Dünaamiline spektriandmebaas	IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) I jaotis. Raadiospekter; III peatükk. Eraldamine	Dünaamiline andmebaas spektrikasutusvõimaluste asukohtade tuvastamiseks ja jälgimiseks. Andmebaas sisaldab liikmesriikide kogutud ja esitatud ajakohastatud teavet olemasolevate raadiospektri kasutamise asukohtade kohta. Sellele andmebaasile on otsene juurdepääs kõigil võimalikel raadiospektri kasutajatel.	Digivõrkude amet	Määratlemata	Määratlemata	Määratlemata
Üleeuroopaliste numeratsiooniressursside andmebaas	IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) III jaotis. Numeratsiooniressursid	Üleeuroopaliste numeratsiooniressursside andmebaas, mis põhineb riikide reguleerivate asutuste esitatud teabel numbrite	Digivõrkude amet	Määratlemata	Määratlemata	Määratlemata

		eraldamise ja saajate kohta. (*) Digivõrkude ameti ülesanne on kehtestada teabe esitamise kord *ja süsteem*. See võib olla eraldi digilahendus või see võidakse integreerida analüüsitavasse andmebaasi.				
Digivõrkude ameti info- ja teavitussüsteem	VII. Juhtimine V jaotis. Digivõrkude amet III peatükk. Üldsätted BERECi määruse artikkel 41	BERECi, raadiospektripoliitika ameti, komisjoni, riikide reguleerivate asutuste ja raadiospektri eest vastutavate pädevate asutuste ühine teabevahetusplatvorm Spetsiaalne liides teabetaotluste ja teatiste jaoks (artikkel 173) Platvorm riikide	Digivõrkude amet (haldusnõukogu vastuvõetud tehnilised ja funktsionaalsed spetsifikatsioonid)	Määratlemata	Määratlemata	Määratlemata

		reguleerivate asutuste ja raadiospektri eest vastutavate pädevate asutuste vahelise koordineerimise vajaduste varajaseks kindlakstegemiseks				

4.4. Koostalitlusvõime hindamine

Üldine kirjeldus digitaalsete avalike teenuste kohta, mida nõuded mõjutavad

Digitaalne avalik teenus või digitaalsete avalike teenuste kategooria	**Kirjeldus**	**Viide (viited) nõudele (nõuetele)**	**Koostalitleva Euroopa lahendus(ed)** **(EI KOHALDATA)**	**Muu(d) koostalitluslahendus(ed)**
Ühtse turu luba ja üksainus piiriülene luba	Luuakse üheainsa piiriülese loa raamistik elektroonilise side võrkude ja teenuste pakkumiseks üldloakorra alusel. Hõlmab riikide reguleerivatele asutustele esitatud teatiste avalikult kättesaadava liidu andmebaasi haldamist ja mitmesuguseid andmevooge.	III osa. Ühtse turu luba ja üksainus piiriülene luba	//	Määratlemata.
Peamiste elektroonilise side ressursside (spektri ja numeratsiooni) haldamise, jaotamise ja kasutamise raamistik	Eelkõige: - üleeuroopaliste numeratsiooniressursside andmebaas ning - dünaamiline andmebaas spektrikasutusvõimaluste asukohtade tuvastamiseks ja jälgimiseks. Konkreetsetele sagedusaladele keskenduv dünaamiline	IV osa. Ressursid (raadiospekter ja numeratsioon) I jaotis. Raadiospekter; III peatükk. Eraldamine; III jaotis. Numeratsiooniressursid	//	Määratlemata.

Digitaalne avalik teenus või digitaalsete avalike teenuste kategooria	Kirjeldus	Viide (viited) nõudele (nõuetele)	Koostalitleva Euroopa lahendus(ed) (EI KOHALDATA)	Muu(d) koostalitluslahendus(ed)
	andmebaas peaks aitama tuvastada raadiospektri alakasutuse ning toetama tõhusamat raadiospektri kasutamist ja ühiskasutust.			

Nõude (nõuete) mõju piiriülesele koostalitlusvõimele digitaalsete avalike teenuste kaupa

Digitaalne avalik teenus 1 – ühtse turu luba ja üksainus piiriülene luba

Hindamine	Meede (meetmed)	Võimalikud allesjäänud tõkked (kui see on asjakohane)
Kooskõla kehtivate digi- ja valdkondlike poliitikameetmetega Loetlege kohaldatavad kindlakstehtud digi- ja valdkondlikud poliitikameetmed	Kasutusele võetakse teatamisel põhinev lihtsustatud süsteem, mis võimaldab pakkujatel tegutseda ühes või mitmes liikmesriigis ühe loa alusel; see parandab õiguslikku koostalitlusvõimet.	

Hindamine	Meede (meetmed)	Võimalikud allesjäänud tõkked (kui see on asjakohane)
Korralduslikud meetmed digitaalsete avalike teenuste sujuvaks piiriüleseks osutamiseks Loetlege kavandatud juhtimismeetmed	Üheainsa piiriülese loa menetluse raames on ette nähtud, et pakkuja esitab teatise ühe sellise liikmesriigi reguleerivale asutusele, kus ta kavatseb võrke või teenuseid pakkuda. Loodud on täiendavad andmevood, et reguleerida seda, kuidas peaks välja nägema koordineerimine liikmesriikide ja digivõrkude ameti vahel. Iga liikmesriik määrab riikliku ühtse kontaktpunkti. Digivõrkude ameti ülesanne on hallata kõigi üheainsa piiriülese loa menetluse raames esitatud teatiste keskandmebaasi. Pädevad asutused peaksid digivõrkude ametile edastama ainult täielikud teatised.	
Meetmed, mis on võetud andmete ühise mõistmise tagamiseks Loetlege sellised meetmed	Teatis võrkude või teenuste pakkumise kavatsuse kohta esitatakse teatisevormil, mille teeb kättesaadavaks BEREC.	
Ühiselt kokku lepitud avalike tehniliste kirjelduste ja standardite kasutamine Loetlege sellised meetmed	Selles etapis ei ole midagi täpsustatud.	

Digitaalne avalik teenus 2 – peamiste elektroonilise side ressursside (spektri ja numeratsiooni) haldamise, jaotamise ja kasutamise raamistik

Hindamine	Meede (meetmed)	Võimalikud allesjäänud tõkked (kui see on asjakohane)
Kooskõla kehtivate digi- ja valdkondlike poliitikameetmetega Loetlege kohaldatavad kindlakstehtud digi- ja valdkondlikud poliitikameetmed	//	
Korralduslikud meetmed digitaalsete avalike teenuste sujuvaks piiriüleseks osutamiseks Loetlege kavandatud juhtimismeetmed	Digivõrkude amet loob dünaamilised andmebaasid spektrikasutusvõimaluste asukohtade tuvastamiseks ja jälgimiseks ning haldab neid. Digivõrkude amet loob BERECi järelevalve all koostöös riikide reguleerivate asutustega üleeuroopaliste numeratsiooniressursside andmebaasi ja ajakohastab seda.	
Meetmed, mis on võetud andmete ühise mõistmise tagamiseks Loetlege sellised meetmed	Komisjon võib raadiospektripoliitika ameti seisukohti täiel määral arvesse võttes võtta vastu rakendusakte, et määrata kindlaks dünaamilise andmebaasiga hõlmatud sagedusalad ja töötada välja ühtsed vormid, mille alusel pädevad asutused saavad andmeid koguda ja esitada. Kuus kuud pärast liidu numeratsiooniplaani vastuvõtmist kehtestab digivõrkude amet üleeuroopaliste numeratsiooniressursside andmebaasis kasutatava teabe esitamise korra.	
Ühiselt kokku lepitud avalike tehniliste kirjelduste ja	Digivõrkude amet kehtestab spektrikasutusvõimaluste asukohtade tuvastamise ja jälgimise dünaamilise andmebaasi ning üleeuroopaliste numeratsiooniressursside andmebaasi tehnilised spetsifikatsioonid hilisemas etapis.	

Hindamine	Meede (meetmed)	Võimalikud allesjäänud tõkked (kui see on asjakohane)
standardite kasutamine		

4.5. Digimõõtme rakendamist toetavad meetmed

Digitaalset rakendamist toetavate meetmete üldine kirjeldus

Meetme kirjeldus	**Viide (viited) nõudele (nõuetele)**	**Komisjoni roll** (kui see on asjakohane)	**Kaasatavad osalejad** (kui see on asjakohane)	**Eeldatav ajakava** (kui see on asjakohane)
Komisjon võib rakendusaktidega kindlaks määrata riikide pädevate asutuste ja digivõrkude ameti vahelise teabevahetuse korra kooskõlas määrusega (EL) 2024/903.	Artikkel 11	Rakendusaktide vastuvõtmine	//	Pärast digivõrkude õigusakti vastuvõtmist
Rakendusaktides võidakse kindlaks määrata andmebaasiga hõlmatud sagedusalad ning töötada välja praktiline kord ja ühtsed vormid, et pädevad asutused saaksid koguda andmeid ja esitada need komisjonile.	Artikkel 28	Rakendusaktide vastuvõtmine	Raadiospektripoliitika amet (arvesse võetavad seisukohad)	Pärast digivõrkude õigusakti vastuvõtmist
Digivõrkude amet kehtestab	Artikkel 47	//	Digivõrkude amet	Kuus kuud pärast

Meetme kirjeldus	**Viide (viited) nõudele (nõuetele)**	**Komisjoni roll** (kui see on asjakohane)	**Kaasatavad osalejad** (kui see on asjakohane)	**Eeldatav ajakava** (kui see on asjakohane)
artikli 47 lõike 4 ja artikli 48 lõike 4 neljanda lõigu kohase teabe esitamise korra ja süsteemi.				liidu numeratsiooniplaani vastuvõtmist
Võttes arvesse BERECi arvamust, võib komisjon vastu võtta rakendusaktid, milles sätestatakse ühtlustatud juurdepääsutoote (toodete) tehnilised spetsifikatsioonid, standardkuluelemendid, kuluarvestusmetoodika ja standardpakkumine.	Artikkel 81	Rakendusaktide vastuvõtmine	BEREC	Kuus kuud pärast käesoleva määruse vastuvõtmist
Komisjon võib võtta vastu rakendusaktid, millega kehtestatakse tehnilised sätted üldsusele antavate hoiatuste edastamise kohta määruse (EL) nr 910/2014 alusel väljastatud e-kukru abil kõigile asjaomastele lõppkasutajatele, sealhulgas rändluse lõppkasutajatele.	Artikkel 108	Rakendusaktide vastuvõtmine	Euroopa Komisjon Lõppkasutajad	//
Komisjon võib – muu hulgas rakendusaktiga – ühtlustada	Artikkel 184	Rakendusaktide vastuvõtmine	Euroopa Komisjon	//

Meetme kirjeldus	**Viide (viited) nõudele (nõuetele)**	**Komisjoni roll** (kui see on asjakohane)	**Kaasatavad osalejad** (kui see on asjakohane)	**Eeldatav ajakava** (kui see on asjakohane)
meetodeid, mida riikide reguleerivad asutused kasutavad teabe kogumiseks.				
Komisjon teeb rakendusaktidega asjaomaste standardite või tehniliste spetsifikatsioonide rakendamise kohustuslikuks, viidates neile kui kohustuslikele standarditele või kohustuslikele tehnilistele spetsifikatsioonidele *Euroopa Liidu Teatajas* avaldatud standardite või tehniliste spetsifikatsioonide loetelus.	Artikkel 189	Rakendusaktide ja standardite vastuvõtmine	Euroopa Komisjon	//
Komisjonil on õigus võtta pärast BERECiga konsulteerimist vastu delegeeritud õigusakte, milles sätestatakse vajalikud meetmed, et tagada liidus tõhus hädaolukorra side vastavalt tehnilistele spetsifikatsioonidele, mis käsitlevad hädaolukorra side algatamist e-kukru abil, helistaja asukoha teabe lahendusi, helistaja asukoha kriteeriumeid, mis on Euroopa tasandil ühtlustatud,	Artikkel 107	Delegeeritud õigusaktide vastuvõtmine	Euroopa Komisjon BEREC	Vastuvõtmise kuupäev + kaks aastat esimese delegeeritud õigusakti puhul

Meetme kirjeldus	**Viide (viited) nõudele (nõuetele)**	**Komisjoni roll** (kui see on asjakohane)	**Kaasatavad osalejad** (kui see on asjakohane)	**Eeldatav ajakava** (kui see on asjakohane)
samaväärset juurdepääsu puuetega lõppkasutajate jaoks ja suunamist kõige sobivamasse häirekeskusesse.				
Haldusnõukogu võtab vastu tehnilised ja funktsionaalsed spetsifikatsioonid lõikes 1 osutatud info- ja teavitussüsteemi loomiseks. Selle süsteemi suhtes kohaldatakse intellektuaalomandi õigusi ja nõutavat konfidentsiaalsustaset.	Artikkel 174	//	Digivõrkude ameti haldusnõukogu	//